Gönül Tahtımızın Eşsiz Sultanı

EFENDİMİZ

Muhtasar

Reşit Haylamaz

Gönül Tahtımızın Eşsiz Sultanı

EFENDİMİZ

(sallallahu aleyhi ve sellem)

Muhtasar

Reşit Haylamaz

Gönül Tahtımızın Eşsiz Sultanı
EFENDİMİZ
(sallallahu aleyhi ve sellem)

Editör
Aslı KAPLAN

Kapak
Engin ÇİFTÇİ

Epub
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-605-5886-75-2

Yayın Numarası
450

Basım Yılı
Şubat - 2010

Muştu Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1
34696 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Fax: (0216) 522 11 78
www.mustu.com
facebook.com/kitapkaynagi

TAKDİM

Hiç şüphe yok ki gelişen ve değişen dünyada geçen her bir gün, İnsanlığın Emîni'ne ait mesajların kıymetini ve insanlığın O'na olan ihtiyacını ortaya koyuyor. Engin sinesiyle herkesi semtine davet eden Kâinatın İftihar Vesilesi Efendimiz; hayat bahşeden mesajlarıyla insanlığı, dünyayı inşa ederken ahireti de mâmur kılmanın sihirli iklimine çağırıyor.

O (sallallahu aleyhi ve sellem), herkesi kucaklayan evrensel mesajın sahibi. Sancağı, bütün insanlığı altında toplayacak vüs'atte; yirmi üç yıllık tebliğ hayatı, bu sancağın altına nasıl girileceğinin misalleriyle dolu. Bunun için dünyaya veda ederken, mihraba geçirip de arkasında namaza durduğu imam ve eline sancağı verip de kumandan tayin ettiği genç serdarın şahsında temsil edilenler ayrı bir öneme sahip. O'na inanıp da gönül veren her bir yüreğin, emaneti taşıyan birer Üsâme olabilmesi için bugün; O'nun saf ve duru hayatını okuyup bilmek, bilip de yaşamak ve yaşayıp da yaşatma arzusuyla şahlanmak ayrı bir ehemmiyet arz ediyor. O'nu ne kadar biliyorsak o kadar mutlu; ne kadar yakından tanıyorsak o kadar huzurlu ve yine O'nun hayatına ne kadar muttali olabiliyorsak o kadar da bahtiyarız demektir.

Bu sebeple bugün bizim; Efendiler Efendisi'nin bir insan olarak toplum içindeki misyonunu anlatan, O'nu yaşayıp ortaya koyduklarıyla birlikte nazara veren, O'nun örnek hayatını anlatırken çağlar ötesindeki dünyayı yaşanılan asırla bütünleştiren, O'nun ve ashabının hâl, tavır, beyan ve tensipleriyle bir tarih şuuru verebilen kitaplara ihtiyacımız var.

İşte elinizdeki eser, bütün bu ihtiyaçları karşılayabilme niyetinin bir ürünü. Sadece savaşlardan ibaret bir siyer geleneğinden uzak olan bu özgün eserin satırları arasında; herkesi şefkatle kucaklayıp sinesine sarmak isteyen Kâinatın Efendisi'nin ibret ve mesaj dolu hayatını bulacaksınız. O'nun, kendisine tuzak kurup da bedenini ortadan kaldırmak isteyenlere bile şiddetle mukabelede bulunmadığına şahit olacaksınız. Yirmi üç yıllık tebliğ hayatının ilk on beş yılı sürekli baskı ve işkencelerle geçmesine rağmen O'nun, hep müsamaha yolunu tercih ettiğini okuyacaksınız. Ölmeyen Ebû Leheb'e ve kıtalar dolaşan

Ebû Cehil'e dikkat çekildiğini; Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali'lerin vazifeye davet edildiğini göreceksiniz.

Sade bir dil, akıcı bir üslup ve gerçekçi bir anlatıma sahip bu eser; Işık Yayınları tarafından iki cilt hâlinde basılan Gönül Tahtımızın Eşsiz Sultanı Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) kitaplarının muhtasarı olup, tek kitap şeklinde okurlarımızın istifadesine sunulmuştur. Saadet Asrı'yla aradaki mesafeleri kaldıran bu duygu yüklü eserin; hazırlanmasında katkısı olan ve eserle buluşan herkes adına, İlk Yaratılan Son Sultan'ın şefaatine vesile olmasını Cenâb-ı Hak'tan niyaz ederiz.

Muştu Yayınları

BEKKE VADİSİNDE YANKILANAN SES

Asırlar öncesinden Bekke vadisinde bir ses yankılanıyor:

– Bizi, bu yalnız ve ıssız vadide bırakıp da nereye gidiyorsun, ey İbrahim?

İtimat ve tevekkül zirvesinin sahibi Hz. İbrahim'de, yankılanan sese cevap mahiyetinde hiçbir hareket yok. Zira o, sadece kendisine denileni yapıyor ve emre itaatten taviz vermek istemiyordu. Çünkü bu, ilahî bir yönlendirmeydi; asırlar sonra geleceğinin muştusu verilen Son Nebi'nin şereflendireceği beldenin temeli atılacaktı.

Beri tarafta, teferruata muttali olmayan Hz. Hacer, kocasını kendisinden uzaklaştıran her adımda ayrı bir endişe yaşıyordu. Bunun için, yalnızlığın hicranını iliklerine kadar hisseden telaş dolu bir sesle yeniden seslendi:

– Ey İbrahim! Bizi bu yalnız ve ıssız vadide bırakıp da nereye gidiyorsun?

Belli ki, geldiği istikamette gerisin geriye ilerleyen Hz. İbrahim'den cevap gelmeyecekti. Kucağındaki biricik yavrusuyla arkasından koşturmak beyhûdeydi. Sanki yıllarca çocuk hasreti çeken ve dualarında Rabbinden çocuk dileyen Hz. İbrahim gitmiş; yerine bambaşka birisi gelmişti. Şüphesiz böyle köklü bir değişim, ancak Rabbanî bir yönlendirme sonucu gerçekleşebilirdi. Bunun için Hz. Hacer:

– Sana böyle yapmanı Allah mı emretti, diye sordu.

O âna kadar hiç tepki vermeden ilerleyen Hz. İbrahim'den, bu soruya mukabil güven dolu bir ses duyuldu:

– Evet!

Emreden O ise, koruyacak da O olacaktı. O'nun koruması altına girdikten sonra, ne bu ürperten yalnız vadilerdeki vahşet ne korku veren yalnızlık ve ne de bir aile reisinin himayesinden mahrumiyet ürkütebilirdi onu. Onun için, arkasını dönüp kucağındaki yavrusuyla birlikte geri gelirken, dudaklarından şu kelimeler dökülecekti Hz. Hacer'in:

– Öyleyse O, bizi asla zayi etmez.

Zaten bu cümle, aile reisiyle diğer fertlerin diyaloğundaki son noktayı oluşturuyordu. Artık Hz. İbrahim uzaklaşmış; Hz. Hacer de, minik yavrusu İsmail'le birlikte bırakıldıkları noktaya geri dönmüştü.

Hz. İbrahim'in Duaları

Hz. İbrahim, ufukta kaybolacağı bir noktaya geldiğinde geri dönecek ve ellerini açarak Rabb-i Rahîm'inden şöyle niyazda bulunacaktı:

– Ey bizim Rabbimiz! Şüphesiz ben, zürriyetimden bir kısmını Senin kutsal mabedinin yanında, ekin bitmez bir vadide yerleştirdim.

Ey bizim Rabbimiz! Namazı gereğince kılsınlar diye böyle yaptım.

Yâ Rabbi! Artık, insanların bir kısmının gönüllerini onlara doğru yönelt, onları her türlü ürünlerden rızıklandır ki Sana şükretsinler!

Yakarışlarında, kendisine ait vazifeyi yerine getirdiğini bildirme ve muştusunu verdiği hususların da Rabb-i Rahim tarafından gerçekleştirilmesini talep vardı.

Dua dua yalvarırken Hz. İbrahim'e o gün şunlar vahyedilecekti:

– Senin duanı, İsmail hakkında kabul ettim ve ona bereket ihsan ettim. Ondan sonra nice nesiller gelip geçecek, ama gün gelecek esas itibariyle onun neslinden on iki yüce kâmet zuhûr edecek. Ve Ben, onu büyük bir cemm-i gafîre reis yapacağım!

Yeni Bir Medeniyetin İnşası

Beri tarafta Hz. Hacer, kadın başına yalnız kaldığı bu vadide çocuğunun telaşına düşmüş; içecek bir yudum su bulabilmek için koşturup duruyordu. Bir anne olarak endişelerini teskin eden tek şey, Rabbine olan itimadıydı. Belki de, kucağındaki çocuğa hamile olduğunda karşılaştığı meleği ve onun söylediklerini hatırlayıp teselli oluyordu. Zira bunalıp sıkıntılarını Rabbine arz ettiği bir gün, yanında beliren melek kendisine şunları söylemişti:

– Endişe edip korkma! Zira şu an, senin hamile olduğun oğlun vesilesiyle Allah, yeryüzünde hayır murad etmektedir.

Meleğin söyledikleri bunlarla da sınırlı değildi; melek çocuğunun adını 'İsmail' koymasını fısıldamış ve ardından şunları ilave etmişti:

– Doğacak çocuk, emsalsiz birisi olacak ve bütün insanlığın ümidi onda olacak. Onun eli, herkesin üstünde olacak, herkese hükmedecek ve herkesin eli de onunla olacak. Herkes, onun emir ve direktiflerine göre kendini şekillendirecek. Ve aynı zamanda o, bütün kardeşlerinin beldesine malik olacak.

Müjdeye itimadı tam olsa da, sebeplere riayet bir esastı ve bunun için Hz.

Hacer, bir yudum su veya nefes alan bir can bulma arzusuyla iki tepecik, Safâ ile Merve, arasında telaşlı bir yarışa başladı. Zira kırbadaki su tükenmiş, şefkat yüklü anne Hacer'de korku ve telaş başlamıştı. Bu koşturmaları sırasında bir taraftan da, göz ucuyla sürekli küçük yavrusunu kolluyor, onun başına bir şeylerin gelmesinden korkuyordu.

Artık Safa ile Merve arası, Hacer'in güzergâhı olmuştu. Her iki tepenin eteklerine geldiğinde yürüyüşünü hızlandırıyor ve ayrı bir telaşla diğer tepeye ulaşmaya çalışıyordu. Bu telaşlı koşuşturma tam yedi kez tekrarlanacaktı.

Tam Merve'nin tepesine gelmişti ki, bir sesle irkildi. Adeta bu ses, kendisini, oğlunun yanına çağırıyordu. Yeniden dikkatlice kulak kesildi. Evet, yanılmamıştı; biricik yavrusunun yanında bir melek duruyordu. Daha bir dikkatlice baktı. Gördüklerine inanamıyordu; oğlu İsmail'in ayaklarının dibinde bir de pınar oluşmuştu ve çölün ortasında kaynayıp duruyordu.

Bir çırpıda koşup çocuğunun yanına geldiğinde, meleğin kendisine şunları söylediğini duydu:

– Sakın zayi olacağın endişesine kapılma!.. Çünkü burada Allah'ın evi vardır. Onu, bu çocukla babası inşa edeceklerdir. Allah, onun ehlini asla zayi etmez…

Vazife tamam olunca, melek de ortadan kaybolmuş ve yine Hz. Hacer'le küçük yavrusu Hz. İsmail yalnız kalakalmıştı.

Her dönemde hayat kaynağı olan su, buraya başka insanları da çekecek ve böylelikle, kader programının takdir buyurduğu bir yapılanma başlayacak, Bekke Vadisi'nde Beklenen Nebi'nin zuhûr edeceği şehrin temelleri atılacaktı. Zira çok geçmeden buraya Cürhümlüler gelecek ve hayat emaresi gördükleri bu yerde, Hz. Hacer'in de iznini alarak, konaklayıp Mekke şehrini meydana getirmeye başlayacaklardı.

Böylelikle, insanlığın kendisinde hayat bulacağı Resûlullah'ın neş'et edeceği Fârân dağlarının arasında yeni bir hayat başlıyordu. Zemzem'in hayat verdiği çöl, artık verimli bir belde hâline gelecek ve bereketiyle insanları kendisine çekecek, karalara bürünüp yas tutan bu dağların arasında, Hz. Muhammed'i (sallallahu aleyhi ve sellem) netice verecek bir süreç başlayacaktı.

Bir müddet sonra geri gelen Hz. İbrahim, oğlu Hz. İsmail'le birlikte Kâbe'yi yeniden inşa etmeye başlayacaktı. Bir taraftan inşa işlemi devam ederken diğer yandan da ellerini açıp, bu en kutsal mekânda dua dua Rablerine şöyle yalvarıyordu:

– Ey Rabbimiz! Hem İsmail ve beni, yalnız Senin için boyun eğen Müslümanlardan kıl, hem de soyumuzdan yalnız Senin için boyun eğen Müslüman bir ümmet meydana getir ve bize ibadetimizin yollarını göster. Tevbemize rahmetle icabette bulun. Hiç şüphesiz Tevvâb Sensin, Rahîm de

Sen!..

Ey Rabbimiz! Bir de onlara içlerinden öyle bir Resûl gönder ki, o Resûl, onlara Senin âyetlerini tilavet eyleyip okusun, kendilerine kitabı ve hikmeti talim edip öğretsin, içlerini ve dışlarını tertemiz yapıp onları pâk eylesin. Hiç şüphesiz Aziz Sen'sin, hikmet sahibi de Sen!..

DİLLERDEKİ MÜJDE

Gelecek Son Nebi ile ilgili müjdeler, sadece Hz. İbrahim'le de sınırlı değildi. Hz. Âdem'den başlayarak arkadan gelen bütün peygamberler hep O'ndan bahsedecek, kendi ümmetiyle aynı müjdeyi paylaşacaktı. Zira bu, onlar için bir vazifeydi. Allah (celle celâluhû), onlara şöyle seslenmiş ve ardından her birinden bu hususta şöyle bir söz almıştı:

– Andolsun ki size, kitap ve hikmet verdim. Sonra, yanınızda bulunan kitapları doğrulayıcı o Resûl geldiğinde, muhakkak O'na inanacak ve yardım edeceksiniz. Bunu kabul ettiniz mi?

Hep beraber cevap verdiler:

– Evet, kabul ettik.

Bunun üzerine Yüce Mevla:

– Öyleyse şahit olun; Ben de, sizinle beraber şahit olanlardanım, dedi ve ilave etti:

– Artık bundan sonra her kim, sözünden dönerse işte onlar, yoldan çıkmışların ta kendileridir.

Zaten O (sallallahu aleyhi ve sellem), ilk yaratılan ruhun sahibiydi; daha o zamandan, ana kitapta adı 'Abdullah' diye konulmuş, 'Hâtemü'n-Nebiyyîn' diye de anılır olmuştu. Öyleyse, bedeniyle ruhunun buluşması sona denk gelecekti. Varlığın hamurunda O'nun mayası saklı olduğu gibi, sona mührünü vuran da yine O olacaktı. Zira O (sallallahu aleyhi ve sellem), ilk yaratılan Son Sultan idi.

Dillerdeki müjde idi O ve bu sebeptendir ki O'nunla ilgili bilgiler, sadece kendisinden önce gelip geçen peygamberlerin dilinde dolaşmıyor; onların arkasında saf bağlayan bilge kimselerin de müşterek konusunu teşkil ediyordu. Işığını peygamberlerin bıraktıkları mirastan alan bu insanlar da, buldukları her fırsatta sözü bu Zât'a getiriyorlar ve toplum içindeki misyonları itibariyle, insanları gelecek günler adına bilgilendirme vazifesini eda ediyorlardı.

Özellikle Allah Resûlü'nün neş'et edeceği belde olan Hicaz, bu bilgilerin daha yoğun yaşandığı bir merkez hâline gelmişti. Zeyd İbn Amr, O'nu ararken yolunda canını verecek; Kuss İbn Sâide de, panayır panayır O'nun adını haykırarak ebedi dünyaya göç edecekti. Varaka İbn Nevfel'in çığlıklarında Mekkeliler hep O'nun adını duyacak, her yönüyle çöküntü yaşayan toplumu yeniden ayağa kaldıracak olan Son Rehber'in gelişine ardı ardına methiyeler dizecekti.

Zaten genel durum, karanlığın en koyu tonunun yaşandığı bir dönemi gösteriyordu. Bizans'ta huzur kalmadığı gibi Fars topraklarında da umuttan bahsedilemezdi. Dünyayı kasıp kavuran bir cehalet hâkimdi ve Hicaz bölgesi de bu çöküşten nasibini almıştı.

Hz. Âdem'den bu yana her peygamberin uğrak yeri olan Kâbe, putlarla doldurulmuş; Allah'a en yakın olunması gereken bu beldede, insanı Allah'tan uzaklaştırılmak için adeta her şey yapılmıştı. Hz. İbrahim'den bu yana, yerine getirilmeye çalışılan hac ibadetinin şekli değişmiş ve insanlar, çıplak bir şekilde ve ellerini çırpıp alkış tutarak Kâbe'yi tavaf eder hâle gelmişlerdi.

Kısaca dünya, Efendiler Efendisi'ne susamış, Allah tarafından yeniden hidayete aç hâle gelmişti. Ve karanlığın iyice koyulaştığı bu demlerde, artık zaman yaklaşmıştı. Her yönüyle dünya, O'nun gelişine hazırlanıyor, gözler ufukta, şafak gözleniyordu.

HZ. İBRAHİM'E UZANAN ŞECERE

Hz. İbrahim'den sonra Mekke'de, yerleşik bir hayat yaşayan Hz. İsmail'in, on iki oğlu dünyaya geldi. Oğulları arasında Nâbit'in, diğerlerinden farklı olduğu gözlerden kaçmıyordu. Aynı özellik, Nâbit'in oğlu Yeşcub'da da kendini hissettiriyordu. Bu farklılık, sırasıyla Ya'rub, Teyrah, Nâhûr, Mukavvim, Udad ve Adnan'a kadar devam etti. Belli ki bu şecerede ayrı bir asalet ve risalet yükünü taşıyabilecek ayrı bir hususiyet vardı.

Efendiler Efendisi'nin yirminci dedesi Adnan'dan itibaren, babası Abdullah'a kadar gelip geçen atalarının hepsinin alınlarında, Kâinatın Efendisi'ne ait bir aydınlık müşahede ediliyordu.

Her şeye rağmen kader, muştusu verilen Son Nebi'nin zuhûr edeceği zemini hazırlıyordu. Dede Abdulmuttalib ile birlikte Mekke'de yeni bir otorite doğmuş, asırlardır kapalı duran Zemzem, rüyasında kendisine yapılan talimle yeniden Mekke'de gürül gürül çağlamaya başlamıştı.

Abdulmuttalib'in son oğlu Abdullah, iffet abidesi bir insandı. Onun için Abdulmuttalib onu, diğer çocuklarından daha çok seviyor ve adeta yanından hiç ayırmak istemiyordu.

Bir gün Abdulmuttalib, oğlu Abdullah'ın elinden tutarak onunla birlikte Zühreoğullarının yurduna geldi. Zühreoğullarının reisi Vehb İbn Abdi Menâf'a gelerek, o gün için en soylu ve şeref sahibi genç bir kız olan kızı Âmine'ye talip oldu.

Teklife icabet de olumluydu ve çok geçmeden Abdulmuttalib'in oğlu Abdullah'la, Vehb'in kızı Âmine'nin nikahı kıyılarak yeni bir yuva kurulmuş oldu.

Hz. Abdullah da, ticaretle uğraşıyordu ve bu maksatla yola çıktığı sıralarda Medine'de hastalanıp vefat etti.

Geride miras olarak bıraktığı ise, beş deve, bir miktar koyun ve Ümmü Eymen künyesiyle çağrılan Habeşli bir cariyeden ibaretti.

Vefat haberi Mekke'ye gelince, Abdulmuttalib ailesine büyük bir hüzün

hâkim oldu. Ancak bu, tahammül edilmesi gereken bir durumdu; zira bu sıralarda Hz. Âmine, cihanın doğumunu beklediği Zât'a hamileydi.

Bu sıralarda Yemen taraflarından Ebrehe adındaki bir melik, ordusuyla birlikte Kâbe'yi yıkmak için gelmiş ve büyük bir hezimet yaşamıştı. Bu hadiseyle birlikte zihinler bir kez daha silkelenmiş ve Hz. İbrahim'le Hz. İsmail'in dua dua yalvararak inşa ettikleri Kâbe'ye ilişilemeyeceği bir kez daha perçinlenmişti. İşte şimdi dünya, bu duaların kabul edilişini yaşamaya hazırlanıyordu.

KUTLU DOĞUM

İnsanlığın beklediği Son Kurtarıcı'ya hamile kalan Hz. Âmine, diğer anne adayları gibi sıkıntılar yaşamıyor ve tatlı bir meltem gibi kendisini kucaklayan rahmet esintileri altında bir hamilelik süreci geçiriyordu. Üstüne üstlük bir de, kulağına fısıldanan müjdeler vardı. Bir gün şunları duydu, Hz. Âmine:

– Şüphesiz ki Sen, ümmetin efendisine hamilesin. Onu dünyaya getirdiğin zaman; O'nu, her türlü hasetçinin şerrinden, Bir olana istiâze ediyor ve O'nun korumasına bırakıyorum, de ve ardından, adını da "Muhammed" koy.

Âmine, şahit olduğu bu olaydan oldukça etkilenmişti. Evet, yetim bir çocuk dünyaya getirecekti. Ama bu yetimin, ümmetin efendisi olması ne demekti? Hem, Muhammed diye bir isim bilmiyordu. Zira o gün için Muhammed ismi, bilinen bir ad değildi. Bütün Hicaz'da, sadece üç kişiye verilmiş bir isimdi. Bunların üçünün babası da, kral ve meliklerle birlikte bulunmuş, ehl-i kitap insanlardı. Her biri de, hanımlarının hamile oldukları dönemde vefat etmişler ve vefat etmeden önce de, şayet doğacak çocuk erkek olursa adını Muhammed koyması konusunda eşlerine vasiyette bulunmuşlardı. Zira biliyorlardı ki, ahir zamanda gelecek Son Nebi'nin adı Muhammed olacaktı ve artık O'nun yıldızı doğmak üzereydi.

Karnında taşıdığı emanet, onun rüyalarına konu oluyor ve böylelikle onun yükü hafifletilmiş oluyordu. Bir gün anne Âmine, rüyasında vücudundan büyük bir nurun çıktığını görecek ve bu nurla, Basra ve Şam bölgesinin saraylarının aydınlığa kavuştuğuna şahit olacaktı.

Tarihin, 20 Nisan 571'i gösterdiği bir gündü. Fil hadisesi üzerinden yaklaşık 50 gün geçmişti. Kamerî takvim, Rabîûlevvel ayının 12'sini gösteriyordu. Günlerden pazartesi idi. Tan yerinin aydınlığa durduğu bu demde, bütün karanlıkları aydınlığa kavuşturacak bir doğum yaşanıyordu.

Derken, asırlardır dilden dile muştusu dolaşan Son Sultan Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem), olanca bir sühûlet içinde dünyaya teşrif ediverdi.

Âmine'nin yetimi dünyaya gelmişti; ama başka çocuklara hiç benzemiyordu. Dudakları kıpırdıyor ve bir şeyler söylüyordu. Biraz dikkat edince, "Allah sana merhamet etsin!" dediğini duyuluyordu. Odanın içi bir anda aydınlanıvermiş; Doğu ile Batı bu aydınlıkla nura gark olmuş, evin her bir köşesi adeta nur kesilmişti.

Hemen Abdulmuttalib'e haber gönderildi ve Kâbe'de ibadetle meşgul olan dede Abdulmuttalib, heyecanla eve geldi. Âlemin beklediği Nûr'u kucağına aldığında sevinçten sakalı, gözyaşlarıyla yıkanıyordu. Oğulları arasında en çok sevdiği Abdullah'ın yetimi, sağ-salim dünyaya gelmiş; mânâlı bakışlarla kendini süzüyordu. Kürek kemikleri arasında bulunan işaret, herkesin dikkatini çekmişti; zira bu, din bilginlerinin tarif ettikleri gibi gelecek Son Nebi'nin 'risâlet mührü' idi.

Sıra adını koymaya gelince Hz. Âmine, görüp duyduklarını anlattı Abdulmuttalib'e ve adını 'Muhammed' koydular. Sonra da Abdulmuttalib, şükrünü eda etmek için torununu kucağına alıp doğruca Kâbe'ye geldi. İlk defa Kâbe, ikizi ile buluşuyordu. Abdulmuttalib'e, Abdullah'ın yetimi biricik torununa niçin bu ismi verdiği sorulunca o şunları söyleyecekti:

– Rüyamda, sanki gümüşten bir silsile gördüm; ortasından bir direk çıkmış, bir tarafı semaya, diğeri yerin derinliklerine, bir diğeri doğuya diğer biri de batıya doğru yönelip yükseliyordu. Daha sonra sanki bu, bir ağaç oluverdi. Her yaprağı nur doluydu. Doğu ve batıdaki herkes, bu ağaca müteveccih olup ona tutunma yarışına girmişlerdi.

Dört Bir Yandan Gelen Haberler

Çok geçmeden, dört bir yandan farklı haberler gelmeye başladı. Belli ki varlık, O'nun gelişiyle ilgili olduğunu gösteriyor ve değişik yansımalarıyla insanların dikkatini, bu kutlu doğuma çekiyordu.

Önce, Kâbe'deki putların o gece, baş aşağı yere düştüklerinin haberiyle çalkalandı Mekke… Kimin yaptığını ve niçin böyle bir sonuçla karşılaştıklarını kimse anlayamamıştı.

Zaten bir süredir gökyüzünde adeta bir maytap şenliği yaşanıyor, insanlar, ardı ardına yıldız kaymalarına şahit oluyordu. Bütün bunlar, gelecek son kurtarıcının müjdeleri sayılıyordu ve bu sebeple gözünü semadan ayırmayan bilgeler vardı. O günün sabahında Mekke, Kureyş'e şunları soran bir bilgeyi duyacaktı:

– Ey Kureyş topluluğu! Bu gece sizin aranızda bir çocuk dünyaya geldi mi?

Henüz kimsenin haberi yoktu ve:

– Vallahi haberimiz yok, bilmiyoruz, dediler.

Bunun üzerine adam, önce tekbir getirdi ve arkasından da şunları tembihledi onlara:

– Bir yanlışınız var; gidin iyice bakın ve söylediklerimi de iyice hıfzedin: Bu gece, ümmetin Son Nebisi Ahmed dünyaya geldi. İyi bakın; zira o burada değilse Filistin'dedir. İki omuz küreği arasında, siyahla sarı arasında tüylerle örtülü risalet mührü vardır.

Mekkeliler, adamın sözlerinden hayrete düşmüşlerdi. Şaşkınlıkla birbirlerine bakıyorlardı, ama henüz böyle bir doğumdan da haberdar değillerdi. Her zaman olduğu gibi bu meclis de dağılmış ve herkes çoluk-çocuğunun arasına gitmişti. Çok geçmeden her biri, o gece Abdulmuttalib'in bir torunu olduğu ve adını da Muhammed koydukları haberini alıyordu. Daha da ilginci, Yahudi bilgenin anlattığı gibi bu çocuğun iki omuz küreği arasında tarif edildiği şekilde bir mührün bulunmasıydı.

Durumdan haberdar olan bilgenin yanına geliyordu. Onlar:

– Hani sen, bizim aramızda bir çocuğun dünyaya gelişinden bahsetmiştin ya, demeden adam:

– Ben size haber verdikten sonra mı doğdu, önce mi, diye sordu telaşla.

– Önce, dediler.

Adam iyice heyecanlanmıştı ve bir an önce kendisini bu çocuğun yanına götürmelerini istedi. Hz. Âmine'nin yanına gelip de küçük Muhammed'in omuz kürekleri arasındaki mührü görünce kendinden geçip bayıldı. Kendine geldiğinde:

– Yazıklar olsun! Sana neler oluyor, diye çıkıştıklarında da, teker teker şunları söylemeye başladı:

– Artık nübüvvet meselesi, İsrailoğullarının elinden çıkıp gitmiştir. Bu, böyle yazılıdır. Artık peygamberliğin bereketi Araplarındır. Sevinin ey Kureyş! Çünkü O, sizinle birlikte öyle bir güce ulaşacak ki O'nun haberi, Doğu ile Batı arasını dolduracak.

Benzeri bir durum da Medine'de yaşanıyordu. O gün için henüz sekiz yaşlarında bir çocuk olan meşhur şair Hassân bin Sâbit, bu heyecanı yıllar sonra şu cümlelerle anlatacaktı:

– Ben o zaman yedi veya sekiz yaşlarında bir çocuktum ve işittiğim her şeyi anlıyordum. Yesrib kalelerinden birinin üzerinde Yahudi bir bilgeyi, yüksek sesle şöyle bağırırken gördüm:

– Ey Yesrib halkı! Ey Yesrib halkı!

Bu telaşa herkes şaşırmıştı. Belli ki, çok önemli bir hadise gerçekleşmişti veya büyük bir tehlike geliyordu. Çok geçmeden:

– Ne bu telaşın? Ne oldu sana, diyerek etrafında toplanıverdiler. Etrafında birikenlere şöyle sesleniyordu:

– Bu gece, dünyaya gelen Ahmed'in yıldızı doğdu.

SÜTANNEYLE GEÇEN SENELER

Mekke'den süt yavru almak maksadıyla Benî Sa'd yurdundan yola çıkan Hâris İbn Abduluzzâ ve onun hanımı Halîme Binti Abdullah İbn Hâris, beraberlerindeki on kadınla birlikte Mekke yollarına düşmüşlerdi. Zira, uzun zamandır devam edegelen kıtlık, her yanı kavurmuş; elde avuçta bir şey bırakmamıştı. Bu yüzden, beraberlerindeki küçük çocuklar açlıktan kıvranıp ağlaşırlarken, anneleri bunları doyuracak bir yiyecek imkânı bulamıyordu. Kendileri de bir şeyler yiyip içemedikleri için sütleri kurumuş, çocukları teskin edebilecek bir damlaya hasret kalmışlardı. Tek umutları, serinleten bir yağmurun yağmasıydı. Bu yüzden yol, bir türlü bitmek bilmiyordu.

Bir de, Halîme'nin üzerine bindiği cılız merkeple Hâris'in ihtiyar devesi, yürümekte zorlanıyor ve bundan dolayı arkadaşlarına yetişemiyorlardı. Mekke'ye ulaştıklarında, yol arkadaşları çoktan işlerini bitirmiş ve her biri, birer süt yavru alarak dönüş hazırlıklarına bile başlamışlardı.

Halîme ve Hâris de, aynı maksatla kapı kapı dolaşmaya başladılar. Süt anneye verilmeyen sadece, Abdullah'ın yetimi Muhammed kalmıştı. Kapıyı her çalan, O'nun yetim olduğunu öğrenince, hizmetlerine karşılık bir bedel alamayacağı endişesiyle geri dönmüş ve bir başka kapıya yönelmişti. Bilmiyorlardı ki O, herkesin kendisine yöneleceği beklenen şahıstı. Nihayet Halîme ve Hâris de bu kapıya geldiler ve öncekiler gibi onlar da başka süt yavru buluruz ümidiyle ayrıldılar oradan. Ancak, sonuç olumsuzdu. Bu kadar yol teptikten sonra eli boş dönmek de olmazdı. Kocası Hâris'e dönerek:

– Süt yavru almadan arkadaşlarımın arasına dönmeyi istemiyorum; gel, o yetimi alalım ve öyle dönelim, dedi Halîme.

– İstiyorsan öyle yap; belki de Allah, O'nun vesilesiyle bize bereket ihsan eder, hayır ve yümün verir, diye cevapladı Hâris ve böylelikle yeniden Abdulmuttalib'in kapısına geldiler.

Yeniden geldiklerini görünce Hz. Âmine, talip oldukları çocuğun herhangi bir çocuk olmadığını anlattı önce onlara. Ardından da, hamile kaldığı zaman

yaşadığı kolaylıklardan, gördüğü rüyadan ve bu rüyayı tevil ettirdiğinde anlatılanlardan bahsetti bir bir. Zira bu, sadece Hz. Âmine'nin değil, kıyamete kadar gelecek insanlığın emanetiydi ve ona göre hassasiyet gösterilmeli; kılına bile zarar getirilmemeliydi.

Hâris ailesi, anne Âmine'den çocuğu aldığında, içlerinde büyük bir huzur duymuşlardı. Halîme-i Sa'diye, kucağına aldığı yavruyu, hemen oracıkta emzirmek istedi. Beklemediği bir sonuçla karşılaşmıştı: Hiç süt olmayan göğüsleri sütle dolup taşmaktaydı! Önce Efendiler Efendisi, ardından da, aylardan beri karnı doymadan uyumak zorunda kalan Halîme'nin oğlu Abdullah emdi doyasıya. Her ikisi de uyumuşlardı. Hâlbuki Abdullah, sürekli huzursuzdu ve bir türlü uyumak bilmiyordu.

İhtiyar devenin yanına geldiklerinde onda da bir hareketin olduğunu müşahede edeceklerdi; onun da memeleri süt dolmuştu ve o da ayrı bir berekete mazhar olmuştu. Sağıp kendileri de içtiler doyasıya. Mekke'de geçirdikleri o gece, hayatlarının en mesut gecesiydi. Ertesi sabah Hâris, Halîme'ye dönmüş şunları söylüyordu:

– Vallahi şunu iyi bil ki ey Halîme, sen ne mübarek bir nesilden süt yavru tercih etmişsin!

Kocası gibi, bu bereketi Halîme de fark etmişti. Bunun için:

– Allah'a yemin olsun ki, ben de öyle umuyorum, dedi Hâris'e.

Daha sonra da, Mekke'deki işleri biten ve bir süt yavru bulan aile, yurtlarına dönmek için yola koyuldular. Arkadan biricik oğluna şefkatle bakan Hz. Âmine, O'nu uzun uzun süzecek, ardından da başına bir şeyler gelmemesi için izzet ve celal sahibi Rabb-i Rahim'ine emanet edecekti.

Merkebine binen ve Efendiler Efendisini de kucağına alan Halîme-i Sa'diye, o zayıf ve cılız bineğin birdenbire değiştiğini ve ayrı bir çeviklik kazanarak koşarcasına yürüdüğünü görüyordu. Hatta kendilerinden bir gün önce yola çıkmalarına rağmen Mekke'ye beraber geldiği arkadaşlarına yetişmiş ve dönüşte yaşadıkları gibi bu sefer arkada kalmayacaklarını fiilen de göstermişlerdi.

Kendileri yorgun ve bitkin olmalarına rağmen Halîme ve Hâris'i görenler, bütün bu gelişmelere bir mânâ vermeye çalışıyorlar, ama işin içinden çıkamıyorlardı. Çok geçmeden Halîme'ye dönecek ve şöyle sesleneceklerdi:

– Ey Züeyboğullarının kızı, bu ne hâl? Hani sen hep bizim arkamızda kalıp gecikmiyor muydun? Yoksa bu, senin gelirken bindiğin merkep değil mi?

Kendinden emin olan ve yaptığı işin bereketiyle coşan Halîme:

– Vallahi de evet! Bu, gelirken bindiğim merkebin ta kendisi, diye seslenecek ve arkasından da:

– Vallahi de ben, bugüne kadar gördüğüm bereket yönüyle en hayırlı

çocuğu tercih edip almışım, diyecekti. Hemen sordular:

– Yoksa O, Abdulmuttalib'in oğlu mu?

Evet, bu işte bir hayır vardı ve hayrın peşinde olan Halîme ve kocası Hâris, şimdi bu hayra mazhariyet yaşıyorlardı.

Altı aylık dilimlerle Mekke'ye gelinip ana yurdun ziyaret edilerek geri dönüldüğü iki yıl, böylece gelip geçivermişti. Kâinatın Efendisi büyüyüp gelişmişti. Artık, sütten de kesilmiş ve konuşulan süre dolmuş; ayrılık vakti de gelmişti. Gönülleri rıza göstermese de verdikleri bir söz vardı ve küçük Muhammed'i alıp annesine teslim etmek için Mekke'ye getirdiler.

Bir taraftan da, O'nun öz annesi gibi olan Halîme-i Sa'diye'nin yüreği yerinden kopacak gibi, sinesi daraldıkça daralıyor; ayrılığı düşündükçe vücudundan bir parça koparcasına ıstırap duyuyordu. Kâinatın İftihar Vesilesi, bir müddet daha yanında kalsa ne olurdu? Evet, aklında şimşekler gibi çakan bu fikir ve baskın duygular altında bir ümit de olsa Âmine'ye:

– Mekke vebasının O'nu da vurmasından endişe duyuyorum. Ne olur, müsaade edin de bu oğulcuğum, bir müddet daha bizimle birlikte kalsın, diye candan bir teklifte bulundu.

Öz anne için bu, kabullenilmesi zor bir teklifti. Onun için Hz. Âmine, başlangıçta buna çok sıcak bakmadı. Ancak beri tarafta, gerçekten bir salgın vardı ve biricik yavrusunun da bundan etkilenmemesi için bağrına bir taş daha basmayı uygun görüp teklifi istemeyerek de olsa kabul etti. Hep beraber yeniden Sa'doğulları yurduna dönen Hâris ailesinde, tarifsiz bir neşe hâkim olmuştu.

Şakk-ı Sadr Hadisesi

Aradan bir müddet daha geçmişti. İnsanlığın Efendisi, süt kardeşleri ve Sa'doğullarının çocuklarıyla birlikte oynuyor; kuzuların yanına gidip onları otlatıyordu. Yine böyle bir gün, evin arka taraflarında kuzularla birlikte oynarlarken süt kardeşi Abdullah, nefes nefese koşarak anne Halîme'nin yanına geldi. Heyecanla:

– Şu Kureyşli kardeşim var ya, O'nu beyaz elbiseli iki adam aldı ve yere yatırarak karnını yardı; sonra da üst üste koyarak kapattılar, diyordu. Gelenler, biri Cibril olmak üzere iki melekten ibaretti ve mesajı bütün insanlığı kucaklayacak olan Allah Resûlü'nün kalbini açarak onu zemzemle yıkayacaklardı.

Anne-babayı ciddi bir endişe kaplamıştı. Koşarak tarif edilen yere geldiler. Gerçekten de küçük Muhammed, yüzünün rengi solmuş bir vaziyette ayakta bekliyordu. Yüreği ağzına gelmişti Halîme ve Hâris'in. Önce anne Halîme, ardından da Hâris kucaklayıp sinesine sardı ve:

– Sana ne oldu ey oğulcuğum, dediler.

– Beyaz elbiseli iki adam geldi. Birisinin elinde içi kar dolu altından bir tas vardı. Sonra beni alıp yere yatırdılar. Göğsümü açarak kalbimi çıkarıp ikiye ayırdılar. İçinden siyah bir nesne çıkarıp onu attılar ve kalbim tertemiz oluncaya kadar karnımı buzlu karla yıkadılar. Sonra onlardan birisi diğerine:

– Bunu, ümmetinden on kişiyle tart, diyordu. On kişiyle beni tarttılar ve ben ağır geldim. Ardından:

– Yüz kişiyle tart, diye tekrarladı. Yüz kişiyle tartıldım ve yine onlara ağır geldim. Bu sefer de:

– O'nu ümmetinden bin kişiyle tart, dedi.

Bin kişiyle de tartıldım ve yine ağır geldim. Bunu da görünce adam:

– O'nu kendi hâline bırak! Allah'a yemin olsun ki, şayet O'nu bütün ümmetiyle tartsan, yine O hepsine üstün gelir, dedi.

Karı koca, bu gelişmelerden çok endişelenmişlerdi. Eve döner dönmez Hâris:

– Ey Halîme! Bu çocuğun başına bir şeylerin gelmesinden korkuyorum. İstersen, sağ-salim bunu götürüp ailesine teslim et, dedi.

Halîme de farklı düşünmüyordu. Evet, belki O'nun vesilesiyle hiç olmadıkları kadar berekete mazhar olmuşlardı; ama şimdi iş beklemedikleri bir seyre girmiş ve tanıyıp görmedikleri birileri O'nunla ilgilenmeye başlamıştı. İşin nereye varacağını kestirme imkânı yoktu. En iyisi, hiç riske girmeden emaneti sahibine teslim etmekti.

Bunun için hemen yola koyuldular. Kapısını çaldıklarında Âmine, karşısında gördüğü Halîme'ye:

– Seni buraya hangi sebep getirmiş ola ki! Daha düne kadar O'nu götürüp, 'Yanımda kalsın.' diye ısrar eden sen değil miydin, diyerek gelişmeler karşısındaki taaccübünü dile getirdi.

– Evet, bu oğulcuğum sebebiyle çok şeye mazhariyet yaşadım ve üzerime düşeni yerine getirmek için çok gayret ettim. Ancak, O'nunla ilgili olarak bazı korkularım var; senin de sevineceğini düşünerek O'nu sana geri getirdim, diye cevapladı Halîme. Ancak bunlar, Âmine gibi bir anneyi tatmin edecek cevaplar değildi. Onun için:

– Sana neler oluyor, bana bu konuda doğru söyle! Olup bitenleri anlatmadıkça seni bırakacak değilim. Yoksa O'nun için şeytandan mı korkup endişe duyuyorsun, diyerek önünü açmaya çalıştı.

– Evet, dedi.

– Hayır, bu imkânsız, diye tepki verdi önce Âmine.

– Vallahi de şeytanın O'na bir zararı dokunamaz. Şüphesiz benim oğlumun

durumu çok ciddidir. Hem, O'nun haberini ben sana anlatmamış mıydım, diye de ilave etti. Yine:

– Evet, anlatmıştın, dedi sessizce Halîme. Bir kez daha anlatma lüzumu duydu Hz. Âmine:

– Ben O'na hamile olduğum zaman, bedenimden bir nur çıktığını ve bu nurla, Şam beldelerindeki Busrâ saraylarının aydınlandığını gördüm. Sonra, O'na hamile olduğumda, hiçbir zaman hamile bir kadının yaşayabileceği zorluklarla karşılaşmadım. O'nu doğurduğumda da, ellerini yere koymuş; başını da semaya kaldırmıştı.

Madem öyle, peki bırak O'nu ve güvenle beldene geri dön, dedi. Böylelikle Efendiler Efendisi'nin Sa'doğullarındaki hayatı noktalanmış oluyordu.

HZ. ÂMİNE'NİN VEFATI

Bir müddet de annesi Hz. Âmine ile birlikte kaldı Allah'ın en sevgili kulu. Baba yokluğunu hissettirmemeye çalışan bir hâli vardı Hz. Âmine'nin. Zaman zaman dede Abdulmuttalib'le birlikte dolaşıyor, bazen de amcalarıyla birlikte hoş vakitler geçiriyordu.

Hz. Âmine'nin yüreğinde Medine sevgisi yeşermişti; hem akrabalarını ziyaret edip sıla-i rahim yapmak hem de burada vefat eden kocası Abdullah'ın mezarı başında ona dua etmek için koca yâdigârı Ümmü Eymen ve biricik oğlu Muhammed'le birlikte burayı ziyaret için yola düşmüştü. Medine'ye kadar geldiler. Eski hatıralar canlanmış ve bir yandan sevinç neşideleri yudumlanırken diğer yandan, gırtlaklarda hüzün boğumları düğümlenmişti. Dünya gözüyle göremediği babasını Efendiler Efendisi, mezarı başında ziyaret ediyor ve gıyabında ona dua ediyordu. Boynu büküktü. Belki de, ilk defa yetim olduğunu yüreğinde hissetmişti. Bu durumdan, mahzun anne de çok etkilenmişti.

Çok geçmeden, anne Hz. Âmine de burada hastalandı. Hastalığı, gittikçe artıyor ve ağırlaşıyordu. Medine'ye geleli, bir ay kadar zaman geçmişti ve ilk fırsatta Mekke'ye dönmeleri gerekiyordu. Her şeye rağmen yola koyuldular.

Ebvâ denilen köyün yakınlarına kadar geldiklerinde, Hz. Âmine'nin hastalığı dayanılmaz boyutlara ulaştı. Dizlerinde derman kalmamıştı ve Hz. Âmine artık adım atacak takat bulamıyordu. Çaresiz, bir ağacın altında mola verdiler. Belli ki, dünyadaki birliktelik buraya kadardı ve Hz. Âmine dünyaya veda etmek üzereydi.

Mahzun annenin gözleri bir aralık, gelecekte kendisinden çok önemli işler beklediği oğlunun üzerine kilitlenmişti. Göz, yaş döküyor; gönül de hüzün yudumluyordu. Yetim büyüyen biricik oğlunu, bu ıssız çöllerde bir de öksüz bırakıp gidecekti. Yanaklarından süzülen gözyaşları Ümmü Eymen ve Efendiler Efendisi'ni de ağlatmış, adeta Ebvâ mateme bürünmüştü. Anne ile oğul arasında tarifi imkânsız bir duygu seli cereyan ediyordu. Nihayet, kadife

gibi yumuşak ellerini avuçları içine alıp biricik kuzusunu uzun uzun süzdükten sonra şunları söylemeye başladı:

– Allah seni mübarek kılsın. Sen ki, Melik-i Mennân olan Allah'ın yardımıyla dehşetli ölüm okunun isabet etmesinden yüz deve karşılığında kurtulan babanın oğlusun! Şayet benim uykuda gördüklerim doğru ise Sen, Celâl ve Kerem sahibi Zât tarafından bütün varlığa gönderilecek, beklenen Nebi olacaksın. Onlara helal ve haramı bildirecek, atan olan iyilik abidesi İbrahim'in getirdiklerini teslim edip tamamlayacak ve Allah'ın inayetiyle Sen, öteden beri insanların alışkanlık peydâ etmiş oldukları putlardan da uzak kalacaksın.

Canlı olan her şey, her an ölümle burun buruna, her yeni de eskimeye mahkûmdur. İşte ben, bugün ölüyorum. Ancak, ismim bâki kalacaktır. Çünkü ben, tertemiz bir çocuk dünyaya getirdim ve bugün, en hayırlı olanı arkamda bırakıp gidiyorum.

Bunları söyledikten sonra da, bir daha açmamak üzere gözlerini kapayacak ve son nefesini verecekti. Böylece Medine'deki babasından sonra, gelecek Son Nebi adına bir imza da Ebvâ'da atılmış oluyordu.

Tarihin, milâdî 576'yı gösterdiği bu dönemde Efendiler Efendisi, yapayalnız kalıvermişti. Sadece yanında, Ümmü Eymen vardı. Bundan böyle, O'na analık ve babalık görevini o üstlenecek ve onların yokluklarını hissettirmemeye çalışacaktı. Ve her ikisi, Hz. Âmine'nin acısını yüreklerine gömerek yeniden Mekke'ye döneceklerdi.

DEDE ABDULMUTTALİB'İN HİMAYESİ

Hz. Âmine'nin vefat edip de Efendiler Efendisi'nin öksüz kalışı, herkes gibi Abdulmuttalib'i de üzmüştü. Artık torunu Muhammed'e, anne ve baba yokluğunu hissettirmeyecek sıcaklıkta bir sevgi gösteriyor ve onun üzerine titriyordu. Kâbe'nin gölgesinde kendisi için kurulan bir sedir vardı ve insanlarla burada buluşup konuşur, Mekke'ye ait işleri buradan deruhte ederdi. Kendi oğulları dahil kimse, saygılarından dolayı bu sedirin üzerine oturamaz; insanlar etrafında halka oluşturarak yerde oturmayı tercih ederlerdi. Mekke'de bu prensibi delip uygulamayan, sadece gürbüz bir delikanlı vardı: Abdullah'ın emaneti Muhammed. Gelir ve dedesinin yanına oturur; sarığının arkasından tutarak onu çekerdi. O'nun bu hareketine mâni olmak için yeltenenlere karşılık Abdulmuttalib:

– Benim oğulcuğumu kendi hâline bırakın ve sakın ilişmeyin O'na. Allah'a yemin olsun ki, O'nun geleceği çok parlak, durumu çok ciddi, der, sırtını sıvazladıktan sonra da yanı başına oturturdu.

Bir gün Abdulmuttalib, yanındaki Kureyş heyetiyle birlikte Yemen'e gitmişti. Abdulmuttalib'i karşısında gören Yemen Meliki, onunla daha yakından ilgilenmeye başlamıştı. Nihayet yalnız kaldıkları bir fırsatı değerlendirerek Abdulmuttalib'i karşısına aldı ve ona şunları söylemeye başladı:

– Ey Abdulmuttalib! Ben sana, bana ait hususî ilmimden bir kısım sırlar vereceğim. Bunu senden başkasına da söyleyecek değilim. Allah izin verinceye kadar bunlar, senin yanında gizli kalsın ve sakın kimseye açma. Şüphe yok ki, kendi aramızda sır gibi sakladığımız ve kimseyi muttali kılmadığımız derin ilimlerin arasında ve saklı kitapların sayfaları içinde büyük bir hayrın, önemli bir hadisenin gerçekleşeceğini görüp duruyoruz. Bu hayır ve önemli hadisede, genel olarak bütün insanlığın; özel olarak da senin içinde bulunduğun heyetin, şeref ve fazileti, bilhassa da senin şeref ve faziletin gizli.

Melikin anlattıkları Abdulmuttalib'i de heyecanlandırmıştı. Ancak adam, henüz söyleyeceklerini söylemiş görünmüyordu. Onun için Abdulmuttalib:

– Peki bu ne, diye sordu. Melik şunları söyledi:

– Tihâme'de bir çocuk dünyaya gelecek ve o çocuğun iki omuz küreği arasında bir alâmet olacak. Bundan böyle imamet de artık bu çocuğa ait olacak. Kıyamete kadar sizin reisiniz O olacak. İşte bu zaman, O'nun dünyaya gelip de ortaya çıkma zamanı. Adı Muhammed'dir. Baba ve annesi vefat edecek ve O'nu himayesine dede ve amcası alacaktır. Vallahi de bizler aramızda, hep O'nun gelişini konuşup duruyoruz. Allah, O'nu açıktan gönderecek ve bizlerden de O'na yardımcılar seçecektir. O'nun yanında yerini alanlar O'nunla aziz olacak; karşı çıkıp da düşmanlık edenler zelil olacaklardır. İnsanlardan gelecek tehlikelere karşı Allah O'nu koruyacak ve yeryüzünü O'nun için fethe açık kılacaktır. O, Rahman'a kulluk vazifesiyle dolu, şeytanî düşünceden alabildiğince uzaktır. O'nun gelişiyle ateşperestlik ortadan kalkacak ve putlara tapma da tarih olacaktır. O'nun sözü, son sözdür... Adaletle hükmeder... İyiliği emreder ve onu kendisi de yerine getirir; kötülükten insanları uzaklaştırır ve kendisi de kötülüğün kökünü kurutma gayreti içindedir. Şu süsleri içindeki kutsal ev Kâbe'ye and olsun ki sen, O'nun dedesisin ey Abdulmuttalib! İnan, bunda yalan yok… Sana anlattıklarımdan umarım anlaman gerekeni anlamışsındır ve mesaj yerine ulaşmıştır.

Bu kadar açık tarif, elbette ki Abdulmuttalib tarafından da anlaşılmıştı. Zaten onun, daha önceden de bildikleri vardı. Bunun için önce başını salladı. Üzerinde yılların ağırlığını taşıyan bir hâl vardı. Büyük bir yük ve sorumluluğun altında olduğunu gösteren bir tavırla şunları söyledi:

– Evet, ey melik! Benim bir oğlum vardı; o benim çok hoşuma gidiyor ve üzerine de tir tir titriyordum. Onun için onu, kavmim arasındaki en kerim kız olan Vehb'in kızı Âmine ile evlendirdim. Âmine bir erkek çocuk dünyaya getirdi ve adını Muhammed koydum. Ancak O'nun babası ve ardından da annesi vefat etti. O, şimdi benim himayem ve amcasının himayesi altında.

– İşte, benim de sana demek istediğim buydu, dedi melik. O'nu iyi koru ve O'na düşman olan bazı hasetkâr din adamlarının şerrinden O'nu muhafaza et! Gerçi onlar, asla O'na bir zarar veremeyeceklerdir. Şayet bilsem ki ölüm, O'nun gelişine kadar bana müsaade edecek, gider bütün asker ve ordumla birlikte Medine'ye yerleşir ve orada beklemeye dururdum. Çünkü ben, kitab-ı nâtık ve ilm-i sâbıkta Medine'nin, O'nun işinin yerleşeceği yer, yardımcılarının mahalli ve kabrinin de mekânı olacağını görüyorum.

Yemen'deki işlerini de bitirmiş ve Mekke'ye geri dönmüşlerdi. Yemen Meliki'nin anlattıkları, Abdulmuttalib'in zihnini sürekli meşgul ediyordu. Belki, dışarıdan bakanlar bunun farkında değillerdi; ama onun dünyasında hep, torunuyla ilgili hülyalar, yarını adına karşılaşacağı lütuf ve sıkıntılar

tüllenip duruyor ve bunları düşünmekten bir türlü kendini alamıyordu.

Bir gün Mekke'ye, Müdlicli birkaç bilge gelmişti. Belli ki, Hz İsa'nın izinden yürüyen bu adamlar da, Yemen Meliki gibi O'nun geleceğinden haberdar idiler. Zira, Kâbe'ye doğru ilerlerken karşılarına çıkan bir delikanlıya takılmıştı gözleri… Hayranlıkla O'nu seyrediyorlar ve şaşkınlıklarını ifade etmekten de kendilerini alamıyorlardı. Hızlarını alamadılar ve yanına yaklaşıp daha çok tanımak ve kendisiyle de konuşmak istediler. Ümmü Eymen durumu fark etmişti ve bu kadar ilgiden rahatsızlık duyarak müdahale etmek istedi:

– Dokunmayın o çocuğa!

Adamlar, yabancı bir beldede yanlış bir hareket yapmış olmanın hacaletiyle irkildiler önce ve geri adım attılar. Ancak meraklarını giderecek bazı sorular sormadan da edemediler. Aralarından birisi atıldı ve:

– Bu kimin çocuğu, diye sordu. Babanın olmadığı yerde amca ve dede, baba hükmünde değerlendirilirdi.

Ümmü Eymen de bu maksatla cevap verdi:

– Abdulmuttalib'in.

Tanıdıkları bir isimdi. Mekke'nin reisiydi. Zaten onlar da Abdulmuttalib'i ziyarete gelmişlerdi. Onu nerede bulabileceklerini sordular. Adres Kâbe'yi gösteriyordu.

Çok geçmeden Abdulmuttalib'i Kâbe'nin avlusunda, sedirinin üzerinde buldular. Selâm ve muhabbetin ardından sözü, yolda gelirken gördükleri çocuğa getirdiler ve sordular:

– Bugün güzel bir çocukla karşılaştık. Yanındaki kadın, bu çocuğun sana ait olduğunu söyledi.

– Evet, o benim oğlum.

– Hayır, olamaz, dedi biri.

– Olamaz; zira bu çocuğun babası, daha O doğmadan vefat etmiş olmalı, diye de ilave etti.

Adamların bir bildiği vardı ve daha açık konuşmak gerekiyordu. Yemen'deki melik gibi bunlar da bir şeyler biliyor olmalıydı. Bu sebeple Abdulmuttalib:

– Evet, o benim oğlumun emaneti; yani torunum, dedi.

Şimdi olmuştu. Zihinlerini kemiren şüphe de ortadan kalkmıştı. Gördükleri her şey, bu çocuğun bekledikleri Zat olduğunu anlatmaktaydı. İçlerinden birisi atıldı:

– Bu çocuğun ayak izleriyle, Makam-ı İbrahim'deki izler aynı. Yani bu, İbrahim soyundan geliyor. Yüzündeki güzellik, gözlerinin rengi... Seciye ve

duruşundaki duruluk... Karakterindeki ululuk... Hele iki omuzu arasındaki işaret, bu çocuğun Beklenen Nebi olduğunu söylüyor.

Bir başkası devam etti:

– Biz, İsmailoğullarından gelecek ve Peygamberlerin sonuncusu olacak bir Nebi'nin sıfatlarını kitaplarda okuyup duruyoruz. Bu malûmata göre, o Nebi'nin zuhûr edeceği yer de burası, yani Mekke'dir.

Bu sırada yetim Muhammed de dedesinin yanına gelmişti. Gözler yine O'nun üzerinde yoğunlaşmış, nazarlar İnsanlığın Emini'ni süzer olmuştu. Aralarından birisi Abdulmuttalib'in kulağına eğildi ve:

– Ancak bu çocuğu iyi koruman lazım, dedi ve ilave etti:

– Zira, Beklenen Nebi'nin bu çocuk olduğunu, hasetkâr bazı din bilginleri anlarsa -ki onlar da bu çocuğun geleceğini iyi bilmektedirler- O'na bir kötülük yaparlar.

Abdulmuttalib, şimdi daha bir derin düşünüyordu; zira, biraz kitap karıştırıp din adına derinleşen herkes, Abdullah'ın emaneti Muhammed'in Beklenen Nebi olduğunu biliyordu; ama hepsinin de müşterek bir endişesi vardı: O'nu hasetkâr din adamlarının şerrinden koruyamamak. Demek ki Abdulmuttalib için, böyle bir mesuliyet daha vardı.

Bu sıralarda İnsanlığın Emini sekiz yaşını biraz geçmişti. Abdulmuttalib de artık yaşlanmış ve dünyaya veda etmek üzereydi. Bir gün yanına, diğer bir oğlu olan Ebû Tâlib'i çağırdı. Olanca vakar ve ciddiyetle karşısına almış; ona şunları söylüyordu:

– Bu oğlumun şân ve şerefi pek yüce olacaktır ve O, benim sana bir emanetimdir.

Ve çok geçmeden, seksen küsur yaşındaki Abdulmuttalib de vefat etti. Dedesinin de Hakka yürüdüğü haberini alan İnsanlığın Emini, cansız bedeninin yanı başında durmuş; şefkat kanatlarıyla kendisini görüp kollayan dedesinin üzerine gözyaşı döküyordu.

AMCA EBÛ TÂLİB'İN HİMÂYESİ

Amca Ebû Tâlib için babası Abdulmuttalib'in söylediği bu sözler, bir baba vasiyeti demekti. Onun için, yeğeni Muhammed'i yanına aldı ve bir baba şefkatiyle kucakladı O'nu. Artık Efendiler Efendisi, baba yerine Ebû Tâlib'den şefkat görecek, anne yerine de, Ebû Tâlib'in hanımı ve Hz. Ali'nin annesi Hz. Fâtıma'nın sıcaklığını hissedecekti.

Belki Ebû Tâlib, fakirdi; kendisini iğna edecek servete de sahip değildi. Ama onun, yeğenine açtığı şefkat kucağı, her türlü şartta kendini gösterecek; mal ve mülkle çözülemeyecek meseleler böylelikle çözümlenecekti. Zira evlerine, Muhammedü'l-Emîn geldiğinden beri ayrı bir bereket yaşanıyor; aile fertleri arasında da çok farklı bir huzur yayılıyordu. Hatta, O'nun sofrada olmadığı demlerde karınları doymadan kalkmak zorunda kalan ev halkı, O'nunla birlikte yedikleri yemeğin arttığına şahit oluyorlardı. Onun için Ebû Tâlib, kendi çocuklarından daha çok sevdiği Muhammedü'l-Emîn olmadan sofraya oturmak istemiyor ve otururken de, O'nu yanı başına almaya gayret ediyor, başka kimseye göstermediği şefkat ve alâkayı O'na gösteriyordu.

Aynı zamanda Muhammed, yaşıtlarının çok fevkinde bir olgunluk gösteriyor ve asla yokluğu problem etmiyordu. Açlık veya susuzluktan dolayı herhangi bir şikâyetini duyan olmamıştı. Gidip zemzemden içiyor ve birileri ikramda bulunmak istediğinde, arzu etmediğini, zira karnının tok olduğunu söylüyordu.

Ebû Tâlib, kardeş emaneti ve baba vasiyeti olduğu için de, gözünü onun üstünden eksik etmiyor; yatarken yanı başında sabahlıyor ve dışarı çıkarken de onunla beraber çıkmayı tercih ediyordu. Ona göre her bilge, aynı noktada uyarı yaptığına göre mutlaka bunun bir hakikati vardı ve işi ihtimallere bırakmamak gerekiyordu.

Kureyş'in gençleri gibi Ebû Tâlib de ticaretle uğraşıyordu. Zaman zaman yeğeni Muhammed'i de yanına alıyor ve O'nu da geleceğe hazırlamaya çalışıyordu. Bu sırada O, on iki yaşlarındaydı. Efendiler Efendisi, Mekke'de

kaldığı zamanlarda Ecyâd taraflarına gidiyor, buralarda koyun otlatıyordu. Böylelikle tecrübe kazanıyor, hayatın her alanında malûmat sahibi oluyordu.

Bir gün Ebû Tâlib, Şam taraflarına gitmek üzere hazırlıklara başlamıştı. Bunu duyan yeğeni Muhammed, boynunu bükmüş ve kendisinin de amcasıyla beraber gitme arzusunu dile getirmişti. Ebû Tâlib'i duygulandıran bir tabloydu bu ve:

– Vallahi de O'nu almadan gitmeyeceğim; bundan sonra ne ben O'ndan ayrı kalacağım ne de O'nun benden uzak kalmasına müsaade edeceğim, diye ahdetti. Onun bu ahdini duyan Efendiler Efendisi'nde ayrı bir sürur hâkimdi. Ticaret için ilk defa Mekke dışına çıkacak, hangi şehirlerden geçecek, kim bilir kimlerle tanışacak ve yol boyunca kim bilir ne türlü olaylara şahit olacaktı...

Şam Yolculuğu ve Rahip Bahîra

Derken, ayrılık vakti geldi ve hareket eden kervanla birlikte amca-yeğen de vedalaşıp yola koyuldu. Uzun ve yorucu bir yolculuktu. Zaman zaman dinlenip ihtiyaçlarını gideriyorlar ve bir müddet sonra yeniden yola revan olup Şam'a doğru ilerliyorlardı. Nihayet, Kudüs'le Şam arasında bulunan Busrâ denilen şehrin yakınlarına geldiklerinde, yeniden mola vermiş ve dinlenmeye durmuşlardı.

Kervandakiler dinlenmeye başlamışlardı ki, uzaktan heyecanla birisinin kendilerine doğru geldiği görüldü. Görünüş itibariyle dağınık ve dünyadan kopmuş bir hâli vardı gelenin. Bunun için kervandakiler, gelenin kendileriyle ilgisinin olabileceğine hiç ihtimal vermemiş ve kendi hâllerinde dinlenmeye devam ediyorlardı. Ne zaman ki bu şahıs yaklaşıp kendilerine:

– Şu manastırdaki Rahip Bahîra sizi yemeğe davet ediyor, dedi. Oradakiler konunun kendileriyle ilgili olduğunu anladılar; ama bu davetin sebebi konusunda hâlâ herhangi bir bilgileri yoktu.

Bahîra, dünyadan elini-eteğini çekmiş, geri kalan hayatını manastırda Rabbine kullukla geçiren bir rahipti. İyi bir Hristiyan âlimiydi. Hatta önceden Yahudi iken daha sonraları Hristiyanlığı seçmiş ve bununla da kalmayıp din konusunda derinleşerek zamanının parmakla gösterilen insanlarından biri hâline gelmişti. İçinde bulunduğu kilisede, rahipler arasında elden ele dolaşan tarihî bir kitap vardı ve bu kitabı okuyup anlayabilen birkaç kişiden birisi de şüphesiz o idi. Dünyadan elini eteğini çekmiş, kilisede ruhban hayatı yaşıyordu.

Onun için, ne ticaret için gidip-gelenlerin, ne de mal ve mülk adına ortaya konulan gayretlerin bir değeri vardı!.. Ancak, olacak ya, bir aralık küçük dehlizlerden dışarıya gözü kayıvermişti. Aslında bu kayış da, şüphesiz takdirin bir başka boyutuydu. Her zaman olduğu gibi yine bir kervan

geliyordu. Yalnız bu kervanı, öncekilerden ayıran bir başka özellik daha vardı; kervanla birlikte bir bulut, yolcuları takip ediyor ve kızgın güneşin yakıcılığından onları koruyordu. Zihninde şimşekler çakıvermişti… Bulut… Gölgeler… Ahir zaman… Son Nebi… Ahmed… Tarihi kitap… Birer yıldırım hızıyla hafızasında beliren bu konular, onun kervana olan ilgisini daha da artırmıştı. Yoksa kısmet ayağına mı geliyordu? Ya gerçekten öyleyse! O zaman, hâlâ burada miskin miskin durmanın ne anlamı olabilirdi ki?

Dünyaya pencerelerini kapatan bu ihtiyar, birden gençleşmiş ve o güne kadar hiç yapmadığı şeyleri yapmaya başlamıştı… Yıllardır kaybedip de artık bulmaktan ümidini kestiği bir yitiğini bulmanın sevinci vardı gözlerinde. Yoksa dizinin dibine kadar gelen, Fârân dağlarında zuhûr edecek olan Faraklit miydi?

Kervan üzerinde bulutlar bir noktaya yoğunlaşmış, altındaki şahsı güneşten koruyorlardı. Hatta kervan mola verince bu şahıs, belli ki bir ağacın altında istirahate çekilmek istemiş ve O'nunla birlikte bulut da ağacın üzerine gelerek O'nu gölgelemeye devam etmişti. Ağacın dalları dahi harekelenmiş, aralarından güneş ışınlarının geçmemesi için ve alttaki Zat'ı, sıcağın etkisinden koruma adına birbirlerine kenetlenmişlerdi.

Görüp durduklarının okuyup bildikleriyle herhangi bir alâkasının olup-olmadığını anlayabilmek için daha yakın olmak gerekiyordu ve işte bunun için Bahîra, alelacele kervana ulaşmış, onlara şöyle sesleniyordu:

– Ey Kureyş cemaati! Şüphesiz ki ben size bugün, bir yemek tertip ettim ve küçük-büyük, köle-hür hepinizin bu yemeğe gelmenizi arzu ediyorum.

Şaşırmıştı kervandakiler!.. Zira buradan çok gelip geçmişlerdi, ama manastırdaki bir rahibin... Hele Bahîra'nın kendileriyle ilgilendiğine hiç şahit olmamışlardı. Aralarından birisi öne atıldı ve:

– Allah'a yemin olsun ki ey Bahîra! Bugün sende ayrı bir gariplik var; daha önceleri sen böyle şeyler yapmazdın, dedi.

– Doğru söylüyorsun, diye cevapladı Bahîra ve devam etti:

– Aynen dediğin gibi, bugün bir gariplik var. Fakat sizler misafirlersiniz. Size yemekler yapıp ikramda bulunma arzum nüksetti birden. Gelip hep beraber bu sofranın etrafında toplanın ve yiyin ondan.

Bu kadar samimi bir davete icabet etmemek olur muydu hiç? Hem, haftalardır yol yürümüşler, işin doğrusu böyle bir daveti özlemişlerdi. Bunun için, kervandaki işini toparlayan, kilisenin yolunu tutuyordu.

Beri tarafta da, kilise sakinleri harekete geçmişti ve kervana ikram edilmek üzere mükellef bir sofra hazırlanıyordu.

Herkes gelmişti: ama esasen Rahip Bahîra'yı ilgilendiren manzara hâlâ kervanın yanında duruyordu. Gelenler arasında da, henüz aradığı simayı

görememişti. Merakından çatlayacak gibiydi ve fazla dayanamadı:

– Ey Kureyş topluluğu! Sizden kervanın yanında kalıp yemeğe gelmeyen birisi kaldı mı? Buraya gelmeyen birisi var mı orada acaba?

– Yemeğine icabet etmesi gerekip de gelmeyen kimse kalmadı. Ancak küçük bir çocuk hariç, dediler. Ve:

– O, yaş itibariyle en küçüğümüzdü ve eşyalarımıza göz-kulak olsun diye bıraktık O'nu, diye de ilave ettiler.

– Öyle yapmayın, dedi Bahîra ve ilave etti:

– O'nu da çağırın ve yemeğe sizinle birlikte O da gelip katılsın.

Küçük bir çocuk bile olsa O da gelmeliydi ve İnsanlığın Emini de davet edildi. Aralarından birisi, koşarak kervanın olduğu yere gelmiş ve gözlerin aradığı Zât'ı da yemeğe davet etmişti. Artık O da geliyordu. O'nun yerinden kalkması ve kiliseye doğru hareket etmesiyle birlikte üzerinde kendisine gölgelik yapan bulut da hareket etmişti ve davet edilen mekâna doğru ilerlemekteydi. Şimdi olmuştu. Bahîra'nın kanaati, artık biraz daha belirginleşmiş, çözüm bekleyen sorularına cevap bulacağı ümidiyle heyecandan kalbi duracak gibi olmuştu.

Hele, yanına gelip de nur cemalini gördüğünde, artık bütün tereddüt ve şüphelerinden arınmış; meseleyi çözmüştü. Gözleri Muhammed'in üzerinde kilitlenmişti adeta. Uzun uzadıya süzdü önce. Baştan aşağıya üzerinde gezdirdi gözlerini ve aradığını bulmanın sevinci kapladı bütün bedenini. Hiç şüphe yok ki bu, kadim kitapların müjdesini verdiği Ahmed'den başkası değildi!

Beri tarafta yemekler yenmişti ve artık insanlar yavaş yavaş hareketlenmekteydi. Ya, konuşamadan giderse? Ne yapıp edip, O'nunla konuşmalı, fiziki şartların ortaya koyduğu sonucu bir de kendisiyle konuşup görüşerek pekiştirmeliydi. Bir fırsatını buldu ve yaklaştı yanına:

– Ey delikanlı, dedi ve ilave etti:

– Sana bazı sorular soracağım. Ancak Lât ve Uzzâ hakkı için sadece sorduklarımın cevabını vereceksin bana.

Ancak İnsanlığın Emini, soruda kullanılan bazı isimlerden rahatsız olmuştu ve:

– Bana Lât ve Uzzâ ismini vererek soru sorma. Allah'a yemin olsun ki ben, onlara kızdığım kadar başka hiçbir şeye kızmıyorum, diye tepki gösterdi. Zaten Bahîra da, Kureyş'in genelde bu iki put üzerine yemin ettiklerini duyup bildiğinden dolayı öyle söylemiş ve böylelikle belki de, İnsanlığın Emini'nin putperestlik hakkındaki tepkilerini ölçmek istemişti. Aradığını buluyordu. Rahip için emarelerin her biri, bir diğerini destekler mahiyetteydi ve daha da rahatlamıştı. Farkına vardığı farklılık, aşikâr ve açıktı.

– Öyleyse, Allah adına bana söz ver ve sadece sorduklarıma cevap ver,

diyerek soracağı sorulara zemin hazırladı. Gelen cevap Bahîra'yı daha da rahatlatacaktı:

– İstediğini sor.

Artık Bahîra, uykusundan rüyalarına, gündelik yaşayışından isteklerine kadar birçok şey sordu Hz. Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem). Bahîra soruyor, Allah Resûlü de sühûletle cevaplıyordu. O kadar netti ki; her şey, kitaplarda gördüğü gibi cereyan ediyordu. İşin kelam boyutu tamamlanmış ve bütün emareler, muhatabının O olduğunu haykırmıştı. Geriye, sadece risalet mührü kalmıştı. Onu da görmek istedi. Ancak, edep insanı Allah Resûlü, sebebini bilmeden öyle herkese sırtını açıp omzunu gösterecek değildi. Başka çare olmadığını gören Bahîra, çaresiz fısıldadı kulağına. O da, meraklı ihtiyarı daha fazla bekletmedi. Belki de tam, 'Göremeden gidiyorum.' derken bu kadar yakınında kendisini O'nunla şereflendiren Rabbine gönlünden gelerek hamd ediyordu.

Artık tereddüt edecek en ufak bir nokta kalmamıştı. Tarihî bir vazifesi daha vardı ve o da, kendi çapında bu vazifesini yerine getirecekti. Bunun için de, Amca Ebû Tâlib'e yöneldi:

– Bu çocuğun sen nesi oluyorsun?

Araplarda amca ve dede, babanın olmadığı yerde baba yerine geçerdi ve buna dayanarak Ebû Tâlib de:

– Babası, cevabını verdi.

Tam bu ana kadar her istediğini beklediği şekilde bulan Bahîra, bir anda irkilmiş ve Ebû Tâlib'den beklemediği bir cevap almıştı. Bir müddet duraksadı ve beklemediği bu cevaptan dolayı başını, şiddetle iki yana doğru sallamaya başladı. Hâl lisanıyla sanki "Hayır, bu olamaz!" diyordu. Zira onun bildiklerine göre, bu çocuğun babası, daha O dünyaya gelmeden vefat etmiş olmalıydı.

– Hayır, bu çocuğun babası sen olamazsın. Zira, bu çocuğun babası, bugün yaşıyor olamaz. Daha O dünyaya gelmeden vefat etmiş olmalıdır, dedi.

Zaten Ebû Tâlib de, amca olması yönüyle ve o an için velayetini taşıdığı için bu cevabı vermişti. Dolayısıyla, Ebû Tâlib için gerçeği söyleme zamanıydı artık ve:

– O, benim kardeşimin oğlu, dedi bütün soğukkanlılığıyla. Ebû Tâlib sorulardan endişelenmeye başlasa da, Bahîra sormaya devam ediyordu:

– Peki, babası ne yapıyor?

Kestirmeden cevapladı Ebû Tâlîb:

– Annesi O'na hamile iken vefat etti.

İşte şimdi olmuştu. Bahîra için, inkitaa uğrayan tarihi bilgilerle karşılaştıklarını kıyaslama işi yeniden rayına girmişti ve:

– İşte şimdi doğruyu söyledin, deyiverdi Ebû Tâlib'e. Arkasından da, amca Ebû Tâlib'i bir kenara çekecek ve ona, ciddi ciddi şunları söyleyecekti:

– Kardeşinin oğluyla sen, geldiğiniz yere, memleketinize geri dönün. Bu çocuk konusunda, buradaki hasetkâr din bilginlerine karşı dikkatli ol. Allah'a yemin olsun ki, şayet benim gördüklerimi onlar da görür ve sıfatlarından O'nu tanırlarsa, bu delikanlıya bir kötülük yaparlar. Çünkü senin kardeşinin bu oğlu için, dünya çapında büyük bir hadise olacak. Geldiğiniz yere dönmekte acele edip süratli davranmaya bak.

Yılların tecrübesiyle konuşan rahipten bu nasihati alan Ebû Tâlib de, babasının kendisine vasiyet ederek emanet bıraktığı yeğeninin başına bir şey gelmemesi için hemen dönüş kararı alacak; önce yanında getirdiği malları Busrâ'da satacak ve ardından da yeğeninin elinden tutarak Mekke'ye doğru yola koyulacaktı.

Korunup Kollanmada İlahî Yönlendirme

Ebû Tâlib, yeğeni konusunda artık daha duyarlıydı. Bugüne kadar dinlediklerinin yanında bir de Bahîra'nın anlattıklarını düşündükçe, O'nun üzerine ayrı bir hassasiyetle titriyor ve başına bir şey geleceğinin korkusuyla yatıp kalkıyordu.

Zaten yeğeni Muhammed de, gelişip boy atmış, endamıyla dikkat çeker olmuştu. Üstüne üstlük bir de, bugüne kadar insanların genel alışkanlıkları konusunda farklı düşünüyor ve toplumda uygulanagelen her hareketi, mutlaka kendi kriterlerine göre değerlendirip bir sonuca gidiyordu. Bunun için, putlarla arası hiç iyi değildi. Akranlarında olduğu gibi O'nda, kötü alışkanlıklara karşı meyil bir tarafa; onlardan olabildiğince bir uzaklaşma hâkimdi. Kısaca, başkalarının pişirerek önüne koyduğu hayat tarzı yerine, tamamen kendine has bir hayat felsefesi vardı. Çünkü O, insanlığın kurtuluşu adına ilk baştan beri süzülerek seçilmişti ve her hâliyle bu seçilmişliği temsil ediyordu.

Buvâne denilen yerde Kureyş'in ihtiram gösterdiği büyük bir put vardı ve senenin belli günlerinde buraya gelerek ona kurban keser, etrafında halkalanarak dilekte bulunurlardı. Bir sene yarım; diğer sene de tam günlerini yanında geçirdikleri bu putun yanında saçlarını tıraş ettirerek huzurunda uzun uzadıya temenna dururlardı.

Yine böyle bir zaman diliminde Ebû Tâlib, yanından ayırmak istemediği yeğeni Muhammed'i de alarak Buvâne'nin yanına götürmek istedi. Yanına gelip durumu anlattığında aldığı ilk tepki olumsuzdu. Nasıl gidebilirdi ki?.. O, bütün bunları ortadan kaldırmak için seçilen bir insandı. Sadece, henüz risalet vazifesi tebliğ edilmemişti, o gün de, bu risalet vazifesini eda ederken takınacağı tavrın dışına çıkmayacak ve geleneğin akıl kabul etmez

anlayışlarına ‘evet’ demeyecekti.

Yeğeninden beklemediği bir tepki alan Ebû Tâlib, önce kızdı. Bu duruma sinirlenip tepki gösteren, sadece Ebû Tâlib de değildi. Efendimiz’in halaları da devreye girmiş:

– Yâ Muhammed! Kavminin bayram gününde onlarla birlikte olmayı reddetmekle sen ne yapmak istiyorsun? Şüphesiz bizler, ilahlarımızdan bu kadar uzaklaşmandan ve onlara yaptıklarından dolayı başına bir şeyler geleceğinden korkuyoruz, diyor ve yeğenlerini itap ediyorlardı.

Evet, onlar büyükleriydi; saygıda kusur etmemek gerekiyordu. Ancak, tekliflerinin de elle tutulur bir yanı yoktu. Hele bu kadar üstüne gelmelerini ve yanlışlarında bu kadar ısrarcı olmalarını anlamanın imkânı yoktu. O kadar ki, Habîb-i Zîşân Efendimiz, konuşulanlardan bunalmış ve meclisi terk etmek zorunda kalmıştı. Evden çıkarak bir müddet yalnız kalmayı tercih etmiş, şirk dolu böyle bir atmosferden uzaklaşarak kendini dinlemek istemişti.

Bir müddet sonra İnsanlığın Emîni, büyük bir telaş ve korkuyla geri döndü. O’nun gelişini gören halaları da korkuya kapılmış:

– Senin başına bir şey mi geldi? Ne o, neden korktun, diye teskin etmeye çalışıyorlardı.

– Başıma bir şeylerin gelmesinden korkuyorum, diye cevapladı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem).

– Allah (celle celâluhû), seni şeytanla imtihan edecek değildir. Gördüğüm kadarıyla sende hep hayır meziyetleri var, diye de teyit etti aralarından biri. Bütün bunlara son noktayı koymaya, onların muttali olmadıkları; ama kendisinin sürekli muhatap olduğu farklılığı anlatmaya gelmişti sıra ve Efendiler Efendisi şunları paylaştı onlarla:

– Sizin putlarınızın yanına her yaklaştığımda karşıma, uzun boylu ve beyaz elbiseli bir adam çıkıyor ve bana:

– Sakın ona yaklaşma ve olduğun yerde kal ey Muhammed, diye sesleniyor.

Bu konuşma, konuyla ilgili son konuşmaydı ve bir daha da böyle bir konu hiç gündeme gelmeyecekti.

Belli ki O, her yönüyle, ilahî bir koruma altındaydı. Mekke dışında koyun güttüğü günlerden birinde, yanındaki arkadaşına rica etmiş ve şehre inmek istemişti. Arkadaşı da bunu kabul etmiş ve geri dönünceye kadar koyunlarına bakacağını söylemişti. Daha Mekke’ye girerken, bir sesin yankılandığını duymuştu. Bu bir düğün ilanıydı. Oracıkta oturup gelişmeleri takip etmek istemişti ki, kulağının üstünde büyük bir darbe hissediverdi; oracıkta bayılıp kalmıştı. Aradan bir hayli zaman geçmiş ve ancak güneşin kızgın ışıklarıyla kendine gelip ayağa kalkabilmişti. Çaresiz kalktı ve koyunlarını emanet ettiği

arkadaşının yanına geri döndü.

Kâbe'nin tamiri sırasında amcası Abbas ile birlikte Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de taş taşıyordu. Genelde omuza alınarak taşınan bu taşlar, Efendimiz'in omzunu tahriş edip acı vermeye başlamıştı. Durumu görüp de kendisine çözüm tavsiye eden amcası Abbas'ın:

– İzarının bir parçasını omzuna koy ki, taşın vereceği eziyetten seni korusun, demesi üzerine Muhammedü'l-Emîn de, bunu yapmak istemişti. Daha elini izarına uzatır uzatmaz, gözleri kaymaya başlamış ve olduğu yere yığılıvermişti. Ayılıp kendine geldiğinde, heyecanla:

– İzarım! İzarım, diye yüksek sesle haykırıyor ve üzerindeki elbisesini sımsıkı tutuyordu. Ne bundan önce ne de sonra, bedeninin yasak olan bölgelerini kimseye açıp gösterecekti.

O'nunla Gelen Yağmur Bereketi

Zaten sıcaklıktan bunalan Mekke'de, uzun süredir devam eden bir kıtlık hâkimdi. Sema, rahmet kapılarını kapatmış, yer de susuzluktan gerilip çatlamıştı. Ne yeşillik adına bir şenlik, ne de pınarlarda bir damla su kalmıştı. Hayvanlar kırılıyor, insanlar da hayatlarının en zor günlerini geçiriyorlardı.

Bir ümit, Ebû Tâlib'in yanına geldiler:

– Ey Ebû Tâlib, diyorlardı.

– Kuraklıktan vadiler kurudu ve artık çoluk-çocuk da, bu dayanılmaz felaket karşısında kırılıp duruyor. Ne olur, gel de yağmur duasına çıkalım!

Bu durumda zaten yapılabilecek başka bir şey yoktu ve Ebû Tâlib de, yanına aldığı yeğeniyle birlikte, yağmur duasına katılmak üzere evinden çıktı. Sadece O'nun üzerinde, adımlarını takip eden bir bulut vardı. Nihayet Kâbe'ye kadar geldiler.

Sırtını Kâbe'nin duvarına yaslayan Ebû Tâlib, önce yeğeninin elinden tuttu ve O'nun eliyle birlikte kendi ellerini de kaldırarak, yağmur yağdırması için Kâbe'nin Rabbine yalvarmaya başladı.

Çok geçmeden, ufkun dört bir yanından hareket eden bulutlar, Mekke'nin üstünde kümelenivermişti. Daha dua nihayete ermeden sema, Kâbe avlusunu rahmet damlalarıyla yıkamaya başlamıştı bile… Arkası kesilmeyen bir rahmet çağlıyordu. Nihayet, vadiler yeniden yeşermeye başlamış; canlılar da eski günlerine dönmenin hareketliliğine yeniden kavuşmuşlardı. Kıtlıktan kırılan Mekkelilerin yüzü artık gülüyordu.

Çoğu insanın gözünden kaçsa da Amca Ebû Tâlib, yapılan dua ve duaya karşılık gönderilen rahmet karşısında çok duygulanmış; bütün bunlara yeğeni Muhammed'in sebebiyle mazhar oldukları konusunda tereddüdü kalmamıştı. Zaten O'nun geleceği konusunda çok hassas davranması gerektiğini biliyordu.

Bu gelişme, onun kanaatini bir kez daha pekiştirmiş, yeğenine olan saygısını bir kat daha artırmıştı.

Gençlik Yılları

Hemen her hareketiyle diğer akranlarından ayrılan Efendiler Efendisi, artık yirmi yaşlarına gelmiş ve her haliyle Mekkelilerin takdirini kazanmıştı. Gelişmeler karşısındaki duruşu ve sonuçları itibariyle ortaya koyduğu yorumları dikkatle izlenir olmuş, kararlarındaki isabet sebebiyle müracaat kaynağı hâline gelmiş ve bugüne kadar ortaya koyduğu çizgi vesilesiyle yavaş yavaş kendisine, en güvenilir insan mânâsında 'el-Emîn' denilmeye başlanmıştı.

Bu sıfat, O'na yakıştığı kadar hiç kimseye yakışmamıştı ve bunu, içinde yaşadığı toplum ittifakla O'na layık görüyor ve isminden daha çok artık, O'nu bu sıfatla çağırıyorlardı. En yaşlı, tecrübeli ve bilge insanların arasında O'nun kapısı da aşındırılmaya başlanmış ve O'na, sosyal statünün kendiliğinden takdir ettiği kalıcı bir statü verilmişti.

Gençlik yıllarında cereyan eden Ficâr savaşlarına katılmış, sosyal problemlerin çözümünde merkez hâline gelen meclislerin de müdavimi olmuştu. Bu maksatla oluşturulan ve adına 'Hılfu'l-Fudûl' denilen bir toplantı merkezi vardı ve bundan böyle Muhammedü'l-Emîn de bu toplantının en çok itibar gören üyesiydi.

Şam'a İkinci Yolculuk

Bu arada, yirmi beş yaşlarına ulaşmıştı. Bir gün amcası Ebû Tâlib, O'nu karşısına aldı ve şunları söylemeye başladı:

– Ey kardeşimin oğlu, yeğenim! Biliyorsun ki ben, mal ve mülkü olmayan bir adamım. Gün geçtikçe sıkıntılarımız artıyor ve gelen her yeni sene, hoşumuza gitmeyecek sıkıntılarla birlikte geliyor. Ne malımız kaldı ortada, ne de bir ticaretimiz!

Bu cümlelerin arkasından belli ki bir teklif gelecekti. Zira bunlar, uzun zaman düşünülüp de teker teker seçilerek kullanılan cümlelerdi. Bunları ifade ederken Ebû Tâlib'in yüzünde, yanlış bir işe adım atma ihtimalinden kaynaklanan bir endişe de okunuyordu. Belli ki, zor bir kararın arefesindeydi.

– Duydum ki kavmin, Şam taraflarına ticaret için bir kervan tertip etmiş. Huveylid'in kızı Hatice de, bu kervanda görevlendireceği, ticaretinde kendisine ortak güvenilir bir adam arıyormuş. Her ne kadar ben Senin, Şam taraflarına gitmenden hoşlanmasam ve oradaki hasetkâr bazı din adamlarının Sana bir kötülük yapmalarından endişe edip korksam da, çaresizim. Ona bir gitsen, sanıyorum ki, Sana duyduğu güven, emniyet ve Senin temiz fıtratın

sebebiyle bu iş için başkaları yerine Seni tercih edecektir…

Efendiler Efendisi'nden amcasını rahatlatan cevap geliyordu:

– Nasıl isterseniz öyle olsun!

HATİCE İLE İLK RANDEVU

Yeğeninin olurunu alır almaz hemen Hatice'nin yanına gitti Ebû Tâlib. Zira Hz. Hatice'ye, yeğenini bizzat anlatma lüzumunu hissediyordu. Çünkü O, Mekke'nin en güvenilir ve en kaliteli insanıydı. Öyleyse, O'nunla iş yaparken bu nazara alınmalı ve yine O'na verilecek ücret de başkalarından farklı olmalıydı. Böyle bir iş için Hz. Hatice'nin, başkalarına ne kadar ücret verdiğini de biliyordu ve onun için Hz. Hatice'den bunun iki katını isteyecekti.

Çok geçmeden Ebû Tâlib, Hatice'nin huzurundaydı. Hâl ve hatır sorma adına âdetten ve alışılagelmiş konuşmaların ardından sözü kervana getirdi ve yeğeni Muhammedü'l-Emîn'in faziletlerinden söz açtı bir bir…

Muhammed… el-Emîn… Bu isim, Hatice için hiç de yabancı değildi. Bilhassa amcaoğlu Varaka İbn Nevfel'in dilinden düşmeyen bir isimdi. Küçüklüğünden beri kulağına hep O'nun haberleri fısıldanmış; gördüğü rüyaların tevillerinde de hep, O'nun izleri sürülmüştü.

Bu ne büyük bir lütuftu; O'nu, gökte ararken yerde bulmanın heyecanı vardı Hz. Hatice'nin üzerinde… Kader yoluna su serpmiş ve daha kervanı yola bile vurmadan, en büyük kazancı elde etmenin sevincini yaşıyordu, hem de iliklerine kadar. Gelmiş geçmiş en kârlı ticaretini yapmak üzereydi. Malının tamamını bile istese, belki vermekte tereddüt etmeyecekti. Ebû Tâlib'in sözleriyle irkildi; şöyle diyordu ona:

– Ey Hatice! Bu iş için iki deve ücret vereceğinin haberini aldım; yeğenim Muhammed, Emîn'dir ve ben O'nun için bunun senden iki katını isterim.

Bir müddet bu talebi alıp verdi zihninde… Böyle bir kazanç için pazarlık yapılır mıydı hiç? Hem, dünya ve ukba saadetine kapı aralamışken, devenin de lafı mı olurdu? Nitekim Ebû Tâlib'in sözünün hemen akabinde şunları sıraladı teker teker:

– Ey Ebû Tâlib! Doğrusu sen, çok kolay ve hoşa gidecek bir ücret istemiş bulunuyorsun! Bundan kat be kat daha fazlasını istemiş olsaydın vallahi de

ben, yine kabul eder ve tereddüt etmeden onu da verirdim. Sen bunu, hiç sevmediğim ve uzak birisi için bile isteseydin yapardım; kaldı ki sen onu, benim çok sevdiğim yakın birisi için talep ediyorsun!

Ücrette de anlaşıldığına göre, artık kervanın yola çıkmasına bir engel kalmamıştı. Önceki Şam yolculuğunda karşılaştıkları Rahip Bahîra'nın sözlerini hatırlatarak Amca Ebû Tâlib, dikkatli olması konusunda yeğenini uyarıyor ve dünyalık elde edelim derken yeğeninden mahrum kalmamak endişesini ifade ediyordu.

Derken o gün geldi, Efendiler Efendisi ve kervan Mekke'den hareket etti. Bu yolculukta dikkat çeken bir husus gözlerden kaçmıyordu. Hatice'nin görevlendirdiği Meysere adındaki bir şahıs, adım adım Muhammedü'l-Emîn'i izliyor, adeta yanından hiç ayrılmadan bütün hareketlerini takip ediyordu. Üç ay sürecek bir yolculuktu bu. Bu yolculuk esnasında, yolcular da kaynaşmış ve Efendiler Efendisi'ni, daha yakından tanıma imkânı bulmuşlardı.

Çarşıdaki Yemin

Uzun süren meşakkatli bir yolculuk sonunda nihayet Şam'a geldiler. Getirdiklerini burada değerlendirip yeni yükler almak için kervandaki herkes, çarşı-pazarda hummalı bir gayret gösteriyordu. Muhammedü'l-Emîn de bunun için çarşının yolunu tutmuştu. Derken birisiyle alış-veriş yapmış, ticarete konu olan hususta anlaşmışlar ve mesele artık son noktanın konulmasına gelmişti. İşin burasında adamın inadı tutmuştu. Muhammedü'l-Emîn'den yemin etmesini istiyordu. Üstüne üstlük bu yemini de, o gün için en büyük put olarak bilinen Lât ve Uzzâ üzerine yapmasını talep ediyordu. Hayatının hiçbir karesinde temenna durmadığı el yapımı bu zavallılar adına yemin edilir miydi hiç!.. Tabiî olarak, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), böyle anlamsız bir talebe tepki gösteriyor ve:

– Ben, onlar adına asla yemin etmem; zaten onlar kadar bana sevimsiz gelen bir şey de yok, diyor; kendi şartları kabul edilmedikçe de böyle bir anlaşmanın mümkün olamayacağını ifade ediyordu.

Beri tarafta gelişmeleri izleyen Meysere için bunlar önemli bilgilerdi. Efendiler Efendisi yanlarından ayrılınca adam, gizlice Meysere'nin yanına yaklaşacak; Lât ve Uzzâ adına yemin vermekten çekinen bu adamın kim olduğunu soracaktı:

– Onu tanıyor musun? Kim bu adam?

Daha Meysere'nin cevap bile vermesine fırsat bırakmadan da hükmünü verecek ve şunları söyleyecekti:

– Sakın O'nun peşini bırakma; şüphesiz O, Nebi'dir.

Rahip Nastûra

Nihayet, Şam'daki işleri de bitmiş ve dönüş için yola koyulmuşlardı. Meşakkat ağırlaşıp da yol yürünmez hâle gelince bir yerde mola verip dinlenmeye durdular. Herkes bir kenara çekilmiş, bir taraftan hesap ve kitapla meşgul olurken diğer yandan da dinlenmeye çalışıyordu. Efendiler Efendisi de, yaşlı bir ağacın altında oturmuş gölgeleniyordu.

Çok geçmeden uzaktan koşarak gelen birisini gördü Meysere. Bu, kendilerini uzaktan seyreden meşhur Rahip Nastûra'dan başkası değildi. Meysere'nin yanına geldi ve:

– Şu ağacın altında oturup gölgelenen de kim, diye sordu. Meysere için bu, cevaplaması kolay bir soruydu. Tereddüt etmeden:

– O, Muhammed İbn Abdullah. Harem ehlinden bir genç, diye cevapladı.

Aldığı cevap karşısında önce başını salladı Rahip. Belli ki, bu cevap ve üsluptan pek hoşlanmamıştı. Zaten, O'nun kim olduğunu sorarken de, bir şeyler imâ eder gibi bir hâli vardı. Siz bilmiyorsunuz dercesine bir tavır içindeydi ve bir soru daha yöneltti:

– O'nun gözlerinde hiç, bir miktar kırmızılık var mı?

– Evet, var, dedi Meysere.

Rahip'in kanaati kesinleşmiş gibiydi ve yemin ederek şunları söylemeye başladı:

– Vallahi bu ağacın altında, bu güne kadar Nebi'den başka kimse konaklamamıştır.

Belli ki Nastûra'nın söyleyeceği çok şey vardı ve daha da konuşmak istiyordu:

– Hiç şüphe yok ki O, bu ümmetin beklediği peygamberdir. Hem de peygamberlerin en sonuncusudur.

Meysere'nin şaşkınlığı devam ediyordu. Bütün bu gelişmelere pek bir anlam verememişti. Sadece, hanımefendisi Hatice'nin kendisine verdiği görevi hakkıyla yerine getirmenin hassasiyetiyle kulağını dört açmış; hiçbir ayrıntıyı kaçırmadan kaydetmeye çalışıyordu.

Rahip'ten öğrenilecek çok şey vardı. Belli ki o da, aradığını bu kadar yakınında bulunca, O'nunla ilgili daha fazla bilgi almak istiyordu. Onun için Meysere'ye, ağacın altında dinlenen Allah Resûlü'yle ilgili sorular soruyor ve kendisine, yol boyunca karşılaştıkları ilginç olaylardan bahsetmesini istiyordu. O da, alışveriş esnasında yaşanan yemin meselesini anlattı Rahip'e. Heyecanı bir kat daha artmıştı. Belli ki, içi içini yiyordu. Verdiği hüküm, kesinlik ifade ediyordu ve kendinden emin bir şekilde şunları söylemeye başladı tekrar:

– Vallahi de bu, bizim bekleyip durduğumuz Nebî. Ne olur O'na iyi bak ve göz-kulak ol!

Ardından da, heyecanla Muhammedü'l-Emîn'in yanına koştu. Önce, ihtimamla mübarek alnından öptü ve ardından da, hızla ayaklarına kapanıp şunları söylemeye başladı:

– Ben şehâdet ederim ki Sen, Allah'ın Tevrat'ta zikrettiği o şahıssın.

Yine Aynı Bulut

Bu molanın ardından yeniden toparlanıp tekrar Mekke'nin yollarına koyuldular. Havalar çok sıcaktı ve yolda gelirken Meysere, Allah Resûlü'nü, bulut şeklinde iki meleğin gölgelediğini görmüş ve hayretle arkasından bakakalmıştı. Bu kadar sıcak bir ortamda iki bulut… Hem de, sürekli birisini takip eden iki bulut… Gittiği yere giden ve durduğunda da oldukları yerde sabit kalan iki bulut…

O ise, tavrını hiç bozmadan emniyet ve güven içinde, hiçbir şey yokmuşçasına yoluna devam etmekteydi. Bütün bunlar, Meysere'de öylesine bir muhabbet hâsıl etmişti ki artık o, varlığını Muhammedü'l-Emîn'e adamış; kendini O'nun bir kölesi gibi görüyordu.

Mekke'ye ulaştıklarında, günün en sıcak zamanıydı ve güneş tam tepelerinde bulunuyordu. Kervanının haberini alan Hatice de, yüksek bir mekâna çıkmış gelişlerini seyrediyordu. Bir aralık gözüne ilişen manzaraya takılıp gitti; zira ticaretteki ortağı Muhammedü'l-Emîn'in üzerinde iki melek kanatlarını germiş, O'nu güneşin yakıcılığından koruyup ona gölge ediyordu. Gördüklerini, yakın arkadaşlarıyla da paylaşmak istemişti. Hemen onları da yanına çağırarak bu manzaradan onların da nasiplerini almalarını arzu etti. Gerçekten de, seyrine doyum olmayan bir manzaraydı. Gören herkes, şaşkınlık ve taaccübünü gizleyemiyordu.

Yolculuğun Raporu

Elbette Meysere için bu yolculuk, öncekilerden çok farklıydı; ne bir haksızlığa şahit olmuş ne de yol boyunca bir huzursuzluk yaşamıştı. Götürdüklerini Şam'da en iyi şekilde değerlendirmişler ve getirdikleri mallar da, Mekke'de kat be kat değerle satılmıştı. Belli ki Hz. Hatice, aradığı kaliteyi sonunda bulmuştu. Daha önce çok farklı kimselerle ticaret yapmıştı; ama elbette ki 'İnsanlığın Emîn'i bir başkaydı.

Aslına bakılacak olursa, Hz. Hatice'nin derdi, kâr üstüne kâr getirecek mallarında değildi. O, telaşla Meysere'nin gelmesini bekliyordu ve gelir gelmez de, yol boyunca şahit olduklarını sormaya başladı, teker teker.

Meysere, önce Rahip'in sözlerini nakletti O'na. Gelirken gördüğü iki melekten bahisler açtı ardından. Şam'daki yemin talebi ve buna mukabil Efendisi'nin tepkisini, ardından da adamın anlattıklarını aktardı hassasiyetle. O kadar anlattı ki, yol boyunca yaşadıklarını evirip çevirip yeniden aktarıyor, metanet ve güvenini öve öve bir türlü bitiremiyordu.

Zaten Hatice'nin aradıkları da bunlardı. İçten içe kendini yiyip tüketiyor ve ruh dünyasındaki dalgalanmaları saklamaya çalışıyordu. Nasıl olmasın ki, bütün yollar hep O'nu gösteriyordu.

Varaka İbn Nevfel'in Yorumları

Hemen kalktı ve doğruca, kâmil mürşidi Varaka İbn Nevfel'in yanına gitti; Meysere'nin anlattıklarını paylaşacaktı yine amcaoğluyla.

Duydukları karşısında Varaka da heyecanlanmıştı. Artık o da, beklediğini bulduğundan emindi. Yorum bekleyen Hz. Hatice'nin yüzüne:

– Eğer bu anlattıkların doğru ise ey Hatice! Şüphesiz Muhammed bu ümmetin peygamberidir. Ben de biliyordum ki, bu ümmetin beklenen bir Peygamberi vardır. İşte, bu zaman da zaten O'nun zamanıdır, deyiverdi.

Varaka'nın yorumları çok önemliydi Hatice için. Görüldüğü üzere, her şey O'nu işaret ediyordu; bugüne kadar dinledikleri, Mekke'nin şehâdeti ve Meysere'nin anlattıkları, hep yolların birleştiği yeri... Muhammedü'l-Emîn'i, yani doğru adresi gösteriyordu. Artık hiç tereddüdü kalmamıştı Hz. Hatice'nin. Yıllarca beklediği müjdelenen Nebi, artık çok yakınındaydı. Evliliği zihninden silmişti; ama bugün O'na daha yakın olmanın başka da bir yolu görünmüyordu.

İzdivaca Giden Yol

Hz. Hatice, o güne kadar iki evlilik yaşamış ve bütün tekliflere artık kapılarını kapatmıştı. Zira, onun için yaş kemâle ermiş ve ayakta kalabilmek için bir başkasının dayanağına da ihtiyacı kalmamıştı. Bugünkü mânâda uluslararası bir ticarî zemine sahipti ve emrinde çalışanlar, sınırları aşkın bir coğrafyanın insanlarıydı. Rûm, Fars ve Gassâsine beldelerinden adamlar çalıştırdığı gibi, emrinde daha yakın coğrafya sayılan Hîre ve Şam bölgelerinden de insanlar vardı.

Zengindi; işini sağlam yapan akıllı, güzel, olgun ve herkesin rağbet ettiği şerefli bir kadındı.

O güne kadar evlenmeyi düşünmeyen, belki de böylesine nezih bir evliliğin hayaliyle diğer talepleri geri çeviren Hz. Hatice, yeni bir karar vermişti. Ancak, bunu nasıl açacağını bir türlü kestiremiyor, derin derin düşünüyordu.

Hz. Hatice'nin bu düşünceli hâlini ve ondaki değişimi fark eden yakın arkadaşı Münye kızı Nefîse, bir gün yanına yaklaşacak ve şefkat dolu bir sesle şunları söyleyecekti:

– Sana ne oluyor, bu hâlin ne ey Hatice? Bugüne kadar hep seninle birlikte oldum, ama seni hiç bu kadar düşünceli görmedim!

Önce, meseleyi açıp açmama konusunda tereddüt geçirdi Hz. Hatice. Bir müddet suskun kaldı öylece. Ancak, adım atmadan hayra nail olmanın imkânı yoktu ve neticede, arkadaşına anlattı aklından geçenleri bir bir…

Önce, şunları söyledi:

– Ey Nefîse! Şüphe yok ki ben, Abdullah oğlu Muhammed'de, başkalarında görmediğim bir üstünlük görüyorum. O, dosdoğru, sâdık ve emîn, şeref ve pâk bir nesep sahibi, insanın karşısına çıkabilecek en hayırlı insan. Üstüne üstlük O'nun için bir de, sürpriz ve güzel haberler var! Garip bir durum… Meysere'nin anlattıklarına bakınca... Rahibin anlattıklarını dinleyip çarşı-pazardaki gelişmelere şahit olunca... Şam'dan kervanla gelirken üstünde kendisini gölgeleyen bulutu seyrederken, kalbim neredeyse yerinden fırlayacak gibi oldu; inandım ki, bu ümmetin beklenen Nebi'si O'ndan başkası değil!

Nefîse, hâlâ meseleyi anlamaya çalışıyordu:

– İyi de, senin bu kadar sararıp solman ve sabahtan bu yana düşünceli bir hâl almanla bunun ne alâkası var, diye mukabelede bulundu. Anlaşılan daha açık konuşmak, meseleyi biraz daha açmak gerekiyordu. Hz. Hatice arkadaşına yöneldi ve açık bir dille şunları söyledi:

– O'nunla evlenmek suretiyle yollarımı birleştirmeyi umuyorum; ancak buna da nasıl nail olacağımı bilemiyorum.

Bu sefer mesele anlaşılmıştı. Hâlden anlayan Nefîse şöyle mukabelede bulundu:

– İzin verirsen, senin için ben, bir nabız tutarım!

Hz. Hatice'nin beklediği tepkiydi bu ve heyecanla:

– Eğer bunu yapabilirsen ey Nefîse, hiç gecikme, hemen yap, dedi.

Çok geçmeden Münye kızı Nefîse, oradan ayrıldı ve Muhammedü'l-Emîn'in yerini öğrenmek için adres sormaya başladı. Bir müddet sonra da, Allah Resûlü'nün yanındaydı. Önce selâm verdi ve ardından:

– Yâ Muhammed, diye seslendi. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün vücuduyla yönelmiş, Nefîse'nin sözlerine kulak veriyordu. Şöyle devam etti:

– Senin evlenmene engel olan ne, Sen niye evlenmiyorsun?

Efendiler Efendisi'nin beklemediği sürpriz bir soruydu bu, ve:

– Elimde evlenmek için imkânım yok ki, diye mukabelede bulundu.

Gerçekten de Resûlullah'ın elinde, evlenecek kadar maddî imkân yoktu. Başkalarının sorumluluğunu üzerine alacak olan kimsenin, en azından onları görüp gözetecek kadar bir imkânı olmalıydı.

Ancak bunun, bir problem teşkil etmediğini anlatacaktı Nefîse!.. Mal ve mülk kaybolup giden bir meta iken, asalet, şeref, emniyet ve böylesi bir karakter, öyle kolay bulunacak bir kıymet değildi zira. Kapı bu kadar aralanmışken, kapatmamak gerekiyordu ve ardından:

– Şayet Senin için bu, problem olmaktan çıksa ve karşına, güzellik, mal, şeref ve Sana denklik itibariyle bir kıymet çıksa, müspet cevap vermez misin, diye sordu.

Cümleler, böyle bir adayın olduğundan açıkça haber veriyordu ve sözden anlayan Söz Sultanı sordu ona:

– Peki, kim bu?

– Hatice, diye cevapladı Nefîse.

Huveylid'in kızı Hatice'yi tanımamak olmazdı; daha birkaç gün önce onun kervanını Şam'a götürmüş ve iyi bir ticaretle gelip kendisine teslim etmişti. Ancak evlilik, ticaret kadar kolay değildi. Onun için;

– Bu nasıl olacak ki, diye sordu. Nefîse'nin derdi, bu işin nasıl olacağı değildi; o, sadece bir 'kabul' bekliyordu. İşte bu cümle de, o kabulün bir emaresiydi ve Allah Resûlü'nden bunları duyar duymaz, rahat bir nefes aldı. Zira bu, "Benim açımdan problem değil, ama böyle bir evlilik nasıl mümkün olabilir ki?" manasında bir tepkiydi. İşin bundan sonrası, Nefîse için daha kolaydı. Onun için de:

– Sen, onu bana bırak. Ben hâllederim, deyiverdi.

Tabii olarak sükût, icabetin vuku bulduğunun habercisiydi ve süratle oradan ayrılan Nefîse, doğruca Hatice validemizin yanına koştu. Müjdeyi, bizzat kendisi vermek istiyordu. Koştu bir çırpıda ve anlattı bütün konuşmaları bir bir! Nefîse'nin getirdiği haber, rahat bir nefes aldırmıştı Hz. Hatice'ye. Konuya sıcak baktığını öğrenir öğrenmez de, O'na rağbet edişinin ve evlilik talebinin gerekçelerini bildiren bir haber gönderdi Özlenen Nebi'ye. Şöyle başlıyordu sözlerine:

– Ey amcamın oğlu! Şüphesiz ben, aramızdaki akrabalık bağlarının yakınlığından, Senin, kavmin arasındaki eşsiz konumundan, güzel ahlakın ve emanete riayetinden ve sözündeki doğruluktan dolayı Sana talip oldum. Amcalarına söyle de, işlerin tedviri için devreye girsinler!

Belli ki, Allah Resûlü'ne olan hayranlığını, olanca içtenlik ve titizlikle ifade etmenin adıydı bütün bunlar. Ancak, böylesine önemli bir meselede, büyükleriyle istişare etmeden karar vermek istemiyordu Allah Resûlü de… Teklifi alır almaz doğruca amcası Ebû Tâlib'in yanına gitti ve Nefîse ile aralarında geçen süreci anlattı tek tek.

Evet, yeğeni Muhammedü'l-Emîn, Ebû Tâlib için de çok değerliydi ve o kıymette bir başkasını tanımıyordu. Ancak, Hatice de, öyle yabana atılacak bir kadın değildi. İzzet ve onuruyla yaşadığı bir hayatı vardı ortada. Şeref ve nesep yönüyle en önde gelenlerden birisiydi. Yeğeninin de bu işe sıcak baktığını anlamıştı ve "Niçin olmasın?" diye düşünecek, hayır dileklerinde bulunacaktı.

Ve Nikah

Artık, yıllara yön verecek mutlu beraberlik vakti gelmişti. Ve çok geçmeden bir gün, başta Ebû Tâlib olmak üzere Abdulmuttalib'in oğulları, Hatice'yi istemek için yola koyulacaktı.

İki aile arasında gerçekleşen karşılıklı konuşmalardan sonra bu nikahı ilan ederek yeni bir yuva daha kurmuş oldular.

Derken, koyunlar kesilip develer boğazlanmış ve düğün-dernek için bir de meclis tertip edilmişti. Böylelikle, 25 yıl sürecek zor; ama huzur dolu bir evlilik hayatı başlamış oluyordu.

Böylelikle, vahiy geleceği âna kadar 15 yıl süren, herkese örnek, yeni bir hayat başlayacaktı. Muhammedü'l-Emîn, bundan böyle herkese örnek bir aile reisiydi. Yeri geldiğinde, ev işlerinde hanımına yardım ediyor, çoğu zaman kendi ihtiyaçlarını bizzat kendisi karşılıyor ve böylelikle, karşılıklı saygı ve sevginin esas olduğu mutlu ve örnek bir yuva inşa ediliyordu. Bunu yapacak imkânı olmasına rağmen Hz. Hatice, kocasına bizzat kendisi hizmet edebilmek için ev işlerini hizmetçi veya adamlarına bırakmıyor, bütün bunları kendisi bir ibadet neşvesi içinde yürütüyordu. O'nun hoşnutluğuna kendini öylesine adamış, O'na öylesine kendini vakfetmişti ki, kılının bile incinmesinden rahatsızlık duyuyor, O'nu rahatsız edici en küçük bir hareketinin olmaması için azami gayret gösteriyordu.

Bu Yuvanın Semereleri

Çok geçmeden bu yuva da semere vermeye başladı. Önce Kâsım dünyaya geldi. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'in, Kâsım'ın babası mânâsında 'Ebu'l-Kâsım' diye künyelendiği oğlu idi aynı zamanda. Ancak o, bu fâni âlemde kalıcı değildi. Henüz emekleyip yürümeye başlamıştı ki, kanatlanarak cennete uçuverdi.

Kâsım'ın vefatı üzerinden iki yıl geçmişti ve Efendimiz'in kızlarından Zeynep validemiz dünyaya geldi. Aynı zamanda Zeynep, dünyaya gelen ilk kız çocuğuydu. Ardından, bir yıl sonra Rukiyye ve Rukiyye'den üç yıl sonra da Ümmü Gülsüm dünyaya gelecekti. Fâtıma validemiz ise, vahyin gelmeye başladığı yıl dünyayı şereflendirecekti.

Hatice validemizin dünyaya getireceği son çocuğu Abdullah olacaktı. Henüz, Hira'daki vuslat başlayalı iki yıl olmuştu. Müslüman bir zeminde dünyaya geldiği için Abdullah'a Tayyib ve Tâhir de deniliyordu. Kaderin ayrı bir cilvesi ki Abdullah da uzun yaşamayacak ve üç ay sonra o da dünyaya veda edecekti.

KÂBE'NİN TAMİRİ VE SÖZ KESEN HAKEM

Aradan on yıl daha geçmiş ve İnsanlığın Emîni otuz beş yaşına gelmişti. Bugünlerde en çok konuşulan husus, zamanla yıpranan Kâbe'nin yeniden tamir işiydi ve bunun için Kureyş, bir an önce Kâbe'yi tamir kararı almıştı.

Bazı endişeler ileri sürülse de iş başlamış ve Hz. İbrahim'den kalma temellere kadar inilerek Kâbe yeniden inşa edilmeye başlanmıştı. Aralarından biri, bu temele ilişince, Mekke'nin şiddetle sallandığına şahit oldular ve akıbetlerinden korkarak, yeni inşaatı bu temellerin üzerinde yükseltme kararı aldılar.

Taş taş üstünde yükselen Kâbe, Rükne kadar geldiğinde yeni bir tartışma konusu ortaya çıkmış ve ortam tekrar gerilmişti. Zira her bir kabile, kendileri için kutsal saydıkları Hacerü'l-Esved denilen kara taşı kendilerinin yerleştirmesi gerektiğinde ısrar ediyor ve bunun için de bir türlü aralarında anlaşamıyordu. Gerginlik o kadar artmıştı ki, neredeyse herkes işini-gücünü bırakmış, birbirlerine saldırmak için fırsat kollar hâle gelmişti.

İşte tam bu sırada, Kureyş'in en yaşlı adamı Ebû Ümeyye, ayağa kalkmış vuruşmak için fırsat bekleyen gergin Mekkelilere şöyle sesleniyordu:

– Ey Kureyş topluluğu! En iyisi siz, gelin aranızda bir hakem tayin edin ve bu anlaşmazlığa bir son verin! Gelin, Kâbe'nin şu kapısından ilk giren insan aranızda hakem olsun ve ne derse onu yapın!

Önce herkes bu teklifi şöyle bir tartmış ve ardından da haklı bularak kabul etmişti. Hayır adına çıktıkları bir yolda, ne de olsa yüzyıllar sürecek bir şerre kapı aralamak istemiyorlardı. Herkes bu teklifi kabul ettiğine göre şimdi iş, söz konusu kapıdan gelecek ilk insanı beklemeye kalmıştı.

Bir pazartesi günüydü. Uzun ve sessiz bir bekleyişin ardından herkes kulak kesilmiş; gelen ayak seslerinin sahibini merakla beklemeye durmuştu. Nihayet bu kapıdan, bekleşen Kureyş üzerine doğan ilk sima, İnsanlığın Emîni Hz.

Muhammed'den başkası değildi. O'nu görünce hep bir ağızdan:

– İşte, Emîn geliyor! Biz, O'nun vereceği hükme razıyız, demeye başladılar.

Neden herkesin kendisine baktığını ve görür görmez de böyle bağırdıklarını öğrenip, gelişmeleri de teker teker dinledikten sonra; Muhammedü'l-Emîn önce büyük bir bez parçası getirmelerini talep etti onlardan. Çok geçmeden bu talep yerine gelmiş ve Muhammedü'l-Emîn'in ne yapacağı merakla beklenir olmuştu.

Önce, getirilen bezi yere serdi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Ardından da, kendi elleriyle Hacerü'l-Esved'i kucaklayıp bu bezin üzerine koydu. Bu sırada, dikkatle ne yaptığını gözleyen meraklı bakışlara yöneldi ve:

– Her bir kabile, şu bezin bir tarafından tutarak taşı kaldırsın, buyurdular. Zekice bir çözümdü ve bu hükme, hiç kimsenin itirazı olmadı. Çünkü her bir kabile, taşın konulmasında ortak olmuş, el birliği ile onu yerden kaldırıyordu. Nihayet taş, rükun hizasına gelince Muhammedü'l-Emîn, taşı orada sabit tutmalarını istedi onlardan. Ardından da, kendisi yaklaştı ve yine mübarek elleriyle taşı kavrayarak yerine yerleştiriverdi. Belli ki Allah (celle celâluhû), ilk insan Hz. Âdem'le birlikte yeryüzüne inen ve Hz. İbrahim'le Hz. İsmail zamanından bu yana Kâbe'yi şenlendiren cennet kaynaklı bu taşın yerleştirilmesini, bizzat Son Nebi'sinin eliyle gerçekleştirmeyi murad etmiş ve zamanlamayı da böyle takdir etmişti. İşin doğrusu her şey, O'nunla yeniden aslî hâline dönmeye başlamıştı.

Artık mesele, Efendiler Efendisi'nin küçük bir müdahalesiyle tatlıya bağlanmıştı. Böylelikle günlerdir ara verilen tamir işi yeniden başladı ve zamanı gelince de nihayet buldu.

VUSLATA DOĞRU

Artık dünya, şafağın sökün etmeye durduğu zamanı gösteriyordu. Hemen her taraftan, O'nunla ilgili haberler geliyordu. Sema kapıları kapanmış ve artık kâhinler kulak hırsızlığı yapamaz olmuşlardı. Yahudi ve Hristiyan din adamları, ittifakla artık vaktin yaklaştığını ve Beklenen Nebi'nin gelmek üzere olduğunu söylüyor ve bütün bunlar, bir nebze hakikate âşina gönüllerde büyük bir beklenti oluşturuyordu.

Yalnızlık Arayışları

Bu arada Efendiler Efendisi, Hak katındaki hakikatinden uzaklaştırılan Kâbe'yi, istemeyerek de olsa terk ediyor ve yanına aldığı azığıyla birlikte sessizliğin peşine düşüyordu. Çünkü, cehaletin koyuluğu gittikçe artmış ve Kâbe'nin dört bir yanı putlarla doldurulmuştu. Put ve putçuluk düşüncesini yere çalmış Hz. İbrahim gibi bir peygamberin, ihlas ve samimiyetle tesis ettiği Kâbe, Mekkelilerin elinde oyuncak hâline gelmiş, Âlemlerin Rabbi'ne kulluğu unutan insanlar, sanal ve sahte ilâhlara neredeyse kurban olma yarışına girmişlerdi. Belli ki, Ruh-u Pâk'ını bu durum, sıktıkça sıkıyordu. Huzur vermek için inşa edilen yeryüzünün ilk binası Kâbe, o gün için âdeta kasvet merkezi hâline getirilmek istenmişti. Bu sebepledir ki Allah Resûlü, o havadan uzaklaşmaya çalışıyor, bir yandan her adımı O'nu buradan uzaklaştırırken diğer taraftan gönlünü orada bırakıyor ve bir türlü de Kâbe'den kopamıyordu.

Ayrılıp uzaklaştığında da, yine onu seyredebileceği bir mekânı tercih ediyordu. Bu mekân, Nûr adıyla bilinen bir dağın zirvesiydi. Bu zirvenin, Kâbe'yi kuş bakışı süzen tarafında Hira adında bir mağara bulunuyordu. İşte Efendiler Efendisi, Kâbe'den uzaklaştığı demlerde buraya kadar geliyor; günlerce, hatta aylarca burada kalıp, zamanını kullukla kıymetlendiriyordu. Belli ki bu, kıyamete kadar hükmü devam edecek evrensel bir mesajı omuzlayabilmek için Cenâb-ı Mevla'nın takdir ettiği bir kaderdi.

Mahzun Nebi'nin boynu büküktü; ara sıra, mağaranın dehlizinden süzdüğü Kâbe'nin de boynunu bükük görüyor ve bu manzara karşısında bir kez daha boynunu bükmek zorunda kalıyordu. Belki de gelecekteki iman dolu, temiz ve dupduru hâlini tasavvur ederek o günlerin hayaliyle bir nebze olsun teselli olabiliyordu. Burada kaldığı sürece, kendine mahsus bir kullukla dolup taşıyor ve belki de, uzaktan süzerek hicranını dile getirdiği Kâbe ve ona yapılanları bir bir zikredip, dua dua yalvarıyordu. Saatlerce yürüyerek ulaştığı Nûr Dağı, âdeta nurun sahibine davetiye çıkarmış, beraberce semadan gelecek nuru beklemeye durmuşlardı. Âdeta Kâbe'ye rükûa durmuş Hirâ'da O'nun, ağyara kapalı, Hakk'a açık kendine göre bir ibadeti; mübarek elleriyle yüzünü buluşturduğu anlarda da, başka zamanlarda hissetmediği tarifi imkânsız bir gönül ziyafeti vardı.

Sadık Rüyalar

Belli ki vakit, daha da yaklaşmıştı. Şafak sökün etmek üzereydi. Zira, bunu müjdeleyen birçok emareyle karşılaşıyordu. Başını yastığa koyduğunda mânâ âlemini şenlendiren ve gözlerini açtığında da orada gördüğü gibi neticelenen 'sadık rüyalar' sıklaşmış; ötelerden sürekli mesajlar getiriyordu. Vahyin öncüleriydi bunlar ve bilhassa vuslatın altı ay öncesinde, birbirini takip eden muştulara dönüşmüş ve daha bir kendini hissettirir olmuştu. Bugünlerde Resûl-ü Ekrem Efendimiz, akşam gördüğü bir rüyanın ertesi gün karşısında cereyan eden bir hadise olduğuna tanık olur ve iki âlem arasındaki irtibatı tefekküre dalarak uzun uzun düşünürdü. Belki de bunlar, yaklaşan vahiy ortamına bir hazırlık mânâsını taşıyordu.

Görülen rüyalar genelde Hz. Hatice validemizle paylaşılır ve o da, dimağına yerleşmiş ve kesin kanaat hâline gelmiş beklentileri istikametinde yorumlar yapar, bu süreçte Efendisine destek olmaya çalışırdı. Bir defasında Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), evinin üstünden bir tahta çekilerek buraya büyük bir delik açıldığını; sonra buraya gümüşten bir merdiven konulduğunu ve oradan iki adamın içeri girdiğini görmüştü. Bu manzara karşısında birilerini yardıma çağırmak istiyor, ama bir türlü konuşamıyor; yardım için fırsat bulamıyordu. Sonra bu adamların her biri gelip O'nun iki yanına oturdu. Sonra tuttu birisi, elini vücuduna sokup buradan iki kaburga kemiği çıkardı. Sonra da göğsüne yönelerek buradan kalbini çıkarıp eline koyuverdi. O kadar gerçekçiydi ki elinin izini iliklerine kadar hissediyordu. Bu arada yanındaki arkadaşına şunu söylüyordu:

– Bu salih adamın kalbi ne kadar da güzel bir kalp.

Sonra da kalbini yıkayıp temizledi ve tekrar alıp onu yerine yerleştirdi. Çok geçmeden kaburga kemiklerini de olduğu yere iade etti. Ardından da, geldikleri yere yönelerek merdivenden çıkarak gözden kayboldular. Giderken

merdiveni de alıp götürmüşlerdi. Artık tavan, yeniden eski hâline getirilmiş ve her şey normale dönmüştü.

Beklenen Nebi, tabii olarak bu rüyasını da önce Hatice validemize anlattı. Böylesine kritik günlerinde en büyük destekçisi Hz. Hatice, yine kendisinden beklenilen tavrı ortaya koyuyordu:

– Müjdeler olsun sana, dedi önce. Ardından da, metin bir ses tonuyla şunları söyledi:

– Şüphesiz ki Allah, Senin için sadece hayır murad etmektedir. Bunda da bir hayır vardır; müjdeler olsun Sana!

Evet, önlerine bir yol takdir edilmişti ve onlar da, takdir edilen bu yolda adım adım ilerliyorlardı. Hz. Hatice validemiz de bu yolun farkındaydı ve onun için, kendinden emin konuşuyor ve Efendisine destek olmaya çalışıyordu.

Varlık Selâma Durmuştu

Bütün bunlara ilave olarak bir de, karşılaşılan her bir ağaç, her bir taş ve her bir canlı, Efendiler Efendisi'ni görür görmez tavır değiştiriyor; O'na selâma duruyor ve Gelecek Nebi'ye vuslat öncesinde temennada bulunuyordu. İlk insanla başlayan süreçte, bütün peygamberler ve onların zemininde yetişen evliyaullahın, müjdesini vererek 'geliyor' diye dikkat çektikleri bir Zât'ın teşrifinde, elbette varlık da üzerine düşeni yapacak ve yanına yaklaştığında selâma duracaktı. Zira gelen, varlığın yaratılışındaki yegâne sebepti. Çünkü, şayet O olmasaydı varlık da olmayacaktı.

Benzeri hadiselerle sıklıkla karşılaştığı bir günün ardından yine hane-i saadetlerine gelmiş ve Hatice validemize endişelerini aktarmıştı. Yine ortada, O'nun metanet dolu destekleri vardı:

– Şüphesiz ki Allah, seni asla zayi etmez ve sana bir kötülük dokundurmaz. Çünkü Sen, sözün en doğrusunu söyler; emanete sadık kalır ve yakınlarını görüp gözetirsin.

Hz. Hatice'nin Telaş ve Gayretleri

Her ayrılışı, Hz. Hatice için ayrı bir hüzün ifade ediyordu. Belli ki Allah Resûlü, Hirâ'da ayrı bir huzur solukluyordu; ama beri tarafta, her ayrılışında Hz. Hatice'nin yüreği ağzına geliyor; Efendisinin başına bir şeylerin gelmesinden endişe duyuyordu. Bunun için arkasından adamlarını gönderiyor ve emniyette olup olmadığını görmek istiyor; koruyup kollamaları için tembih üstüne tembihte bulunuyordu.

Hatice validemizin hazırladığı azığını alıp gittiği demlerde, bazen kendisi

geri gelip yeni bir azıkla geriye dönse de, zaman zaman Hatice validemiz, hasretine dayanamadığı evinin direği ve gelişini gözlediği efendisi için kendisi yollara düşüyor ve kilometrelerce yürüyüp saatler süren gayretleri neticesinde, Efendiler Efendisi'ne kendi elleriyle azık taşıyordu. Bazen de Hira'nın sırlı atmosferini Efendisiyle birlikte solukluyor, bin bir güçlükle ulaştığı Hira'da, O'nunla kalarak zamanını paylaşmayı en büyük bahtiyarlık sayıyordu. Zaman zaman da yolları, bugün İcâbe Mescidi olarak anılan yerde birleşiyor ve buluştukları bu mekânı mesken tutarak geceliyorlardı. Daha sonra da Efendimiz, yeniden ayrılarak mağaraya çıkıyor, Hatice validemiz de evinin yolunu tutuyordu.

Bir kadın için, kocasının evinden bu kadar ayrı kalması, zor bir durumdu; ancak Hz. Hatice, uzayan ayrılıklar karşısında en küçük bir tepki göstermiyor, hatta tepki vermek bir yana Efendisi'nin yalnızlığını paylaşarak O'nu, gelecek günleri adına hazırlayıp teşvik ediyordu.

Cibril'in Sesi

Yine böyle ayrı kaldığı demlerden birisinde Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), kendisini görmediği hâlde birisinin şöyle seslendiğini duymuştu:

– Yâ Muhammed! Ben Cibril'im.

Belki bu da, vahiy öncesinde bir hazırlık anlamına geliyordu. Endişeyle irkilen Efendiler Efendisi, yine Hatice'nin teselli ve temkin dolu dünyasına yöneldi ve teker teker anlattı sesi ve sesin geldiği ciheti. Ardından da, yüreğine işleyen bir ses tonuyla:

– Allah'a yemin olsun ki, büyük işlerin olacağından endişe duyuyorum, dedi.

Metanet insanının tavrı, öncekilerden farklı değildi; olamazdı. Istırap ve sıkıntılarını dindirecek şu cümleleri sıraladı teker teker:

– O ne söz! Allah'a sığınırız ondan! Allah (celle celâluhû) hiç seni zayi eder mi? Sen ki, emaneti yerine getirir ve zayi etmez, akrabalarını görüp gözetir ve ellerinden tutarsın; Sen hep, sözün en doğrusunu söylersin.

Yine bir gün, akşam karanlığı basmış ve herkes evine çekilmişti. Etrafı derin bir sessizliğin aldığı böylesine yalnız bir akşam, Cibril'e ait aynı sesi duymuştu. Kendisine:

– Selâm, diyordu. Yine, hızlı adımlarla teselligâhına yöneldi Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). O'nun bu telaşını gören Hz. Hatice:

– Bu ne hâl? Bir şey mi oldu, diye sordu. Yine tuttu, başından geçenleri anlattı kerim eşine. Sözünü bitirir bitirmez de:

– Müjdeler olsun sana. Çünkü selâm, sadece hayırdır, dedi heyecanla.

VE VUSLAT

Ve derken bir gün... Takvimlerin milâdî 610'u gösterdiği bir Pazartesi günü... Ramazan'ın on yedisi... Nûr Dağı'nda nûrlar buluşmuş, sema ile yer arasında kopmaz bir bağ kurulmuştu. Vahiy meleği Cibril-i Emîn gelmiş ve rahmet peygamberi Muhammedü'l-Emîn'e risalet vazifesini açıktan tebliğ ediyordu. İki emniyet, Nûr dağında birbirine kavuşmuştu ve böylelikle insanlığa yeni bir emanet geliyordu. Artık Nûr'un, Nûr'u karşılama mevsimi gelmiş; yeryüzünde nurlu bir süreç başlıyordu. Semâvî olanı, arzî olanını kucaklayacak ve "Oku!" diyecekti. Dağ ve taşın, taşımaktan âciz kaldıkları bir mesuliyetin konulmasıydı bu omuzlara… Vazifenin azameti karşısında hissedilen ağırlık, dayanılacak gibi değildi.

Aynı zamanda neyi okuyacaktı? Okuma-yazma bilmiyordu ki! Herhangi birisinin dizinin dibinde oturup da tahsil görmemişti. Rabbinden başka ufkunu dolduracak ikinci bir mercii olmamıştı O'nun.

– Ben okuma bilmem ki, diye mukabelede bulundu. Cibril, yaklaşmış ve yeniden kucaklamıştı. Takatini zorlayıncaya kadar sıkıyor ve ardından bırakarak yine:

– Oku, diyordu. Resûl-ü Kibriyâ, yine aynı cümleyi tekrarlayacaktı:

– Ben okuma bilmem ki!

Belli ki bu işin arkasında başka bir mesele vardı. Çünkü Cibril yeniden yaklaşmış ve Muhammedü'l-Emîn'i belinden kavrayarak, olanca kuvvetiyle sıkıyordu. Bir müddet sonra bırakırken aynı şeyi söyledi:

– Oku!

– Ben okuma bilmem ki! Ne okuyayım, diye tekrarladı Allah Resûlü. Aynı işlem yeniden başlamıştı. Nihayet, mesele çözülecek gibiydi. Kucakladığı Habîb-i Zîşân'ı bırakan Cibril şunları söylüyordu:

– Yaratan Rabbinin adıyla oku! O ki, insanı yapışkan bir hücreden yarattı. Oku ki, o Rabbin, sonsuz kerem sahibidir. Kalemle yazmayı ve insana bilmediği şeyleri öğretendir O.

Mesele şimdi anlaşılmıştı; çünkü Rabb-i Rahîm'in adıyla olunca, her şey okunurdu. Gerçi, henüz okunması gerekenin ne olduğu anlatılmamıştı. Ama, göze çarpan ve kulağa gelen her şey, okunmak için yaratılmıştı. İnsanın önünde duran her bir varlık, yaratıcısını anlatan birer âyet olarak arz-ı endam ediyordu ve şuurlu varlık olan insanın, bu dili çözebilmesi için de, varlığı iyi okuması gerekiyordu.

Bu arada, Hira'daki ilk vazifesini yerine getiren Cibril, ayrılıp gitmiş ve bir anda gözden kaybolmuştu. Yaşadıklarının tesiri bütün ihtişamıyla üzerinde duruyordu. Bir müddet sonra anladı ki, dilinde terennüm ettikleri, Cibril'in az önce getirdiklerinden başkası değildi; Onun getirdikleri harfi harfine kalbine yerleşmişti ve O da, bunları tekrarlayıp duruyordu.

Artık mesele daha netti; bugüne kadar yanlışlıklarına şahit olduğu insanlığın, bundan sonra doğruyu bulması konusunda rehberlik vazifesi kendisine verilmişti. İş başa düşmüştü; inecek ve Mekke'deki ilk muhataplarından başlayarak dünyayı, Rabbin arzuladığı istikamette yeni bir boya ile tanıştırıp herkesi Rahmânî bir kıvama davet edecekti. Zira, öncekiler gibi; ama öncekilerden farklı olarak bütün insanları kucaklayacak bir vazife, risalet vazifesi O'na verilmişti ve O da, bu vazifeyi yerine getirmek için artık Mekke'ye iniyordu.

Mekke'ye Yöneliş

Artık, Nûr dağında buluşan iki Nûr, bundan sonra sıklıkla bir araya gelme vaadiyle birbirinden ayrılmış ve Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), karşılaştığı yeni haberle birlikte hızla Mekke'ye yönelmişti. Kendisine yüklenen misyonun ağırlığıyla iki büklüm ve Hira'da yaşadığı vuslatın hazzıyla kalbi duracak gibi oluyordu. Zira bütün bedenini, vahyin ağırlığı kaplamıştı. Bu esnada, semada bir sesin yankılandığına şahit oldu:

– Yâ Muhammed! Sen, Allah'ın Resûlü'sün, ben de Cibril!

Mübarek başını semaya kaldırdığında, bütün ihtişamıyla karşısında Cebrâil duruyor ve aynı şeyi tekrar ediyordu:

– Yâ Muhammed! Sen, Allah'ın Resûlü'sün, ben de Cibril!

Adeta, olduğu yere çakılıp kalmıştı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem); ne bir adım ileri atabiliyor ne de geri dönüp gidebiliyordu. Öylece bir müddet bekledikten sonra nihayet başını hareket ettirmeye başlamıştı. O da ne? Yöneldiği her bir yanda aynı manzara vardı! Her bir cihetteki ufku bütünüyle Cibril-i Emîn kaplamış öylece duruyordu.

Beri tarafta Hz. Hatice, geri dönüşü gecikince endişelenmiş ve bir haber getirmeleri için yine arkasından adamlarını göndermişti. Hira'ya gittiğini bildikleri için onlar da, tabii olarak buraya yönelmiş, ama bir sonuç elde edememişlerdi.

Derken, hayret ve dehşet anları sona ermiş ve Efendiler Efendisi, yeniden Mekke'ye yönelmişti. O ne gariplik ki, yolda yürürken dört bir yandan:

– Allah'ın selâmı Senin üzerine olsun yâ Resûlullah, diye sesler geliyordu. Bu seslerin geldiği cihete yöneliyordu, ama hiç kimseyi göremiyordu. Çok geçmeden anladı ki, karşılaştığı her bir ağaç ve taş, O'nun önünde temenna duruyor ve kendisine selâm verip açıkça risaletini tasdik ediyordu.

Heyecanla evine döndü ve:

– Beni örtün! Beni örtün, diye vefalı eşinden üstünü örtmesini istedi. Daha sonra da mübarek başını Hatice validemizin dizine koydu. Dikkatlice gelişmeleri izleyen metanetli kadın, şefkat dolu sesle:

– Ey Ebâ Kâsım! Nerelerdeydin? Allah'a yemin olsun ki, ardından adamlarımı gönderdim, Mekke'de bakmadık yer bırakmadılar; ama Senden bir haberle geri dönemediler, diye Efendisi'ne olan muhabbetini dile getiriyordu.

Bir aralık Efendiler Efendisi:

– Kendimden korkuyorum ey Hatice! Bir zararın gelmesinden endişeleniyorum, deyince, yine aynı teselli kaynağı olan kerim eş devreye girdi:

– Asla endişe edip korkma! Allah, Seni asla zayi etmez, muhafaza eder, dedi önce. Ardından da:

– Çünkü Sen, akrabalarını görüp gözetir, düşkünlerin elinden tutar ve ihtiyacı olanları da giydirirsin. Aynı zamanda Senin misafirin hiç eksik olmaz, her hareketinle Sen, sürekli Hakk'ın peşindesin ve yine Sen, bütünüyle hayır yollarına kendini adamış birisin.

Ve çok geçmeden Allah Resûlü, başından geçenleri anlattı O'na, ilk olarak. Tecrübe, metanet ve sabır insanı Hz. Hatice, tevekkülü tam bir insandı ve gayet metindi. Başkalarının kendisinden emniyet dilendiği bir Emîn'in sahipsiz olmadığını zaten biliyordu. Kendisinden beklenen metaneti ortaya koyacak ve destek olması gereken bir zamanda, kâinatın iftihar ettiği Yüce Kâmet'i yalnız bırakmayıp O'na destek olacaktı:

– Müjdeler olsun sana ey amcamın oğlu, diye başladı sözlerine. Ardından da:

– Bulunduğun yerde sebat et ve kararlı ol! Hatice'nin nefsi elinde olana yemin olsun ki Sen, bu ümmetin beklenen Nebi'sisin, dedi. Zira ona göre zaten bu, beklenen bir sonuçtu ve hiç tereddütsüz hemen oracıkta, imanla tasdik etti O'nu ve O'na birlikte gelenleri!.. Ardından da, üzerini örttüğü Resûlullah'ı hanelerinde Rabb-i Rahîmiyle birlikte yalnız bırakıp bir başka kapıya yöneldi.

Varaka'nın Rehberliği

Mekke'de bu haberle sevinecek birisi daha vardı ve Hatice de, hiç vakit kaybetmeden amca oğlu Varaka İbn Nevfel'in yanına koştu. Kerim zevcinin anlattıklarını anlattı bir bir Varaka'ya!.. Her bir ifadesi, Varaka'nın dünyasında fırtınaların kopmasına sebep oluyordu. Bir noktaya gelince dayanamadı ve:

– Kuddûs!.. Kuddûs, diye haykırmaya başladı yaşlı bilge. Ardından da ilâve etti:

– Varaka'nın nefsi yed-i kudretinde olana yemin olsun ki, şayet bana anlattıkların doğruysa ey Hatice! Bu gelen, Musa ve İsa'ya gelen Nâmûs-u Ekber'dir. Ve şüphesiz ki O da, bu ümmetin Nebi'sidir. Git ve bunu O'na söyle, olduğu yerde sebat etsin.

Demek ki, toprağın altındaki tohum çatlamış ve artık filiz verme yoluna girmişti. Beklenen an gelmişti ve insanlığın makûs talihi değişmeye başlamıştı. İnsanlığın yönünü değiştirecek bu olayı, bir de vasıtasız dinlemek gerekiyordu ve yine Hz. Hatice'nin delaletiyle, Kâbe'nin avlusunda buluştular çok geçmeden. Yaş farkı, itaate engel değildi ve önce Allah Resûlü'nün alnından öptü yaşlı Varaka...

– Ey kardeşimin oğlu! İşitip gördüğün şeyleri bir de bana anlat, dedi merhamet dilenircesine…

Allah'ın son Nebisi, başından geçenleri anlatmaya başladı bir bir Varaka'ya, vasıtasız ve perdesiz olarak… Duyduğu her bir söz, kulağına ilişen her bir kelime, ruh dünyasında fırtınalar koparıyor ve hâlden hâle giren Varaka, ayrı bir heyecan yaşıyordu. Zira yıllardan beri, kavuşma hasretiyle yandığı ve sadece satırlarda okuyarak geleceği günü can u gönülden beklediği Müjde, o an yanında duran şahıstan başkası değildi. Allah Resûlü'nün sözleri bitince, bu sefer Varaka'nın dili çözülecek, aradığını bulmuş bir gönlün heyecan ve titreyen bir ses tonuyla şu tarihî cümleleri söyleyecekti:

– Nefsim, yed-i kudretinde olana and olsun ki Sen, bu ümmetin Nebisi'sin. Daha önce Musa'ya gelen Nâmus gelmiş Sana. Unutma ki Sen, bu sebeple yalancılıkla itham edilecek, eziyet ve işkencelere maruz kalacak ve akla gelmedik düşmanlıklarla karşılaşacaksın. Keşke ben o gün genç olsaydım, yaşıyor olsaydım da, kavminin Seni çıkarıp yurdundan kovacakları güne yetişip, o gün Sana destek verseydim.

Teselli için gidilen kapıda duyulan sözler gerçekten dikkat çekiciydi; evet, gelecek umut doluydu. Ancak bu umut, öyle kolay elde edilecek gibi de görünmüyordu; işin ucunda O'nu, mihnet, sıkıntı ve çile dolu günler bekliyordu.

Resûl-ü Kibriyâ da, şaşırmıştı. Belli ki, bu ihtiyarın daha bildiği çok şey vardı. Merak dolu bir ses tonuyla sordu Varaka'ya:

– Kavmim beni çıkaracak mı?

Gelen cevap, sadece sorunun cevabını ihtiva etmiyordu; daha genel ifadelerle hem O'nun başına gelecekleri sıralıyor hem de adeta O'ndan sonra aynı çizgide yürüyeceklerin yaşayacağı bütün mukaddes göçlerin sebebini açıklıyordu:

– Evet. Seni de çıkaracaklar. Zira Senin getirdiğin hakikatle gelen hiçbir insan yoktur ki, yurdundan çıkarılmış, vatanından ayrı bırakılmış olmasın!..

EN ÖNDEKİLER

Efendiler Efendisi, bir pazartesi günü namaza durmuş ve kullukla Rabbine yönelmişti. Aynı günün akşamında Efendiler Efendisi'nin arkasında saf bağlayan kişi ise, Hz. Hatice'den başkası değildi; Cibril'in öğrettiği abdest ve namazı ilk olarak ona aktarmış ve o da, ilk dersini bizzat Allah Resûlü'nden almış olarak, O'nunla birlikte ilk namazını kılıyordu. Böylelikle, dünyanın cehalete kurban gittiği bu dönemde, âlemin yüzünü güldürecek bir 'ilk hareket' başlıyordu.

Artık Hz. Hatice, Efendimiz'in yanında sadık bir vezir gibiydi; ne zaman bir olumsuzlukla karşılaşsa, O'nun yanına gelecek ve O'nun teskin edici cümleleriyle sükûnet bulacaktı. İmkân nispetinde hep yanında bulunmaya çalışacak ve yoluna çıkacak bütün mânialarıteker teker kaldırmaya gayret edecekti.

Küçük Ali'nin Büyük Kararı

Muhammedü'l-Emîn'in hanesinde yaşanan telaş ve Varaka İbn Nevfel'e gidip gelmeler, Hira'dan indikten sonraki telaş ve Hz. Hatice'nin çırpınışları, yeni bir şeylerin olduğunu gösteriyordu. Küçük Ali de bu değişimin hemen farkına varmıştı. Meraklı bakışlarla namaz kılışlarını seyrediyordu. Bu sırada, henüz on yaşlarındaydı. Önce:

– Ne yapıyorsun, yaptığın da ne Senin, diye sordu.

Allah'ın Resûlü cevapladı:

– Âlemlerin Rabbi için namaz kılıyorum.

Hz. Ali, bunu ilk defa duyuyordu ve pürdikkat yine sordu:

– Âlemlerin Rabbi de kim?

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), müşfik bir baba edasıyla dizine oturttu O'nu, Hirâ'da başından geçenleri ve peygamberlikle vazifelendirilişini anlatmaya başladı bir bir. Ardından tane tane şunları söyledi:

– O, bir ve tek olan Allah'tır. O'nun ortağı olamaz. Varlığı O yaratmış, rızkını da O vermektedir. Her şey O'nun yed-i kudretindedir; öldüren de yaşatan da O'dur. Ve O, her şeye kâdirdir.

Şefkat dolu bir babanın yürek yakan nasihatleri gibiydi bunlar ve doğrudan küçük Ali'nin ruhuna hitap ediyordu.

Hz. Ali'nin, O'na o kadar itimadı vardı ki, gittiği her yere ölümüne gider; bunda zerre kadar tereddüt göstermezdi. Ancak böylesi önemli bir meselede, babasına danışmadan da karar vermemeliydi. Ne de olsa babanın yeri farklıydı. Ancak, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) de O'ndan bir isteği olacaktı; tembihte bulunacak ve aralarında geçenlerden kimsenin haberdar olmamasını isteyecekti.

O gece Ali, uzun uzun düşündü; Allah'a iman gibi önemli bir meselede, anne ve babaya sormaya ne lüzum vardı!.. Artık kesin kararını vermişti. Sabah olur olmaz da, Allah Resûlü'nün yanına geldi ve:

– Dün sen bana neler anlatmış ve neye davet etmiştin, diye sordu. Belli ki, küçük Ali, yaşının üstünde bir olgunluk gösteriyor ve babasına danışma lüzumu bile hissetmeden ilklerin arasına giriyordu. Allah Resûlü onu yanına oturttu ve şehâdete davet etti. Böylelikle, on yaşlarındaki küçük Ali, Hz. Hatice'den sonra kelime-i tevhidi söyleyen ilk kişi oluyor ve nice büyüklerden önce İslâm'ı tercih ederek, gönlünden gele gele Rabb-i Rahîm'ine teslim olup iman ediyordu. Artık küçük Ali, Allah'ın Resûlü ve amcaoğlu Muhammed'in yanından hiç ayrılmıyor ve gelen âyetleri, Resûl-ü Kibriya'nın dudaklarından ilk duyan olmak istiyordu.

Kulluk ve Sükûnet

İlk günlerde namaz, sabah ve akşam vakitlerinde ikişer rekât olarak kılınıyordu. Efendiler Efendisi, belli ki namazlarını kılmak için sakin bir yer arıyordu ve bunun için de, genellikle Mekke dışına çıkıyor ve hurma ağaçlıklarının arasında sükûnet içinde Rabb-i Rahîm'ine içini döküyordu. Yine bu maksatla Mekke dışına çıkmışlar ve yeğeni Hz. Ali ile birlikte namaza durmuşlardı. Hâlbuki, Hz. Ali'nin Müslüman olduğundan daha ne amcalarının ne de babasının haberi vardı. Olacak ya, babası ve düne kadar Efendimiz'in hâmisi Ebû Tâlib'in de yolu o gün oradan geçiyordu. Yeğeni ile oğlunun hareketleri Ebû Tâlib'in dikkatini çekmişti. Akşam olup da geri geldiklerinde, gözüne ilişen manzaranın ne olduğunu sordu:

– Ey kardeşimin oğlu! Şu Senin din olarak kabullendiğin şeyin mahiyeti de ne?

– Ey amcacığım, diye söze başladı Allah Resûlü. Gönlüne işleyen bir ton vardı seslenişinde. Ardından da:

– Bu, Allah ve meleklerinin dini, peygamberlerinin ve atamız İbrahim'in dinidir. Allah, onunla beni bütün kullarına vazifeli olarak gönderdi. Sen ise -ey amcacığım!- bu davet ve nasihate en çok layık olan, hidayet güneşinden istifade edecek ve bu mayanın tutmasında bana yardımcı olacak en liyakatli insansın, dedi. Ebû Tâlib öyle düşünmüyordu:

– Ey kardeşimin oğlu, diye söze başladı ve şöyle devam etti:

– Ben, atalarımın dinini ve üzerinde karar kıldıkları geleneği terk edemem. Ancak, Allah'a yemin olsun ki Sen bu işini yaparken ne zaman hoşlanmadığın bir şeyle karşılaşsan Sana yardımcı olurum.

Bir taraftan bunları söylüyordu; ama diğer yandan da ilave etmeden geçemiyordu:

– Dediklerin konusunda söylenecek bir şey yok. Ancak vallahi de ben, bundan sonra toplum içinde yüzüm yerde dolaşamam.

Daha sonra da oğluna döndü:

– Ey oğulcuğum! Sana ne oldu, bu yeni hâlin de ne böyle?

– Ey babacığım! Ben, Allah ve Resûlü'ne iman ettim. Aynı zamanda O'nunla gelen her şeyi gönülden tasdik ettim. O'nunla namaz kılıyorum ve artık, hiç ayrılmamak üzere hep O'nun peşindeyim.

Ebû Tâlib'in buna itirazı olamazdı. Yüzünü çevirip giderken, dudaklarından şunların döküldüğü duyuldu:

– O'na gelince O, seni sadece hayra davet eder; ayrılma peşinden! Çünkü bu, güzeldir. Ben de biliyorum ki, kardeşimin oğlunun dedikleri doğru ve haktır. Şayet Kureyş kadınlarının beni ayıplamasından endişe etmeseydim ben de gelir O'na tâbi olurdum.

Bu ne saadetti! Daha kimseciklerin olmadığı bu zaman dilimlerinde bile O'nunla birlikte zamanlarını paylaşmak ve daha ilk günden itibaren kullukta O'nunla omuz omuza, Hak kapısında yalvarışa geçmek ne büyük bir bahtiyarlıktı!

Zeyd İbn Hârise'nin Gelişi

Çok geçmeden bir gün, bu hanenin bir başka mukimi Zeyd İbn Hârise, Efendisi'nin yanına girmişti. Evet, yeni bir şeylerin olduğunu seziyordu; ama bunun muhtevasına henüz muttali olamamıştı. Ne Muhammedü'l-Emîn'i ne de hanımefendisi Hatice'yi, daha önce böyle görmüştü. Önde Efendiler Efendisi ve arkasında da kerim zevcesi Hz. Hatice ayakta duruyor ve o güne kadar hiç duymadığı şeyler söylüyorlardı. Bir müddet bekledi öylece. Namaz kılıyorlardı. Rüku ve secdelerini seyre daldı bir süre, şaşkın bakışlar arasında…

Namazlarını bitirir bitirmez de, yaptıklarının ne olduğunu sordu Allah'ın

Resûlü'ne… Artık vakit gelmişti; karşısına aldı Zeyd'i ve şefkat dolu bir baba sıcaklığıyla anlattı ona da olanları bir bir… Ardından, Kur'ân âyetlerinden bazılarını okudu Zeyd'e ve imana davet etti açıkça…

Efendisi bir talepte bulunur da Zeyd onu yapmaz mıydı hiç? O'nun için, anne ve babayla birlikte mesut yaşamayı bir kenara koymuş, vahiy öncesindeki hâline imrenerek adeta O'nun sevdalısı olmuştu. Şimdi ise, hayatına yeni bir yön veren ve dünyanın yanı sıra ölüm sonrasını da saadete götüren bir davetle karşı karşıyaydı. En önemlisi de, bu daveti yapan, gönlünün gülü, Allah'ın da Resûlü'ydü… Hemen oracıkta, içinden gele gele kelime-i tevhidi söyledi ve Hz. Hatice ile Hz. Ali'nin ardından katılıverdi iman kervanına… Artık O, insanları Allah davasına çağırmada Hz. Ali ile birlikte Efendiler Efendisi'nin en sadık yârânlarından olacaktı.

Çok geçmeden kapının çalındığı duyuldu. Açılan kapının ardında, Ebû Bekir duruyordu. Zengin ve itibarlı bu tüccar da gelmiş Allah Resûlü'ne teslimiyetini ilan ediyordu.

Artık Mekke'de, şahsını başkasının imanına adamış bir Resûl ve yine, O'nunla ölüme bile gitmeye gözünü kırpmadan and içmiş bir de ashabı vardı. O, etrafında halelenmeye başlayan cemaatine Allah'ın âyetlerini okuyor, hakikate susamış gönüllere hikmet ve kitabı öğretiyordu. Onlar ise, en derûnî hisleriyle O'na yönelmiş hikmet çağlayanları gibi akıp gelen beyanlarına kalplerini açarak imanda derinleştikçe derinleşiyor, insan-ı kâmil olma yolunda her daim mesafe katediyorlardı.

ARKADAN GELENLER VE MİHNET YILLARI

Efendiler Efendisi'nin dizinin dibinde huzuru yakalayan herkes, bu huzuru paylaşacağı başka kişilerin peşine düşüyordu. Davetin gizliden gizliye yürütüldüğü bu dönemde Hz. Ebû Bekir gibi insanlar, önceki konumlarının sağladığı imkânları kullanarak eski dostlarıyla Resûl-ü Kibriyâ'yı tanıştırma yarışına girmişlerdi. Onu, Efendimiz'in hala oğlu genç Zübeyr İbn Avvâm takip etti. Bir başka gün Osman İbn Affan ve Talha İbn Ubeydullah'ı tanıştırdı O'nunla… Hz. Zübeyr'in gelişinden hemen sonra idi; Osman İbn Afvân ve Talha İbn Ubeydullah, beraberce çıkmış huzura geliyorlardı. Kapıdan girip de gül cemali müşahede edince, zaten eriyip mum gibi yumuşamışlardı. Ebû Bekir'in kendilerine anlattığından daha çok şey görmüş ve çarpılmışlardı adeta…

İslâm'dan bahsetti onlara Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem)… Ardından da gelen âyetlerden parçalar okudu… İslâm'ın tanıdığı haklardan bahisler açtı ve bir Müslüman'ı, dünya ve ahirette diğerlerinden ayıran hususları dile getirdi bir bir…

Erken davranıp fırsatları iyi değerlendirenler için Allah (celle celâluhû), kim bilir öbür âlemde ne sürpriz nimetler hazırlıyordu! Meclis, yekpâre nur kesilmişti sanki ve her ikisi de oracıkta içlerini seslendirecek ve Müslüman olacaktı.

Hz. Osman Müslüman olmuştu olmasına; ama laf dinlemeyen Hakem İbn Ebi'l-Âs isminde bir amcası vardı. Amcası, onun da Müslüman olduğunu öğrenince küplere binmişti. Tuttu, tüccar Osman'ı bağlayıp hapsetti. Belli ki gözünü korkutmak istiyordu. Hakaretler ediyor ve:

– Sen nasıl olur da, atalarının dinini bırakır ve yeni yetme bir dinin peşinden gidebilirsin? Bu dinle bütün bağlarını koparmadığın sürece seni bu bağlardan çözmeyeceğim, diye tehditler savuruyordu. Hz. Osman ise, bütün tehditlere kulaklarını tıkamış, kararlılığından zerre kadar taviz vermiyor:

– Allah'a yemin olsun ki ben, asla geri dönüp de bu dini terk edecek

değilim, diyordu.

Nihayet bu kararlı tutum, netice verecek ve Hz. Osman'ın, ucunda ölüm bile olsa kararından vazgeçmeyeceğini anlayınca onu serbest bırakacaktı.

Ebû Zerr'in Gelişi ve Yaşanan İlk Acı Tecrübe

İçten içe bir heyecan dalgası yayılıyordu Mekke'de… Yüzyılların kuraklığını dindirecek bir menba bulunmuştu ve bunun farkına varan herkeste, susuzluğunu gidermenin telaşı vardı. Hatta insanlarda, sadece kendi susuzluğunu değil, kendisi gibi susuzluk çeken herkesi bu pınarla buluşturmanın gayreti görülüyordu. Yıllardır bugünü bekleyen insanlar, aradığını bulmanın heyecanını yaşıyorlardı. Gıfâr kabilesinin dil üstadı Ebû Zerr de bunlardan birisiydi. Mekke'deki farklılığı duymuştu ve bir an önce buluşmak için can atıyordu. Önce, kendisi gibi şair olan ağabeyi Üneys'i gönderdi Mekke'ye… Müşahedelerini anlatırken:

– Mekke'de senin dininin benzeri bir dinle gelen bir adamla karşılaştım. Allah O'nu peygamber olarak göndermiş, insanlar ise O'na, 'sâbi' diyorlar. Ben sadece insanların O'na dediklerini aktarıyorum. O'na 'kâhin', 'sihirbaz' ve 'yalancı' diyorlar. Ama ben, O'nun bazı sözlerini duydum; eminim ki O, bunlardan hiçbiri değil; Allah'a yemin olsun ki ben, O'nun doğru söylediğine inanıyorum, dedi.

Ebû Zerr için o gün bayramdı; ağabeyi gitmiş ve gelişini gözlediği Zât'tan haber getirmişti. Onun da içine bir kor düşmüştü. Bunca yıl bekledikten sonra yerinde durmak olur muydu? Hemen yola koyuldu ve doğruca Mekke'ye geldi.

Geldi gelmesine; ama beklediği Zât'ı tanımıyordu. O günlerde tebliğ açıktan yapılmadığı için ortalıkta da kimseyi görememişti. Çaresiz, sorarak bulacaktı. Karşılaştığı bir adama döndü ve:

– Hani, şu sizin sâbi dediğiniz adam nerede, diye sordu. Adamın bakışları, sorduğuna pişman edici mahiyetteydi. Bu kadar çekingen olmalarına bir anlam veremiyordu. Derken akşam olmuştu; çaresiz Kâbe'nin avlusuna geldi ve o geceyi orada geçirdi.

Ertesi gün Allah (celle celâluhû), karşısına Hz. Ali'yi çıkardı. Mekke'ye uzaklardan gelmiş bu yabancıya yardım etmek istiyordu Hz. Ali. Ancak, o günün Mekke'sinde Müslümanlar üzerinde o denli bir sosyal baskı kurulmuştu ki, kimse inancını açıktan ifade edemez olmuştu. İkisi de içten içe maksatlarını açamamanın ıstırabını duyuyorlardı; Hz. Ali, "Şayet söylersem ve inanmayıp tepki gösterirse!" diye düşünürken Ebû Zerr, "Ya bu da bana kızar ve benden uzaklaşırsa!" diye endişe duyuyor ve böylelikle ikisi de, gerçek niyetlerini ortaya koyamıyordu. Ne de olsa, birbirlerini tanımıyorlardı. Meseleyi ana konuya hiç getirmeden akşamı birlikte geçirdiler. Ebû Zerr

Mekke'ye geleli üç gün üç gece geçmişti; ama hâlâ aradığına ulaşamadan yine Kâbe'ye gelmiş vuslatı bekliyordu. Nihayet Hz. Ali yanına yaklaştı ve her türlü riski göze alarak Ebû Zerr'in gerçek niyetini sordu. Onu rahatlatmak için de Efendiler Efendisi'nden bahisler açtı. Evet, şimdi aynı dili konuşmaya başlamışlardı. Bu kadar yakınına gelmişken, niçin O'ndan üç gün daha ayrı kaldığına yanıyordu Ebû Zer. Niyet ve hedef belli olduğuna göre şimdi sırada, problemsiz bir şekilde buluşma mekânına ulaşmak vardı. Muhammed'ül-Emîn'in yanına bir başka insanın daha geldiğini görürlerse, engel olmaya çalışır veya olur-olmadık sözlerle aklını çelmek, hatta bir kötülük yapmak isteyebilirlerdi. Yani, sonucunun tatlıya bağlanabilmesi için belli ölçüde tedbire riayet edilmesi gerekiyordu. Onun için Hz. Ali:

– Ben önden gideceğim ve sen de beni, arkadan takip edeceksin. Şayet ben, senin için sıkıntılı olabilecek bir durum sezersem bir kenara çekilir ve ihtiyacımı giderir gibi yaparım; işte o zaman sen, beni hiç düşünmeden yoluna devam edersin. Nasılsa, sonra ben seni yine bulurum. Şayet bir tehlike sezmezsem, sen de benimle birlikte gelirsin ve o zaman istediğimiz yere birlikte gideriz, dedi. O gün için Mekkelilerin Müslümanlar üzerinde nasıl bir baskı kurduklarını anlatan sözlerdi bunlar aynı zamanda…

Derken bir yolculuk başladı. Aslında gidilecek yer, öyle çok da uzak değildi; ancak bu kısa yol bile Ebû Zerr için, uzaklardan da uzak olmuş, bir türlü bitmek bilmiyordu.

Ve çok geçmeden kapı aralanmış, yıllardır gelişini gözlediği ay yüzle göz göze gelmişti Ebû Zerr. Yüreğini ısıtan bakışlardı bunlar…

– Allah'ın selâmı Senin üzerine olsun ey Allah'ın Resûlü, diye seslendi önce. Selâmından da anlaşılacağı üzere çoktan eriyip teslim olmuştu Ebû Zerr. Daha sonra da, beklentilerini, yaşadıklarını ve Mekke'ye gelip bekleyişini anlattı bir bir… Ardından da:

– Ey Allah'ın Nebisi! Bana ne emreder, neye davet edersin, diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Seni Allah'a ibadet etmeye, O'na hiçbir şeyi şerik koşmamaya ve bütün putları bir kenara koyup terk etmeye çağırırım, buyurdu. Hemen oracıkta Ebû Zerr:

– Ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve yine ben şehâdet ederim ki, Sen de O'nun Resûlü'sün, deyiverdi. Hâlinden, daha diyeceği başka şeylerin de olduğu seziliyordu. Bir müddet daha bekledi ve dayanamayıp şunları söyledi:

– Yâ Resûlullah! Şimdi ben memleketime, ailemin yanına geri dönecek ve orada, savaş emrinin geleceği günü iştiyakla bekleyeceğim! O zaman Senin yanına gelecek ve Sana destek olacağım; çünkü şu an kavmini, Senin aleyhinde birleşmiş olarak görüyorum.

Onun bu tespiti karşısında Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) önce:

– Doğru söylüyorsun, dedi ve arkasından da, ruh dünyasında kopan fırtınaları görürcesine şunları ilave etti:

– Bu mesele açığa çıkıp da güzel haberlerimiz size ulaşıncaya kadar kavminin yanına geri dön ve güzel bildiklerini onlarla paylaş!

Bu, olacakları önceden sezen bir Mürşid-i Kâmil'in, fıtratlarına göre müritlerini yönlendirmesi demekti. Ancak Ebû Zerr, heyecandan yerinde duramıyor ve:

– Nefsim, yed-i kudretinde olana and olsun ki, gidip Kâbe'de İslâm'ı haykırmadıkça dönecek değilim, diyordu.

Gerçekten de Ebû Zerr, huzur-u risalette söylediği gibi çok geçmeden bir çırpıda Kâbe'ye gelecek ve avazı çıktığı kadar şunları haykıracaktı:

– Ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve yine ben şehâdet ederim ki Muhammed, O'nun hem kulu hem de Resûlü'dür.

Bir anda bütün nazarlar, onun üzerinde toplanıvermişti:

– Adama bak! Bu da sâbi oldu, diyor ve onu alaya alıyorlardı. Bir adamın daha karşı tarafa geçtiğini duyan herkes toplanmış, Ebû Zerr'e hakaret yarışına girmişti. Nihayet işi daha da ileri götürdüler ve sırtlanların üşüşmesi gibi üşüşüverdiler Ebû Zerr'in üzerine. Gözü dönmüş kör kalabalığın tekme-tokatlarına hedef olmuştu Gıfârlı Ebû Zerr.

Konunun nezaketini bilen ve zekâsıyla meseleye yaklaşan Efendimiz'in bir diğer amcası Hz. Abbas olmasaydı o gün, belki de Ebû Zerr öldürülecekti. Hz. Abbas önce Ebû Zerr'in üzerine eğilip kollarıyla korumaya çalışacak ve arkasından da öfkeli kalabalığa şöyle seslenecekti:

– Ey Kureyş topluluğu! Siz ne yapıyorsunuz? Gıfâr kabilesi sizin ticaret yolunuzun üzerindedir; onu öldürmekle siz, ticaretinizi tüketmek mi istiyorsunuz? Bırakın onu!

Evet, Abbas doğru söylüyordu. Savunmasız bir adamı öldürüp de tek geçim kaynakları olan ticaretlerini riske atmanın bir mânâsı olamazdı ve ağza alınmadık küfürler ederek teker teker uzaklaşmaya başladılar Ebû Zerr'den.

Kâbe'de tek başına ve kanlar içinde kalakalan Ebû Zerr, önce Zemzem'in yanına gitti. Elini-yüzünü yıkayıp kendine gelmeye, üzerindeki kanları da zemzemle temizlemeye çalışıyordu. İçinde öylesine tufanlar kopuyor, öylesine fırtınalar esiyordu ki, bedenine gelen onca darbenin acısını belki de hiç duymamıştı. O gününü, böylesine gelgitlerle geçirdikten sonra ertesi sabah karar vermiş ve yine Kâbe'nin avlusuna gelmişti; çıktı yüksek bir yere ve yine aynı şeyleri haykırdı. Sanki gün, dünün bir tekrarı gibiydi. Yine üzerine çullandılar ve yine Hz. Abbas koştu imdada.

İkinci defa aynı sonuçla karşılaşınca Efendiler Efendisi'nin sözleri geldi hatırına. Demek ki gün, bu hareketi kaldıracak keyfiyete henüz ulaşmamıştı.

Demek ki her dönemin şartları hesaba katılmalı ve ona göre bir hareket stratejisi ortaya konulmalıydı. Yeni dünyaya gelen bir çocuktan, yirmi yaşındaki bir delikanlının hareketi beklenmemeli ve gelişimine paralel bir muamele de bulunulmalıydı.

Ve Ebû Zerr, yaşadığı bu acı tecrübenin ardından yeniden köyünün yolunu tutacaktı. Onun bu acı tecrübesi, bütün mü'minler için de bir ders olmuştu. Zaten o gün, bilhassa zayıf ve kimsesiz olanlar hedef hâline getirilmiş; her fırsatta hakarete maruz kalıyorlardı. Efendiler Efendisi, amcası Ebû Tâlib'in himayesinde olduğu için ve Hz. Ebû Bekir de, kavminin arasındaki konumu gereği, kendisine sahip çıkıldığından dolayı bu duruma maruz kalmıyordu. Diğer Müslümanlara gelince, onlar adeta Kureyş için birer eğlenme vesilesi hâline getirilmeye çalışılıyordu. Ağza alınmadık hakaretlere maruz kalıyorlar, köşe başlarında sıkıştırılarak taciz ediliyor ve her fırsatta sıkıştırılıp şiddete maruz bırakılıyorlardı.

Huzura Koşuş

Bütün bunlar, neyi değiştirirdi ki? İman gibi bir değerle buluştuktan sonra, hangi güç ve kuvvet insanın karşısına çıkar ve onu değerlerinden vazgeçirebilirdi? Kureyş'in kinine inat, iman dairesi çığ gibi büyümeye durmuş; hemen her gün huzur-u risalet, yeni katılımlarla şenleniyordu.

Ardı ardına bir yarış başlamıştı; bütün acıları unutturурcasına, yeni doğumlar yaşanıyordu. Başka gün de, bir başka genç ve dinamik insan Sa'd İbn Ebî Vakkas'la şenlendi huzur-u risalet… Bunların hepsi de, can ciğer arkadaşıydı Hz. Ebû Bekir'in; o, kendini ortaya koymuş ve ellerinden tutarak huzura getirmişti teker teker…

Sa'd İbn Ebî Vakkâs, henüz İslâm'la tanışmadan önce bir gün rüyasında kendisini, zifiri karanlık bir gecede görmüştü. Göz gözü görmeyen bir geceydi. Bu hâl devam ederken ansızın bu karanlık geceye bir dolunay doğuverdi. Önünde ışıktan bir yol beliren Sa'd, ışığı takip ederek yürümeye başladı. Bir de baktı ki, önünde Zeyd İbn Hârise, Ali İbn Ebî Tâlib ve Ebû Bekir vardı. Onlara döndü ve sordu:

– Sizler buraya ne zaman geldiniz?

– Yeni geldik, diye cevapladılar. Bunun üzerine uykudan uyanan Hz. Sa'd, aradan günler geçmesine rağmen ne zifiri karanlık geceyi ne bu dolunayı ne de önünde yürüyen isimleri unutabildi. Nihayet bir gün, Allah Resûlü'nün gizlice insanları İslâm'a davet ettiğini duymuştu. Gidip, Ecyâd denilen mevkide buldu O'nu. İkindi namazını kılıyordu. Namazını bitirir bitirmez de yanına yaklaştı ve hemen oracıkta Müslüman oluverdi. Bu sırada o, henüz on dokuz yaşlarındaydı. Efendiler Efendisi ile anne tarafından akraba oluyordu. Bunun için kendisine, 'dayım' der ve, "Böyle dayısı olan varsa gelsin beriye!"

diye de iltifat ederdi.

Hz. Sa'd, Müslüman olmuştu olmasına, ama annesi problem çıkarıyordu. Sa'd ise, anne ve babası konusunda çok hassas bir yapıya sahipti; gönüllerini kırmamak için üzerlerine titrer ve bir dediklerini iki etmemeye çalışırdı. Onun bu tavrını iyi bilen annesi, önce:

– Ey Sa'd! Bu yeni ortaya çıkardığın din de ne, diye tepki göstermiş; ardından da:

– Ya sen bu dinini terk edersin ya da ben, ölünceye kadar ne yer ne de içerim. O zaman da senin halk nezdindeki konumunu sen düşün, diyerek üzerinde manevi baskı kurmaya çalışıyordu. Annesini kırmamak için elinden gelen her şeyi yapıyordu; ama annesinde zerre miktar bir yumuşama emaresi görülmüyordu:

– Ey anneciğim! Ne olur böyle davranma! Çünkü ben, dinimi terk edecek değilim, diye cevap verdi.

Böylece aradan bir gece bir de gündüz geçmişti; ama Sa'd'ın annesi ne bir yudum su ne de bir lokma ekmek almıştı. En az Sa'd kadar, annesi de ciddi görünüyordu. Ertesi sabah olmuştu ve annesinde hâlâ değişen bir şey yoktu. Ancak, beri tarafta bir değişiklik vardı; sema dile gelmişti ve Cibril-i Emîn, "Anne ve babaya itaatin bir esas olduğunu, ancak bunun, Allah'a isyan anlamına asla gelmemesi gerektiğini, bu kerteye geldiği yerde ise, itaatin söz konusu olamayacağını" anlatıyordu. Şimdi rahatlamıştı Sa'd. Artık ne yapacağını biliyordu ve annesinin yanına gelerek bütün kararlılığıyla:

– Vallahi de ey anneciğim! Şayet senin bin tane canın olsa ve sen, her gün bunlardan bir tanesiyle ölüp gitsen bundan dolayı ben dinimi terk edecek değilim, deyiverdi.

Normal şartlarda onun gibi yufka yürekli birisinin asla söyleyemeyeceği sözlerdi bunlar. İşin burasında hiç beklenmedik bir şey oldu ve oğlunun kendisinden daha kararlı olduğunu gören Hz. Sa'd'ın annesi, yeme ve içmeye karşı başlattığı orucunu bozup yemek yemeye başladı. Hz. Sa'd, vahyin aydınlatan tayfları altında adım atmanın semeresini toplamaya hemen oracıkta başlamıştı bile.

Sözüne Sadık Bir Çoban ve Süt Mucizesi

Hz. Ebû Bekir'le birlikte Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke dışına çıkmış ve huzur arıyordu. Karşılarına, Abdullah İbn Mes'ûd adında bir çoban çıktı; Ukbe İbn Ebî Muayt'ın koyunlarını otlatıyordu. Muhammedü'l-Emîn'i de Ebû Bekir'i de biliyordu; kim ne derse desin bunlar, Mekke'nin göz dolduran iki insanıydı. Gerçi bundan, koyunlarını güttüğü Ukbe İbn Ebî Muayt hiç hoşlanmıyor ve her fırsatta sözü bu iki zata getirip sürekli onların aleyhlerinde konuşuyordu; ama İbn Mes'ûd, kendi kararını verebilecek kadar

muhakeme sahibi bir insandı.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) için her karşılaşılan kişi, tebliğ adına yeni bir sayfa demekti ve karşısında düşünceli hâliyle duran çobana sordu:

– Ey delikanlı! Yanında süt var mı?

– Evet, dedi İbn Mes'ûd. Arkasından da ilave etti:

– Süt var, ama ben emanetçiyim; onu size veremem!

Cehaletin kol gezdiği toplumda böylesine güven veren bir harekete ender rastlanılırdı. Öyleyse, bu kadar olumsuzluklar içinde bile büyüklüğünü gösteren bir insan, İslâm adına çok uygun bir muhataptı. Zira o, fıtratı temsil ediyordu ve fıtrat da asla yalan söylemezdi.

Aynı zamanda tebliğde, muhatabı iyi tanımak ve onun dilinden konuşmak çok önemliydi. Belli ki Efendiler Efendisi de, İbn Mes'ûd'un anlayacağı bir dille ona hitap etmek istiyordu. Onun için İbn Mes'ûd'a ikinci kez yöneldi ve:

– Öyleyse bana, hiç doğurmamış bir keçi veya kuzu getirebilir misin, dedi.

Talebi şaşkınlıkla karşılasa da İbn Mes'ûd, isteklerini yerine getireceğini ifade ediyordu. Bir taraftan sürünün arasına doğru ilerlerken diğer yandan da neler olacağını merak ediyordu. Gitti ve sürü içinden hiç doğum yapmamış bir oğlağı tutup getirdi.

Önce onu tutup bağladı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Ardından da, elini göğsünün üzerinde sıvazlayarak dua etmeye başladı. Talep eden Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) olunca Allah da veriyordu. Çünkü O (sallallahu aleyhi ve sellem), neyi, kimden ve nasıl isteyeceğini de en iyi bilendi.

Gördüğü manzara karşısında İbn Mes'ûd'un gözleri yerinden fırlayacak gibi olmuştu; zira, kuru memelere süt yürümüş ve oğlağın göğsü sütle doluvermişti! Olacak şey değildi; bunca yıldır böyle bir şey ne duymuş ne de görmüştü!

Aynı gelişmeleri seyreden Hz. Ebû Bekir, hemen koşup bir kâse bulmuş ve bir mucize sonucu ikram edilen sütü sağmaya başlamıştı bile. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sadık yârine döndü önce:

– İç, dedi.

Süt dolu kâseyi dudaklarına götüren Hz. Ebû Bekir, doyasıya içti. Ardından, aynı kâseyi Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) aldı ve O da içti.

Artık, maksat hâsıl olmuş ve ortada bir ihtiyaç kalmamıştı. Şimdi sıra, her şeyin eski hâline dönmesini temin etmeye gelmişti. Onun için Efendimiz, süt dolu göğse seslendi:

– Eski hâline geri dön!

Az öncesine kadar hiç sütü olmadığı hâlde, taşacakmışçasına bir süt tulumbacığı hâline gelen göğüs, yeniden büzüşmeye başladı ve hemen oracıkta eski hâline dönüverdi.

Bu sefer İbn Mes'ûd konuşmaya başladı:

– Okuduğun o kelimeleri bana da öğretir misin yâ Resûlullah!

Artık, maksat hâsıl olmuş, mesaj da yerini bulmuştu. Belli ki İbn Mes'ûd da artık mü'mindi. Biraz daha yanına yaklaştı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Mübarek ellerini başına götürdü ve sıvazlamaya başladı. Bu esnada şunları söylüyordu:

– Sen çok bilge bir delikanlısın!

Artık İbn Mes'ûd, ümmetin âlimi mânâsında 'hıbrü'l-ümme' olma yoluna girmişti ve gönlünden gele gele kelime-i tevhidi söylüyordu. Onun Müslüman olduğu aynı gün, Hattab ailesinin damadı Saîd İbn Zeyd ve hanımı, Ömer İbn Hattâb'ın da kız kardeşi Fâtıma İslâm'la şereflenecekledi.

Huzura Koşuş Devam Ediyor

Bu arada, Âmir İbn Rabîa, Utbe İbn Rabîa'nın oğlu Ebû Huzeyfe, Ebû Ubeyde İbn Cerrâh, Osman İbn Maz'ûn ve iki kardeşi Kudâme ve Abdullah, Esmâ Binti Ümeys, Ümmü Eymen, Efendimiz'in amcası Hz. Abbas'ın hanımı Ümmü'l-Fadl ve Hz. Ali'nin ağabeyi Ca'fer İbn Ebî Tâlib de gelmiş ve Müslüman olmuşlardı. Fazilet aşığı insanların arasında bu din, hızla yayılıyor ve insanca yaşama arzusuyla yanıp tutuşan herkes bu kaynağa koşuyordu. Üç yıl sürecek bir dönemdi bu.

Henüz tebliğ dar alanda gerçekleşiyor ve daha çok da, münferit gayretler semere veriyordu. Bir taraftan yeni yeni âyetler geliyor; Allah Resûlü de bu âyetleri, etrafındaki bu ilk halka ile paylaşıyordu. Ancak bunun için, genellikle tenha yerler seçiliyor; çoğu zaman bu sohbetler için hane-i saadetleri tercih ediliyor ve böylelikle Kureyş'in tepkisi çekilmemeye çalışılıyordu. Dönem, iman adına kıvama erme dönemiydi ve bu dönemde inen âyetlerin genel temasını da bu husus oluşturuyordu. Çünkü sancağı omuzlarda uzun soluklu taşıyıp dalgalandırabilmek için güçlü ve sarsılmaz bir imana sahip olmak gerekiyordu.

Bu süreçte Kureyş, genellikle gelişmelere seyirci kalmayı tercih ediyordu. Zannediyorlardı ki; bu yeni gelişme, daha önceleri Zeyd İbn Amr, Kuss İbn Sâide ve Ümeyye İbn Ebî Salt gibi insanların anlayış seyrinde yürüyecek ve münferit bir hadise olarak sadece Muhammedü'l-Emîn ile sınırlı kalacaktı. Ancak durum, hiç de zannettikleri istikamette gelişmiyordu. Kendilerini açıktan zorlayan bir gayret göze çarpmasa da, en yakınlarından birer ikişer kopan insanlar, gidip Muhammed'in huzurunda diz çöküyor; yollarını değiştirip bambaşka birer insan oluveriyorlardı.

Çok geçmeden Bilâl-i Habeşî, Erkam İbn Ebi'l-Erkam, Hz. Ebû Bekir'in

iki kızı Esmâ ve Âişe, Habbâb İbn Erett ve Abdullah İbn Cahş gibi isimler de koşup bu kervana katılanlar arasına girecekti.

Bu kervana koşanlardan birisi olan Hâlid İbn Saîd, rüyasında kendisini cehennem benzeri bir ateşin kenarında ve onun içine doğru sürüklenirken görmüştü; babası arkasında durmuş, kendini ateşe doğru itiyordu. Tam alevlerin arasına düşeceği sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) imdadına koşmuş ve belinden kavrayarak onu kenara çıkarıp, cehennemde yanmaktan kurtarmıştı. Ürpertiyle uykusundan fırladı ve uzun bir düşünme sürecinden sonra, etkisi hâlâ devam eden bu rüyanın hak ve doğru olduğu konusunda tereddüdü kalmamıştı. Kendi kendine, "Cehennemden kurtulmanın tek yolu, Resûlullah'la birlikte hareket etmektir." diyordu. Önce gidip Hz. Ebû Bekir'le istişare etti; o da farklı düşünmüyordu ve:

– Bununla ben, senin hakkında hayır murad edildiğini düşünüyorum. İşte, Resûlullah orada duruyor; git ve tâbi ol O'na! Çünkü, seni cehennemden kurtaracak odur. Ne yazık ki, babanın durumu pek iç açıcı değil, dedi. Vakit kaybetmeden huzura gelen Hâlid İbn Saîd, Efendimiz'i Ecyâd denilen yerde bulmuş ve:

– Yâ Muhammed! Senin davetin nedir, diye sesleniyordu.

– Ben, sadece Allah'a davet ediyorum; O'na hiçbir şeyi eş ve ortak koşmayacak, Muhammed'in de O'nun kulu ve Resûlü olduğunu kabulleneceksin. Aynı zamanda, işitip görmeyen, kendine bile fayda veya zararı dokunmayan, hatta kimin kendisine kullukta bulunduğunu kimin de önünde temenna durmadığını bile bilmeyen şu taşlara kulluktan vazgeçip sadece O'na ibadet edeceksin, diyordu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Hiç tereddüt etmedi Hz. Hâlid ve:

– Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enneke Resûlullah, diyerek hemen oracıkta Müslüman oluverdi.

Hâlid İbn Saîd, hür iradesiyle gelip teslim olmuştu; ama inatçı mı inatçı bir babası vardı. Oğlunun gidip Müslüman olduğu haberini alır almaz hemen onu bulacak ve:

– Atalarının gelenekleri ve ilahlarını ayıplayıp yerdiği ve senin anlayışına muhalif olduğu hâlde sen, nasıl olur da Muhammed'e tâbi olursun, diye sıkıştıracak ve eline geçirdiği bir odunla başını yarıp kanlar içinde bırakacaktı. Babaya itaat farz olsa da, Allah'a isyan konusunda gözü kapalı tehditlerine 'evet' denemezdi ve Hâlid de:

– Allah'a yemin olsun ki ben, O'na tâbi oldum ve bir daha da asla dönmem, diyecekti. Babasının tepkisi yine çok sertti. Önce, ağza alınmayacak kötü sözler sarfetti ve ardından da:

– İstediğin yere git! Yemin olsun ki, artık ben sana zırnık koklatmam, dedi. O'nu bulan neyi kaybederdi ki! O'nun huzurundayken dünyalar zaten onun

oluyordu. Bu sebeple de:

– Beni her şeyden mahrum etsen de ben, bu yoldan dönmeyeceğim. Şüphesiz Allah (celle celâluhû), yaşadığım sürece benim rızkımı da verir, diyen Hz. Hâlid, kimin yanında yer alması gerektiğini net bir şekilde ortaya koyacaktı. Ancak öfkeli baba, burada duracak gibi gözükmüyordu; kendisi gibi düşünen diğer çocuklarını da bir araya toplayacak ve hiçbirisinin Hz. Hâlid ile konuşmaması gerektiğini söyleyecekti. Çaresiz Hz. Hâlid, Allah Resûlü'nün yanına gelecek ve bir daha da bu kapıdan asla ayrılmayacaktı.

O gün için Mekke'de fazilete âşık ne kadar insan varsa, toplanıvermişti Allah Resûlü'nun yanında. Artık namaz kılarken, yanında sadece Ali yoktu; bundan böyle namazlar, güçlü omuzların destek verdiği bir cemaatle birlikte kılınıyordu.

Ancak, bu kadarı bile Mekkelileri çileden çıkarmaya yetmişti. Otorite, kendi iradesinin dışında bir başka yapıyı kaldırmıyor ve yeni gelişmelere tepkiyle karşılık veriyordu. Sa'd İbn Ebî Vakkâs ve arkadaşları yine beraberce bir kenara çekilmiş, Mekke dışında bir yerde namaz kılıyorlardı. Olacak ya, Kureyş'ten bir grup insanın yolu da o gün, namaza durdukları yerden geçiyordu. Onları bu hâlde görünce garipsemiş ve alaylı tavırlarla laf atmaya başlamışlardı. İşi o kadar ileri götürdüler ki, artık mesele, sadece sözle sınırlı kalmamış ve Müslümanların üzerine saldırmışlar, kısa bir müddet de olsa aralarında bir arbede yaşanıvermişti. Bu ne tahammülsüzlüktü ki, insanların kendi başlarına ibadet etmelerine bile müsamaha gösterilmiyor ve engel olmak için de şiddet kullanılıyordu.

Bilâl-i Habeşî

Hz. Ebû Bekir'le birlikte Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gün Mekke dışında bir yere gitmiş; gelen âyetleri müzakere edip namaz kılıyordu. Bu arada, yakınlarında koyun otlatmakta olan Bilâl-i Habeşî yaklaştı yanlarına. Ayla güneş gibiydiler; göz kamaştıran bu manzaraya meftun olmamak mümkün değildi. Önce, yanlarına gitmesi için bir vesile bulması gerekiyordu, bir kâse süt aldı eline ve takdim etti iki sadık yâre. Herkesin gönlüne Allah sevgisini koyma gayreti, onu da cezp edecek ve böylece, nice hürlerden önce Bilâl de İslâm'la tanışacaktı.

Bir... İki... Üç derken ondaki hızlı değişimin farkına varılacak ve arkasından amansız bir takip başlatılacaktı. Bir gün, Kâbe'deki putlara karşı haşin davrandığı ve onların aleyhine söz saydığını duymuşlardı. Nasıl olur da bir köle, efendilerinin kullukta bulunduğu bu taş ve ağaç parçaları hakkında ileri-geri konuşabilirdi. Ümeyye İbn Halef'i sıkıştırdılar; bir köle için riske girmeye hiç niyeti yoktu onun. Zaten Bilâl de, kölelerinden bir köleydi. Minnetsizdi ve:

– Alın sizin olsun. Ne yaparsanız yapın, deyiverdi. Artık Bilâl, Ümeyye İbn Halef'in ellerinde, Ebû Cehil'in insafına (!) kalmıştı. Ve, aldılar Bilâl'i sahraya götürdüler. Çölün kızgın kumları üzerinde yatırıyor, dayanılmaz işkencelere maruz bırakıyorlardı. Üzerine kilolarca ağırlıkta taşlar koyup inim inim inlettikleri yetmiyormuş gibi bir de, düşüncesini ipotek altına almaya çalışıyorlar ve ondan gönlünün gülü Muhammed'i ve dinini inkâr etmesini istiyorlardı.

Bilhassa Ebû Cehil'de, bitip tükenme bilmeyen bir kin vardı ve bu kinini, salyalar dökülen ağzından her fırsatta kusuyordu. Bir efendi olarak aklı almıyordu: Kendi iradesi dışında bir başka güç nasıl kabul edilebilirdi! Hele bir köle... Konumuna bakmadan böyle bir kabule nasıl cür'et edebilirdi? Yüz üstü kızgın kumlara yatırıyor ve güneşte kızarıncaya kadar işkence yapıyordu. Zaten takati tükenen Bilâl'in, söz söylemeye mecali kalmıyor; dudaklarından sadece bir kelime dökülüyordu:

– Ehad.. Ehad..!

Bilâl, o dünyayı da bilen birisiydi. Hayatı boyunca işkence altında yaşamaktansa, bugün katlanıp ebedî huzuru yakalamak vardı işin ucunda. Onun için dişini sıkmış ve 'zilletle yaşamaktansa izzetle ölümü' çoktan göze almıştı. O gün Bilâl'e, kimse güç yetirip isteklerini kabul ettiremedi. Bulduğu yolda sabit kadem kalmaya kararlıydı ve her türlü işkenceye rağmen bu kararlılığından zerre kadar taviz vermedi.

Ancak o ne kin ki, boynuna ipler bağlıyor ve onu çocukların eline verip sokaklarda, Mekke dağlarının arasında sürükletiyorlardı. Allah'ın, 'kulum'; Resûlü'nün de, 'ümmetim' dediği Bilâl'i, çoluk çocuğun oyuncağı hâline getirmişlerdi. Çölde yalınayak yürüyüp yanmadan Bilâl'i anlamaya, çilesini görüp bilmeden mihnetlerin ortaya çıkardığı kadr u kıymetini idrake imkân olabilir mi!..

Bilâl'in yanık sesiyle 'Ehad!' diye inleyişini duymayan kalmamıştı artık Mekke'de. İnim inim inlemesine rağmen, ne Ümeyye'nin ne de Ebû Cehil'in insafa geleceği vardı! Yine iş başa düşüyordu. Bir çırpıda yanlarında bitiverdi Hz. Ebû Bekir. Elindeki mal, zaten bir gün tükenip gidecekti; hiç olmazsa onu, ahireti adına büyük bir yatırıma çevirme fırsatı vardı önünde. Bununla hem, Bilâl'i işkenceden kurtaracak hem de Resûl-ü Kibriyâ'yı memnun edecekti. Geldi yanlarına ve:

– Bu insana bu kadar işkenceyi niye yapıyorsunuz, diye tepki gösterdi önce. Ardından da onu satın alarak, önce işkenceden kurtardı; ardından da hürriyete giden yolları gösterdi.

Hz. Bilâl, sabrının semeresini alıyordu. Ümeyye'nin yanında sessiz kalmış olsaydı, hayatı boyunca belki bir köle olarak kalacak ve öylece son nefesini verecekti. Ama şimdi, hem bütün sıkıntıları sona ermiş hem de Habîb-i Zîşân'ın yanında bir efendi gibi muamele görme fırsatını bulmuştu.

Görüldüğü gibi, bu günlerde bir insanın Müslüman olduğunu açıklaması, başına gelecek kötülüklere açıktan davetiye çıkarması anlamına geliyordu. Onun için birçok sahabenin Müslüman olduğunu Kureyş henüz bilmiyordu. Yedi kişi hariç, diğer Müslümanlar kendilerini gizlemek zorunda hissetmişlerdi. Bunlar, Allah Resûlü Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Ebû Bekir, Ammâr İbn Yâsir ve onun annesi Sümeyye, Suheyb İbn Sinân, Bilâl-i Habeşî ve Mikdâd İbn Esved idi.

Belki bugün sıkıntı vardı, ama gelecek her gün de, matem içinde geçecek değildi. Günün birinde kar ve buzlar eriyecek, insanlık semasında yeniden bir nevbahar yaşanacak, etrafa nurlar yağacak ve Rabb-i Rahîm'in arzu ettiği istikamette bir bayram yaşanacaktı.

Birileri bugün, ellerindeki imkânları da kullanarak Allah davasının nurunu söndürmek istiyordu; ancak Allah (celle celâluhû), Cibril-i Emîn'i vasıtasıyla:

– Kâfirler istemese de Allah nurunu tamamlayacak, müjdesini gönderiyor ve bu müjde, bugün sıkıntı yaşayan herkes tarafından paylaşılıp şiddete karşı birer azık oluyordu. Bunu vadeden Allah'tı.. Resûlullah'tı… Allah ve Resûlü bir şey demişse o, mutlaka olurdu ve sahabenin bu konuda zerre kadar tereddüdü yoktu ve olamazdı. Zira onlar, gözlerinden gayba ait perdeler kalksa ve fizik ötesindeki âlemleri bütün netliğiyle müşahedeye başlasalar bile, önceki hâllerine nispetle yakînlerinde bir farklılık olmayacak kadar iman konusunda metin insanlardı.

Cibril-i Emîn'in ulaştırdığı haberde onlar için Allah (celle celâluhû), bitip tükenme bilmeyen bir ukbâ vadediyordu; içinde ırmakların aktığı, pınarların kaynayıp çeşmelerin çağıldadığı bu dünyada, mahz-ı lezzet bir hayat bekliyordu onları. Ve bütün bunlar, onlar için birer gaye de değildi; Allah'ın hoşnutluğu doldurmuştu bütün ufuklarını ve onun dışında başka bir beklentiye girmeyecek kadar da iffet sahibiydiler.

Kuvve-i maneviyelerini takviye için gelen âyetlerde Allah (celle celâluhû), önceki peygamberlerinden misaller veriyor ve:

– Şüphe yok ki Biz, o Resûllerimiz ve onlarla birlikte iman edenlere, daha dünyada iken nusret edip yardım gönderdik; her şeyin ortaya döküleceği o gün de yardımımız, şüphesiz onların üzerinde olacak, diyerek, benzeri sıkıntılara onlarla birlikte hareket eden havarilerin de dûçar olduklarından bahsediyor, ama sonuçta gülen tarafın kimler olduğunu açıkça gösteriyordu. Hz. Nuh'tan... Hz. İbrahim'den... Hz. Şuayb'dan... Hz. Eyyûb'dan... Hz. Salih'ten.. Hz. Musa'dan... Hz. İsa'dan misaller veriyor ve bütün bunlardan sonra:

– Onlar, sabır gösterip bu yolda nusrete mazhar olup galip geldiler; sizler de biraz dişinizi sıkın ki, yarınki bayramı yaşayabilesiniz, mesajları veriliyor ve yeni muhataplardan da, aynı yolda sebat ve sabır bekleniyordu. Bu şartlarda sabır, mü'min için en büyük silahtı ve her türlü tezvir ve karalamaya

rağmen bu tavırdan asla vazgeçmemek gerekiyordu. Çünkü gelen âyetlerde Yüce Mevla, Habîb-i Ekrem'inin kuvve-i maneviyesini takviye etmek ve mü'minlere de moral olmak için açıktan şöyle diyordu:

– O hâlde Sen, sabır kuvvetine dayan! Şüphe yok ki Allah'ın vadettikleri kesin ve gerçektir. Ve, sakın Seni, O'na inanmayıp da bu işe şaşı bakanların tutum ve davranışları paniğe düşürüp endişeye sevk etmesin!

DAVET VE TEBLİĞİN AÇIKTAN BAŞLAMASI

Aradan üç koca yıl geçmiş, münferit gayretlerle iman halkası ancak bu kadar genişleyebilmişti. Bir yakınının daha İslâm'ı tercih edişine şahit olan, yahut kendi kapısı çalınıp da imana davet edilen veya Kureyş'in nefret dolu tepkisiyle karşılaşan birçok insan, Mekke'deki bu değişimin farkına varmış; artık mesele çoğu insan tarafından konuşulur hâle gelmişti. Muhataplar nezdinde mesajın dikkat çekebilmesi için yeni bir açılıma ihtiyaç vardı ve çok geçmeden yine Cibril-i Emîn gelmiş, Rabb-i Rahîm'den yeni mesajlar getirmişti. Vahyin ağırlığı üzerinden kalkıp da Cibril gidince, kalb-i Resûl'de nakşolunan âyet şunları söylüyordu:

– Önce en yakın akrabalarını uyar! Mü'minlerden sana tabi olanların üzerine şefkat ve merhametle eğil! Ve de ki; sizin için ben, apaçık bir uyarıcıyım.

Belli ki yeni bir durum vardı; artık tebliğ, münferit ve gizliden gizliye değil; bundan sonra aleni ve açıktan, büyük kitleler hedeflenerek, yapılacaktı. İlk olarak Efendiler Efendisi, yanına Hz. Ali'yi çağırdı şöyle dertleşti onunla:

– Ey Ali! Allah (celle celâluhû) bana, en yakın akrabalarımdan başlayarak kendilerini uyarmamı emrediyor. Zaten ben, onların da bu işe sahip çıkacakları günü suskunlukla bekleyip duruyordum. Nitekim, bu günlerimde Cibril geldi ve bana: "Ey Muhammed! Sen, sadece Rabbinin Sana emrettiğini yerine getir; çünkü Sen, bunları yerine getirmekle mükellefsin." diyordu. Ancak şimdi yeni bir durum var. Hemen bir yemek tertip edelim; içinde koyun budu ve süt dolu kâseler de olsun. Sonra da bu yemeğe, Abdulmuttalib ailesini çağır ki onlarla konuşup bana tebliğ olunan hususları onlara aktarayım.

Hz. Ali, denilenleri yapmış ve nihayet, o günün şartlarında mükellef bir sofra tertip edilmişti. Gelenler arasında, genelde amcaları başta olmak üzere yaklaşık kırk kişilik bir davetli vardı. Efendiler Efendisi, sofraya Hz. Ali'nin

koyduğu etleri kendi elleriyle parçalayıp paylaştırıyor ve insanlara ikram ediyordu. Yemeğin ardından içecek faslına geçildi ve bu fasıl da, yemekte olduğu gibi hiç görmedikleri şekilde bir izzet ve ikramla tamamlanmıştı. Gelenler, böyle bir yemeğin niçin tertip edildiğini ve sonunda nasıl bir sürprizle karşılaşacaklarını düşünmeye başlamışlardı. İşte tam bu sırada Efendimiz, sözü alıp maksadını ifade edecekti ki, öz amcası Ebû Leheb ileri atılarak:

– Görüyorum da, adamınız sizi iyi büyülemiş, deyiverdi. O kadar kin doluydu ki, söyledikleri bu kadarla da sınırlı kalmayacak, şunları da ilave edecekti:

– İşte bunlar, Senin amcaların ve amcalarının çocukları; ne konuşacaksan konuş! Sâbîliği de bir kenara bırak! Bil ki artık, kavminin sabrı taşmak üzere. Seni durdurmak da bana düşüyor! Sen sadece babanın oğullarıyla yetin! Şayet, üzerinde bulunduğun hâlde devam etmekte ısrar edersen, bil ki, Kureyş'in gençleri üzerine üşüşecek; Araplar da onlara destek verecektir. Akrabalarına Senden daha kötü bir bela musallat eden kimse görmedim ben!

Bir anda ortalık buz gibi oluvermişti. Onca gayret boşa gitmiş ve Efendiler Efendisi'ne birkaç kelime konuşma fırsatı bile verilmemişti. Ebû Leheb, üstüne üstelik bir de, hakaret üstüne hakaret etmiş, herkesin içinde Allah'ın en sevgili kulu Son Nebi'ye ağza alınmadık sözler sarfetmişti. Öz amcaydı; ama gayretullaha dokunacak bir çıkıştı bu.

Derken, ortamın gerilen havasından bunalan davetliler birer ikişer dağılmaya başlamış ve evlerinin yolunu tutmuşlardı. Ertesi gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yeniden Hz. Ali'yi karşısına aldı ve:

– Ey Ali! Dün şu adamın dediklerini sen de duydun; daha ben bir şey konuşmadan insanlar dağıldılar. Sen, bugün yeniden bir yemek hazırla da insanları yine bu yemeğe davet et, dedi.

Bunun üzerine aynı işlem yeniden başlayıp, daha akşam olmadan yine mükellef bir sofra kuruldu. Yemek nihayete erdiğinde, bu sefer Habîb-i Zîşân Hazretleri ayağa kalktı; önce Allah'a hamd ü sena ettikten sonra onlara döndü ve yakın akrabalarına şöyle seslendi:

– Ey Abdulmuttalib oğulları! Allah'a yemin olsun ki ben, Araplar arasında sizin genciniz kadar hayırlı bir davetle geleni bilmiyorum. Ben size, dünya ve ahiret hayrını birlikte getirdim. Allah (celle celâluhû) bana, sizi kendisine davet etmemi emretti. Böyle önemli bir yolda, şimdi sizden hanginiz bana destek çıkar ve yardımcı olur da, benimle sıcak bir dost ve yakın bir kardeş olur?

Efendimiz'in talebine cemaat içinden hiçbir mukabele yoktu. Huzuru, derin bir sessizlik bürümüştü. Kimseden çıt çıkmıyordu. Bu derin sessizliği, çocuk denebilecek bir şahsın gürlemesi bozdu:

– Ben yâ Resûlullah! Bu konuda Senin en büyük destekçin ben olurum.

Bütün yüzler bir anda sesin geldiği tarafa yönelmişti. Bu sesin sahibi, Ali'den başkası değildi. Hâlbuki o gün o, yaş itibariyle onların en küçüğüydü. Onun, büyüklerden daha önde ve büyükçe bu tavrı karşısında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), önce başını okşadı, ardından da:

– İşte bu, benim kardeşim ve en yakın destekçim. Bunu dinleyin ve dediklerine kulak verin, dedi. Kendilerinden kabul beklediği o kalabalık, Resûlullah'ın bu sözleri karşısında aralarında gülüşmeye başladı; Ebû Tâlib'e dönmüş şöyle takılıyorlardı:

– Eh, artık sen de çocuğunu dinler ve ona itaat edersin!

Bir gün daha geçmiş, bu olağanüstü gayretlere rağmen herhangi bir semere vermemiş; yeniden herkes kendi evinin yolunu tutmuştu.

Yalnız bu gün, dünküne göre daha farklıydı; zira artık Kureyş, Efendiler Efendisi ve getirdiklerine açıktan cephe almış; düne kadar münferit çıkışlarla engellemeye çalıştıkları hak davaya mâni olmayı, bundan böyle kurumsal bir vazife olarak görmeye başlamıştı. Neyse ki, Efendiler Efendisi'nin az dahi olsa sahip çıkanı, arkasında saf bağlamasa da destek olanı vardı. O gün de amcası Ebû Tâlib devreye girecek, şefkat ve merhamet yüklü bir ses tonuyla yeğenini teselli ederek:

– İşte, Senin amcalarının hâli! Ben de onlardan biriyim; ancak ben, Senin hoşuna gideni yapmakta onlardan daha ileriyim. Emrolunduğun şekilde yoluna devam et! Vallahi de ben, Seni görüp kollamaya devam edeceğim. Ancak nefsim, Abdulmuttalib'in dini dışında bir başka anlayışı kabullenmek istemiyor, diyecek ve yeğeninin getirdiklerini kabullenmese bile O'na sahip çıkacaktı. Onun bu tavrı, ateş sevdalısı Ebû Leheb'i daha çok çileden çıkaracak ve:

– İşte bu, vallahi daha da kötü! Başkaları O'nun hakkından gelmeden sizler engelleyip O'na mâni olun, diyecekti. İş gittikçe inada biniyordu; o karşı çıktıkça Ebû Tâlib sahip çıkıyor ve yeğenine olan bağlılığı daha da perçinleniyordu. Son sözü yine o söyledi:

– Vallahi de biz, sağ kaldığımız sürece O'nu koruyacak ve başkalarından gelebilecek olumsuzluklara karşı da hep müdafaa edeceğiz!

Aralarında itibar gören birisinin, O'na sahip çıktığına laf söylenemezdi; ancak, Ebû Tâlib'in bu tavrı da hiç iyi değildi! Yeğenine sahip çıkma adına herkesi karşısına almıştı ve her şeye rağmen bu kararında da ısrar ediyordu. Onun bu tavrını gördüklerinde daha çok sinirlenen Kureyş'ten bir grup, çok geçmeden Ebû Tâlib'in kapısını çaldı:

– Ey Ebû Tâlib, diyorlardı. Her hâllerinden rahatsızlık dökülüyordu. Daha adını söylerken bile, cümlelerinin sonunda telaffuz edecekleri kelimeleri okumak mümkündü:

– Şu senin kardeşinin oğlu var ya, işte O, bizim ilahlarımız konusunda

hoşumuza gitmeyen şeyler söyleyip duruyor. Üstelik dini anlayışımızı ayıplıyor ve önderlerimizi sefihlikle suçlayıp atalarımızın da dalâlette olduğunu söylüyor. Şimdi sen, ya O'nun bu işten vazgeçmesini sağlarsın, ya da meseleyi kendi aramızda hâlledebilmek için O'nu bize bırakırsın!

Baba yâdigârı bir yetim, böylesine gözü dönmüş aç kurtlara teslim edilir miydi hiç? Alttan alarak önce ortamı yumuşatmaya çalıştı Ebû Tâlib… Ardından da, gönüllerini hoş tutmaya çalışacak ve öfkelerini teskin edip geri gönderecekti.

Ancak bu, Kureyş rahatsız oldu diye peşi bırakılacak bir iş değildi; Allah'ın emri vardı ve mutlaka bu emir yerine getirilmeliydi. Her geçen gün, imanla küfrün arası daha da açılıyor ve saflar daha bir belirginleşiyordu. Aradan birkaç gün daha geçince Habîb-i Kibriyâ'da yeniden vahyin ağırlığı kendini göstermeye başladı. Yeniden Cibril-i Emîn gelmişti ve bu emri yerine getirmesini söylüyordu. Çok geçmeden yeni bir ziyafet daha yapılmıştı. Zaten o günlerde, Hz. Hatice validemiz sürekli yemekler tertip ediyor, Hz. Ali ve Hz. Zeyd de bu yemeğe insanları davet edip onların hizmetlerine koşturuyordu. Öyle ki, bir zamanların dudak uçurtan servetine sahip Hz. Hatice'nin mal varlığı, bu ve benzeri ziyafetlerle eriyecekti.

Yine böyle bir yemeğin ardından, olanca mülâyemetle ve alttan alarak kendilerine hitap eden Resûl-ü Kibriyâ'ya, öz amcası Ebû Leheb karşı çıkacak ve Abdulmuttalib ailesine dönerek şunları söyleyecekti:

– Ey Abdulmuttalib oğulları! Allah'a yemin olsun ki bu, çok kötü bir durum! Başkaları O'nun hakkından gelmeden sizler bir çözüm bulmalısınız. İşlerinizi şayet buna bırakırsanız, zelil ve rüsva olursunuz. O'nu koruyup müdafaa etmeye kalkarsanız, bu sefer de başınız beladan asla kurtulmaz.

Yeğeninin teklifleri karşısında, diğer insanları korkutarak O'ndan uzaklaştırmanın bir yoluydu bu onun için ve ne yazık ki bunda etkili de oluyordu. Yalnız, aralarında insaf sahibi olanlar da yok değildi; Efendimiz'in halası ve Ebû Leheb'in de kız kardeşi Safiyye Binti Abdulmuttalib ayağa kalkacak ve Ebû Leheb'e şu cevabı verecekti:

– Kardeşinin oğlunun başına gelecek herhangi bir kötülük, hiç senin hoşuna gider mi? Allah'a yemin olsun ki, uzun zamandır âlimler, Abdulmuttalib soyundan bir Nebi'nin çıkacağını söyleyip duruyorlardı; işte bu odur!

Daha Safiyye validemiz sözünü bitirmemişti ki, Ebû Leheb tekrar sözü aldı:

– Hayır, hayır! Bu, kuru bir beklentiden başka bir şey değil! Kadınların sözünü dinlemek zaten hep utanç getirir. Hem sonra, Kureyş ve Araplar birleşip de karşımıza çıktıklarında onlara karşı hangi kuvvetle cevap veririz? Vallahi de o zaman biz, olgun başaklar gibi toplanır, onlar karşısında tükenip gideriz, dedi.

Yine oyun bozulmuş ve yine bu oyunu bozmadaki baş aktör Ebû Leheb olmuştu. Ayrılıp giderlerken, kendi yeğenine karşı bu kadar sert çıkmasını bir türlü hazmedemeyen Ebû Tâlib'in yine o bildik sesi duyuldu:

– Allah'a yemin olsun ki, hayatta olduğumuz sürece O'nu mutlaka koruyacak ve gelebilecek zararlara karşı müdafaa edeceğiz.

Artık Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) için her yeni bir araya gelme yeni bir umut, her yeni davet de kalpleri yumuşatma adına yeni bir hedefti. Yine böyle bir davetin ardından onlara şöyle seslenecekti:

– Ey Abdulmuttaliboğulları! Şüphesiz ki Allah beni, genel olarak bütün insanlara, özelde de size peygamber olarak gönderdi ve bana, "Önce yakın akrabalarını uyar." diye emretti. Ben de sizi, söylemesi dile kolay; ama mizanda çok ağır basacak iki kelimeye davet ediyorum; gelin, Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim de O'nun Resûlü olduğuma şehâdet edin.

Bütün bunlar, en yakınındaki insanların da elinden tutarak onları cehennem azabından korumanın gayretleriydi. Kendisine karşı cephe alsalar ve her fırsatta karşı çıksalar da O, bir ümit deyip yine kapılarını çalıyor ve her fırsatı değerlendirerek kalplerinin yumuşayacağı zamanları kollamaya çalışıyordu. Çünkü O, tebliğ aşkını zirvede yaşıyordu; günlerce bir şey yemeyip ağzına bir damla su almasa problem etmezdi; ama Allah'ın adını bir muhtaç gönüle daha ulaştırmada en küçük bir kusuru, kendisi için çok büyük bir kabahat sayardı. İman etmiyorlar diye üzüntüden kendini kahredecek noktaya gelmişti. O'nun bu hâlini farklı yerlerde dile getiren Kur'ân, her defasında kapılarını çaldığı hâlde icabet etmeyen ve bununla da kalmayıp karşı çıkan insanlar için nasıl bir üzüntü duyduğunu anlatacak, kendisinden sonrakiler için de alınması gereken bir model olarak sonrakilere takdirle sunacaktı.

Genişleyen Tebliğ Halkası

Bu arada her geçen gün yeni yeni âyetler geliyor ve mü'minleri, iman adına sürekli besleyip onların dirençlerini artırıyordu. Çok geçmeden: "Emrolunduğun şeyleri, başları çatlatırcasına bir gayretle tebliğ et ve müşriklerden de yüz çevir." mealindeki âyet gelmişti. Anlaşılan bu sefer hüküm daha geneldi ve ilk planda bütün Mekke'yi, ardından da bütün insanlığı hedefliyordu. Böyle bir emri yerine getirmemek olur muydu hiç?

Hemen Safâ tepesinin üzerine çıktı ve:

– Yâ sabâhâh! Yâ sabâhâh, diye bütün Mekke ahalisine seslendi. Normal şartlarda bu sesleniş, büyük bir düşman tehlikesi karşısında insanları uyarıp toparlanmalarını temin için yapılırdı. Böyle bir ses duyulur duyulmaz herkes, kendince tedbirini alır ve düşmana karşı hazır hâle gelerek beklemeye başlardı. İşte bugün Allah Resûlü de, yarın başlarına geleceklerden onları

korumak için bir de bu yolu deniyordu. Onun için hiç kimse bu sese seyirci kalamazdı. Gelebilen kendisi geliyor, gelemeyenler ise kendisinin yerine mutlaka birisini gönderiyordu. Artık Safâ tepesinde büyük bir kalabalık toplanmıştı. Önce kabile kabile dikkatlerini çekti Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ey Fihroğulları! Ey Adiyyoğulları! Ey Abdimenâfoğulları ve ey Abdulmuttalib oğulları!..

Herkes dikkat kesilmiş, arkasından gelecek haberi intizar ediyordu. Bu arada kendi aralarında:

– İnsanları buraya çağırıp duran adam da kim, diyenler vardı ve cevabını yine kendileri vereceklerdi:

– Muhammed!

Ebû Leheb, bizzat gelenler arasındaydı. Söyleyeceklerini büyük bir merakla bekleyen yüzlere önce şunu sordu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Şayet ben size desem ki, şu dağın ardında üstünüze doğru gelen bir düşman var; beni yalanla itham eder misiniz?

– Hayır, vallahi de biz Seni, hiç yalan söylerken görmedik; bugüne kadar Senden, doğrudan başka bir şeye şahit olmadık, diyorlardı. Zaten O'nun beklediği de buydu. Zira bu cevaba bir hüküm bina edecekti:

– Ey Kureyş topluluğu, diye seslendi yeniden ve ilave etti:

– Sizin için ben, hızla yaklaşan elim bir azap öncesinde âşikâr bir uyarıcıyım. Gelin de, kendinizi cehennem ateşinden koruyun! Aksi hâlde ben, sizin için Allah katında hiçbir şey yapamam. Benimle sizin misaliniz şu adama benzer ki o, düşmanı görmüş ve kendi ehline koşarak gelip haber vermiştir. Çünkü o, ansızın düşmanın gelip de ehline zarar vereceğini görmüş, bunun için de yakınlarını uyarmıştır. Bunun için yüksek bir yere çıkmış ve: "Yâ sabâhâh! Yâ sabâhâh!" diye bağırmaya başlamıştır. Sonra da topluluk içinde bulunan her bir akrabasını özel olarak hedefleyip şunları söylemeye başladı:

– Ey Kureyş topluluğu! Nefsinizi ipotek olmaktan kurtarıp Allah'tan satın alın ve cehennemden koruyun; çünkü yarın sizin hakkınızda ne bir zarar, ne de bir faydaya mâlik olabilirim. Yoksa yarın, Allah katında size hiçbir faydam dokunmaz!

Genelden başladığı hitabını daraltarak özele, daha da özele doğru getirecek ve orada bulunanlara, isim isim zikrederek benzeri şekilde hitap edecekti:

Ey Ka'b İbn Lüeyyoğulları!

Ey Mürre İbn Ka'boğulları!

Ey Kusayyoğulları!

Ey Abdimenâfoğulları!

Ey Abdişemsoğulları!

Ey Hâşimoğulları!

Ey Abdulmuttaliboğulları cemaati! Cehennem ateşinden kendinizi kurtarmaya bakın! Çünkü, aksi hâlde ben, sizin için ne bir zarara muktedir olabilir ne de bir faydaya malik bulunabilirim; benim size hiçbir faydam dokunamaz! Şu anda benden ve elimdeki imkândan, istediğinizi talep edin vereyim; ama yarın Allah katında sizin için hiçbir şey yapamam!

Bunların hepsi de doğruydu ve kimseden aksi istikametinde ses çıkmadı. Efendiler Efendisi, üzerine düşeni yapmış, bütün benliğiyle kendini ortaya koyarak akrabalarına karşı olan vazifesini yerine getiriyordu. O'ndan bu nasihatleri alanlar, teker teker evlerinin yolunu tutmuş, herhangi bir tepki vermeden geri gidiyorlardı. Aralarından yine bildik bir yüz ileri atılıp Efendimiz'e yaklaştı. Duydukları karşısında sinirden küplere bindiği ve gelecek günlerin hatırlatılmasından hiç hoşlanmadığı her hâlinden belliydi.

– Yazıklar olsun Sana! Bizi bunun için mi çağırdın; ellerin kurusun Senin, diyor ve yeğenine hakaret ediyordu. Çok geçmedi; yine Cibril imdada yetişmiş; Habîb-i Zîşân'ı şu ifadelerle teskin ediyordu:

– Kurusun Ebû Leheb'in elleri! Zaten kurudu da! Ona, ne malı ne de yapageldiği işler fayda verdi! Yarın da o, alev alev yükselen cehenneme girecek! Eşi de, boynunda bükülmüş urgan olarak o cehenneme odun taşıyacak!

Aynı zamanda bu, en yakında bile olsa bir insanın, Allah ve Resûlü'nün davetine icabet etmemişse kurtuluş imkânı bulamayacağının bir tesciliydi. Bu âyetlerden haberdar olan Mekke, bu sefer gerçekten sarsılacak, hele açıktan gideceği adres kendilerine gösterilen Ebû Leheb ailesi, dışa vurmamak için kendilerini tutmaya çalışsa da, içten içe büyük bir yıkım yaşayacaktı: Ya denilenler gerçekten doğruysa!.. Ya gerçekten cehennem varsa!.. Ya Muhammed, beklenilen o Nebi ise!.. Ancak bir kere hayır demişti ya, bu sözünün arkasında duracaktı ve günü gelince, Ebû Leheb'in ölümü Kur'ân'ın ve Resûlullah'ın kendisi hakkındaki hükmünü tasdik eder bir şekilde gerçekleşecekti.

Allah düşmanı Ebû Leheb'in hanımı Ümmü Cemil de, Resûlullah'a düşmanlık konusunda kocasından geri kalmıyor ve insanlığın bekleyip durduğu Son Nebi'nin geçeceği yollara diken döşüyor, geceleri gelip kapısının önüne pislik döküyordu. Zaten dili uzun ve ağzı bozuk bir kadın olan Ümmü Cemil, başkalarını da tahrik ederek insanları, Allah Resûlü'ne karşı örgütlüyor ve düşmanlığı kitlesel bir tepkiye dönüştürmeye çalışıyordu. Onun için ondan bahsederken Kur'ân, 'odun taşıyıcısı' tabirini kullanacak ve cehennemdeki acınası hâlini ibretle sonrakilere arz edecekti.

Bu olayın ardından, kocasının aleyhindeki konuşmalardan rahatsızlık duyup çılgına dönen Ümmü Cemîl, büyük bir gürültü koparmış ve avuçladığı

taşlarla Efendiler Efendisi'nin bulunduğu yere yönelmişti. Sinir krizleri geçiriyordu; nasıl olur da Muhammed, kendilerini konu edinir ve gelecek dünyalarını böylesine kötü ve çirkin bir manzara ile tasvir edebilirdi!..

O sırada Efendimiz'in yanında yine sadık yâr Ebû Bekir vardı. Ümmü Cemîl'in hiddetle geldiğini görünce:

– Yâ Resûlullah! Bu kadının ağzı bozuktur; şayet Sizi burada bulursa kötü şeyler söyleyip Size eziyet eder, demek istedi. Ancak Resûl-ü Kibriyâ aynı kanaatte değildi:

– O beni hiç görmeyecek ki, buyurdu. Ebû Bekir, bu cümleden başta pek bir şey anlamamıştı; ancak bunu, Resûlullah söylemişse mutlaka bir hikmeti vardı. Öyleyse bekleyip görecekti.

Bu arada Ümmü Cemîl de hışımla gelmiş, hiddetle:

– Ey Ebû Bekir! O şiir söyleyen arkadaşın da nerede, diyordu. Ebû Bekir hemen cevapladı:

– Şu beytin Rabbine yemin olsun ki, benim Sâhibim asla şair değildir ve O, şiirin de ne olduğunu bilmez! Bunu sen de bilip duruyorsun!

Belli ki; onun esas konusu şiir değildi ve boşuna konuşarak vakit geçirmek istemiyordu. "Senin gözlerin görmüyor mu?" mânâsına gelecek bir cevap verdi Hz. Ebû Bekir:

– Sen hiç benim yanımda birisini görüyor musun?

– Benimle dalga mı geçiyorsun? Vallahi de yanında kimseyi göremiyorum, dedi başından savarcasına.

Zaten kaybedecek zamanı yok gibiydi ve oradan ayrılıp giderken de:

– Kureyş de bilir ki ben, onların efendisinin kızıyım. Babası Abdimenâf olanın aleyhinde konuşacak adam ise, cesaret edip de asla onun aleyhinde olamaz, diye söyleniyordu. Kendince bu, bir nevi meydan okumaydı. Gelmişti; esasında ise, geldiği gibi de gidiyordu.

Meraklı bakışlar arasında gelişmelere şahit olan Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), Efendiler Efendisi'ne döndü:

– Yâ Resûlullah! O kadın Seni niye göremedi?

– Burada beni, kanatlarıyla ondan koruyan bir melek var idi, buyurdu.

Etrafa Açılma Dönemi

Abdulmuttaliboğullarıyla bu kadar yakından ilgilenen ve her fırsatta onları Hakk'a davet eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yavaş yavaş tebliğ halkasını daha da genişletiyordu. Artık, açıktan Kâbe'ye gidip namaz kılıyor; insanları dine davet edip Kur'ân okuyordu. Kendisinden önceki peygamberlerin dedikleri gibi O da:

– Ey kavmim! Gelin siz de, kendisinden başka ilah olmayan tek Allah'a kul olun, diyor ve böylelikle, insanlarla Rableri arasındaki sun'î engelleri kaldırmak istiyordu.

İlk olarak, yakın çevredeki kabilelerle görüşmeye başlayacaktı. Her türlü yola başvuruyordu Allah'ın Resûlü. Yeri geliyor kapı kapı dolaşıp gönlünün zenginliklerini paylaşıyordu onlarla…

Zaman zaman da kitleleri hedefliyor, belli vesilelerle insanları bir araya getirip umumuna birden sesleniyordu. Bunun için de, insanların kalabalık olarak bulundukları zamanları kolluyordu. İşte böyle bir zaman diliminde Efendiler Efendisi, Minâ'da durmuş, insanlara şöyle hitap ediyordu:

– Ey insanlar! Şüphe yok ki Allah size, atalarınızın din diye ortaya koydukları anlayışlardan vazgeçmenizi emrediyor.

Daha O, ilk cümlesini tamamlamadan kalabalık arasında nefret yüklü bir ses duyuldu. Yüzler sesin geldiği tarafa dönmüştü, gözler de bu sesin sahibinin kim olduğunu arıyordu; bulmakta gecikmediler. Bu, Ebû Leheb'den başkası değildi. Bir anda hava, yine gerilmiş ve semayı yine kasvet bağlamıştı.

O (sallallahu aleyhi ve sellem), Resûl-ü Kibriyâ idi ve ne Ebû Leheb ne de Ebû Cehil'in inadı O'nu durdurabilirdi. Karşısına çıkan her engel, her defasında O'nun hızını bir kat daha artırıyor, onu eski muhataplarını ihmal etmeme yanında sürekli yeni yüzler arayışına sevkediyordu. Nihayet başka bir gün de, Zilmecâz denilen panayırda insanlara seslenecek ve:

– Ey insanlar! Gelin, "Lâ ilâhe illallah" deyin ve siz de kurtuluşa erin, diyecekti. Ancak, bunları söylerken bile rahat görünmüyordu; zira, arkasında adım adım kendisini takip eden, takip etmek bir tarafa avuçladığı taşlarla Efendiler Efendisi'ni taş yağmuruna tutan yine o tanıdık yüz; öz amca Ebû Leheb vardı. Bir fırsat bulup da insanlara bir cümle hakikat söylerim diye çıktığı yolda, mübarek ayakları kan içinde kalmış, ama O yine de yoluna devam edip vazifesini yerine getirmek istiyordu. Henüz ilk cümlesini telaffuz etmişti ki, hızını alamayan Ebû Leheb'in sesiyle bozuldu Zilmecâz'ın havası. Belli ki, can çıkmadan huy çıkmayacaktı. Şöyle sesleniyordu Efendiler Efendisi'nin muhataplarına:

– Ey insanlar! Sakın bu adama kulak vermeyin; çünkü o, yalancıdır!

İşte yalan buna denirdi; daha düne kadar 'Emîn' diye baş üstünde taşıdıkları, en kıymetli eşyalarını götürüp de kendisine teslim ettikleri bir şahsı, -hem de bu şahıs, Ebû Leheb'in öz yeğeniydi- sadece kendileri gibi düşünmediği için karalama kampanyası başlatmışlardı ve semtine uğraması bile düşünülemeyen eğreti etiketlerle etkisini azaltmaya çalışıyorlardı. Elbette bunlar tutmayacaktı; ama olan, o gün için muhatap olarak seçilen insanlara oluyor ve imanla tanışmaları bir gün daha gecikmiş bulunuyordu.

Öne Çıkan Engeller

Bu arada hac mevsimi yaklaşmış, Kureyş'i ayrı bir telaş almıştı. Şüphesiz en çok endişe ettikleri konu, dışarıdan Kâbe'ye gelenlerle Efendiler Efendisi'nin görüşmesi ve gelen âyetleri onlara da anlatıp tebliğ etmesiydi. Ne yapıp edip, mutlaka buna bir çözüm bulunmalı ve hac için O'nun gelenlerle konuşması engellenmeli; en azından konuşsa bile konuştuklarına itibar edilmeyecek kadar aleyhinde propaganda yapılmalıydı. Bu meseleyi çözmek için, tek gündemle Velîd İbn Muğîre'nin evinde bir araya geldiler. Maksatları, insanlarla Efendiler Efendisi'nin arasına girip tebliğ yapmasına engel olmak ve yeni mesajların kalplerde neşv ü nema bulmasının önüne geçmekti.

Yaşlı ve tecrübeli Velîd söze başladı:

– Ey Kureyş cemaati! Biliyorsunuz ki hac mevsimi gelip çattı; gruplar hâlinde Arap toplulukları buralara gelecekler! Şu adamınızın durumunu da biliyorsunuz! O'nunla ilgili olarak, bir fikir üzerinde ittifak edin de; yarın aranızda farklı görüş ve uygulamaya mahal verilmesin! Yoksa, biriniz diğerinizi yalanlar, arkadaşını nakzeden bir hareket yaparsa, güvenirliliğiniz ortadan kalkar.

– Önce sen ey Abdişems'in babası! Sen bize bir şeyler söyle ve yol göster ki, onun etrafında konuşalım, dediler. Velîd onlardan bu cevabı bekliyordu ve:

– Bilâkis, önce siz bir şeyler söyleyin de ben dinleyeyim, diye ısrar etti.

– O'na, 'Kâhin' diyelim.

– Hayır! Vallahi de bu asla tutmaz! Çünkü O, kâhin değil; biz ne kâhinler gördük! O'nunki asla, kâhinlerin yaptıkları gibi öyle işitilmeyecek, gizli veya kafiyeli söz değil ki!

– O zaman, 'mecnûn' diyelim.

– O, mecnûn da değil! Biz ne mecnûnlar, ne deliler görüp tanıdık; bu hiçbirine benzemiyor! O'nda ne boğulacak gibi bir hâl, ne aklının karışıklığı sebebiyle sağa sola yalpalayarak yürüme ne de bir vesvese görebiliyoruz!

– Öyleyse, 'şâir' diyelim.

– O, şâir de değil ki! Şiirin kafiyesini, ahengini, rengini ve musikisini biz iyi biliriz; O'nun söyledikleri şiir de değil!

– Peki, öyleyse 'sihirbaz' diyelim.

– İşin garibi O, sihirbaz da değil! Bizler, ne sihirbazlar gördük, ne sihirlere tanıklık yaptık. Bunda, ne onların üfleyip okumaları ne de düğüm düğüm üstüne bağladıkları var!

Akıllarına gelen bütün alternatifleri sıralamış, ama bir türlü mesafe katedememişlerdi. Anlaşılan bu ihtiyara da bir şey beğendirmek mümkün değildi. Bu kadar lafı uzatıp kendilerini uğraştıracağına, kestirmeden kendi

kafasındakini söyleyiverseydi sanki ne olurdu. Onun için aralarından bazıları:

– Peki, senin fikrin ne ey Ebû Abdişems, diyerek meseleyi kısa tutmak istiyordu. Ancak, onun da diyebileceği pek bir şey yoktu:

– Bana biraz mühlet verin de düşüneyim, dedi ve uzun uzun düşünmeye durdu. Bir türlü aklına çözüm gelmiyordu. Biraz önce konuşulanlar arasındaki alternatifleri geçirdi zihninden bir bir. Evet, bunlardan birisi tutabilirdi! Döndü cemaate ve şunları söyledi:

– Yemin olsun ki, O'nun sözlerinde ayrı bir tat, bir cazibe var. Bu konuda siz ne söylerseniz söyleyin, doğru olmadığı çabuk anlaşılır. Söyledikleriniz arasında O'nun için en yakın olanı, 'sihirbaz' kelimesidir; öyle bir söz söylüyor ki, onunla baba ile oğulun; adam ile karısının ve insanlarla kabilelerinin arasını açıyor.

Yaşanılan bu olayı da, bütün yönleriyle anlatıp gelecektekilere örnek olabilmesi için yine Cibril-i Emîn gelecek ve şu mealdeki âyetleri getirecekti:

– O düşündü, ölçtü ve biçti.

Kahrolası, nasıl da ölçtü biçti!

Hay kahrolası! Nasıl, nasıl da ölçtü biçti?

Sonra baktı. Derken, suratını astı ve kaşlarını çattı. Arkasından da sırtını döndü ve kibirinden kabardıkça kabardı. Daha sonra da arkasına bakmadan çekip gitti ve:

– Bu, dedi. Büyücülerden nakledilen büyüden başka bir şey değildir! Bu, beşer sözünden başka bir şey değildir!

Velîd'in dediği gibi başka denilebilecek bir şey yoktu ve bu kavil üzerinde ittifak ederek meclisten ayrıldılar. Artık, genel politika belli olmuş ve Efendiler Efendisi'ni toplumdan tecrit etmek için başvurulacak müşterek bir yöntem üzerinde ittifak edilmişti. Bundan sonra her biri, aynı dili konuşacak ve yalanda ittifak ederek bile bile Allah Resûlü'nü karalama yarışına girişeceklerdi. Bugünkü anlamda bu, aynı yalan haberi bütün medyaya aynı anda servis yapma gibi bir hadiseydi.

Günler gelip de hacılar akın akın Mekke'ye yöneldiğinde, her köşeyi tutan bir Kureyşli, misafirleri karşılıyor ve her biri de konuyu Efendimiz'e getirerek -inanmasalar bile- O'nun sihirbaz olduğunu söylüyordu. Böylelikle insanların, O'nun yanına gelmelerini engellemiş ve semavî mesajın kendilerine ulaşmasının da önüne geçmiş olduklarını sanıyorlardı.

Beri tarafta ise, Allah Resûlü'nün üzerine yine vahyin ağırlığı çökmüş; Cibril-i Emîn yine yeni bir mesaj getiriyordu. Gelen âyetlerde Cenâb-ı Mevlâ, bu sinsi plandan haber vermişti. Allah Resûlü'nün aleyhinde komplo kurarken onların içinde bulundukları ruh hâletini teker teker ortaya dökerek, bu işi tezgahlayanlar ve bilhassa Velîd İbn Muğîre hakkında şunları söylüyordu:

– Sen onu bana bırak! Tek olarak yarattığım, sonra çok çok mal, servet ve etrafında dolaşan oğullar verdiğim, her türlü imkânı önüne serdiğim o adamın hakkından ben geleceğim!

Doğru ya, bir de bu işin yarını vardı. Ancak bugünden yapılması gerekenler, atılması gereken adımlar olacaktı. Herkes, kendince bir gayretin içindeydi ve bütün bu gayretlerin sonunda, Allah adına adım atanların sonuca gitmesi gerekliydi. Onun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hac mevsimi gelip de insanlar akın akın Mekke'ye yönelince, Ukâz, Mecenne ve Zilmecâz panayırlarını daha bir hızla dolaşacak ve karşılaştığı herkese:

– Ey insanlar! Gelin, siz de 'Lâ ilâhe illallah' deyin ve siz de kurtulun, diyerek Rabbinin adını duyurmaya çalışacaktı.

Kureyş'in bütün çabalarına ve Ebû Leheb'in adım adım takip ederek yaptıklarını yıkmaya çalışmasına rağmen hac mevsimi gelip gidecek ve geri dönenlerin zihninde sadece Allah Resûlü'nün mesajı ve gökler ötesinden getirdiği haberleri canlı kalacaktı. Zira, Mekke'de görüp duydukları tek yenilik buydu ve bu, sadece Mekke'yi değil, bütün dünyayı değiştirecek çapta bir yenilikti.

Aleyhteki Kampanya Genişliyor

Artık Kureyş, işin dozunu her geçen gün daha da artırıyor ve insanları Allah Resûlü'nden uzaklaştırabilmek için her türlü yola başvuruyordu. Ağza alınmadık sözler sarfediyorlar, gün yüzü görmemiş yalanlara tevessül ediyorlardı! Bütün bunlarla onlar, Müslümanların kuvve-i maneviyelerini sarsmak; hakaret ve karalamalarla küçük düşürmek ve Müslüman olmayanları da korkutarak O'na ulaşmalarını engellemek istiyorlardı.

Velîd İbn Muğîre'nin evindeki plan, istedikleri gibi netice vermeyince artık akıllarına geleni yakıştırır olmuşlardı. Önlerine gelene istedikleri cümleleri savuruyorlardı. Topyekûn bir karalama kampanyasıydı bu. Ağzı laf yapan hemen her Mekkeli, etrafına topladığı kalabalıklara hitap ediyor ve böylelikle aleyhte bir kamuoyu oluşturmaya çalışıyordu.

Bunun için de, öncelikle Allah Resûlü'nün şahsını hedef almışlardı; bir gün 'mecnûn', başka bir zaman 'sihirbaz', bir başka gün 'yalancı' ve akıllarına estiği diğer bir gün de 'şâir' diyor ve kendilerince Efendiler Efendisi'ni alaya alıyorlardı. Bazen:

– Bu nasıl peygamber ki, çarşı-pazarda yürüyüp yemek yiyor, diyerek burun kıvırıyor, zaman zaman da:

– Bu Kur'ân, şu iki beldede bulunan büyük şahsa gelmeli değil miydi, gibi kuruntularıyla, sanki Allah'ın rahmetini kendileri taksim ediyormuşçasına bu konudaki tercihi de kendileri yapmak istiyorlardı. Hâlbuki, bu işin yegâne

sahibi de Allah'tı ve O (celle celâluhû), risalet vazifesiyle kimi serfiraz kılacağını da çok iyi bilirdi.

Gün geliyor, hevâlarına tâbi akıllarına başka bir düşünce hâkim oluyor ve peygamberin yalnızlığını gündeme getirerek:

– O'nunla birlikte bir melek indirilseydi de yanında kendisine yardımcı olsaydı ya! Yahut büyük bir servete konsaydı da içinde her türlü yiyeceğin olduğu cennet gibi bir bahçesi olsaydı, diyorlardı.

Bütün bunların temelinde, risalet gibi önemli bir vazife için Allah Resûlü'nün tercih edilişini kabullenememe, toplumsal baskı, taassup, haset, inat, korku, gurur ve kibir gibi şahsi problemleri yatıyordu.

Küfrün kuralı yoktu ve çok geçmeden yönlerini Kur'ân'a çevirdiler. Kimi zaman 'eskilerin masalları', bazen 'faydasız ve süslü söz', akıllarına estiğinde 'şeytan veya cin sözü' ve zaman zaman da 'beşer sözü' yakıştırmasında bulunuyor ve böylelikle, Allah kelamının insanlar üzerindeki tesirini kırmak istiyorlardı.

Mekke'de kılıçlar çekilmeden önce, kelimelerin savaşı olanca hızıyla devam ediyordu. Bir taraftan kendi yandaşlarına:

– Şu Kur'ân'a kulak asmayın! Onun karşısında bir üstünlük sağlayabilmeniz için sürekli karışıklık meydana getirin, diyerek anarşiyi körüklüyor, diğer yandan da suret-i haktan gözükebilmek için akla gelmedik hilelere tevessül ediyorlardı. Kelime oyunlarının her türlüsüne başvuruyor ve karşılarındakileri devre dışı bırakabilmek için akla hayale gelmedik oyunlar oynuyorlardı. O kadar ki, belli bir dönem iman etmiş gibi görünmeyi yeğliyor, ancak aradan biraz zaman geçtikten sonra yeniden küfrünü ilan ederek, sanki aradığını bulamamış bir insan rolü oynamaya çalışıyor; kendi saflarındakilere moral olmaya çalışırken Efendiler Efendisi ve O'nunla birlikte olanların kuvve-i maneviyelerini çökertmek istiyorlardı. Bu ne gariplik ki, üstlerinde dalâlet ve küfrün en koyu tonunu taşıdıkları hâlde Müslümanlara aynı sıfatları yakıştırmaya çalışıyor, en masum insanları dalâletle itham etmek istiyorlardı.

İşi daha da ileri götürenler vardı; Kureyş'in şeytanı olarak da bilinen Nadr İbn Hâris, Hîre'den yeni gelmişti. Bu adam, zaman zaman uzak ülkelere gider, melik ve krallarla aynı meclisleri paylaşır ve böylelikle farklı kültürlere ait bazı bilgilere sahip olurdu. O günkü Mekke düşünüldüğünde kısaca Nadr, genel kültürün çok üzerinde bir bilgiye sahipti. Onun için, Resûl-ü Ekrem Efendimiz ne zaman İslâm'ı anlatmak için bir meclise gelse, hemen arkasından o da gelir ve insanlara:

– Vallahi de ey Kureyş topluluğu! Ben, O'ndan daha güzel konuşuyorum! Hem, hangi özelliği var ki Muhammed, benden daha iyi konuşsun, diyerek böylelikle, Efendiler Efendisi'nin etkinliğini kırmaya çalışırdı.

Aynı Nadr bir gün, bir cariye satın almış ve bu cariyeyi, İslâm'ı tercih

etme kertesine gelenleri yolundan çevirme maksatlı kullanıyordu. Allah Resûlü'nün hanesine yönelen herkesin yolunu kesip bu cariyesine teslim ediyor ve izzet ü ikramın en güzeliyle kendisine iltifatta bulunmasını tenbihleyerek İnsanlığın İftiharı ile görüşmesine engel olmaya çalışıyordu.

Küfür bu ya, akla hayale gelmedik ve kapağı açılmadık yeni yeni yöntemlerle, her gün yeni bir yüzle kendini gösteriyor ve bütün bunlar, o günün gündemini oluşturuyordu. Efendiler Efendisi'yle karşılaştıklarında olmadık isteklerde bulunuyor ve sanki iman edeceklermiş gibi rol yaparak kafa karıştırmak istiyorlardı. Peygamberliğini ispat edebilmesi için bazen merdiven dayayıp gökyüzüne tırmanması gerektiğini ileri sürüyor, bazen de cennete uzanıp da onun meyvelerinden kendilerine mükellef bir sofra kurması gerektiğini söylüyorlardı. Hoş, bütün bunları yerine getirse de inanacak değillerdi; kendilerince gönül eğlendiriyorlardı!

Neyse ki, mü'minlerin Allah'ı, inananların yanında Resûlullah vardı… Müşriklerin olabildiğince yaygın ve kuralsız yüklenmelerine karşılık Kur'ân, gelen her yeni âyetiyle mü'minleri kuşatıyor ve hakkı temsil eden duruşlarında sebat etmeleri gerektiğini hatırlatıyor; Resûl-ü Kibriyâ da, her fırsatta ashabıyla bunları paylaşıp imanlarını takviye ediyordu. Hayırlı işlerin çok muzır mânilerinin bulunduğu, şeytan ve şeytani düşüncenin, hayır yolunu tercih edenlerle sürekli uğraşacağı haber veriliyor ve böylelikle, daha onlar planlarını ortaya koymadan mü'minlerin mevzi almaları temin ediliyordu. Sıklıkla, önceki ümmetlerden misaller veriliyor ve Hak adına yol almanın kolay olmadığı vurgulandıktan sonra neticenin, mutlaka inanan ve hayatını takva ölçülerine göre şekillendirenler lehine gelişeceği ortaya konuluyordu.

Bazen de gelen âyetler, öncelikle ve bizzat Allah Resûlü'nü teselli ediyor ve:

– Onların iddia olarak ortaya koyup söyleyegeldiklerinden dolayı Senin sadr u sinenin daralıp canının sıkıldığını biliyoruz; ama Sen, Rabbini hamd ile tenzih etmekten geri durma ve hep, yüzünü yere koyup secde edenlerle beraber ol! Sana ölüm gelip çatıncaya kadar da, Rabbine ibadetten ayrılma, şeklindeki emirlerle sükûnet telkininde bulunuyordu. Başka bir zaman:

– Seninle alay edip duran o küstahların hakkından Biz geliriz! Onlar ki, Allah yanında başka ilahların peşinden gitmeyi tercih ediyorlar; hâlbuki yarın, her şeyi ayân-beyan görüp bilecekler, diyor ve son gülenin, kendileri olacağının müjdesini veriyordu. Muştuyu veren Allah olduktan sonra O'na güvenmemek olur muydu! Zaten yaşadıkları her hadise, kendilerini bir adım daha Allah'a yaklaştırıyordu. O da, adeta başlarını okşayıp sırtlarını sıvazlarcasına merhametini hissettiriyor ve:

– Senden önce de nice peygamberler böyle alaya alındılar; ama unutma ki çok geçmeden, o alay edip durdukları hususlar, birer realite olarak kendi başlarına gelip dört bir yandan kuşatıverdi de perişan oldular, diyerek bunu,

okunan Kur'ân âyeti olarak önlerine koyuyordu. Zira bu türlü karşı çıkmalar, aslında şahıslara değildi; müşrik ve kâfirlerin asıl derdi, Allah davasını etkisiz hâle getirmek ve yeryüzünden Allah'ın adını silmekti. Sebep planında önde göründükleri için onların hışmından mü'minler nasibini alıyorlardı; ama O'nun için çekilen bu sıkıntıların mükâfatı da büyük olacaktı. Habîb-i Ekrem'ini teselli ederken Yüce Mevla:

– Onların, Senin hakkında ileri geri konuşup da Seni yalanlamalarının Seni ne kadar üzdüğünü elbette biliyoruz; aslında onların hedefi Sen değilsin; onlar Seni yalanlamıyorlar; o zalimler, bile bile Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar. Senden önce de nice peygambere aynı yaftalar takılmak istendi de onların hepsi, aleyhlerinde çevrilen bütün tuzaklara rağmen Allah'ın inayeti yetişip onları kucaklayacağı âna kadar dişini sıkıp sabretti, ifadelerini kullanacak ve bütün bunların ardında, nusret-i ilâhî olduğunu ortaya koyacaktı. Ne büyük şefkat! Ne büyük iltifat! Ve ne büyük teselli!

EBÛ TÂLİB'İ İKNA ÇABALARI

Beri tarafta Kureyş, her geçen gün artarak devam eden bu gayretlerden duyduğu rahatsızlığı dile getirmek için yeniden Ebû Tâlib'in kapısına dayanmıştı:

– Bak, Ebû Tâlib! Şüphesiz ki sen, yaş ve tecrübe itibariyle büyüğümüzsün; konumun itibariyle hepimizden üstünsün! Sana daha önce de gelmiş ve yeğeninin yaptıklarına bir son vermeni istemiştik; ama sen, buna yanaşmadın! Allah'a yemin olsun ki, ilahlarımıza dil uzatılması, önderlerimizin dalâletle suçlanması ve atalarımız hakkında iyi şeyler söylenmemesi, artık sabrımızı taşırmak üzere! Ne zaman O'na engel olacaksın! İstersen, O'nu bize bırak da, iki taraftan birisi helak olana kadar, aramızdaki meseleyi kendimiz çözelim.

İkide bir yanına gelip bozuk çalanların baskılarından bunalan Ebû Tâlib, yeğeni Muhammedü'l-Emîn'e haber gönderdi:

– Ey kardeşimin oğlu, dedi ve gelen Kureyşlilerin dediklerini anlattı. Sözlerinin sonunda, mahcubiyet içinde şunları ilave etti:

– Ne olur, hem kendini hem de beni düşün; bana, altından kalkamayacağım yük yükleme!

Amcası Ebû Tâlib'in bu mesajıyla endişelenen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bir aralık amcasının fikir değiştirdiği, müdafaa etmekten yorulup çekindiği ve bundan sonra kendisini yalnız bırakacağı endişesine kapıldı. Kalbi kırılmış ve mahzun olmuştu, içten içe gözyaşı döküyordu. Yalnızlığı zirvede hissetmenin tezahürüydü bütün bunlar… Belki de Allah (celle celâluhû), kendisinden başka açık kapı bırakmak istemiyordu önünde. Onun için şöyle seslendi amcası Ebû Tâlib'e:

– Ey amcacığım! Allah'a yemin olsun ki, şayet onlar, bu işten vazgeçmem karşılığında güneşi bir elime; ayı da diğerine verseler, Allah beni muzaffer kılıncaya veya bu yolda yok oluncaya kadar bu işte sabit kalır, asla terk etmem.

Çok duygulanmıştı Kâinatın İftiharı… Ayağa kalkıp giderken gözyaşı döküyor, içten içe ağlıyordu. Ancak, o kadar yürekten ve içtenlikle konuşmuştu ki, titreyen ses tonunda bile, sonuna kadar devam edeceğinin kararlılığı hâkimdi. Bu tavır, Ebû Tâlib'i çok etkilemişti. Babası Abdulmuttalib'in emaneti, kardeşi Abdullah'ın yetimi, aç kurtlara teslim edilir miydi hiç? Arkasından:

– Gel, ey kardeşimin oğlu gel, diye seslendi. Kucaklayan bir ton vardı sesinin renginde. Mahzun Nebi, sesin geldiği cihete yönelmişti, yaş döken gözlerini silerek… Gözler, dilden önce anlaşmıştı sanki ve Ebû Tâlib, yeğenine şunları söyledi:

– Git ey kardeşimin oğlu git! Git ve dilediğini yap! Vallahi ben, hiçbir zaman Seni teslim edecek değilim!

Ardından da, şiirleriyle O'nu destekledi ve toprağa gömülünceye kadar yeğeninin arkasında duracağını ilan etti.

Ebû Tâlib'in, yeğenini teslim etme niyetinde olmadığını ve koruma kararında ısrar ettiğini görenler, bu sefer yöntem değiştirdiler ve huzuruna gelip başka bir teklifte bulundular. Aralarında, Umâra İbn Velîd adında dikkat çeken yakışıklı ve güçlü bir delikanlı da vardı. Bu genci yanlarına katıp onun yanına geldiler ve şunları söylemeye başladılar:

– Ey Ebû Tâlib! İşte bu, Umâra İbn Velîd'dir. Kureyş'in en güçlü ve en güzel gencidir. Bu genç senin yardımcın olsun; onu evlat olarak edin, senin olsun. Onun yerine bize sen, şu senin ve atalarının dinini değiştiren, kavmine muhalefet edip karşı çıkan ve önde gelenlerimiz hakkında iyi düşünmeyen kardeşinin oğlunu ver de O'nu öldürelim. Madem kısasta, sizden bir adamın bedeli bizden bir adamdır; işte bu genç de O'nun diyeti olsun.

Ne çirkin ve ahlâksız bir teklifti! Bir tarafta, asırlardır gelişi gözlenen Son Nebi, diğer yanda ise, sadece fizikî yönüyle dikkat çeken bir genç! Kaldı ki, kim kimin yerini doldurabilirdi! Onun için, tereddütsüz Ebû Tâlib:

– Vallahi siz, ne kötü bir teklifte bulunuyorsunuz! Kendi çocuğunuzu büyük görüp evime almamı, buna mukabil olarak da kendi oğlumu size teslim edip öldürmenize göz yummamı bekliyorsunuz ha! Vallahi bu, asla olmayacaktır, cevabını verdi onlara.

Yine Ebû Tâlib'in taviz vermediğini gören Mut'im İbn Adiyy, biraz da tavır değiştirerek şunları söyledi:

– Vallahi yâ Ebâ Tâlib! Kavmin sana bugüne kadar çok insaflı davrandı ve senin hoşuna gitmeyecek şeyleri sana dayatmadı. Ancak görüyorum ki bugün sen, onların hiçbir teklifine 'evet' demiyorsun!

Adamlar göz göre göre Allah Resûlü'nü öldürmek istiyorlardı ve buna 'evet' demeyince de bunun adı insafsızlık oluyordu! Bundan daha büyük küstahlık olamazdı ve kendi anladıkları dilden bir cevap gerekiyordu. Ebû

Tâlib de, bu cevabı verdi:

– Allah'a yemin olsun ki hiçbir zaman insaflı olmadınız! Baksana sen şimdi, benim perişan olmamı ve aleyhimde insanların çirkin işler çevirmelerini teklif ediyorsun! Elini ardına koyma ve istediğini yap!

Bu konuşma, zaten yarıya kadar çekilmiş olan kılıçların, bundan böyle kınından çıkması anlamına geliyordu. Bugüne kadar münferit ve lokal olan düşmanlık, bundan sonra kurumsal olacak ve Mekke'nin her yerinde kendini gösterecekti. Bu düşmanlıktaki hedef, sadece Resûlullah da değildi; her bir kabile, o güne kadar kendi içinde İslâm'ı tercih eden kim varsa onu düşman biliyor ve topyekûn bir savaş ilan ediyordu. Onları, binbir türlü işkenceye maruz bırakıp dinlerinden döndürebilmek için, akla hayale gelmedik yöntemlere başvuruyorlardı.

Konunun, insaf boyutunu da aşıp aklı devre dışı bıraktığını gören Ebû Tâlib, çok geçmeden diğer kardeşlerine meseleyi taşıyacak ve yeğenlerini koruma konusunda onların da desteğini almaya çalışacaktı. Abdulmuttalib ve Hâşimoğullarının hemen hepsi, onun davetine olumlu cevap verirken sadece Ebû Leheb buna karşı çıkacak ve yeğeninin karşısında yer alanlarla beraber olmayı tercih edecekti. Kabilesinden beklediği desteği bulan Ebû Tâlib'in keyfine diyecek yoktu; bu kadar sıkıntılı bir sürecin akabinde yeniden bir araya gelip de fikir birliği etmelerine karşılık şiirin diliyle onları medhedecek ve yeğeni Muhammed'e de övgüler yağdırarak üzerine toz kondurmayacaktı.

Damatlara Yapılan Baskı

Kureyş o kadar sinsi yaklaşıyordu ki, başta Allah Resûlü olmakla birlikte Hz. Hatice'ye de acı yaşatmak için üzerlerinde toplumsal baskı kurmaya çalışıyordu. Bu sebeple, risalet öncesinde evlendirdikleri üç kızlarını boşamaları hususunda Efendimiz'in damatlarına baskı yapıyorlar ve Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) kızlarını boşadıkları takdirde, istedikleri kızlarla evlendirecekleri konusunda garanti veriyorlardı. Efendimiz'in kızları Rukiyye ve Ümmü Gülsüm, Ebû Leheb'in iki oğlu Utbe ve Uteybe ile evli idiler. Utbe ve Uteybe, baskılar karşısında direnecek fıtratta değillerdi ve istedikleri kızlarla evlenme garantisini alır almaz da bırakıverdiler Rukiyye ve Ümmü Gülsüm'ü… Yıkılan yuvalar, ayrı bir hicrana sebep oluyordu Allah Resûlü ve kerim eşi Hz. Hatice için…

Normal şartlarda bir anne ve baba için, sadece bir çocuklarının bozulan yuvası bile acı kaynağı olurken burada Efendiler Efendisi ve kerim zevcesi Hz. Hatice, bir anda iki kızının yıkılan yuvasıyla karşı karşıya kalıvermişlerdi. Hem de ortada, bunu gerektiren hiçbir sebep yokken... Tek sebep, her ikisinin de Allah Resûlü'nün kızı olmasıydı.

Yalnız Zeyneb validemizin kocası Ebû'l-Âs, bu baskılara boyun eğmemiş

ve Efendimiz'in kızını terk ederek akıntıya kürek çekmemişti. Zira o, kararını kendisi verecek kadar onurlu, aile işlerine başkasının burnunu sokturmayacak kadar da izzetli bir hayat yaşıyordu. Ortada bir mesele var ise, bunun kararını kendisi verir ve sonraki hayatını da kendi iradesiyle yönlendirirdi. Onun için bir ailede huzur var ise, bunu dışarıdan hiçbir güç yıkmaya yeltenmemeliydi. Huzurlu bir ailesi vardı ve hanımının farklı düşünmesi de bu huzuru hiç etkilemiyor; aksine bu huzurun artması istikametinde katkıda bulunuyordu. Bunun için, bütün baskılara karşı kulağını tıkamış, sadece yapması gerekeni yapıyor, kuru gürültüye pabuç bırakmıyordu.

Ter Dökmeden Netice Yok

Beri tarafta Kur'ân, toplum içinde gelişen yanlış anlayış ve telakkileri tashih etmeye devam ediyor, insanlar arasında konuşulan konuların doğrusunu ortaya koyarak düşünce kaymalarının önüne geçiyordu.

Zira, tarihte olduğu gibi o gün de, küfür cephesini temsil edenler hep kendilerini farklı görüyor ve mü'minleri alay konusu yapmaya çalışıyordu. Gelen âyetler, önceki peygamberlerin hayatından örnekler vererek, yaşadıkları hayatı örnekleriyle gözler önüne seriyor ve böylelikle mü'minlere, 'sabırlı olun' mesajı veriyordu. Gelen bir âyet, Nûh (aleyhisselâm)'ın yaşadığı sıkıntılardan bahsettikten sonra, insanlığın ikinci atası olarak anlatılan Hz. Nûh ve ona inananlara, kendi kavminin söylediklerini şu ibret verici cümlelerle aktarıyordu:

– Bize göre sen, sadece bizim gibi bir insansın! Bizden ne farkın var ki! Hem, sonra senin peşinden gidenler, toplumumuzun en düşük kimseleri! Bu da gözler önünde! Ayrıca, sizin bize karşı bir meziyetiniz olduğunu da sanmıyoruz! Bilakis, sizin yalancı olduğunuzu düşünüyoruz!

Sırf fakir oldukları için ve kendi statülerinde olmadıklarından dolayı kimsesizleri huzurdan kovmak istemeye kadar giden bu saygısız tavır, şimdi boyut değiştirmiş; alın teri dökmeden nimetlere konma planları yapıyordu.

Mekke müşrikleri, zaman zaman gelip Efendimiz'in sohbetini dinliyor; okuduğu Kur'ân'a kulak veriyor ve iman adına oluşturduğu halkalara katılarak olup bitenleri anlamak istiyordu. Ancak, bütün bunlara rağmen onlar, iman adına bir mesafe almayı asla düşünmüyor ve zaten bunları da, iman adına ulaşılan noktaları tespit edip, imansızlıklarında tutunabilmek için yapıyorlardı. Dolayısıyla görüp dinlediklerinin kendilerine bir faydası olmuyor, yine yalanlamalarına devam edip alayvâri tavırlarında ısrar ediyorlardı. Zira onlar, Allah düşüncesinde yolda kaldıkları yetmiyormuş gibi bir de, asıl hidayette olanın kendileri olduğunu söylüyor ve:

– Şayet bunlar cennete gireceklerse, şüphesiz orada bizim için ayrılan yer

daha fazla olacak, diyor; cennette kendilerine şimdiden yer ayırıyorlardı. Çok geçmeden, bu konudaki kavl-i faslı da Cibril getirecekti:

– O kâfirlere ne oluyor ki, Seninle alay etmek maksadıyla sağdan-soldan dağınık gruplar hâlinde boyunlarını uzatarak Sana doğru koşuyorlar! Onlardan her biri, iman etmeden Naîm Cenneti'ne yerleştirilmeye mi hevesleniyor? Hiç heveslenmesin! Hiç kimsenin, öteki insanlar üzerinde böbürlenmeye hakkı olamaz! Çünkü Biz, öbür insanlar gibi onları da, o bildikleri nesneden, meniden yarattık!

Kötü Komşular ve Tehdit Halkası

Kaderin ayrı bir cilvesi ki, Efendiler Efendisi'nin en can alıcı düşmanları kapı komşularından ibaretti. Ebû Leheb'in evi, zaten O'nun evine bitişikti. Evi evine bitişik olan diğer komşuları da Ebû Leheb'ten farklı değildi; Hakem İbn Ebi'l-Âs, Ukbe İbn Ebî Muayt, Adiyy İbn Hamrâ ve İbnü'l-Esdâ el-Hüzelî de Ebû Leheb'i aratmayacak kadar düşmanlık duyuyor ve O'nu üzebilmek için fırsat kolluyorlardı.

Bir gün onlardan birisi, Efendimiz namaz kılarken üzerine koyun pisliği atmış; bir başkası da onu alıp, içinde Efendimiz'in abdest suyunun olduğu çömleğin içine dolduruvermişti. Bir müddet sonra Efendiler Efendisi, onların şerrinden emin olabilmek için araya duvar örmüştü. Buna rağmen aynı huylarında ısrar etmelerine karşılık bir gün, attıkları pisliği bir sopanın ucuyla tutup kapının önüne çıkacak ve onlara göstererek şöyle seslenecekti:

– Ey Abdimenâfoğulları! Bu nasıl komşuluk?

Ukbe İbn Ebî Muayt, işi daha da ileri götürecek ve Ebû Cehil'in de kendilerinde olduğu bir akşam vakti oturup, Muhammedü'l-Emîn'e kötülük yapma konusunda onunla anlaşacaklardı. Aralarında konuşurken Efendimiz'i gösterip:

– Hanginiz falanların kestiği devenin işkembesini pisliğiyle birlikte getirip de secdeye gittiğinde Muhammed'in üzerine koyma kahramanlığında bulunabilir, diyorlardı.

Aralarındaki en şaki olanı ayağa kalktı. Bu, Ukbe'den başkası değildi. Sözü edilen işkembeyi getirtti ve beklemeye başladı. Tam Efendiler Efendisi secdeye gittiğinde yanına yaklaşıp iki omuz küreğinin ortasına, elindekileri koyup kenara çekiliverdi. Allah'ın en sevgili kulu, Allah'a en yakın olduğu yerde kapı komşuları tarafından işte böyle zor bir durumda bırakılıvermişti.

Beri yanda Ukbe ve misafirleri, yaptıkları işin keyfini çıkarmaya çalışıyor; bir yandan göbeklerini kaşırken diğer yandan kahkaha ile gülüyorlardı. O gün o kadar gülmüşlerdi ki, düşmemek için birbirlerine yaslanıyor ve öylece ayakta durmaya çalışıyorlardı.

Uzun zaman Efendiler Efendisi secdeden başını kaldıramadı. Nihayet kızı Fâtıma validemiz manzaraya şahit olmuş ve koşarak babasının yanına gelmişti. Bir taraftan bu işi yapanlara çıkışıyor; diğer yandan da babasının üstündeki pislikleri temizlemeye çalışıyordu. Allah'ın en sevgili kuluydu; dileseydi orada düşmanları yerle bir olur; hak ettikleri cehennemi boylarlardı. Ama O, hep mülayemet yolunu tercih etmişti, bugün olmasa da bir gün mutlaka anlayıp geleceklerini umuyordu. Ancak bu, belli ki rikkatine çok dokunmuştu; dokunmayacak gibi değildi ki! Başıyla birlikte ellerini kaldırdı semaya:

– Allah'ım! Kureyş'i Sana havale ediyorum.

O kadar ki bu duayı ardı ardına üç kez tekrarladı. Ardından da, isim isim zikrederek hepsini sıraladı teker teker:

– Allah'ım! Ebû Cehil'i de, Utbe İbn Ebî Rebîa'yı da, Şeybe İbn Ebî Rebîa'yı da, Velîd İbn Utbe'yi de, Ümeyye İbn Halef'i de, Ukbe İbn Ebî Muayt'ı da Sana havale ediyorum; onların hakkından Sen gelirsin ey Allah'ım!

O kadar içten ve samimi idi ki, işlerini Allah'a havale etmesi oradakileri bir hayli korkutmuştu. Zira biliyorlardı ki, bu beldede yapılan dualar kabul görür ve başlarına mutlaka bir şeyler gelirdi. Hele bu duayı yapan Allah'ın en sevgili kuluysa!

Ebû Cehil, düşmanlık konusunda en profesyonel olanları idi; zaman zaman gelip Efendimiz'den Kur'ân dinler; sonra da giderek arkadaşlarının yanında dinlediklerini diline dolayarak alay konusu ederdi. Habîb-i Ekrem'e sıkıntı vermeyi vazife hâline getiren bu adam, tutar bir de bunları iftihar vesilesi olarak başka meclislere taşır; sonra da katıla katıla gülerdi.

O'nu namaz kılarken ilk gördüğü günden beri ona hep engel olmaya çalışıyor ve Allah'a kurbet ifadesi olan bu ibadeti yerine getirmesine mâni olmak istiyordu. Bir gün arkadaşlarına:

– Sizin aranızda Muhammed, yüzünü toprağa koyup duruyor mu, diye sordu.

– Evet, dediler. Bunun üzerine:

– Lât ve Uzzâ'ya yemin olsun ki, şayet O'nu bu şekilde görürsem boynuna çöreklenecek ve başını toprağa gömerek elimdeki koca taşla kafasını ezeceğim, diye ahdetti. Cinnetin kuralı olmazdı ki! Bir kere kafaya koymuştu:

– Ey Kureyş topluluğu! Gördüğünüz gibi Muhammed, dinimizi ayıplayıp atalarımızı dalaletle itham etmeye devam ediyor. İlahlarımıza söz söyleyip büyüklerimiz hakkında uygunsuz sözler sarfediyor. Ahdediyorum; yarın O'nun yanına gidecek ve taşıyabileceğim kadar büyüklükte bir taş alarak, secdeye gittiğinde onunla başına vurup işini bitireceğim. Ben bu işi yaptıktan sonra onu ister bana teslim edin isterseniz elimden tutup engel olmaya çalışın

fark etmez! Ondan sonra da Abdimenâfoğulları ne yaparsa yapsın, ellerinden geleni ardlarına koymasınlar, hiç önemli değil!

O günün sosyal yapısında böyle bir hareket düpedüz delilik demekti; sonrasında kabileler arasında bitip tükenmeyen kan davaları başlar ve binlerce insan bu savaşlarda telef olup giderdi. Ficâr savaşları herkesin zihninde hâlâ yerini koruyordu. Onun için Ebû Cehil'e:

– Vallahi de biz, sana hiçbir şeyi teslim etmeyiz. Ne hâlin varsa kendin gör, dediler. Bunun üzerine Ebû Cehil, onlara da kızarak oradan ayrıldı.

Ertesi sabah, aynen ahdettiği gibi eline büyük bir taş almış, Kâbe'ye doğru gidiyordu. Geldi ve burada O'nu beklemeye başladı.

Çok geçmeden, olup bitenlerden habersiz olan Allah Resûlü de Kâbe'ye çıkageldi ve hiç vakit geçirmeden orada namaza durdu. Etrafta durumdan haberdar olanlar halkalanmış, Ebû Cehil'in yapacaklarını merakla bekler olmuşlardı.

Bu arada Ebû Cehil, herkesi şahit tutarak verdiği ahdini yerine getirmek için fırsat kolluyordu. Nihayet, hareketlendi ve Allah Resûlü'ne doğru ilerlemeye başladı. Ancak, bir anda hiç kimsenin beklemediği şekilde Ebû Cehil, gerisin geriye dönmüş ve eliyle kendini bir şeylerden korurcasına, korku içinde geldiği istikamette kaçıyordu. Bu arada elinde avucunda ne varsa hepsini bir kenara fırlatmış, korkudan yüzünde renk kalmamıştı. Dikkatle bakıyorlardı; ama onun kaçışını gerektirecek herhangi bir durum da göremiyorlardı. Çünkü, namazına devam eden Muhammedü'l-Emîn hiç istifini bozmamış, sanki olanlardan habersiz ve huşu içinde kendi kulluğuyla meşguldü. Meselenin gerçek boyutunu anlamak için sordular:

– Sana neler oluyor ey Eba'l-Hakem? Niye kaçıyorsun?

Korkudan yüzünün rengi solmuş Ebû Cehil, yaptığından o an için bin pişman cevap verdi:

– Aynen dün size söylediğim şeyi yapmak üzere O'nun yanına yaklaştığımda, bir anda karşıma büyük bir deve çıkıverdi. Onun gibi büyük, onun gibi hırsla üzerime gelen ve onun gibi tırnaklarıyla beni parçalamak isteyenini bugüne kadar hiç görmedim; şayet geri kaçmasaydım, beni yiyip bitirecekti.

Daha sonra bu işin gerçek yönünü Allah Resûlü'ne sordular. Buyurdular ki:

– Bu Cibril'di; şayet daha yaklaşmış olsaydı onun işini bitirirdi.

ŞİDDET MANZARALARI

O güne kadar her türlü yönteme başvurmuş; ama bir türlü netice alamamışlardı. Belli ki bu savaşta, Müslümanların üstesinden gelmek için söze sözle karşılık vermek yeterli değildi ve daha farklı yöntemlere müracaat edilmesi gerekiyordu. Zaten kaba kuvvet, fikir planında yenik düşenlerin başvuracakları bir yoldu ve o günün Mekke'si de, bu yolu tercih etmeye başlayacaktı.

Gerçi, o güne kadar münferit olarak bu metodu uygulayanlar da yok değildi; amcasının Hz. Osman'ı bir hasırın içine bağlayıp mahzende hapsetmesi, annesinin Sa'd İbn Ebî Vakkâs'a manevi baskı kurarak dininden döndürmeye çalışması, annesinin Mus'ab İbn Umeyr'i hapsederek dövmesi, günlerce aç ve susuz bırakarak evden kovup neticede mirastan mahrum etmesi ve Ümeyye İbn Halef ile Ebû Cehil'in Bilâl-i Habeşî'ye yaptıkları zihinlerde hâlâ canlılığını koruyordu.

Ancak mesele, böyle münferit olaylarla çözülecek gibi değildi; daha köklü tedbirler alınmalıydı ve gelişen İslâm'ın önünü alabilmek için daha kurumsal bir karşı hamle başlatılmalıydı. Bunun için ilk hedef, Allah'ın Resûlü'ydü.

Bir gün Kureyş ileri gelenleri, Kâbe'nin Hıcr denilen mevkiinde bir araya gelmiş; Mekke'deki gelişmeleri konuşuyorlardı. Tabii olarak konu, o günün en önemli meselesine geldi:

– Şu adama sabrettiğimiz kadar bir başkasına sabrettiğimizi hiç hatırlamıyorum, dedi aralarından birisi ve ilave etti:

– Büyüklerimizi sefahetle suçluyor ve ilahlarımız hakkında olumsuz şeyler konuşuyor da biz, hâlâ O'na sabrediyoruz; gerçekten de bu, büyük bir iş!

Tam bu esnada, üzerinde konuştukları Allah Resûlü de, Kâbe'ye gelmekteydi. Yaklaştı ve önce Hacerü'l-Esved'i selâmladı. Ardından da Kâbe'yi tavafa başladı. Hıcr'da bulunan kin tüccarlarına yaklaştığında O'na sözle sataşmaya başladılar. Duydukları karşısında belli ki çok rahatsız

olmuştu; Kâbe gibi kutsal bir mekânda ağza alınmayacak sözler sarfediyorlar, Allah'ın en sevgili kuluna olmadık hareketlerde bulunuyorlardı. İkinci tavafta aynı manzara... Üçüncü tavafta da aynı manzara karşılayacaktı O'nu… Derken işi o kadar ileri götürmüşlerdi ki, Resûl-ü Kibriyâ'yı celallendirmişlerdi, kin kusan bu insanlara döndü ve Allah Resûlü:

– İşitiyor musunuz ey Kureyş! Nefsim, yed-i kudretinde olana and olsun ki, akıbetiniz perişan olur, diye seslendi.

Bakışı ve yönelişindeki heybeti o kadar ruhlarına işlemişti ki, bir anda ortalık buz kesilivermişti. Çok etkilenmişlerdi; başlarında kuş varmışçasına bir hassasiyet kesbetmiş, oldukları yerde kalakalmışlardı. Bir anda tavırlarını değiştirmiş, en katı olanı bile mülayemet kesbetmişti. Şöyle diyorlardı:

– Sen yoluna git ey Ebâ Kâsım! Zira, Sen cahil birisi değilsin!

Bunun anlamı, "Biz Seni yine kendi hâline bırakalım da ne olur Sen bize beddua etme. Sen kendi yoluna, biz de kendi yolumuza devam edelim." demekti. Resûl-ü Kibriyâ da, oradan ayrılıp yine bir başka muhtaç gönüle İslâm'ı anlatmak üzere yola koyuldu.

Ertesi gün yine aynı mekânda bir araya gelmişler, yine benzeri konuları görüşüyorlardı:

– O'nun size yaptıklarını ve sizin de O'nun için yaptıklarınızı bir hatırlayın! Adam, sizin için hoşunuza gitmeyecek her şeyi söylediği hâlde siz, korkup O'nu kendi hâline bırakıyorsunuz!

Olacak ya, yine tam bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Kâbe'ye çıkageldi. Göz göze gelmişlerdi. Belli ki bir dümen çeviriyorlardı. Tam, istîlamla tavafa başlayacaktı ki, birden etrafında halkalanıverdiler:

– Sen miydin bizim ilahlarımız hakkında olumsuz beyanda bulunan, atalarımızı da dalaletle itham eden, diyor ve diş biliyorlardı. Bu durumda bile Efendiler Efendisi:

– Evet, bütün bunları söyleyen bendim, diyor ve tavrını bile değiştirmeden doğruyu olduğu gibi söylüyordu. Ancak adamların niyeti kötüydü. Hep birden üzerine üşüşüverdiler Habîb-i Zîşân'ın. Kimi cübbesinden tutmuş çekiştiriyor, kimi kolundan asılıyor, kimi de kırılası elleriyle vurmaya çalışıyordu. Bir anda hepsi, gözü dönmüş kurt sürüsüne inkılâb edivermişti. Hatta, Ukbe İbn Ebî Muayt, İnsanlığın Emîni'nin boynuna sarığını dolamış; sıkıştırdıkça sıkıştırıyor ve böylelikle O'nu boğmak istiyordu.

Bu esnada, hiç beklenmeyen bir şey oldu; bütün kargaşaya inat Kâbe'nin avlusunda, kulakları yırtarcasına gür bir ses yükseliyordu:

– Sadece, "Rabbim Allah'tır." dediği için bir adamı öldürecek misiniz?

Bu ses, yüzyıllar öncesinde Mısır'da yankılanan Mü'min-i Âl-i Firavun'un sesi gibi gür bir sesti. Ve yine bu ses, hak davanın üstüne üşüşüldüğü her dönemde tekrarlanması gereken mukaddes bir sesti.

Bütün yüzler birden sesin geldiği cihete dönüverdi. Bu ses, Ebû Bekir'in sesiydi. Mekke'yi titreten bu ses, misyonunu eda edecekti etmesine; ama bu sefer de Mekkeliler onun üzerine saldıracak ve hınçlarını ondan çıkarma yarışına gireceklerdi. Bu, o ana kadar Mekke'de yaşanan en çetin gündü. Akşam olup da Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), kolu kanadı-kırık evine döndüğünde vücudunda ezilmedik yer kalmamıştı ve kıyafetleri de kanlar içindeydi.

Zayıf ve Kimsesizlerin Hazin Hâli

Bundan böyle Mekke, Müslümanların üzerine daha planlı geliyordu. İlk olarak, zayıf ve güçsüzleri, üzerlerine gittiklerinde kendilerine zorluk çıkaracak dayanakları olmayan masum kimseleri tercih ediyorlardı. Aralarında anlaşmışlardı. Her kabilenin reisi kendi uhdesinde bulunan bu türlü insanları tespit edecek ve dinlerinden dönünceye veya başlarına bela(!) olmaktan kurtuluncaya kadar işkenceye maruz bırakacaktı. Bilhassa Ebû Cehil, nerede birisinin 'Lâ ilâhe illallah' dediğini duyarsa hemen oraya koşuyor ve -hele bir de bu şahıs zayıf ve kimsesizlerden biri ise- dininden döndürmek için ona işkence etmekten zevk duyuyordu.

Bu sıkıntılı süreçte Suheyb İbn Sinân, hafızasını yitirmiş, ne dediğini bilemez hâle gelmişti.

Ebû Fükeyhe'nin ayaklarına demir zincirler bağlanmış, günün en sıcak saatlerinde sahraya çıkarılıp üzerine koca koca taşlar konuyor ve bu yükün altında akşama kadar inim inim inletiliyordu. O da hafızasını yitirmiş, akli melekelerini bu çöllerde kaybetmişti.

Habbâb İbn Erett'in vücudunda hep yanık izleri vardı; dinini inkâr etmesi için efendisi sürekli işkence ediyor, yanına geldikçe kızgın demirleri alıp vücuduna basıyordu. Hatta bir gün, saçlarından yakaladıkları Habbâb'ı, boynundan da sıkarak dükkânındaki ateşin üzerine yatırmış; kendilerince terbiye ediyorlardı. Dayanılmaz bir tabloydu; hatta onu burada o kadar uzun tutuyorlardı ki, sırtından akan yağlar ateşi söndürüyor; böylelikle kısmen de olsa bir rahatlama imkânı buluyordu.

İşkence altında bu mihneti yaşarken Zinnîre adındaki bir cariye gözünü kaybedecek, Zühreoğullarının cariyesi Ümmü Ubeys de Esved İbn Ebî Yeğûs'un kırbaçları altında inim inim inleyecekti.

Henüz Müslüman olmayan Ömer'in cariyesi de bu süreçten nasibini alanlardandı.

– Yorulmamış olsaydım; sana gösterirdim, diyerek, işkenceye ara verdiği dönemlerde bu kadın:

– Yarın da Rabbin, aynısını sana yapacak, diye Hattaboğluna söylenecek, ama o gün için bunun bir faydasını göremeyecekti.

Abdüddâroğullarında anne-kız hizmet eden iki cariye vardı ve her ikisi de işkence altına alınmış; bilhassa anne, ne dediğini bilemeyecek kadar hafızasını yitirmişti.

İşte bu sıkıntılı dönemde, ilk hedef hâlindeki bu zayıf ve güçsüzlerin imdadına, yine Ebû Bekir (radıyallahu anh) koşacak; onları efendilerinden satın alarak hürriyetlerine kavuşturacaktı. Hatta onun bu hâline şahit olan baba Ebû Kuhâfe:

– Görüyorum ki hep zayıf ve güçsüzleri satın alıp hürriyete kavuşturuyorsun. Daha güçlülerini bulup onları tercih etsen, hiç olmazsa bunlar seni de destekler ve arkanda güç olurlar, diye onu yönlendirmek isteyecek, ancak o:

– Bununla ben, sadece Allah'ın rızasını hedefliyorum, diyerek yaptığı işe, kendine ait bir beklentinin girmesine asla kapı aralamayacaktı.

Zaten, çok geçmeden gelen âyetler de, Ebû Bekir'in ne kadar isabetli olduğunu tescil etmişti.

Anne ve babasıyla birlikte Müslüman olan Ammâr İbn Yâsir, Benî Mahzûm'un kölesi idi. Başta Ebû Cehil olmak üzere kabilenin önde gelenleri onları, gündüzün en sıcak zamanlarında açık araziye çıkarır ve yoruluncaya kadar işkence yaparlardı. Bir gün onları, acınacak bu hâllerinde gören şefkat peygamberi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çok üzülmüş ve:

– Biraz daha sabır ey Yâsir ailesi! Şüphe yok ki sonunuz cennettir, müjdesini vermişti.

Gerçekten de yaşlı baba Yâsir, bu işkenceler sırasında cennete yürümüştü. Yaşlı ve güçsüz anne Sümeyye ise, bütün baskılara rağmen Rabbini inkâr etmekten, Resûlullah'ın aleyhinde söz sarfetmekten kaçınınca Ebû Cehil'in mızrağına hedef olmuş ve şehâdet mertebesine ulaşmıştı. İslâm'ın ilk şehidiydi Hz. Sümeyye.

İşin kötü tarafı, bütün olanların Ammâr'ın gözünün önünde gerçekleşmesiydi. Üstüne, kızgın taşların biri inip diğeri kalkıyordu. Maddi ve manevi o kadar baskı altında tutmuşlardı ki, Ammâr şuurunu kaybetmiş ve ne dediğini bilemez hâle gelmişti.

– Muhammed'e küfretmedikçe ya da Lât ve Uzzâ'yı hayırla yâd etmedikçe asla seni bırakacak değiliz, diyorlardı. Nitekim o da, Lât ve Uzzâ'nın adını söyleyince ancak serbest bırakılacaktı.

Ammâr serbest bırakılmıştı bırakılmasına; ama hayatının en büyük ıstırabını duyuyordu. Zira, canından çok sevdiği ve her şeyden aziz tuttuğu Allah ve Resûlü yerine sahte ve beşer ürünü ilah yakıştırmalarının adını anmış ve dilini kirletmişti. Bitip tükenmişti âdeta… Kolu kanadı kırık hâlde huzur-u

risalete geldi. Çok mahcuptu. Allah Resûlü'nün nur cemaline bakamıyordu. Çok geçmeden yine Allah Resûlü'nde vahiy emareleri görülmeye başlandı. Bu sırada Cibril-i Emîn gelmiş ve şiddete maruz kalanların, kalbi tasdik etmedikçe dilleriyle söylemek zorunda kaldıkları kötü kelimelerin küfür olmayacağını anlatıyordu. Ammâr da rahat bir nefes almış, huzur-u risalette sükûn bularak âdeta bütün acılarını unutuvermişti.

İBN ERKAM'IN EVİNDE

Namaz kılıp Kur'ân okurken müşrikler, gelip alay ediyor ve inananlara rahatsızlık veriyorlardı. Onun için Efendimiz ve ashab-ı kiram hazretleri, ibadetlerini yerine getirebilmek için daha tenha yerleri tercih ediyorlardı. Ancak müşrikler, onların bu hâline de muttali olmuşlardı; buralara kadar gelip rahatsızlık verme alışkanlıklarını devam ettirmek istiyorlardı.

Risalet vazifesiyle serfiraz kılınalı iki yıl olmuştu. Yine bir gün ashab, bir araya gelmiş; Mekke dışında tenha bir yerde namaz kılıyorlardı. Yanlarına, Mekkeli bir grup geldi ve onlarla alay etmeye, namazlarına dil uzatmaya başladı. Hareketlerinde de ciddi bir tahrik vardı. Nihayet işi o kadar ileri götürmüşlerdi ki, aralarında başlayan ağız kavgası, çok geçmeden yerini şiddete bırakıvermişti. Bir anlık hislerine mağlup olan Sa'd İbn Ebî Vakkas, müşriklerden birisiyle yaka-paça olurken onun kafasını yarmış ve adam, kanlar içinde kalmıştı. Zaten, bir bahane arıyorlardı ve onlar açısından bu hadise, kendi lehlerinde kullanılacak büyük bir koz idi.

Gidişat, iyi görünmüyordu. Bu olaydan haberdar olan ve uzun zamandır meseleye bir çözüm arayan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ibadetlerin daha rahat yapılabileceği ve gelen âyetlerin müşterek paylaşılarak herkesle Rahmânî bir insibağın yaşanabileceği bir mekân arayışına girmişti. Kardelenlerin ve yumurtaların zarar görmemesi için zamana ihtiyaç vardı ve daha tenha bir yerde bu zamanın kazanılması gerekiyordu. Böylece bulundukları yerde hedef hâline gelmekten kurtulabilir ve müşriklerle karşı karşıya gelip şiddet soluklayarak zaman kaybetmemiş olurlardı.

Erkam İbn Ebi'l-Erkam, elindeki imkânları Hak adına kullanmanın fırsatını yakalamıştı. Safâ tepesinde bir evi vardı ve Resûl-ü Kibriyâ ile ashabı buraya davet etmişti. Burada rahatlıkla namaz kılabilir, Kur'ân okuyup gelen âyetleri ashab-ı kiram ile problemsiz bir şekilde paylaşabilirlerdi.

Teklif makuldü ve Efendimiz tarafından da hüsn-ü kabul görecekti. Yeni bir süreç başlıyordu ve Efendiler Efendisi, İbn Erkam'ın teklifini kabul ederek

Safâ tepesindeki bu eve taşınmıştı. Bunun anlamı, üç yıl sürecek yeni bir hayat demekti.

Artık kötü komşular geride kalmıştı ve mekânla birlikte İslâmi gelişmeye de yeni bir renk gelmiş, yeni bir ivme kazandırılmıştı. Müslümanlar buraya gizlice geliyor ve Resûl-ü Kibriyâ ile yeni gelen âyetleri burada paylaşıyor, iman ve takva adına derin sohbetlere dalıyor ve başkalarının da elinden tutma adına fikir sancısı çekiyorlardı.

Mus'ab İbn Umeyr

Mus'ab İbn Umeyr, zengin ve aristokrat bir ailenin çocuğuydu. Anne-babası, üzerinde tir tir titriyor bir dediğini iki etmiyorlardı. Bilhassa annesi Hünâs, oğluna gözü gibi bakıyor, dizinin dibinden ayırmak istemiyordu.

Gençlik yıllarına geldiğinde Mus'ab, artık yakışıklı bir delikanlıydı. Bakımlıydı; bir giydiğini ikinci kez giymez, güzel kokular kullanırdı. Hayranlıkla takip edilen biri hâline gelmişti. Geçtiği sokaklarda pencereler aralanır, onu görüp seyredebilmek için perdeler hareket eder ve arkasından uzun uzun süzülürdü. İtibarlıydı; meclislerde bulunması şeref kabul edilir ve hep hürmet görürdü. Kapılar da, kalpler de kendisine sonuna kadar açıktı.

Derken bir gün, onun da kulağına bir şeyler gelmiş ve içini önlenemez bir merak almıştı. Tarif edemediği bir meraktı bu. Sürpriz bir şekilde bir akşam, kendini İbn Erkam'ın evinde buluverdi. İnsanlığın Emîni orada Kur'ân okuyup sohbet ediyor, dua ve ilticada bulunuyordu. Kulak verdi bir müddet... İnsanın bu sese vurulmaması mümkün değildi. Çok tatlı bir hikmet çağlayanıyla karşı karşıyaydı. Kulağından girenlerin, hücrelerine kadar işlediğini hissediyordu.

Onun bu durumu, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) gözünden kaçmadı. Yaklaştı yanına ve elini göğsüne koyup sıvazlamaya başladı. Mübarek ellerin hareketiyle iliklerine kadar imanın işlediğini hissediyordu. Daha oracıkta, yaşının fevkinde bir olgunlukta bir kabul yaşadı Hz. Mus'ab! Akışı değiştirecek bir olgunluktu bu! Kabına sığmıyordu; nur kesilmiş, sevinçten uçuyordu. İnsanların hayranlıkla baktıkları o lüks hayatın kendisine huzur vermediğini, veremeyeceğini şimdi daha iyi anlıyordu. Çünkü burada her şey yeni ve çok orijinaldi.

Artık Mus'ab da, Bilâller gibi İbn Erkam'ın evinden nebean eden bu tatlı su kaynağına kendini kaptırmış; oraya uğramadan edemiyordu. Bir taraftan Allah Resûlü'nün sözlerindeki letafetle iliklerine kadar huzur soluklarken, diğer yandan da böylesine bir kıymetin farkına varamadıkları -hatta O'na karşı tavır aldıkları- için Mekkelilere kızıyordu. Böyle bir kıymetin kadri bilinmez miydi hiç?

Müslüman olmuştu olmasına, ama bunu ailesine -hele annesine- nasıl

anlatacaktı? Zira, ondan çekindiği kadar hiçbir güçten çekinmiyordu. Bütün gücüyle Mekke üstüne gelse endişe duymazdı; ama annesinin vereceği tepki, aklını başından alıyordu. Bu sebeple imanını gizlemeye karar verdi; kimseye bir şey söylemeyecek ve böylelikle annesiyle de karşı karşıya gelmemiş olacaktı.

Ancak o gün için Mekke'de, herhangi bir şeyi gizlemeye imkân yoktu; âdeta herkes Kureyş'in casusu hâline gelmiş; birbirine haber taşıyordu.

Bir gün, İbn Erkam'ın evine girerken Osman İbn Talha görmüştü onu. İkinci defa gördüğünde, Mus'ab namaz kılıyordu. Mus'ab'ın da yeni akıntıya kapıldığında şüphesi kalmamıştı Osman'ın. İnanamıyordu; onun gibi zengin birisi, nasıl olur da Ammâr gibi, Bilâl gibi, Habbâb gibi fakirlerle beraber oturup kalkabilir; onların arasına katılıp da atalarının geleneğinden, putlardan kopabilirdi? Hemen Mus'ab'ın annesine koştu ve vakit geçirmeden durumu haber verdi. Zira bu gidişe bir çare bulunmalı, akışa 'dur' denmeliydi!

Mus'ab'ın yeniden doğduğunu duymayan kalmamıştı artık Mekke'de! Beklediği gibi, annesinin şiddetli tepkisiyle karşılaştı. Bir zamanlar, el üstünden inmeyen Mekke'nin delikanlısı Mus'ab, artık "Allah" deyip, "Peygamber"e hayranlığını ifade ettiği için her gün dayak yiyordu. "Onlarla irtibat kurmasın." diye kuytu bir yere hapsetmiş ve başına da bir bekçi dikmişlerdi. Aklıyla gönlü Allah Resûlü'nün yanında, ama bedeniyle kendi evinde hapis yaşıyordu artık!..

Evet, annenin istekleri çok önemliydi, ama bir anne de, göz göre göre oğlunun kalbine kilit vurmamalıydı. İncitemezdi onu da... Hakkı vardı üstünde!.. Ancak gönlünün gülüyle irtibatının kesilmesini bir türlü hazmedemiyordu. Tam, "buldum" derken mahrumiyetin ne anlamı vardı?

Hz. Ebû Bekir'in Teşebbüsü

Aradan bir müddet daha geçmişti. Efendimiz'in etrafında henüz otuz sekiz mü'min bulunuyordu. Gelen vahyin aydınlığında gönül zenginliği zirve yapan Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh) ruhundaki fırtınaları dindirememiş ve Ebû Zerr gibi o da, Allah'ın adını Kâbe'de haykırmak istemişti. Önce Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), güç dengesinin olmadığını vurgulayıp:

– Biz, adet itibariyle çok azız, dese de Hz. Ebû Bekir'i kıramadı. Ardından da, onu yalnız bırakmamak için beraberce Kâbe'ye geldiler. Herkes bir köşeye çekilmiş, insanları açıktan İslâm'a davet eden Hz. Ebû Bekir'i dinliyordu. Böylelikle o, aynı zamanda ilk hatip olma vasfını da ihraz etmiş oluyordu.

Ancak, kendi iradesinin dışında bir başka gelişmeye asla tahammülü olmayan Kureyş, dört bir yandan üzerlerine çullanıverdi. Oradaki herkesi hedef almışlar ve ellerine ne geçirmişlerse önlerine gelene acımasızca vuruyorlardı. Bu arada, Hz. Ebû Bekir'i de ayakları altına almış çiğniyorlardı.

Bilhassa Utbe İbn Rebîa'nın, tükenme bilmeyen bir hıncı vardı ve Hz. Ebû Bekir'i ölümüne dövüyordu. O kadar ki, Hz. Ebû Bekir'in yüzü kanlar içinde kalmış, burnu âdeta yüzüne yapışmıştı. Takati tükenen Hz. Ebû Bekir'in bedeni, hareketsiz bir şekilde yerde yatıyordu. Nihayet, 'öldü' diye bir kenara bırakıp çekip gittiler.

Derken, konudan haberdar olan akrabaları gelip aldılar ve hareketsiz yatan Ebû Bekir'i ve evine götürdüler. Durumun ciddiyetini görünce de, yeniden Kâbe'ye dönerek, yemin billâh edip, oradakilere şunları söylediler:

– Vallahi şayet Ebû Bekir ölürse, Utbe'yi de biz öldürürüz.

Ardından tekrar Hz. Ebû Bekir'in evine döndüler. Bütün akrabalar toplanmış, yaşadığına dair bir tepki vermesini bekliyorlardı. Cevap versin diye de sürekli konuşturmaya zorluyorlardı.

Akşama doğru bir ara kendine gelir gibi oldu.. Ebû Bekir hareket etmişti. Evet, yaşıyordu!.. Etrafındaki akrabaları, böylelikle rahat bir nefes almışlar, yıllar boyu devam etmesi muhtemel bir kan davasını hafif atlatmışlardı.

Ebû Bekir, niçin yaşadığını çok iyi bilen bir insandı ve ufkunu hep O'nun sevgisi doldurmuştu. Malını da canını da, daha baştan feda ederken, bugünlere zaten hazırdı. Güçlükle kendini toplamaya çalıştı; zorlasa da kendini, ayağa kalkamıyordu. Bir şeyler demeye çalışıyordu. Titrek dudaklarından dökülen ilk cümle şu oldu:

– Resûlullah ne durumda?

Etrafındakilerin bu heyecanı anlamalarına imkân yoktu ve ölüme ramak kala geri dönen bir adamın, ayılır ayılmaz ilk tepki olarak başkasını düşünüp O'nun hâlini sorması, onlar için anlaşılır bir durum değildi. Hiç önemsemediler bile ve ardından ona yiyecek ve içecek vermeye çalıştılar.

Onun gıdasının, yeme ve içmeyle alâkalı olmadığını bilemezlerdi. Beraber yola çıktıkları yerde Habîbi'nin başına bir şey gelmişse Ebû Bekir, nasıl yemek düşünebilir; hayır haberlerini almadığı sürece soğuk suyla nasıl serinleyebilirdi!

Yaşadığını görmüşlerdi ya, artık akrabaları da ayrılmış; Ebû Bekir de annesiyle baş başa kalmıştı. Gözlerini yeniden açtığında, annesi başında elinde bir kâse çorbayla bekliyordu. O, yine güçlükle hareket ettirdiği dudaklarıyla aynı cümleleri tekrarladı:

– Resûlullah nasıl? O ne durumda?

– Vallahi, sahibin hakkında bir bilgim yok, diye cevapladı annesi, şaşkın bakışlarla. Bir anne olarak yüreği yanıyordu; yıllardır özlemini çektiği ve nice yalvarmalardan sonra Rabbinin kendisine ihsan ettiği biricik oğlunun, kolu kanadı kırılmış; kanlar içinde yatıyordu.

Çaresizdi… Ayağa kalkmak için kendini zorladıysa da buna imkân yoktu. Kendi başına çözemeyeceği bir problemle karşı karşıyaydı ve yalvardı âdeta

annesine:

– Ne olur, Hattab'ın kızı Ümmü Cemil'e bir gitsen de O'nun durumunu soruversen!

Anne yüreği, daha bir şefkatle atıyordu. Oğlunun bu isteğini yerine getirmek için Ümmü Cemil'in yanına gitti, çaresiz. Önce:

– Ebû Bekir, senden Abdullah'ın oğlu Muhammed'in durumunu soruyor, dedi.

Ancak o gün, iman ettiğini açıklamak bir insan için, belâ ve musibetlere kapılarını açmak anlamına geliyordu. Evet, Ümmü Cemil de iman etmişti; ama Kureyş'in şerrinden bir nebze emin olabilmek için imanını açıklamıyordu. Önce, ne Ebû Bekir'i ne de Abdullah'ın oğlu Muhammed'i tanıdığını söyledi. Ancak Ümmü'l-Hayr buraya kadar gelmişse mutlaka önemli bir durum söz konusuydu.

– Bu işte bir gariplik var, deyip birlikte eve geldiler. Hz. Ebû Bekir, evde baygın ve hareketsiz yatıyordu. Yanına yaklaşıp hâlini görünce kendini tutamadı Ümmü Cemil. Ümmü'l-Hayr'a hissettirmemeye çalıştığı durumu da göz ardı ederek:

– Sana bunu reva görenler, şüphesiz ki ehl-i fısktır. Umuyorum ki Allah, çok geçmeden Senin intikamını alır, deyiverdi farkına varmadan. Ebû Bekir'in tepkisi yine farklı değildi:

– Resûlullah ne yaptı? O nerede?

Ümmü Cemil kendini toparlamış ve yeniden temkinli hâline avdet etmişti:

– Annen burada, konuştuklarını duyuyor, dedi sessizce. Ebû Bekir, annesini tanıyordu ve:

– Ondan sana bir zarar gelmez. Ondan sır çıkmaz, diye teminat verince, Ebû Bekir'i rahatlatacak müjdeyi verdi:

– Sağ ve salim.

Ancak o, bununla yetinecek gibi görünmüyordu. Zaten sadakat de bunu gerektiriyordu. Tekrar sordu:

– Nerede O?

– Erkam'ın evinde, diye cevapladı Ümmü Cemil.

Dünya gözüyle görmeden acıları dinecek gibi değildi ve son bir gayretle kendini toparlayıp:

– Allah'a andım olsun ki, Resûlullah'ın yanına gidip O'nu görünceye kadar ne bir şey içer ne de bir lokma yerim, dedi.

Ortalığın sakinleşmesini beklemekten başka çare yoktu. Akşam olup ortalık sükûna erince, yatalak Ebû Bekir'in iki koluna girerek İbn Erkam'ın evine getirdiler.

Kapıdan girip Habîb-i Ekrem'inin nur cemâlini görür görmez üzerine kapandı Sıddîk-i Ekber ve yüzünü gözünü öpmeye başladı Habîb-i Zîşân'ın. Dünyalılar açısından çok acınacak durumda olsa da onun için dünyalar kendisine bahşedilmiş gibiydi. Tarifi imkânsız bir haz yaşıyordu. Aynı zamanda bu, Allah'ın en sevgili kulunu, anne-babadan, yâr ve yârandan öte sevmenin; imanın kemal noktasına ulaşmanın bir neticesiydi. Zaten Resûlullah da öyle buyurmamış mıydı?

Bu arada huzurdaki diğer sahabeler de, bedeninin her bir yerine darbe alan Hz. Ebû Bekir'in hâline bakıp bakıp ağlaşıyorlardı. Gelişmeler karşısında Allah Resûlü de çok duygulanmıştı. O'nun bu hâlini de fark etmişti İbn Ebî Kuhâfe. Zaten, çok hassas bir yapısı vardı ve Habîbi'nin, kendi durumunu görüp üzülmesine de gönlü razı değildi... Olamazdı!.. Bir ara kendini toparlayıp hıçkırıklarına hâkim olan Ebû Bekir'in (radıyallahu anh) dudaklarından şunlar döküldü:

– Anam-babam sana feda olsun yâ Resûlullah! Bende önemli bir şey yok. Sadece o fasıkın yüzüme basıp ezmesi biraz acı veriyor.

Bu ne sevgi ki, sevdiğinin kendi yaşadıklarına üzülmesine de ayrıca üzülüyor ve O'nu üzmemek için iyi olduğunu söylemeye çalışıyordu.

Resûlullah'a bu derece yakınlaşmıştı ya, bunu da imanı adına değerlendirmeli; fırsatı kaçırmamalıydı. Üzerine titreyen annesini göstererek, içten yalvaran bir sesle, şu talepte bulundu:

– İşte bu annemdir yâ Resûlullah! Bana karşı sevgisi çok derin, anne-babasına karşı da çok iyidir. Sen mübareksin. Onu, bir de Sen Allah'a davet etsen. Onun için Allah'a dua etsen de Allah, Senin vesilenle onu cehennemden korusa!

Bu, ne samimiyet... Ve yine bu, ne fedâkarlıktı. Ve böylesine samimi talebe Allah Resûlü de hayır demeyecekti. Ellerini açtı ve Ebû Bekir'in (radıyallahu anh) annesine iman nasip etmesi için yalvardı Rabb-i Rahîm'ine.

Demek ki vakit gelmişti ve bu ne lütuftu ki, Hz. Ebû Bekir'in annesi Ümmü'l-Hayr daha oracıkta Müslüman oluvermişti.

Ölümle burun buruna geldiği anlarda bile başkalarının dünya-âhiret saâdetini düşünen Hz. Ebû Bekir'in sevincine diyecek yoktu. Annesinin Müslüman oluşu, bütün ıstıraplarını unutturmuştu. Resûlullah'la birlikte İbn Erkam'ın evinde bir ay kadar kaldılar.

Bu üzücü hadise, mü'minleri sevindirecek bir başka semereye gebeydi ve o gün, Efendimiz'in amcası ve süt kardeşi Hz. Hamza gelip Müslüman olacaktı.

Hz. Hamza'nın Müslüman Oluşu

Hz. Hamza, yeğeni Muhammedü'l-Emîn'den iki yaş büyüktü ve aynı zamanda O'nunla süt kardeş oluyordu. Annesi Hâle, Efendimiz'in annesi Âmine'nin halasının kızıydı. Uzun zamandır olup bitenleri uzaktan seyrediyor, yeğeniyle ilgili söylenilenleri dinleyip kafasında ölçüp biçiyor; ama bir türlü son kararı verip de huzuruna gelemiyordu.

Nübüvvetin başladığı günden bu yana henüz iki yıl geçmişti. Yine bir hac mevsimiydi. Zilhicce ayının bir gününde Ebû Cehil, Safâ tepesinde bulunan Allah Resûlü'nün yanına gelmiş ve ağza alınmayacak sözler sarfederek O'na sataşmış, her zamanki gibi Habîb-i Zîşân'ın gönlünü kırıp ruhunu incitecek birçok harekette bulunmuştu. Bütün bunlara rağmen Allah Resûlü susuyor ve cevap vermeye bile tenezzül etmiyordu. İstediği karşılığı bulamayınca da Ebû Cehil, oradan ayrılmış ve Kâbe'ye, kendisi gibi düşünen Kureyşlilerin bulunduğu yere gelmişti. Abdullah İbn Cüd'ân'ın hizmetçisi de, bulunduğu mekândan bütün bu olanlara şahit olmuştu.

Çok geçmeden Efendimiz de oradan ayrılıp hane-i saadetlerine gelmişti.

Bu arada Efendimiz'in bir diğer amcası Hamza İbn Abdulmuttalib, ok ve yayını kuşanmış vaziyette avdan dönüyordu. Hamza, heybetli ve güçlü bir delikanlıydı; Kureyş arasında herkes ondan çekinir ve cesareti karşısında hayranlığını gizleyemez, karşısında olmaktansa her zaman onunla birlikte hareket etmeyi tercih ederdi. Avcılık işini de, sanki bir ibadet neşvesi içinde yapar; tam tekmil kuşandıktan sonra çıktığı avından dönerken herkesle selâmlaşır ve o günkü işini, evine gelmeden önce Kâbe'ye uğrayarak noktalamak isterdi. O gün de Hamza, her zaman olduğu gibi avdan dönerken, karşılaştığı insanlara selâm veriyor; onların hâl ve hatırını sorup gönüllerini almaya çalışıyordu. Nihayet, Abdullah İbn Cüd'ân'ın hizmetçisiyle karşılaştı. Zulme seyirci kalmak da ayrı bir zulümdü ve bugün, yeğeninin yaşadıklarını mutlaka Amca Hamza'ya anlatması gerektiğini düşünüyordu. Onun için önce:

– Ey Ebâ Umâra! Biraz önce yeğenin Muhammed'e, Ebu'l-Hakem İbn Hişâm'ın (Ebû Cehil) yaptıklarından hiç haberin var mı? İşte, şurada görünce O'nun üzerine yürüdü, ağza alınmadık kötü sözler sarfederek Muhammed'e çok eziyet etti. Karşı koyması için de tahrik etmişti; ama Muhammed, ona iltifat bile etmedi, hiç konuşmadı onunla, dedi.

Hamza, bir anda hiddetlenmiş; sinirden damarları dışarı fırlayacak gibi olmuştu. Evet, yeğeni yeni bir dinle gelmişti; ama O'nu çok seviyordu. Bugüne kadar O'na yapılanlar karşısında pek sesini çıkarmamıştı; belki de henüz yapılanların boyutundan habersizdi. Savunmasız bir adama, hiç suçu yokken bu kadar zulüm yapılır mıydı hiç! Ok ve yayını kaptığı gibi dışarı çıktı; belli ki hedefinde sadece Ebû Cehil vardı. Artık insanlara selâm vermeyi bile unutmuştu. Belli ki, Hamza yeni bir ava çıkmıştı! Yolda giderken karşılaştığı herkes, onun hiddet dolu gelişini görünce telaşlanmış, olacakları merakla beklemeye durmuştu. Kimsenin yanında durmuyor, alışkın oldukları

şekilde kimseye selâm bile vermiyor ve belli bir hedefe kilitlenmiş, mütemadiyen hızlı adımlarla yürüyordu.

Nihayet, Kâbe'ye geldi. Gözleri birisini arıyordu ve aradığı şahsı, insanlar arasında otururken gördü. Hızla yanına geldi. Oturanların ağızları yüreklerine gelmişti. Daha onun gelişini görür görmez Ebû Cehil, bugün yaptıklarına bin pişman olmuştu, ama artık iş işten geçmişti. Doğruca Ebû Cehil'in yanına geldi, yayını kaldırdı ve şiddetle vurmaya başladı. Bir taraftan da:

– Sen nasıl olur da O'na sataşır, kötü sözler söylersin? Ben de O'nun dinindenim; O'nun dediklerini diyorum. Haydi, gücün yetiyorsa benim karşıma çık da göreyim seni, diyordu.

Ebû Cehil, kanlar içinde kalmıştı. Onu bu hâlde gören Mahzûmoğulları Hz. Hamza'ya engel olmaya yeltenmişlerdi. Ancak Ebû Cehil buna mâni oldu:

– Ebû Umâra'yı bırakın! Gerçekten bugün ben, O'nun yeğenine ağır küfürler ettim, diyordu. Belki de maksadı, elinden kaçan Hz. Hamza'yı yeniden geri getirmekti. Belki de henüz, testinin kırıldığından haberi yoktu. Ama artık çok geç kalmıştı.

Bu arada bazıları laf atmayı ihmal etmeyecekti:

– Ne o Hamza! Yoksa sen de mi sâbi oldun?

Hz. Hamza'nın cevabı gecikmedi:

– Benim için her şey açığa çıkıp da netleştikten sonra, O'nun Resûlullah olduğunu ve söylediklerinin de hak olduğunu söylememe hangi şey mâni olabilir ki! Allah'a yemin olsun ki ben, O'ndan vazgeçmeyeceğim; sözünüzde sadık iseniz haydi bana engel olun da göreyim!

Hamza kararlıydı ve doğruca yeğeni Muhammedü'l-Emîn'in yanına geldi. İçinde bulunduğu ruh haletini anlattı O'na… Düşüncelerini paylaştı uzun uzun ve bundan böyle hep yanında olacağının müjdesini verdi. Aslında zor bir seçimdi; zira bir amca için, kendisinden iki yaş küçük bir yeğenin dizinin dibine çöküp her şeyiyle O'nu kabullenmek; kırk dört yıllık geçmişin üzerine bir sünger çekip yeniden doğmak ve bugüne kadarki birikimi bir kenara itip hayata sıfırdan başlamak; ciddi bir irade gerektiriyordu ve bu iradeyi o gün Hz. Hamza ortaya koymuştu.

Ancak bu iradeyi ortaya koymak, öyle sanıldığı gibi kolay değildi; akşam olup evine döndüğünde nefis ve şeytan onu kıskaca almak için zihnine soru üstüne soru atmaya çalışıyordu. Hamza gibi birisi iman safındaki yerini alıyordu ya, şeytan hiç boş durur muydu! Hemen yanında belirmiş ve:

– Hani sen, Kureyş'in efendisi değil miydin? Atalarının dinini bırakıp da gidiyor ve bir sâbiye tâbi oluyorsun? Senin yaptığını yapmaktansa ölüp gitmek daha hayırlıdır, diyerek içine kor atmaya çalışıyordu.

Tam şeytanca bir yaklaşım ve şeytanî düşünce… Suret-i haktan gözüküp

de muhatabının aklını çelmek için takınılan riyakârca bir tavır ve tam bir fırsat avcılığı! Ancak, aslan avcısı Hamza, artık Hz. Hamza olmuştu ve onun gibi bir irade, öyle kolay teslim olmazdı. Ancak, vesvese hâlâ devam ediyordu; tabii, Hamza gibi bir adamın peşi bırakılır mıydı hiç!

Gözüne uyku girmeyen Hz. Hamza, hâlini Rabbine arz etmek için doğruca Kâbe'nin yolunu tutacak ve orada dua dua yalvararak kalbine düşen şüphe ve vesveselerden kurtarması için Allah'a yalvaracaktı. Artık bir yola girmişti ve o yolun gereğini de yerine getirmeliydi. Gerçekten de Allah (celle celâluhû), bu samimi yönelişin ardından Hz. Hamza'ya musallat olan hâli ondan kaldırmış ve Hz. Hamza huzur içinde yeniden evine dönmüştü.

Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte Hz. Hamza, doğruca yeğeni Muhammedü'l-Emîn'in yanına geldi ve dünden bu yana başından geçenleri anlattı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), şefkatle amcasına yöneldi ve uzun uzun konuştu onunla; polat gibi bir imanın, üstesinden gelemeyeceği hiçbir mesele olamazdı ve Hz. Hamza da, bu imanı ortaya koyacak, şeytana pabuç bırakmayacaktı. O gün yeğeninin yanından ayrılırken son sözü şunlar olmuştu:

– İçten gelen en sâdık duygularla söylüyorum ki Sen, iyi ve doğruyu temsil ediyorsun, ey kardeşimin oğlu! Hiç endişe duymadan Sen, dinini tebliğe devam et! Allah'a yemin olsun ki, artık benim için güneşin bile aydınlığının hiç önemi yok! Çünkü ben artık ilk dinime kavuştum!

Hz. Hamza'nın gelişi, Müslümanlar için ayrı bir önem arz ediyordu. Gülmeye hasret yüzler, bir nebze de olsa tebessümle tanışmış; örselenmiş duygular sürûrla barışmaya başlamıştı. Ne büyük bir rahmetti bu; başlangıcı kötü gibi görünen bir günün sonunda Hamza gibi bir aslan avcısı gelmiş, Efendimiz'le birlikte saf tutuyordu. Ve, artık hep O'nunla birlikte hareket edecek ve yükünü kaldırmasına yardımcı olacaktı. Bundan sonra da Kureyş, aleyhte komplo kurarken Hz. Hamza'nın varlığını mutlaka hesap edecek; en azından yapageldiği bazı alışkanlıklarından vazgeçecek ve adımlarını da ona göre ayarlayacaktı.

Böylelikle Muttalib ailesi bir arınma yaşıyor; Ali ve Hamza gibi sinesi İslâm'a teşne olanlar gelip huzurda hayat bulurken, Ebû Leheb ve oğulları Utbe ile Uteybe gibi katı kalpliler, Allah'ın zikrinden gafil ve mühürlenmiş kalpleriyle imana sırt çeviriyorlardı. Gelecek bir âyet, konuyu şöyle özetleyecekti:

– Allah'ın, göğsünü İslâm'a açması sebebiyle, Rabbi tarafından nûra kavuşan kimse, kötü tercihi sebebiyle fıtratını değiştiren, kalbi katılaşan ve göğsü daralan kimse gibi olur mu hiç?

Kalpleri, Allah'ı anma hususunda katılaşmış olanlara yazıklar olsun! İşte onlar, besbelli bir sapıklık içindedirler!

Utbe'nin Planı

Mekke'de her an yeni bir sürpriz vardı; bir yandan Cibril-i Emîn'in getirdikleri dalga dalga yayılıyor; diğer taraftan da Kureyş, her an yeni bir tuzakla inananların karşısına çıkıyordu. Bugüne kadar envâi çeşit kılığa girmişlerdi; ama hiçbirisinden bekledikleri sonucu alamamışlardı. Şimdi bir de, Hamza gibi bir adamlarını kaybetmenin sancısını yaşıyorlardı! Üstüne üstlük, her geçen gün karşı tarafın kemiyet ve keyfiyetinde bir artış gözlenmesine rağmen kendileri sürekli kayıp yaşıyorlardı.

Önderleri ve fikir babaları konumundaki Utbe, bir gün kalkacak ve arkadaşlarına bir teklifte bulunacaktı. Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Kâbe'de oturmuş, tek başına Rabbine kullukta bulunuyordu. Utbe, yanındaki arkadaşlarına Efendimiz'i göstererek şöyle diyordu:

– Ey Kureyş! Ne dersiniz; ben gidip Muhammed'le konuşayım ve O'na bazı tekliflerde bulunayım. Belli mi olur, belki bazılarını kabul eder.

– Olur, yâ Ebe'l-Velîd. Git ve konuş O'nunla!

Kavminin düşüncesini de alan Utbe, ayağa kalktı ve doğruca Efendimiz'in yanına geldi. Hayret, gelişinde bile bir mülâyemet vardı; sanki o güne kadar köpürüp duran Utbe değildi gelen! Yanına sokuldu ve:

– Ey kardeşimin oğlu, diye başladı söze. Üzerinde imana dair bir emare de görünmüyordu; ama bu kadar alttan almasının, bu kadar yumuşak davranmasının sebebi ne idi acaba? Sözlerine şöyle devam etti:

– Sen de biliyorsun ki, aramızdaki konumun ve kavmin nezdindeki yerin çok farklıdır. Ancak Sen, kavmine öyle tekliflerle geldin ki onunla, onların aralarını açtın, büyüklerini dalaletle suçladın; dinî anlayış ve ilahlarını ayıplar oldun; kısaca, atalarının bıraktığı ne varsa hepsini yok saydın! Bak, şimdi iyi dinle! Sana bazı tekliflerde bulunacağım; belki kabul edersin de bir noktada anlaşırız!

Bir anda Efendiler Efendisi de dikkat kesilmişti; acaba ne türlü bir teklifte bulunacaktı da aralarındaki husumet bitecekti ve bundan böyle sulh imkânı doğacaktı?

– Söyle yâ Ebe'l-Velîd, seni dinliyorum, buyurdular.

– Ey kardeşimin oğlu, şu bize teklif edip durduğun işle Sen, şayet mal elde etmeyi düşünüyorsan, aramızda istediğin kadar mal toplayalım ve Seni en zenginimiz yapalım. Şayet bununla şerefli bir konum arzun varsa, Seni başımıza reis yapalım ve Senden habersiz hiçbir adım atmayalım. Bununla şayet Sen, bir taht peşinde isen, Seni başımıza kral tayin edelim. Ancak şayet bu sana gelenler, altından kalkıp üstesinden gelemediğin bir cin tasallutu veya rüya ise, Seni bu durumdan kurtarmak için mallarımızla seferber olalım ve bu

durumdan Seni kurtaralım. Çünkü, şayet tedavi olunmazsa musallat olan cin o adamı etkisi altına alır.

Kureyş'in yeni planı belli olmuştu. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), derin bir sükût içindeydi; bu adamlar neyin peşindeydi! Utbe, bir adım daha attı ve şunları söyledi:

– Ya Muhammed! Sen mi hayırlısın, yoksa baban Abdullah mı?

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bu soruya da cevap vermedi. Hayır, belki de cevabın en güzeli olan sükût ile karşılık veriyordu. Beklediği cevabı alamayan Utbe, devamla şu şeytanî cümleleri söylemeye başladı:

– Eğer, onun Senden daha hayırlı olduğunu kabul ediyorsan, muhakkak o, Senin şu anda tahkir ettiğin ilâhlara taptı. Yok, eğer kendini ondan daha hayırlı görüyorsan, o zaman konuş da anlattıklarını ben de dinleyeyim.

Sıra Hz. Peygamber'e gelmişti ve o ana kadar dinleyen Allah Resûlü sordu:

– Diyeceklerin bitti mi yâ Ebe'l-Velîd?

Başka ne diyebilirdi ki!

– Evet, dedi sessizce. Ardından sözü, Söz Sultanı aldı. Önce:

– O zaman, biraz da sen Beni dinle, dedi. Utbe:

– Tamam, diyordu.

Büyük bir ihtiramla diz çöktü ve:

– Bismillahirrahmanirrahim! Hâ-mîm! Bu Kur'ân, Rahman ve Rahim Allah'tan gelen bir mesajdır. Ne yaptığını bilenler için onun âyetleri, Arapça bir Kur'ân olarak teker teker açıklanmıştır. Onda, hem gelecekle ilgili müjdeler, hem de kulak tıkayanlar için başlarına geleceklerin haberi vardır. Buna rağmen inkâr edenlerin çoğu ona kulak verip inanmaz ve ondan yüz çevirir ve der ki, "Senin bizi çağırdığın hususların kalbimize nüfuz etmesini engelleyen bazı perdeler var."

Efendiler Efendisi okuyor, Utbe de kenara çekilmiş sesini çıkarmadan dinliyordu. On üçüncü âyetine gelince, Utbe dayanamadı. Sıtma tutmuş gibi titriyordu. Ellerini Allah Resûlü'nün mübarek dudaklarına götürdü. Takati kalmamıştı:

– Sus yâ Muhammed! İnandığın Allah aşkına sus, dedi.

Efendimiz de ona:

– İşte ey Utbe! Duyduklarını duydun, bundan sonrası senin bileceğin iş, buyurdu.

Utbe, büyük bir şok yaşıyordu; dinledikleri karşısında delik deşik olmuştu adeta. Belki de, böylesine büyük bir kâmete karşı, az önce yaptığı tekliflerin basitliği karşısında hicap duyuyordu. Büyük bir darbe yemiş olmanın ağırlığıyla yerinden kalktı ve yavaş yavaş arkadaşlarının bulunduğu yere

doğru yöneldi.

Beri tarafta onun gelişini gözleyenler, Utbe’nin bitkin gelişini görünce aralarında konuşmaya başlamışlardı. Ebû Cehil dayanamadı ve:

– Allah’a yemin ederim ki Ebu’l-Velîd, gittiğinden çok farklı bir yüzle geri geliyor, diyerek ondaki değişimi paylaştı kendi arkadaşlarıyla. Bu arada Utbe de gelmişti:

– Neler oldu, hele bir anlat ey Ebe’l-Velîd, dediler. Üzerinde hâlâ yediği şokun etkisi vardı. Gözleri bir noktaya kilitlenmiş, tane tane şunları söylüyordu:

– Vallahi, öyle sözler işittim ki, daha önce bir benzerini asla duymamıştım. Vallahi de o, ne bir şiir, ne bir sihir ve ne de bir kehânet! Ey Kureyş topluluğu! Gelin siz benim dediklerime kulak verin de, şu adamla yapmak istediklerinin arasındaki engelleri kaldıralım! O’nu, kendi işiyle yalnız bırakın! Allah’a yemin olsun ki, O’ndan duyduğum bu sözlerde büyük bir haber var! Böylelikle, şayet Araplar O’na üstün gelirse, sizin dışınızdaki birileri bu meseleyi hâlletmiş olur; ancak gün gelir de O, Araplara üstünlük sağlarsa, o zaman, O’nun mülkü sizin mülkünüz, izzeti de sizin izzetiniz olur ve siz o zaman, insanların en mutlusu hâline gelirsiniz.

Dinleyenlerin suratı asılmıştı, duyduklarından hoşlanmadıkları her hâllerinden belliydi. Zaten bu kadarını bile, burunlarından soluyarak dinlemişlerdi.

– Vallahi de yâ Ebe’l-Velîd! Diliyle O, seni de sihirlemiş, deyip işin içinden çıkıverdiler veya en azından çıktıklarını sandılar. Arkalarını dönüp giderken Utbe, sadece:

– Benim O’nun hakkındaki görüşüm bu; siz ne yaparsanız yapın, diyebildi.

Ardından Utbe, doğruca evine gitti. Belli ki yalnız kalmak istiyordu; zira dinlediği âyetler, onu yıldırım çarpar gibi çarpmıştı…

Biraz sonra da, şeytana akıl öğreten adam Ebû Cehil gelip kapısına dayanıverdi. Utbe’nin îman etmesinden korkuyor ve hemen hâdisenin üzerine gitme lüzumu duyuyordu… Ayrıca, Utbe’nin zayıf tarafını da çok iyi biliyordu; onu gururundan vuracaktı. Harekete geçti ve şöyle dedi:

– Yâ Utbe! Duydum ki Muhammed sana fazla iltifat etmiş. Orada sana ziyafet vermiş, yedirip içirmiş. Sen de bu iltifata dayanamayıp O’na iman etmişsin! Halk arasında bunlar konuşuluyor!

Utbe öfkelenmişti. Belli ki Ebû Cehil, yine isabet etmiş, damarından yakalamıştı. Yerinden kalkarak şunları söyledi:

– Benim O’nun yemeğine ihtiyacımın olmadığını hepiniz biliyorsunuz. Aranızda en zengininiz benim. Fakat Muhammed’in söyledikleri, işin doğrusu beni sarstı. Çünkü okuduğu şiir değildi. Kâhin sözüne ise hiç benzemiyordu. Ne diyeceğimi bilemiyorum. O, sözü doğru bir insandır. O’nun okuduklarını

dinlerken Âd ve Semûd'un başına gelenlerin bizim de başımıza geleceğinden korktum...

Heyetin Teklifi

Utbe'nin planı da bir işe yaramamıştı. Çok geçmeden Mekke ileri gelenleri, Kâbe'de bir araya gelecek ve gelişmeler konusunda yeni bir strateji üretebilme adına fikir teatisinde bulunacaktı. Zira, Muhammed ve taraftarları, başlarını almış gidiyorlardı. Her geçen gün kontrolden çıkan iman seli, böyle giderse kendilerini de önüne katacaktı ve onlar bunun karşısında tutunacak bir dal bulamayacaklardı.

Neredeyse herkes oradaydı: Utbe, Şeybe, Ebû Süfyân, Nadr İbn Hâris, Ebu'l-Bahterî, Esved İbnü'l-Muttalib, Zem'a İbnü'l-Esed, Velîd İbn Muğîre, Ebû Cehil, Abdullah İbn Ebî Ümeyye, Âs İbn Vâil, Ümeyye İbn Halef gibi kudretli isimler, güneşin batışıyla birlikte, bir araya gelmişlerdi ve Kâbe'de durum değerlendirmesi yapıyorlardı. Nihayet aralarından birisi ileri atılıp:

– Muhammed'e haber gönderin ve konuşun bakalım! Eteğinizdeki her şeyi O'nunla paylaşın ki yarın bize bir mazeret sunmasın, dedi. Bunun üzerine haber gönderip:

– Kavminin ileri gelenleri bir araya gelmiş konuşmak için Seni çağırıyorlar; hemen gel, dediler.

Efendiler Efendisi de, onların imanları adına ümitlenip bir çırpıda Kâbe'ye geldi. İman etmelerini o kadar arzu ediyordu ki! İnatlarından sıkılmıştı artık. Bu davetle yeni bir kapının aralanacağını düşünerek ümitlenmişti. Geldi ve yanlarına oturdu. Dediler ki:

– Yâ Muhammed! Biz Seni, oturup iyice konuşmak için çağırdık. Vallahi de biz, Araplar arasında Senin kadar kavmi arasında ikilik çıkaran, ataları hakkında olumsuz konuşan, onların dini inanışları ve ilahlarını kötüleyen, hiç kimse görmedik. Bütün olumsuzluklar, Sen ortaya çıktıktan sonra meydana geldi.

Daha cümlelerine başlarken gösterdikleri tavır, ümitlerin yine bir başka bahara kaldığını gösteriyordu. Üstüne üstlük, her zamanki hakaretlerini yine sıralamışlardı. Kendi yapageldiklerini yine Efendiler Efendisi'ne fatura edip bir kenara çekilivermişlerdi. Sanki, sütten çıkmış ak kaşıklardı! Bundan sonra sözü, Utbe'nin teklifine getirip benzeri şeyleri söylediler. Şöyle diyorlardı:

– Şayet Sen, bu sözlerinle aramızda mal sahibi olmak istiyorsan, aramızda el birliği yapıp mal toplayalım ve Seni, mal yönüyle en zenginimiz yapalım! Aramızda şeref sahibi bir insan olma arzun varsa, Seni başımıza reis tayin edelim! Şayet mülk peşinde isen, başına taç giydirip, Seni başımıza melik yapalım! Şayet Sana cin musallat olmuşsa veya gördüklerin üstesinden gelemediğin birer hayal ise, o zaman da mal ve mülkümüzü ortaya döküp Seni

tedavi ettirelim; hiç olmazsa sonunda ya Sen iyileşip bu işten kurtulursun yahut biz, kendimize düşeni yapmış oluruz.

Bu kadarı da fazlaydı… Aslında bu, iki dünyanın arasındaki farkı ortaya koyan bir manzaraydı. Dünya ve dünyalık peşinde koşanlar, yine onunla ukbaya ait açılımların önünü alacaklarını sanmış; ama yine baltayı taşa vurmuşlardı. Söylenilenleri sabırla dinleyen Efendiler Efendisi sözü aldı:

– Söylediklerinizin hiçbiri de bende yok! Benim niyetim, ne mallarınızı almak ne de üzerinizde saltanat kurup meliklik yapmak! Allah beni, size peygamber olarak gönderdi ve bana, kendi katından bir kitap verdi; ardından da sizi, gelecek günleriniz adına uyarmamı istedi. Ben de, üzerimdeki tebliğ vazifesini yerine getiriyor ve size nasihat ediyorum. Şayet, benim size arz ettiğim hususları kabul edip benimserseniz, bu, dünya ve ukbadaki en büyük kazancınız olur. Şayet kabul etmeyip kulak ardı ederseniz, ben de Allah'ın emri gelip de sizinle benim aramdaki hükmünü verinceye kadar bana düşeni yapar ve sabrederim.

Bundan daha net bir ifade nasıl olabilirdi ki? "Sizin dünyanız sizin olsun, ben sizin ahiretinizi kurtarmak için uğraşıyorum." demekti bu. Onlar da anlamışlardı: "Evet, ne yaparsak yapalım, Muhammed kendi yolundan taviz vermeyecek ve biz, bir gram mesafe alamayacağız." Onun için meseleyi farklı bir boyuta çekmeye başladılar. Birisi ileri atılmış şunları söylüyordu:

– Yâ Muhammed! Şayet bir hususu Sana arz etmemize müsaade edersen, onu arz edelim. Biliyorsun ki buralarda, bizden daha fakir, daha muhtaç, mal ve mülkü daha az, velhasıl maddi mudayaka içinde olan kimse yoktur. Seni, elindeki mesajlarla gönderen Rabbinden istesen de, şu bizi sıkıştırıp duran dağları bizim için düzleyiverse ve oradan Şam ve Irak pınarları gibi su fışkırtıverse! Aynı zamanda, bugüne kadar ölüp giden atalarımızı yeniden diriltip, onlar arasından Kusayy İbn Kilâb'ı huzurumuza getirse ve biz de, dediklerinin doğru olup olmadığını ona sorsak. Çünkü biliyoruz ki o, doğru sözlü bir insandır. Şayet Senin doğru söylediğini tasdik eder ve yaptıklarını tasvip ederse biz de Seni tasdik edip kabul etmiş; Allah katındaki konumunu anlamış ve Senin de söylediğin gibi, işte o zaman O'nun, Seni peygamber olarak gönderdiğini kabul etmiş oluruz.

Fe sübhanallah! Adamlar, göz göre göre kendilerince Allah Resûlü'nü alaya alıyorlardı. Küstahlıktı bunun anlamı! Allah'ın en sevgili kuluna saygısızlıktı… Hatta bu üsluplarıyla onlar, sadece Efendiler Efendisi'ni hedef almıyorlar, kendilerince Allah'a da hakaret ediyorlardı. Hangi birisine cevap verilebilirdi ki? Hem, cevap verilse bile, Efendimiz'in karşısında bu cevaptan anlayacak kim vardı! Bunlara verilecek en güzel cevap, şüphesiz sükûttu.

Ortalık buz gibi olmuştu. Her şeye rağmen Efendiler Efendisi, onların da iman edeceklerini umuyor ve aradaki kapıyı tamamen kapatmıyordu. Zira, böyle durumlarda, zamanın çıldırtıcılığına, muhatapların hamakatine ve

ortamın kasavetine rağmen sabretmek gerekiyordu. En azından, her iki cenahtaki tavrı müşahede edenler bir gün bunları değerlendirir ve Hak cihetteki yerini alırdı. Kendileri gelip teslim olmasalar da, günü gelince bu adamların ailelerinden gelip iman edenler mutlaka olabilirdi… Yine büyüğe, büyüklük düşüyordu. Onun için bir kez daha konuştu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Beni Allah size, bunları yapayım diye göndermedi ki, dedi ve ilave etti:

– Ben, size getireceğimi getirdim ve Allah'tan almış olduğum tebliğ vazifesini de yerine getirdim. Bundan sonra şayet kabul ederseniz, sizin için bu dünya ve ahiret mutluluğu demektir. Şayet, kabul etmeyip de reddederseniz, aramızda Allah (celle celâluhû) hükmünü verinceye kadar ben de dişimi sıkar, sabreder ve beklerim.

Belli ki Efendiler Efendisi'nin ruh-u pâkleri çok sıkılmıştı. Sıkıntı duyulmayacak bir manzara değildi ki! Onun için konuyu kısa tutmaya çalışıyor ve bir an önce bu kasvet ortamından ayrılmak istiyordu.

Ancak, adamların niyeti işi daha da uzatmaktı; kendilerince eğleniyorlardı. Aralarından birisi ileri atıldı ve yine aynı üslupla şunları söylemeye başladı:

– Madem bizim için bunları yapmayacaksın; öyleyse, Rabbinden kendin için iste! Mesela, şu söyleyip durduğun şeyleri tasdik eden bir melek gönderse de, o melek Senin hakkında bize de malûmat verse! Aynı zamanda yine O'ndan istesen de Senin için cennet gibi bağ ve bahçeler, altın ve gümüşten saray ve malikâneler ihsan etse de Seni bir anda zenginler sınıfına ulaştırsa! Çünkü Sen, aynen bizim gibi çarşı-pazarda yürüyüp duruyor, biz nasıl kazanç peşinde emekliyorsak Sen de maişet peşinde koşuyorsun! Böylelikle biz, Senin Allah katındaki kıymetini anlar ve zannettiğin gibi gerçekten de Sen O'nun peygamberi isen, böylelikle biz de Senin, O'nun nezdindeki yerini görmüş oluruz!

Belli ki adamların ar damarı çatlamıştı. Onlar öylesine gönül eğlendiriyorlardı. Ortam, tam anlamıyla bir köy kahvesine dönmüştü. Önüne gelen, ileri atılıyor ve kendince bir şeyler söylüyordu. Rahmet Peygamberi Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ise, her şeye rağmen dişini sıkıyor ve sabrediyordu. Hisler tepki gösterse de burada mantık öne geçmeli ve sabredilmeliydi. Onun için:

– Sübhanallah, dedi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Ben sadece bir peygamberim! Benim gibi birinin, Rabbinden böyle bir talepte bulunması uygun olmaz ki! Ben de zaten size bunun için gönderilmedim ki! Allah beni, uyarıcı ve müjdeleyici olarak gönderdi. Kabul ederseniz; dünyayı ve ahireti, siz kazanırsınız. Şayet kabul etmezseniz, o zaman da Allah (celle celâluhû), hakkınızdaki hükmünü verinceye kadar sabrederim.

Artık her kafadan bir ses çıkıyordu ve Resûl-ü Kibriyâ da ayağa kalkmış, hane-i saadetlerine doğru yola koyulmuştu. Ne ümitlerle gelmişti, ama şimdi

kim bilir ne hicranla geri dönüyordu? Yalnız başına kalakalmıştı. Rabbinden başka kendini müdafaa edecek kimse yoktu. Nihayet imdadına Cibril-i Emîn yetişti. Gelen âyetlerde Yüce Mevlâ şunları söylüyordu:

– Onlar, “Sen bize, yerden suyu kesilmeyen bir pınar fışkırtmadıkça Sana asla inanmayacağız.” diyorlar.

Yahut Senin hurma ve üzüm bağların olsun da aralarından gürül gürül ırmaklar akıtasın!

Yahut, iddia ettiğin gibi gökyüzünü parçalayıp üzerimize kısım kısım düşüresin ya da Allah’ı ve melekleri karşımıza getiresin de onlar, Senin söylediklerine şahitlik etsinler!

Yok, yok! Bu da yetmez; Senin, altından bir evin olmalı yahut göğe çıkmalısın!

Ama unutma! Sen bize oradan dönerken okuyacağımız bir kitap indirmedikçe, yine de Senin oraya çıktığına inanmayız ha!

De ki: “Fe sübhânallah! Ben, Resûl olan bir peygamberden başka bir şey miyim?”

İşte, yeni bir toplum inşa ederken Kur’ân, bu kadar olayların içinde ve inayet-i ilahiye de bu denli Habîb-i Zîşân’ın yanındaydı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), kasvet dolu bir akşam yudumlamıştı; ama şimdi Cibril gelmiş, bulunduğu yerin sağlamlığını ilanın yanında, bu türlü insanlara karşı takınması gereken tavrı da talim ediyordu.

Aslına bakılırsa Hz. Peygamber’in, ahir zaman Nebi’si olduğunu, O’nun hayatına kasteden bu can düşmanları da biliyor; O’nun beklenen Nebi olduğuna inanıyorlardı. Ancak bu bilmenin ötesinde, firavun misal kibirleri, koyu karanlık içinde bir kabile taassupları ve öyle büyük bir inatları vardı ki, bir türlü gelip teslim olamıyorlardı.

Muğîre İbn Şû’be, insafa geldiği bir sırada şunları anlatacaktı:

“Ebû Cehil’le beraber oturuyorduk. Bulunduğumuz yere yine Muhammedü’l-Emîn geldi ve bazı şeyler anlatarak tebliğde bulundu. Ebû Cehil, küstahça:

– Ya Muhammed! Eğer bunları, öbür tarafta tebliğ ettiğine dair şahit aramak için yapıyorsan, hiç yorulma ben sana şehâdet ederim, şimdi beni rahatsız etme!

Yine üzüntü içinde Muhammed yanımızdan ayrıldı. Ben Ebû Cehil’e sordum:

– Hakikaten O’na inanmıyor musun?

Cevap verdi:

– Aslında biliyorum ki, O peygamberdir. Fakat, Hâşimîlerle eskiden beri

aramızda bir rekâbet var. Onlar, hacılara hizmet edip Kâbe'nin örtüsüne sahip çıkma işiyle gelenlere Zemzem ikram etme işleri bizde diye övünüp duruyorlar. Bir de peygamber de bizden, derlerse işte ben buna dayanamam."

Yeni Bir Teklif Daha

Yine günlerden bir gün, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Kâbe'ye gelmiş Allah'ın evini tavaf ediyordu. O sırada karşısına, Esved İbnü'l-Muttalib, Velîd İbn Muğîre, Ümeyye İbn Halef ve Âs İbn Vâil gibi kişilerden oluşan Kureyş'in ihtiyar heyeti çıkageldi. Belli ki, yine sinsi bir plan kurmuş ve bu planlarını teklif etmek istiyorlardı. Dediler ki:

– Yâ Muhammed! Hele gel, biz Senin ilahına kulluk edelim; Sen de bizim ilahlarımıza kulluk et. Böylelikle Sen ve biz, bir konuda ittifak etmiş oluruz! Bu durumda, şayet Senin ibadet ettiğin ilah hayırlı ise, hepimiz bundan nasibimizi almış oluruz. Ama şayet bizim ibadet ettiğimiz ilahlar hayırlı ise o zaman da Sen bundan nasiplenmiş olursun!

Bununla onlar, neyi hedeflemişlerdi? Acaba Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), böyle bir şeyi -faraza- kabul etmiş olsaydı, gerçekten bir olan Allah'a ibadet edecekler miydi? Hem, ibadet süreklilik isteyen bir kulluktu; öyle bir sene başka bir kıbleye, öbür sene bir başka yöne dönmek, döneklikten başka neyle izah edilebilirdi? Belli ki, belki de onlar gibi düşünebilecek bütün ehl-i küfrün ağzını kapatmak için yine imdada Cibril yetişti. Getirdiği âyetler, şunları söylüyordu:

– De ki: Ey kâfirler!

Ben, sizin ibadet ettiklerinize ibadet etmem.

Zaten siz de Benim ibadet ettiğime ibadet etmiyorsunuz!

Ve Ben, sizin ibadet ettiklerinize asla ibadet edecek değilim.

Anlaşılan siz de, Benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz!

O hâlde, sizin dininiz size, Benim dinim de bana.

Can Düşmanlarının Efendimiz'e Bakışları

Her ne kadar Efendimiz'e karşı böylesine olumsuz kampanyalar yürütülse ve bu kampanyalar, O'nun hayatına kastetme kertesine gelse bile, yine de düşmanlarının O'nun hakkındaki fikirleri olumsuz değildi; zira, Efendimiz'in 'Emîn' denilecek kadar dürüst bir hayatı vardı ve onlar, bir türlü bu güveni yok sayamıyorlardı.

Aynı zamanda, söyleyip durduğu şeyler, öyle yabana atılacak cinsten şeyler de değildi; adam öldürmemek, zina etmemek, hırsızlık yapmamak; başkasının malınına göz dikmemek... Velhâsıl bütün bunlar, toplum salahını

isteyen herkesin sahip çıkması gereken değerlerdi.

Bunun yanında anne babaya ihsanda bulunup onları hiç incitmemek, akrabalar arasındaki kaynaşmayı artırıcı ziyaretler yapmak, insanlara iyilikte bulunmak, bencilce davranışlardan uzak durup ihtiyaç sahiplerine yardım etmek gibi güzellikler de, öyle yabana atılacak şeyler değildi.

Ancak, Allah'a iman... Kur'ân... Ahiret hayatında karşılaşılacak hesap ve kitap ve atılan her adımı kaydeden meleklerin varlığı gibi konular, onları rahatsız ediyordu. Canlarının istediği gibi yaşamalarına engel olacak her türlü duruşa karşı çıkıyorlardı. Kolay değildi; bir ömür yaşadıkları hayatı bir kenarda bırakacak ve o güne kadarki her şeyi yalanlarcasına bugün yeni bir yola gireceklerdi! Bunu yapabilmek, fazilet isterdi!

O gün için karşı cephenin en önde gelenlerinden Ebû Cehil, Ebû Süfyân ve Ahnes İbn Şerîk, birbirlerinden gizlice ve bağımsız olarak gelmiş; namaz kılarken Kur'ân okuyan Allah Resûlü'nü daha yakından görüp okuduklarını dinlemek istemişlerdi. Merak ediyorlardı; ancak, yaptıkları bu işten bir başkasının haberdar olmasını da istemiyor ve bunun için gecenin karanlığından istifade etmeyi tercih ediyorlardı. Ne müthiş bir buluşmaydı; Allah'ın en sevgili kulu, Cenâb-ı Hakk'la mülâki olmuş, seyrine doyum olmayan bir vuslat yaşıyordu. Hayranlıkla ve uzun uzun dinlediler; yaz sıcağında inen rahmet damlaları gibiydi, kulaklarına çarpıp gelen nağmeler… Kendilerini o kadar kaptırmışlardı ki, o geceki son kelamını duyuncaya kadar vaktin nasıl geçtiğini fark edememişlerdi bile…

Kur'ân sesi kesilince, her biri evine dönmek için yola koyulmuştu; çok geçmeden yol, üçünü de bir noktada birleştiriverdi. Mahcup olmuşlardı:

– Bir daha böyle bir şey yapmayalım! Zira, aramızda zayıf karakterli olanlarımız bizi bu hâlde görürlerse, onların kalplerine şüphe düşer ve onlar da gelip teslim olurlar, diyerek birbirlerinden ayrıldılar.

Bunu demek kolaydı, ama akşam yaşadıkları o manzarayı unutmanın ve duyduklarını yok saymanın imkânı yoktu. Sürekli beyinlerini meşgul ediyordu. Bir defa daha gidip dinleselerdi ne çıkardı? Hem, artık diğer arkadaşları da gelmez ve yalnız başlarına bir kez daha Kur'ân dinlemiş olurlardı!

İşin doğrusu bunu; sadece biri değil, her biri düşünmüştü. Ertesi akşam da gelmişlerdi; yine sonuna kadar dinlediler ve ayrılık vakti gelince, yol yine aynı noktada birleştiriverdi üçünü de. Bu kadar da olmazdı! Hani dün söz vermişlerdi? Gecenin karanlığında kızaran yüzler gözükmese de ses tonları, mahcubiyetlerini ele veriyordu. Yine ilk geceki gibi sözleşip ayrıldılar; artık bir daha gelip dinlemeyecek ve böyle bir şeyle, bir daha asla karşılaşmayacaklardı.

Nihayet üçüncü gece olmuş ve etraftan el-etek çekilince, aynı üç şahıs yine yola koyulmuştu; Efendiler Efendisi'ni dinlemeye geliyorlardı. Her biri de, bu

sefer diğerlerinin gelmeyeceğinden emindi. Fecir vakti tulû' edince yine ayrılmış, evlerine doğru gidiyorlardı ki, yolları aynı noktada üçüncü kez birleşiverdi! Bu kadar olurdu! Hem, bayrak açıp karşı koyacaklar hem dinlememek için aralarında anlaşıp söz verecekler hem de bütün bunlara rağmen gelip yine O'nu dinlemek için can atacaklardı! Birbirlerini kınayarak konuşmaya başladılar ve artık, ne pahasına olursa olsun bir daha böyle bir hadise yaşamamak için ölümüne söz verdiler.

Ertesi sabah Ahnes İbn Şerîk, asasını kaptığı gibi soluğu Ebû Süfyân'ın yanında aldı:

– Söyle bana, ey Ebâ Hanzele! Muhammed'den dinlediklerin konusundaki fikrin ne, diye sordu.

Ebû Süfyân, muhatabının niyetini öğrenmeden renk vermek istemiyordu ve:

– Peki, sen ne düşünüyorsun, diye sorusuna soruyla mukabele etti. Kendini gizleme lüzumu hissetmeyen Ahnes:

– Ben O'nun hak üzere olduğunu sanıyorum, diye cevapladı Ebû Süfyân'ın sorusunu. O da rahatlamıştı:

– Allah'a yemin olsun ki ey Ebâ Sa'lebe! Bugüne kadar ben, çok şey işittim ve hangi kelamla neyin kastedildiğini iyi bilirim!

Daha cümlesini bitirmemişti ki, Ahnes araya girdi:

– Aynen, vallahi de ben de öyle, deyiverdi. Bununla onlar, hakikat nazarında Efendiler Efendisi'ni tasdik ediyor ve getirdiklerinin de hak olduğunu ikrar etmiş oluyorlardı. Ancak, bunu dışarı vurup ilan etmek öyle kolay değildi!

Bundan sonra Ahnes İbn Şerîk, Ebû Süfyân'ın evinden ayrıldı ve doğruca Ebû Cehil'in yanına geldi; aynı şeyleri onunla da konuşmak istiyordu:

– Ey Eba'l-Hakem, diye başladı sözlerine ve devam etti:

– Muhammed'den dinlediğin şeyler konusundaki fikrin ne?

– Ne duymuşum ki, diyerek pişkinliğe vurmak istiyordu Ebû Cehil. Ancak, Ahnes kararlı görünüyordu:

– Ey Ebâ'l-Hakem! Muhammed konusundaki gerçek fikrin ne; o doğru birisi mi yoksa yalan mı söylüyor? Bak, burada seni duyacak benden başka da kimse yok!

Kaçamak bir cevapla başından savamayacağını anlamıştı Ebû Cehil. Kitabın ortasından konuşmak gerekiyordu. Önce derin bir iç geçirdi ve ardından, yelkenleri suya indirip şunları söylemeye başladı:

– Allah'a yemin olsun ki, Muhammed doğru söylüyor; zaten O, asla yalan söylemez! Fakat, Kusayoğullarının sancaktarlık, zemzem suyundaki hizmetleri, perdedarlık ve dışarıdan gelen hacı adaylarına yemek verme

hizmetlerine ilave olarak bir de peygamberlik meselesine sahip çıkmalarını düşününce kahroluyorum; onlar bütün bunları tek ellerine alırken, Kureyş'in hâli nice olur, bir düşünsene? Hâlbuki bizler ve Menâfoğulları, bugüne kadar şeref konusunda hep, birbirimizle yarışıp durduk; onlar yemek ziyafetleri verdiler, biz de verdik! Onlar, bazı yüklerin altına girip insanlara hizmet ettiler, bizler de benzeri şeyler yaptık! Ellerindeki imkânları başkalarına da açtılar, biz de malımızdan başkalarına vermeye başladık! Neticede, artık onlarla at başı gitmeye başlamıştık ki, şimdi onlar:

– Bizim aramızda, semadan haber getiren bir Nebi var, diyorlar. Söyler misin; bunun üstesinden biz nasıl gelebiliriz? Vallahi de, biz O'na asla inanmayacak ve hiçbir zaman da O'nu tasdik etmeyeceğiz!

Kalplerini küfrün kalın perdeleri kaplamış olsa da, vicdanlarıyla yalnız kaldıklarında, kendi yaptıklarından rahatsızlık duyuyor ve insafın kalıplarıyla konuşmaya başlıyorlardı.

Belki de Ebû Cehil'in sağ tarafından kalktığı bir gündü; yürürken Efendimiz'le karşılaşmıştı. Mahzun Nebi'yi yine hüzün içinde görünce insafa geldi ve O'nu teselli edebilmek için şunları söylüyordu:

– Ey Muhammed! Biz, Seni yalanlamıyoruz; biz, Senin bize getirdiğin şeyleri tekzip edip onların yalan olduğunu söylüyoruz!

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), durumdan zaten haberdardı; adamların bugüne kadar verdikleri tepkiler bunu gösterirken bir de Cibril gelmiş ve O'na:

– Ey Habîbim! Onların ileri sürüp de Sana söyleyegeldikleri şeylerin Seni üzüp hüznünü artırdığını biliyoruz! Ama sakın endişe edip üzülme; çünkü şüphe yok ki onlar, asla Seni yalanlamıyorlar; fakat o zalimler, sadece Allah'ın âyetlerini inkar ediyorlar, mealindeki âyeti getirmişti. Çünkü bu kanaatte olanlar, sadece Ebû Cehil'le sınırlı değildi; Hâris İbn Âmir gibi bazı insanlar, açıktan Efendimiz'e karşı bayrak açtıkları hâlde, akşam evlerine girip yalnızlığın sessizliğinde vicdanlarına döndüklerinde:

– Muhammed, asla yalan söyleyecek biri değil; ben de O'nun, sadece doğru sözlü olduğu kanaatindeyim, demek zorunda kalıyorlardı.

İşte, gerçek fazilet de zaten bu idi; öyle bir hayat yaşanması gerekiyordu ki, can düşmanları bile faziletini kabullenip başkalarına anlatma lüzumu hissetsinler!

Zaten O'nun canına kasteden bu kişiler, hislerine kapıldıklarında ölümüne ferman kesseler bile vicdanları devreye girdiğinde, asla O'nu gücendirmek istemiyorlar; aleyhlerinde beddua etmesinden de şiddetle kaçınıyorlardı. Üzerine deve işkembesi atıp da karşısında gülerlerken, O'nun duaya durduğunu görünce bütün neşeleri kaçmıştı ve beddua eder diye ödleri kopmuştu. Onun için, O'na karşı savaşa giderken titreyerek adım atıyorlar;

karşı karşıya geldiklerinde de, baştan aşağıya kendilerini ölüm korkusu sarıyordu.

Ayrıcalık Talepleri

Efendimiz'in etrafında, Hz. Ebû Bekir, Hz. Osman, Sa'd İbn Ebî Vakkas ve Hz. Talha gibi zengin sahabeler olduğu gibi, Bilâl-i Habeşî, Ammâr İbn Yâsir, Zeyd İbn Hârise ve Habbâb İbn Erett gibi fakir ve kimsesiz insanlar da vardı. Aynı zamanda bu insanlar, büyük çoğunluk itibariyle köle statüsünde, yahut köle iken hürriyete kavuşturulan kimselerdi. Elbette bu farklılık, Allah Resûlü ve ashab arasında bir problem teşkil etmiyordu; insanlar, Allah katında bir tarağın dişleri gibi eşitti. Ne Arap olanın Acem'e ne de siyahî olanın beyaz tenliye bir üstünlüğü olabilirdi!

Ancak Kureyş öyle düşünmüyordu; cehaletin en koyu tonunun hâkim olduğu bu anlayışa göre, statü itibariyle alt tabakayı temsil edenlerle sürekli üstte bulunması gerekenler aynı mekânı paylaşamaz ve birlikte oturamazlardı. İşin esasına bakılacak olursa onlar, bu insanları 'insan' olarak bile görmüyorlardı; onlara göre bu insanlar, sadece kendilerine hizmet için var olan yaratıklardı!

Efendiler Efendisi'nin bu insanlara değer verip de kendi huzurunda oturtmasından hiç haz almayan ve arzu ettikleri bu sistemin yavaş yavaş kontrollerinden çıktığını gören bu adamlar, hiç akla gelmeyecek bir teklifte bulundular. Diyorlardı ki:

– Bizler, Senin kavminin efendileriyiz; şayet Sen, bizi de yanına çekip meclisinde görmek istiyorsan, yanında bizden başka kimse olmasın!

İnsanlara tepeden bakanların teklifiydi bu. Ancak bu teklif, Allah tarafından da Resûlullah tarafından da kabul görmeyecekti.

Çok geçmeden Cibril-i Emîn gelmişti ve bu kanaati pekiştirme adına şu ifadeleri getirmişti:

– Sabah-akşam, sadece onun rızasını düşünerek Rablerine râm olmuş olanları sakın huzurundan uzaklaştırma!

Demek ki, yüce insanlar için, gönülden davaya inanmış hasbileri uzaklaştırıp da müşriklerin hidayetini umarak müşrikleri kendilerine yaklaştırmak gibi bir uygulama asla düşünülemezdi. Zira bu, küçük hesapların ve büyük düşünememenin bir sonucu olurdu. Açıkça bir zulümdü ve Allah Resûlü de böyle bir zulümü irtikâb etmekten fersah fersah uzaktı. Üç-beş müşrikin, sırf kendilerini tatmin adına ortaya attıkları bu türlü hezeyanlara kulak asmayacak ve sabah-akşam, davada, düşüncede, duyguda 'Allah' deyip inleyenlerle beraber olacak; gözünü onlardan ayırmayacak ve asla başkalarına kaydırmayacaktı. Çünkü biliyordu ki, Allah'ın rahmeti onlarla beraberdir. Nasıl olabilirdi ki O (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Cennet şu üç insana kavuşmak için iştiyak içindedir: Ali, Selmân ve Ammâr, buyuracaktı. Kendini bilmeyen üç-beş sergerdanın sahte taleplerine karşılık, kendilerine cennetin müştak olduğu bu samimi ve yürekten insanlar huzurdan kovulur muydu hiç?

GEÇMİŞE AİT BİR MUHASEBE

Dünle bugün arasında, mü'minler açısından Batı ile Doğu arasındaki mesafe kadar açık bir fark vardı. Bu farkı tescil adına Cibril-i Emîn gelmişti ve geçmişte kalan bir konuyu hikaye ediyordu:

– Onlardan birisine, "Kız çocuğun oldu." müjdesi verildiğinde, öfke ve üzüntüsünden yüzü kaskatı ve mosmor kesilir. Müjdelendiği bu kötü haberin etkisiyle utanıp, eş ve dostundan saklanmaya çalışır. Başına bu hâl geldiğine göre şimdi ne yapacağını düşünmektedir; hor, hakir ve itilip kakılan bir bela olarak hayatta mı bıraksın, yoksa toprağa mı gömsün! Dikkat ediniz; ne kötü hükmediyor ve yanlış karar veriyorlardı!

Cehalet, insanı ne hâllere koyuyordu! Konu, henüz zihinlerde tazeydi; hatta, cehalet batağından kurtulamayan bazı insanlar itibariyle, hâlâ benzeri uygulamalar devam edip duruyordu. Kimi, açlık endişesinden, kimisi kız yerine erkek çocuğu tercih ettiğinden kimisi de kız çocuğunun olmasını kendisine yediremediği için onlara karşı cephe alıyor; bazıları itibariyle de onları öldürmeye varan canavarlıklar sergileniyordu.

Âyet ise, o güne ait bir uygulamayı, tarihe mâl ediyor ve çizgisini kaybettikten sonra bir insanın, vahşet adına gelebileceği noktayı ibret-i âlem olması için kıyamete kadar herkesle paylaşmayı hedefliyordu.

Çok geçmeden, iman suyundan kanasıya tadanlardan biri, Habîb-i Zîşân Hazretlerinin yanına gelmişti. Belli ki, içinde çözemediği bir sıkıntı vardı. Bir şeyler söylemek istiyordu; ama bir türlü cesaretini toplayıp da başlayamıyordu. Şefkat dolu bakışlarını yakaladığı bir sırada:

– Yâ Resûlullah, diye söze başladı. Bu arada Efendiler Efendisi de, bedeniyle birlikte yüzünü bu zata doğru yöneltmiş; onu dinlemeye durmuştu.

– Bizler, Cahiliyye döneminin insanlarıyız; kendi elimizle yapageldiğimiz putlara tapan ve kızlarımızı öldüren kişileriz biz, diyordu. Ancak, belli ki anlatacağı şeyin onda bıraktığı tesir çok büyüktü. Kesik kesik konuşuyordu.

– Benim de bir kızım vardı. Ben de bir gün, cehalete ait bu baskılara

dayanamayıp kızımı yanıma çağırdım. Koşarak geldi; çağırıp onunla ilgilenmemden o kadar mutlu olmuştu ki! Elinden tuttum ve uzaklarda bildiğim bir kuyunun yanına götürdüm onu. Eli avuçlarımın içinde kuyunun kenarında otururken, birden itip onu kuyuya atıverdim. Aşağıya düşerken, "Babacığım! Babacığım!" diye çığlıkları yükseliyordu. Huzur-u âlileri birden hüzne bürünmüştü. Resûl-ü Kibriyâ ağlıyordu. O kadar ağladı ki, gözyaşlarıyla sakal-ı şerifleri ıslanmıştı. O'nun bu kadar hüzünlendiğini gören bir başka sahabe kalktı ve adama dönüp:

– Ne yaptın sen! Resûlullah'ı hüzne boğdun, diye tepki gösterdi. Efendiler Efendisi aynı kanaatte değildi. Eliyle de işaret ederek:

– Bırak onu! Çünkü o, geçmişinde yaşadığı önemli bir yanlışı sorguluyor, dedi. Ardından da adama dönerek:

– Yaşadıklarını bana birkez daha anlatır mısın, dedi. Adam yeniden anlatmaya başladı. Hüzün, artarak devam ediyordu. Efendiler Efendisi'nin gözlerinde ağlamaktan yaş kalmamış, göz pınarları kurumuştu. Ardından herkese şunları söyledi:

– Şüphesiz ki Allah (celle celâluhû), bugününüzün hakkını vererek O'na kul olduğunuz sürece, Cahiliyye döneminde yaptıklarınızı orada bırakır.

Adam da, içini dökmüş ve en yetkili merciden içini rahatlatacak bir cevap almıştı. Eski hatalarını affettirebilmek için kim bilir neler yapacağının sözlerini veriyordu kendi kendine. İşte burada Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), yine adama döndü ve:

– Haydi şimdi, her şeye yeniden başla, dedi.

TEBLİĞ ÂYETLERİ

Bir taraftan İbn Erkam'ın evindeki faaliyet devam ediyor; diğer yandan da insanlar, teker teker İslâm'a davet ediliyordu. Buna rağmen müşrikler, buldukları her fırsatı mü'minlerin aleyhinde değerlendirmeyi şiar edinmiş; onları sürekli taciz etmeye çalışıyorlardı. Gerçi, gelen âyetlerde hem onların durumu ortaya konuluyor hem de mü'minleri yarın adına bekleyen sürprizlerden bahisler açılıyordu. Mü'minler için tek dayanak O idi ve O (sallallahu aleyhi ve sellem) da, her gün yeni bir mesajla insanları besliyor, yol ve yöntem öğretiyordu.

Hira'daki buluşmadan bu yana, beş yıla yakın bir süre geçmişti. Allah'ın âyetlerini, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) insanlara tebliğ ediyor ve bizzat talimini de yerine getiriyordu. İbn Erkam'ın evinde, tam anlamıyla Rahmânî bir sofra kurulmuş; sahabe de bu sofradan doyasıya istifade ediyordu. Bu sofranın müdavimleri, buradan aldıkları boyayı başkalarına da taşımaya başlamışlardı. Artık sofra, dar geliyordu.

Derken, bir anda ortamın havası değişmiş ve vahyin gelişini haber veren bir görüntü hâsıl olmuştu. Gelen âyet, şunları söylüyordu:

– Emrolunduğun şeyi, onların başlarını ağrıtırcasına tebliğ et ve müşriklerden de yüz çevir! Bunu yaparken alaycı bir tavır sergileyenlere karşı Biz Senin arkandayız ve yeteriz. Onlar ki, Allah'a başka ilahları da ortak koşarlar; işin gerçek yönünü yarın onlar da bilecekler.

Üç yıllık süreci sona erdirecek bir emirdi bunlar aynı zamanda. Anlaşılan, ilk defa muhatap olunan bir toplumda, tebliğ adına bazı devreler vardı ve şimdi, bu devrelerden biri geride kalıyor, irşad ve tebliğ adına yeni bir sayfa daha açılıyordu.

HZ. ÖMER'İN GELİŞİ

Bir Çarşamba akşamıydı. Efendiler Efendisi, İbn Erkam'ın evinde ellerini kaldırmış; dua dua yalvarıyordu. O kadar içten ve ısrarcıydı ki, bu durum yanındakilerin gözünden kaçmadı. Karıncalanmış avuçlarını semaya kaldırıp gözlerini semaya dikmiş, içtenlikle şöyle dua ediyordu:

– Allah'ım! Şu iki adamdan hangisi daha sevimliyse onunla dinini aziz kıl: Ömer İbn Hattâb ve Amr İbn Hişâm!

Ömer İbn Hattâb, sert yapılı bir adamdı; gözü pekti ve kimseden çekinmezdi. Bu tavır, adeta ona babasından kalan bir mirastı. Onun için eniştesiyle kız kardeşi, Müslüman olduklarını Ömer'den gizlemişlerdi, kimseye fark ettirmeden namaz kılıp Kur'ân okuyor; gizliden gizliye de tebliğde bulunuyorlardı.

Aslına bakılırsa Hz. Ömer, gelişmeleri uzaktan izliyor; üzerindeki baskıları bir türlü atıp Müslüman olamasa da, en azından bu dini tercih edenlerdeki fazileti görüp takdir ediyordu. Bir akşam, Kâbe'ye gelmiş ve orada gecelemeye karar vermişti. Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) buraya geldi ve Kur'ân okumaya başladı; Hâkka sûresini okuyordu. Hz. Ömer, ilk defa duyuyordu ve sözdeki cezbe çok hoşuna gitmişti. Etkisinden kurtulmak için bir kulp takması gerekiyordu ve tepki olarak Kureyş'in dediği gibi:

– Şâir, deyiverdi. Ancak gelen ses devam ediyordu:

– Şüphesiz ki o, kerim bir elçi olan Cibril'in sözüdür; asla bir şâirin kavli değildir. İnanmamak için ne kadar da ayak diretiyorsunuz!

Olacak şey değildi! Aklından geçirdiği yakıştırmaya hemen cevap gelmişti. Bu sefer:

– Kâhin, diye geçiştirmeye çalıştı. Ses gelmeye devam ediyordu:

– O, bir kâhin sözü de değil; siz ne kadar da az zikrediyorsunuz! O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilen ulvî bir kelamdır.

Bu şekilde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sûreyi sonuna kadar okumuş ve

Ömer de bunu, büyük bir şaşkınlık ve merak içinde dinlemişti. O gece bir hayli ve uzun uzun düşündü. Zihnen gelgitler yaşıyordu. Ama bunlar, henüz Ömer'i harekete geçirip saf değiştirtecek güçte değildi. Onun için ertesi sabah, yeniden eski arkadaşlarının arasına dalmış, eski alışkanlıklarına geri dönmüştü.

Amr İbn Hişâm (Ebû Cehil) ise, her fırsatta Allah Resûlü'ne karşı çıkan ve din adına her gelişmeyi engelleme yarışına girişen ve bundan da haz duyan bir adamdı. Bugüne kadar Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), onun da Müslüman olması için çok uğraşmış, ama ona bu, bir türlü nasip olmamıştı. Defalarca kapısına kadar gitmiş; fakat her defasında hakaretle karşılaşıp mübarek yüzünde tükürükle geri dönmüştü. Buna rağmen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Ebû Cehil'in peşini bırakmıyor ve bir de dualarına alarak, her şeye rağmen onun da kalbine iman koyması için Allah'a dua ediyordu. Ancak bu dua, Ömer için kabul görecek ve kaybeden Ebû Cehil olacaktı.

Efendimiz'in dua ettiği günün ertesi sabahında Ömer, Safa tepesine yönelmiş; İbn Erkam'ın evinde buluşan mü'minlere kötülük yapma niyetiyle yola düşmüş; kılıcı belinde, tam tekmil yürüyordu. Yolda giderken karşısına, Müslüman olduğu hâlde imanını gizleyen bir başka sahabe Nuaym İbn Abdullah çıkıverdi. Gördüğü manzara Nuaym'ı endişelendirmişti; zira Ömer, o kadar öfkeliydi ki, burnundan soluyordu. Ne yapıp edip onu yolundan çevirmeli ve böylelikle şerrinden emin olmalıydı. Onun için:

– Nereye gidiyorsun ey Ömer, diye sordu.

– Şu Kureyş'in arasına iftirak salan, ataları ve ilahları hakkında kötü sözler söyleyen ve onları ayıplayan sâbi Muhammed'i öldürmeye gidiyorum, cevabını verdi.

Zannında isabet etmişti; Ömer gerçekten çok kötü bir niyet taşıyor ve bu niyetini icra etmek için de yola koyulmuş, İbn Erkam'ın evine gidiyordu. Ne yapıp edip onu bu yoldan çevirmeliydi. Aklına ilk gelen şey, Ömer'in eniştesiyle kız kardeşi oldu.

– Vallahi de nefsin seni aldatmış ey Ömer! Abdimenâfoğullarını kendi hâlinde bırakıp da gidiyor; Muhammed'i öldürmek için yol alıyorsun? Bâri, kendi evine dön de, önce onların işini hâllet!

Ömer, büyük bir şok geçirmişti. Olamazdı; onun haberi olmadan kendi ailesinden birisi gidip de Müslüman olamazdı! Onun için hemen sordu:

– Kendi evimde ne var ki? Yoksa?..

Evet... Kendi ailesinden de bu tatlı su kaynağına uğrayan ve o pınardan doya doya içmeye başlayanlar vardı. Ancak Ömer bunlardan habersizdi ve çabuk söylemesi için Nuaym'ı sıkıştırıyordu. Nihayet Nuaym, en azından hedef değiştirmiş ve bir müddetliğine de olsa zaman kazanmıştı. Şimdi ise, gerçeği söylemek durumundaydı:

– Eniştenve amcaoğlun Saîd İbn Zeyd ile kız kardeşin Fâtıma Binti Hattâb. Vallahi onlar da Müslüman olup Muhammed'e tâbi oldu, O'nun dinine girdiler; sen önce kendi meseleni hâllet, dedi Ömer'e.

Ömer'in beyninde ardı ardına şimşekler çakmıştı. Nasıl olur da, haberi olmadan kendi hanesinden birileri gider ve bu akıntıya kapılabilirdi? Meseleye hemen müdahil olmalı ve el koymalıydı. Onun için, anında yön değiştirdi. Adeta uçarak gidiyordu. Ancak, bu seferki hedefi, Allah Resûlü değil; eniştesiyle kız kardeşiydi.

Tam kapıya yaklaşmıştı ki, içeriden yürek yakan bir ses duydu. Kâbe'de geçirdiği geceyi hatırlatan bir sesti bu. Her ne kadar bu sesin sahibi farklı olsa da, kaynağı aynıydı. Habbâb İbn Erett'in sesiydi bu:

– Tâ-hâ. Biz Sana bu Kur'ân'ı güçlük çekesin diye indirmedik…

Henüz farkında olmasa da koca Ömer erimeye başlamıştı. Ancak o, bir anda teslim olacak gibi gözükmüyordu. Kendini toparlayıp şiddetle kapının tokmağını dövmeye başladı. Bir taraftan da gür sesiyle bağırıyor, bir an önce kapıyı açmalarını istiyordu.

Ömer'in sesini kapıda duyan ev halkında büyük bir telaş başlamıştı. Zira niçin geldiği belli olmuştu. Evde kendilerine Kur'ân öğreten Habbâb'ı bir kenara gizlediler ilk olarak. Ardından da, ellerindeki Kur'ân âyetlerini dizinin altına aldı kardeşi Fâtıma. Evin hâli, Ömer'in gelişine müsait hâle gelir gelmez de kapıyı açtılar, ürpererek.

Ömer çok zeki bir insandı; kapının geç açılması da onu iyice işkillendirmişti. Hemen sordu:

– Biraz önce duyduğum o ses ne idi?

"Ses falan duymadın ki" mânâsında:

– Ne sesi duydun ki, demeye çalıştılar.

– Hayır, duydum, dedi ve ardından; hiddetle üzerlerine yöneldi. Bir taraftan söyleniyor, diğer yandan da ateş püskürüyordu:

– Duydum ki, sizler de Muhammed'in dinine girmiş, O'na tâbi olmuşsunuz, dedi ve hızını alamayıp eniştesi Saîd İbn Zeyd'e şiddetle vurdu. Kız kardeşi Fâtıma, Ömer'e engel olmak isteyince bir darbe de ona indirdi. Ömer gibi birinin sillesine dayanmak zordu ve Hz. Fâtıma, kanlar içinde kalakalmıştı. Ancak bu, onun için yeni bir hamlenin başlangıcıydı. Zira, artık kaybedeceği bir şeyi kalmamıştı. Nasıl olsa ağabeyi her şeyden haberdardı. Hem, Hz. Fâtıma da aynı toprağın semeresi, Hattâb ailesinin bir kızıydı. Öyleyse hâlâ gizlemenin bir anlamı olamazdı ve yiğitçe bir tavırla dikildi ağabeyinin karşısına:

– Evet, biz de Müslüman olduk! Ne var bunda! Allah ve Resûlü'ne iman ettik biz. Haydi şimdi istediğini yap bakalım!

Ömer, üçüncü vurgununu yemişti. Normal şartlarda bir insanın kendisine böyle tavır takınmasının imkânı olamazdı. Hele bir kadın çıkacak ve Ömer'e karşı koyacaktı! Nasıl oluyordu da kız kardeşi, Ömer'e cevap yetiştiriyor ve meydan okurcasına bir tavır sergileyebiliyordu? Ortalığı derin bir sessizlik bürümüştü. Uzun uzun kardeşine baktı Ömer; kanlar içinde kalmıştı; ama duruşunda ayrı bir asalet vardı. Yaralı aslan gibi bir duruşu vardı; her şeye rağmen onurunun peşindeydi. Bakışlarında, "Öldürsen ne çıkar! Biz, gerçek huzuru Muhammed'in yanında bulduk." mesajları gizliydi. Belli ki bu vurgun, koca Ömer'i dize getirmişti. Demek ki bunun için, enişte ve kız kardeşin Ömer'den şiddet görmesi gerekiyordu. Anlaşılan kader, o güne kadar karşı cephe adına kök söktüren bir gücü, enişte evinde eritmeyi takdir buyurmuştu. Yaptıklarına bin pişman olmuştu. Ömer'deki değişim, gün yüzüne çıkmak üzereydi; ses tonunu kontrol altına almış bir şekilde kız kardeşine seslendi:

– Ben buraya gelirken okuduğunuz şu sayfayı bana ver de, Muhammed'e gelen şey ne imiş bir bakayım.

Onlar da şaşırmışlardı. Bir aralık, vermekle vermemek arasında tereddüt yaşadılar. Çünkü Ömer, sayfayı alıp yırtabilir, ağzını bozup Kur'ân ve Efendileri hakkında uygunsuz sözler sarfedebilirdi. Onun için Hz. Fâtıma:

– Ona bir kötülük yapmandan endişe ediyoruz, diye cevapladı.

– Korkma, diyordu Ömer, alttan alarak. Ardından da, hiçbir zarar vermeden, okuduktan sonra geri vereceği hususunda yemin ederek güvence verecekti.

Biraz önce kanlar içinde kalan kız kardeşin sevincine diyecek yoktu; ağabeyinin gelişini sezmişti artık. Tanıyordu onu zira… Ömer çözülmüştü. Onun için bir adım daha attı:

– Ey kardeşim! Sen, hâlâ şirkin kirliliği içindesin; hâlbuki bu Kur'ân'a necis olanlar el süremez!

Peki, o zaman ne yapmak gerekiyordu? Hemen guslü anlattı Hz. Fâtıma… Zira bu, Allah kelamıydı ve Allah'ın razı olacağı şekilde ele alınmalıydı.

Ömer için bu, büyük bir imtihandı. Ancak, bu büyük vurgunun ardından o, kesin kararını vermiş ve son tercihini yapmıştı. Gitti ve kardeşinin anlattığı şekilde abdest aldı. Biraz önceki kasvet, yerini cennet bağlarındaki huzura bırakmış, yüzlerden mutluluk akıyordu.

Bu arada Hz. Fâtıma, Tâ-hâ sûresinin yazılı olduğu sayfaları Hz. Ömer'e vermiş; o da okuyordu. Bir noktaya gelince kendini tutamadı ve:

– Ne güzel kelam... Ne tatlı ifadeler bunlar, dedi.

Beri tarafta; gizlendiği yerden Hz. Ömer'in Kur'ân okuyuşunu dinleyen ve okuduktan sonra da kanaatini izhar eden, yorumuna şahit olan Habbâb İbn Erett, tekbir getirip haykırmamak için kendini zor tutuyordu. Daha dün akşam

İbn Erkam'ın evinden yükselen dua, bütün canlılığıyla zihninde duruyordu. Bir dua, bu kadar kısa sürede icabet görür ve iki Ömer'den biri bu kadar kısa sürede huzura gelir miydi! İşte şimdi Habbâb, gizlendiği yerden buna şahit oluyordu. Çok geçmeden de, heyecanını yenemeyip saklandığı yerden çıktı ve Hz. Ömer'e:

– Ey Ömer! Vallahi de ben senin, Allah'ın Nebisi'nin duasına mazhar olduğunu umuyorum! Daha ben dün, O'nu, "Allah'ım! Ne olur, dinini şu iki Ömer'den birisiyle te'yid buyur. Ömer İbn Hattâb ve Amr İbn Hişâm!" diye dua ederken duydum. Allah'a yemin olsun ki işte bu o, yâ Ömer, diye seslendi.

Hz. Ömer, iki sürprizi birden yaşıyordu; öncelikle Habbâb'ın burada ne işi vardı ve şimdiye kadar neredeydi? Niye saklanmış ve şimdi niçin gelip de kendisine bunları söylüyordu?

Onun için ikinci sürpriz, öldürmek için kılıcını kuşanıp da yanına gitmeye çalıştığı Allah Resûlü'nün büyüklüğüydü. Arada ancak bu kadar fark olabilirdi. Sen O'nu öldürmek isteyecek ve yola koyulacaksın, O ise, senin imanını kurtarmak için vakit ayıracak ve dua dua Rabbine yalvaracak. Aman Allah'ım! Bu ne azamet, bu ne büyüklüktü!

Artık o heybetli Ömer'i büyük bir mahcubiyet bürümüştü. Habbâb'a döndü ve:

– Ey Habbâb! Bana Muhammed'in yerini gösterebilir misin? Hemen yanına gitmek istiyorum, dedi.

– Şimdi O, Safa tepesinde arkadaşlarıyla beraber bir evde bulunuyor.

Artık Hz. Ömer'in hedefi belliydi. Gerçi bu hedef, sabah evinden çıktığı zamanki hedefle aynıydı; ama bu sefer niyet farklıydı.

Çok geçmeden İbn Erkam'ın kapısını çalıyordu Hz. Ömer. Delikten dışarıya bakan sahabe, kapıdakinin Ömer olduğunu görünce heyecan ve korku ile hemen Resûl-ü Kibriyâ'nın yanına koşmuştu:

– Yâ Resûlullah! Kapıdaki Ömer! Kılıcını da kuşanmış kapıda bekliyor, diyordu.

Hz. Hamza ileri atıldı:

– İzin ver, gelsin yâ Resûlullah! Şayet, gelişiyle hayır murad ediyorsa biz de onu alır bağrımıza basarız. Ancak kötü bir niyet besliyorsa işte o zaman biz, kılıcını alır ve kendi kılıcıyla onu öldürürüz!

Zaten, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da farklı düşünmüyordu. Duanın ne büyük bir silah olduğunu söyleyen de, ellerini açıp Ömer için dua eden de zaten O değil miydi? Elbette bu sıkıntılar içinde Allah (celle celâluhû), Habîbi'ni yalnız bırakmayacak ve isteklerine cevap verecekti. Talebinin kabul görmesinin şükrü içindeki Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

– İzin verin gelsin, buyurdu. Kendileri de, oturdukları yerden kalktı. Belli

ki, Ömer'in gelişini ayakta karşılamak istiyordu.

Kapı açılmış ve dev cüsseli Ömer de içeri girmişti. Karşısında, şefkatle kendisine kucak açan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) duruyordu. Bu sıcaklığın bir benzeri, ancak cennetlerde bulunabilirdi. Allah Resûlü önce, şiddetle kavrayıp sinesine sardı Hz. Ömer'i ve ardından da:

– Şimdiye kadar neredeydin ey Hattâboğlu! Allah'a yemin olsun ki neredeyse, Allah başına bir musibet getirinceye kadar gelmeyeceğini düşünür olmuştum, buyurdu.

– İşte; geldim yâ Resûlullah! Allah'a, Resûlü'ne ve O'nun katından gelenlere iman etmek için geldim!

İbn Erkam'ın evinden, Safa tepesinden Mekke'ye doğru coşkulu bir tekbir yankılanıyordu; zira, Hz. Ömer'in gelişini duyan ve akşamki duaya muttali olan -Resûlullah dahil- herkes, heyecandan kendini tutamamış ve bir ağızdan tekbir getirmeye durmuştu. Zaten, Ömer'in gelişi de ancak böyle karşılanırdı!

Hz. Ömer'in gelişi, artık yeni bir dönemin başladığını gösteriyordu. Hz. Hamza'dan sonra Ömer gibi bir gücü daha yanlarında gören ashab-ı Resûlullah, birer ikişer İbn Erkam'ın evinden çıkmış; Safa tepesindeki tekbiri Mekke'ye yaymanın yarışına girişmişlerdi. Zira Hz. Ömer'in gelişi, herkese ayrı bir güç vermiş; o Müslüman olduktan sonra daha bir izzetle dolaşır olmuşlardı; namaz kılarken daha rahat hareket ediyor, Kur'ân okurken de başkalarının musallat olmasından o kadar endişe duymuyorlardı. İbn Mes'ûd Hazretlerinin dediği gibi Hz. Ömer'in Müslüman oluşu, din adına bir fetih anlamına geliyordu.

Hz. Ömer Müslüman olmuştu olmasına, ama içinde yaşadığı değişimi herkese haykırmadan rahat edecek gibi görünmüyordu. Onun için Efendimiz'e döndü ve:

– Yâ Resûlullah! Biz hak üzere olduğumuz hâlde neden dinimizi gizliyoruz ki? Hâlbuki onlar, bâtıl üzere oldukları hâlde anlayışlarını açıktan dile getiriyorlar, dedi. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), sabır ve temkin insanıydı. Daha önce Ebû Bekir'e seslendiği gibi seslendi ona da:

– Ey Ömer! Zaten yaşadıklarımızı görüyorsun… Bizler henüz bunu yapacak sayıda değiliz.

– Seni hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki, daha önce hangi meclislerde dolaşmışsam gidip hepsinde imanımı haykıracağım, dedi ve İbn Erkam'ın evinden çıktı. İlk uğradığı yer, Kâbe idi. Önce, yılların yanlışlığına inat göstere göstere tavaf etti onu. Sonra da Kureyş'in yanına gitti. Anlaşılan, zaten onlar da bu gelişi bekliyorlardı. Ebû Cehil öne atıldı:

– Herhâlde sen de sâbi olmuşsun, dedi alaylı bir üslupla.

Ömer, kendince kükredi:

– Ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed de, O'nun hem kulu hem de Resûlü'dür.

Bunu söyleyen dünkü arkadaşları Ömer bile olsa, müşriklerin buna tahammülleri yoktu ve hep birden üzerine üşüşüverdiler. Ancak, ortada bir Ömer gerçeği vardı. Üzerine ilk gelen Utbe'yi kaptığı gibi altına almış, güzelce hırpalayıvermişti. Parmağı gözüne batan Utbe, feryâd ü figân içinde çırpınıyor ve ıstıraptan Mekke'yi inletiyordu. Kolay lokma olmadığı zaten belliydi; ama Ömer sanki eski Ömer'den daha güçlü ve çevik çıkmıştı. Etrafındaki kalabalık bir anda dağılıverdi. İslâm'ın izzetini Mekke sokaklarında temsil ederek yürüyen Ömer'e artık kimse karşı koyamıyordu. O da, Resûlullah'ın yanında verdiği sözü yerine getirmek için bütün meclisleri dolaştı ve duymayan sağırlara da duyurdu adını ve İslâm'ın güzelliklerini.

Yine de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) endişelenmişti. Nihayet gelişini görünce de, üzerine titrercesine neler olduğunu sordu. Vazifesini kusursuz yerine getirmenin huzuruyla Hz. Ömer anlatmaya başladı:

– Anam-babam Sana feda olsun yâ Resûlullah! Endişe edeceğiniz hiçbir şey yok! Allah'a yemin olsun ki, İslâm'la şereflenmeden önce uğradığım her bir meclise uğradım ve içimden geldiği gibi kimseden korkup çekinmeden imanımı haykırdım.

HABEŞİSTAN HİCRETLERİ

Vahiy geleli beş yıl olmuştu. Aylardan Recep idi. İbn Erkam'ın evi, kısmen de olsa problemi çözmüş, imana ait meselelerin daha sakin bir atmosferde görüşülmesine zemin hazırlamıştı. Ancak bu, sadece söz konusu evle sınırlı bir durumdu; buradan ayrılan insanlar, yeniden takibe alınıyor ve bilhassa zayıf ve korumasız olanlar, giderek artan bir şiddete maruz kalıyorlardı. Her geçen gün Mekkeliler, daha bir acımasız oluyor ve inananlara, Müslümanca yaşama hakkı tanımıyorlardı. Onun için daha kalıcı bir çözüm gerekliydi.

Bu arada Allah (celle celâluhû), Cibril-i Emîn vasıtasıyla mü'minlere yeni bir yol göstermişti:

– Bu dünya hayatında ihsan şuuruyla hareket edenlere Allah da ihsanla muamele eder. Ve şüpheniz olmasın ki, Allah'ın yarattığı yeryüzü çok geniştir; bununla birlikte sabredip de dişini sıkanların mükâfatı, sayısız bir şekilde kendilerine verilecektir.

Âyet, herkese açıktan hicret emri vermemekle birlikte böyle bir yolculuğun, dinî hayatı yaşayabilmek adına getireceği rahatlıktan bahsediyordu. Madem ki yeryüzü genişti; o zaman bu genişlikten istifade edilmesi gerekiyordu. Bunun için de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), şöyle bir yönlendirmede bulunacaktı:

– Keşke Habeşistan'a gidebilseniz. Zira orası güvenli bir yerdir; hem, orada bir melik var ki, yanında kimseye zulmedilmez!

Habeşistan, Mekke için tanıdık bir yerdi; zira ticaret maksadıyla sıklıkla buraya gelirler ve belli başlı ihtiyaçlarını buradan giderirlerdi. Bu gidiş-gelişlerde, ülkenin genel yapısı hakkında bir hayli malûmat sahibi olunmuştu. Buna binaen de mü'minler, Necâşî'nin ülkesine sevkediliyordu.

Birinci Hicret

Hemen hazırlıklar başladı ve Mekke'deki şiddete hedef olmaktan kurtulup dinlerini daha iyi yaşayabilmek için dördü kadın toplam on beş kişilik bir ekip yola koyuldu. Başlarında, Efendimiz'in damadı Hz. Osman da vardı. Elbette bu yolculuk, fırsat kollayan Kureyş'ten gizli yapılacaktı. Gecenin karanlığında ve kimseye haber etmeden Mekke'den yeni bir dünyaya hicret yaşanıyordu.

Kimisi yürüyerek kimisi de binek üzerinde sahile kadar gelmişlerdi. İnayet-i ilahiye yollarına su serpmişti bir kere; kendilerini sahilde bekleyen iki gemiyle karşılaştılar ve yarım dinar karşılığında bu gemilere binerek Habeşistan'ın yolunu tuttular.

Beri tarafta Mekke'de, Hz. Osman ve hanımı Rukiye validemiz, Mus'ab İbn Umeyr, Abdurrahman İbn Avf, Ebû Seleme ve hanımı Ümmü Seleme validemiz ve Osman İbn Maz'ûn gibi önde gelen isimlerin de aralarında bulunduğu bu insanların yokluğu kısa süre içinde anlaşılmıştı ve arayıp bulmak için arkalarından Kureyş'in elçileri gitmişlerdi. Ancak, artık çok geç kalmışlardı; zira, sahile geldiklerinde gemiler çoktan hareket etmiş ve mü'minler, sahil-i selâmete yelken açmışlardı.

Nihayet, Habeşistan'a ulaştılar; artık ne Ebû Cehil'le Ebû Leheb'in baskıları, ne Utbe ve Şeybe'nin hakaretleri ve ne de Ukbe ile Ümeyye'nin sataşmaları vardı! Mekke'de iken, sadece dinlerini yaşama adına attıkları her adımda karşılarına dikilen bütün engeller bir anda yok olmuş, namazlarını huzur içinde kılıp huşu ile Kur'ân okuma fırsatı bulmuşlardı.

Efendiler Efendisi, Habeşistan'a gidenlerden uzun zaman haber alamamıştı, başlarına neler geldiğini merakla bekliyordu. Nihayet o cihetlerden gelen bir kadın, huzura gelip Hz. Osman ve Hz. Rukiyye'yi gördüğünü anlatacaktı. Bu haber karşısında sevinen Habîb-i Zîşân:

– Şüphesiz Osman ve hanımı, İbrahim ve Lût'tan sonra ailecek hicret eden ilk evin sahibidir, buyuracaktı.

Geri Dönüş

Aradan iki ay daha geçmişti. Ramazan ayının bir gününde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yine Kâbe'ye gelmiş, Rabbine ibadet ü taatle meşguldü. Yine etrafında bir kalabalık birikmiş, ne yapacağını seyre dalmışlardı. Bir ara Efendiler Efendisi, bütün hücreleriyle birlikte Kur'ân okumaya başladı; Necm sûresini okuyordu. Kulaklarına gelen bu kelam, oradakilerin daha da dikkatini çekmiş ve pürdikkat O'nu dinliyorlardı. Zira, o güne kadar hep işin şamatasını yapmış ve yanlarında Kur'ân okunduğunda kuru gürültü yaparak, kelâm-ı ilahîden insanların istifade etmelerine engel olmak istemişlerdi. Belki de ilk defa bu kadar net işitmiş, ilahî kelamın ağırlığını ilk defa engelsiz dinleme fırsatı bulmuşlardı.

Herkes, gerçek niyetini unutmuş, kendini Kur'ân'ın sihirli dünyasına

kaptırıvermişti. Yürekleri okşayan o ilahî beyan, adeta zihinlerindeki bütün kir ve pası silip süpürmüş; onları da bambaşka insanlar hâline getirivermişti. Nihayet Efendiler Efendisi, sûrenin sonundaki secde âyetini okuyunca hemen secdeye gitti. O da ne; dinleyen herkes, yaptıklarını hiç sorgulamadan Allah Resûlü'nü taklit edip O'nunla birlikte secdeye gidiyordu! Sanki bu kelama ve onu tebliğ eden Resûlullah'a savaş ilan edenler onlar değildi! Kâbe'nin Rabbi, sanki gelecek günlerin perdesini aralamış, onlardan birini Mekke sakinlerine gösteriyordu.

Tabii olarak bu manzarayı seyreden başkaları da vardı; o kadar yakında olmadıkları için gördükleri bu manzaraya bir anlam verememiş ve Efendimiz'le birlikte secdeye giden Mekkelileri kınıyorlardı. Onları yeniden küfür çizgisine çağıran bir kınamaydı bu ve çok geçmeden hemen, kendilerinin büyülendiğini iddia ederek gerisin geriye dönüvereceklerdi.

Bu hadise, Habeşistan'a ulaşıncaya kadar şekil değiştirmiş ve sadece zahiri görüntüsüyle birlikte anlatılır olmuştu. Habere göre, artık Mekkeliler Müslüman olmuştu. Öyleyse Resûlullah'tan ayrı kalmaya ne hâcet vardı! Mekkeliler Müslüman olmuşsa, orada işkence ve sıkıntı da kalmamış demekti! Gerçekten de çok sevinmişlerdi. Bir taraftan da, hayret etmiyor değillerdi; bu kadar kin ve inat, iki ay içinde nasıl olur da değişebilir, katı kalpler bir anda nasıl da yumuşayıp Hak karşısında secdeye gidebilirdi! Demek ki Allah dileyince her şey olabiliyordu ve hemen geri dönme kararı aldılar.

Yine gemiye binmiş ve karşı sahile ulaşmışlardı. Artık, Efendimiz'e, Mekke'ye, Kâbe'ye, diğer mü'min kardeşlerine, çoluk-çocuklarına ve mal-mülklerine kavuşacak olmanın heyecanıyla yürüyorlardı. Nihayet, Mekke'ye bir saatlik bir mesafeye geldiklerinde işin gerçek yüzünü anlamışlardı. Bir yanlış anlamanın kurbanı olmuşlardı! Gerçekten de zor bir durumdu; geri dönüp yeniden Habeşistan'a gitmekle Mekke'ye girmek arasında gidip geldiler bir müddet! Daha sonra da, bir kısmı geri dönüp Habeşistan'a gitmeyi; diğer bir kısmı da, gecenin karanlığını bekleyip Mekke'ye girmeyi tercih edecekti.

Evet, Habeşistan'a geri dönenler yine kurtulmuştu; belki, yakınlarına kadar geldikleri hâlde Resûlullah'la görüşememiş, Kâbe'yi ziyaret edip arkadaşlarıyla hasbihal de edememişlerdi. Ancak, en azından Mekke'nin kin ve nefretinden korunmuş; huzur içinde ibadetlerini yapabilecekleri bir zemine yeniden kavuşmuşlardı. Mekke'ye geri gelenler ise, kendilerine sahip çıkacak bir hâmi bulabilenler, bir müddetliğine de olsa işkenceden kurtulmuşlardı. Ancak diğerleri, yeniden eski günlere geri dönmüş ve kendilerini, eskisinden de beter bir sıkıntının içinde buluvermişlerdi. Bu sefer, müşrikler önceki gidişi de bildiklerinden dolayı işi ihtimale bırakmıyor ve karşılaştıkları her yerde söz ve fiille mukabelede bulunup işkence yapıyorlardı.

Mus'ab İbn Umeyr'in Durumu

Mekke'de bunalanların Habeşistan'a hicret haberini alınca Mus'ab İbn Umeyr de, ümitlenmiş ve bir yolunu bularak, hapsedildiği yerden kurtulup Habeşistan'a hicret etmişti. Allah yolunda hicret eden ilk muhâcirler arasında o da yer almıştı. Şimdi ise, zemherirde açan güneş gibi Habeşistan dönemi bitmiş; yeniden Mekke'ye dönmüşlerdi.

Annesi için bu, bulunmaz bir fırsattı ve döner dönmez tekrar hapsetmek istedi Mus'ab'ı! İkisi de kararlıydı ve ikisi de gözyaşı döküyordu; annesi, öz evlâdını kendince bir hayal uğruna kaybetmenin üzüntüsüyle ağlıyor, oğul ise, Hakk'a kalbinin kapılarını kapatıp üstüne gelen annesinin gereksiz inadına yanıyordu! Yüreği imanla dolup taşan bir delikanlının, imana ateş püsküren bir anneyle imtihanı, küfürde inatla imanda ısrarın bir mücadelesiydi!

Bu durum, kendi öz evlâdı Mus'ab'ı evinden kovacağı ana kadar da devam edecekti. Kendini dinlemeyen birine, 'oğlu' nazarıyla bakmayı düşünmüyordu Hünâs Binti Mâlik. Yine böyle bir gün, iyice sinirlenmişti. Israr etmişti; ama Mus'ab, Allah'ı inkâr edip bir türlü putlara temennâ durmuyordu. Duyduğu kin, evlât sevgisini gölgede bırakacak mahiyetteydi ve:

– Ne hâlin varsa gör. Artık ben senin annen değilim, deyiverdi. Her şeyden mahrum etmişti Mus'ab'ı… Öz oğlunu kovup, evinin kapılarını sürgülerken, aynı zamanda imana da kalbini tamamen kapatmış oluyordu.

Bir annenin oğlundan kopması ne kadar zor ise, imana uyanmış bir evlâdın, annesini 'ebedî yokluk' içinde kendi hâline bırakması da o derece dayanılmazdı. Ancak, dünya adına vazifesinde kusur etme niyetinde değildi Mus'ab! Mal-mülk de ne lâf; gözünde ne dünya nimetleri ne de gelecek kaygısı vardı. Başta annesi olmak üzere bütün insanlığın imanı doldurmuştu gözlerini ve bir sevda olmuştu onun için bu! Âdeta yalvardı annesine:

– Ey anneciğim! Ne olur bir de beni dinle! Gel, sen de, yegâne ilâhın Allah ve Muhammed'in de O'nun kulu ve Resûlü olduğuna bir inanıver.

Davet ne kadar tatlı ve yumuşak ise, ona gelen cevap da o derece sert ve tavizsizdi:

– Yıldızlara yemin olsun ki, asla! Senin dinine girecek kadar ne aklımı kaybettim ne de şuurumu yitirdim!

Uğraşlar netice vermiyordu ve çaresiz vedalaşıp koptu hanesinden! Sıcak bir yuvadan kovulmuştu kovulmasına; ama dünyanın en sıcak gönlüne kuracaktı otağını! Geldi Resûlullah'ın huzuruna, teslim oldu ona ve ayrılmadı bir daha!

Artık Mus'ab da, diğer sahâbîler gibi, bulabildiği haşin libaslar içinde, bazen karnı doyan, zaman zaman da açlıktan kıvranan bir insandı. O da artık, Habbâbların, Bilâllerin arasına girmişti. Güzel kokular sürmeye alışkın

mübarek cildi, açlık ve sıkıntıdan, baharda kabuk değiştiren yılan derisi gibi kabarmış; pul pul dökülüyordu.

Uzaktan meclise geliyordu bir gün! Yaklaşırken etrafındaki sahabîlerle birlikte gelişini seyrediyordu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de. Mus'ab'ın yorgun; ama huzurlu hâlini süzen gözlere çoktan yaş yürümüştü; başlar öne eğildi... Hüzünlenmişlerdi beraberce!.. Zira Mus'ab, eski ve yıpranmış, köhne bir elbise içindeydi. İslâm'dan önceki durumunu bilenlere, onun bu hâli çok dokunmuştu. Bilâl, zaten fakirdi. Habbâb ve Ammâr'ın da imkânları iyi değildi; alışkındı onlar yokluğa! Ama Mus'ab öyle miydi? Gördükleri karşısında Resûlullah da dayanamadı ve şunları söylemeye başladı:

– Bu gelen Mus'ab'ı ben, daha önce de görüyordum. Anne-babası yanında Mekke'de ondan daha kıymetli biri yoktu. O, bunların hepsini Allah ve Resûlü için terk etti ve geldi buraya!

O ise, bütün bu olup bitenlere aldırış etmiyordu. Zira, insana huzuru, elbise vermiyordu ki! Bir kalpte iman yoksa kalıp, bedeni sıkan sürekli bir işkenceydi. O'nun bir hedefi vardı; iman adına gökler ötesine uzanan bir vesileye tutunmuş, günden güne derinleşiyor ve sürekli mesafe alıyordu. Günbegün gelen âyetleri ezberliyor, Mürşid-i Ekmel'inden, dininin inceliklerini öğrenip, hakkını vererek yaşamaya çalışıyordu.

İkinci Hicret

Sıkıntı, her geçen gün katlanarak büyüyordu ve nihayet Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri, çözümün yine Habeşistan'a gitmekle mümkün olabileceğini söyleyecekti. Zira önce gidenlerin orada hangi şartlarda olduklarının da haberi alınmıştı ve bu sebeple Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke'de henüz bulunmayan bir rahatlığı daha fazla insanın elde edebilmesi için ümmetine Habeşistan'a gitmeleri hususunda tahşidatta bulunuyordu. Ancak gönül, Resûl-ü Kibriyâ'yı da aralarında görmek istiyordu. Onun için Hz. Osman, Efendimiz'e şunları söyleyecek ve aralarında şu diyalog geçecekti:

– Yâ Resûlullah! İlkinde biz gittik ve şimdi ikincisinde yeniden Necâşî'ye gideceğiz! Keşke Sen de bizimle beraber olsan!

– Sizler, hem Allah'a hem de bana hicret etmiş oluyorsunuz; dolayısıyla size iki hicret sevabı var!

– Bize bu yeter yâ Resûlullah!

Artık zaman, yola çıkma zamanıydı. Ancak bu, müşriklerin de bildiği bir yoldu; kendilerince tedbir almışlardı ve yeniden ellerinden kaçırmamak için daha dikkatli davranıyorlardı. Bir de bu sefer, daha kalabalık bir grup gidecekti. Öyleyse, olduğundan daha çok dikkat ve kimseye hissettirmeme adına daha çok tedbir ve işi ihtimale bırakmadan daha kontrollü hareket etmek gerekiyordu.

Derken bir gece vakti yeniden yola düşülmüş ve peyderpey sahile doğru bir yolculuk başlamıştı. On sekizi kadın toplam yüz bir kişi idiler.

Bütün tedbirlere rağmen yine de Müslümanların ayrılıp gittiklerini duyan Kureyş'te büyük bir telaş yaşanıyordu. Önceki gidişin neticesini ve Necâşî'nin Müslümanlara yaptığı muameleyi de biliyorlardı. Şimdi gidenlerin sayısı ise, öncekine nispetle daha fazlaydı. Çok büyük bir problemle karşı karşıyaydılar; kendi avuçlarının içindeyken çözemedikleri bu meselenin, ülkeler arası bir konuma sıçrayıp da genele mâl olduğunda üstesinden nasıl gelebilirlerdi ki! Yok, yok; mesele, kendi kontrollerinden çıkmak üzereydi! Zaten Hamza ve Ömer'i kaybetmiş olmanın hüznü bellerini bükmüş, bu düşman belledikleri cepheye büyük bir güç katmıştı. Şimdi ise mesele, kontrollerinin tamamen dışında bir zemin bulmuştu.

Hemen bir araya gelip kalıcı ve kesin bir çözüm üzerinde derin derin konuştular. Neticede ittifak ettikleri husus, ne yapıp edip Necâşî'yi ikna etmek ve ellerinden kaçırdıkları Müslümanları kendilerine teslim etmesini sağlamaktı. Bunun için aralarından, bu işin üstesinden gelebilecek iki adam seçip Habeşistan'a gönderdiler.

Kureyş, işi şansa bırakmak istemiyordu; bunun için her iki elçilerine de tembih üstüne tembihlerde bulunuyor ve nasıl hareket etmeleri konusunda yol gösteriyorlardı. Bir de, başta Necâşî olmak üzere kralın etrafındaki etkin isimlere çok özel hediyeler hazırlamışlardı. Hatta bu hediyeleri nasıl verecekleri konusunu bile bütün detayına kadar elçilere anlatıyor, kraldan önce kralın adamlarına hediyelerini vererek önce onları ikna etmeleri, arkasından da Necâşî'ye hediyesini takdim ederek gidenleri geri verme talebinde bulunmaları gerektiğini söylüyorlardı. Planlarına göre, önceden hediyelere boğularak ikna edilen, yakın markaja alınarak kulislerde yönlendirilen vezir ve din adamları da, kendi elçilerini destekleyecek ve böylelikle Necâşî de, herkesin 'olur' dediği bir meselede aksi istikamette beyanda bulunmayacak ve Müslümanları kendilerine teslim edecekti!

Necâşî'ye Giden Mektup ve Necâşi'nin Cevabı

Bu arada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Amr İbn Ümeyye ile bir mektup göndererek Necâşî'den, kendi ülkesine gelen Ca'fer İbn Ebî Tâlib ve arkadaşlarına sahip çıkmasını talep ediyordu. Demek ki mesele, sadece kulaktan duyma bilgilere dayanmıyor ve ilişkiler, derin bir bilginin üzerinde yürütülüyordu. Hatta, sadece bu bilgilere de dayanılmıyor, aynı zamanda gelişmeler konusunda haberleşilerek gidişatın riske girmesinin önüne geçilmek isteniyordu. Mektubunda şunları söylüyordu:

– Bismillâhirrahmânirrahîm.

Allah'ın Resûlü Muhammed'den, Necâşiyyi'l-Esham'a.

Allah'ın selâmı senin üzerine olsun! Seni vesile ederek Ben; Melik, Kuddûs, Mü'min ve Müheymin olan Allah'a hamd ederim. Ben şehâdet ederim ki Meryem oğlu İsa, Allah'ın, Betûl, Tayyibe ve iffetli Meryem'e ilka ettiği bir ruh ve kelimesidir; O (celle celâluhû), Âdem'i kendi yed-i kudreti ve nefha-i sübhâniyesi ile yarattığı gibi Meryem'in hamile olduğu İsa'yı da kendi ruh ve nefhasından yaratmıştır.

Ve Ben seni, yektâ ve eşi-benzeri olmayan Allah'a ve O'nun dostluğuna; Bana tâbi olup, Hak tarafından getirdiklerimle Bana iman etmeye davet ediyorum. Çünkü Ben, Allah'ın Resûlü'yüm.

Ben sana, amcaoğlum olan Ca'fer İbn Ebî Tâlib ve onunla birlikte Müslümanlardan bir grup gönderdim. Yanına geldiklerinde onlara, misafirperverliğini gösterip ülkende kalma imkânı ver ve onlara zorluk çıkarma!

Şüphe yok ki Ben, seni ve ordunu Allah'a davet ediyorum. Ben, Bana düşen tebliğ vazifemi yerine getirip nasihatimi yaptım; sizler de bunu Benden kabul edin!

Selâm, hidayet yolunu tercih edip ona tâbi olanların üzerine olsun!

Efendiler Efendisi'nin mektubunu alıp okuduktan sonra Necâşî, hislerini de ifade eden bir mektup yazıp Mekke'ye gönderecekti. Bu mektubunda şu ifadeler yer alıyordu:

– Allah'ın Resûlü Muhammed'e, Necâşiyyi'l-Esham İbni'l-Ebcer'den…

Allah'ın selâm, bereket ve rahmeti Senin üzerine olsun ey Allah'ın Nebisi! O ki, O'ndan başka ilah yoktur ve beni de O, İslâm'la hidayete erdirmiştir!

Senin mektubun ve İsa hakkında zikrettiğin şeyler bana ulaştı ey Allah'ın Resûlü! Sema ve arzın Rabbine and olsun ki İsa, Senin zikrettiklerinden fazla bir şey söylememiştir. Senin bize gönderdiklerinden ve amcaoğlunla arkadaşlarının anlattıklarından çok şey öğrenip marifet sahibi olduk. Ben şehâdet ediyorum ki Sen, Sâdık ve Musaddak olarak Allah'ın Resûlü'sün. Ben de, Sana tâbi oldum ve amcaoğluna beyat edip huzurunda âlemlerin Rabbi için iman edip teslim oldum. Sana, oğlum Erîhâ İbn Eshame İbn Ebcer'i gönderiyorum. Ve ben, sadece kendime malik bulunuyorum; şayet huzuruna gelmemi emredersen, onu da yaparım yâ Resûlullah! Çünkü ben biliyorum ki, Senin söylediklerinin hepsi de haktır.

Necâşî'nin mektubundan da anlaşılacağı üzere o, Efendiler Efendisi'nin davetine icabet ediyor ve kendi ülkesine gelen Müslümanlara sahip çıkacağını söylüyordu. Hatta, bunun da ötesinde, arzu ettiği taktirde saltanat ve melikliği de bırakıp huzuruna geleceğini peşinen söylüyor ve bunun için de, bir işaretinin kifayet edeceğini ortaya koyuyordu.

Başlı başına bu haberleşme bile, bugün aynı yolda yürümeye çalışanlara

çok yönlü bir strateji olarak kaynaklık etmektedir.

Elçiler ve Necâşî

Nihayet Müslümanlar, yeniden Habeşistan'a gelmiş ve yine burada, namazlarını rahat kılıp Kur'ân'larını da gürül gürül okumaya başlamışlardı. Çok geçmeden arkalarından, Kureyş'in iki elçisi de, kucak dolusu hediyeleriyle birlikte Habeşistan'a çıkageldi. Mekke önderlerinin kendilerine anlattıkları şekilde önce, fert fert bütün din adamlarının ve sarayda etkin olabilecek her bir görevlinin yanına giderek hediyelerini takdim etmeye başladılar. Yanına uğradıkları her insandan, kralın yanında kendilerini desteklemeleri ve bu ülkeye gelen Müslümanları geri göndermeleri konusunda yardımlarını talep ediyorlardı.

Nihayet, herkesin yanına uğranmış ve sıra, Necâşî'nin hediyelerini takdim edip konuyu huzurda açmaya gelmişti. Randevular alındı ve günün birinde, Necâşî Mekke temsilcilerini kabul etti.

Selâm ve temennilerden sonra Amr İbnü'l-Âs ve Abdullah İbn Ebî Rebîa, sözü ana konuya getirdiler. Diyorlardı ki:

– Ey Melik! Duyduk ki bizim aramızdan bazı sefih ve ne yaptığını bilmez gençlerimiz, kendi kavimlerinin dinini bırakıp sizin ülkenize sığınmışlar. Hâlbuki onlar, sizin dininizi de kabullenmiş değiller; bizim de sizin de bilmediğiniz yeni bir din ortaya çıkarmışlar! Geçmiş dedelerimiz ve şeref sahibi atalarımız hürmetine onları bize teslim etmeni talep ediyoruz. Çünkü onların gözü bu gençlerin üzerinde; ne yaptıklarının da farkındalar ve bu işin nereye gittiğini de görüyorlar!

Bunu Necâşî'ye söylerken Amr ve Abdullah'ın gözleri, bir taraftan da yüzlerdeki ifadeleri süzüyor ve onlar gidişatı tahmin etmeye çalışıyorlardı. Necâşî'nin yüz ifadeleri pek de hoşlarına gitmemişti; kendilerini yeterince dinlemediğini ve meseleye şartlı baktığını düşünüyorlardı. Ancak, konuyu buraya kadar taşımışken netice almadan geri dönmek de istemiyorlardı. Bu sebeple, etrafta halkalanmış din adamları ve vezirlerle göz göze gelmeye çalışıyor ve onların da desteğini alarak, daha kral 'hayır' demeden ağzından çıkacak sözü 'evet'e çevirmeye gayret ediyorlardı. Bu arada, huzuruna çağırma ihtimaline binaen, Müslümanlar hakkında bazı ön bilgiler vermeyi ve meliki onlar hakkında şartlandırmayı da ihmal etmeyeceklerdi; herkes gibi selâm vermediklerinden ve melikin otoritesini kabul etmeyerek ona secdeye yanaşmayacaklarından bahisler açıyorlardı.

İşin burası, içeriden bir desteğin gelmesi gereken yerdi ve nihayet, aralarından bir papaz ileri atılıp:

– Ey Melik! Bunlar doğru söylüyorlar! Kavimlerinin göz ve kulağı bunların üzerinde; en iyisi, kendi hesaplarını kendilerinin görebilmeleri için

bu adamları teslim edelim gitsin!

O ana kadar sesini çıkarmayan Necâşî kızmıştı. Devlet işi, ciddiyet isterdi. Öyle, iki dudak arasından çıkan birkaç cümle ile ve muhatapları dinlemeden kimsenin hakkında hüküm vermek, adalet ölçüleriyle bağdaşmazdı. Zaten öyle olsaydı, masum insanlar kendi ülkesini tercih etmez; bir başka beldeye sığınırlardı. Ani bir refleksle şunları söylemeye başladı:

– Hayır, vallahi de olmaz! Bunları, onlara asla teslim edemem! Bazı insanlar, başka ülkeler yerine gelip benim ülkemde kalmayı ve benim adaletimi tercih edecek ve ben de, şu iki adamın sözlerine dayanarak onları kendi ellerimle teslim edeceğim; olacak şey değil! Onları dinlemem lazım; şayet gerçekten bu iki adamın dedikleri gibi bir durum varsa o zaman teslim ederim. Ancak durum, sanıldığından farklı ise, işte o zaman ben, asla onları teslim etmem ve ülkemde huzur içinde kalmaları için kendilerine daha çok imkân tanır; inançlarını yaşamaları konusunda elimden gelen yardımı yaparım.

Bir anda ortalık buz kesilivermişti! Mekke temsilcileri ne niyetle gelmiş ve Necâşî üzerinde baskı kurabilmek için ne oyunlar oynamışlardı; ama bunların hiçbiri netice vermiyor ve yine kral, kendi bildiği gibi hareket ediyordu. Ancak, öyle hemen pes etmemek gerekiyordu.

Bu arada Necâşî, ülkesine sığınan Müslümanları da huzuruna davet etmiş ve bir de onları dinlemek istemişti. Kendilerine Necâşî'nin daveti gelince, zaten gelişmelerden haberdar olan mü'minler kendi aralarında konuşmaya başladılar:

– Huzuruna gittiğimizde bu adama neler söyleyeceğiz?

– Allah'a yemin olsun ki bildiklerimizi ve Resûlullah'ın, neler olup biteceğini görüp de bize daha önceden söylediklerini söyleyeceğiz!

Derken huzura gelinmiş ve olup bitecekler beklenmeye başlanmıştı. Gelişlerinde bile ayrı bir farklılık vardı ve bu, huzurdakilerin de dikkatinden kaçmamıştı; selâm veriyorlar ve diğerleri gibi kralın huzurunda secde etmiyorlardı! Döndü onlara Necâşî ve ardı ardına şunları sormaya başladı:

– Söyleyin bakalım ey cemaat! Buraya niye geldiniz, hâliniz nicedir ve niye beni tercih ettiniz? Hâlbuki siz, ne ticaret ehlisiniz, ne de ülkeniz adına benden bir talepte bulunuyorsunuz! Zuhûr eden Nebi'niz kim ve bu işin aslı nedir? Hem, niye sizler bana diğer insanlar gibi selâm vermediniz? Bir de, Meryem oğlu İsa hakkında neler düşünüyorsunuz? Hem, söyleyin bakalım; şu sizin, kavminizin dinini bırakarak benim dinime de buralardaki herhangi bir topluluğun dinine de girmeyen dinî anlayışınız nedir?

Ca'fer İbn Ebî Tâlib'in Çıkışı

Bu arada Necâşî, din adamlarını huzuruna çağırmış ve temel kitaplarını da önüne açıp serdirmişti. Belli ki, din adına İslâm'ın getirdiği yeniliklerle kendi anlayışlarını mukayese edecek ve bir sonuca gitmeye çalışacaklardı. Kısa bir duraksamanın ardından, aralarından Ca'fer İbn Ebî Tâlib öne atıldı ve önce:

– Ey Melik! Bizler seni, Resûlullah'ın selâmıyla selâmladık ki bu selâm, aynı zamanda cennet ehlinin selâmıdır; onunla biz, iç dünyamızda yeni bir hayat buluruz. Secdeye gelince biz, sadece Allah'a secde eder, O'ndan başkasına secde etmekten yine O'na sığınırız, diyerek iki temel meseleye açıklık getirdi. Ardından, sözün mecrasını değiştirerek Melik'ten:

– Şu elçilere üç soru sormanızı talep ediyorum, ricasında bulundu.

– Sor öyleyse, diyordu Necâşî.

– Bizler, efendilerinin elinden kaçmış köleler miyiz ki bunlar, bizi efendilerimize teslim etmek için gelmişler?

Hiç beklenmedik bir çıkıştı ve Necâşî elçilere yönelerek:

– Bunlar, köleler miydi yâ Amr, diye sordu. Öldürmek isteseler de yiğidin hakkını vermek gerekiyordu. İstemeseler de:

– Hayır, bilâkis onlar kerem sahibi insanlar, dediler.

İkinci soruyu yöneltti Hz. Ca'fer:

– Ona sorar mısın ey melik! Bizler, haksız yere kan akıtıp da kısastan kaçmış kimseler miyiz ki bunlar, adaleti temin için bizi geri istiyorlar?

Necâşî yine elçilere dönüp sordu:

– Bunlar, haksız yere bir cana mı kıydılar?

– Hayır, bir damla bile kan akıtmadılar, diyordu Amr. Zaten, gerçek fazilet, düşmanın bile takdir etmek zorunda kaldığı fazilet değil miydi? Şimdi sıra son sorudaydı:

– Bunlara söyler misin ey melik! Bizler, insanların mallarını bâtıl yolla almış insanlar mıyız ki bunlar, gelip de bizden bunların hesabını soruyor, gaspettiğimiz malları geri istiyorlar?

Melikin gözü yine elçilere yönelmişti; kimseyi öldürmemiş, ırz ve namusa göz dikmemiş ve efendilerine isyan ederek isyan etmemiş olan bu insanlardan o zaman ne istenebilirdi ki? Onun için Necâşî, Ca'fer'in son sorusunu Amr'a yöneltirken üslubunu değiştirecek ve şöyle diyecekti:

– Şayet bunların size bir borcu varsa onu ben tekeffül ediyorum!

Elçiler açısından iş, daha başlarken kontrolden çıkıyordu. Onun için sadakatten ayrılmamak gerekliydi ve Amr:

– Bir kırat bile borçlu değiller, cevabını verdi. Bu sefer, soru sorma sırası melikteydi:

– Peki, öyleyse bu adamlardan siz ne istiyorsunuz?

Huzurdaki sessizliği, daha da derinleştiren bir soruydu bu. Söyleyebileceği tek bir şey vardı ve onu ileri sürdü:

– Daha önceleri biz, aynı dine inanır ve bir inanç etrafında bütünleşirdik; şimdi ise bunlar, o birliği terk ettiler ve biz de onların peşine takıldık!

Anlaşılan, esas meseleye sıra şimdi gelmişti. Kral, Hz. Ca'fer'e döndü:

– Bugüne kadar üzerinde olduğunuz anlayış ne idi, şimdi nasıl bir din üzeresiniz, diye sordu. Hz. Ca'fer:

– Ey Melik! Daha önce biz, cahil ve şeytanın elinde oyuncak hâline gelmiş bir topluluk idik; putlara tapar ve ölü eti yerdik! Fuhşiyatın her türlüsünü yapar, akrabalık bağlarını gözetmez ve komşuluk haklarını da hiçe sayardık. Doğrusu, aramızda kim güçlü ise o, zayıf ve güçsüz olanımızı ezer ve iflah etmezdi. Derken Allah, aramızdan nesebini, doğruluk ve güvenirliliğini bildiğimiz, emanete riayetteki hassasiyetini müşahede ettiğimiz ve iffeti dillere destan bir peygamber gönderdi; bizi Allah'a, O'nu tek ve yektâ kabul edip bilmeye, O'ndan başkasına ibadet etmemeye ve atalarımızdan kalma bir alışkanlığı devam ettirerek taş ve toprak cinsinden kendi elimizle yapıp sonra da karşısına geçerek taptığımız putlara ibadetten vazgeçmeye çağırdı. Aynı zamanda O bizi, sözün en doğru olanını söylemeye, emanete riayet ederek verilen sözü yerine getirmeye, akrabalar arasındaki bağları güçlü tutup birbirimizi ziyaret etmeye ve komşularımızla iyi geçinip yakınlık kurmaya davet edip bunları emretti. Buna mukabil de, her türlü haramdan kaçınmamızı, kan akıtmamızı, her türlü fuhşiyata bulaşmayı, dedikodu yapıp yalan söylemeyi, yetim malı yemeyi, namus ve iffetiyle yaşayan kadınlara iftira etmeyi de bize yasakladı. Ayrıca, tek ve yektâ olan Allah'a ibadet etmemizi, O'na hiçbir şeyi şerik koşmamamızı, namaz kılıp oruç tutmamızı ve zekât vermemizi emretti. Bizler de, O'nun dediklerini kabul ederek O'na iman edip tasdikte bulunduk. O'nun Allah'tan bize getirdiklerinin peşinde olup bir olan Allah'a ibadet etmeye ve O'na hiçbir şeyi denk tutmamaya başladık. Artık, O'nun haram kıldığını haram görüyor, helal olarak ilan ettiğini de helal biliyorduk. Tâ ki, işte bu kavmimiz, bize karşı büyük bir mücadele, arkası kesilmez bir düşmanlık başlattı; işkencenin her türlüsüne maruz bırakıp, bizi dinimizden döndürerek Allah'a yönelmemizi engelleyip, her türlü harama yeniden bulaşmamızı istedi. Yeniden el yapımı putların peşinde sürükleyebilmek için de ellerinden gelen her türlü kötülüğü reva gördüler. Bunun için de üzerimize gelip işkenceyi yoğunlaştırdıklarında, zulümle üzerimizde baskı kurup işin dozajını artırdıklarında ve dinimizle aramıza girmeye çalıştıklarında biz de, senin memleketine sığındık. Seni, diğer ülkelere tercih ederek buraya geldik; senin ikliminde kalmayı yeğledik ve senin huzurunda zulüm görmeyeceğimizi umarak adaletine sığındık, ey Melik, dedi.

Hz. Ca'fer'in, süreci bir çırpıda özetleyen bu veciz beyanından hemen

sonra Necâşî:

– O'nun Allah'tan getirdiklerinden sizin yanınızda var mı, diye sordu. Anlaşılan maya tutmuş ve Necâşî ilk sinyali vermişti. Heyecanla Hz. Ca'fer, yeniden ileriye atılıp:

– Evet, var, dedi.

– Onu bana okur musun, deyince de, Meryem sûresinin başından başlayarak okumaya başladı. Hücrelere kadar işleyen lâhûti bir sesti bunlar… O kadar ki, çok geçmeden Necâşî'nin yanaklarından süzülen damlalar çarptı gözlere… Mecliste bulunan diğer insanları taradı gözler; din adamları da, Necâşî'yle birlikte gözyaşı döküyorlardı! Sakallar gözyaşlarıyla ıslanmış, önlerine açılan kitapların sayfalarına göz pınarlarından kutsi damlalar düşmeye başlamıştı. Bir noktaya gelince Necâşî müdahale etti:

– Vallahi de, İsa'ya gelenlerle bunlar, aynı aydınlıktan kaynaklanan nurun birer parçası ve belli ki aynı kandilden kaynaklanıyor! Söylediklerinizin hepsi de doğru; sizler de doğru söylüyorsunuz Nebi'niz de Sadıku'l-Emîn.

Sonra da, Kureyş'in iki elçisine döndü ve:

– Haydi, sizler de geldiğiniz yere gidin; vallahi de bunları size, asla teslim edecek değilim, diye çıkıştı.

Elçiler, büyük bir şok yaşıyorlardı; tabii ki, huzurdaki kıssîs u ruhbân, vezir ü vüzera da! Çaresiz, boyunlarını bükerek çıktılar huzurdan. Ancak, öyle kolay pes edecek gibi gözükmüyorlardı. Kendilerini destekleyecek gayr-i memnunları bulmak da zor görünmüyordu. Ortamın havasını değerlendiren Amr İbnü'l-Âs, arkadaşına yöneldi ve:

– Vallahi de yarın ben, öyle şeyler ortaya koyacağım ki, onunla buradakilerin kökünü temizleyeceğim, dedi. Abdullah İbn Ebî Rebîa, daha ihtiyatlıydı:

– Gerek yok! Öyle bir şey yapma! Her ne kadar bize muhalefet etmişlerse de onlar, yine de bizim akrabalarımız, diye karşılık verdi. Bir miktar daha aralarında konuştular ve neticede, ertesi gün yeniden kralın huzuruna çıkmaya karar verdiler.

Ertesi sabah yine merasim başlamış ve iki elçi de huzura gelmişti. İlk fırsatta Amr İbnü'l-Âs ileri atıldı ve:

– Ey Melik! Şüphesiz onlar, Meryem oğlu İsa hakkında çok büyük laflar ediyorlar!

Ortaya atılan her şüphe yeni bir ümitti onlar için… Hz. İsa, onlar için her şeydi. Bir anda zihinlerde sorular peş peşe sıralanıverdi; acaba ne diyorlardı? Herkesin huzurunda umuma mâl edilen böyle bir bilgi, yine herkesin huzurunda tebeyyün etmeliydi. Onun için Necâşî, haber gönderip Müslümanları da huzuruna davet etti ve gelir gelmez de hemen sordu:

– Sizler, Meryem oğlu İsa hakkında ne diyorsunuz?

İş, yine Ca'fer İbn Ebî Tâlib'e düşmüştü. Öne çıktı ve:

– Resûlullah'ın bize anlattıklarını söylüyoruz; şüphesiz O, Allah'ın kulu ve insanlara gönderdiği elçisi, kendi ruhundan bir parça, iffet ve hayâ sahibi Hz. Meryem'e ilka ettiği bir kelimesiydi, dedi. Zaten bu, Necâşî'nin de beklediği bir cevaptı. Heyecanla yerinden kalktı; eline bir baston aldı ve onunla yerde bir çizgi çizdi. Ardından da:

– Vallahi de, Meryem oğlu İsa hakkında senin dediklerinle bizim bildiklerimiz arasında, bastonun çizdiği şu çizgi kadar bile fark yok, dedi.

Bu sözü krallarından duyan bazı din adamları homurdanmaya ve rahatsızlıklarını dile getirmeye başlamışlardı. Buna rağmen Necâşî, Hz. Ca'fer ve arkadaşlarına dönerek şunları söyledi:

– Allah'a yemin olsun ki sizler, aleyhinizde tuzak kurup da size kötü muamele edenlerin şerrinden emin olarak ülkemde kalın. Size yan bakan, karşısında beni bulacaktır! Yemin olsun ki, sizden birisinin başı ağrıyacaksa, dağlar dolusu altına bile malik olsam onu istemem!

Bunları söyledikten sonra Necâşî, etrafındaki vezirlerine döndü. Belli ki, daha diyeceği şeyler vardı. İstiğna duyguları içinde, "Bunlar burada olduğu sürece üzerimde baskı oluşturur ve adil karar veremem." dercesine şunları söyledi:

– Şu adamların getirdiği hediyeleri de kendilerine geri verin, onlara benim ihtiyacım yok! Vallahi de Allah, bana bu saltanatı verirken rüşvet almadı ki, ben onlardan bu rüşveti kabul edeyim!

Bu, Kureyş adına büyük bir yıkımdı; huzurdan çıkarken elçilerin perişan hâli yürüyüşlerine de yansımış; karşılaştıkları muamele adeta bellerini bükmüştü. Ne beklemişlerdi; şimdi ise ne ile karşılaşıyorlardı!

Bundan böyle, Müslümanlar için Habeşistan; namazların rahat kılındığı, Kur'ân'ın açıktan okunduğu ve İslâm adına gelen yeni mesajların kendi aralarında rahatlıkla paylaşılabildiği emin bir beldeydi. Hatta, bir müddet sonra Necâşî'nin ülkesine bir saldırı vukû bulacak ve bu hadise münasebetiyle Müslümanlarda büyük bir endişe baş gösterecekti. Bu süre içinde, dua adına eller Necâşî için kalkacak ve Necâşî'nin yeniden galip gelip de huzur ortamını devam ettirebilmesi için manevi destek sağlanacaktı. Nihayetinde, savaşın galibinin de Necâşî olduğu haberini alan Habeşistan muhâcirleri, büyük bir sevinç yaşayacak ve kendilerine bu imkânı yeniden nasip eden Allah'a hamd edeceklerdi.

Şakk-ı Kamer Mucizesi

Beri tarafta Kureyş, her fırsatta Allah Resûlü'nü zor durumda bırakma gayretlerine devam ediyordu. Bir gün, Mekke ileri gelenleri, Minâ'da bir araya gelmiş ve ashabıyla beraber burada bulunan Efendimiz'den yine bir mucize talep etmişlerdi. Hatta, görmeyi arzu ettikleri mucizeyi de tarif etmişler ve şayet bunu yapabilirse iman edeceklerini beyan etmişlerdi. Onların da iman etmeleri konusunda olabildiğince arzulu olan ve kendilerince sürekli alay etseler bile her taleplerini ciddiye alan Habîb-i Zîşân Hazretleri, bu istekleri karşısında da ümitlenmiş ve bu ümitle, ayı iki parçaya ayırdığı zaman iman edeceklerinin teyidini almıştı:

– Evet, şayet ayı iki parçaya ayırırsan o zaman Sana iman ederiz, diyorlardı. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de, mübarek elini semaya kaldırdı ve işaret parmağıyla ayı göstererek bir hamle yaptı. Etrafında bulunan herkes, mübarek parmağının işaret ettiği yere bakıyordu. Bu arada birden olan oldu ve ay, gerçekten de iki parçaya ayrılıverdi. O kadar ki, bir parçası Ebû Kubeys dağının üzerine; diğeri de Kuaykıân denilen diğer bir dağın üstüne kadar ayrılıp sanki üzerine düşüvermişti. Bunun üzerine Efendiler Efendisi, etrafındakilere döndü ve:

– Şahid olun, buyurdu. İstediklerine bin pişman olan müşrikler, büyük bir şaşkınlık yaşıyorlardı. Nasıl olur da, yanıbaşlarında duran birisinin işaretiyle koskoca ay ikiye ayrılır ve daha sonra da tekrar eski hâline gelebilirdi? Hem, verdikleri söz vardı; iman etme niyetinde olmadıklarına göre bu işin içinden nasıl sıyırıp da kendilerini temize çıkaracaklardı? Aralarında, şeytana papucunu tersten giydirecek kimseler de yok değildi ve birisi ileri atılıp:

– Bu, İbn Ebî Kebşe'nin sihrinden başka bir şey değildir! Bununla O, sizin gözünüzü boyamıştır. Hem, etraftan gelen insanlara bir sorun bakalım; onlar da bunu görmüşler mi? Şayet, sizin gördüklerinizi onlar da görmüşlerse o zaman Muhammed doğru söylüyor demektir. Ancak, bütün bu olanları başka kimse görmemişse, o zaman Muhammed size sihir yaptı demektir, deyiverdi. En azından bu, o an için bir çıkış yoluydu. Her tarafa haber salınıp o an için dışarıda olan kimseler tespit edilmeye çalışıldı ve karşılaştıkları insanlara da bu hadise soruldu. Aldıkları cevap, müşriklerin hiç de hoşlarına gidecek cinsten değildi; adeta ağız birliği yapmışçasına herkes, garip bir hadiseye şahit olduğunu ve ayın ikiye ayrılarak iki farklı dağın üstüne kadar gidip arkasından da tekrar eski hâline geri geldiğini anlatıyordu. Umdukları her kapı yüzlerine kapatılıyordu. Gözleriyle de gördükleri, başkaları da şahit olduğu için inkâr da edemiyorlardı. Geriye tek bir alternatif kalıyordu; önceki iftiralarına yapışacak ve inatlarına kurban olmaya devam edeceklerdi:

– Bu, İbn Ebî Kebşe'nin sihrinden başka bir şey değil!

Güneş, balçıkla sıvanmazdı ki! Gözünü kapayan, sadece kendine gece yapardı. Çok geçmeden yine Cibril-i Emîn gelmiş ve müşriklerin, inkar edememekle birlikte bir kulp takarak çarpıtmaya çalıştıkları hakikati ebediyen

tescil eden âyetleri getiriyordu:

– Kıyamet saati yaklaştı ve ay ikiye ayrıldı. Ama o müşrikler, her ne zaman bir mucize görseler sırtlarını döner ve “Bu, kuvvetli ve devamlı bir sihirdir.” derler.

SÜRGÜN YILLARI

Hz. Hamza'dan sonra Hz. Ömer de Müslüman olmuş ve Kureyş açısından, ardı ardına çok büyük iki kayıp yaşanmıştı. Ardından bir de Habeşistan elçilerinin eli boş ve götürdükleri kucak dolusu hediyelerle gerisin geriye dönüşlerini gören Mekke, öfkeden kabardıkça kabarmış ve kılıçlarını yeniden gayzla bilemeye başlamıştı. Üstüne üstlük bir de, Habeşistan'a hicret edenlerin haberlerini alıyor ve her geçen gün ayrı bir hüzün yaşıyorlardı. Böyle giderse iş, tamamen kontrollerinden çıkacak ve bir daha önü alınmaz bir mecraya sürüklenmiş olacaktı.

Beri tarafta, Hişâm ve Abdulmuttaliboğullarının himayesi vardı ve bu himayeyi aşarak Allah Resûlü'ne karşı kalıcı bir hamle yapamıyor; önüne çıkıp da yolunu kesemiyorlardı. Bu durumda, sadece belli başlı şahısları hedeflemenin de imkânı yoktu; Müslüman olsun veya olmasın, -Ebû Leheb dışında- herkes ittifak etmiş; Muhammedü'l-Emîn'i, hayatı pahasına koruma yarışına girmişti.

Bir taraftan da, her geçen gün kendi saflarından birileri gidip karşı tarafa iltihak ediyor ve teker teker çözülme yaşanıyordu. Öyleyse, çığ gibi büyüyen bu düşünceye karşı daha etkin ve kalıcı bir çözüm bulunmalıydı.

Nihayet bir akşam, ittifak ettikleri bir mecliste toplanarak öldürmekten beter bir karar aldılar. Buna göre, Muhammed'i kendilerine teslim edecekleri âna kadar, Hişâm ve Abdulmuttaliboğulları ile bütün ilişkileri kesecek; onları Mekke'den kovacak; bütün yolları kesecek; onlardan kız alıp vermeyecek; yiyecek ve içecek temin edebilecekleri bütün kaynaklarını da kurutacaklardı. Madem öyle, kurunun yanında yaş da yanacaktı! O günün şartlarında bu, sadece iman ettiklerinden dolayı insanları, göz göre göre ölümle baş başa bırakma demekti. Böylelikle, çölün çetin şartlarında kendiliğinden ölüp gitmelerini bekleyecekler; asırlarca devam etmesi muhtemel kan davalarına sebebiyet vermeden başlarındaki bu problemi çözmüş olacaklardı. Bugünkü toplama kamplarından beter bir adımdı bu… Bunun adı boykottu ve açık arazide, gündüzlerin sessizliği, gecelerin de yalnızlığı içinde, kızgın güneşin

altında, kavurucu çölün dayanılmaz kasveti içinde birer birer yok olmalarını bekleyeceklerdi.

Yaptıkları işe bir de kutsiyet kazandırmak istiyorlardı; bunun için, madde madde yazdılar bir sayfanın üstüne ve alıp bunu Kâbe'nin duvarına astılar ittifakla! Bu maddeleri kağıda geçiren, aralarından Mansûr İbn İkrime adındaki bir zattı.

Varaka'nın dedikleri çıkmaya başlamıştı. Kin ve nefretin bu kadarı da olmazdı; ama o günün Mekke'sinde bunlar oluyordu. Karşı koymaya da imkân yoktu. Vahyin gelişinden yedi yıl sonra bir Muharrem akşamı, yaşadıkları bu büyük mahrumiyetle mecburen ayrıldılar Mekke'den ve Mekkelilerden!..

Yine Ebû Tâlib'in himaye kanatları vardı ortada. Mekke'nin dışında Şi'b-i Ebî Talib'in mekânında çadır kurdular kıt kanaat imkânlarıyla… Çadır denilenler de çoğu zaman, yamalı kırk bohçanın çubuklar üzerinde emaneten durmasından ibaretti. Müslüman olmamasına rağmen, amca Ebû Tâlib'in gayretleri görülmeğe değerdi. Hatta, yeğeninin başına gelebilecek olumsuzluklarla karşılaşmamak için, türlü türlü sebeplere tevessül ediyor ve tedbir olarak çoğu zaman, O'nun yatağına kendi oğullarından birini yatırıyordu.

Şehrin dışında çıplak bir arazi idi Şi'b-i Ebî Talib. Üç yıl sürecek bir mihnet dönemiydi bu. Sıkıntılar, katlanarak geliyordu; hemen her gün, bir çadırdan feryâd ü figân sesleri yükseliyordu. Salgın hastalıkların sökün ettiği Şi'bi Ebî Tâlib'den, keyif çatan Mekkelilerin üstüne, sıklıkla ağıtlar yankılanıyordu, göçüp gidenlerin ardından!

Çok sıkıntılı günlerdi. Sıkıntıyı zirvede yaşayan da, yine Allah'ın en sevgili kulu, Allah'ın da Resûlü'ydü. Ancak, şartlar ne olursa olsun tebliğ vazifesi devam etmeli ve ilahî mesajla insanlar sürekli beslenmeliydi. Zaten, böylesine bir sıkıntı girdabı, ancak güçlü bir imanla aşılabilirdi ve bu iman, Efendimiz'in etrafında halkalanan cemaate alem olmuştu. Kendisi Müslüman olmadığı hâlde, yine de O'nu tercih edenlerde bile bunun eseri görülüyor, her şeye rağmen olup bitenlere karşı mukâvemet gösteriyorlardı.

Tebliğin diğer insanlara ulaştırılacak yanı da vardı. Onun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), fırsat buldukça dışarıdan gelenlerle görüşmeye çalışıyor ve bilhassa haram aylarda muhatap olduğu kitlelere Allah'ın emirlerini ulaştırma gayreti gösteriyordu. Aynı gayretler, iman heyecanını sinesinde taşıyan her bir mü'min için de söz konusuydu ve her şeye rağmen durup tükenme bilmeden bir iman aksiyonu ortaya konuluyordu.

Açlık, susuzluk ve hastalıkların iniltisinde geçen koskoca üç yıl!.. Bu ne zulümdü ki, kadın-ihtiyar, çocuk-hasta demeden herkesi aynı konumda değerlendiriyor ve asla taviz vermiyorlardı. Açlıktan, çığlıkları yükseliyordu çocukların Fârân dağlarında…

Efendiler Efendisi, geceleri Rabbiyle baş başa, namaza durduğunda, kulağına hep, çocukların ağlaşan sesleri gelip çarpıyor, annelerin yürek yakan hıçkırıklarını duyuyor ve bir mızrap gibi kanayan yüreğine, birer inilti hâlinde vurup duruyordu, bütün bunlar tükenme bilmeden! Düşmanlık ve kinleri o dereceye ulaşmıştı ki, artık varlıkları bile rahatsızlık vermeye başlamış, onlarla birlikte aynı şehirde yaşamaya bile tahammülleri kalmamıştı. Mekke, olanca şiddetiyle hücum ediyor ve inananlara nefes bile almayı çok görüyordu. Bütün bu planları hazırlayıp çirkinliklerin altına imza atanlar arasında başı çeken yine, ümmetin firavunu Ebû Cehil idi.

Artık, sadece haram aylarda Mekke'ye inebiliyorlar; kıt kanaat imkânlarıyla sadece sınırlı sayıda malzeme tedarik edebiliyorlardı. Hatta Kureyş, Müslümanlar satın alamasın diye dışarıdan gelen kervanları Mekke dışında karşılıyor ve getirdiklerini Müslümanlara satmamaları konusunda onları ikna etmeye çalışıyorlardı. Çoğu zaman da, ihtiyaçları olmasa bile Kureyş, dışarıdan gelen kervanlarda bulunan malın tamanını satın alıyor ve beri tarafta, sıkıntıların cenderesinde inim inim inleyenlere alternatif bile bırakmıyordu. Elde-avuçta bir şey kalmamış, var gibi görünenler de tükenip yok olmuştu.

O kadar açlık ve sıkıntı çekmişlerdi ki, Sa'd İbn Ebî Vakkas gibi, gecenin karanlığında bir kenara gidip bevlederken, farkına vardığı bir deri parçasını yıkayıp temizleyen, temizleyip de ateşe tutup yiyen ve neticede üç gün belinin doğrulmasına sebep olduğu için Rabbine hamdeden baş yüceler vardı. Çoğu ağaç yaprak ve kabuklarını yiyerek ayakta kalmaya çalışıyor ve bu sebeple de ihtiyaçlarını giderirken, koyunlar gibi ıtrahatta bulunuyorlardı.

Bu sıkıntılı günlerde Hz. Hatice, bir nebze de olsa nefes alma imkânı verenlerden birisiydi. Zira o, öyle eli kolu bağlı kalacak bir fıtrat değildi. Elindeki imkânlar, boykotun değirmeninde öğütülse de piyasayı biliyordu ve çoğu zaman yeğeni Hakîm İbn Hizâm'ı devreye sokup, elinde kalan ne varsa onları gizlice Şi'b-i Ebî Tâlib'e ulaştırıyor ve böylelikle, açlara çare; açıklara da sütre oluyordu. Yine böyle bir gün, gecenin karanlığı çökünce yola koyulmuş; tedarik ettiği bir avuç buğdayı gizlice halasına götürmeye çalışıyordu. Ebû Cehil'in gözünden kaçmadı bu ve kesti yollarını. Cehaletin mekânize otoritesine, kendi başına bir fert nasıl karşı koyabilirdi? Kardeşi bile olsa, farklı sesin çıkmasına tahammülü yoktu Ebû Cehil'in:

– Hâşimoğullarına yiyecek götürmek ha, diye sert bir tavır koydu önce. Yemin olsun ki, ne sen elimden kurtulabilirsin ne de onlara yiyecek götürmene müsaade ederim. Göreceksin, seni Mekke'ye rezil edeceğim!

Onlar bu hâldeyken yanlarına Ebu'l-Bahterî geldi. O da Hâşimoğulları'ndandı. İman etmemişti; ama insaflıydı. Önce, olayın sebebini öğrenmek istedi ve:

– Aranızda ne oluyor öyle, diye sordu. Ebû Cehil:

– Hâşimoğulları'na yiyecek götürmeye yeltenmiş, diye cevap verdi. Bunun üzerine Ebu'l-Bahterî:

– Yanında, halasına götürmek istediği yiyecek var ve sen onu götürmesine engel oluyorsun, öyle mi, diye tepki gösterdi önce. Ardından da:

– Çekil bu adamın yolundan, diyerek zulme son vermek isteyince, inadında direnen Ebû Cehil'le aralarında kavga başladı. Hatta Ebu'l-Bahterî, eline geçirdiği bir çene kemiğiyle Ebû Cehil'in kafasına vurup başını yaracaktı. Hz. Hamza da, uzaktan bu manzarayı seyrediyordu. Derken bu hamle, Ebu'l-Bahterî gibi düşünen başkalarını da cesaretlendirecek ve Kâbe duvarına asılan anlaşma metnini aşağıya indirip boykotu kaldıracak süreci hazırlayacaktı.

Bu arada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), amcası Ebû Tâlib'e gelerek:

– Ey amca! Şüphesiz ki Rabbim Allah (celle celâluhû), Kureyş'in o Kâbe'ye astığı sayfaya bir kurtçuğu musallat etti ve o da, kendi adının dışındaki bütün zulüm, boykot ve iftira adına ne varsa hepsini yiyip bitirdi, diye haber vermişti. Ebû Tâlib, şaşkınlık yaşıyordu. Yeğeninin Kâbe'ye gidip de bu sayfayı göremeyeceğini biliyordu. Kureyş'in kin ve nefreti, bırakın sayfaya ilişmeyi; sayfanın yanına bile yaklaşmaya müsaade etmezdi. Geriye tek bir alternatif kalıyordu. Onun için:

– Bunu Sana Rabbin mi haber verdi, dedi.

– Evet, diyordu Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem).

Zaten bugüne kadar yeğeninde, yalan adına en küçük bir emare bile görmemişti Ebû Tâlib. O yüzden, sadece O da haber verseydi, buna inanacaktı. Ancak, bu sefer başka bir planı vardı. Hemen gidip durumdan diğer kardeşlerini de haberdar etti. Bir zulüm devri sona ermek üzereydi. Büyük bir heyecan yaşıyorlardı. Bu heyecan, sadece Şi'b-i Ebî Tâlib'le sınırlı kalmamalıydı ve hiç vakit geçirmeden, hep birlikte Kâbe'ye yöneldiler. Onların gelişini gören herkes, Kâbe'nin yeni bir hadiseye gebe olduğunu görüp olacakları seyre dalıyordu. Nihayet, Mekkelilere seslenen Ebû Tâlib, yeğeninin anlattıklarına itimadının ve Rabb-i Rahîm'in verdiği habere güvenin bir gereği olarak şunları söylemeye başladı:

– Şüphesiz ki benim kardeşim oğlu Muhammed, sizin sayfanıza Allah'ın bir kurtçuğu musallat kıldığını ve bu kurtçuğun da onu yediğini söylüyor ki, O asla yalan söylemez! O'nun anlattığına göre, o sayfada bulunan zulüm, taşkınlık, akrabalık bağlarını kesme ve haddi aşma gibi bütün olumsuzluklar yok olup gitmiş; sadece Allah'ın adı kalmıştır. İşte size bir fırsat, şayet yeğenimin söyledikleri doğru çıkarsa, şu kötü tavır ve davranışlarınızı bırakırsınız; yok, denilenler doğru çıkmazsa işte o zaman ben de size yeğenimi teslim ederim ve siz de O'nu öldürür veya yaşatırsınız!

İşin gerçek boyutundan habersiz olan Kureyş'in, zil takıp da oynayacağı bir fırsattı bu; zira Ebû Tâlib, tam da 'kontrolden çıktı' dedikleri bir sırada

yeğenini getirip kendi eliyle teslim ediyordu! Demek ki korkulacak bir durum yoktu. Onun için hemen:

– Tamam, gerçekten de sen insafın gereğini yaptın, demişlerdi.

Derken, hemen Kâbe'nin duvarına yönelmişlerdi ve durumu öğrenmek için adeta birbirleriyle yarışıyorlardı. Ellerine alıp da, üç mühür vurarak kapattıkları, mahfazayı açtıklarında, gerçekten de durumun, ayne Ebû Tâlib'in anlattığı gibi olduğunu gördüler. Bu kadar olurdu! Donakalmışlardı. Öne düşen başlarıyla birlikte, ellerindeki mahfaza da, yenilmiş yazı parçası da yere düşmüştü. Büyük bir yıkım daha yaşıyorlardı. Bu durumda konuşma sırası ve hakkı Ebû Tâlib'e aitti:

– Her şey ortada olduğuna göre öyleyse bu hapis ve kuşatmanın da bir anlamı kalmadı, dedi ve yanındakilerle birlikte örtüsünü kaldırarak Kâbe'ye girdi. Şöyle dua ediyorlardı:

– Allah'ım! Bize zulmedenlere, bizi insanlarla görüşmekten mahrum kılanlara ve hakları olmadığı hâlde bize saldırıp haksızlık yapanlara karşı Sen bize yardım eyle!

Daha sonra da, hep birlikte çıkıp yeniden, üç yıl çile üstüne çile çekip kesintisiz ıstırap yudumladıkları mekâna geri döndüler. Ancak, bundan sonra hiçbir şey, eskisi gibi olmayacaktı; zira Kâbe'de yapılan dua kabul görmüş ve ehl-i hamiyet bazı insanlar harekete geçmişti.

HÜZÜN YILI

Her ne kadar, insanlık dışı muamele kaldırılmış ve boykot sona ermiş olsa da, yine seneler hüzün yudumluyordu. Belli ki Allah (celle celâluhû), sevgili kullarını tamamen ahirete yöneltiyor ve yönlerini başlarına gelen binbir türlü sıkıntıyla gerçek vatana çeviriyordu. Zira boykotun kaldırılmasıyla yeniden Mekke'ye girebilir hâle gelmeleri, işkence ve baskıların ortadan kalkacağı anlamına gelmiyordu. Dünkü cephede kaybeden ve burçlarından birisinde hazan yaşayan Mekke müşrikleri, Müslümanlara karşı her gün yeni bir cephe açıyor ve böylelikle kayıplarını telafi (!) etme yarışına giriyorlardı.

Geride kalan üç yıllık sürgün hayatı, Müslümanlar üzerinde kalıcı izler bırakmış ve açlıktan kıvranıp ağlaşan çocukların semaya yükselen feryatları, anne ve babaların korkulu rüyası hâline gelmişti. Hastalıklar, birer salgın hâlini almış, toplumu kırıp geçiriyordu. Ebû Tâlib ve Hz. Hatice gibi önemli dayanaklar da bu furyadan nasibini almış, ağır hastalıklarla boğuşuyorlardı. Bugün, her şeyi sıfırlayarak Mekke'de yeniden hayata başlamak, onun için öyle kolay görünmüyordu. Üstelik Mekke, eski şen-şakrak günleri yaşatmamaya kararlıydı.

Ebû Tâlib'e Son Müracaat

Yılların yorgunluğu, artık Ebû Tâlib'in belini bükmüş; adımlarını bile atarken zorlanacak hâle getirmişti. Artık, ayağının biri mezarda sayılırdı. Sadece kendisinin değil, aynı zamanda kabilesinin yükünü de bugüne kadar omuzlarında taşımış; herkesin karşı çıkmasına rağmen, bir de yeğeninin sorumluluğunu üstlenerek mihnet koylarında iniltili bir hayat sürmüştü. Belli ki artık, yeni bir yük daha kaldıracak durumda değildi.

Bir Ramazan ayıydı. Artık Ebû Tâlib de hastaydı ve öyle görünüyordu ki, bu hastalıkla birlikte ebedî âleme göç edecekti. Kısa zamanda hastalık haberi Mekke'ye de yayılmış, ziyaret için yanına gelenlerin sayısı her geçen gün artıyordu.

Beri tarafta ise, her şeye rağmen küfür cephesi boş durmuyordu. Onun bu hâlini de bildikleri için, çok geçmeden Utbe ve Şeybe İbn Rebîa, Ebû Cehil, Ümeyye İbn Halef ve Ebû Süfyan gibi Kureyş'in ileri gelenlerinden yaklaşık yirmi beş kişi, bir araya gelmiş ve Ebû Tâlib'le son kez konuşmak üzere anlaşmışlardı. Yanına gidecek ve şu teklifte bulunacaklardı:

– Ey Ebû Tâlib! Şüphesiz ki sen, bizim durumumuzu da senin başına gelenleri de biliyorsun! Endişe edip durduğumuz hususlar da zaten belli! Yeğeninle aramızda yaşadıklarımız, kimseye gizli değil; her şey ortada! O'na söyle de; biz O'ndan, O da bizden uzak dursun! Bizim dinimizle ve anlayışımızla uğraşmayı bıraksın ki, biz de O'nun yakasını bırakıp dinine karışmayalım!

Ebû Tâlib açısından mesele, sanki yumuşamış gibiydi. Herkes kendi hâlinde bir hayatı yaşayınca, kimse rahatsız edilmez, yeğeni de güvende olurdu. Bu mülahâzalar içinde Allah Resûlü'nü çağırdı yanına:

– Ey kardeşimin oğlu! İşte şunlar, kavminin ileri gelenleri! Bir araya gelmiş ve Sana güvence veriyor, bir daha ilişmeyeceklerini söylüyorlar, dedi.

– Ben onlardan tek bir kelime istiyorum ki onunla onlar, Arapların bütününe hâkim olacaklar ve bu kelimeyle Acemler de, gün gelecek onlar gibi yaşamaya başlayacaklar.

Bu cümleden, Muhammed'in kendi tekliflerini kabul ettiği sonucunu çıkaran Ebû Cehil, hemen ileri atıldı ve:

– Bir tek kelime mi? Ne demek, istediğin kelime olsun; babanın hatırına yemin olsun ki, Sana bir değil; on kelime veririz, dedi. Artık, son nokta konulmalıydı ve Efendiler Efendisi:

– Lâ ilâhe illallah diyeceksiniz ve O'ndan başka ibadet ettiğiniz her şeyi bırakacaksınız, dedi. Bu, O'nun her fırsatta talep ettiği meseleydi. Ve her zaman olduğu gibi yine onların hoşuna gitmeyecekti. Ellerini birbirine çarpıp alkış tutmaya başladılar ve bir taraftan da, burun bükerek şöyle söyleniyorlardı:

– Yoksa, Sen ey Muhammed! Bütün ilahları tek bir ilah hâline mi getirmek istiyorsun?

Bir başkası ileri atıldı ve ilave etti:

– Vallahi de bu adam, istediğiniz hiçbir şeyi size vermeyecek! Yine de siz, istediğinizi yapmaya devam edin ve sizinle onun arasındaki mesele çözülünceye kadar asla atalarınızın dinini bırakmayın!

Son Umut

Kureyş'in önde gelenleri yanından ayrılınca Ebû Tâlib, yeğenine döndü ve yılların tecrübesiyle şunları söyledi O'na:

– Vallahi de ey kardeşimin oğlu! Onlardan imkânsız bir şey istemedin!

Efendiler Efendisi'ni ümitlendiren bir cümleydi bu. Nihayet, yıllar sonra amcası da İslâm'a geliş emaresi göstermiş; iman adına bir kapı aralamıştı. Her fırsatı değerlendirmek isteyen müşfik Nebi, büyük bir ümitle ona yöneldi; bunca zaman kendisine kol ve kanat geren biricik amcasının, iman adına mesafe alamadan gitmesine gönlü bir türlü razı değildi:

– Ey amca! Peki, onu sen söyle ki, kıyamet gününde ben de onunla sana şefaat edebileyim, dedi.

Kendini, insanların imanını kurtarmaya adamış bir ruh için bu, elbetteki çok önemli bir fırsattı; amcasının, gelip de iman etmesini o kadar gönülden arzuluyordu ki! Ancak iman işi, bir nasip meselesiydi; peygamber bile olsa insan, Allah dilemedikçe kimseyi hidayet üzere sabit tutamaz ve dilediğine bu yolu ayrıcalıklı hâle getiremezdi. Zira, vahiy de aynı şeyleri söylüyordu:

– Şüphe yok ki Sen, dilediğin kimseyi doğru yola eriştiremezsin; lakin ancak Allah dilediğini doğruya hidayet eder.

Ve Hüzünlü Veda

Evet, bu bir muhabbetin eseriydi; ama bir türlü olmuyor, neticeye gidilemiyordu. İşte bu son hamle de, yeni ve son bir ümitti. Yeğeninin bu kadar içten ümit beslemesini görünce Ebû Tâlib:

– Ey kardeşimin oğlu, diye seslendi. Daha sesinin tonunda, "O kadar da ümitli olma!" mesajı gizliydi. Bir anlık durgunluktan sonra da:

– Vallahi de, şayet benden sonra atalarının oğluna bunaklık atfetmelerinden ve Kureyş'in de, ölümden korktuğum için bu kelimeyi söylediğimi zannedeceklerinden endişe edip korkmasaydım mutlaka onu söylerdim. Ancak onu, sadece Seni sevindirmek için söylerim, dedi.

Ancak Efendimiz, yine de her anı değerlendirmek isteyecek ve bulduğu her fırsatta amcasının, kalıcı bir adres bırakmasını isteyecekti.

Küfrün önderleri yine amcasının yanına gelmişlerdi. Bu arada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hasta yatağındaki Ebû Tâlib'in yanına doğru ilerlemeye başladı. Bir başka öz amca, hemen ileri atıldı ve Resûlullah'ın hedeflediği boşluğa oturuverdi. Maksadı, Efendiler Efendisi'nin, son demlerinde Ebû Tâlib'e tesir edip de onu; İslâm'a davet etmesinin önüne geçmekti. Ebû Tâlib'in can derdine düştüğü bu demlerde bile küfür, yine küfrünü izhar ediyor; iman adına en küçük bir hamleye müsaade etmek istemiyordu. Göz göze gelip de şefkatle amcasına bakışlarına bile tahammülleri yoktu. Bir de Efendimiz, bulduğu her fırsatta iman talebinde bulunuyordu. İşin özü, Ebû Tâlib'in son demlerinde bile, imanla küfrün mücadelesi zirvede yaşanıyordu:

– Ey Ebû Tâlib! Yoksa, Abdulmuttalib'in dininden vaz mı geçiyorsun, diye sordular.

– Hayır. Ben, Abdulmuttalib'in dini üzere kalıyorum, diye cevap verdi Ebû Tâlib.

Artık, ölüme daha yakındı. En yakınında ise, bir diğer kardeşi Abbas vardı. Dudaklarındaki hareketi izlemeye çalışıyordu. Derken, en büyük hâmi ve müşfik amca, hayata gözlerini yumuyordu.

Küfrün baskısı altında ve bir türlü imana giden yola giremeyen amca Ebû Tâlib için Allah Resûlü, bundan sonra da dua ve istiğfardan vazgeçmeyecek ve şöyle diyecekti:

– Bana gelince vallahi de Ben, bundan nehyedilmediğim sürece senin için istiğfar edeceğim.

Techiz ü tekfin işlerini de gördükten sonra Abbas İbn Abdülmuttalib, Allah Resûlü'nün yanına yaklaştı ve hüzün kesilmiş yeğenine:

– Ey kardeşimin oğlu! Allah'a yemin olsun ki kardeşim Ebû Tâlib, Senin ondan istediğin o kelimeyi son anında söyledi, dedi.

Resûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem), aynı şekilde düşünmüyordu ve amcasına dönerek:

– Ben duymadım, dedi. Bunun üzerine Abbas, yeğenine yaklaşacak ve amcasıyla ilgili daha yumuşak ve dengeli olmasını talep edecekti. Ancak O, zaten bir denge insanıydı; sırat-ı müstakimin zirve temsilcisiydi O (sallallahu aleyhi ve sellem) ve herkes, dengede O'nu örnek almalıydı. Onun için amca Abbas'a şunları söyledi:

– Umarım ki kıyamet gününde, benim şefaatim ona fayda verir de, cehennemdeki azabı kısmen de olsa hafifler, o süreci daha hafif atlatır.

Hz. Hatice'ye Veda

Ebû Tâlib'in vefatı üzerinden henüz üç gün geçmişti. En azından dünyaya veda ederken bir adres bırakması için çok uğraşmıştı, ama dudaklarından bu adresi ifade eden bir cümle duyamamıştı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Üstüne üstlük, onun yokluğunu fırsat bilen Kureyş, artık daha acımasızca yüklenecek ve bu yüklenmelerde onun yokluğunu acı acı hissedecekti. Çok üzüntülüydü; en büyük destekçi ve hâmisi, amcası Ebû Tâlib'in imanına şahit olamadan, dünyadaki sıcaklığına mukabil ebedî huzuru kazanma yoluna girdiğini ifade edecek bir kelime duyamadan onu toprağa vermenin hüznü içindeydi.

Karanlığın koyulaştığı en zifiri demlerdi. Hasta yatağında bıraktığı kerîm zevcesinin durumunu merak ediyordu ve çadırına yöneldi telaşla… Çünkü bir

diğer destekçi Hz. Hatice de hastalıktan kıvranıyordu. Son yolculuk öncesinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ateşler içinde kıvranan kerim zevcesini ziyaret için yola koyuldu. Ebû Tâlib gibi bir dayanaktan mahrumiyetin yanında, can dostu ve en sadık yârânından da mahrum kalmak vardı işin ucunda…

Yaklaştı ve çadırın perdesini araladı yavaşça!.. Hastalıkla inleyen Hz. Hatice'nin hâli yürek yakıyordu; altında firak çığlıkları sezilen iniltilerdi bunlar… Hatice, Mekke'nin en zengin kadınıyken bugün, açlık ve sıkıntı içinde iki büklüm; sürgün hayatının tüketen şartlarıyla boğuşarak gidiyor; geride kalanlara el sallayıp veda ediyordu.

Derinleşmiş hüznünde, Allah Resûlü'nü, kızlarıyla birlikte yalnız bırakacak olmanın endişeleri gizliydi. Gidiyordu; ama gönlü, himayesiz kalan Efendisi'nde mahpus, geride kalan Sultanlar Sultanı ve Rabb-i Rahîm'ine emanet ettiği yetimlerinde esir kalmıştı. Erken doğmuş, Hakk'a erken uyanmış ve şimdi de, kendi elleriyle emanet ettiği iki yavrusundan sonra, onlara kavuşmak için önden gidiyordu.

Yüzünde, gidişi öncesinde tatlı bir tebessüm belirdi; belli ki artık, Cibril'in muştusunu getirdiği cennet yamaçları açılmıştı gözlerine… Ancak bu tatlı tebessüm bile, şefkat ve merhamet yüklü bulutlar gibi çadırın kapısında kendisini gözleyen Efendisi'ni görünce acılaşmış ve derin bir hüzün şekline dönüşmüştü. Her ikisi de, birbirlerinin hâlini düşünerek hüzün yaşıyordu.

Şefkat ve Merhamet Sultanı'nı derinden yaralayacak bir manzaraydı bu!.. Göz pınarları harekete geçmiş, yanaklarından süzülen damlalar mübarek sakalını ıslatmıştı; ardı ardına hıçkırıklar düğümlendi defalarca boğazında!..

Bir minnet duygusuyla yanına yaklaştı Allah Resûlü ve ifadede kelimelerin kısır kaldığı mânâ yüklü şu cümleleri sıralamaya başladı, titreyen dudaklarından tane tane:

– Benden dolayı, ey Hatice! Sen de, bu sıkıntılara katlanmak zorunda kaldın ve kâmetine göre bir hayattan mahrum yaşadın.

Aslında sen bunlara lâyık bir kadın değildin. Keremine karşılık keremle mukabele bulmak varken sen, çile üstüne çile ve mihnetle mukabele gördün, demek istiyordu ve ilâve etti:

– Ancak unutma ki Allah, her sıkıntı ve zorluğun arkasından, mutlaka hayr-ı kesir murad etmiştir…

Ve Ebû Tâlib'den sonra ikinci önemli dayanak da artık yaşamıyordu. Atmış beş yaşlarındayken dünya ve dünyadaki bütün sıkıntılara veda ederek, içinde ne bir gürültü ne de bir yorgunluk olan, incilerle örülmüş ebedî mekânına intikal etmişti Hz. Hatice (radıyallahü anhâ).

Böylelikle o, Hirâ'da doğan güneşin ardından bir Kadir Gecesi başladığı yeni hayatını, yine bir Kadir Gecesi'nde noktalamış oluyordu. Mezarına inip

ebedî yurdun ilk kapısı olan Hacûn Kabristanı'ndaki mekânına onu, bizzat Allah Resûlü yerleştirecek; yine toprakla üzerini de O kapatıp tesviye edecekti.

Allah Resûlü için müşfik bir babadan, güvenli bir koruma ve gönlü zengin bir amcadan sonra; sadık bir yâr, kerim bir zevce ve müşfik bir dayanak da artık yaşamıyordu. Bu sebeple Kureyş, daha bir cesaretlenmişti; Efendimiz'in üzerine daha çok geliyordu. Bir gün, sefahete kendini kaptırmışlardan biri, yolda yürüyen Efendiler Efendisi'nin üzerine toz-toprak atmış ve O da üst-başı bu hâlde iken, başını öne eğerek hane-i saadetlerine gelmişti. Kızlarından birisi, babasını bu hâlde görünce çok üzülmüş ve bir taraftan Efendimiz'in üzerini temizlerken diğer yandan da bu üzüntüsünü ağlayarak gösteriyordu. Ufku süzen gözlerin ardından şöyle buyurdular:

– Ağlama kızım ve sakın üzülme! Allah, Senin babanı zâyi edecek değildir!

Ardı ardına yaşanan bu üzücü olaylarla dolu bu yıla, hüzün yılı denilecekti. Zira onda, bir yandan müşriklerin ortaya koydukları haksız başkaldırı ve tepkiler çığırından çıkmış ve kontrol edilemez bir duruma gelmiş, diğer yandan da Efendimiz'in yanındaki iki temel dayanak da ebedi âleme göç etmişti. Mahzun Nebi'yi hüzne boğan gelişmelerdi bunlar ve bundan sonra bu isim, geride kalan bir yıla alem olacaktı.

TÂİF YOLCULUĞU

Efendimiz'in ve O'nunla birlikte iman eden sahabenin, olağanüstü gayretlerine rağmen Mekke'de artık her şey durağanlaşmış ve Mekkeliler, en azından şimdilik yeni açılımlara kapanmıştı. Tebliğ ise, süreklilik arz eden bir vazifeydi; Allah'ın yarattığı yeryüzü olabildiğince genişti ve başka yerlerdeki insanların da İslâm'a ihtiyaçları vardı.

Elbette Allah'ın vaadi vardı ve bu dava, gün gelecek bütün yeryüzüne hâkim olacaktı; bunda şüphe yoktu. Ancak bunun, bugünün Mekke'siyle gerçekleşme imkânı pek mümkün gözükmüyordu. Yeni bir açılıma ihtiyaç vardı ve işte bu açılımı sağlamak için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Şevvâl ayının bir gününde, yanına Zeyd İbn Hârise'yi de alarak Tâif'e yöneldi.

Tâif, bağ ve bahçeleriyle meşhur, yeşillikler içinde bir yerdi. Mekke'ye yaklaşık doksan kilometre mesafede idi ve burada Efendimiz'in anne tarafından akrabaları yaşıyordu. Aynı zamanda burası, ömrünün ilk yıllarında gelip yanında kaldığı Efendimiz'in süt annesi Halîme-i Sa'diye'nin memleketine de yakın bir bölgeydi.

Allah tarafından gönderilen mesajlara hüsn-ü kabul gösterecek yeni simalara ulaşmak ve böylelikle, Mekke'de bulamadığı sıcak yüzlerle tanışmak gibi hedeflerle çıktığı Tâif yolunda, önce Sakîflilerin yanına gitti. Çünkü o gün için Sakîfliler, Tâif'in ileri gelen eşrafı olarak biliniyor ve çevrelerinde itibar görüyorlardı. İlk muhatapları, Amr İbn Umeyr'in üç oğlu Abdiyâleyl, Mes'ûd ve Habîb idi. Hatta, bunlardan birisi, Kureyş'ten bir kadınla evli bulunuyordu. Yanlarına geldi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem); önce selâm verdi ve ardından da, bütün içtenliğiyle konuşmaya başladı; Allah'ı bir bilip davasına sahip çıkmaya davet ediyor ve risalet vazifesinde kendisine yardımcı olmalarını talep ediyordu. Ancak Tâif, Mekke'yi aratmayacak kadar çetin gözüküyordu.

Allah Resûlü'nün şefkatle kucakladığı üç kardeşten ilki sözü aldı:

– Şayet, gerçekten de Allah Seni peygamber olarak göndermişse, Kâbe'nin

örtüsünü alıp yere çalarım, diyordu. Allah'ın en sevgili kulu, dünya ve ahiretini kurtarmak için ayağına kadar gelmişti; ama o O'nunla alay edip hafife alarak kendince gönül eğlendiriyordu. Hâyâ timsali Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), böyle bir küstahlık karşısında yine sükûtu tercih edecekti. Ancak küstahlık, bununla sınırlı kalacak gibi görünmüyordu. Diğeri ileri atıldı ve:

– Allah, Senden başka peygamber olarak gönderecek birisini bulamadı mı, diye takıldı. Belli ki iş, çığırından çıkıyordu. Konuşmak için fırsat kollayan üçüncü kardeş de bir şeyler demeliydi ve o da şunları söyledi:

– Vallahi de ben, artık Seninle hiç konuşamam! Çünkü, şayet Sen, söylediğin gibi gerçekten bir peygambersen, Sana söylediklerime beni bin pişman edersin! Yok, şayet Sen, Allah'a karşı yalan söylüyor isen, o zaman da zaten, benim Seninle konuşmam uygun olmaz!

Ciğeri beş para etmeyen bu insanlar, kendilerince İnsanlığın İftihar Tablosu ile alay ediyor ve hoşça (!) vakit geçiriyorlardı. Mahzundu Efendiler Efendisi… Hâlbuki, onca mesafeyi, belki bir şeyler anlarlar düşüncesiyle yürüyerek gelmiş; onların önlerinde, cennete bir kapı aralamak istemişti. Cevap bile verme gereği duymuyordu artık. Cevap vermeyi içinden bile geçirseydi, O'nun yerine gerekli cevap çoktan verilir ve işleri biterdi; ancak O, rahmet peygamberiydi ve sinesi, herkesi kucaklayacak kadar engin ve genişti. Hatta, en can alıcı düşmanları için bile bu sinede bir yer vardı ve onların da günü gelip, hak dava ile buluşmalarını ümit ediyordu. En azından, kendileri olmasa da, nesilleri arasından bu ufka yükselen birileri mutlaka olacaktı ve onun için de bugün, her şeye rağmen sabır gerekiyordu.

Sadece bir isteği vardı Efendiler Efendisi'nin:

– Olabilir, siz kendi tercihinizi yaptınız; en azından aramızda geçen bu mesele, burada kalsın, diyordu. Zira bu haberin Mekke'ye ulaşması, Mekkeliler açısından yaşanacak bir bayram havası demekti ve böyle bir hareket, bugüne kadar sessiz duranları da cesaretlendirir ve artık Mekke, Müslümanlar açısından asla yaşanamayacak bir belde hâline geliverirdi.

Hüznündeki duruş, yürüyüşüne bile aksetmişti. Zahir itibariyle eli boş geri dönüyor gibiydi; ancak vazife, neticeyi görme hedeflenerek yapılmazdı. O (sallallahu aleyhi ve sellem), kendi üzerine düşeni yerine getirmiş, tebliğ vazifesini ifa etmişti; neticeyi yaratmak ise Allah'a aitti. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ise, kendi işini kusursuz yerine getirmede en önde olduğu gibi Allah Teâla'ya ait kısmına müdâhil olmama konusunda da en duyarlı insandı.

Efendiler Efendisi, Tâif'te on gün kalacaktı. Bu süre içinde birçok insanla görüşmek istedi; ancak, çoğu O'na icabet edecek yürek taşımıyordu ve korkularından uzak durmayı tercih ettiler. Bir de utanmadan:

– Ey Muhammed! Bizim yurdumuzdan uzak dur da, nereye gidersen git, diyorlardı.

Ayaklarına kadar gelen kısmeti teptiklerinin farkında bile olmayan bu insanlar, bununla da yetinmeyecekler; ayak takımını tetikleyerek bu kutlu Misafir'i taş yağmuruna tutacaklardı.

Hz. Zeyd, kendini siper etmiş, yağmur gibi başlarına düşen taşlara karşı Allah Resûlü'nü korumaya çalışıyordu. Başlarına yağan taşların ardı arkası kesilmiyordu. Aslında bu, kendi başlarına taş yağdıracak bir davranıştı; neredeyse tam üç kilometrelik mesafeyi öylece geçtiler. Allah'ın Habîbi Resûl-ü Kibriyâ'nın da ayaklarından kan damlıyordu. Zeyd ise, zaten başı ve gözü yarılmış; kan-revan içinde kalmıştı.

Tâif'teki İltica ve Bir Tecelli

Nihayet, bu musibet mekândan uzaklaşmış ve bir ağacın altında dinlenmek için mola vermişlerdi. Önce, gözümün nuru dediği namaza durdu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve burada iki rekât namaz kıldı. Belli ki, böyle durumlarda güç ve kuvvetin gerçek sahibine gönülden yönelmek gerekiyordu. Demek ki, beşeri arızalardan kurtulup Rahmânî bir boyaya bürünebilmek için, öncelikle duruşun iyi ayarlanması lazımdı. Belli ki bütün bunlar, öfkeyle kalkıp zararla oturmaması için ümmetine birer mesajdı. Çünkü O, her yönüyle takip edilecek bir modeldi ve bir beşer olarak öfkelenmesi gereken durumlarla da karşılaşacak ve böylesi durumlarda da ümmetine, nasıl davranılması gerektiğini bizzat gösterecekti.

Namazını tamamlayınca da, ellerini açtı açabildiği kadar ve dua dua yalvarmaya başladı… Hz. Zeyd, hayranlıkla seyre dalmıştı; karşısında adeta nurdan bir heykel duruyordu. Biraz daha dikkatlice kulak verdi; Efendiler Efendisi şunları söylüyordu:

– Allah'ım! Güç ve kuvvetimdeki zaafı, çözüm üretmedeki eksikliğimi ve insanların beni istihkar edip hor görmelerini Sana arz ediyorum.

Ey merhametlilerin en merhametlisi!

Zayıf ve güçsüzlerin Rabbi!

Benim de Rabbim!

Beni, kime bırakıyorsun?

Bana karşı kin kusan kötü ve gaddar düşmanlara mı, yoksa işimi kendisine teslim ettiğin yüzsüz ve acımasız yakınlara mı?

Şayet, Senin bana hâlâ kızıp gazap etmen söz konusu değilse, hiçbir şeye aldırmam; Senin afiyet vermen, benim için her şeyden daha önemlidir!

Senin, Bana gadabınla muamele etmemen ve dolayısıyla da bana celalinle tecelli etmemen için, dünya ve ahirete ait işleri yoluna koyan ve kendisiyle bütün karanlıkların aydınlığa kavuştuğu vech-i nûruna dehalet edip rahmetine iltica ediyorum.

Rızanı elde edip hoşnutluğunu kazanana kadar hep Senin kapındayım!

Senden başka ne bir dayanak ne de itimat edilip güvenilecek bir güç vardır!

Efendiler Efendisi, daha duasını bitirmemişti ki, birden yanında Cibril-i Emîn ve dağlara müvekkel melek beliriverdi. Belli ki Mahzûn Nebi'nin yakarışları Arş-a A'la'yı titretmiş ve Allah, imdadına iki meleğini göndermişti. Şöyle diyordu:

– Yâ Muhammed! Şüphesiz Allah (celle celâluhû), kavminin Sana söylediklerinden ve yüz çevirip yapageldiklerinden haberdar oldu. Ve işte, Sana bunları reva görenlere istediğin her şeyi yapması için dağlara müvekkel meleği gönderdi!

Bu arada dağlara müvekkel melek de Efendimiz'e selâm vermiş ve ardından da:

– Şayet istersen yâ Muhammed! Ben, şu iki dağı bunların üzerine geçirmek için geldim, diyordu.

Rahmet Peygamberi'nin farkı ortaya çıkacaktı. Her şeye rağmen edeceği tercih, kendisinden sonrakiler için de bir metod olarak tescil ediliyordu. Onun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ani bir refleksle hemen tepki verdi:

– Hayır, asla! Umuyorum ki ben, Allah (celle celâluhû), bunların da neslinden kendisine ibadet eden ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayan kullar yaratacak!

Fıtrat böylesine kritik noktalarda kendini gösterirdi; işte Resûl-ü Kibriyâ Hazretlerinin tepkileri de, O'nun nasıl bir yapıda olduğunu ortaya koyuyordu. İşin burasında, talep ettiği takdirde dağları Tâiflilerin başına geçirmek üzere görevli gelen melek şunları söylemeye başladı:

– Gerçekten de Sen, Rabbi'nin Seni isimlendirdiği gibi ne kadar da Raûf ve Rahîm'sin!

Üzüm Salkımı ve Addâs

Efendimiz'in namaz kılıp dua edişini uzaktan seyreden iki kişi vardı; bunlar, aleyhte komplo kurmada çoğu zaman ön safta yer alan Rebîa'nın iki oğlu Utbe ve Şeybe idi. Ancak o gün Allah Resûlü'ne reva görülenler karşısında Utbe ve Şeybe bile insafa gelmişlerdi, bu kadarı da olmaz dercesine, başından bu yana Resûl-ü Kibriyâ'yı seyrediyorlardı. Nihayet yanlarına, köleleri Addâs'ı çağırdı ve:

– Şu üzümlerden bir parça topla ve şu tabağa koy da orada duran adama götür de yesin, diyerek, salkımları Efendiler Efendisi'ne götürmesini söylediler.

Addâs, denilenleri yerine getirmek için kalktı ve topladığı üzüm salkımlarını alıp Efendimiz'in yanına geldi. Daha sonra da:

– Buyurun, yiyin, diye ikram etti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), çok tabii olarak, üzümlere elini uzatırken, 'Bismillahirrahmanirrahim' demiş ve ardından yemeye başlamıştı. O'nun bu sözünü duyan Addâs, olduğu yerde donakalmıştı; zira bu sözü, buralarda bilip söyleyen kimseye rastlamamıştı. Önce Allah Resûlü'nü iyice süzdü ve ardından da:

– Allah'a yemin olsun ki bu sözleri, bu beldelerde söyleyen kimse yoktur, dedi.

Onun bu sözleri ve sıcak yaklaşımı, Efendimiz'in de dikkatini çekmişti. Belli ki Addâs, boş değildi; en azından 'Bismillah'ın ne demek olduğunu biliyor veya bu muhtevadaki bir bilgiye ulaşma arzusu duyuyordu. Onun için Habîb-i Zîşân Hazretleri:

– Sen nerelisin, hangi dine mensupsun, diye sordu.

– Ninovalı ve Hristiyan'ım, diyordu.

Bu ismi duyunca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Salih kardeşim Yunus İbn Mettâ'nın memleketi, diye iç geçirdi. Gözleri dört açılmıştı Addâs'ın ve hemen sordu:

– Sen, Yunus İbn Mettâ'yı nereden biliyorsun? Vallahi de ben Ninova'dan ayrılalı onu bilip tanıyan on adama bile rastlamadım! Sen İbn Mettâ'yı nereden öğrendin? Hâlbuki Sen, gördüğüm kadarıyla okuma-yazma da bilmiyorsun ve ümmî bir kavmin içinde neş'et etmişsin!

– O, benim kardeşimdir; o da bir nebi idi, Ben de bir nebiyim!

Bunun ötesinde sorulacak başka bir soru olamazdı ve işin burasında Addâs, önce Efendimiz'in ayaklarına kapandı; belli ki buna muktedir olamayacaktı. Ardından ellerinden öpmek istedi, doyasıya… Sonra da, mübarek başından öptü, defalarca… Günün bütün sıkıntısını unutturacak bir neticeydi bu… Bir insan daha gelmişti ya, dünya bomba olup patlasa ne önemi vardı?

Ancak beri tarafta, köleleri Addâs'ın el-ayak öpmesini gören Utbe ve Şeybe yine eski hüviyetlerine geri dönmüş, bulundukları yerde homurdanmaya başlamışlardı. Kölelerini, iyilik olsun diye göndermişlerdi; ama şimdi o tutmuş bir de Muhammed'in el ve ayaklarına kapanıyor; bel büküp huzurunda el pençe divan duruyordu. Birisi diğerine dönecek ve:

– Görüyor musun, senin köleni de yoldan çıkardı, diyecekti.

Nihayet, Addâs yanlarına gelince ona da çıkışacaklar ve:

– Sana ne oldu da o adamın el ve ayaklarını öptün, diyeceklerdi. Addâs, çok sakindi:

– Ey efendim! Yeryüzünde bu adamdan daha hayırlı kimse yoktur; O'nun bana söylediklerini ancak bir Nebi haber verebilir, dedi.

– Yazıklar olsun sana ey Addâs! Sakın ola ki o adam, seni kendi dininden

alıkoymasın; çünkü senin dinin ondan daha hayırlıdır, diyorlardı.

Mekke'ye Hareket ve Cinlerin Şehâdeti

Acı bir günün sonunda, tatlı bir hediyeye nail olan Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), hüzünlü bir şekilde oradan ayrılacak ve yeniden Mekke'nin yolunu tutacaktı. Nahle denilen mevkiye geldiklerinde zaman ilerlemiş ve Efendiler Efendisi, teheccüd namazını eda edebilmek için mola vermişti. Belli ki, burada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), birkaç gün kalacaktı. Daha sonra da, namaza durdu ve Cinn sûresini okumaya başladı.

Bu arada yanına, Nusaybin cinlerinden yedi tanesi gelmiş; O'nun namazını seyrediyor ve okuduğu Kur'ân'ı dinliyordu. Yanına yaklaştıklarında, kendi aralarında işaretleşmiş ve:

– Aman sessiz olun ve dinleyin, diye birbirlerini ikaz ediyorlardı.

Okunan Kur'ân bitince de bunlar, kendi milletlerine geri dönecek ve onları şöyle uyararak tebliğde bulunacaklardı:

– Ey kavmimiz! Şüphesiz ki biz, bugün öyle acîb ve harika bir kitaba kulak verdik ki o, iyi ve güzel olana davet ediyor; biz de ona iman ettik. Çünkü bu kitap, Musa'dan sonra gelmiş olmakla birlikte, kendisinden önceki hükümleri tasdik ediyor, Hakka davet mesajlarıyla dolu ve bizi, yolun en doğrusuna çağırıyor.

Artık biz, hidayete kulak verdikten sonra ona iman ettik ve biliyoruz ki, kim de Rabbine iman ederse, artık onun için korkulup endişe duyulacak bir husus yoktur.

Bu arada yine Cibril-i Emîn gelmiş ve durumdan Allah Resûlü'nü de haberdar etmişti. Addâs'tan sonra yaşanan ikinci sürprizdi bu ve artık, insanlardan sonra Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), cin taifesiyle de irtibata geçmiş ve onlardan da Efendimiz'e inananlar olmuştu. Çünkü O (sallallahu aleyhi ve sellem), insanların yanında cinlere de gönderilen bir Nebi idi.

İki ayrı gaybî destek ardı ardına geliyordu; Cibril-i Emîn'le dağlara müvekkel meleğin emre âmâde edilmesinden sonra bir de, Allah Resûlü'nün önüne, cin taifesine nüfuz edilebilecek bir yol konulmuştu…

Gelen her âyet, aynı zamanda mü'minlerin sa'yini kamçılama anlamına geliyordu. Hele bu âyetlerin muhtevası, o günün ağır şartlarını yaşayan mü'minler için ilaç gibiydi. Şöyle diyordu:

– Her kim, Allah'a davet eden bu samimi çıkışa müspet cevap vermezse bilsin ki, yeryüzünde onu hiçbir güç etkisiz hâle getiremez. Allah'tan başka hiçbir hâmi ve dost bulamaz. Bu kimseler şüphesiz, açık bir dalâlet içindedirler.

YENİDEN MEKKE

Tâif, beklenen semereyi vermese de Addâs ve cinlerin İslâmiyet'i seçmeleriyle bir nebze huzura kavuşan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), daha sonra yeniden Mekke'ye yöneldi. Yol Mekke'ye yaklaştığında, yine eski günlerinde olduğu gibi Nûr dağına çıkarak Hira'ya geldi. Kapılarını yüzüne kapatan Mekke, tam karşısında duruyordu; Beytullah'ın boynu bükük, mü'minleri de yetimdi! Belli ki aralarında, kelimelerin kullanılmadığı bir hasbihâl yaşanıyordu. Zira Beytullah'ın ikizi olarak bilinen Allah Resûlü de yetim ve boynu büküktü.

Beri tarafta Hz. Zeyd, yeniden Mekke'ye nasıl gireceklerini düşünüyor ve bir türlü işin içinden çıkamıyordu. Nihayet dayanamayıp Efendimiz'e sordu:

– Onlar Seni dışarı çıkarıp kovmuşlarken Siz, Mekke'ye nasıl gireceksiniz?

Rahmet Peygamberi, her zamanki gibi temkinliydi; aynı zamanda temkini içinde, işin nihayetini şimdiden görüyor olmanın mesajları gizliydi:

– Yâ Zeyd! Gördüğün gibi şüphe yok ki Allah, bir çıkış yolu nasip edip, yeni bir kapı aralıyor; şüphesiz O, dinini koruyacak ve peygamberini de muzaffer kılacaktır!

Daha sonra da, sebeplere tevessül etmenin bir gereği olarak Mekke'den bazı eşrafa haber gönderdi; maksadı, yeniden köyüne dönerken herhangi bir problemle karşılaşmamaktı. Hedeflediği ilk isim, Ahnes İbn Şerîk idi. Ancak o:

– Ben anlaşmalıyım ve benim durumumdaki anlaşmalı birisi de eman veremez, diyerek bu davete icabet etmemişti. Ardından, Kureyş'in söz üstadı Süheyl İbn Amr'a ulaştırdı aynı mesajı. Ancak o da:

– Âmiroğulları, asla Ka'boğullarına eman veremez, diyecek ve o gün için henüz, böyle bir kabullenmeye hazır olmadığını ifade edecekti. Belki de, cesaret edip cevab-ı sevap veremiyorlardı. Ancak, belli ki Süheyl, Efendimiz'in gündeminde ve kendisinden çok şey beklediği bir isimdi.

Müspet cevap, Mut'ım İbn Adiyy'den gelmişti. Efendimiz'in talebi kendisine ulaşır ulaşmaz hemen çocuklarını toplayan Mut'ım, onlara şunu tembih edecekti:

– Hemen silahlarınızı kuşanın ve Kâbe'nin rükünleri arasına gidip beni bekleyin! Çünkü ben, Muhammed'e eman verdim.

Daha sonra da Kâbe'ye gelecek ve devesinin üzerinden insanlara:

– Ey Kureyş! İyi bilin ki ben, Muhammed'e eman verdim; sakın O'na kimse ilişmesin, şeklinde hitap ederek durumu bütün Mekke'ye ilan edecek ve Muhammedü'l-Emîn'e ilişenin, karşısında kendisini bulacağını söyleyecekti.

Ardından Efendiler Efendisi, Hz. Zeyd ile birlikte yine Mekke'ye geldi. İlk hedef, yine Kâbe idi ve onu selâmladıktan sonra orada iki rekât namaz kılarak akabinde de hane-i saadetlerine yöneldi. Bütün bu aşamalarda Mut'ım İbn Adiyy, çocuklarıyla beraber O'nu koruyup kolluyor ve kimsenin O'na bir kötülük yapmasına müsaade etmiyordu.

Diğer tarafta, kendi davası adına tedirginlik yaşayan Ebû Cehil, Mut'ım'in yanına yaklaşacak ve:

– Sen, sadece eman mı verdin yoksa Müslüman mı oldun, diye soracaktı. Mut'ım, arkadaşı Ebû Cehil'e döndü ve:

– Hayır, Müslüman olmadım; sadece eman verdim, dedi. Zaten, onun da beklediği cevap bu idi ve kendisini rahatlatan bu cevabın arkasından Mut'ım'e şunu söyledi:

– Öyleyse, senin eman verdiğine biz de ilişmeyiz!

Bu nasıl bir kabullenilme idi ki, can alıcı düşmanlarına karşı O'nu yine bir başka düşmanı koruma altına alıyor ve bütün aile fertlerinin hayatı pahasına, kimsenin kendisine ilişmesine izin vermiyordu! Demek ki toplumda sözün nüfuz edebilmesi ve taleplerin tesirli olabilmesi için, insanlık ortak paydasında buluşmak ve herkesin imreneceği bir krediye sahip olmak gerekiyordu. Bu kredinin adı, güvendi ve temeli, duruluktan kaynaklanıyordu. Ve bu kredi, dünyalık hiçbir değerle karşılanamayacak kadar bir kıymet ifade ediyordu. Zira o gün Mut'ım'e, dünyanın en pahalı hazineleri de teklif edilseydi, böyle bir riske girmez ve durup dururken Mekke'yi karşısına almazdı; ancak Muhammedü'l-Emîn'e duyduğu güven ve O'na yapılanlar karşısında masumâne duruşu, Mut'ım gibileri harekete geçiriyor ve yapılanlara bir yerde 'dur' deme ihtiyacını hissettiriyordu.

Çevredeki Kabilelere Yöneliş

Belli ki Mekke, artık kapılarını kapatıyordu. Tâif'ten de beklediği cevabı bulamamıştı. Ancak, can bedende bulunduğu sürece tebliğ, vazgeçilmez bir vazifeydi; Rabbin rızası burada yatıyordu zira. Onun için Efendimiz (sallallahu

aleyhi ve sellem), yaklaşan hac mevsimini de iyi değerlendirip daha geniş kitlelere ulaşmak istiyordu. Bu sebeple de kabile kabile dolaşmaya başladı. Her gittiği kabileye kendini arz ediyor, Allah'ın emirlerini onlara ulaştırıyor ve imana davet ediyordu. Ne garip ki, sanki bu kabileler de Mekke halkıyla anlaşmış gibiydi ve Allah Resûlü, bunlardan da beklediği cevabı alamıyordu. Her birinin başka bir talebiyle karşılaşıyor veya bir başka beklenti içinde olduklarını görüyordu.

Orada, Medine'den gelen altı kişilik bir grup vardı; Efendiler Efendisi son bir ümit deyip bunların da yanına uğradı ve önce selâm verdikten sonra:

– Sizler kimlersiniz, diye sordu.

– Hazreç'ten bir grubuz, diyorlardı. Bildik bir isimdi O'nun için Hazreç. Bu yüzden:

– Züfer'in dost ve müttefiki olan Hazreç mi, diye yeni bir soru sordu. Hazreç'in müttefiki Züfer Medine'de, Allah Resûlü'nün geleceğini zaman zaman anlatan önemli bir adamdı.

– Evet, diye tasdik ettiler. İçten davranıyorlardı. Ardından:

– Biraz oturup konuşmaya ne dersiniz, dedi Habîb-i Zîşân Hazretleri.

– Peki, diyorlardı.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), uzun uzadıya oturup bunlarla da konuştu. Kur'ân'dan bazı âyetleri paylaştı onlarla. Es'ad İbn Zürâre, Avf İbn Hâris, Ukbe İbn Âmir, Kutbe İbn Âmir, Râfî İbn Mâlik ve Câbir İbn Abdullah'tan oluşan bu genç Ensâr hey'eti, anlatılanlar karşısında etkilenmişti. Zaman zaman atalarının konuştuklarını hatırlıyorlardı. Ataları, Fâran dağlarının arasında İbrahim soyundan bir Nebi gelecek, diyorlardı. Aynı zamanda komşuları olan Yahudilerle savaşıp onları yendiklerinde kendilerine, şimdi yenildik; ama çok geçmeden gelecek bir Nebi ile yeniden güç kazanacak ve işte o zaman sizin işinizi bitireceğiz mânâsında tehditler savuruyorlardı. Oysa bu Nebi'ye ilk inanan, kendileri olacak ve böylelikle, Arap yarımadasının en aziz insanları olarak tarihe geçeceklerdi! Beklenen Nebi gelip zuhûr ettiğine göre beklemenin bir anlamı olamazdı. Onun için Allah'a iman eden bu samimi ve gönülden uyarıcıya kulak veriyor ve içlerinden gele gele iman ediyorlardı.

Mekke'de adam kıtlığı yaşanırken aylarca süren uğraşlar sonunda, ancak bir veya iki insan iman safına geçerken, sadece birkaç saatlik konuşmanın neticesinde altı kişilik Medine cemaatinin İslâm'ı seçmesi, Efendiler Efendisi'ni büyük bir sürûra gark etmişti. Acı olan tek şey, ayrılık vaktinin gelmiş olmasıydı. Herkesin beklediği bu Zât ile oturup konuşmak güzeldi; ama artık Medine'ye gitme vakti gelmişti. Mekke'yi terk edecek ve yeniden kendi memleketlerine geri döneceklerdi.

Ayrılmadan önce aralarında anlaştılar ve ertesi yıl yeniden gelip burada

Allah Resûlü ile buluşacak, bu arada Medine'de de yeni arkadaşlar bularak buraya onları da getireceklerdi.

Artık Medine, medeniyete el sallıyordu.

Mekke'ye geri dönerken Allah Resûlü, uzun zamandır ilk defa tebessüm ediyordu.

İSRÂ VE MİRAÇ

Hira'daki vuslattan bu yana on bir yıl geçmişti. Takvimler, Recep ayının yirmi yedisini gösteriyordu. Bu süre içinde çok gayret edilmiş; ama Mekke akıl almaz bir tepki gösterip bu gayretlere müspet cevap vermemişti. Gerçi, müspet cevap verenler de yok değildi; ama, imanla bütünleşmeleri adına ortaya konulan ölümüne gayretlere karşılık, bırakın müspet cevap vermeyi, koşarak gelmeleri gerekiyordu! Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), kendi adına yaşamıyor; can alıcı düşmanlarının bile iman şerbetinden kana kana yudumlayabilmeleri için elindeki bütün imkânları ortaya koyuyor ve bunun için de hemen her gün kapı kapı dolaşıyordu.

Alkışlanması gereken bu gayretlerin gördüğü muamele de ortadaydı; bilhassa Ebû Tâlib ve Hz. Hatice'nin vefatından sonra Mekkelilerin takındığı tavır, Tâif'te yaşadıkları ve tekrar geri döndüğünde insanların, mübarek yüzüne ekşimeleri pâk ruhunu sıktıkça sıkmıştı ve bu bunaltan ortamda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), kendini ancak ilahî rahmetin sıcak iklimine atarak bir teselli bulabiliyordu. Zaten, bu rahmet meltemleri de olmasa, Mekke'nin kasveti kaldırılacak gibi değildi!

Derken bir akşam Efendiler Efendisi, amcası Ebû Tâlib'in kızı Ümmü Hâni'nin evinde bulunduğu bir sırada, evin tavanı adeta birden açılmış ve buradan yanına Cibril-i Emîn nüzûl etmişti. Belli ki bu seferki geliş, öncekilerden çok farklıydı. Yanında, daha önceki peygamberlerin de üzerine bindikleri, merkepten biraz büyük, katırdan da bir miktar küçük boyda 'Burak' adında bir binek vardı. Belli ki, bir davet vardı ve Cibril de, bu davete muhatap olan en kutlu misafiri almak için gelmişti; Sultân-ı Rusül, Şâh-ı Mümecced, bîçârelere devlet-i sermed, dîvân-ı ilâhide serâmed, Ahmed ü Mahmûd u Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem), Hakk'ın özel davetlisi olarak, gökler velîmesine çağrılıyordu.

Demek ki bugüne kadar yaşanan mukaddes hüzne, Allah tarafından lutfedilmiş bir ikram vardı ortada… Vicdanında duyup hissettiği gerçekleri, göz ve kulağıyla da müşahede edebilmesi için Allah (celle celâluhû), kulu

Muhammed Mustafa'yı Mekke'den alacak ve kim bilir ne sırlı bir yolculuğa çıkaracaktı.

Ancak, bu yolculuk öncesinde, süt annesi Halîme-i Sa'diye'nin yanında yaşadığı hadiseye benzer bir ameliye gerekiyordu. Onun için Cibril-i Emîn, Efendimiz'in göğsünü yardı ve içini Zemzem suyu ile yıkadı; ardından da, altın bir kâse içinde, elinde tuttuğu iman ve hikmetle göğsünü doldurarak kapattı. Sonra da, semanın emini Cibril, insanlığın emini Hz. Muhammed Mustafa'nın elinden tutarak tarifi imkânsız bir yolculuğa başladı.

İsrâ

Üzerine bindiği Burak, öyle hızla hareket ediyordu ki, her defasında adımını, ufukta gözüken son noktaya atıyor ve şimşek hızıyla mesafe alıyordu. Daha üzerine binmekle birlikte mekân değişmiş ve bir çırpıda Mescid-i Aksâ'ya gelivermişlerdi. Tuttu ve daha önceki peygamberlerin bağladığı yere bağladı Burak'ı. Ardından da, namaz kılmak için mescide yöneldi.

Bugüne kadar risalet vazifesini yerine getiren Allah'ın en seçkin kulları burada toplanmış, risalete mühür olan Zât'ı bekliyorlardı. Gelişini görünce selâm ve tahiyyelerle sinelere basıldı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ardından da, dünyanın en önemli meselesi için yeniden saf tutuldu; bütün peygamberler, aynı safta kenetlenmiş; iki rekât namaz kılacaklardı. Peygamberlik âleminin imamını bekliyorlardı. Demek ki İbrahimî çizgi, artık Hz. Muhammed'de noktalanacak ve bundan sonrasını, bütün peygamberler namına sonuna kadar O yürütecekti. Zaten, başka bir belde yerine buranın tercihinde de böyle bir mânâ vardı; belli ki Hakk'ı temsil meselesi, peygamberlere dâyelik yapmış bu mekândan artık alınıyor ve yüzler bundan sonrası için Mekke'ye çevriliyordu. Meseleye, miraçtaki süreçte karşılaşacağı peygamberler açısından bakıldığı zaman da aynı konu dikkat çekecek ve ümmetler arasında yaşanacak bir birliktelik adına, geleceğe yönelik bir umut olacaktı.

Derken, safların en önündeki yerini aldı Habîb-i Zîşân Hazretleri… Günü gelince insanlığın yeniden, Allah'ın ilk yarattığı bu çizgide saf tutacağının sembolüydü bu. Âdem'in çocuklarının, yeniden Hz. Âdem toprağında kaynaşacaklarının resmi, tevbe ederken şefaatini dilediği Zâtın da imametinin tesciliydi aynı zamanda… Peygamberler O'nun arkasında saf bağladığına göre demek ki, o peygamberlerin ümmeti de gün gelecek O'nun arkasında namaza duracaktı!

Namaz sonrası önüne üç kâse konulmuştu; birinde süt, diğerinde su ve bir diğerinde de içki vardı. Bunlardan birisini tercih etmesi isteniyordu.

Tereddütsüz, içinde süt olan kâseyi tercih etti Efendiler Efendisi! Bu tercih, Cibril-i Emîn'i de heyecanlandırmıştı ve:

– Bunu tercih etmekle Sen, hidayeti tercih etmiş oldun ve Senin ümmetin de hidayet üzere olacak, demişti. Çünkü bu, realiteyi iyi okumanın bir neticesiydi ve seçilen tercih de, fıtratı ifade ediyordu. Bu arada orada yankılanan ses de, aynı şeyleri söylüyordu:

– Şayet su tercih edilmiş olsaydı, ümmeti de kendisi de boğulurdu. İçki tercih edilmiş olsaydı, ümmeti de kendisi de yoldan çıkar taşkınlık içine düşerdi. Sütü tercih ettiğine göre, ümmeti de kendisi de hep hidayet üzere olacak!

Miraç

Sürprizler, sadece Mescid-i Aksâ'da yaşananlarla sınırlı değildi; tuttu Cibril, O'nu semalar ötesi âlemlere seyahate davet etti. Bir anda, mekân başkalaşmış ve iç içe sırlarla dolu doyumsuz bir yolculuk başlamıştı. Kat be kat semaya yükseliyor ve her yükseldikleri semada ayrı bir merasim yaşıyorlardı. Cibril-i Emîn, ilk semanın kapı tokmağına dokununca içeriden bir ses gelmiş ve semanın hazini ile aralarında şu konuşmalar geçmişti:

– Sen kimsin?

– Cibril!

– Yanında kim var?

– Muhammed!

– O peygamber mi?

– Evet, O peygamber!

Şifreler tamamdı ve sema kapısı açılmış; dünya seması geride kalmıştı; Efendiler Efendisi'nin karşısında, insanlığın ilk atası Hz. Âdem duruyordu. Önce selâm ve hoşâmedî ile tebrik etti O'nu. Hayır duasında bulunuyordu. Ancak, duruşunda bir gariplik vardı; sağ tarafına bakıyor ve gülüyor, soluna baktığında ise ağlıyordu. Daha dikkatli baktı; her iki yanında da büyük bir kalabalık vardı. Meraklı bakışları bekletmeden Cibril-i Emin konuşmaya başladı:

– Bu, Âdem'dir; sağ ve solundaki kalabalık karartı ise, onun neslidir. Sağ tarafındaki insanlar, ehl-i cennettir ve onun için Âdem, onları gördükçe tebessüm eder. Sol yanındakilere gelince onlar ehl-i cehennemdir ve onlar gözüne iliştikçe de hüzün kesilip ağlamaya başlar.

Artık her bir sema kapısında aynı merasim ve yine her bir semada ayrı bir peygamberle karşılaşılıyor; hepsinin de duasını alıp tebriklerine şahit oluyorlardı. İkinci semada teyze çocukları Hz. Yahyâ ve Hz. İsa, üçüncü

semada Hz. Yusuf, dördüncü semada Hz. İdris, beşinci semada Hz. Harun, altıncı semada Hz. Musa ve yedinci semada da Hz. İbrahim ile karşılaşacak ve bunların her biri de, nübüvvet semasının mührü olan Allah Resûlü'nü tahiyelerle karşılayıp tebrik edeceklerdi. Bu seyahat esnasında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Musa'nın ağladığını görmüş ve Cibril'e bunun sebebini sormuştu. Aynı soru kendisine tevcih edilince:

– Ağlıyorum; çünkü bu genç, benden sonra peygamber olarak gönderildi; ama O'nun ümmetinden cennete gireceklerin sayısı, benim ümmetimden cennete girecek olanlardan daha fazla, diyordu.

Miraç, sırlarla dolu bir yolculuğun adıydı ve bu yolculukta müşahede edilecek daha çok şey vardı. Hz. İbrahim'in, sırtını dayayarak yanında durduğu Beyt-i Ma'mur, göz alıcı renk ve desenleriyle ve bütün ihtişamıyla Efendimiz'in karşısında duruyordu. Öyle ki buraya, her gün yetmiş bin melek giriyor ve bir daha da geri dönmüyordu. Zira burası, yeryüzünde her daim tavafla serfiraz kılınan Kâbe'nin bir izdüşümüydü.

Cennet

Bu yolculuk esnasında Efendiler Efendisi, cennet ve cehenneme ait tablolara da şahit olacak ve dünyada iken hangi hareketin ne türlü bir karşılık göreceğini örnekleriyle ümmetine de anlatacaktı.

Bir anda cennet, olanca güzelliğiyle önüne açılıvermişti. İnci-mercan misal her çeşit değerli taşlar ve tasavvur üstü bir renk cümbüşüyle donatılmış, nice göz alıcı desenlerle tezyin edilmişti! Hiçbir gözün görmediği ve göremeyeceği, hiçbir kulağa yankısı gelip çarpmayan ve hiçbir faninin de tahayyül edemeyeceği nice güzellikler sergileniyordu önünde. Ne göz alıcı, ne gönül yakıcı manzaralardı… Cennetin zümrüt yamaçları, önünde perde perde açılmış ve O da, meltem gibi gelip yüzüne çarpan esintileriyle mest, hayret makamının hakkını veriyordu.

Bir aralık kulağına hoş bir ses gelmişti:

– Bu ses de neyin nesi, diye sordu Cibril'e.

– Cennetin sesi, diyordu rehber-i sadıkı. Biraz dikkatle dinleyince, gelen sesin şunları dediği duyuluyordu:

– Ey Rabbim! Bana vadettiğin şeyleri lutfet! İşte, artık uhdemde bulunan odalarım, ipek ve hullelerim, sündüs ve inci-mercanlarım, gümüş ve altınlarım, koltuk ve döşemelerim, kap ve kacaklarım, binek ve içkilerim, bal, süt ve sularım çoğaldıkça çoğaldı; artık, vaadettiğin şeyi yerine getir de bana gelecek olanları bir an önce buraya gönder!

Onun bu samimi talebine karşılık bir başka ses yükseldi:

– Evet, her mü'min ve mü'mine, erkek veya kadın Müslüman, Bana iman eden ve Resûlümü de tasdik ederek destekleyen, her daim müspet hareket ederek ortaya salih bir iş koyan ve asla Bana şirk koşmayan ve Allah'tan başka bir değer önünde bel kırıp boyun bükmeyenler, çok geçmeden sana gelecektir!

Kim, Benden haşyet duyar ve çizilen ölçü içinde hareket ederse o emindir; Benden kim ne isterse Ben, onu veririm. Kim de Benden ön talepte bulunur ve borç gibi isterse onun da isteğini yerine getiririm. Ve kim de Bana tevekkül edip işini Bana bırakırsa, mutlaka onun işini nihayete erdirir ve yerine getiririm. Çünkü, şüphe yok ki Ben, kendisinden başka ilah olmayan Allah'ım! Sözümde hulf edip yerine getirmemezlik yapmam! Şüphesiz, mü'min olanlar ancak kurtuluşa erer. Allah, ne mükemmel ve mübarek bir yaratıcıdır.

Rabb-i Rahîm'den gelen bu nidâyı duyan cennet sükun bulacak ve:

– Razı oldum ey Rabbim, diyecekti.

Daha dikkatle baktı içeri; altından ırmaklar üzerinde kurulmuş saraylarda koltuklara yaslanıp muhabbet eden babayiğitler vardı… Etraflarında hizmetçiler dört dönüyor; isteyip arzu ettikleri her şey, anında yerine getiriliyordu. Huri- gılmanlarla kuşatılmıştı, yüzlerindeki ifadeler bile boşa çıkarılmadan nimetler içinde yüzüp duruyorlardı. Akla-hayale gelmedik nimetlerden istifade ederken ne bir bıkkınlık ne de herhangi bir fütur seziliyordu üzerlerinde; çünkü her yediklerinde renkler farklı, desenler rengârenk, tatlar değişkendi ve kokular da birbirini tutmuyor. Böylelikle her seferinde yeni bir telezzüz imkânı doğuyordu.

Cemaat hâline gelmiş insanlar vardı karşısında; her gün yeni bir ekim yapıyorlar ve ekim yaptıkları aynı gün de hasat işlemine başlayıp semere topluyorlardı. Cibril'e sordu:

– Bunlar kim?

– Bunlar, Allah yolunda cehd ü gayret gösteren, Allah'ın adını en yücelere ulaştırmak için mal ve canlarıyla kendilerini ortaya koyanlardır. Bunların yaptığı bir iyiliğin karşılığı, yedi veren başaklar gibi yedi bin kattır. Allah için infak ettikleri değerlerine karşılık da Allah, hemen yenisini verir ve yerine onu kâim kılar; çünkü O, rızık vermede en hayırlı yolu tercih edendir, diye cevaplıyordu Cibril-i Emîn.

Dört bir yana dal-budak salmış nehirler vardı önünde; su yerine kiminden süt, kiminden de bal akıyordu. Bunlar arasında daha belirgin olanlara, Nil ve Fırat diyorlardı. Belki de bu, yakın vadede İslâmî mesajın ulaşacağı alanı ifade ediyor ve geleceğin fotoğrafını ortaya koyuyor ve miraçta kendisine bunun muştusu veriliyordu.

Bundan başka kimbilir nice nimetler müşahede etmiş, ne iltifatlarla

karşılanarak kendisine teşrifatçılık yapılmıştı. Herhangi bir insanın, böylesine bir lütfa mazhar olduktan sonra yine oradan ayrılarak sıkıntıların kucağına dönmesi imkânsız gibiydi. Ancak O'nun hedefi, öncelikle bütün insanları rahmet ve şefkatle kucaklayıp, ümmeti arasında da, kelime-i tevhidin ikinci yarısını söylemekten kaçınarak kendisini kabul etmese bile 'Lâ ilâhe illallah' diyen herkesi buraya getirmekti. Çünkü O, "Kim, Lâ ilâhe illallah derse, cennete girer." buyuracaktı. Daha baştan O (sallallahu aleyhi ve sellem), bunun için yaratılmış ve onun için de, ilk yaratıldığı hâlde gelişi sona denk getirilmiş; peygamberlik güftesine kafiye koyacak Son Sultan olduğu için de, bedeniyle ruhunun buluşması risalet açısından en sona bırakılmıştı.

Cehennem

Elbette her yer, cennet gibi sımsıcak durmuyordu; oradan ayrılıp da bir başka vadiye geldiğinde, ürperten seslere şahit olacak ve bu seslerin kaynağını da soracaktı:

– Cehennemin sesi, diyordu Cibril-i Emîn. Dikkat kesildi. Diyordu ki:

– Ey Rabbim! Artık bana vaadettiğin şeyleri ver! Baksana, bukağılar ve halatlarım, alev ve ateşlerim, irin ve kanlarım çoğaldıkça çoğaldı; dibimdeki derinlik erişilmez noktaya ulaştı ve ateşimin harareti de dayanılacak gibi değil! Bana vaadettiğin şeyleri çabuk gönder!

Cennete seslenen aynı sesin yankısı duyuldu:

– Evet, Bana şirk koşan her müşrik kadın ve erkek, Beni inkâr eden her kâfir, hesap ve kitaba inanmayan her zalim sana gelecektir; acele etme!

Ve, aynı sükûnet:

– Tamam, razıyım ey Rab!

Feryad ü figanın yükseldiği yöne bakınca, olanca dehşetiyle cehennem temessül etmiş ve yürek kaldırmayacak görüntüler gelmişti önüne Allah Resûlü'nün. Elbette bu, gördüklerini ümmetine aktararak sakındırabilmek için sadece bir manzara temaşasından ibaretti. İnsanlar ve taşların tutuşturduğu ateş tufanları vardı ortada… Derinden bir homurdanma duyuluyor ve içine girenleri azımsarcasına ve doyma bilmeyen bir iştiha ile:

– Daha yok mu, diye bağırıyordu. Bu dehşetli manzara içinde azaba dûçar kalıp da tükenenler, öyle bir kenara atılıp da süreçten kurtulamıyorlardı. Her ne zaman bedenler kül olup vücutlar buharlaşsa, işlem yeniden başlıyor ve belli ki, azabı tam tatmaları için kemiklere et giydirilerek her defasında bu işkence yeniden tekrarlanıyordu. Çığlıklar yükseliyordu cehennemin derinliklerinden:

– Keşke yeniden dünyaya dönme imkânımız olsa!

– Keşke aklımızı kullanıp anlatılanlara kulak vermiş olsaydık da bu

duruma düşmeseydik!

– Ne olur Allah'ım! Hiç olmazsa bir gün azabımı hafiflet!

– Keşke toprak olup gitseydim, gibi feryatlar birbirini takip ediyordu. Grup grup insan kitleleri belli yerlerde kümelenmiş, benzeri şekilde azaba dûçar oluyorlardı; başlarında müvekkel zebani-nâm melekler vardı ve yüzlerinde tebessüm adına zerre kadar bir emare gözükmüyordu. Öyle insanlar vardı ki, bir mızrak boyu yaklaştırılan güneş-misal ateş kütlesi karşısında eriyip tükenmiş, gırtlağına kadar kanter içinde kalakalmıştı.

Kan ve irinden nehirler akıp gidiyordu bir taraflara ve içinde, dışarı çıkmak isteyip de bir türlü buna muvaffak olamayan bahtsızlar yüzüyordu çırpınarak. Feryat çığlıklarıyla birlikte kenara yaklaşan her bir zavallıya, orada bekleşip duranlar taş atmaya başlıyor ve yalvarırken açtıkları ağızları, atılan bu taşlarla doluyor, yeniden kan ve irin içine dönmek zorunda kalıyorlardı.

Başlarına demir ve taşlarla vurularak işkence gören kimselere rastlamış ve bunların kimler olduğunu sormuştu. Cibril:

– Bunlar, farz namazları kılma konusunda bir türlü sebat edemeyen ve onu geçiştirenler, buyuruyordu.

Diğer tarafta ise, dünyada iken mallarının zekâtını vermeyen insanların, irin ve zakkum yutkunarak hayvanlar gibi sürüklendiklerine şahit olmuş; Allah'ın emrini yerine getirmemenin cezasının tecellisini müşahede etmişti. Daha başka göreceği şeyler de vardı; yetim malı yiyenler bir kenarda, ateşten kütleler yutkunarak, bunları ıtrahat gibi dışarı çıkararak azap görüyorlar; diğer yanda da, emanete riayet etmekte kusur gösterenlerin, sürekli ağırlaşan yüklerin altında inim inim inledikleri nazara çarpıyordu. İnsanlar arasında fitne ateşini körüklemeyi adet edinenlerin ağızları yamulmuş, dilleri de perişan; masum insanları gammazlayıp da zalimlere teslim edenlerin hâlleri de yürek yakıyordu.

Beri tarafta ise, göbekleri kendilerinin birkaç katı insanlar vardı; ne ayağa kalkıp durabiliyor ne de bulundukları yerden hareket edip mesafe alabiliyorlardı. Bunların kim olduğunu sorduğunda kendisine, paradan para kazanmayı alışkanlık hâline getiren faiz ehli olduğu söylenecekti.

Bazı insanlar gözüne takılıyordu; bir yanlarındaki güzel ve taze etler dururken, diğer taraflarındaki çirkin ve kokuşmuş olan leşlere dadanmış; tertemiz zemini bırakarak bataklıkta bocalayıp duruyorlardı. Merakla baktığı görülünce bunların da, helâl dairesindeki keyifle kifayet etmeyip, haram peşinde koşan zinakârlar olduğu söylenecekti.

Ve buradaki kalabalığın çoğunluğunu, sefahet ve eğlence ağına düşen, düştüğü yere başkalarını da çekerek fasit dairenin oluşmasına sebebiyet veren ve iffet sahibi hemcinslerinin de bedduasına hedef olan kadınların oluşturduğunu görmüştü; insanları avlamak için öne çıkarıp tuzak olarak

kullandıkları uzuvlarından asılmış, çığlıklar içinde inim inim inliyorlardı.

Sidretü'l-Müntehâ

Ardından, karşısına Sidretü'l-Müntehâ gelmişti; tarifi imkânsız bir letâfetle karşı karşıyaydı. Her tondan renklerin oluşturduğu bir merasim alanı gibiydi. Burası, imkânla vücub arası kutsi bir yerdi aynı zamanda ve artık Efendimiz'in yanında, Cibril-i Emîn de yoktu. Zira imkân alemi, artık geride kalmıştı. Burası, has daire ve harem odasıydı ve bu odaya, insanlık var olduğu günden bu yana, alınıp da iltifat görmüş hiçbir mânâ kahramanı olmamıştı. Yani, Hazreti Şeref-i Nev-i İnsan ve Ferîd-i Kevn ü Zaman olan Ruh-u Seyyidi'l-Enâm, bu has odanın ilk ve tek, aynı zamanda da son misafiriydi; O'nun bu konuda selefi olmadığı gibi halefi de olmayacaktı. Çünkü O (sallallahu aleyhi ve sellem), Hâtem-i Divan-ı Nübüvvet idi.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), kader kaleminin mürekkebine şahit oluyor, takdiri yazarken kalemin çıkardığı sesleri duyuyordu. Kâbe kavseyni ev ednâ sırrının tezahürü vardı artık orada! Yaklaşmış, yaklaşmış ve artık, adımını atacağı bir mahâl kalmayınca da mekânı lâ mekân olmuştu.

Bütün bunlara rağmen Allah Resûlü'nde, zerre kadar bir bakış kayması, huzurun hakkına muhalif en ufak bir farklılık gözükmüyordu. Bir anda ortalık nur kesilmiş ve Sidre'yi, sınırlı gözlerle müşahede edilip kayıtlı ifadelere sıkıştırılamayacak mahiyette bir güzellik kaplamıştı.

Faniye ait her şey nur kesilmiş, nurdan bir heykel hüviyetine bürünen Allah Resûlü de Nur-u Rahmân'ı temaşa ediyordu. Cennette mü'minler için vadedilen Cemalullah burada müşahede edilecek ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), mekânın lâ mekân olduğu bu ufukta Rabb-i Rahîm ile vasıtasız görüşecekti. Kendisinden önce Hz. İbrahim'i hıllet ve Hz. Musa'yı da kelamla taltif eden Yüce Mevlâ, peygamberlik semasının son altın halkası Habîb-i Ekrem'ini de rü'yetle serfiraz kılıyor ve bu iltifatla yine, Allah Resûlü'nün Hakk nezdindeki yerini, kevn ü mekâna fiilen göstermiş oluyordu.

Vasıtasız Gelen Emir: Namaz

İşte burası, vahyin vasıtasız cereyan ettiği yerdi; en önemli vazife, böyle bir ortamda bildiriliyordu: Namaz. Ve bu namaz, her gün elli vakit kılınacak bir namazdı. Ümmetin miracı olacak bir formuldü bu aynı zamanda.

Derken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) için geri dönüş vakti gelmiş ve yeniden yola koyulmuştu. Hz. Musa'nın yanına geldiğinde o:

– Rabbin, ümmetin için neyi farz kıldı, diye sordu. Belli ki böyle bir kurbet, beraberinde mükellefiyet getirirdi.

– Elli vakit namaz, buyurdular. İsrailoğullarıyla çok acı tecrübeler yaşayan Hz. Musa:

– Rabbine müracaat et ve bu mükellefiyeti hafifletmesini iste; çünkü Senin ümmetin buna güç yetiremez! Zira ben, İsrailoğullarıyla benzeri çok tecrübeler yaşadım ve bunu tecrübeyle gördüm, dedi.

Çok geçmeden mübarek eller kalkmış şöyle yalvarıyordu:

– Ey Rabbim! Ümmetimden bu mükellefiyeti tahfif eyle!

Bu kadar iltifatât-ı şahaneye mazhar olan bir Nazdar, talepte bulunur da ona müspet cevap verilmez miydi hiç! Gelen mesaj, beş vaktin indirildiğini söylüyordu. Hz. Musa (aleyhisselâm), bunun da altından kalkılamayacağını ifade ediyordu. Tekrar müracaat etti ve tekrar bir beş vakit daha indirilmişti. Bundan sonra, her defasında yeni bir müracaat ve yeniden beş vakitlik bir tenzilat yaşanıyordu. Nihayet mesele, son beş vakte kadar geldi. Hz. Musa (aleyhisselâm), bunu da çok bulacaktı; ama Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) rahmet kapısının daha fazla zorlanmaması gerektiği kanaatindeydi. İşte bu sırada, rahmet televvünlü bir ses yankılandı:

– Yâ Muhammed! Bunlar, bir gün ve gecede beş vakit olarak farzdır; benim katımda artık hüküm değişmez. Ancak, her bir vakit, on vakit gibidir; böylelikle toplamda elli vakit sevabı hasıl olur. Her kim, bir iyilik yapmak isteyip de onu yapamazsa, yine de bir sevap alır. Her kim de, iyiliğe niyet edip de onu yapmaya muvaffak olursa, en az on misli sevap kazanır. Yine her kim, ayağı kayıp da bir kötülüğe meyleder ve bunu yapamazsa, kötülüğün karşılığı vizir ona yazılmaz; şayet bu adam, niyet ettiği kötülüğün içine düşer ve niyetini yerine getirirse, bu durumda da ona, sadece bir kötülüğün vizri yazılır.

Dönüşteki Yansımalar

Bütün bunları bırakıp da yeniden çile ve mihnet yurduna hicret, ancak O'nun gibi bir Nebi'nin yapabileceği bir şeydi. Görmüş, gördüklerini ümmetine de göstermek için geliyor; duymuş, duyduklarını ruhlarımıza duyurmak için aramıza geri dönüyordu. Rü'yet ufkuna kadar bütün mâverayı görmüş; gözleri kamaştıran o güzellik armonilerini arkadan gelenlerle paylaşıp kapıyı da, müstaid ruhlar için aralık bırakma adına ümmetinin arasına dönüyordu. İşin özü; kendisi gibi gitmiş, kendisi gibi görüp duymuş ve yine kendisi gibi de geri dönüyordu. Gidişi, herkese açık bir ders olduğu gibi gelişi de, ayrı bir mesaj içeriyordu.

Ve... Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), gecenin bir anında çıktığı bu kadar uzun yolculuğu tamamlamış; yaşadığı bunca hadiseyi çok kısa bir ana sığıştırarak yine geri gelmişti. Tabii olarak konuyu ilk anlattığı kişiler de, en yakınlarıydı;

sabah namazını kılınca ev halkına dönmüş ve gecenin bir anına sığan bunca hadiseyi anlatmaya başlamıştı.

Meseleyi duyunca Ümmü Hâni validemiz, büyük bir tedirginlik geçirecek ve bunları kimseye anlatmamasını talep edecekti. Hatta, kalkıp giden Efendimiz'in ridasından tutup çekecek ve O'nu engellemeye çalışacaktı. Zira, zaten fırsat kollayan can düşmanlarının, bu konuyu malzeme yapıp Allah Resûlü'ne acımasızca saldıracaklarından endişe ediyor ve:

– Ey Allah'ın Nebisi! Sakın bunları insanlara anlatma; çünkü onlar Seni yalanlar ve Sana eziyet ederler, diyordu. Efendimiz ise:

– Allah'a yemin olsun ki, mutlaka bunu da anlatacağım, diyor ve Allah'ın açıktan bir ikramını insanlardan gizlememek gerektiğini, ortaya koyuyordu.

O'nun, her şeye rağmen konuyu insanlara anlatmak üzere evden çıktığını gören Ümmü Hâni, hizmetçisini çağırarak:

– Git ve Resûlullah'ın peşine takıl; tâ ki, konuyu insanlara anlattıklarında insanların nasıl bir tepki verdiklerini bana haber ver, diye tembihte bulunacak ve bu hadisenin, Mekke'de nasıl bir yankı meydana getireceğini merak edecekti.

Derken Efendiler Efendisi çıktı ve Kâbe'ye gelerek orada karşılaştığı insanlara isrâ ve mi'raç hadisesini anlatmaya başladı. Duyan herkeste büyük bir şaşkınlık meydana geliyordu; nasıl olabilirdi? Bir insan, hem de gecenin sadece bir anında Mekke'den yola çıkar, önce Mescid-i Aksâ'ya gelir ve buradan da semalar ötesi sırlı bir yolculuk yaparak yine Mekke'ye nasıl geri dönebilirdi? Bir de buna, mücerret bir yolculuğun dışında, her bir durağında karşılaşılan hadiseler eklenince, konu onlar açısından içinden çıkılmaz bir hâle bürünüyordu. Bir beşer olarak, hiçbir insanın üstesinden gelemeyeceği bir meziyetti bütün bunlar…

İki Kervanın Şehâdeti

Hâlbuki Allah, her şeye kâdirdi ve risaletle görevlendirdiği en sevgili kuluna böyle bir yolculuk yaşatarak, hem bu kudretini insanlara da gösteriyor hem de iç içe geçmiş âlemlerin arasında aslında çok ince bir perdenin olduğunu ortaya koyuyordu. O istedikten sonra, olmayacak hiçbir mesele yoktu ve Allah (celle celâluhû), âlemlere rahmet olarak gönderdiği Son Nebi'sini, bütün olumsuzluklara rağmen muzaffer kılmak istiyordu. Böylelikle hem Nebi'sine, önceki hiçbir peygambere nasip olmayan nice turfanda ve doyumsuz haz yaşatmış hem de ümmeti için O'nun, Hakk katındaki konumunu anlatmış oluyordu.

– Peki, bunun alâmeti ne ey Muhammed, diye sordular. "Bugüne kadar biz böyle bir şeyle hiç karşılaşmadık." diyorlardı.

Gerçi bu, bir ikram-ı ilahî idi ve meseleyi bütünüyle kavrayabilmek için güçlü bir iman lazımdı; Allah'a olan itimat ve güven tam olmadan bu anlaşılamazdı. Ancak, gördüğünün dışında bir başka meseleye şüphe ve kuşkuyla bakan kimselerin, anlayacakları dilden de konuşmak gerekiyordu. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Bunun alâmeti, falan kabilenin filan vadideki kervanıdır, buyurdu. Arkasından da şu ayrıntıyı anlattı onlara:

– Beni görünce kervandaki devenin birisi ürktü ve kervanı terk ederek kaçmaya başladı; ben de, gittiği yeri onlara göstererek develerini bulma konusunda yardımcı oldum. Yönüm, Şam cihetine idi ve sonra döndüm, Dacinân tarafına yöneldim. Burada, filanlara ait başka bir kervana rastladım; mola vermiş uyuyorlardı. Hatta, üzerini bir bezle örttükleri kırbalarından su içtim ve yeniden üstünü kapatarak olduğu yere koydum. Bunun ispatı da, o kervan. Şu anda Ten'îm'deki Beydâ denilen yerden Mekke'ye şu an girmek üzere; en önde de boz bir deve var. Devenin üzerinde ise, birisi siyah diğeri de alaca iki çuval var.

Gerçekten de bunlar, şaşılacak şeylerdi! Bu kadar detay, göz alıcı ve bakış bulandırıcı bu kadar sırlarla dolu bir yolculukta nasıl fark edilir ve unutulmadan gelinip muhataplarına anlatılabilirdi? Acaba, gerçekten bütün bunlar doğru muydu? Yok, yok... Bu kadar da olamazdı! Bu sefer Muhammedü'l-Emîn'in anlattıkları, kesinlikle doğru çıkmayacak ve mahcup olacaktı. Kendileri ise, büyük bir fırsat yakalamış ve Muhammed'in anlattıklarına bir daha muhatap olmamak üzere bu defteri kapatacaklardı!

Heyecanla tarifi verilen yere yönelip beklemeye durdular; acaba, Beydâ tepesinden ilk gelen devenin rengi ne olacaktı ve üzerindeki yük de gerçekten Muhammedü'l-Emîn'in anlattığı gibi miydi?

Çok geçmeden Ten'îm'deki bu tepenin üzerinde, yavaş yavaş bir kervan beliriverdi; en önde ise, gerçekten anlatıldığı gibi boz bir deve vardı. Büyük bir şaşkınlık yaşıyorlardı. Ancak, henüz pes etmiş değillerdi; çünkü, bu bir rastlantı olabilirdi. Onun için, kervanın yaklaşmasını beklediler. Devenin üzerindeki yükle çuvalların rengini de görmek istiyorlardı. Aman Allah'ım! Gerçekten de, en öndeki boz devenin üzerinde iki tane çuval vardı ve bunlardan birisinin rengi siyah, diğerinin rengi ise de alaca idi. Mekkeliler, büyük bir bozgun yaşıyorlardı!

Ancak, yine de pes etme niyetinde değillerdi; ikinci bir kervandan daha bahsedilmişti ve Muhammedü'l-Emîn'in anlattıklarına inanabilmeleri için bunu da test etmeleri gerekiyordu. Hemen Mekke'ye inip kervanı bularak, yabancı bir bineğin hızından ürküp de kaçan devenin hâlini ve su kırbasının akıbetini sordular:

– Gerçekten de doğru; biz yolda giderken bir aralık, devenin birisi ürktü ve kervandan ayrılarak uzaklaşıp gözden kayboldu. Sonra da, devemizin olduğu

yeri haber veren bu adamın sesini duyduk ve devemizi bulup bağladık. Su kırbasına gelince onu, uyumadan önce ağzını kapatıp koymuştuk; uyandığımızda suyundan içmek istedik. Ancak, üzeri açılmadığı hâlde kırbanın içinde su yoktu; gerçekten buna bir anlam veremedik, diyorlardı.

Kureyşlilerin Mescid-i Aksâ'yı Tarif Talepleri

Kureyş adına, tutunulabilecek en küçük bir dal kalmamıştı; bir ümit deyip üzerine gittikleri kapılar teker teker yüzlerine kapanmış ve kabulle inkâr arasında bir tercih yapmak zorunda kalmışlardı. Bu tercihi yapmamak için makûl bahaneler bulmaları gerekiyordu. Çünkü, zaten kabullenmek istemiyorlardı; bu kadar açık emareler varken inkâr etmek de makûl değildi. Onun için aralarından birisi ileri atıldı:

– Mescid-i Aksâ'ya gittiğini söylüyorsun; madem onu bize bir anlatıversen! Mescidin kaç kapısı, ne kadar penceresi var, deyiverdi.

Rahat bir nefes almışlardı. Evet ya, madem gittiğini söylüyordu, öyleyse pencere ve kapılarını da anlatmalıydı. Kendilerince haklıydı; zira maneviyata kapalı kalpleri maddenin ötesindeki bir delile itibar etmiyordu.

Ancak Efendiler Efendisi, işin mekân boyutunu nazara alan bir seyahat yapmamıştı; onun için de pencere ve kapılarıyla ilgili istatistikî herhangi bir bilgiye sahip değildi. Her türlü delili gördükleri hâlde bir türlü inanmayan ve hâlâ yeni yeni deliller talep edip zorluk çıkarma peşinde koşan bu inatçı insanların tavrı karşısında büyük bir sıkıntı yaşamaya başlamış, mahz-ı küfür kokan tavırlarından da oldukça bunalmıştı.

Ancak, O'nun Rabb-i Rahîm'i vardı ve böyle bir durumda da imdadına koşacak ve Mescid-i Aksâ'yı getirip karşısına dikiverecekti. Sanki Kâbe'ye dev bir ekran kurulmuş ve Mescid-i Aksâ'nın her bir köşesi de bu ekrana yansıtılıvermişti. O kadar ki Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), müşriklerin sordukları her bir soruya Mescid-i Aksâ'ya bakarak cevap veriyor ve böylelikle gelebilecek bütün itiraz noktalarını kapatmış oluyordu.

Küfrün kin ve nefretini zirveye çıkaran bir manzaraydı bu… Tam, şimdi işini bitirdik, dedikleri yerde Efendimiz hiç ihtimal vermedikleri bir hamle yapıyor ve yine müşrikler işin en gerisinde kalıveriyorlardı! Zaten imana niyetleri yoktu; bütün bunları, bir açığını çıkarır da önünü kesebilir miyiz diye yapıyor ve akla gelmedik entrikalarla etrafındaki insanları uzaklaştırmanın planlarını kuruyorlardı.

Bu sırada, Ebû Cehil'in yolu da Kâbe'den geçiyordu. Kalabalığı görünce o da yaklaştı; kendince bir lâf daha sokuşturacak ve Allah'ın Resûlü ile alay edecekti. Yaklaştı ve alayvârî bir eda ile:

– Bu gece yine ne var? Yeni bir şey mi var, diye sordu. Efendiler Efendisi,

yüzünü ona doğru çevirdi ve olanca vakarıyla:

– Evet, dedi önce ve arkasından ilave etti:

– Allah (celle celâluhû) Beni, gecenin bir anında Beyt-i Makdis'e götürdü.

Ebû Cehil'in de kafası karışmıştı ve:

– Sonra da aramıza geri geldin, öyle mi, diye tepkisini dile getirdi. Zira onlar bu yolculuğu, aylar süren yorucu ve meşakkatli seferler sonucu yapabiliyorlardı. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), tereddütsüz cevap verdi:

– Evet, hem de, diğer peygamber kardeşlerimle namaz kıldım.

Duydukları karşısında önce, sevinçten bir çığlık kopardı Ebû Cehil. Onun için bu, bulunmaz bir fırsattı. Kendince bu işin sonu gelmişti. Alttan alan bir ses tonuyla Efendimiz'e yöneldi ve:

– Kavmini toplasam, bana anlattıklarını onlara da anlatır mısın, dedi.

Bunda gizlenecek bir durum yoktu ki!.. Zaten, anlatıyordu; zira, Allah'ın lutfettiği bir ikramı, insanlara anlatmamak olmazdı. Bunun için:

– Evet, dedi.

Bu garantiyi de almıştı ya, Ebû Cehil'in keyfine diyecek yoktu. İnsanları toplamak için avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

– Ey Ka'boğulları! Hemen buraya gelin!

Hz. Ebû Bekir Farkı

Artık bunu, Mekke'de duymayan kalmamıştı. Nihayet Hz. Ebû Bekir'in de yanına geldiler. Kanaatleri kesindi; artık Ebû Bekir'in yolu, Muhammedü'l-Emîn'den ebediyen ayrılacaktı. Çünkü bu, O'nun bitip tükenişi (!) anlamına geliyordu. Kapıyı açar açmaz şöyle diyorlardı:

– Senin arkadaşının bugüne kadar söyleyip durduğu meseleler, hem kolay hem de kısmen de olsa olması muhtemel şeylerdi. Ancak, gel de bugün olanlara bir kulak ver!

Hz. Ebû Bekir, yufka yürekli bir adamdı ve müşriklerin, Efendisine bir kötülük yapmış olabilecekleri endişesiyle:

– Yazıklar olsun size! Ne oldu arkadaşıma? Başına bir şey mi geldi, dedi.

– O, şu an Kâbe'de. İnsanlara, Beytü'l-Makdis'e nasıl gittiğini anlatıyor, diye cevapladılar, istihzâlı bakışlarla. Aralarından birisi ileri çıkarak:

– Gecenin bir anında gitmiş ve yine aynı gece aramıza geri dönmüş, diye ilave etti.

Mesele şimdi anlaşılıyordu. Acı acı yüzlerine baktı Hz. Ebû Bekir. Ardından da:

– Ey cemaat, diye seslendi onlara. Duygularına seslenmek istiyordu ve

şunları söyledi teker teker:

– Bunda ne var ki? Sizler, bunun doğru olmadığını mı söylemek istiyorsunuz? Ben, bundan öte ne meselelere inanmışım bir kere! O'na, sabah akşam gökler ötesinden haber gelip durduğuna inanıyor ve tasdik ediyorum ben!

Ne hayallerle kapısına gelmişlerdi ve şimdi ne ile karşılaşıyorlardı? "Şimdi işini bitirdik." dedikleri bir hamleleri daha boşa çıkıyordu. Zafer nârâları atmaya hazırlanırken yine hezimet yutkunmak düşmüştü paylarına. Ve, kinlerini gayızla yutkunduracak son hamle geldi Hz. Ebû Bekir'den (radıyallahu anh):

– Şayet, bunları O söylüyorsa, mutlaka doğrudur.

Ona göre, bir şeyin doğru olup olmaması, bütün Hicaz ehlinin söyledikleriyle değil; gözünün nûru ve gönlünün mimarı Muhammedü'l-Emîn'in dedikleriyle ölçülürdü. İşte bu, 'Sıddîkiyet' makamıydı ve o günden sonra da Hz. Ebû Bekir'e, 'Sıddîk' denilmeye başlanacaktı. Çünkü hemen akabinde Hz. Ebû Bekir, Kâbe'ye koşacak ve işin gerçek yönünü bizzat Allah Resûlü'nden dinlemek isteyecekti:

– Yâ Resûlullah! Sen bunlara, gecenin bir vaktinde Beyt-i Makdis'e gidip geldiğini söyledin mi?

– Evet, diyordu Allah Resûlü. Bir adım daha attı Hz. Ebû Bekir; maksadı, müşriklerin baskısını hafifletmek ve Efendimiz'e yardımcı olmaktı:

– Onu bana anlatır mısın; çünkü ben oraya daha önce de gittim, biliyorum, dedi.

Efendiler Efendisi anlattıkça Hz. Ebû Bekir:

– Evet, aynen dediğin gibi; ben şehâdet ederim ki Sen, doğru söylüyorsun yâ Resûlullah, diyordu.

Bu tavrı onu, sıddîkiyet mertebesine yükseltecekti; zira Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sen yâ Ebâ Bekir! Bundan böyle Sıddîk'sin, diyecekti. Artık bu nebevî nişan, Hz. Ebû Bekir'in ayrılmaz bir parçası olacak ve hep, kıyamete kadar onun adıyla bütünleşecekti.

Namaz Vakitlerinin Tayini

Miraç yaşanmış ve namaz farz kılınarak, mü'minlere, aralık bırakılan kapıdan her gün miraç yapma imkân ve fırsatı sunulmuştu. Çok geçmeden Cibril-i Emin, yine Efendimiz'in yanındaydı. Çünkü "Namaz kılın!" denilmişti; ama namazın nasıl kılınacağı, hangi vakitlerde ve kaç rekât olarak eda edileceği hususunda pek fazla bir malûmat yoktu. Gerçi Hira'daki vuslatın ardından kılınmaya başlanan iki ayrı vakitte ve ikişer rekât olarak

kılınan bir namaz vardı ve ardından da gece kılınan teheccüd namazı farz kılınmıştı. Ama şimdiki durum belli ki daha farklıydı. İşte Cibril de, namazla ilgili meçhul gibi duran bu hususları açıklamak için gelmişti.

Tam zeval vaktiydi ve güneş meyleder etmez Cebrail namaza durdu. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de, onun arkasında saf tutmuştu. Öğle namazı bitmiş ve ikindi vakti gelmişti. Eşyanın gölgesi tam kendi boyu kadar olduğu bu ilk vakitte tuttu, ikindi namazına başladı. Yine Efendiler Efendisi, Cibril'in cemaatiydi. Güneş batınca akşam namazına, şafağın aydınlığı kaybolunca da yatsı namazına durdular ve yine cemaat hâlinde namazlarını kılmışlardı. Gecenin karanlığı, yerini aydınlığa bırakmaya başladığı ilk vakitlerde; yani fecir doğar doğmaz da sabah namazını kılacaklardı. Böylelikle bir günün namazı tamamlanmış oluyordu.

Ancak mesele burada noktalanmayacaktı. Öğle vakti Cibril yine geldi. Bu sefer güneş, bir hayli ilerlemiş ve eşyanın gölgesi kendi boyu kadar uzamıştı. Yine en hayırlı cemaat teşekkül etti ve namazlarını kıldılar. İkindi vakti, gölgelerin iki kat uzadığı zaman kılınıyordu. Akşam, güneş battığı zaman kendi vaktinde; yatsı ise, gecenin üçte ikisi geride kaldıktan sonra kılınacaktı. Sabaha gelince o, güneş doğmadan biraz önceye denk gelmişti.

Bu iki günlük namaz taliminin ardından Cibril-i Emîn, Muhammedü'l-Emîn'e dönerek şunları söyledi:

– Yâ Muhammed! İşte namazlar, dünkü vakitlerle bugünkü vakitlerin arasındaki zamanlarda kılınacaktır.

İsra ve miraç hadisesi, imanla küfür arasındaki çizgiyi daha da belirginleştirmişti. İnkar edenler kendi karanlık dünyalarına dönüp daha kalıcı tuzaklar peşine giderken iman edenler ise, her şeye rağmen en muannitlere bile hakkı anlatma azmini yenileyecek, imana müheyya yeni simalar bulma yarışının erleri olmaya devam edeceklerdi.

AKABE BEYATLARI

Zaman durma zamanı değildi ve Efendiler Efendisi, yeniden yüzünü dışarıdan Mekke'ye gelenlere çevirmiş; başka beldelerde yeni açılımların peşine düşmüştü. Hira'daki vuslattan bu yana on iki yıl geçmişti. Yine bir hac mevsimiydi. Zaten, önceki yıl gelip de Müslüman olan altı Ensâr'ın olduğu Medine'den yeni haberler bekliyordu.

Birinci Akabe

Derken beklenen zaman geldi ve Efendimiz de, yine gelenleri karşılamak ve onlara İslâm'ı anlatmak için Minâ'ya gitmişti. Adeta, karargâhını buraya kurmuş, karşılaştığı her insana bir umut deyip yaklaşıyor ve her insanı Allah'a imana davet ediyordu. Bu kalabalıkta O'nu arayanlar da vardı. Uzaktan görür görmez koşarak yanına geldiler; bunlar, geçen yıl gelip de burada Müslüman olan Medineli gençlerdi. Buluştukları yer, Minâ'daki Akabe denilen mekândı. Ancak bu sefer sayıları on ikiyi bulmuştu. Önceki seneden gelemeyen sadece Câbir İbn Abdullah idi. O zaman gelenlere ilave olarak, bu yıl Muâz İbn Hâris, Zekvân İbn Abdülkays, Ubâde İbn Sâmit, Yezîd İbn Sa'lebe, Abbâs İbn Ubâde, Ebu'l-Heysem et-Teyyihânî ve Uveymir İbn Sâide Müslüman olmuş ve kalıcı bir vuslat için Mekke'ye gelmişlerdi.

Bu buluşma, İslâm adına yeni bir açılım demekti; Mekke'de daralan kıskaç, bundan böyle Medine'ye doğru kayıp genişleyecek ve belli ki Allah davası, zuhûr ettiği yerden başka bir yerde temekkün edip yerleşecekti. Kısaca takdirde olan, yürürlüğe konulmuştu ve Varaka İbn Nevfel'in dedikleri çıkıyordu!

Uzun uzadıya konuşuldu ve arkasından Efendiler Efendisi onları beyata çağırdı. Şöyle diyordu:

– Gelin ve Allah'tan başkasını O'na denk tutmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarınızı öldürmemek, el ve ayaklarınıza hakim olarak

aranızda iftira tohumları ekmemek, iyi ve güzel olanda Bana itaat etmek konusunda Bana beyat edin! Bundan sonra sizlerden kim ahdine sadık kalıp da vefalı davranırsa bilsin ki onun mükâfatını bizzat Allah verir. Kim de, bundan dolayı bir sıkıntıya maruz kalır da takibe uğrarsa, bu da onun için bir kefarettir; başına geleni setredip de gizli tutanın durumunu Allah takdir edecektir. Dilerse affeder, dilerse ceza olarak karşılığını verir.

Karşılarında İnsanlığın Emîni durmuş, kendilerini fazilete çağırıyordu; zaten bu güne kadar ne çekmişlerse, davet edildikleri hususları göz ardı edip görmezlikten geldikleri için çekmişlerdi. Şimdi ise, Allah Resûlü'nün fazilet davetine icabet ederek, arzu ettikleri kaliteyi yakalama fırsatı vardı önlerinde.

Her mesele konuşulmuş ve artık ayrılık vakti gelmişti; ancak, Medineli Ensâr'ı derinden düşündüren bir husus vardı. Resûlullah ile birlikte oldukları süre içinde İslâm adına bazı hükümleri öğrenmişlerdi; fakat o, sürekli yenilenen ve ihtiyaç ortaya çıktıkça her gün yeni bir mesajla gelen bir dindi. Zaten, Resûlullah ile birlikte oldukları sınırlı günlerde o güne kadar gelen âyetlerden de haberdar olamamışlardı; demek ki kendilerine bir mürşid gerekiyordu. Ayrılmadan önce konuyu Allah Resûlü'ne açtılar. Mübarek gözler, Ensâr'la birlikte Medine'ye gidecek ve hicret öncesinde burayı, medeni bir şehir hâline getirip hazırlayacak birisini aramaya başladı:

– Mus'ab, diye seslendi Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri.

Belli ki bu mürşid, dün zengin iken, sırf Müslüman olduğu için evinden kovularak her türlü imkândan mahrum bırakılan Mus'ab İbn Umeyr olacaktı.

Medine'ye Kor Düşmüştü

Gerçi, Mus'ab için bu, acı bir ayrılıktı; Habîb-i Ekrem'inden ayrı kalacaktı. Ancak, vazife her şeyden âli idi ve Medine'ye yürüyen heyecan tufanı ile birlikte tereddütsüz yola koyuldu. Orada Resûlullah'ı o temsil edecek, Medine'nin yeni tanıştığı dini, ahaliye o öğretecekti. Ne şerefli bir vazife idi ki, hicret öncesi Medine'yi, 'mukaddes göç'e Mus'ab hazır hâle getirecek; böylelikle medenî Medine'nin temellerini atmış olacaktı. Yalnızdı; ama temsil ettiği davanın gücüyle birlikte gidiyordu.

Es'ad İbn Zürâre kapılarını açtı ona Medine'de. Evine aldı ve gönüllerindeki güzellikleri Medine'ye aktarabilmenin derdine düştüler beraberce. Beş vakit namazlarını burada kılıyor, her gün yeni bir sima ile Allah'ın âyetlerini okuyup din adına derinleşmenin mücadelesini veriyorlardı. Artık Medine'ye, Allah adına bir kor düşmüş ve iman adına yeni bir ocak tutuşturulmuştu.

Öyle güzel bir temsili vardı ki Mus'ab'ın... Gören hayran kalıyordu. İhlası, samimiyeti, alçakgönüllülüğü ve güzel ahlâkıyla kısa sürede dikkatini çekmişti Medine'nin!.. Her gün, ileri gelenlerden birileri yanına uğruyor, o da

onlara dinin inceliklerini anlatıyordu. Himmetini Medine'ye adamış, âdeta tek başına bir ümmet hâline gelmişti.

Elbette zorluklarla da karşılaştı bunun için!.. Bunlar, onun için tanıdık hadiselerdi; Mekke'de en büyük sıkıntıyı bizzat çeken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) değil miydi? Kimse kolay kolay teslim olmak istemiyordu zira!.. Bir farkla ki, yanına gelirken ellerinde kılıçla karşısına dikilenler, ayrılırken kalblerinde imanla dönüyorlardı. Hışım içinde gelen bu istikbalin büyük sahâbelerine Hz. Mus'ab, öyle yumuşak davranıp alttan alıyordu ki, en haşin insan bile, onun bu yumuşaklardan yumuşak davranışlarına uzun süre karşı koyamıyor; çok geçmeden gelip teslim oluyordu:

– Arkadaş, önce beni dinle. Sonra da istersen boynumu vur. Vallahi sana mukabele edecek değilim, diyordu Mus'ab. Evet, bu kadar hayatı hafife alan ve bütün gayreti, insanlara hakikati anlatmak olan bir şahsiyet karşısında yavaş yavaş buzlar eriyor ve Hz. Mus'ab'ın etrafındaki iman halesi her geçen gün genişliyordu.

Medine çok bereketliydi. Her günleri bugünkü gibi semereli bir hâl almıştı. Mus'ab'ın haberi ışık hızıyla yayılıyordu. Kısa süre içinde, birkaç kabile dışında Medine'de, içinde Müslüman olmayan ev kalmamıştı. Teker teker ziyaretlere gidiyor ve gönlünün zenginliklerini onlarla paylaşıp insanları 'Ensâr' olmaya hazırlıyordu. Bir, iki derken Medine hızla medenî bir havaya bürünmüştü.

Nur, artık Medine'nin dışına da taşmaya başlamıştı. Etraftaki kabilelere de gidiyor ve onlara da aynı güzellikleri taşıyordu. Zira, Efendiler Efendisi de aynısını yapmış, bir taraftan Mekke'ye hitap ederken diğer yandan da etraftaki kabilelere açılıp onlara da İslâm'ı anlatmayı ihmal etmemişti. O'nu temsil eden Hz. Mus'ab da farklı davranmamalıydı ve zaten o da bunu yapıyordu.

Allah Resûlü'ne mektup yazdı bir gün Mus'ab... Ortada bir talep vardı ve nasıl davranması gerektiğini soruyordu. Cevabında Efendimiz, Cuma'yı tarif etmişti ve onlar da, Sa'd İbn Hayseme'nin hanesinde bir araya gelip ilk defa Cuma namazı kılacaklardı. Medine'de kılınan ilk Cuma idi bu.

Resûl-ü Kibriyâ Hazretlerine Akabe'de söz vermelerinin üzerinden yaklaşık bir yıl geçmişti. Bir araya geldiklerinde artık kalabalık bir cemaat oluşturuyorlardı. Gelişmeler güzeldi; ama firakın acısı dayanılacak gibi değildi. Resûlullah'ın Mekke'de çektiklerini de biliyorlar ve:

– Mekke dağları arasında daha ne kadar zulüm içinde bırakacak, ne zamana kadar sıkıntı çekmesine göz yumacağız, diyorlardı.

Hâlbuki Medine, daha mûnis, daha candan ve kucaklayıcı idi. Böyle olmuyordu; ne yapıp edip yollar birleşmeli ve bu ayrılığa artık bir nokta konulmalıydı. Bunun için ortada iki alternatif vardı; ya kendileri de gidip Mekke'de O'na cemaat olacaklar ya da O'nu Medine'ye davet edip başlarına

taç yapacaklardı. Her ikisi de, kendi içinde birçok sıkıntıyı barındırıyordu. Ancak, her türlü sıkıntı göz önüne alınarak konuya bir açıklık getirilmeli ve mutlaka bu ayrılığa bir son verilmeliydi.

Medine'den Davet Var

Yine hac mevsimi gelmiş ve Mekke'ye doğru bir hareket başlamıştı. Hac ibadeti için Kâbe'ye yönelenlerin arasında Medineli Müslümanlar da vardı; bunlar, ikisi kadın toplam yetmiş beş kişiydi. Uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Mekke'ye geldiler. Günler bayrama kaymış teşrik günlerini yaşıyorlardı. Ancak, bu kadar insanın Kâbe'ye gelerek Efendimiz'le buluşmasını, o günün Mekke'sinin kaldırmasına imkân yoktu. Onun için başka bir formül bulunmalı ve problemsiz bir görüşme sağlanmalıydı. Bunun için önce, aralarından Ka'b İbn Mâlik ve Berâ İbn Ma'rûr'u seçip Kâbe'ye gönderdiler.

Her ikisi de daha önce Efendimiz'i görmemişti; dolayısıyla beden itibariyle tanımıyorlardı. Yolda giderken aralarında konuşmaya başladılar; O'nu nasıl tanıyacaklarını soruyorlardı. Karşılarına çıkan bir Mekkeliye sordular:

– Sizler, O'nun amcası Abbâs İbn Abdulmuttalib'i tanıyor musunuz?

Evet, ticaret maksadıyla zaman zaman Medine'ye de gelen Hz. Abbâs'ı tanıyorlardı. Bunun için:

– Evet, dediler. Adam:

– Öyleyse iş kolay! Çünkü O, Kâbe'de Abbâs'ın yanında oturan şahıs! Oraya girdiğinizde göreceksiniz, diyordu.

Artık tereddütsüz yürüyorlardı. Derken Kâbe'ye geldiler. Hz. Abbâs, diz çökmüş oturuyordu; yanında da İnsanlığın Emini vardı. Yanlarına gelip selâm verdiler. Çok sıcak ve candan duruşlarını görünce Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. Abbâs'a dönerek:

– Bu adamları tanıyor musun ey Ebâ Fadl, diye sordu.

– Evet, diyordu Hz. Abbâs. Bu, Berâ İbn Ma'rûr; kavminin efendisi! Şu da Ka'b İbn Mâlik!

Efendiler Efendisi'nin yüzünde, sürûr hüzmeleri dolaşıyordu; zira bunlar, sadece kendilerini temsil etmiyordu. Arkalarında kendileri gibi yetmiş küsur insan vardı ve onları temsilen gelmişlerdi. Nasıl buluşacaklarını sordular. Yeni adres de, yine Minâ ve önceki yıllarda olduğu şekilde Akabe denilen mevki idi ve arkadaşlarının yanına gelip durumdan herkesi haberdar ettiler.

Ancak bunu, Medine'den birlikte geldikleri diğer insanlar bilmiyorlardı. Onun için ilk gece birlikte konaklayacak ve diğer insanlardan habersiz olarak gecenin ilerleyen saatlerinde buluşacaklardı.

Nihayet, gece ilerleyip de vuslat zamanı gelince, kimseye hissettirmeden kalkacak ve doğruca buluşma yerine geleceklerdi. Efendimiz'in yanında yine amcası Hz. Abbâs vardı. Bir anda karşısında yetmiş beş kişiyi gören Allah Resûlü'nün sevincine diyecek yoktu. On üç senedir Mekke, bu denli kapılarını açıp imana 'buyur' etmemişti. Belki de Mekke'deki sıkıntılar, Medine'de rahmet olup yağmaya başlamıştı.

Bir yılın semeresi ortaya konulmuş ve bu noktaya gelinirken yaşanılanlar konuşulmaya başlanmıştı. O'nu daha da sevindirecek bir başka müjdesi vardı Hz. Mus'ab'ın!.. Her bir mü'minden beklenen bir müjdeydi bu aynı zamanda!.. Nimeti tahdis anlamında bunu söylerken, aynı zamanda çok duyguluydu:

– Medine'de, içinde İslâm'ın konuşulmadığı hiçbir ev kalmadı yâ Resûlullah, dedi büyük bir mahcubiyetle. Zira, bir beldede inanan bir gönlün olması, dava adına oranın fethi anlamına geliyordu. Hedef göstermişti Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve almıştı mesajını Mus'ab!.. Dolayısıyla, attığı adımlara koşarak mukabele edilmişti ve ektiği samimiyetin semeresini devşirip getirmişti buraya.

Müşterek bir talepleri vardı; Gönüllerinin Gülü Hz. Muhammed'i Medine'ye davet ediyorlardı. Zaten, tablo ortadaydı; İslâm'ı yaşamak için Medine daha müsait görünüyordu. Aynı zamanda insanları daha cana yakın ve dini hayat adına daha müstaitti.

Evet, bir davet vardı; ama bu davete icabet etmenin beraberinde getireceği çok bedel vardı; sadece Efendimiz'in hicreti meseleyi çözmezdi ve iman eden herkesin Medine'ye gitmesi gerekirdi. Zira, burada kalanlar için Kureyş, akla hayale gelmedik oyunlar ortaya koyar, onlara nefes aldırmaz ve hayatı zehir ederdi. Bu ise, başlı başına bir problem demekti; ev-bark burada bırakılacak, yakın ve akrabalar geride kalacak, hatta bazıları itibariyle ana-babadan geçilip evlad ü iyal terk edilecek, bağ ve bahçelere Kureyş el koyacak ve kısaca, mezara gidercesine bir terkle dünyaya ait her şey bir kenara bırakılarak gidilecekti. İşin diğer tarafında ise, elde avuçta imkân olmadan Medine'de yeni yuvalar kurulacak, iş tutulacak, maişet temin edilecek ve dini hayat adına huzur yaşarken aynı zamanda da çoluk-çocuk açlık ve sefalet içinde bırakılmayacaktı. Sadece birkaç aile değildi; yaklaşık 180 aile vardı ortada… Bütün bunlar, zamanında çözüme kavuşturulmazsa çok ciddi sosyal problemler oluşturur ve gelecekte çok insanın başı ağrıyabilirdi.

Belli ki artık Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke'yi terk etme kesin kararlıydı. On üç yıldır sadece imanları için didinmiş; ama buna karşılık onlardan hep şiddet görmüştü. Şimdi ise karşısında daha aktif ve bu işe gönülden destek veren insanlar vardı. Gidişatı görüp seyreden amca Hz. Abbâs, yeğeni Allah Resûlü'nü kendi memleketlerine davet edenlere bir şeyler söyleme lüzumu hissediyordu. Devreye girdi ve:

– Ey Hazreç cemaati! Bildiğiniz gibi Muhammed, her şeye rağmen bizim aramızda bulunuyor; bütün engellemelere rağmen biz de O'nu koruyoruz. Ancak şu anda O, sizin aranıza katılmak ve sizinle birlikte sizin beldenize gitmek durumunda. Şayet, O'nu davet ettiğiniz hususta vefa gösterebilecekseniz bu işe evet deyin; yarın O'nun karşısına çıkıp da muhalefet edenlere karşı O'nu can ve malınızı koruduğunuz gibi koruyacaksanız bir şey demem. Ancak, eğer buradan ayrıldıktan sonra O'nu yalnız bırakacak, düşmanlarının eline teslim edecek ve O'nu inciteceksenizi, şimdiden bu işten vazgeçin ve yine O'nu bize bırakın. Çünkü O, her şeye rağmen kendi kavmi arasında izzet ve onuruyla yaşayıp tebliğ görevini yerine getiriyor, dedi.

Bu çıkışıyla Hz. Abbâs, böyle bir davetin ne anlama geldiğini hatırlatacaktı. Maksadı, işin gerçek yönünü kavramalarını sağlamak ve her şeye rağmen iradelerini ortaya koyarak yeğenine sahip çıkmalarını temin etmekti. Zira belli ki artık, yeğeni Muhammedü'l-Emîn ile ayrılık gözüküyordu ve elbette ki O'nu, koruyup kollama konusunda kesin bir kararlılık görmeden başkalarına teslim etmek olmazdı.

Ancak, Medine'den gelenlerin gözü pekti ve önce Hz. Abbâs'a döndüler:

– Söylediklerini dinleyip maksadını anladık, diyorlardı. Ardından da Efendiler Efendisi'ne yöneldiler:

– Yâ Resûlullah! Konuyla ilgili olarak hem Rabbin için hem de kendi adına bizden ne istiyorsun?

Derken sözü, İnsanlığın Emîni aldı; önce Allah'a hamdedip Kur'ân'dan âyetler okudu. Ardından da, İslâm'la ilgili genel konulara girdi ve dünle bugünün kıyasını ortaya koydu. Sonra da:

– Huzurlu olduğunuz zamanlarda da sıkıntıya dûçar bulunduğunuz anlarda da mutlak itaat istiyorum; sıkıntılı anlarda da bolluk durumunda da infakta bulunacaksınız!

O'na hiçbir şeyi eş ve ortak koşmadan ibadet edecek; namazınızı kılıp zekâtınızı da vereceksiniz!.

Emr-i ma'ruf yapacak ve kötülüklere karşı da sürekli nehyedici olacaksınız!

Sürekli Allah için adım atacak ve birilerinin sizi kınamasından endişe duymayacaksınız!

Sizin aranıza geldiğimde, çoluk-çocuğunuzu ve hanımlarınızı koruyup kolladığınız gibi Beni de koruyacak ve yardım edeceksiniz, buyurdu.

Berâ İbn Ma'rûr, Efendimiz'in elinden tuttu ve:

– Evet, Seni Hak ile gönderene yemin olsun ki, kadınlarımızı koruduğumuz gibi Seni de koruyacağız. Sana söz veriyor ve beyat ediyoruz yâ

Resûlullah! Allah'a yemin olsun ki bizler, harp nedir bilen, eli silah tutan bir topluluğuz ve bu, yüzyıllardır hep harp meydanlarında yaşayan atalarımızdan bize miras kaldı.

Bu arada Ebu'l-Heysem ileri atıldı. Belli ki onun da diyecekleri vardı:

– Yâ Resûlullah! Bizimle orada bir kavim arasında problem var ve onlarla savaşıp duruyoruz. Biz bu konuda onlarla savaşıp dururken şayet, Allah Size zafer ihsan etse ve bu iş artık herkes tarafından kabullenilmeye başlansa, o zaman Sen, bizi bırakıp da yeniden Mekke'ye döner misin?

Efendiler Efendisi tebessüm etmeye başlamıştı. Arkasından da şunları söyledi:

– Hayır, bilakis kana kan, zimmete zimmetle mukabele vardır! Artık Ben, sizden bir parça, sizler de Benden bir parçasınız; sizin savaştıklarınızla Ben de savaşır, barış ilan ettiklerinizle Ben de barış içinde yaşarım!

Bunun üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), aralarından on iki kişilik bir temsilci heyeti seçmelerini istedi. Her biri bir kabileyi temsil edecek olan bu temsilciler, burada arkadaşlarını organize edecekleri gibi, aynı zamanda Medine'ye döndüklerinde kendi kavimleri arasında birer maya olacak ve böylelikle Medine'de İslâm'ın daha hızlı yayılmasını temin edeceklerdi.

Artık meseleye son nokta konulacaktı. İşte tam bu sırada Abbâs İbn Ubâde adındaki birisi öne çıktı ve kendi arkadaşlarına şöyle seslendi:

– Ey Hazreç cemaati! Sizler, bu adama beyat ederken ne yaptığınızın farkında mısınız?

– Evet, diyorlardı. Maksadı, insanların daha çok sahip çıkmalarını temin etmekti ve devam etti:

– Sizler, kırmızı ve siyah herkesi karşınıza alıyor ve böylelikle onlara harp ilan etmiş oluyorsunuz! Şayet sizler, mallarınız heder olup eşrafınız da musibetlere dûçar kaldığında sözünüzün arkasında durabilecekseniz mesele yok; o zaman, dünya ve ahiret saadeti sizin olacak demektir. Ancak, yarın ciddi bir sıkıntı içine düştüğünüzde ahdinize vefa gösteremezseniz işte o zaman dünya ve ahirette hüsrana dûçar oldunuz demektir!

– Biz, mallarımızdan mahrumiyet ve eşrafımızın başına musibetlerin yağması pahasına bu işe giriyor ve ona göre davet ediyoruz.

Daha sonra da Efendimiz'e döndüler ve:

– Şayet bizler, ahdimize vefa gösterirsek, bunun karşılığında ne elde etmiş olacağız yâ Resûlullah, diye sordular. Tereddütsüz:

– Cennet, diyordu. Sıra, son hamleyi yapmaya gelmişti. Onun için büyük bir ihtiramla:

– Uzat yâ Resûlullah ellerini, Sana beyat edeceğiz, diyorlardı.

Bundan sonra da teker teker gelip Efendimiz'in elini sıkarak musafaha yaptılar ve böylelikle beyatlarını tamamlamış oluyorlardı. Sadece, Medineden buraya kadar gelen iki kadın Ümmü Umâra olarak bilinen Nesîbe Binti Ka'b ve Esmâ Binti Amr uzaktan işarette bulunmuş ve böylelikle Efendimiz'le musafaha yapmadan beyatlarını tamamlamışlardı.

HİCRET İZNİ VE KUREYŞ'İN TELAŞI

Bu arada Cibril-i Emîn gelmiş ve hicret iznini getirmişti. Zaten, hicret etmenin gerekliliğine inanan bu topluluk, daha önce de konuyla ilgili bir vahiyle muhatap olmuştu. Ahirette karşılaşacakları acı durum karşısında mazeret arayışına girecek olan bazı insanların, daha dünya hayatında iken, üzerlerindeki baskıya rağmen hicret gibi bir alternatifi değerlendirmediklerinden dolayı azaba dûçar kalacaklarını ifade eden beyanı, Kur'ân âyeti olarak namaz dahil her zaman okuyorlardı.

Bir de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), gördüğü bir rüyadan bahsetmiş ve şunları söylemişti:

– Şüphesiz ki kendimi Ben, Mekke'den çıkıp da hurma ağaçlarıyla kaplı bir şehre hicret ediyorken gördüm; önceleri bu şehrin Yemâme veya Hecer olduğunu zannettim, ama anladım ki o şehir Yesrib'dir.

Demek ki, Mekke'deki zulüm ve şiddet artık son bulacak ve hayatın bundan sonrası daha salim bir beldede devam edecekti. Onun için sahabe, nebevî müjdenin sevinciyle huzur bulmuş, hareket emrini beklemeye başlamıştı. Bunun için zaman zaman huzura geliyor ve yolculuğun ne zaman gerçekleşeceğini soruyorlardı. Hâlbuki her şey, bir plan dahilinde yürüyordu ve ilahî izin olmadan adım atmak olmazdı. Zaten, Cibril'in getirdiği âyet de aynı şeyleri söylüyor ve bunu ashabıyla da paylaşmasını istiyordu:

– Dünya hayatında, hem kendi adıma hem de sizin için başımıza nelerin geleceğini bilemem. Ben, sadece Bana vahyedileni bilir ve ona uyarım. Zira Ben, açıkça uyaran bir elçiden başkası değilim!

Demek ki, rüyası görülse bile oraya hareket edebilmek için ayrıca bir izin gerekiyordu ve bu izin olmadan adım atılmamalı ve kendi başına hareket edilip de yalnız başına karar verilmemeliydi.

Derken, bu izin de geldi. Şimdi ise Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına hep Medine'yi anlatacak ve Mekke'de Müslüman olan herkesin, bundan böyle Medine'yi hedefleyerek bir an önce buraya hicret etmeleri

gerektiğini söyleyecekti. Bunun için, sahabe-i kiram hazretlerine şöyle hitap ediyordu:

– Şüphesiz ki Allah, sizin için başka arkadaşlar nasip etti ve başka bir beldeye hicret izni verdi; oraya gidip artık emniyet soluklayacaksınız!

Artık sahabe, peyderpey yola koyulacak ve Efendimiz'in tarif ettiği şekilde kimseyi ürkütmeden Medine'ye doğru hicrete başlayacaktı. Çünkü beri tarafta, kendilerini karşılamak için can atan, yürekten bir Ensâr ve kapılarını sonuna kadar açan kutlu bir Medine vardı.

Artık, yeni bir süreç yaşanıyordu. Kısa zaman içinde, gidebilen herkes yola koyulacak ve yeni bir beldeye, dolayısıyla da yeni bir dünyaya ulaşmış olacaktı. Ancak bu, öyle sanıldığı gibi kolay olmayacaktı.

Elbette Kureyş açısından bu, rahat kabullenilebilecek bir durum değildi; haberini aldıkları bu meselenin önünü kesmek için her türlü tedbire başvuracak ve avuçlarının içindeki Müslümanların, başka bir beldeye yerleşerek kontrolden çıkmalarına müsaade etmeyeceklerdi. Zaten, daha önce yaşanan iki Habeşistan hicretinde etkin olamadıklarına yanıyorlar ve her halükârda İslâm'ın, başka bir dünyaya yayılmasının önüne geçmek için ellerinden geleni yapmak istiyorlardı.

Bunun için yolları tutmuş, karşılaştıkları insanları geri çevirmeye çalışıyorlardı. Kimini yakalayıp hapsediyor, çeşit çeşit işkenceler karşısında mihnet yudumlatırken bir yandan da Müslümanlığından vazgeçirmek için baskı yapıyorlardı. Hatta işi daha da ileri götüren ve Medine'ye adım atmak üzere olanları bile arkadan takip edip geri getirenler vardı. Kısaca Mekke kâfir ve zalimleri, küfür ve zulümlerinin gereğini kusursuz yerine getiriyor; böylelikle cehennemin de lüzumsuz olmadığını ortaya koymuş oluyorlardı.

Dâru'n-Nedve'deki Karar

Bütün baskı ve engellemelere rağmen hicret devam ediyordu. Üç aylık süre içinde geride köle ve işkence altında esir bırakılanların dışında hicret etmeyen sadece Allah Resûlü, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ali kalmıştı. Zaten, Hz. Ebû Bekir'le Hz. Ali'nin hicret arzularını tehir eden de Efendimiz'den başkası değildi. Demek ki şimdi sıra onlardaydı. Bunlar da gider ve Medine'ye yerleşirlerse, zaten savaş konusunda tecrübeli olan Evs ve Hazreçlilerle başları dertten kurtulmaz; Şam ve Yemen istikametinde yaz ve kış aylarında yapageldikleri ticari hayatları tehlikeye girer ve bir daha da asla huzur (!) bulamazlardı.

Hâlbuki, henüz her şey bitmiş değildi ve işi, daha baştan çözme imkânları vardı. Bunun için acil bir önlem alınmalı ve meseleye son nokta konulmalıydı. Takvimler, sefer ayının yirmi altısı, Pazartesi gününü gösteriyordu.

Nihayet bir kuşluk vakti, bir araya gelecek ve bir durum değerlendirmesi

yaparak bu konudaki nihâî stratejilerini tespit edeceklerdi. Bunun için, her zamanki istişâre meclisleri olan Kusayy İbn Kilâb'dan kalma Dâru'n-Nedve'de bir araya gelerek aralarında konuşmaya başladılar. On dört yıldır devam eden bir meseleyi, temelinden çözmek istiyorlardı; işi o kadar gizli yürütüyorlardı ki, yaşı kırkı geçmeyen toy kimseleri içeri almıyor; içeride konuşulanların da dışarıya sızmaması için azami gayret gösteriyorlardı.

Bu arada, hiç tanımadıkları, kıyafeti kaba ve Necidli olduğunu söyleyen sarıklı bir ihtiyar da çıkagelmiş; heyetlerine katılmak için kapıda bekliyordu. Telaşla:

– Bu ihtiyar da kim, diye sordular.

– Necid'den bir ihtiyar; sizin dayıoğullarınızdanım! Burada, çok önemli bir iş için bir araya geldiğinizi duydum ve belki benim de size bir faydam dokunur diye geldim! İstemiyorsanız çıkar giderim, diyordu.

– Dayıoğlu demek bizden demektir! Necid'den gelip de aramızda casusluk yapacak değil ya! Nasılsa Mekkeli değil, dedi ve onu da içeri buyur ettiler.

Nihayet, meşveret başlamıştı. Toplantıyı, Ebû Cehil yönetiyordu. Söze şöyle başladı:

– Şu adamınızın hâlini biliyorsunuz; şayet aranızdan ayrılıp da bir başka yerde güç toplayıp üzerinize saldırırsa sürekli başınız ağrıyacak demektir. Bu durumdan kurtulmak için fikrinizi söyleyin ve haydi, bir araya gelmenin hakkını verin!

Ebu'l-Bahterî ileri atıldı:

– O'nu demirlere bağlayıp hapsedin; üzerine kapıları kapatarak beklemeye durun. Nasıl olsa bir gün, kendisinden önceki şairlerin başına geldiği gibi O da ihtiyarlayacak ve ölüp gidecek, diyordu. Necidli ihtiyar devreye girdi:

– Vallahi de ben aynı görüşte değilim! Çünkü bu, asla çözüm olamaz! Dediğiniz gibi O'nu hapsetmiş olsanız da bu iş, üzerine kapattığınız kapı ve etrafını çevirdiğiniz duvarları aşarak arkadaşlarına ulaşır. Sonra da üzerinize saldırır ve O'nu sizin elinizden alıp götürür, böylece dışarıda güç elde ederek size yeniden saldırırlar. Bu, asla bir çözüm değil; siz başka bir çözüm üretin!

Esved İbn Rebîa ileri atıldı:

– O'nu aramızdan söküp atalım ve yurdumuzdan çıkarıp sürgün edelim; nereye giderse gitsin! Böylelikle O'ndan kurtulmuş oluruz! Bizden ayrıldıktan sonra da vallahi, O'nun nereye gidip yerleştiği bizi hiç ilgilendirmez, diyordu. Bu fikir de İhtiyar'ı memnun etmemişti; ileri atıldı ve:

– Vallahi bu da çözüm değil! Sözündeki güzellik, mantığındaki insicam ve siretindeki letafeti görmüyor musunuz; bunlar, insanların kalbine nüfûz eder ve yine O, bir gün karşınıza çıkar. Şayet böyle yaparsanız, gün gelir O, meziyetleriyle arkasında kitleleri hareket ettirir ve böylelikle siz, kendilerinden söz aldığı kabileleri karşınızda buluverirsiniz! Gelir ve sizin

elinizdekilere göz dikerler ve o zaman da siz, hiçbir şey yapamazsınız. En iyisi siz, başka bir çözüm arayın, dedi.

Ortada gerçekten bir gariplik vardı; Mekke, kendi arasında meseleyi çözmek için bir araya gelmişti; ama Necidli ihtiyar, Mekkelilerden daha aktif çıkmıştı. İyi ki onu bu meclise almış, tanımıyoruz diye dışarıda bırakmamışlardı!

Toplantıya başkanlık yapan Ebû Cehil de Necidlinin yaklaşımından hoşlanmıştı. Ona göre de, önceki fikirler kesin çözüm olamazdı. Ancak, başka da bir çözüm çıkmıyordu. Gözler, ihtiyarın yaklaşımını onaylayan Ebû Cehil'e yöneldi. Zaten o da, sıranın kendisine gelmesini bekliyordu:

– Şu bocalayıp durduğunuz konuda, vallahi benim de bir fikrim var, dedi.

– Nedir o, ey Eba'l-Hakem, dediler. Şunları söylüyordu:

– Bana kalırsa kesin çözüm, her bir kabileden eli silah tutan, çevik ve atak, attığını vuran ve vurduğunu da deviren gençler seçmek. Hep birlikte üzerine, keskin kılıçlarıyla saldırsınlar ve tek bir vuruşla O'nun işini bitirip öldürsünler ve siz de, O'ndan kurtulup rahat edin! O'nu bu şekilde öldürünce de, malûm kanı kabileler arasında dağılır ve böylelikle Abdimenâfoğulları, bu kadar kavmi karşısına alıp da onlarla savaşmaya cesaret edemez; önlerinde sadece diyet alternatifi kalır ki, onu da biz öder ve bu işi, bir diyet ödemekle bitirmiş oluruz!

Necidli ihtiyar, yine devreye girdi; ancak bu sefer, aynı zamanda konuşurken, işte şimdi oldu mânâsında kafa sallıyordu ve son cümlesi:

– İşte söz, bu arkadaşın söylediği sözdür! Ben, başka da bir çözüm bilmiyorum, şeklinde olmuştu.

Artık, kararlarını vermişler ve üzerinde ittifak ettikleri planı ortaya koyarak Muhammed'i öldüreceklerdi. Yine, toplanırken ortaya koydukları hassasiyeti tatbik ederek Dâru'n-Nedve'den ayrılıp evlerinin yolunu tuttular.

MUKADDES GÖÇ

Beri tarafta Efendiler Efendisi'ne hicret izni gelmişti ve O da, artık Mekke'den ayrılmak üzereydi. Zira, Cibril-i Emîn'in getirdiği vahiy içinde bulunan bir âyet, dilinde pelesenk olmuş, her fırsatta:

– Ey Rabbim! Beni doğruluk diyarına ulaştır ve doğru bir zamanda buradan çıkararak katından bana nusret dolu bir ihsan nasip et, diye dua ediyordu. İşte şimdi, bu dualar kabul görmüştü ve Allah'ın Resûlü de, mukaddes göç için Medine'ye hareket etmek üzereydi.

Cibril-i Emîn, önce, Mekkelilerin kurdukları tuzağı haber veriyor ve:

– Sakın, her zaman uzandığın yatağında yatma, diyor; ardından da, Mekke'den çıkış zamanından Kureyş'in tuzağından nasıl kurtulacağına kadar hicret stratejisini talim ediyordu. Kısaca mukaddes göç, Kureyş'in tuzaklarıyla Alîm ü Habîr Allah Teâlâ'nın tedbiri arasında başlamış oluyordu. Kendisine hicret müjdesini getiren Cibril'e Efendimiz:

– Hicret yolunda benim arkadaşım kim olacak, diye sordu.

– Ebû Bekir, cevabını veriyordu. Zaten Ebû Bekir de, hicrette musahebet fırsatını uzun zamandır bekler olmuştu. Derken, alışılmışın dışında ve herkesin istirahat ettiği bir öğlen vakti, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) gelip Hz. Ebû Bekir'in kapısını çaldı; içeri girmek için izin istiyordu. Olacak şey değildi! Hz. Ebû Bekir'in kapısında durmuş, Allah'ın en sevgili kulu, içeri girmek için bekliyordu.

– Anam-babam O'na feda olsun! Vallahi de bu saatte geldiğine göre mutlaka önemli bir iş var, diye mırıldandı önce. Çok geçmeden de, hemen kapıya koştu ve Efendiler Efendisi'ni içeri buyur etti. Merakla bekliyordu Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh). Çünkü bugüne kadarki gelişler, ya sabahın erken saatlerinde vaya akşamın serinliklerinde gerçekleşmişti. Çok geçmeden, o an orada bulunan Hz. Ebû Bekir'in kızları Esmâ ve Âişe'yi kastederek, evin diğer sakinlerini bulundukları yerden çıkarmasını talep etti Allah Resûlü. O ise:

– Endişe etme yâ Resûlullah! Onlar benim kızlarım; Senin de ehlin sayılır! Anam-babam sana feda olsun. Bir şey mi var, diyor ve bu saatte teşrifin sebebini anlamaya çalışıyordu. Cevap gecikmedi:

– Mekke'den çıkıp hicret etmek için bana da izin verildi.

Daha da heyecanlanmıştı Ebû Bekir ve:

– Birlikte mi yâ Resûlullah, diye sordu. Merakla bekleyen yüze, müjde dolu şu cümleler döküldü mübarek dudaklarından:

– Evet, birlikte.

Dünyalar onun oluvermişti; zaten Ebû Bekir, bugün için hazırlanmış ve haydi gidiyoruz, emrini bekliyordu; çünkü o, diğer arkadaşları gibi hicret için izin istediğinde bunun müjdesini daha önce almış ve Efendimiz kendisine:

– Acele etme! Umulur ki Allah, yanına bir arkadaş bahşeder, demişti.

Bundan sonra da, hemen iki kişilik yol hazırlığı yapmaya başlamıştı. Dört aydır, besili iki deveyi bu yolculuğa hazırlıyordu. Artık, Habîb-i Ekrem'inden gelecek bu cümleleri bekler olmuştu. İşte şimdi, o cümleleri duyuyordu.

Akışı değiştirecek bir adımın başlangıcıydı bu. Bu tarihi yolculukta Resûlullah'a arkadaş olmak... Bundan daha büyük bir lütuf olabilir miydi? Kendini tutamamış ve sevinçten hıçkıra hıçkıra ağlıyordu Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh).

Çok geçmeden Efendiler Efendisi'ne iki deve getirmiş ve:

– Ey Allah'ın Nebisi! Şu iki bineği, bu iş için hazırlamıştım, demişti.

Ancak, Habîb-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem), her hâliyle örnek olmalıydı; onun için Hz. Ebû Bekir'e:

– Ancak, bedelini ödemek şartıyla, diyerek, böylesine önemli bir yolculukta, bedelini ödemediği bir nimetten istifade edilmemesi gerektiğini ortaya koyacaktı.

Hicretin Tedbir Boyutu

Artık her şey tebeyyün ettiğine göre, yol için adım atmak gerekliydi; Ebû Bekir, Sıddîk olduğunu gösterecek ve hicret yolunu daha güvenli kılma adına kendine yakışır hamleler yapacaktı. Zira, tedbiri elden bırakmamak gerekiyordu. Çünkü, develerle birlikte bunca yolu katetmek öyle kolay olmayacaktı. Bunun için öncelikle, yolu iyi bilen ve delillik konusunda mâhir Abdullah İbn Ureykıt adında biriyle anlaştılar. Üç gün sonra Sevr'de buluşacaklar; buraya gelirken Abdullah, hicret için Hz. Ebû Bekir'in satın aldığı iki deveyi de getirecek ve böylelikle fiilen hicret yolu başlamış olacaktı.

Kızı Esmâ'ya da tembih etmişti Hz. Ebû Bekir; Sevr'de kalacakları günlerde arkadan azık hazırlayıp gönderecekti. Bir başka tedbiri daha vardı

Hz. Ebû Bekir'in; koyunlarını otlatan çoban Âmir'i yanına çağıracak ve yol alırlarken arkalarından koyunlarını sürüp, böylelikle geride bıraktıkları izleri yok etmesini söyleyecekti. Zira biliyordu ki Mekkeliler, iz sürmekte mahir idiler ve böyle bir tedbire müracaat edilmediği yerde, sebepler açısından kendilerini fark ederler ve başlarını zora sokarlardı.

Hz. Ebû Bekir'in oğlu Abdullah da, çoban Âmir'le münavebeli olarak yanlarına gelecek ve Esmâ'nın hazırladığı azıkla birlikte, burada kaldıkları süre içinde kendilerine Mekkelilerin haberini getirecekti. Akşamları mağaraya gelen Abdullah, sabahın erken saatlerinde yine buradan ayrılacak ve bu süre içinde de Âmir, koyunlarıyla birlikte gelip onları Sevr'de otlatmaya başlayacaktı. Ve bu, orada kaldıkları her gün için yaşanacak bir hadiseydi. Aynı zamanda bu vesileyle, bu mübarek ve kutlu yoldaki en değerli yolcularının süt ihtiyaçları da karşılanmış olacaktı.

Alınması gereken bir tedbir de Efendimiz'e aitti; yeğeni genç Hz. Ali'yi, kendi yerine vekil bırakmış ve hane-i saadetlerinde kalarak, o güne kadar kendisine emanet edilen emtiayı sahiplerine verme vazifesi vermişti. Bu ne büyüklüktü ki, canına kastedenlerin mallarını bile zâyi etmiyor; canı gibi sevdiği yeğeninin hayatını tehlikeye atma pahasına da olsa, emanete riayet etmeyi bir borç biliyor; can düşmanlarının mallarını kendilerine ulaştırmasını istiyordu.

Elbette ki bu kadar tedbir, fazla değildi. Onun için Efendiler Efendisi de, bütün bu olanları tasdik ediyor ve hiçbirini gereksiz bulmuyordu. Zira O (sallallahu aleyhi ve sellem), ümmetine rahmet olsun diye gönderilmişti. Aksi hâlde O (sallallahu aleyhi ve sellem), bunları yerine getirmeden de, Allah'ın kendisini koruyacağını biliyordu. Zira Allah (celle celâluhû), insanlardan gelebilecek tehlikelere karşı kendisini koruyacağını bildirmiş ve O da, bunu namazlarında Kur'ân âyeti olarak okuyup duruyordu. Demek ki mesele daha farklıydı; işin özü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), diğer insanların kendisine bakarak hizaya girdikleri imam konumunda bir rehber, bir modeldi. Hz. Ömer gibi çıkıp da hicrete başlamış olsaydı, ümmetinin tamamı aynı yolda yürümek zorunda kalırdı. Böyle bir hamle ise, insanları, altından kalkamayacakları imtihanların kucağına atmak anlamına gelirdi. Öyleyse O, ümmetinin en ağır-aksak yürüyenini de hesap edecek ve işlerini, kışın şartlarına göre planlayacaktı. Onun için, tedbirde kusur etmiyor ve sebeplere riayet konusunda ümmetine en tesirli dersi veriyordu.

Beri tarafta Kureyş, kendilerince kesin sonuca ulaşmak üzereydi; bir araya gelmiş ve Resûl-ü Kibriyâ Hazretlerinin evini sarmışlardı. Gözü dönmüş bu talihsizler, Efendimiz'in evini kuşatmış, son vuruşu yapmak için artık dakikaları sayıyorlardı.

Ancak Allah (celle celâluhû), her şeye hâkimdi ve bütün bu olup bitenleri de biliyordu. Semavât ve arzın mülkü O'nun yed-i kudretindeydi ve O, istediğini

dilediği zaman yapar, kimse de buna bir şey diyemezdi. Böyle olunca, Kureyş'in kurduğu tuzak ve hazırladığı ölüm komandosunun hiçbir önemi yoktu ve olamazdı! Sonuç da, öyle olacaktı.

Normal şartlarda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yatsı namazını kıldıktan sonra bir miktar yatar, Kâbe'den el-ayak çekilince de kalkıp buraya gelir ve huzur içinde Rabbine ibadet ederdi. Ancak bu gece durum farklıydı; durumdan haberdar olur olmaz, Hz. Ali'yi yanına çağırmış ve:

– Şu yeşil örtüye bürün ve gel de yatağımda sen yat! Hiç endişe etme; yat ve uyu; çünkü sana, zerre kadar zarar veremeyecekler, diye sesleniyordu.

Derken, Efendiler Efendisi, Yâ-Sîn sûresinin ilk dokuz âyetini okuyarak evinden dışarı adım attı. Kapının önünde, fırsat kollayan Kureyş nöbet tutuyordu. Bu esnada:

– Onların hem önlerinden hem de arkalarından birer engel koyduk ve gözlerinin önüne de bir perde çektik; artık onlar, hiçbir şey göremezler, mânâsındaki âyeti okuyordu.

Bu arada, eline aldığı kum, toprak benzeri malzemeyi, kendisini öldürmek üzere evini kuşatanların üzerine saçıverdi. Bu hareketine paralel olarak da şöyle diyordu:

– Şu yüzler kararıp gözler görmez olsun!

Attığı toprak, orada bulunanların her birine isabet etmişti ve adeta kör olmuşlardı. Olacak ya, aralarından yürüyordu; ama hiçbirisi de Allah Resûlü'nü görmüyordu. Evet, onlar, kendilerini imana davet etmekten başka hiçbir suçu olmayan Allah'ın en sevgili kulunu yakalayıp öldürmek, yurt ve yuvasından mahrum ederek hayatına son vermek üzere tuzak kurmuşlardı; ama O'nu peygamber olarak gönderen ve âlemlere rahmet vesilesi kılan Allah (celle celâluhû)'ın da bir planı vardı. Ve yine görülüyordu ki, küfür ne kadar köpürürse köpürsün, Allah'ın iradesinin önüne asla geçilemeyecek ve her zaman olduğu gibi yine, O'nun dediği olacaktı.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), çoktan uzaklaşmıştı. Bir müddet sonra, kapısının önünde kendisine tuzak kurup da sessizce bekleyenlerin yanına bir başkası geldi ve onları bu hâlde görünce:

– Sizler burada niye bekliyorsunuz, diye sordu. Tereddütsüz cevap verdiler:

– Muhammed'i.

Adam, hiddetlenmişti. O'nu öldürmek için seçtikleri en seçkin insanlar, kapısının önünde munis birer kediye dönmüş; üzerlerine saçılan toprağın bile farkına varamamışlardı. Muhammedü'l-Emîn, arkadaşıyla birlikte yol alırken bunlar, miskin miskin kapısında oturuyor ve kendilerince O'nu öldürmenin planını yapıyorlardı! Resmen bu, açık bir aptallıktı! Onları azarlarken:

– Vallahi de yazıklar olsun size! Sizi gidi beceriksizler! Vallahi de O,

başınıza toprak saçmış ve aranızdan da sıyrılıp çoktan uzaklaşmış durumda, diyordu.

– Vallahi de biz O'nu görmedik, diyorlardı. Büyük bir çöküntü içindeydiler! Sanki görme özellikleri alınmış ve etraflarına baktıkları hâlde Allah Resûlü'nü görememişlerdi. Ellerini başlarına götürüp birbirlerine bakıştılar; gerçekten de adamın söyledikleri doğruydu. Hemen, üstlerindeki toz-toprağı silkeleyip temizlemeye başladılar.

Çok geçmeden mesele, Kureyş arasında da duyulmuş, ölüm müjdesini bekleyen diğer ileri gelenler, Efendimiz'in hicret ettiğininin haberiyle yıkılmışlardı; bütün ağa takımı birden hane-i saadete hücum etmişti. Kapıyı aralayıp da içeri girdiklerinde, bir anlık nefes aldılar; zira, yatak boş değildi! Dışarıda kendilerini ayıplayıp kızan adamlarına inat, fısıltıyla:

– İşte Muhammed, şu örtünün altında, diyerek bunca endişenin yersiz olduğunu söylemeye başlamışlardı. Ancak bu da uzun sürmedi; çünkü, bu kadar insanın içeri girmesiyle ayağa fırlayan Hz. Ali, meydan okurcasına karşılarında duruyordu. İkinci büyük şoktu bu onlar için… Hiddet ve hışımla:

– Muhammed nerede, diye sormaya başladılar.

– O konuda herhangi bir bilgim yok, cevabını verdi Hz. Ali. Yine kaybeden onlar olmuştu; aldıkları cevapla daha da sinirlenmiş, etrafa tehditler yağdırıyorlardı. Hz. Ali'yi de bırakmak istemiyorlardı; önce bir miktar itip kaktılar ve ardından da tutup Kâbe'ye kadar getirdiler. Belki, yolcuların yerlerini söyler ve kendilerine bir ip ucu verir, diye bir müddet onu hapsettiler. Ancak, ne kadar zorlasalar da istedikleri cevabı alamayacaklarını anlamışlardı. Hem, Hz. Ali'yi serbest bırakmamak kendi aleyhlerindeydi; çünkü o, kendilerine ait emanet malları dağıtmak için geride kalmış ve şimdi de bu emanetleri sahiplerine geri verecekti.

Ümmetin firavunu Ebû Cehil, bu lakabı ne kadar hak ettiğini gösterircesine şöyle ilan ediyordu:

– Muhammed'i, ölü ya da diri getirene yüz deve benden!

Tam, yakaladık, derken ellerinden kaçırdıkları Efendimiz ve Hz. Ebû Bekir'i tamamen kaybetmek üzerelerdi. Belli ki, sadece kendileri bu işin üstesinden gelemeyeceklerdi; onun için Ebû Cehil'in bu yaklaşımına herkes sahip çıkacak ve başlarına konulan bedel, her ikisi için de, ölü ya da diri getirene yüzer deve olarak resmiyet kazanacaktı.

Aynı zamanda Ebû Cehil, aklını kullanmasını bilmese de zeki bir insandı. Hiç vakit geçirmeden Hz. Ebû Bekir'in evine geldi. Kapıyı açan, Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ idi. Babasının nerede olduğunu sordu önce. Bilmediğini söylüyordu Hz. Esmâ. Ebû Cehil'e göre, onun bilmemesine imkân yoktu ve aldığı cevapla küplere binen Ebû Cehil, Hz. Esmâ'nın yüzüne öyle bir tokat indirdi ki, şiddetinden Hz. Esma'nın kulağındaki küpe kopup yere düşecekti.

Hâlbuki, o günkü toplumun genel teamüllerine göre, onun gibi hamile genç bir kadına böyle bir hareket, normal şartlarda da ayıp karşılanırdı. Ama bu, Ebû Cehil'di. Hz. Esmâ bu olayın etkisinden yıllarca kurtulamayacak ve kendisine hatırlatıldığında ise Ebû Cehil için:

– Pis ve haddi aşmış bir adam, diyecekti.

Sevr'e Yöneliş

Takvimler, Sefer ayının yirmi yedisini gösteriyordu. Gecenin karanlığında Hz. Ebû Bekir'in evinden başlamıştı mukaddes göç. Ancak istikamet, ashab-ı kiramın gittiği yön olan Medine yerine Yemen istikametindeki Sevr dağını gösteriyordu. Yaklaşık sekiz kilometrelik bu yol alınacak ve emsallerine nispetle daha yüksek, büyük taşlarla dolu ve yolları engebeli olan Sevr'e tırmanılacaktı. Ayrıca bunu yaparken Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), bu kadar uzun yola, arkasındakilerin kendisine ulaşma isteklerine ve yol şartlarının aleyhte birleşmesine rağmen ayaklarının ucuna basmaya çalışıyor ve böylelikle de, arkasında kalıcı bir iz bırakmamayı amaçlıyordu. Demek ki, tedbir adına bir manevraya daha ihtiyaç vardı; bir müddet burada kalınacak ve Mekke'de olup bitenler buradan seyredilecekti. Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke dışında bile kendisine hayat hakkı tanımak istemeyeceklerini biliyor ve köyünü terk ettiğini öğrenir öğrenmez de izini takip ederek maksadına ulaşmasına müsaade etmeyeceklerini tahmin ediyordu. Zira Kureyş, ashab-ı Muhammed'in Medine'ye gittiklerini biliyor ve sonradan bu tarafa yönelenleri de yakın takibe alıp geri çevirmek için olmadık yöntemlere başvuruyordu.

Hz. Ebû Bekir'in hassasiyet ve çabalarına diyecek yoktu; başına bir şeyler gelir diye Efendimiz'in üzerine tir tir titriyor, bazen önüne geçip öyle yürürken zaman zaman da arkada kalarak O'nu takip ediyordu. Onun bu hâlini fark eden Efendimiz soracaktı:

– Yâ Ebâ Bekir! Sana ne oluyor da bazen önümde bazen de arkamda yürüyorsun?

– Yâ Resûlullah! Arkadan bir tehlike gelip gelmediğinden emin olmak için arkanızdan yürüyor, önünde gözcüler olabileceğinin endişesiyle de önünüze geçiyorum.

Bu hassasiyete karşılık Efendimiz:

– Yâ Ebâ Bekir! Senin yanında Benden daha sevimli başka bir şey var mı dersin?

Sıddîk-i Ekber'e yakışır bir cevabın gelmesi gecikmeyecekti:

– Hayır yâ Resûlullah! Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, Senin başına bir musibet gelmektense ben, Senin uğrunda canımı verir, o musibetin

benim başıma gelmesini isterim!

Mağarada Ebû Bekir Hassasiyeti

Zirvedeki mağaraya önce Ebû Bekir girmeliydi. Zira karşılaşabilecekleri her türlü olumsuzluğu, önce kendi sinesinde söndürüp Habibine herhangi bir zararın gelmesine engel olmalıydı. Hz. Ebû Bekir'ce bir hassasiyetti bu. Bütün telaşı, İnsanlığın Emîni'ne bir tozun dahi konmasını istememesinden kaynaklanıyordu. Bu yüzden, üstündeki libasını parçalamıştı; zararlı hayvanların Allah Resûlü'ne ilişmemeleri için deliklerini kapatıyordu. Kapatamadığı iki delik kalmıştı; bunlar için de bir çözüm üretmiş, ayağının biriyle birini, diğeriyle de öbürünü kapatarak Efendisi'ni buyur etmişti. Hz. Ömer'in yıllar sonra, "Mağaradaki o gecesine bütün amelimi verirdim." diyerek gıptayla baktığı Hz. Ebû Bekir'i, ayağıyla kapattığı delikten yılan sokmuş; ama o, Efendimiz'i rahatsız etmemek için dişini sıkıp, bir kez olsun "ah" etmemişti. Nihayet, gözünden akan yaş ve alnından dökülen soğuk terler, Efendimiz'in dikkatini çekip de:

– Sana neler oluyor yâ Ebâ Bekir, diye sebebini sorduğunda:

– Anam-babam Sana feda olsun yâ Resûlullah! Yılan soktu, diyebilmişti.

Bunu söylerken de, üzerinde olabildiğince bir mahcubiyet hâkimdi; kendisine ait bir durumdan dolayı Efendimiz'in üzülmesini ve kıymetli zamanını böyle bir meseleyle meşgul etmeyi istemiyordu. Bunun üzerine Efendiler Efendisi, yaranın üzerine hafifçe tükürüğünü serpecek ve ardından da, şifa bulması için Rabbine dua edecekti. Bir anda her şey, yeniden normale dönüvermişti; sanki bu hadise, hiç olmamış gibiydi. Çünkü Ebû Bekir'de, acı adına hiçbir şey kalmamıştı.

Bu arada bir örümcek işe koyulmuş, atkılarını örerek mağaranın önünde ter döküyordu. Bir de, iki tane güvercin gelmiş ve burada yuva yapmıştı. Aynı zamanda mağara girişinde bir ağaç büyümeye başlamış ve Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) önünde perdedarlık yapıyordu. Belli ki Allah (celle celâluhû), Habîb-i Ekrem'ini kimseye bırakmayacak ve bizzat kendisi koruyup kollayacaktı.

İz sürenler, Sevr'e de tırmanmış; burada olabileceği endişesiyle mağarayı kontrole gelmişlerdi. Girişteki güvercinlerle büyüyen ağaçları ve örümcek ağını görünce aralarından birisi, gayr-i ihtiyari şunları söyleyecekti:

– Baksana şu örümcek ağına; sanki Muhammed daha dünyaya gelmeden önce örülmüş gibi!

Öbürleri de farklı düşünmüyordu ve örümcek ağları arada incecik bir perde kalmasına rağmen Allah (celle celâluhû), Resûlü'nü korumuş ve onlar da elleri boş geri dönüyorlardı.

Mağaranın içinde ise, müşriklerin bir mızrak boyu mesafeye yaklaştıklarını görüp seslerini duyan Hz. Ebû Bekir, yine soğuk terler döküyordu. Deli danalar gibi burnundan soluyan bu gözü dönmüşlerin ayaklarını gören Ebû Bekir (radıyallahu anh):

– Yâ Resûlullah! Şayet birisi eğilip de ayağının hizasından içeriye bakıverse, ayaklarının dibinden bizi rahatlıkla görecekler!

"Sen benim kardeşimsin." dediği mağara arkadaşını teselli yine Allah Resûlü'ne kalmıştı:

– Üçüncüleri Allah olan iki kişi hakkında, niye endişe duyuyorsun ki yâ Ebâ Bekir?

Bunu diyen Resûlullah'tı. Allah'ın en sevgili kuluydu ve O'nu, insanlardan gelecek zararlara karşı koruyacağını bizzat O (celle celâluhû) bildirmişti. Kendinden emin konuşuyordu; zira biliyordu ki, Kureyş anlamayıp O'na yardımcı olmasa da Allah (celle celâluhû), vaktiyle bütün elçilerine yardım ettiği gibi Son Nebi'sine de yardımcı olacak ve üzerine indirdiği sekine ve huzurla destekleyip gözlerin göremeyeceği ordularla inayette bulunacaktı.

Hz. Ebû Bekir de biliyordu; ama bu bilmek, olayın bütün sıcaklığıyla yaşandığı zamanda karşılaşılan endişeleri gidermeye yetmiyordu. Bütün endişesi, Efendiler Efendisi'nin başına gelmesi muhtemel sıkıntılar içindi. Zira o, kendi başına gelebilecek her türlü meselenin, sadece bir kişiyle sınırlı kalacağını, ancak söz konusu meselenin Efendimiz'i hedeflemesi durumunda ise, bütün insanlığı hedefleyeceğinin hassasiyetini ortaya koyuyordu.

Nihayet, mağara önüne gelenler de geri dönmüşlerdi ve artık yol, bir nebze olsun emniyet vadediyordu. Üç gün beklediler burada. Bu süre içinde, Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh) sık sık dışarı çıkıp etrafı gözlüyordu. El-etek çekilince, oğlu Abdullah da, yanlarına geliyor ve Mekke'de olup-bitenlerin haberini getiriyordu. Derken, Âmir ile birlikte rehber Abdullah İbn Uraykıt da gelmiş; kendilerini Medine'ye taşıyacak olan develeri beraberinde getirmişti.

Develeri teslim alan Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), en güzel ve bakımlı olanını Efendimiz'e takdim etti ve:

– Anam-babam sana feda olsun! Bin yâ Resûlullah, dedi.

Beklemediği bir tepkiyle karşılaşacaktı:

– Ben, bana ait olmayan deveye binmem.

Hz. Ebû Bekir bu durumda 'Sıddîk' vasfına uygun hareket edecek ve:

– Anam-babam sana feda olsun! O senindir yâ Resûlullah, diyecekti.

Fakat bu da çözüm olmamıştı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ısrarlıydı:

– Hayır, ancak, satın aldığın değeri sana ödemek şartıyla.

Mecburen anlattı Ebû Bekir. Bunun üzerine Habîb-i Zîşan:

– Ben de onu, bu bedele senden aldım, buyurdu ve böylelikle, hicret gibi

önemli bir dönüm noktasında, ümmete kalıcı bir mesaj daha sunulmuş olunuyordu.

Mekke'den gelen haberler, arama taleplerinin ilk gününe nispetle kısmen de olsa şiddetini yitirdiğini söylüyordu. Demek ki artık, ayrılık vakti gelmişti.

Rebîülevvel ayının ilk ışıklarıydı. Yine bir pazartesi sabahı erkenden mağaradan ayrılacak; önce sahil tarafından batıya, ardından da Kızıl Deniz cihetinden asıl hedefleri olan Medine istikametine doğru yol almaya başlayacaklardı. Mekke-Medine arasında normalde alışık olunmayan bir yoldu bu. Sevr'den başlayıp tam bir hafta sürecek bu çileli yolda Allah Resûlü'nün yanında, Abdullah İbn Uraykıt, Âmir İbn Füheyre ve bir de sâdık yâr Hz. Ebû Bekir bulunuyordu.

Mekke'ye Atfedilen Son Nazar

Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), son kez Mekke'ye doğru yöneldi; belli ki içine, peygamberlerin uğrak yeri, yeryüzündeki ilk binanın sahibi ve kendisinin de ikizi sayılan bu beldeden ayrılığın hüznü çökmüştü. Adeta, yüreğini bırakıp da gidiyordu. Hâlbuki, vahiy geleceği ana kadar kırk yıl beklemiş ve bu süre içinde de, sıklıkla Hira'ya çıkıp oradan, Kâbe'nin kendine yakışır bir şekilde ibadet ü taatla bütünleşebilmesi için dualar etmiş, istikbali seyre dalmıştı. Kolay değildi; Allah'ın en sevgili kulu ve peygamberlik zincirinin son halkası Habîb-i Zîşân Hazretleri, Allah'ın evinden ayrılmak zorunda kalıyor ve başka bir beldeye doğru yol alıyordu.

Artık, Mekke'ye atfedilen son nazarlardı bunlar ve adetâ Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke ile konuşuyordu. Hz. Ebû Bekir de dikkat kesilmiş, bu sessiz muhavereye şahit oluyordu. Dudaklarından şu cümleler dökülecekti:

– Vallahi de ey Mekke! Ben, senden ayrılmak zorunda kaldım! Şüphe yok ki sen, yeryüzünde Allah'a en sevimli olan beldesin; Allah'ın sana özel lütufları var! Allah'a yemin olsun ki, senin ehlin buradan Beni çıkarmaya zorlamasaydı, asla seni terk edip dışarı adım atmazdım!

Bundan sonra da, başta Efendiler Efendisi Hz. Muhammed, O'nun sadık yâri Hz. Ebû Bekir ve Mekkeli müşrik rehber Abdullah İbn Ureykıt, yola koyuldu ve sahil tarafını takip ederek Medine istikametinde mesafe almaya başladılar.

Sürâka'nın Takibi

Beri tarafta, başlarına konulan ödüle nâil olabilmek için takibe koyulanların çoğu, eli boş geri dönse de, inadına peşini bırakmayanlar da yok değildi.

Müdlicoğulları arasından birisi gelmişti ve köy meydanında oturanlara,

Mekkelilerin başına yüzer deve ödül koydukları iki yolcuyu gördüğünü söylüyordu. Başlarına talih kuşu konmuşçasına gözleri dört açılmış ve Sürâka İbn Mâlik'e yönelmişlerdi. Yolcuları gören adam da, meseleyi kime söylemesi gerektiğini anlamış ve onun yanına gelmişti:

– Ey Sürâka! Biraz önce sahilde yürüyen bir karartı gördüm. Sanırım onlar, Muhammed ve arkadaşı!

Sürâka da öyle tahmin ediyordu; gelen bu haber, tahminini güçlendirmiş ve artık tereddüdü kalmamıştı. Ancak, böyle bir mesele, öyle ulu orta herkesin arasında konuşulmazdı. Onun için renk vermek istemiyordu ve:

– Onlar, sandığın gibi o adamlar olamaz! Senin gördüklerini ben de az önce gördüm; onlar falan ve filan adamlar, dedi. Onun bu yaklaşımıyla birlikte, yüzer tane deveyi alıp da bundan sonra zengin yaşama adına kurulan hayaller bir anda sönüvermişti. Meseleyi çaktırmamak için de, istifini bozmadan oturmaya devam etti bir müddet daha.

Artık hava değişmiş ve konu bir başka alana kayarak yolcular unutulmuştu. Sürâka yerinden kalktı ve evine geldi. Hizmetçisine, yolculuk için hemen atını hazırlamasını ve falan vadiye gidip de kendisini orada atla birlikte beklemesini söyledi. Ardından da, mızrağını alarak evin arka tarafından çıktı ve hizmetçisini gönderdiği vadiye doğru yöneldi. İşte şimdi, herkesi atlatmıştı, vadedilen develere tek başına konmak istiyordu. Ve çok geçmeden hizmetçisiyle atının olduğu yere gelmiş, sessizce bir yolculuğa başlıyordu.

Öte yandan, Sevr'den ayrılalı üç gün olmuştu. Mukaddes göçün kutlu yolcuları, hiç beklemedikleri bir anda arkalarından bir toz bulutunun hızla kendilerine yaklaştığını gördüler. Ebû Bekir'de, Sevr'deki duyduğu telaş vardı. Bu sefer, ne sığınacak bir mağara ne de müdafaa edecek ellerinde bir imkân vardı:

– Yâ Resûlullah! Peşimizdeki adam yetişmek üzere!

Aynı temkin ve tevekkül ile çağlıyordu:

– Mahzun olma! Allah bizimle beraberdir.

Tabii ki, vazifesini îfa ile gelen birine, kim ne düşünürse düşünsün kötülük yapamayacaklardı ve onlar için ilâhi inayet, sığınılabilecek en emin yerdi. Ancak, Ebû Bekir'deki telaş artmış ve sebepler açısından sona geldiklerini düşünerek gözyaşı döküyordu. Onun bu hâlini müşahede eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sordu:

– Niye ağlıyorsun sen?

– Vallahi de kendime değil; Size bir zararı dokunacağından dolayı ağlıyorum yâ Resûlullah, diyordu.

İyice yaklaştığında, gelenin Sürâka olduğu anlaşılmıştı. Hz. Ebû Bekir'de aynı endişe ve telaş devam ededursun, önce arkasını dönüp dikkatlice

Sürâka'ya baktı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Belli ki, gözleriyle esir alıp tesirsiz hâle getirmek istiyordu; hasım olarak arkasına düşen Sürâka'yı, âdeta nazarıyla tutacak ve yere çalıp 'tuş' edecekti.

Bir de, ilahî dergâha yöneliş vardı ortada. Allah Resûlü'nün dudakları hareket ediyordu; belli ki, duaya durmuş:

– Allah'ım! Şu gelen konusunda bize, dilediğin gibi destek olup güç ver, diyor ve bir taraftan da gelen Sürâka'ya nazar ediyordu.

Peygamberî nazarın kendisine ilişmesiyle birlikte, hem de hiç beklenmedik bir anda Sürâka'yı taşıyan atın ayakları kumlara saplanıverdi. Metrelerce ileriye savrulmuş ve bulunduğu yerden bir toz bulutu yükselmişti semaya!

O, önce bunun bir kaza olduğunu düşündü. Ancak, öyle kazaya benzer yanı yoktu. Sebepler açısından, böyle bir sonuçla karşılaşmasını gerektiren bir husus göremiyordu. Acaba anlatılanlar doğru muydu? Muhammedü'l-Emîn, bir peygamber miydi gerçekten? Ya doğruysa? Bir müddet zihninde alıp verdi bütün bunları. Başka çıkış yolu gözükmüyordu ve yalvaran bakışlarla süzmeye başladı İnsanlığın Emîni'ni. Aynı zamanda:

– Benim için Allah'a dua et de buradan kurtulayım, diyor ve ekliyordu:

– Söz, kurtulur kurtulmaz da Senin peşini bırakıp, takipten vazgeçeceğim!

O (sallallahu aleyhi ve sellem), peygamberdi; kendisine bir talep gelir de hiç boş çevirir miydi? Velev ki talep eden, can düşmanı bile olsa!

Sanki hiçbir şey olmamış gibi kurtuldu Sürâka. Başlarına konulan mükâfatın büyüklüğü duygularını esir almış gibi görünüyordu ve toparlanır toparlanmaz yeniden atına binip mahmuzlamak istedi. Yine aynı nazarlar vardı üzerinde ve atın ön ayakları tekrar saplanmıştı kumlara. Devâsâ bir toz bulutu yükselmişti düştüğü yerden. Büyük bir şok geçiriyordu; hiç sebep yokken atın ayakları, öncekinden daha derine dalmıştı ve bir türlü çıkaramıyordu!

Olanlara bir mânâ veremiyordu… Bunca yıldır buralarda at koşturuyordu; ama ilk defa böyle bir olayla karşı karşıya kalmıştı. Yok... Yok... Ebû Cehil değil, belki de Ebû Bekir haklıydı. Öyleyse, ilâhî inayet altında yoluna râm olan bu insanlara kötülük yapmaya çalışmak beyhûdeydi. Bu sefer, yürekten sesleniyordu:

– Yâ Muhammed! Anladım ki, bu başıma gelenler, Senin duan sebebiyledir. Benim falan yerde develerim var; onlardan istediğini al, ama ne olur, bir kez daha dua et ki buradan kurtulayım. Söz, bir daha tövbeler olsun ki, kesinlikle peşini bırakacağım. Önce:

– Develerine benim ihtiyacım yok, diye cevapladı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Ardından da, kurtulması için duada bulundu. Sürâka, atıyla birlikte yeniden ayaktaydı.

Toz-toprak içinde yerden kalkarken, kim bilir ruh dünyasında neler alıp

verdi ki, ayaklarının üstüne doğrulduğunda hâlindeki değişikliği sezmek zor değildi artık. Hz. Ebû Bekir, gelişmeleri hayret ve dehşetle seyrediyor; Resûlü Kibriyâ'nın bir kez daha korunmasına şahit olmanın hazzıyla Rabbine hamd ediyordu. Zira, Sürâka da, tökezleyen atının ardından Allah Resûlü'nün önünde diz çökmek üzereydi. Üzerine teslimiyetin boyası sinmiş, usul usul huzura geliyordu. "Sen de mi?" dercesine mânâ yüklü nebevî bakışlara:

– Evet, ben de yâ Resûlullah, diye mukabelede bulundu önce. Ardından da, söz verdi O'na; geri dönecek ve arkadan gelen bütün düşmanlarını başka istikamete sevk edecekti. Ne de olsa, herkes, kendi alanında fedakârlık ve feragatte bulunmalı ve ihtiyaç olduğu yerde Hak adına maharetini ortaya koymalıydı. Artık O da, Allah yoluna râm olmuş, Resûl-ü Kibriyâ'nın biricik müdâfilerindendi. Arkasından şu müjdeyi yetiştirdi Efendiler Efendisi:

– Kisrâ'nın iki bilekliğine malik olacağın gün, nasıl olursun acaba ey Sürâka!

Kurtuluşu karşılığında herhangi bir bedel ödemediği gibi aynı zamanda İslâm'la şereflenmiş, şimdi de istikballe ilgili bir müjdeye nail oluyordu. Bu, o günkü en büyük iki devletten birinin yakın zamanda dize geleceği ve gücü temsil eden kralın bilekliklerine de, Sürâka'nın sahip olacağı mânâsına geliyordu. Önce inanamadı ve:

– Hürmüz'ün oğlu Kisrâ mı, diye sordu telaşla. Efendimiz:

– Evet, diyordu.

Aynı zamanda bu, Sürâka başta olmak üzere bütün ümmetine, yeni bir hedef koyma anlamına geliyordu. Öldürme niyetiyle takibine başladığı insanın dizinin dibinde İslâm'la şereflenen Sürâka da, elinde Efendimiz'in yazdırdığı ferman ve ödevini de almış bir vaziyette artık Mekke'ye dönüyordu. Az öncesine kadar Efendimiz'in ölümüne niyet eden bu insan, huzurdaki anlık insibağın bir kahramanı olarak öyle bir tavır ortaya koyacaktı ki artık, Efendimiz'i takip eden diğer insanları da geri çevirecek ve geldiği istikamette, yakalanacak kimsenin olmadığını anlatacaktı.

Bu çetin yolda çok farklı hatıralar yaşanacak ve karşılaşılan lütufların serinliğiyle yol alınacaktı. Hicret yolu, birçok mucizeye şahit oluyordu. Bu yolculuğun semeresi olarak Müslüman olanlar, Müslüman olmakla da kalmayıp hicret yolcularına yardıma koşanlar vardı. Artık karanlık günler geride kalmış, adım adım medeniyete yol alınıyordu.

İlk Karşılama Heyecanı

Bu arada Medine, büyük bir heyecan yaşıyor ve bir an önce Efendimiz'in gelmesini iştiyakla bekliyordu. Bunun için, ilk karşılama yeri olan Harra denilen yerde bir araya geliyor ve iştiyak dolu gözlerle yolları süzüyorlardı. Bu bölgenin genel adı, Kuba'ydı.

Mekke'den çıktıkları günü biliyorlardı ve bu sebeple, Medine'ye ulaşacakları günü de tahmin etmişler ve günün ilk ışıklarıyla beraber şehrin dışına çıkıp beklemeye durmuşlardı. Öğle sıcakları bastırıncaya kadar bekliyor, gelişine şahit olamayınca yeniden gölgeye sığınıp ikindi vakti olunca tekrar beklemeye duruyorlardı. Sevr'de ne kadar kaldıklarını bilemiyor ve onun için de gecikmelerinden dolayı hüzün duyuyorlardı. Ve, bu hâl, tam üç gün devam etti.

Nihayet takvimlerin, Rebîülevvel ayının sekizini gösterdiği, bir pazartesi günüydü. Beklemeye başladıkları üçüncü günün öğle vakti geldiğinde insanlar, yeniden gölgeliğe çekilmiş, öylece bekliyorlardı. Bu arada, uzaktan bir münadinin sesi duyuldu. Sesin geldiği cihete dikkatle baktılar; bu ses, Medineli bir Yahudi'ye aitti. Ensâr ve Muhâcirler için böylesine önemli bir müjdeyi verme işini Allah (celle celâluhû), bir Yahudi'ye nasip etmişti. Belki de bununla bir mesaj veriyordu; çünkü nüfus olarak Yahudiler, Efendimiz'in hicret ettiği Medine şehrinin çoğunluğunu oluşturuyordu. Şöyle diyordu, heyecanla ve avazı çıktığı kadar bağıran Yahudi:

– Ey Kayleoğulları! İşte, sizin bekleyip durduğunuz arkadaşınız geliyor!

Medine 'heyecan' olmuş, tek bir yürek gibi atıyordu. Hemen karşılamak için koşturmaya başladılar; tekbir sesleri tehlillere karışmış ve neşidelerle Medine, bir anda bayram havasına bürünüvermişti. Zira, Rebîülevvel ayının ilk günü Sevr'den başlayan ve bir hafta süren bir yolculuk, Kuba'da son buluyordu.

Bir taraftan Medineli Ensâr, silahlarına sarılmış ve herhangi bir problem yaşanmaması için almaları gereken tedbiri de ihmal etmiyor, Harre denilen yerde büyük bir merasimle O'nu karşılıyorlardı.

Kuba'da Verilen Mola

Kuba'ya teşrif buyurdukları andan itibaren insanlar, O'nu kendi evinde misafir etmek için can atıyor; herkes kendi evine buyur ediyordu. Ancak O, Neccâroğullarının bulunduğu yeri tercih edecekti. Zira aynı zamanda Neccâroğulları, Abdulmuttalib'in akrabalarıydı. Yolda giderken insanlar halkalanmış; Mekkelilerin tahammül edip ölümüne ferman kestikleri Efendiler Efendisi'ni sinelerine basıyor ve gönülden kucaklıyorlardı! Nur cemalini görebilmek için damlara çıkanlar, göz göze gelebilmek için pencerelerden sarkanlar vardı!

– Hangisi O? Hangisi O, diye sesleniyor, görebilmek için pencerelerden sarkıyorlardı. Dudaklardan, bir iç geçirmeyle birlikte dökülen kelime ise hep aynıydı:

– Yâ Muhammed!

– Yâ Resûlullah!

– Yâ Muhammed!

– Yâ Resûlullah!

Sanki Ensâr, yılların kavurduğu kıtlıkta susuzluktan tükenmişti; Efendimiz ise rahmet olup onların üzerine yağıyordu. Adını telaffuz ederken, hücrelerine kadar hissettikleri, her hâllerinden okunuyordu.

İnsanlar akın etmiş, Resûl-ü Kibriyâ'yı görmek için oraya geliyorlardı. Yanıbaşlarına kadar geldiği hâlde, koşup huzuruna O'nu görmemek olur muydu hiç? Aylarca, hatta bazıları itibariyle yıllarca O'nun rüyalarını görmüş ve bugünü bir hayâl olarak hep düşlemişler, vuslat dualarıyla coşarak bayram neşideleriyle coşmuşlardı. Şimdi ise O, hemencecik yanıbaşlarındaydı.

Misafir olarak kaldıkları yer, Külsüm İbnü'l-Hedm mahallesiydi. Ancak O (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke'de olduğu gibi burada da yerinde sabit durmayacak ve insanlara bir şeyler anlatmak için onların bulunduğu yerlere de gidecekti. Bunun için Sa'd İbn Hayseme'nin evine gidecek ve orada bir araya gelen gençlerle uzun uzadıya sohbet edecekti. Zira Sa'd İbn Hayseme'nin evi, bekârların bir araya geldikleri bir mekân olarak biliniyordu. Hatta bunun için bazı insanlar, Efendimiz'in Kuba'da kaldığı yer olarak bu şahsın evini zikretmektedirler.

Bu arada, Efendimiz'in emanetlerini yerine iade eden ve her hak sahibinin hakkını kendisine teslim eden Hz. Ali de, yanında ilklerden Suheyb İbn Sinân olduğu hâlde, üç gün sonra Mekke'den hicret yoluna girmişti ve yaya olarak girdiği yol sonucunda bugün Kuba'da, Mekke'de ayrılmak zorunda kaldığı Efendimiz ve Hz. Ebû Bekir'e yeniden kavuşuyordu. Tehlikelerden kurtulmak için de geceleri yol almaya gayret gösteren Hz. Ali'nin ayakları yara-bere içinde kalmış ve yürümekten şişmişti. O'nun bu hâlini görünce Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), önce kollarını açıp onu kucaklayacak ve kendini tutamayıp merhamet duygularıyla gözyaşı dökecekti. Daha sonra da, ayağındaki yaraların üzerine hafifçe tükürüğünü sürecek ve ardından dua ederek tedavisine yönelik tavsiyelerde bulunacaktı. Çok geçmeden Hz. Ali'nin ayaklarındaki bütün ağrılar geçecek ve bir anda bütün sıkıntıları son buluverecekti.

Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem) ve Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh), Kuba'da bir müddet konaklayacaklar ve bu süre içinde burada, bir de mescid inşa edeceklerdi. Daha sonraları hep 'Kuba Mescidi' diye anılacak olan bu mescid, aynı zamanda İslâm'daki ilk mescid olma özelliğine sahip olacaktı.

Cuma günü gelip çatınca da Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), insanları bu mescidde bir araya getirecek ve onlara ilk defa Cuma namazını kıldıracaktı.

Aradan dört gün daha geçmiş ve yine bir pazartesi günü Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), yanında Sıddîk-i Ekber'le birlikte Medine'ye yönelmişti. Artık bu yöneliş, on yıl devam edecek bir sürecin başlangıcı anlamına geliyordu.

VE KALICI YURT: MEDİNE

Ve, derken bir ikindi vakti Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Neccâroğullarının bulunduğu mahalleden, dolunay misâli Medine'ye doğuverdi. Hz. Ebû Bekir O'nun arkasında; O ise önde bulunuyordu. Artık Yesrib, Allah Resûlü ile özdeşleşecek ve Muhammed'in şehri mânâsında 'Medînetü Muhammed' olarak anılır olacak; daha sonra da adı, Medine olarak kalacaktı.

Artık Medine'de, kemal noktasında bir bayram yaşanıyordu; birkısım gençler mızraklarıyla halkalanmış halay çekiyor, diğer bir kısmı da neşidelerle Efendimiz'i istikbâl ediyorlardı. Artık, her şey daha bir aydındı ve Medine'de, daha önce benzerine rastlanmamış bir sevinç vardı; yüzlere tebessüm gelmişti ve Mekke'de yaşanılanları unutturmak istercesine Medine ufuklarında çocukların sesleri yankılanıyordu:

– İşte, Resûlullah gelmiş, diye bu sevinçlerini ifade ederken şu neşideleri seslendiriyorlardı:

– Ay doğdu üzerimize; Senâ tepelerinden!

Bizi hayra davet eden, aramızda kaldığı sürece şükür vacip oldu bize!

Ey aramıza gönderilen elçi! Şüphesiz ki Sen, itaat edilecek bir işle bize geldin, diyerek, medeniyetin beşiği Medine Efendimiz'i bağrına basıyordu.

Beri tarafta ise, elindeki defe vurup ritim tutturan bazı insanlar:

– Bizler, Neccâroğullarının komşularıyız; ne mutlu ki Muhammed bize komşu oldu, şeklinde sürûr neşideleri seslendirirken onlara yönelen Efendiler Efendisi şöyle mukabele edecekti:

– Allah biliyor ki, Ben de sizi seviyorum!

İlk Konak

Kuba'daki aynı heyecan, Medine ahalisinde de yaşanıyordu. Herkes, yol

kenarlarına dizilmiş ve Efendimiz'i kendi evinde misafir etme yarışına girişmişti. Kapısına yaklaşılan her ev halkı "Bizim evde konaklayacak" ümidini taşıyor ve bu iştiyakla Efendimiz'i evine davet ediyordu. Ancak O (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün taleplere karşılık:

– Devenin yularını serbest bırakın; çünkü o memurdur, buyurmuş ve Medine'deki ikamet işini, tam bir tevekkül içinde kaderin hükmüne bırakmıştı. Aynı zamanda bu, farklı niyet besleyenlerin de önünü alacak bir çözümdü. Mübarek binek Kasvâ, adım adım Medine'de yürürken, arkasında bir insan seli oluşmuş, onun gittiği yere doğru akıyordu.

Neccâroğullarının kız çocukları, daha bir coşmuş; mahallelerine konak gelen Efendiler Efendisi'ne hoşâmedî yapıyorlardı. Bulundukları yerden:

– Bizler, Benî Neccâr'ın komşu çocuklarıyız; ne mutlu ki bize, komşumuz artık Allah Resûlü, sesleri yükseliyordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), onlara döndü ve:

– Sizler, Beni seviyor musunuz, diye sordu. Sevmek de ne demekti; bir anda ortalık çınlayıverdi:

– Evet, yâ Resûlullah! Evet, yâ Resûlullah!

Bu kadar gönülden gelen sevgi seline mukabil Allah Resûlü de:

– Vallahi, Ben de sizi seviyorum! Vallahi, Ben de sizi seviyorum! Vallahi, Ben de sizi seviyorum, buyurdu.

Derken Kasvâ, bir evin önünde durdu; etrafına bakınıyordu. Sonra, biraz hareket edip yürüdü. Ardından da, yeniden ilk durduğu yere geri döndü. Anlaşılan o, üzerine yüklenen tarihi misyonunu eda edebilmek; kaderin kendisine çizdiği rolü yerine getirmek için çabalıyordu. Bir müddet daha bekledi ve daha sonra da orada durup çöküverdi.

Ensâr ve Muhâcirîn, birbirine bakıyordu; artık, Efendimiz'in konaklayacağı ev belli olmuştu. Ebû Eyyûb Hâlid İbn Zeyd'in yanaklarından sevinç gözyaşları damlıyordu. Çünkü, devenin çöktüğü yere en yakın olan ev, onun eviydi. Efendiler Efendisi sordu:

– En yakın ev kimin?

– Benim ev, yâ Resûlullah, diye ileri atıldı Ebâ Eyyûb Hazretleri. İşte şu, benim evim ve işte onun kapısı da şu, dedi.

– Öyleyse, haydi senin evinde konaklayalım, buyurdu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem).

– Öyleyse, içeri buyurun, dedi Ebâ Eyyûb ve böylelikle, yedi ay sürecek bir misafirlik başlamış oluyordu.

Bu evin bir özelliği daha vardı; bu ev, yüzyıllar öncesinden Tubba' melikinin, âhir zaman Nebi'si buraya hicret ettiği gün içinde kalsın diye

yaptırdığı evdi. Şimdi bu ev, Allah'ın Resûlü'nü ağırlamaya hazırlanıyordu.

Gerçi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Ebâ Eyyûb'un evine misafir gelmişti; ama Ensâr'ın tamamı aynı heyecanı duyuyordu; çünkü O (sallallahu aleyhi ve sellem), kendilerine misafir olmuş, Mekke'nin hiddet soluyan havasına mukabil Medine'nin sıcaklığını tercih etmişti. Artık Ebû Eyyûb'un evi, Ensâr'ın uğrak yeri olmuştu; her akşam kapıda, en az iki veya üç Ensâr yemek getiriyor, Allah Resûlü ve yanına gelen misafirlerini doyurarak Ensâr cömertliğini göstermek istiyorlardı.

Üst Kata Taşınma

Kâinatın İftiharı, Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evine yerleşmişti; ama bu yerleşme Ebâ Eyyûb'un içine hiç sinmemişti; çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), alt katı tercih etmişti ve gecelerini burada geçiriyordu. Hanımı Ümmü Eyyûb'la birlikte, bu hâlden duydukları rahatsızlığı dile getiriyorlar ve aralarında şöyle konuşuyorlardı:

– Nasıl olur; Efendimiz alt katta ve bizler, O'nun başı üstünde yürüyoruz!

Nihayet, kendilerini rahatsız eden bu konuyu Efendimiz'e açmaya karar verdiler ve O'nu üst kata davet etmek için huzuruna girdiler:

– Ey Allah'ın Nebi'si! Annem-babam Sana feda olsun! İnan ki, Senin alt katta, bizim de üst katta olmamız, bize çok ağır geliyor ve bu bizi çok rahatsız ediyor; Siz yukarı buyursanız da bizler alt kata taşınsak, diyorlardı. Ancak Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), onlar gibi düşünmüyordu. Kendilerini rahatsız eden bu konuyu defalarca O'nunla da paylaşmışlardı; ama Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hep:

– Ey Ebâ Eyyûb! Bizim için en uygun olan ve bizi kuşatan nimetler açısından, bizim alt katta bulunmamızdır, diyerek bir türlü bunu kabul etmiyordu.

Bir gün Ebâ Eyyûb, yine aynı teklifte bulunmuş ve yine hüsn-ü kabul görmeyince:

– Altında Senin bulunduğun üst katta ben, asla yaşayamam, demiş ve bir kez daha ısrar etmişti. Yine sonuç değişmiyordu. Nihayet bir gün Ebâ Eyyûb, içi su ile dolu bir testiyi üst katta devirmiş ve kırılan testinin içindeki sular bütünüyle alt kata dökülüvermişti. Daha su alt kata ulaşmadan, Ümmü Eyyûb'la birlikte hemen kendileri alt kata ulaşmış ve ellerindeki havlu benzeri bezlerle suyun yayılmasını engellemeye çalışmışlardı. Efendimiz'in üzerine dökülebileceği endişesiyle yürekleri ağızlarına gelmiş ve üzüntüden sararıp solmuşlardı. Belli ki; bu iş böyle yürümeyecekti. Bu sefer daha kararlı bir şekilde:

– Yâ Resûlullah! Bizim artık Senin üstünde olmamızın imkânı yok! Ne

olur Sen, artık yukarıya geç! İsteğin ötesinde bir yalvarmaydı bu ve şöyle diyordu:

– Alt katında Senin olduğun bir yerde ben, üst kata asla çıkmam!

Bu samimiyet ve bu kadar ısrar karşısında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), artık Ebâ Eyyûb'u kırmayacak ve o gece üst kata taşınacak, bundan sonra da, Mescid-i Nebevî inşa edilinceye kadar burada ikamet edecekti.

Kardeşlik Bağları

Medine'ye gelinmişti; ama bu gelmeyle birlikte Efendimiz'i, çözülmesi gereken birçok problem bekliyordu. Gelenlerin adedi, üçle beşle sınırlı değildi; Müslüman olduğu hâlde Mekke'de kalan ender insan vardı ve diğerleri bütünüyle Medine'ye gelmişti. Üstelik, her bir insan, ailesiyle birlikte buraya geliyor yahut ailesini sonradan getiriyordu. Zaten başka da bir alternatif yoktu, olamazdı… Toplamda yüz seksen altı aile olmuşlardı. Aileler ise, öyle sanıldığı gibi ikişer kişiden oluşmuyordu, eş ve çocuklar itibariyle geniş bir aile yapısı söz konusuydu. Peki, bu kadar insan nerede misafir edilecek ve maişetlerini nereden temin edeceklerdi? Haydi, birkaç günlük çözümler bulunabilirdi; ama bu hicret, üç-beş gün sonra sona erecek bir yolculuk değildi.

İşte, bütün bu soruların cevabını bulmak için, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'in ilk yaptığı şeylerden birisi, Mekke'den gelen Muhâcirler ile Medineli Ensâr arasında kardeşlik bağlarını oluşturmak oldu. Bugünkü mânâda bir nevi kardeş aile benzeri bu uygulamayla, ilk etapta kırk beş ailenin mesken meselesi ve diğer benzeri sosyal problemleri çözülmüş oluyordu. Enes İbn Mâlik'in evinde, ashâbıyla birlikte bir araya gelmiş; onlara şöyle diyordu:

– Allah için ikişer ikişer kardeş olun!

Müslüman toplumun birbiriyle kaynaşabilmesi için bugün ortaya koyduğu kardeşlik anlayışı, sadece hicret sonrasında ortaya çıkan bir uygulama değildi. Daha Mekke yıllarındayken de O (sallallahu aleyhi ve sellem), Zübeyr İbn Avâm ile Abdullah İbn Mes'ûd gibi kimseleri kardeş ilan etmiş ve böylelikle, çetin şartların en ağır şekilde yaşandığı bu dönemlerde kardeşlikten öte bir tesanütle her türlü sıkıntının üstesinden gelmeyi hedeflemişti.

İlk uygulamayı da, yine kendisi yapacaktı; bunun için, yeğeni Hz. Ali'nin elini kaldırdı ve:

– İşte bu, benim kardeşim, buyurdu. Küçüklüğünden bu yana yanında kalan ve nebevî terbiye ile gelişip boy atan yeğeni Hz. Ali'yi kimseye bırakmıyor ve onu, kendisine kardeş ilan ediyordu. Ardından, amcası ve aslan avcısı Hz. Hamza ile cahilî toplumun yanlış bir telakkisine kurban giderek köleleştirilen, ancak kaderin yoluna su serpmesiyle Efendimiz'e hizmet etme şerefine ulaşan azatlı Zeyd İbn Hârise'yi kardeş ilan ediyor ve belli ki bu iki

delikanlıyı, özellikle yakınında tutmak istiyordu.

Bir anda Medine'yi saran bu heyecanlı kardeşleşmede artık her bir Ensâr, kendisi için zikredilecek bir Muhâcir'i gözler olmuştu. Çok geçmeden bu sayı, önce yüz elli, ardından da yüz seksen altı aileyi kapsayacak ve kardeş bulamayıp da ortada kalan tek bir Muhâcir aile kalmayacaktı.

Bazı insanlar, Muhâcir ve Ensâr arasında kurulan bu kardeşliğin, miras hakkını da doğuracağı sonucuna varmışlar; Efendimiz'in huzuruna gelip de:

– Hurmalıkları da onlarla bizim aramızda bölüştür, teklifinde bulunuyorlardı. İşin garip tarafı, bu teklifi yapanlar, Medineli Ensâr'dı.

– Hayır, dedi önce. Ardından da:

– Çalışıp alın teri dökmede müşterek hareket edin ve ortaya çıkan meyveleri de aranızda pay edin, buyurdu. Bunun anlamı açıktı; bundan böyle herkes, elinden geleni yerine getirmek için alın teri döküp gayret gösterecek ve Mekkeli Muhâcirlerle Medineli Ensâr aileler, elde ettikleri ürünü aralarında paylaşarak bir hayat yaşayacaklardı. Sahabeyi, sahabe yapan cevap gecikmedi:

– İşittik ve itaat ettik!

Bu arada, Nisâ sûresinin 33. âyeti de gelmiş, akrabalık bağlarının dışında böyle bir miras anlayışının olamayacağını anlatıyordu.

Mescid-i Nebevî'nin İnşâsı

Medine'ye gelinmişti; ama çözülmeyi bekleyen bazı meseleler vardı; öncelikle, mü'minleri bir araya getirecek, içinde Kur'ân âyetlerinin paylaşıldığı, namazların kılınıp nebevî irşad ve tebliğe kulak verildiği, günlük meselelerin getirilip çözüme kavuşturulduğu ve kısaca, içinde cemaat olma şuuruna erilen kucaklayıcı bir mekâna ihtiyaç vardı ve bunun için hemen bir mescid yapılmalıydı. Zira artık, semtine sığınılabilecek bir Kâbe yoktu. Onun için namazlar, vakit nerede girerse orada kılınmaya çalışılıyordu.

Önce, inşaatın yapılacağı yer tespit edilmişti. Burası, devenin ilk çöktüğü yerdi ve Neccâroğullarının elçisi Es'ad İbn Zürâre'nin himayesinde bulunan Sehl ve Süheyl adındaki iki delikanlıya aitti; üzerinde koyun ağılları, eski binalar ve bir kenarında da birkaç mezarın bulunduğu bir mekândı.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), anne tarafından akrabaları olan Neccâroğullarını yanına çağırarak, para karşılığında arsalarını talep ediyordu. Onlar ise:

– Vallahi de biz, bunun karşılığında bir ücret istemiyor; karşılığını sadece Allah'ın vereceğini düşünüyoruz, diyorlar ve böylesine hayırlı bir işte bayrağı önde göğüsleyenler arasında olmak istiyorlardı. Ancak O (sallallahu aleyhi ve sellem), böylesine önemli bir meselede muhataplarına yük olmak istemiyordu. Bunun

için, Hz. Ebû Bekir'e seslendi ve on dinar karşılığında bu arsayı satın aldı.

Derken arsa meselesi de çözülmüş sıra, inşaatın yapılmasına gelmişti. Herkeste büyük bir iştiyâk hâkimdi; kimi kerpiç yapıyor, kimi taş taşıyor ve kimi de, önüne getirilen malzemeyi üst üste koyarak yeni bir medeniyet inşa ediyordu!

İnşaat işinde çalışanların arasında, bizzat Allah Resûlü de vardı; bütün ısrarlara rağmen taş ve kerpiç taşımaktan vazgeçmeyecek ve böylelikle, her meselede cemaatinin içinde ve önünde olduğunu gösterecekti. Ensâr ve Muhâcirîn'in coşkusuna zaman zaman O da katılıyor ve:

– Allah'ım! Mükâfat yurdu olarak sadece ahiret vardır! Sen, Ensâr ve Muhâcirîn'e merhametinle muamele buyurup onları mağfiret et! Ey Rabbimiz! Bunları taşıyanlar Hayber hamalları değil; bunlar, en iyi ve en temiz insanlar, diye de mukabelede bulunuyordu.

O'nun bu gayretleri, Ensâr ve Muhâcirîn'i de coşturmuş, şöyle mukabele ediyorlardı:

– Nebiyy-i Ekrem bizzat çalışıp dururken bizler nasıl oturabiliriz ki?

Öyleyse bu işte bizden, daha fazla bir gayret ve daha fazla bir amel vardır!

Derken, kısa zaman sonra duvarları kerpiç, tavanları hurma lifi, direkleri hurma ağaçları ve tabanı da toprak ve kum olan bir mescid inşa edilmiş; artık namazlar da burada kılınır olmuştu. Bu mescidin üç kapısı vardı ve köşeleri yaklaşık 60 metre mesafede kare görüntüsünde bir mekândı.

Bu arada, bugüne kadar ikişer rekât kılınan namazlar, bundan böyle dört rekât olarak tespit edilmiş; sefer durumlarında yine ikişer rekât olarak kılınabileceği anlatılırken hazar hâllerinde dört rekât kılınmasının farziyeti tebeyyün etmişti.

Ezanın Başlangıcı

Mekke, şiddet soluyup kin kusan bir yapıya sahipti ve burada müşterek namaz kılmak, ancak sessiz ve kuytu yerlerde mümkün olabiliyordu. Ancak Medine, daha mûnis ve daha müsaitti. Üstüne üstlük burada, Mescid-i Nebevî de inşa edilmiş; cemaatle namaz kılınmaya hazır bekliyordu.

Namaz vakitleri de belliydi; ancak, bu vakitleri insanlara hatırlatıp onları namaza çağıracak, ortada henüz bir yöntem yoktu. Bunun için önce, Yahudilerde olduğu gibi bir borazan çalma meselesi gündeme getirildi; uygun bulunmadı. Ardından, Hristiyanlarda olduğu gibi bir çan konuşuldu; bu da uygun değildi ve reddedildi. Anlaşılan, yeni bir haber bekleniyordu.

Derken, hem de namaza davetin konuşulduğu bu günlerden birinde Abdullah İbn Zeyd, Efendimiz'in huzuruna gelmiş rüyasını anlatıyordu:

– Yâ Resûlullah! Bu gece rüyamda, üzerinde iki parçadan oluşan yeşil elbiseli bir adam yanıma geldi; elinde, büyük bir çan vardı. Ben kendisine:

– Ey Allah'ın kulu! Bunu bana satar mısın, diye sordum.

– Onu ne yapacaksın, dedi. Ben de:

– Onunla insanları namaza çağıracağım, cevabını verdim.

– Bundan daha hayırlısını sana öğreteyim mi, dedi.

– Nedir o, deyince de, şunları söyleyerek insanları namaza çağırmamı söyledi:

– Allahü Ekber, Allahü Ekber, Allahü Ekber, Allahü Ekber

Eşhedü en lâ ilâhe illallah, eşhedü en lâ ilâhe illallah

Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah, eşhedü enne Muhammeden Resûlullah

Hayye ale's-salâh, hayye ale's-salah

Hayye ale'l-felâh, hayye ale'l-felâh

Allahü ekber, Allahü ekber

Lâ ilâhe illallah.

Bunları dinler dinlemez Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Şüphesiz ki bu, doğru ve hak bir rüya, dedi önce. Belli ki, anlatılanlar çok hoşuna gitmişti.

Derken, birden Cibril'in havası hissedilmeye başlandı mecliste. Belli ki, yeni bir haber geliyordu. Vahyin emareleri ortadan kalkıp da meclis sükûn bulunca, Hz. Abdullah'ı yanına çağırıp ardından da şunları söyledi:

– Kalk ve bunları Bilâl'e de öğret! Bunlarla insanlara o seslensin! Çünkü onun sesi, seninkinden daha gür.

Çok geçmeden Hz. Bilâl, ezanla insanları namaza davet ediyordu.

Beri tarafta ise Hz. Ömer, Efendimiz'in arkasında namaz kılmak için evinden çıkmak üzereydi. Gördüğü rüyayı O'nunla paylaşmak için can atıyordu; çünkü bu rüya, birkaç gündür konuşulup da bir türlü çözüme kavuşturulamayan namaza davet meselesini çözecek bir rüya idi. Tam, bu duygularla dolu iken kulağına, birden Hz. Bilâl'in yanık sesi geliverdi. Şaşırmıştı; zira bu ses, gördüğü rüyada kendisine söylenilen cümleleri tekrar ediyordu. Yoksa bütün bunlar, birer rüya değil de gerçek miydi!? Veya, hâlâ rüya mı görüyordu?

Eteklerini topladı ve hızlı adımlarla Mescid-i Nebevî'ye doğru koşturmaya başladı. Huzura geldiğinde soluk soluğa kalmış, Efendimiz'e şöyle diyordu:

– Ey Allah'ın Nebi'si! Seni Hak ile gönderene yemin olsun ki, bunun aynısını ben rüyamda görmüştüm!

Senden daha fazlasına ben şahit oldum dercesine bir duruşu vardı Allah

Resûlü’nün ve Hz. Ömer’e dönerek, iltifat yüklü şu cümleyi söyledi:

– Bu konuda vahiy senin önüne geçti.

Ardından da:

– Bundan ve Ömer’in rüyasından dolayı Allah’a hamd olsun, buyurarak Allah’a hamd edecekti.

Artık bundan böyle, mü’minler için namaza çağrı meselesi tebeyyün etmiş ve günde beş defa semalar, Allah ve Resûlü’nün adıyla şenlenmeye başlamıştı. Ve, namazın alemi hâline gelen bu uygulamaya bundan sonra, ‘ezan’ denilecekti.

Ashab-ı Suffe

Yeni yurt Medine, yeni bir anlayışa daha sahne oluyordu; Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), gelen âyetleri kendileriyle paylaşıp onlarla marziyat-ı ilâhiyi müzakere edebileceği kimseleri Mescid-i Nebevî’ye toplamaya başladı.

Diğer insanlar, çarşı-pazarda ticaret yapıp bağ ve bahçelerinde tarımla uğraşırken bu insanların tek hedefi, dine ait meselelerin zayi olmasının önüne geçmek ve Efendimiz’den aldıkları kültürü başka insanlarla da paylaşarak tebliğ sürecini doğru ve kalıcı bir keyfiyetle hızlandırmaktı. Bunu yaparken, açlığın sancısını hissetmemek için karınlarına taş bağlıyor; çoğu zaman da açlıktan bayılıp oldukları yerde kalakalıyorlardı; ama onlar için, dine ait bir meselenin inkişâfı, her şeyden daha önemliydi. Bunun içindir ki Efendiler Efendisi, ashabıyla konuştuğu zamanlarda bu insanlara göz-kulak olmalarını tavsiye ediyor, bazen onları diğer ashab arasında taksim ederek ihtiyaçlarını görmeye çalışıyor ve kendisi de, ailesinden daha çok bu insanları düşünüyordu.

Aralarında Ebû Hureyre gibi önemli sahabelerin de bulunduğu Ashab-ı Suffe’nin sayısı, değişkenlik arz etmekle birlikte bu sayının otuza kadar çıktığı oluyor ve bu insanlar, Mescid-i Nebevî’yi aynı zamanda ev olarak kullanıyorlardı. Çünkü onların, ne başlarını sokabilecekleri bir evleri ne de kendilerine yardım edecek bir yakınları vardı. Ama bu insanlar, kimseden bir şey isteme niyeti izhar etmez ve hangi şartlarda olurlarsa olsunlar, durumlarına rıza göstererek Efendimiz’le müşterek bir hayat yaşamayı her şeye tercih ederlerdi. Onların bu hâlini anlatırken Kur’ân, şu ifadeleri kullanacaktı:

– Kendilerini Allah yoluna vakfedip de yeryüzünde dolaşma fırsatı bulamayan o yoksullar var ya, işte onlar, insanlardan bir şey isteyip de hâllerini ortaya koymadıklarından dolayı diğer insanlar onları zengin zanneder. Ey Resûlüm! Onları Sen, simalarından tanırsın; onlar, iffetlerinden dolayı, yüzsüzlük ederek halktan bir şeyler istemezler. Hayır adına her ne

verirseniz, mutlaka Allah onu bilir.

Tabii olarak bu insanlar, hangi âyetin nerede ve nasıl indiğini, Efendimiz'den şeref-sudûr olan beyanın hangi şartlarda ve nerede gerçekleştiğini en iyi bilen kimselerdi. Zira, sadece ilimle meşgul oluyorlar ve ibadet ü taatle dolu bir hayat yaşıyorlardı. Din adına herhangi bir yerden talep geldiğinde, ilk defa bunlar arasından birisi seçilir ve o insanlara dini öğretmek için muallim olarak gönderilirdi. Kısaca bu insanlar, ilim yönüyle Efendiler Efendisi'nin mirasçıları konumundaydı.

Medine Anlaşması

Yeni gelinen hicret yurdunda problemler teker teker ele alınıyor ve birer birer çözüme kavuşturuluyordu. Çözüme kavuşturulması gereken bir konu da, Medine'nin nüfus yapısı, etnik dağılımı ve din farklılıkları göz önünde bulundurularak, bu farklı unsurlarla birlikte müşterek bir hayat sürebilmenin şartlarını oluşturmaktı. Zira, o gün için on bin civarında bir nüfusa sahip olan Medine'de, bin beş yüz kadar Müslüman nüfusun yanında, dört bin civarında Yahudi, dört bin beş yüz kadar da Arap müşrik bulunmaktaydı. Öyleyse, bu farklı unsurlar arasındaki ortak paydalar öne çıkarılmalı ve Medine şehri, asgari müşterekler üzerinde ittifak edilerek müşterek paylaşılmalıydı.

Aynı zamanda Medine buna, şiddetle ihtiyaç duyuyordu; zira yüzyıllarca devam edegelen savaşlarla sosyal bağlar zedelenmiş, yeni atkılarla toplumun yeniden örgülenmesine olan ihtiyaç, diğer yerlere nispetle daha belirgin bir şekilde açığa çıkmaktaydı.

Farklı unsurların birbirleriyle savaşları olduğu gibi aynı unsurlar da kendi aralarında barışık değildi; Evs ve Hazreç arasında kavgalar yaşandığı gibi Yahudi kabileleri olan Benî Kaynuka, Benî Nadr ve Benî Kurayza arasında da benzeri problemler kendini gösteriyor ve sosyal hayat, tam bir güvensizlik içinde yürüyordu.

Bu karmaşık ortam, bazen olmadık ittifaklar doğurabiliyor; mesela, Evs kabilesiyle, Benî Nadr ve Benî Kurayza kabileleri bir araya gelip Benî Kaynuka'ya karşı birleşebiliyor; aynı şekilde, Hazreçliler de, Benî Nadr ve Benî Kaynukalılara karşılık Benî Kurayza ile ittifak kurabiliyorlardı.

Medine'de görülemeyen bu bütünlük, şehrin yapısında da kendisini hissettirmişti; her bir kabile, kendi güvenliğini sağlayabilmek için kendine mahsus surlar inşa etmişti ve ancak bu şekilde kendisini güvende hissedebiliyordu. Bunun için Medine'de o gün, tam on üç muhkem sur vardı.

Bu kadar problemin bir araya gelmesi, güven ortamını ortadan kaldırmış ve şehirde ticari hayat durma noktasına gelmişti. Bu durum, dışarıdan gelen tüccarları da endişelendiriyor ve mecbur kalmadıkça Medine'ye uğramıyorlardı.

Hatta denilebilir ki, Medine'de yaşayan unsurlar, bıkkınlık veren bu savaşlara son verip de kendilerini bir masa etrafında buluşturacak harici bir gücün gelmesini arzu eder olmuşlardı. İşte bu beklenti, Efendimiz için iyi bir zemin demekti. Bunu ifade ederken Hz. Âişe validemiz de, benzeri olaylara dikkat çekecek ve hicret öncesinde Medine'de yaşanan kaos ortamının, Efendimiz'in gelişine zemin hazırladığını ifade edecekti. Ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de, iyi okuduğu bu zemini değerlendirecek; Medine'de ahenk ve uyumu temin adına tarafları bir araya getirerek asgari müştereklerde bir anlaşma gerçekleştirecekti.

Bunun için de, öncelikle Medine şehrinin sınırlarını tespit ettirdi; artık bu sınırlar içinde kalan bölge 'harem' olarak anılacaktı.

Bunun ardından Medine'de, ilk defa bir nüfus sayımı gerçekleştirildi. Medine, yeniden yapılanıyordu.

Elbette bu yapılanmadan herkes memnun değildi; bilhassa müşrik Araplar, olabildiğince tedirginlik yaşıyor ve Mekke'deki müşriklerin, Muhâcir ve Ensâr'ı kolladıkları için kendilerine de zarar vereceklerini düşünüyorlardı. Zaten Mekkelilerin, yakın zamanda Medine'ye bir sefer düzenleyeceklerine ve ellerinden kaçırdıkları Müslümanları burada kıstırıp bozguna uğratacaklarına dair haberler de duyulmaya başlanmşıtı.

Efendimiz'in tavrı ise, bütün bu endişeleri ortadan kaldırmaya matuftu; Mekke'de olduğu gibi, "Sizin dininiz size, bizim dinimiz de bize." anlayışını hâkim kılmaya çalışıyor ve kavga etmeden de Medine'yi müşterek paylaşabileceklerinin örneklerini ortaya koyuyordu. Buna göre herkes; dili, dini, ırkı ve milliyeti ne olursa olsun, karşı tarafın inanç ve anlayışlarına saygılı olduğu sürece aynı havayı teneffüs edebilecek ve Medine'de, problemsiz bir hoşgörü ortamı kendiliğinden oluşacak; ne kimse din değiştirmek için zorda kalacak ne de dinî anlayışını yaşarken baskı altında bırakılacaktı. Aynı zamanda bu, kendi düşüncesini özgürce ifade hürriyetini de içeriyor ve düşüncesi ne olursa olsun, anlayışını tebliğ hakkını da beraberinde getiriyordu. Demek ki, kendilerine arz edilen mesele, hâkimiyet değil; katılımı esas alan bir paylaşımı öngörüyordu.

Daha, Medine'ye geldiğinden bu yana sayılı günler geçmesine rağmen Efendiler Efendisi'nin güven ve huzur ortamı kendini hissettirmişti ve bütün taraflarıyla Medine sakinleri, aralarında çıkması muhtemel anlaşmazlıklarda, konuyu çözüme kavuşturma mercii olarak Efendimiz'e müracaât edilmesi gerektiğini müşterek bir talep olarak ortaya koyuyordu.

İlk Anlaşma Evs ve Hazreç Arasında

Medine'deki ilk anlaşma, Evs ve Hazreç kabileleri arasında yapılacaktı. Bunun için, toplantıya katılanlar, fikirlerini ortaya koyuyor ve uzun

müzakereler sonucunda ortaya çıkan hükme saygılı olacaklarını beyan ediyorlardı. Böylelikle, yüzyıllar sonra ilk defa, Evs ve Hazreç arasında kalıcı bir anlaşma yapılıyor ve Ensâr hâline gelen iki yapı arasındaki asırlık savaş ortamına son nokta konulmuş olunuyordu.

Bunun için Enes İbn Mâlik'in evinde bir araya gelindi ve yazılı bir anlaşma gerçekleştirildi. Böylelikle, Müslüman olan Evs ve Hazreç'le yapılan bu anlaşmaya, Müslüman olmayan Araplar da 'mevâli' statüsünde dahil olmuş; Evs ve Hazreç'e tâbi olarak anlaşmaya imza koymuş kabul ediliyordu.

Yazılı bir mutabakat içeren anlaşmada şöyle deniliyordu:

– Bismillahirrahmanirrahim.

Bu anlaşma, Nebi olan Muhammed tarafından, Kureyş ve Yesrib'deki Müslüman ve mü'minler; onlara tâbi statüdeki diğer insanlarla, daha sonra da gelip aynı şartları kabul edenler ve ortak savunma konusunda müşterek hareket edenler arasında gerçekleşen bir anlaşmadır. Bunların hepsi, diğer insanlar karşısında tek bir ümmettir.

Bu giriş cümlesinin sonrasında Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), önce Muhâcirleri zikrettikten sonra Benî Avf, Benî Sâide, Benî Hâris, Benî Cüşem, Benî Neccâr, Benî Amr, Benî Nebît ve Benî Evs kabilelerinin isimlerini de kayda geçirerek her biri, kendi aralarında âdet olduğu vechile, kan diyetlerini ödemeye iştirak edecekler; harp esirlerinin kurtuluş fidyelerini de, mü'minler arasındaki maruf, adalet ve makul esaslara göre ödemeyi kabul edeceklerdir. Yine bütün kabileler, iyi ve güzel olanı toplumda yaygınlaştırmada, kötü ve çirkin olanı da ortadan kaldırmada gayret sarfedecek ve böylelikle toplumda, fazilet ve adalet esasına dayalı, olumsuzlukları gizlemeyen ve suç sahibi hangi anlayıştan olursa olsun cezâî müeyyidenin uygulanmasında müşterek hareket eden bir anlayış gelişecektir. En nihayetinde, şayet bir anlaşmazlık vukû bulursa, bu durumda da Allah'ın ve O'nun Resûlü Hz. Muhammed'in vereceği hükme rıza gösterilerek mesele çözüme kavuşturulmuş olacaktır.

İkinci Anlaşma Yahudilerle

Evs ve Hazreç arasındaki anlaşma tamamlandıktan sonra sıra, Medine'deki en önemli yapı olan ve nüfusun % 40 gibi önemli bir bölümünü oluşturan Yahudilerle de benzeri bir mutabakatın sağlanmasına gelmişti. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Yahudi kabilelerinin önde gelenleriyle Binti Hâris'in evinde bir araya geldi. Uzun görüşmeler sonunda, hemen her konuda mutabakat sağlanmış ve sıra, bunların madde madde yazıya aktarımına gelmişti. Özetle metinde şunlar yer alıyordu:

Yahudiler de, savaş tehlikesine karşı, aynen Müslümanlar gibi maddi katkı sağlayacak; Benî Avf, Benî Neccâr, Benî Sa'lebe ve onların bir kolu olan Cefne, Benî Sâide, Benî Cüşem, Benî Evs ve Benî Şutaybe kabilelerinden her

birisi de, kendi dinî anlayışlarını rahat bir zeminde yaşayabildikleri gibi Müslümanlar da aynı özgürlük içinde dinî hayatlarını rahatlıkla ifa edebileceklerdi. Bu durum, her bir yapının alt kolu olan kabilecikler için de söz konusuydu ve onların tamamı, bu kabilelerin çatısı altında temsil ediliyorlardı.

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) izni olmadıkça hiçbir Yahudi kabilesi, Müslümanlarla birlikte savaşa katılamayacak; herhangi bir savaş hâlinde yardımlaşma esas olacak ve her bir unsur kendi savaş giderlerini bizzat kendisi karşılayacaktır. Kimse, karşı tarafa zarar veremeyecek; taraflardan zulme maruz kalana diğerleri yardımcı olacaktır. Ne Kureyşliler ve ne de onlarla ortaklık kuranlara kapı aralanacak, himaye altına alınacaktır. Medine, müşterek koruma altına alınacak ve savunmada yardımlaşma bir esas olacaktır.

Herkesin, kendi payına düşen mıntıkadan sorumlu olduğunun da altı çizilen bu anlaşmaya göre yine, din konusunda yaşanması muhtemel savaşlar, bu maddelerin haricinde tutulmuştur.

Anlaşmaya göre, Yahudilere sığınan kimseler de aynen bu Yahudiler gibi muamele görecek; ancak bütün bunlar, haksız yere bir adamı öldüren veya yaralayan kimselerin de saklanıp gizlenmesine sebep olmayacak, suç işleyenler gerekli cezai müeyyideye çarptırılacaklardır.

Yine bu anlaşmaya göre, ortaya konulan prensiplere mutlaka riayet edilecek ve aykırı bir davranış içine asla girilmeyecektir. Müslümanlar, Allah kelamı Kur'ân hükümlerine göre meselelerini çözüme kavuşturduğu gibi Yahudiler de, kendi kitapları olan Tevrat'ın ahkâmına göre aralarında hükmedecek ve kimse, bir diğerinin dini anlayışına müdahale etmeyecektir. Şayet, buna rağmen uygulamada bir ihtilaf vuku bulursa yine bu, Allah'ın emirlerine ve O'nun Resûlü Hz. Muhammed'in hakemliğine başvurularak çözüme kavuşturulacaktır.

Anlaşma metninden anlaşıldığına göre o gün Medine'de, irili-ufaklı on bir Yahudi kabilesi bulunmakta ve bu kabilelerin hemen hepsi de, Efendimiz'le yapılan anlaşmayı imzalamıştır.

Yeni geldiği bir şehirde ve nüfusun ancak % 15'ine sahip olduğu hâlde Allah Resûlü'nün böylesine bir konum elde etmesi, hiç şüphesiz O'nun fetanetinin bir buududur. Sosyal şartları çok iyi değerlendirmiş ve hâkimiyet esasını öne çıkarma yerine, paylaşma ortak paydasında tarafları bir araya getirerek müşterek bir pakt kurmuştur. O'nun bu gayreti, aynı zamanda tarih açısından da büyük önem taşımaktadır; zira, böyle bir anlaşma metninin ortaya çıkışı ve taraflar arasında bir nevi anayasa statüsünde hükümlerin konulması, o gün açısından henüz, tarihin şahit olmadığı bir gelişmedir.

Aile Fertlerinin Getirilmesi

Müslümanların yeni şehri Medine'de yaşanması muhtemel problemler teker teker çözüme kavuşturulmuş; şimdi sıra, geride kalan aile fertlerinin de buraya getirilmesine gelmişti. Malûm olduğu vechile Muhâcirîn-i Kiram Hazerâtı hicret ederken, yanlarında aileleri yoktu ve bunu, asla bir problem olarak görmüyorlardı. Sadece, kendilerine:

– Hicret edin, denilmiş ve onlar da bu emri yerine getirme yarışına girmişlerdi. Ev ve barkları Mekke'de kalacakmış, müşrikler gayrimenkullerine el koyacaklarmış, çoluk-çocukları açlıktan kırılacak, baba şefkatine muhtaç kalacaklarmış, akşam eve gelmeyince hanımları üzülürmüş... Bu ve benzeri ne kadar gerekçe var idiyse bütün bunlar, onlar adına hiçbir zaman mazeret oluşturmuyordu. Zira onlar, iman konusunda gözü kara insanlardı ve onlar nezdinde emir demiri keser ve mutlaka bu emri yerine getirirlerdi. Zaten, sahabe olma farkı da buradan kaynaklanıyordu.

Ancak, artık Medine'ye gelinmiş ve emniyetli bir zeminde ibadetlerini rahat yapar hâle gelmişlerdi. Mescid-i Nebevî inşa edilmiş, Muhâcirlerle Ensâr arasında kardeşlik bağları kurulmuş, mesken meselesi büyük ölçüde çözülmüş, Medine'ye dışarıdan gelenlerle yerli halk arasında beklenen kaynaşma gerçekleşmiş ve böylelikle muhtemel sosyal problemler, temel çözümlere kavuşmuştu. Öyleyse, aynı huzur ortamından, Mekke'de bırakmak zorunda kaldıkları çoluk-çocukları da istifade etmeli ve onlar da buraya alınarak, böylelikle bir an önce müşriklerin şerrinden de emin olunup aileler bir araya getirilmeliydi.

İşte şimdi, Medine'de yaşanan bu emniyet ve güven havası, Mekke'de kalanların da getirilmesini netice veriyor, ailecek gelemeyenler de artık yavaş yavaş Medine'de buluşuyordu.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve yol arkadaşı Hz. Ebû Bekir de, ailesini Mekke'de bırakıp gelenlerdendi. Hz. Hatice'nin emanetleri Hz. Ümmü Gülsüm ve Hz. Fâtıma ile Hz. Sevde validemiz; Zeyd İbn Hârise'nin hanımı Ümmü Eymen ve oğlu Üsâme ve Hz. Ebû Bekir ailesinden de Hz. Âişe ve Hz. Esmâ ile oğlu Abdullah da Mekke'de kalanlar arasındaydı.

Geride kalan aile fertlerini Medine'ye getirmeleri için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), yanlarına iki deve ve beş yüz dirhem de para vererek Ebû Râfi ile Zeyd İbn Hârise'yi görevlendirdi; gidecek ve geride kalan aile fertlerini de alarak Medine'ye döneceklerdi.

Hz. Âişe Validemizle İzdivaç

Hz. Hatice validemizin vefatından sonra bir müddet yalnız yaşayan Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Osman İbn Maz'ûn'un hanımı Hz. Havle'nin devreye girmesiyle hicret öncesinde Sevde validemizle evlenmiş; aynı zaman zarfında Âişe validemizle de nişanlanmıştı.

Bu sıralarda İnsanlığın İftihar Tablosu da, üst üste iki kez rüya görmüş ve her defasında, ipekler içinde huzuruna getirilen Hz. Âişe validemiz için kendisine:

– İşte bu, Senin zevcen olacak, denilmişti. Tam üç yıldır da, bu nişanlılık hâli devam ediyordu.

Bu arada, Hz. Âişe validemiz de kardeşi Abdullah'la birlikte Medine'ye gelmiş, babası Hz. Ebû Bekir'in evinde ikamet etmeye devam ediyordu.

Bu arada, Cibril-i Emîn de gelmiş, Hz. Âişe validemizi kastederek Efendimiz'e:

– Onunla evlen; çünkü o senin ehlindir, diyordu.

Çok geçmeden huzura Hz. Ebû Bekir de geldi ve:

– Yâ Resûlullah! Ehlinle aynı çatı altında olmanıza mâni olan bir şey mi var, diye sordu. Evliliklerde gelin adayına verilen maddi imkânı kastederek:

– Sadâk, buyurdu Efendiler Efendisi. Belli ki evlilik gibi önemli bir adımda kadın tarafının elini güçlendirecek olan bedeli düşünüyordu.

Ebû Bekir için bunun ne önemi vardı! Allah Resûlü gibi bir değer, hangi madde ile kıyaslanabilirdi? Onun için Hz. Ebû Bekir, kendi imkânlarını ortaya koyacak ve Efendimiz için bir odacık evin yapılmasında önayak olacaktı.

Derken, Hz. Âişe validemiz için Mescid-i Nebevî'nin hemen bitişiğine bir odacık yapıldı. Aynı zamanda bu, Ebâ Eyyûb el-Ensârî'nin evinde yedi aydır devam eden misafirliğin de sona ermesi anlamına geliyordu.

Artık Allah Resûlü'nün saadet hanesinde, ümmetin muttali olmadığı zamanlarını da görüp insanlık adına hükümler çıkaracak olan zeki bir fıtrat daha vardı. Böylelikle Allah (celle celâluhû), bütün insanlığa rehber olarak gönderdiği Habîb-i Ekrem'ini, farklı gözlerle de takibe aldıracak ve ümmet için bilhassa aile hayatıyla ilgili yeni açılımlara kapı aralayacaktı.

Abdullah İbn Selâm'daki Tebliğ Heyecanı

Abdullah İbn Selâm, Müslüman olmuştu, ama henüz bundan kabilesinin haberi yoktu. Aile efradına dönüp geldiğinde onların da Müslüman olmalarını istemiş ve bu isteğine olumlu cevap da bulmuştu. Ancak onun hedefinde, daha geniş kitleler vardı. Aynı zamanda neş'et ettiği topluluğun genel karakterini de ortaya koyup rehberini bilgilendirmek istiyordu. Tasarladığı bir planla birlikte huzur-u risalete geldi:

– Yâ Resûlullah!

Benim kavmim olan bu İsrailoğulları, inatçı ve dönek bir millettir. Onlar, henüz benim son hâlimi bilmiyorlar. İstiyorum ki onlar, Sana geldiklerinde beni bir kenara gizleyesin ve onlara, benim ve atalarım hakkında sorular

sorasın! Şüphesiz, beni de atalarımı da methedeceklerdir. Ve tam bu esnada ben, ortaya çıkıp Müslümanlığımı ilan edeyim. Göreceksin ki, hem beni hem de ecdadımı yerden yere vuracak ve çeşit çeşit iftira sıralayarak, binbir kusur bulma yarışına gireceklerdir, dedi.

Abdullah İbn Selâm'ın planına göre, aynı zamanda Efendimiz, onlardan söz alacaktı; şayet Abdullah iman ederse onlar da inanacak ve kendilerine daha önce indirilen Tevrat'ta yazılı buldukları hususları tasdik edeceklerdi. Dolayısıyla burada belli bir maslahat gözetiliyordu ve Abdullah'ın teklifi hüsn-ü kabul gördü. Planlananlar aynen Hz. Abdullah'ın dediği gibi yapıldı. Bu arada adamlar da gelmişti. Efendiler Efendisi, hoşbeşten sonra sözü Hz. Abdullah ve ecdadına getirdi:

– Sizin aranızda Husayn İbn Selam nasıl bir adamdır, diye sordu.

Ne şüpheleri olabilirdi ki? Sadece Husayn'ı değil, yıllarca bütün aileyi, biricik rehberleri olarak görmüş ve birer otorite olarak hep onlara müracaat etmişlerdi:

– Hem efendimiz, hem de efendimizin oğludur... İçimizdeki en hayırlı kişi ve en bilgemizdir. Hem fazilet hem de Allah'ın kitabını bilme konusunda en önde olanımız odur.

Onların, kendilerinden emin böyle bir tezkiyelerinin ardından Efendimiz:

– Şayet Abdullah, benim Allah'ın Resûlü olduğuma ve bana indirilen kitaba iman ve şehâdet ederse siz de iman eder misiniz, diye sordu.

İşkillenseler de, buna imkân yoktu. Husayn gibi bir Yahudi âlimi, bunu yapmazdı, yapmamalıydı!.. Böyle bir sorunun altından ne çıkacağını da merak etmiyor değillerdi. Fakat bu meclis, daha metin durmaları gereken bir meclisti ve sözlerinde şüphe eseri görülmemeliydi:

– Evet, diye cevapladılar. Ancak hâllerindeki gariplik ve içlerinde duydukları huzursuzluk yüzlerinden okunuyordu. Ne için gelmişlerdi ve şimdi ne ile karşılaşıyorlardı?..

Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Abdullah'ı çağırmış ve o da gizlendiği yerden çıkıp huzura gelmişti. Onu gören gözlere kin ve nefret yürümüş, yüzlerde de bir sararma olmuştu. Nasıl olabilirdi; Husayn gibi birisi gelip kendi kabilesinin otoritesine baş kaldırarak bir başkasının arkasında saf tutar, onu peygamber olarak kabul edebilirdi. Hâlâ inanmak istemiyorlardı. Bu, ya bir şaka veya uyanılacak bir rüya olmalıydı.

Ancak her şey gerçekti ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Abdullah'a sordu:

– Ey Selam oğlu Abdullah! Sen, benim Tevrat ve İncil'de yazılı olarak bulduğunuz; bana iman etmeniz hususunda hepinizden sözü alınmış; mesajımın ulaştığı anda bana tâbi olmakla emredildiğiniz Allah'ın Resûlü olduğumu bilip bana inanıyor ve iman ediyor musun?

Ortalık bir anda buz kesilmişti. Bu arada Abdullah, Resûlullah'ın sorusunu:

– Elbette Yâ Resûlullah, diye cevaplamıştı. İmkânsızdı bu!.. Bu kadar köşeye sıkışmak olamazdı... Buradan da bir çıkış yolu bulunmalıydı ve onlar da, minderin dışını tercih ettiler. Hep bir ağızdan:

– Senin Resûlullah olduğunu bilmiyor ve tanımıyoruz, diyorlardı.

Hâlbuki onlar, O'nun Resûlullah olduğunu öz oğullarını bilmenin ötesinde bir bilgi ile biliyorlardı ve O'na indirilenin hak olduğu konusunda da yakîn derecesinde malûmatları vardı. Aynı zamanda, az önce konuşanlar, Husayn iman ederse biz de inanırız, diyenler de bunlar değil miydi?.. Fazla söze ne hâcet; kaypaklık ve dönekliğin fiilen sahnelenmesinden başka bir şey değildi bu.

Çıkışma sırası şimdi de Abdullah İbn Selam'a gelmişti:

– Bizim en şerlimiz ve en şerlimizin de oğlusun sen, deyip onda noksan bulma yarışına girdiler. Güneş balçıkla sıvanamazdı ki!.. Güneşin ışınlarına karşı gözlerini kapatanlar, sadece kendilerine gece yaparlardı…

O gün yaşanılanlar, âlemlerin Rabbi tarafından da müşahede edilmekteydi ve O şu âyetleri indirecekti:

– De ki: Söyleyin bakalım; eğer bu Kur'ân, Allah tarafından geldiği hâlde siz reddetmişseniz, İsrailoğullarından da bir şahid, tevhid, ahiret gibi bazı iman esasları hakkında Kur'ân'da bildirilen hakikatlerin benzerine şahitlik edip iman ettiği hâlde, siz büyüklük taslayarak iman etmezseniz sizden daha şaşkın, daha zalim kimse olabilir mi? Allah, elbette böyle zalimleri hidayete erdirmez.

Âyette anlatılan İsrailoğullarından iman eden kişi, Abdullah İbn Selam; inkârı seçenler ise, gerçeği gördüklerinde kaypaklık gösteren elit tabakaydı.

Bütün bunları, daha işin başından tahmin eden ve gelişmeler de tahmini istikametinde gerçekleşen Abdullah İbn Selam, bir gerçeği ortaya çıkarmanın hazzıyla Yahudi ileri gelenlerine yöneldi ve şöyle seslendi:

– Ey Yahudi Topluluğu! Allah'tan korkun ve size geleni kabul edin. Vallahi siz de biliyorsunuz ki, bu, özelliklerini Tevrat'ta okuyup durduğunuz, adını sanını bildiğiniz Allah'ın beklenen ve müjdelenen Resûlü'dür. Ben şehâdetle iman ediyor, biliyor ve tasdik ediyorum ki o Allah'ın Peygamberidir.

Artık yüzler değişmişti... Perde bir kez yırtılmış ve cepheler de netleşmişti. İşin en kolay yolu inkârdı ve onlar da bunu seçtiler:

– Yalan söylüyorsun, dediler.

Artık Yahudilerden iş çıkmayacağı kesindi ve bu sefer Abdullah, Resûl-ü Ekrem'e yöneldi:

– İşte, yâ Resûlullah, dedi. Durum gördüğün gibi!.. Ben, bunların yalancı, ikiyüzlü, dönek ve iftiracı insanlar olduklarını söylemiştim.

Zaten, Cibril de gelmiş şu mesajı getiriyordu:

– Kendilerine kitap verdiklerimiz, O'nu öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Buna rağmen onlardan bir grup, bile bile gerçeği gizler.

Âyette, bizzat Allah Resûlü'nün ismi zikredilmeyip de "O'nu" denmesi işaret ediyor ki, ehl-i kitap bütünüyle, son gelecek peygamber kastedilerek "O" dendiğinde hep Tevrat ve İncil'de adı geçen Zât'ı anlıyordu. O da, hiç şüphesiz ki, Hz. Muhammed'di (sallallahu aleyhi ve sellem). Ve O'nu öz evlatlarından daha iyi tanıyorlardı.

YENİ BİR MEDENİYETİN İNŞASI

Artık, Mekke bir mihrap, Medine de bir minber olmuş; Hatib-i Ekmel ü Etemm'ine kavuşmanın tadını çıkarıyor; Hz. Âdem'den bu yana yolların birleştiği yerde yeni bir medeniyet inşa ediliyordu. Zaten, Mekke'de bir birikim vardı ve o, bütünüyle buraya akıp gelmişti; şimdi ise, bu temel üzerine her gün yeni yeni âyetler geliyor, Nebevî hitabetle insanlar her geçen gün yeni şeyler öğreniyorlardı. İman adına önemli bir kıvam yakalanmış, artık fertler, bunun üzerine bina edilecek kulluk beklentisine girmişlerdi.

Sosyal ilişkiler baştan aşağıya yeniden gözden geçiriliyor ve insanî bağlar üzerinde yeniden atkılarla İslâm'ın solmaz ve renk atmaz atlası dokunuyordu. Bir gün yanına bir sahabe yaklaşıyor ve:

– İslâm'da hangi iş daha hayırlı, diye soruyordu. Gelen cevap:

– Yemek yedirmen ve bildiğin ve bilmediğin herkese selâm vermen, şeklinde oluyordu. Demek ki bu medeniyet, 'verme, beklentisiz olma ve insanlar üzerinde güven telkin etme' üzerine inşa edilecekti. Ancak, bunların hiçbiri asıl hedef değildi; asıl hedef, Allah'ın da hoşnut olacağı gerçek bir Müslüman modelini ortaya koyarak rıza ufkunu yakalamaktı. Cehalet döneminden kalan bütün kırıntıları bir kenara atıp yok edecek bir hamleydi bu.

– Komşusu, şerrinden emin olmayan kimse cennete giremez, buyuruyordu. Elbette cennet, bizâtihi hedef değildi; ama, cennete götüren yol, rızayı da kazandıracak yoldu. Demek ki, bu rızaya talip olan insan, büyük bir aile gibi komşuluk ilişkilerinde, onları kucaklayıp ihtiyaçlarını gidermede kayıtsız kalmamalıydı. O'na göre, komşusu açlıkla kıvrım kıvrım sancılar içinde ıstırap çekerken, yanıbaşındaki bir mü'minin, karnını doyurması iman adına büyük bir eksiklikti.

– Müslüman, diğer insanların el ve dilinden emin olduğu insandır, buyuruyordu Efendiler Efendisi! Zaten, can düşmanlarının kendisine 'Emîn' ünvanını vermesini ve ona sınırsız güvenmesini sağlayan da o değil miydi? O

emniyet ki, hayatına kastedenlerin bile vicdanlarında rahatsızlık duymalarını; acımasızca üzerine gidildiği dönemlerde sahip çıkma hissiyle yanına yaklaşmalarını netice veriyordu. Demek ki emniyet, kobraları ehilleştirecek, kurtları da kuzu bekçisi hâline getirecek önemli bir iksirdi. Ve şimdi bunu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bizzat ashabından istiyordu.

"Sizden birisi, kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe, kemal noktada imana ulaşamaz!" cümlesi de O'na aitti. Demek ki imanda, her bir mü'min için ideal olan bir de kemal nokta vardı! Ve bu kemal noktaya ulaşmanın en kestirme yollarından birisi, ücrette gerilerin de gerisine kayarak ganimet paylaşımında arkadaşlarını kendisine tercih etmekten geçiyordu. Bunun adı, tefâni idi ve İbrahimvârî bir geleneğin ürünüydü.

Aynı mihraptan yankılanan bir başka ses, bütün mü'minleri tek bir insana benzetiyor ve dünyanın neresine bir ateş düşerse düşsün bunun, her bir mü'mini yakacağını anlatıyordu. Öyleyse, dünyanın neresinde olursa olsun, bir Müslüman'ın başına gelen olumsuzluğa kimse kayıtsız kalmamalı ve onun için, elinden gelen ne varsa, onu yapma ve yaraya merhem olma yarışına girmeliydi. Binayı meydana getiren tuğlalar gibi bir vahdet görüntüsü olmalıydı ki, neticede ortaya muhkem bir bina modeli çıksın!

Bunlar, müspeti ikame adına ortaya konulan hamlelerdi. Bir de bunun, diğer tarafı vardı; artık, düşmanlığın köküne kezzap dökülecek ve en büyük düşman olarak o telakki edilecekti. Kimseye arka dönülmeyecek ve ihtiyacı olan herkesin yardımına koşulacak, mü'min kardeşinin elde ettiği güzellikler, bırakın haset ve kıskançlıkla karşılanmayı, birer iftihar vesilesi olacak ve insanlar, gerçek mânâda kardeş olacaklardı. Böylesine sağlam bir kardeşlik de, sebebi ne olursa olsun, Müslüman kardeşiyle üç günden fazla mükâleme-i kelamı kesmeyi kabullenmiyor, bütün küskünlükleri muhabbet meşcereliğine dönüştürüyordu. Bunu ifade ederken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), maksadını şu beliğ mesajın kalıplarına dökmüştü:

– Sakın, birbirinize buğzetmeyin; hasetten de uzak durun ve birbirinize sırt dönmeyin! Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun. Bir Müslüman'ın, diğer kardeşiyle üç günden fazla konuşmaması, asla helâl değildir.

Zaten Müslüman, diğer Müslüman'ın kardeşiydi; ona ne zulmedebilir ne de onu zulmün kucağına atabilirdi. Bir kardeş olarak, herhangi bir Müslüman'ın yardımına koştuğu sürece Allah da onun yardımına koşar, önemli bir ihtiyacını giderirdi. Demek ki böyle bir hareket, sıkıntıların giderilerek huzur içinde bir hayat yaşayabilmek için Allah'a sunulmuş en büyük dua anlamına geliyordu. Bir de işin, ahiret yurduna bakan yönü vardı; burada bir Müslüman kardeşinin ihtiyacını giderip sıkıntısını izale eden için Allah (celle celâluhû), yarınki ahiret yurdunda ve en çok ihtiyaç hissettiği bir anda sıkıntılarını gidererek sahil-i selâmete ulaştıracak ve insanların, sıkıntıdan gırtlaklarına kadar ter döktükleri o demde onlara rahat bir nefes aldıracaktı.

Burada affetmek, orada affedilmeyi; burada setretmek de orada setredilmeyi gerektiriyordu ve bunun için bir mü'min, diğer kardeşlerinin kusurunu görmezden gelecek ve nazarını hep kendi kusurunun üzerinde dolaştıracaktı. Başkasına savcı gibi muamele etme yerine, savcılık gömleğini, kendisini nazara aldığında giyecek; Müslüman kardeşinin hep avukatlığını yapmayı bir ahlâk hâline getirecekti. Çünkü Efendiler Efendisi:

– Müslüman, diğer Müslüman'ın kardeşidir; ne ona zulmeder, ne de ona yapılan zulme razı olur! Sizlerden kim, kardeşinin ihtiyacını gidermek için yola koyulursa, Allah da onun ihtiyacını giderir; kim de, bir Müslüman'ın sıkıntısını gidermeye matuf bir yola girerse, Allah da ahiret gününde onun sıkıntısını giderir; Müslüman'ın ayıplarını görmezden gelenin de Allah, kıyamet gününde ayıplarını örter, kimseyi ona muttali kılmaz, buyuruyordu.

Yeryüzünde bulunanlara merhametle yaklaşıp herkesi ve her şeyi şefkatle kucaklamak, semadan da rahmet meltemlerinin esmesi adına en büyük davetiye demekti. Yarım bir hurma bile olsa, mü'min kardeşine onu takdim etmek, cehennem ateşinden korunmanın önemli bir yoluydu. Şayet, yarım hurmayı da bulamayacak kimseler var ise bunlar da, muhataplarını tatlı dil ve mütebessim bir çehreyle karşılamak suretiyle aynı kazançtan istifade edebileceklerdi.

Diğer yandan, bir beşer olarak insanın karşılaşabileceği en küçük meseleler ele alınıyor ve teker teker çözülüyordu; zira din, insanın her türlü ihtiyacını giderecek mahiyette çözümler içeriyordu. Yeme ve içmeden oturup kalkmaya, çarşı-pazardan aile içi münasebetlere ve sosyal hayatta birlikte yaşama kurallarını belirlemeden ferdin topluma karşı görevlerini uygulanır hâle getirmeye kadar hemen her meselede adımlar atılıyor ve her yönüyle orijinal yepyeni bir medeniyet inşa ediliyordu. Hatta bu durum, diğer Medinelilerce tenkit edilecek ve:

– Sizin peygamberiniz, tuvaletinizi nasıl yapacağınıza kadar hemen her şeyi size öğretiyor, diyerek garipsenecekti. Böyle bir tepkiyle karşılaşan Selmân-ı Fârisî, dönüşümün de fiili örneğini verircesine bu adama şöyle cevap verecekti:

– Evet, elbette öğretecek! Hatta bunun ötesinde daha çok şey öğretecek! İhtiyacımızı giderirken kıbleye dönmememiz gerektiğini, sağ elimizle istincâda bulunmamamızı ve bunu yaparken en azından üç farklı taş kullanıp, kemik ve kurumuş hayvan dışkısına bulaşmamamız gerektiğini de öğretecek!

Zira O (sallallahu aleyhi ve sellem), bir peygamberdi; ümmeti arasında evindeki baba konumundaydı ve yeni yetişen cemaatinin, her türlü işlerinde onlara rehberlik yapacaktı.

Kısaca mü'min, adım atıp yürüyen, nefes alıp konuşan ve nabız olup toplumda atan bir Kur'ân hâline geliyordu. Bundan böyle her bir sahabînin konuşmaları Kur'ânî ve adımları da Muhammedî idi. Zaten mü'min olmak,

önemli bir tercihti ve bu tercihle birlikte insan, onun içeriğini bütünüyle kabullenmiş oluyor, gereklerini yerine getirme konusunda da Allah ve Resûlü'ne söz veriyordu. Bir mü'min için söz, senetten de öte bir değer ifade ediyordu; verdikleri sözü yerine getirmede ise, sahabenin önünde yürüyebilecek bir başka topluluk göstermeye imkân yoktu. Efendiler Efendisi, Medine minberinde oturmuş, peygamberlerden sonra yeryüzündeki en faziletli cemaati oluşturuyordu. Belli ki artık, Hira'da başlayan değişim, beklenen mayayı tutmuş ve eskiye ait cehalet edalı ne kadar problem varsa hepsini değiştirmeye başlamıştı. Ve bu değişim, sadece belli bir coğrafyaya has değildi; bu değişimle birlikte, ahengini kaybetmiş bütün evler yeniden şenlenmeli, dünyanın sadece bir yüzüne değil, bütününe birden huzur gelmeliydi. Çünkü bu değişimin rehberi, bütün âlemlere rahmet olarak gönderilmişti. Öyleyse, damlasının düşmediği en küçük bir nokta kalmamalıydı.

YENİ BİR DÖNEM VE İŞİN TEDBİR BOYUTU

Bütün hadiseler, artık yeni bir dönemin başladığının habercisiydi. Yesrib, medenî bir hüviyete bürünmüş, semtine uğrayanlara huzur ziyafetleri çekerken Mekkeliler, işin peşini bırakma niyetinde değildi. Öfke ile oturup kinle kalkıyor, Medine'ye hicret edenleri orada yakalayıp öldürmenin planlarını yapıyordu. Bunun için taban oluşturmaya çoktan başlamışlardı bile. Medine'de reislik hülyaları kuran Abdullah İbn Übeyy İbn Selûl'e gönderdikleri mektupta şunları söylüyorlardı:

– Şüphesiz ki sizler, bizim adamımızı içinizde barındırıyorsunuz. Allah'a yemin olsun ki, ya sizler de O'nunla savaşarak yurdunuzdan çıkarır, ya da bizler, kadın ve mallarınızı elde edip hepinizi esir alıncaya kadar sizinle savaşırız!

İbn Übeyy'in arayıp da bulamadığı mesajlardı bunlar ve o günden itibaret Mekke ile bağlarını güçlendirmeye bakacak, reislik sevdasını gerçekleştirebilmek için sürekli fırsat kollayacaktı.

Olup bitenleri Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi ve sellem) yakından takip ediyordu. Evet, kısmen de olsa bir rahatlama olmuştu; ancak emâreler, bu rahatlamanın arkasında tûfanların plânlandığını gösteriyordu. Onun için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), işin tedbir boyutunu gündeme getirecek ve o günden itibaren güvenlik birimleri oluşturarak onlara, Medine etrafında devriye vazifesi gördürüp emniyeti temin edecekti.

Göz göre göre böylesine bir tehlikenin geldiği seziliyordu ve bu tehlike ancak bilek gücüyle durdurulabilecekti. O güne kadar mukabelede bulunma izni olmadığı hâlde o gün Cibril-i Emîn gelecek ve şu mesajı getirecekti:

– Kendilerine savaş açılan mü'minlere, savaşmaları için izin verildi. Çünkü onlar, zulme maruz kaldılar, Allah onlara zafer vermeye elbette kadirdir.

Evet, bu bir emir değildi; ancak, Mekkelilerin şiddetinden bunalan mü'minler için önemli bir çıkış yolunu ifade ediyordu. Demek ki bundan böyle, ihtiyaç duyulduğunda savaşa da başvurulacak ve bu dilden anlayanlara anladıkları dilden cevap verilmiş olacaktı.

Öyleyse güvenlik tedbirlerini bir kat daha artırmak gerekiyordu. Artık Medine'nin dört bir yanında kolluk kuvvetleri dolaşıyor, müşriklerden gelebilecek tehlikelere karşı teyakkuzda bekliyorlardı.

İşte, Abdullah İbn Cahş'ın komuta ettiği bu seriyyelerden birisinde, savaş hazırlığı için tertip edilen bir Kureyş kervanı ile karşılaşılacak ve çıkan arbedede onlardan birisi öldürülüp ikisi de esir alınarak Medine'ye dönülecekti. Hadiseden haberdar olur olmaz celallenip tavır koyan Habîb-i Zîşân Hazretleri, önce öldürülen Kureyşlinin kan bedelini ödeyecekti. Esirlere de iyi davranıyor, gönüllerini hoş tutuyordu. Bu sırada onlardan birisi Müslüman olmuş, diğeri de serbest bırakılarak Mekke'ye gönderilmişti.

Kureyş için bu, iyi bir kılıf demekti ve yasak aylarda adam öldürüldüğünü bahane ederek hazırlıklarını daha belirgin hâle getirmeye başladılar. Şimdi Mekke'de, büyük bir savaşın hazırlıkları vardı!

BEDİR'E DOĞRU

Bütün gelişmeler, Kureyş'in Mekke'de büyük bir yığınak yaptığını gösteriyordu. Üstelik Kureyş, Muhâcirlerin Mekke'de bırakmak zorunda kaldıkları mal ve mülklerine el koymuştu. Bunlar arasında ticaret açısından kıymetli gördüklerini de satmak için Şam'a götürüp değerlendirmek istiyordu. Kısaca, Müslümanların malıyla yine Müslümanları vurma planları yapıyordu.

Kervan, bin deveden oluşan büyük bir servet demekti ve yaklaşık kırk kişinin görevlendirildiği bu kervanda, elli bin dinarlık bir servet bulunmaktaydı. Bu servet, savaş için yığınak yapan Mekke için karşı konulmaz bir güç demekti. Ve bu güç, doğrudan Medine'ye karşı kullanılacaktı. Göz göre göre bir tehlike geliyordu ve işin garip tarafı, gelen bu tehlike, Medine yakınlarından geçerek Mekke'ye ulaşacaktı. Yani, kendilerine yönelen bu tehlikeyi Müslümanların, daha erken bir hamle ile önceden engelleme imkânları vardı.

Öyleyse, Ebû Süfyân başkanlığında Şam'a giden Kureyş kervanı, mutlaka engellenmeli ve böylelikle onlara, sinsi planlarını rahat uygulama imkânı verilmemeliydi.

Bütün dikkatler, Şam'dan gelecek haberler üzerinde yoğunlaşmıştı. Kervan hakkında bilgi toplamak ve onları yakın takibe almak için Talha İbn Ubeydullah ile Saîd İbn Zeyd'i göndereli on gün olmuştu. Şimdi Medine, bu kervanın Şam'dan ayrılıp geri dönmek üzere yola koyulduğu haberleriyle çalkalanıyordu.

İslâm'ın bir izzeti vardı ve sürekli küfrün sultası altında varlığını devam ettirmesi düşünülemezdi. Hakk'ın gücünün hâkim olduğunun gösterilme sırası gelmişti.

İşte, bütün bunlar düşünüldüğünde bu kervan Mekke'ye ulaşmamalıydı. İşin ucunda ne olursa olsun artık, küfür adına tek taraflı hamlelere son verilmeli ve Allah'ın Nebî'si, Müslüman varlığının ağırlığını Hicaz'da hissettirmeliydi. Yollar, Bedir'i gösteriyordu. Ve Allah Resûlü de, Ramazan

ayının on ikisinde, hedefini açıklamış ve söz konusu kervanı durduracak kadar ashabının Ebû Inebe kuyusunun başında toplanması emrini vermişti.

Geri Çevrilenlerin Hüznü

Kureyş kervanının Şam'dan ayrıldığı haberi üzerine ordunun toplanması emrini veren Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), böylesine kritik bir noktada ashabını bizzat teftiş edecek ve kendisiyle birlikte yola çıkacaklar konusunda daha titiz davranacaktı.

Gerçi, gidilen istikamet neresi olursa olsun ashab-ı kiram O'nunla birlikte olmaya can atıyordu. Zira birlikte oldukları her an yeni bir şeyler öğreniyor, Efendimiz'in Cibril'le olan münasebetine şahit oluyor ve kendilerindeki eksikliklerin daha iyi farkına varıp onları fazilete dönüştürüyorlardı. Yetişkinlerdeki bu heyecan gençleri de sarmış; onlar da maiyet şerefinden mahrum kalmamak için hep O'nun izini takip yarışına girişmişlerdi. Hatta çocuk denebilecek yaştaki insanlar bile aynı hassasiyetle ileri atılıyor ve hiçbir hamlelerinde O'ndan geri kalmak istemiyorlardı.

Diğer yandan Kureyş'in içinde bulunduğu hazırlıklardan, ortalığın bir hayli gergin olduğu anlaşılıyor ve bu şartlarda Ebû Süfyân kervanını takip etmek, neticesi itibarıyla her türlü olumsuzlukla karşılaşma ihtimalini güçlendiriyordu. Onun için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem); Abdullah İbn Ömer, Üsâme İbn Zeyd, Râfi' İbn Hadîc, Berâ İbn Âzib, Üseyd İbn Hudayr, Zeyd İbn Erkam, Zeyd İbn Sâbit ve Umeyr İbn Ebî Vakkâs gibi yaşı küçük olduğu hâlde kendisiyle birlikte gelmek isteyenlere seslenecek ve onlardan geri dönmelerini talep edecekti. Yaşı küçük olduğu için arkadaşlarının geri çevrildiğini görenler, âdeta parmak uçları üzerinde yükselerek boylarını uzun göstermeye uğraşıyor ve birlikteliklerine son vermemek için büyükler sınıfında oldukları izlenimi vermeye çalışıyorlardı.

Geride büyük bir burukluk, derin bir hüzün yaşıyorlardı. O'nunla birlikte gidemedikleri için gözyaşı döküyor ve haklarında verilen kararı feshedebilmek için âdeta yalvarıyorlardı. Bunu gören Umeyr İbn Ebî Vakkâs, hıçkırıklara boğulmuş; bir kenarda ağlıyordu. Onun bu hâlini gören ağabeyi Sa'd İbn Ebî Vakkâs yanına yaklaştı ve:

– Sana ne oldu, neyin var ey kardeşim, diye sordu.

Umeyr İbn Ebî Vakkâs:

– Resûlullah'ın, beni de küçük görüp bu kutlu yoldan alıkoyacağından korkuyorum, dedi önce.

O (sallallahu aleyhi ve sellem), giderken geride kalmayı kendine yediremiyordu. Esas niyeti ise, Resûlullah'la birlikte savaşırken şehit olmaktı. Onun için:

– Hâlbuki ben, Allah'ın bana şehâdet nasip edeceğini umuyor ve onun için

de yola devam etmek istiyorum, diye ilave etti.

Çabaları netice vermişti; diğerlerine nispetle yaşı biraz daha olgun olan Umeyr İbn Ebî Vakkâs'a izin verilmişti. Elinde, uzunca bir kılıç vardı ve onu kuşanmakta zorlanıyordu. Ağabeyi geldi ve sevincinden uçacak gibi olan kardeşine yardım etti. Onu kuşanıp da giderken, kılıcın bir tarafı yerde sürükleniyordu.

Medine'den Hareket

Hedefte kervan olduğu için, henüz yola çıkmaya hazır olmayıp da mazeret beyan edenler, bu yolculuktan istisna tutulmaktaydı. Bundan dolayı da kimse kınanmayacaktı. İlk günlerden bu yana Efendimiz'den hiç ayrılmayan damat Hz. Osman da, mazeret beyan edip bu harekette yer alamayanlar arasındaydı; zira hanımı, Efendimiz'in de kızı Rukiyye validemizi şiddetli bir hastalık tutmuştu. Bakımı için Hz. Osman'ın yanında kalması gerekiyordu.

İbadetler ve Rabbe kulluk konusunda son derece duyarlı olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu süre içinde Medine'de bulunamayacağı için namazları Abdullah İbn Ümmü Mektûm'un kıldırmasını talep etmişti.

Önceki seriyye ve gazvelerde Ensâr yer almazken bu çıkışta Muhâcir ve Ensâr ayrımı yapılmaması dikkat çekiyordu. Zira, bu sefer durum çok nazik görünüyordu. Mesele, sadece Muhâcirleri değil, Ensâr başta olmak üzere bütün Medine'yi ilgilendiriyordu. Çünkü, Ebû Süfyân'ın kervanı, Medine'ye saldıracak Mekke ordusunun alt yapısını oluşturuyordu.

Bu arada Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), yayaların başına Kays İbn Ebî Sa'sa'a'yı görevlendirip ona Sükyâ denilen mevkiden ayrılır ayrılmaz askerleri saymasını emredecekti. O da, emri yerine getirecek ve Ebû Inebe kuyusunun başında saydığı ashabın sayısını üç yüz on üç olarak Efendimiz'e rapor edecekti. Bu haber, Efendimiz'i çok sevindirmişti. Beşâşet ifade eden bir ses tonuyla şunları söyleyecekti:

– Tâlût'un ashabı kadar!

Derken, bir pazar akşamı Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Sükyâ denilen yerden yola çıktı. Yanlarında sadece iki tane at, yetmiş tane de deve vardı. Nöbetleşe binerek yol alıyorlardı. Efendiler Efendisi de ashabından farklı değildi; aynı deveye Hz. Ali ve Ebû Lübâbe ile nöbetleşe biniyordu. Hz. Ali ve Ebû Lübâbe:

– Sen bin yâ Resûlullah! Biz, Seninle birlikte yürürüz, diyerek kendi sıralarını vermek için ısrar etmişlerdi ama O (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ne sizler yürüme konusunda benden daha güçlüsünüz, ne de Ben, vadedilen mükâfata sizlerden daha az ihtiyaç duyuyorum, diyerek bu teklifi geri çevirmişti.

Diğer tarafta ise, Şam'dan dönen Ebû Süfyân, Medine'deki bu hareketlilikten haberdar olmuş ve yolunu değiştirerek Mekke'ye ulaşmayı tercih etmişti.

Medine'ye yaklaştıkça Ebû Süfyân'ın korkuları büyüyordu. Bedir'den geçerken, orada karşılaştığı Mecdî İbn Amr'a sordu:

– Buralarda birisine rastladın mı? Herhangi bir farklılık görüyor musun?

– Öyle endişe edecek bir şey göremiyorum; sadece iki atlıyla karşılaştım. Şu tepede bir miktar durdular ve kuyudan biraz su alıp gittiler, diye cevapladı Mecdî.

Ebû Süfyân'ı bu haber daha da telaşlandırmıştı. Hemen işaret edilen yere geldi; buraya gelip de bekleyen ve su alıp sonra da geri gidenlerin kim olduğunu öğrenmek istiyordu. Tepeye geldiğinde, önüne çıkan deve tersi dikkatini çekmiş ve elindeki sopayla onu karıştırmaya başlamıştı. Ardından etrafındakilere:

– Bunlar, vallahi de Yesrib yemleri! Buradan Muhammed'in casusları geçmiş, dedi. Çok zeki bir insandı ve dışkıdaki yem tanelerinden hareketle bu iki insanın, Medine'den geldiğini anlaması zor olmamıştı.

Kervanın sorumluluğunu üzerinde hisseden Ebû Süfyân, telaşlanmıştı. Hemen arkadaşlarının yanına geldi ve Bedir'i sol tarafına alıp sahil cihetine yönelerek yolunu bir kez daha değiştirdi. Şimdi kervan, daha emin bir güzergâhta ilerliyordu. Bunun için Ebû Süfyân, Kays İbn İmriülkays adındaki birisini daha Mekke'ye göndermiş, endişelenmelerine gerek kalmadığını ve kervanın da artık emniyette olduğunu anlatmak istemişti.

Âtike Binti Abdulmuttalib'in Rüyası

Bu arada Mekke'de, Efendimiz'in halası Âtike Binti Abdulmuttalib'in gördüğü rüya konuşulmaya başlanmıştı. Gerçi o, gördüğü rüyayı kardeşi Abbâs'a anlatırken:

– Ey kardeşim! Bu gece öyle bir rüya gördüm ki, kavminin başına büyük bir musibet geleceğinden korkuyorum, diyecek ve endişesini dile getirecekti. Onun, rüyadan bahsederken bile renginin solduğunu gören Abbâs:

– Ne ola ki, nedir o, diye sorunca da:

– Bana, kimseye anlatmayacağına dair söz verinceye kadar sana onu anlatamam; zira bu, insanlar arasında duyulursa o zaman bize eziyet eder ve hoşumuza gitmeyecek şeyler konuşmaya başlarlar, diye de kardeşini uyarmıştı.

Amca Abbâs da aynı kanaatteydi; ancak, başlarına gelecek musibet öncesinde önemli bir uyarı mesajı olduğuna inandığı bu rüyayı, yakın arkadaşı Velîd İbn Utbe'ye anlatmaktan kendini alamayacaktı. O da babası Utbe'ye

aktaracak ve böylelikle rüya, kısa zaman içinde Kureyş'in dilinde pelesenk hâline geliverecekti.

Ebû Süfyân'ın ulak olarak gönderdiği Damdam'ın Mekke'ye gelişinden üç gün önceydi. O akşam rüyasında Âtike Binti Abdulmuttalib, devesinin üzerinde Mekke'ye gelen ve Ebtah'ta durup da insanları yüksek sesle savaşa çağıran bir adam görmüştü. Adam:

– Haydi savaş için hazırlanıp hemen yola çıkın! Çıkın ki, başınıza gelecek gadri ve devrileceğiniz yeri kendiniz görün, diyordu. Bir anda, etrafında büyük bir kalabalık toplanıvermişti. Ardından aynı adam, Kâbe'ye geldi; insanlar da onu takip ediyorlardı. Ne gariplik ki, adamın devesi Kâbe kadar büyümüştü ve adam da, gür sesiyle yine devesinin üzerinde aynı cümlesini tekrar ediyordu. Bir müddet sonra deve, Ebû Kubeys dağı kadar oluverdi; adam yine devenin üstündeydi ve aynı cümleyi tekrarlıyordu:

– Haydi savaş için hazırlanıp hemen yola çıkın! Çıkın ki, başınıza gelecek gadri ve devrileceğiniz yeri kendiniz görün!

Sonra, yerden büyükçe bir kayayı söküp aldı ve onu, Ebû Kubeys dağından aşağı doğru fırlatıverdi. Kaya, bir anda paramparça oluvermişti. Sonra da, bu kayadan ayrılan her bir parça, Mekke evlerinden mutlaka birine isabet etmiş ve içine girmişti.

Korkuyla uyanan Âtike Binti Abdulmuttalib, uzun zaman gördüğü rüyanın tesirinden kurtulamamış ve onu, kardeşi Abbâs ile paylaşma lüzumunu hissetmişti. İşte, Mekke'de dile dolanan rüya bu idi.

Kâbe'yi tavaf maksadıyla evinden çıkan Abbâs, Ebû Cehil'le karşılaşacaktı. Yanında bir grup insanla Âtike'nin gördüğü rüyayı konuşuyorlardı. Abbâs İbn Abdulmuttalib'in gelişini görünce:

– Yâ Ebâ Fadl! Tavafını bitir de gel; seninle konuşacaklarım var, dedi Ebû Cehil. Tavaf bitip de yanlarına geldiğinde, alayvâri bir tavırla döndü ve:

– Ey Muttaliboğulları! Aranızdaki bu kadın peygamber de ne zaman türedi, dedi.

– Sen, neden bahsediyorsun? Ne peygamberi, diye karşılık verdi Abbâs.

– Âtike'nin gördüğü rüya, dedi Ebû Cehil. Tavırlarıyla Abbâs, olaydan haberinin olmadığını söylemeye çalışıyordu. Bu soruyu da:

– Ne görmüş ki, diye cevaplayınca, Ebû Cehil ciddileşmeye başlamıştı:

– Ey Muttaliboğulları, diyordu. Erkeklerinizin, peygamberlik iddiasında bulunduğu yetmiyormuş gibi şimdi bir de kadınlarınız mı peygamberliğe başladı! Tutmuş Âtike, üç gün içinde başımıza büyük bir bela geleceğini söyleyip duruyor! Şayet, gerçekten söylediği doğru ise, üç gün geçtikten sonra bunu göreceğiz. Ancak, söyledikleri gerçekleşmezse işte o zaman biz, Araplar arasındaki en yalancı aile diye üzerinize öyle bir hüküm veririz ki, ömür boyu bu hükümden kurtulamazsınız!

Oradan ayrılan Abbâs, gerçeği bildiği hâlde bilmiyormuş gibi davrandığı için kendini ayıplıyordu. Akşam olup da Muttaliboğulları başına toplandığında, bu davranışının ne kadar tepki topladığını daha net görecekti. Ebû Cehil'le arasında geçen konuşmaları duyan yanına geliyor ve:

– Şu pis ve fasık adamın, erkeklerinize dil uzattığı yetmiyormuş gibi şimdi de kadınlara söz söyleyip hakaret ediyor ve bunun karşısında sen, sesini çıkarmıyorsun ha, diyorlardı. Bilhassa Âtike Binti Abdulmuttalib'in, sırrını serişte eden kardeşine olan kızgınlığına diyecek yoktu. O kadar üstüne gelmişlerdi ki, Abbâs söz verdi; gidip Ebû Cehil'in karşısına dikilecek ve ağzının payını verecekti.

Üçüncü gündü. Her şeyi göze alan Abbâs, kendince tedbirini almış ve doğruca Kâbe'ye gelmişti. Tam tahmin ettiği gibiydi; Ebû Cehil de oradaydı. Keskin nazarlarla Abbâs'ı süzüyordu. Tam, yanına yaklaşıp da Ebû Cehil'e hak ettiği cevabı verecekti ki, devesinin üzerinde Batn-ı Vâdi tarafından bağırarak gelen Damdam İbn Amr'in sesi araya giriverdi. Belli ki, çok önemli gelişmeler vardı. Dikkat çekebilmek için, Ebû Süfyân'ın kendisine öğrettiği gibi devesinin kulak ve burnunu kesmiş, üzerindeki palan ve eğeri parçalamış ve kendi gömleğini de parçalamayı ihmal etmemişti. Beklendiği gibi herkesin dikkati bir anda ona yönelivermişti; artık Mekke, dikkat kesilmiş ve Damdam'ın anlatacağı şeyleri merakla beklemeye durmuştu:

– Ey Kureyş topluluğu, diyordu. Felaket var, felaket! Ebû Süfyân'la birlikte Şam'a gönderdiğiniz mallarınıza Muhammed ve ashabı el koydu! Ona yetişebileceğinizi de sanmıyorum. İmdat! İmdat!

Damdam'ın sözleri, Ebû Cehil'e de Abbâs'a da her şeyi unutturmuştu:

– Muhammed ve ashabı, bu kervanın da İbn Hadramî'nin kervanı gibi olacağını mı sanıyor, diyorlardı. Ortalık, bir anda gerilmiş, zaten günlerden beri tedirgin bekleyen Kureyş, bir anda savaşa kilitlenivermişti.

Mekke Ordusu

Bu haber, zaten patlamak üzere olan Mekke'ye düşen bir kıvılcım gibiydi ve bilhassa Ebû Cehil gibilere gün doğmuştu! Fırsat bu fırsattı ve hemen savaş için toplanmaya başladılar. Savaşmak için elinde imkân olmayanlara zenginler imkân sağlıyor ve bu savaşa herkesin katılması gerektiğini söylüyorlardı. Süheyl İbn Amr, Zem'a İbn Esved, Tuayme İbn Adiyy ve Hanzala İbn Ebî Süfyân gibi insanlar:

– Muhammed'i ve toylukları sebebiyle aranızdan kaçıp giden ve şimdi O'nunla birlikte olan sâbîleri görmezden mi geleceksiniz? Yesrib halkının, kervana ve bu kervandaki mallarınıza el koyduğunu görmüyor musunuz? Bu savaşta yer almak için mal almak isteyene işte malımız; güç ve kuvvet

isteyenlere de işte güç ve kuvvetimiz, diyorlar; şiir ve hitabetleriyle insanları savaşa teşvik edip coşturmaya çalışıyorlardı.

Müslüman olduklarından şüphelendikleri veya Müslüman olacağından endişe duydukları bazı insanları, özellikle bu savaşta cepheye sürmek istiyorlardı. Hz. Abbâs, Hz. Ali'nin kardeşi Akîl ve Tâlib ile Efendimiz'in bir başka yeğeni Nevfel İbn Hâris bunlar arasındaydı.

Mekke'den Çıkış

Kervandan haber getiren Damdam'ın Mekke'ye gelişi üzerinden iki gün geçmişti ve artık Kureyş ordusu tam tekmil savaşa hazırdı. Kendilerine güvenleri tam, galip geleceklerine dair inançları da doruk noktadaydı. Onun için alımlı alımlı yürüyor ve âdeta gövde gösterisi yapıyorlardı.

Çok geçmeden de, düğüne giden gelin alayları gibi şen ve şakrak yola koyuldular. Kendilerinden o kadar emin idiler ki, savaş sonrasında âlem yapmak için, yanlarına içki, kadın ve çalgı malzemeleri de almayı ihmal etmemişlerdi.

Başlangıç itibarıyla bin üç yüz kadar insanın bulunduğu ve Ebû Cehil'in komuta ettiği Mekke ordusunda, yüz at ve yedi yüz de deve vardı. Onlar için kervan, artık ikinci plandaki bir işti. Muhammed ve ashabını şehir dışında bir yerde yakalayıp, bir daha karşılarına çıkmamak üzere ve kesin olarak işlerini bitireceklerini düşünüyorlardı.

Cuhfe denilen yere geldiklerinde, Cüheym İbn Salt arkadaşlarına dönecek ve:

– Biraz önce benim yanımda duran süvariyi gördünüz mü, diye soracaktı. Kimsenin bir şey gördüğü yoktu ve:

– Hayır, dediler. Ardından da:

– Şüphesiz sen de delirmiş olmalısın! Anlaşılan, seninle şeytan oyun oynuyor, demeyi ihmal etmediler. Meğer, Cüheym de, uyku ile uyanıklık arasında bir rüya görmüş ve bir türlü bunun tesirinden kurtulamamıştı. Rüyasında, yedeğinde bir deve olduğu hâlde karşısından kendisine doğru bir atlı geliyor ve Rebîa'nın iki oğlu Utbe ve Şeybe, Ebu'l-Hakem İbn Hişâm (Ebû Cehil), Ümeyye İbn Halef, Ebu'l-Bahterî ve Kureyş'in eşrafından sayılan daha birçok ismi zikredip bunların öldürüldüğünü söylüyordu. Sonra da, devesinin boynuna kılıçla vurup, onu askerlerin arasına doğru gönderiyor; boynundan fışkıran kanlar da, orada bulunan çadırların hepsinin üzerine bulaşıyordu.

Bu rüya da konuşulmaya başlanıp Ebû Cehil'in kulağına geldiğinde Ebû Cehil:

– İşte, Muttaliboğullarından yeni bir peygamber daha, diye tepki verdi.

Ona göre, Hâşimoğullarının yalanlarına şimdi bir de Muttaliboğullarının yalanları ilave ediliyordu. Hâlbuki, öldürülecekler arasında kendi adı da zikredilmişti ama o, söylenilenleri alaya alıyor ve böylelikle bunların, boş şeyler olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Arkasından da şunu ilave etti:

– Eğer onlarla karşılaşırsak, yarın kimin öldürüleceğini göreceksiniz!

Ebû Süfyân'ın Geri Dönüş Çağrısı

Ebû Süfyân'ın gönderdiği Kays İbn İmriülkays da, Cuhfe denilen yerde Kureyş ordusuna ulaşmış ve:

– Şüphesiz ki sizler, kervandaki mallarınızı ve onunla birlikte olan adamlarınızı düşünerek yola çıkmıştınız; şimdi ise hem mallarınızı, hem de canlarınızı Allah tehlikelerden kurtardı; öyleyse geri dönün, diyerek onlara, savaşın gereksiz olduğu mesajını iletiyordu.

Bu haberi duyan ve zaten savaşmak istemeyen Hâris İbn Âmir, Ümeyye İbn Halef, Rebîa'nın oğulları Utbe ve Şeybe kardeşler, Hakîm İbn Hizâm, Ebu'l-Bahterî, Ali İbn Ümeyye ve Âs İbn Münebbih gibi bazı insanlar, geri dönüş için belli başlı girişimlere bile başlamışlardı.

Ebû Cehil, bu girişimi ve geri dönmek isteyen herkesi korkaklıkla itham ediyor ve onları insanlar önünde zor durumda bırakıyordu. Ukbe İbn Ebî Muayt ve Nadr İbn Hâris de ona destek verip yol gösteriyorlardı. Küfür adına kin kusuyor ve göz göre göre insanları ölüme sürüklüyordu. Son hükmü de yine o verecekti:

– Vallahi de, Bedir'e ulaşıncaya kadar asla geri dönmeyiz! Sonra da orada üç gün kalır; develer keser, yemek yeyip içki içer ve çalgıcı kadınlarla âlem yaparız! Böylelikle Araplar, bizim toplanıp da buraya kadar geldiğimizi duyar ve bundan sonra da asla bize karşı laf üretemezler! Haydi, yolunuza devam edin!

Ancak, herkes aynı kanaatte değildi; Ahnes İbn Şerîk, Zühreoğullarına seslenerek artık kervanın emniyette olduğunu ve dolayısıyla da savaşmalarına gerek kalmadığını söyleyip onlarla birlikte geri dönecekti. Zühreoğullarını, Adiyyoğulları da takip edecek ve bu iki kabileden, savaş için yola devam eden kimse kalmayacaktı.

Her türlü çabaya rağmen Ebû Cehil'in, inatla Kureyş'i savaşa sürüklediğini duyan Ebû Süfyân şunları söyleyecekti:

– Vah kavmimin başına gelenlere! Hiç şüphe yok ki bu, Amr İbn Hişâm'a (Ebû Cehil) ait bir hırstan başka bir şey değil!

Hatta, Kureyş'in habercisi gelip de, kendisine her şeye rağmen ordunun, Ebû Cehil'in teşvikiyle Bedir'e doğru ilerlediğini söylediğinde çok üzülmüştü. Üstüne üstlük bir de bu adamlar, kendisini de arkadan çağırıyor ve

kervanı Mekke'de bırakarak orduya yetişmesini istiyorlardı. Şaşılacak bir işti; göz göre göre ölüme gidiyorlardı ve o, bunların hiçbirine iltifat etmeyecek ve böylelikle, Ebû Cehil'in hırsına kendisini de kurban etmeyeceğini beyan etmiş olacaktı.

Karar İçin Kritik An

Yola çıktıkları günden bu yana oruç tutan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), daha önce ifade ettiği hâlde orucunu açmak istemeyen ashabına seslenecek ve:

– Ben orucumu açtım, sizler de açın, diyerek bugünden sonra oruca niyet etmemelerini emir buyuracaktı.

Böylelikle ashab-ı kiram hazretleri, yolculuk ve savaş gibi durumlarda oruç tutmama ruhsatını da öğrenmiş oluyorlardı. Zira Cibril-i Emîn'in getirdiği âyetlerde bu konu ele alınmış ve Resûlullah da bunları ashabına tebliğ etmişti.

Kureyş'in yola çıkıp da savaşmak için geldiğinin haberi, Zefîrân denilen vadi istikametinde ilerlerken ulaşmış ve işin rengi bir anda değişivermişti. Savaş niyetiyle yola çıkmadıkları için, ne malzeme ne de ruhi olarak hazırlardı. Aldığı kararlarda, beraber yürüdüğü insanların da fikrini almaya özen gösteren Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), böylesine kritik bir noktada ashabının görüşüne başvurdu. Önce Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer gibi ileri gelenler fikir beyan ettiler. Mikdâd İbn Amr söz aldı:

– Yâ Resûlullah, dedi. "Allah'ın Sana emrettiği istikamette yoluna devam et; bizler hep Seninle beraberiz! Allah'a yemin olsun ki bizler, İsrailoğullarının Hz. Musa'ya dedikleri gibi:

– Sen ve Rabbin gidip savaşın; işte bizler burada oturup hiçbir yere gitmiyoruz, diyecek değiliz! Bizler şunu diyoruz:

– Sen ve Rabbin gidip savaşın ama bizler de Sizinle birlikte ve Senin sağ ve solunda, ön ve arkanda ölümüne beraber savaşırız. Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, Berk-i Gımâd'a kadar yürümeyi murâd buyursan, vallahi biz hepimiz, hiç usanmadan Seninle birlikte oraya kadar geliriz!"

Başındaki peygamberle birlikte ölüme koşarak gidiyor olmanın heyecanıydı bu ifadeler ve Efendimiz'i çok memnun etmişti. Nûr cemâli ay ışığı gibi parlıyordu. Önce Mikdâd'a hayır duada bulundu ve arkasından genele dönerek ashabına şunları söyledi:

– Ey insanlar! Bana fikrinizi söyleyip yol gösterin!

Demek ki O (sallallahu aleyhi ve sellem), bu kabulün sadece belli kimselerle sınırlı olmasını istemiyordu ve bunu söylerken de, özellikle Ensâr'ı kastediyordu. Çünkü Ensâr, Akabe'de söz verirken Medine'yi kasdetmişlerdi. Şimdi ise mesele, Medine dışına kaymış ve sıcak bir çatışmaya doğru gidiyordu. Aynı

zamanda ordunun büyük çoğunluğunu da onlar oluşturuyordu. Onun için çok geçmeden Efendimiz:

– Bana fikrinizi beyan edip yol gösterin, deyip talebini tekrarlayacaktı.

– Ensâr adına ben konuşayım, diyerek Sa'd İbn Muâz ayağa kalktı:

– Sanki, bizi kasteder gibisin yâ Resûlullah, diyordu. Efendimiz de:

– Evet, buyurdu. Bunun üzerine Hz. Sa'd, şunları söylemeye başladı:

– Sanki, Ensâr'ın sadece kendi yurtlarında Sizi koruyacaklarına dair bir endişeniz var gibi yâ Resûlullah! Şüphesiz ki ben, şu an Ensâr adına konuşup Size cevap veriyorum; dilediğin yere kadar yürü… İstediğin kimselerle irtibat kur ve istediklerinle de alâkanı kes…

Mallarımızdan istediğini al ve dilediğin kadarını da bize bırak; bil ki, mallarımızdan aldığın miktar, bizim için geride bıraktığından daha çok bizi memnun eder. Senin emrin başımızın üstüne ve bizler emrini bekliyoruz ve hep Seninle birlikte olacağız!

Bizler, Sana iman edip tasdik ettik; getirdiklerinin hak olduğunu beyan edip her hâlükârda Sana söz ve ahid verdik. Öyleyse şimdi Sen, istediğin yere yönel yâ Nebiyyallah! Biz, hep Seninle beraber olacağız! Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, şayet şu denize atını sürüp dalsan, istisnasız bizler de gelip oraya at sürer ve denize dalarız! Ve bu konuda inan, bizden bir tek adam bile geride kalmaz! Yarın, bizimle birlikte düşmanla karşılaşman, bizi asla bu yoldan çeviremez. Çünkü bizler, savaş konusunda sabırlı, düşmanla karşılaştığımızda da, sözümüzün eriyizdir. Göreceksin; umulur ki Allah, bizim vesilemiz ve Resûlü'nün de bereketiyle Sana, gözünü aydın kılacak lütuflar gösterecek!

Sanırım şimdi Senin karşına Allah (celle celâluhû), hesap etmediğin bir iş çıkardı. Bizimle birlikte Sen, Allah'ın bereketiyle yürü! Şüphen olmasın ki bizler, sürekli Senin sağ ve solunda, ön ve arkanda bulunacak ve Seninle birlikte ölümüne savaşacağız!

Anlaşılan, kıvam tamdı ve bu kıvamda, dünyayı dize getirecek bir potansiyel gizliydi. Bunun üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına döndü ve şöyle buyurdu:

– Allah'ın bereketiyle haydi yürüyün bakalım! Çünkü Allah (celle celâluhû), iki tâifeden birisini Bana vadediyor. Vallahi, şu anda da Ben, onların teker teker devrilip düştükleri yeri görüyor gibiyim!

Artık, kararlılıkla yola koyulmuş, Bedir'e doğru ilerliyorlardı.

Ve Bedir

O gün için Bedir, yolların kesiştiği bir yerdi ve burada Araplar, belli mevsimlerde bir araya gelip panayır kurarlardı. Kısaca Bedir, Mekke'nin de

Medine'nin de yabancısı olmadığı bir yerdi.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashab-ı kiram Bedir'e geldiklerinde günlerden cuma idi. O akşamı burada geçirecekler ve savaş da, ertesi gün burada cereyan edecekti.

Savaş, istihbarat demekti ve Efendimiz de, karşı tarafın durumuyla ilgili bilgi toplamaya azami dikkat ediyordu. Bu sebeple o günün akşamında, Hz. Ali, Hz. Zübeyr İbn Avvâm, Besbes İbn Amr ve Sa'd İbn Ebî Vakkâs'ı yeniden Bedir'e göndererek keşif yapmalarını istedi. Akşamın karanlığında yola çıkan grup, Bedir kuyularının başına geldiğinde, burada müşriklerin gönderdiği Eslem ve Arîd adında iki kişiyle karşılaştı.

Aslında onlar da, haber ve bilgi avına çıkmışlardı. İlk sıcak temastı bu ve aralarında geçen hafif bir tartışmanın ardından mü'minler, onları esir alarak Efendimiz'in huzuruna getirdiler. Huzura getirildiklerinde, Efendiler Efendisi namaz kılıyordu. Namazını bitirinceye kadar ashab, etrafında toplandıkları adamları sıkıştırdı. Adamlar:

– Bizler, Kureyş için su almaya gelmiştik, diyorlardı, fakat ashab tatmin olmamıştı. Onların, Ebû Süfyân'ın kervanından ayrılıp da geldiklerini düşünüyorlardı. Onun için, şiddet ve tazyikin dozunu artırarak sıkıştırmaya devam ediyorlardı. Nihayet, adamlar da kurtuluşu, talep edilen istikamette konuşmakta görmüş ve Ebû Süfyân'ın ulakları olduklarını söylemişlerdi.

Bu arada Efendimiz, rükû ve secdesini tamamlayıp selâm vermişti. Ashabına döndü ve şunları söyledi:

– Adamlar size doğruyu söyleyince sıkıştırıp dövüyor, yalan beyanda bulununca da onları bırakıyorsunuz! Adamlar doğru söylüyor; vallahi de onlar, Kureyş'in adamları.

Ardından da, Eslem ve Arîd'ı karşısına alarak sordu:

– Kureyş nerede?

– Şu gördüğün tepenin arkasında, diye cevapladılar.

– Peki, onlar ne kadar?

– Çok.

– Sayıları kaç?

– Bilmiyoruz.

– Günde kaç deve kesiyorlar?

– Bir gün dokuz, bir gün on.

Bunun üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına döndü ve:

– Onlar, dokuz yüz ile bin kişi arasında, buyurdu.

Bir sorusu daha vardı:

– Peki, onlar arasında Kureyş'in ileri gelenlerinden kimler var?

Eslem ve Arîd; gelenler arasında, Rebîa'nın oğulları Utbe ve Şeybe, Ebu'l-Bahterî, Hakîm İbn Hizâm, Nevfel İbn Huveylid, Amr İbn Hişâm (Ebû Cehil), Ümeyye İbn Halef, Haccâc'ın iki oğlu Nebîh ve Münebbih, Süheyl İbn Amr ve Amr İbn Abdivüd gibi isimleri sayacaklardı.

Bunları dinledikten sonra Allah Resûlü'nün dudaklarından şu cümle dökülüverdi:

– İşte, şüphesiz ki Mekke, bugün sizin önünüze ciğerpârelerini sunmuş bulunuyor!

Mekân Tercihi

İki ordu, birbirine çok yaklaşmış ve buluşacakları yer, Bedir olarak kesinlik kazanmıştı. Öyleyse, bir an önce oraya gidip karargâh kurarak yerleşmek gerekiyordu. Ve Ramazan ayının on yedinci günü bir cuma akşamı Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabıyla birlikte Bedir'e gelip konaklama emri verdi.

Bu arada yanına yaklaşan Hubâb İbn Münzir:

– Yâ Resûlullah, dedi.

Hubâb, henüz gençti ve Allah Resûlü'ne muhalefet etme endişesi taşıyordu. Onun için sesini olabildiğince kısmış, endişe dolu bir sesle hitap ediyordu. Ancak zaman ve mekân açısından ortada, istişarenin hakkını vermeyi ve bildiğini ortaya koyup tecrübeyi paylaşmayı gerektiren bir durum vardı. Şöyle devam etti ve sordu:

– Bu mekânı tercihiniz; bizim herhangi bir değişiklik yapıp da takdim veya tehir tercihimiz olmayan ve Allah'ın Size bildirdiği bir vahiy neticesi mi yoksa bu, harp ortamını göz önüne alarak Zatınızın yaptığı bir tercih mi?

– Bilâkis, savaş şartları düşünülerek yapılmış bir tercih, diyordu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem).

Bunun üzerine Hz. Hubâb şunları söyledi:

– Yâ Resûlullah! Şu anda bulunduğumuz yer, savaş açısından uygun bir mekân değil; en iyisi insanlara emret ve bizler, onlara yakın olan aşağı taraftaki kuyunun yanına gidelim! Çünkü ben, burayı ve buradaki kuyuları iyi biliyorum. Orada, benim bildiğim, suyu tatlı ve kesilmeyen bir kuyu var. Oraya bir havuz yapıp daha fazla su toplar ve ihtiyacımızı buradan karşılar, diğer kuyuları da kapatırız.

Ortam, savaş ortamıydı ve yürekten gelen bu samimi teklif, makul görünüyordu. Bu arada, Cibril-i Emîn de gelmiş, Hubâb'ın teklifinin isabetli olduğu müjdesini getirmişti.

Bunun üzerine Efendimiz:

– Doğru olan, Hubâb'ın işaret ettiğidir, dedi ve tarif edilen yere doğru yola

koyuldu ve sözü edilen kuyunun yanına gelerek burada karargâh kurdu.

Bu arada, diğer kuyular da kapatılmıştı. Dikkat çeken bir husus da, Şam cihetindeki mevkiyi tutan Müslümanların güneşi arkalarına almış olmalarıydı. Tabii olarak müşrikler de, Yemen tarafını tutmuş ve güneşe karşı savaşmak zorunda kalmışlardı.

Bu kadar gelişmeden sonra bir sahabînin gelip rüzgârı da arkalarına almalarının kendi lehlerine olacağını, çünkü rüzgârın vadinin yukarısından bu tarafa doğru estiğini ve bunun da bir nusret emaresi olduğunu bildirmesi üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ben artık saflarımı düzenledim ve sancağımı da buraya diktim; bir daha onu değiştiremem, buyuracak ve böylesine kritik anlarda bir liderde olması gereken kararlılığı gösterecekti.

Bu arada, Efendimiz'in de içinde kalacağı çadır kurulmuş, akışı değiştirecek hamle için merkez de tayin edilmişti. Bu sırada, savaşın cereyan edeceği alanı teftiş etmek istedi. Yanında bir grup ashabıyla birlikte Bedir kuyuları arasında dolaşırken Kureyş ulularının isimlerini saydı ve bizzat mübarek elleriyle onların teker teker ölüp de düşecekleri yerleri gösterdi.

Çok geçmeden Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de, Hz. Ebû Bekir'le birlikte bu çadıra girdi. Sebeplere riâyet edip savaşın hakkını verecek tedbirlerin yanı sıra Mevlâ-yı Müteâl ile olan irtibatını da ihmal etmiyordu. Zira, atılan her adımda O'nun rızası olmalıydı; O razı olduktan sonra inâyeti de zahîr olur ve her türlü sıkıntının üstesinden gelirlerdi. Evet, şimdi de sohbet-i cânân zamanıydı.

O gece sabaha kadar dua dua Rabbine yalvaracak ve Allah davasını ikame etmek isteyen bu bir avuç insanı, inâyet edip muzaffer kılmasını talep edecekti. Dua ederken:

– Allah'ım, diyordu, işte Kureyş, bütün benliği ve şatafatıyla birlikte buraya kadar geldi. Onlar Sana meydan okuyor ve Resûlü'ne yalancı isnadında bulunuyorlar. Allah'ım! Onlara karşı Senden, Bana vaadettiğin nusretini talep ediyorum! Allah'ım! Yarın sabah erkenden, onların burnunu yere sürt!

Yağmur ve Sekîne

Bu arada, Bedir'de tatlı bir yağmur başlamıştı. Bu, gelecek zafer öncesinde âdeta, tatlı bir rahmet müjdesi gibiydi. Mü'minler için, rahmetin sağanak olup yağacağının müjdesiydi. Elbette aynı yağmurdan karşı tarafın olduğu yer de etkilenmişti; bir farkla ki onlar, giderek şiddetlenen bu yağmur sebebiyle perişan olmuş ve bulundukları yerde çamurdan hareket edemez hâle gelmişlerdi.

Bir de o akşam, üzerlerine sekîne inmiş ve ashab, sanki rahmet banyosu yapmışçasına tatlı bir huzura gark olmuş, iliklerine kadar huzur soluklamıştı. Zaten sekîne de, böyle bir huzurun adıydı. Öyle tatlı bir uykuya dalmışlardı ki, bu tatlı uyku âdeta buraya kadar yaşanan onca sıkıntı ve acıyı tamamen unutturmuştu. Belli ki, ertesi gün için zinde olmaları gerekiyordu ve bu telaşla uykusuz kalıp da dirençlerini düşürmemek için Allah (celle celâluhû) onlara böyle bir nimet bahşetmişti. Hatta mü'minler, üzerlerine sinen bu sekinenin tesiriyle, ayakta kalabilmek için kılıçlarına dayanmak istiyorlar ama bu vaziyette bile uyuyakalıyorlardı.

Karşı tarafta savaş hazırlığı yapan müşrikler ise, artan yağmurun şiddeti altında kalacak ve çamur içinde yürümekte zorlanacaklar, üstesinden gelmekte zorlandıkları türlü türlü meşakkat yaşayacaklardı.

O gecenin sabahında Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), daha müşrik ordusu gelip yerleşmeden önce, Bedir'de ashabını toplamış ve savaş için saflara ayırarak hizaya sokmuştu. Belli ki, görünüşe de önem veriyordu. Zira, bu da bir mesajdı; hafif öne veya arkaya kaymış olanları bizzat uyarıyor ve saflardaki düzgünlüğü sağlayıp nizami bir görünüm temin ediyordu. Efendimiz, bu esnada saflar arasından birinin hafifçe öne çıktığını görmüş ve yanına gelerek, biraz geri çekelerek hizaya gelmesi için elindeki okla bu sahabînin göbeğine hafifçe dokunmuş ve:

– Sen de hizaya gir ey Sevâd, buyurmuştu. Sevâd İbn Ğaziyye hizaya girmişti girmesine ama arkadan:

– Yâ Resûlullah, diye seslenmişti. Bana eziyet verdin; Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, aynı şekilde kısas istiyorum!

Sesin geldiği cihete yönelen Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), hiç tereddüt etmeden karnını açtı ve:

– Haydi, öyleyse kısas yap, diyerek Sevâd'ın vurması için yanına yaklaştı. Ashab-ı Bedir, taaccüp içinde gelişmeleri takip ediyordu. Efendimiz'in bu davranışı, kul hakkı adına herkese büyük bir ders veriyordu.

Herkesin dikkat kesildiği Sevâd, önce eğilip Efendimiz'in karnından öptü ve arkasından da boynuna atlayıp O'na sarıldı. Niyeti anlaşılmıştı ve Efendimiz de sordu:

– Peki, niye böyle bir şey yaptın ey Sevâd?

– Yâ Resûlullah! Gördüğün gibi savaş gelip çattı ve ben, öldürülmeyeceğimden emin değilim! İstedim ki, tenimin mübarek teninize değmesi dünyadan son nasibim olsun ve huzur-u ilâhîye ben bununla gideyim!

Resûlullah ile bütünleşmenin, O'nun sevgisiyle yanıp tutuşmanın ve aynı zamanda O'nun sevgisine karşılık ashabından taşan sevginin adıydı bu. Bu

hareket de karşılıksız kalmayacak ve yaşanan bu hadise üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Sevâd'a iltifat edip hayır duada bulunacaktı.

Bu arada, şiddetli bir rüzgâr esmiş ve bir müddet sonra arkası kesilmişti. Çok geçmeden ikinci bir rüzgâr ve bunun ardından da üçüncü bir rüzgâr estikten sonra ortalık durulmuştu. Meğer birinci rüzgârla birlikte Cibril-i Emîn, ikinci rüzgârla Mîkâîl ve üçüncü rüzgârla da İsrâfîl (aleyhimüsselâm) gelmişlerdi ve beraberlerinde bulunan biner adet melekle mü'minleri takviye ediyorlardı. Demek ki, Rabbi razı edecek keyfiyeti elde edip O'nun adını bayraklaştırma adına yerdekiler kendilerine düşeni kusursuz yerine getirip yapınca, sema ehli de buna kayıtsız kalmıyor ve hayır müdavimlerinin yardımına koşuyordu. Mîkâîl ve beraberindeki bin melek, Efendimiz'in sağ tarafına, İsrâfîl'le birlikte olan diğer bin melek de sol tarafına geçip saf tutacaklardı. Kendilerine mahsus bir görüntü arz ediyorlardı; yeşil, sarı ve kırmızı sarıklarını başlarına sarmış, bir ucunu da bellerinden aşağıya doğru sarkıtmışlardı. Atlarının alnında, yünden bir nişane bulunuyordu.

Büyük ve beyaz sancak, Muhâcirler adına Mus'ab İbn Umeyr'e verilmişti. Bunun yanında, Ensâr'ı temsilen iki tane daha sancak vardı; Hazrec'in sancağını Hubâb İbn Münzir ve Evs'in sancağını da Sa'd İbn Muâz taşımaktaydı.

Her fırsatta Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına uyarılarda bulunuyor, savaş hukuku adına dikkat edilmesi gereken hususları hatırlatarak cephede sebat edilmesi gerektiğini hutbelerine taşıyordu.

Müşrik Cephenin Durumu

Bu arada müşrikler, Umeyr İbn Vehb'i göndermiş mü'minler hakkında daha kesin ve net bilgi toplamak istemişlerdi. Tepeye çıkıp da manzarayı gören Umeyr, geri döndüğünde sevinerek onlara şunları söyleyecekti:

– Onlar, üç yüz kişi kadarlar. Olsa olsa üç beş fazladır. Yetmiş develeri iki tane de atları var! Ancak siz bana, biraz daha zaman verin ve bundan başka bir destek kuvvetleri olup olmadığına da bir bakayım!

Atına atlayacak ve vadiyi de dolaşıp geldikten sonra yine onlara dönecek ve şunları söyleyecekti:

– Hiçbir şey göremedim. Fakat, Ey Kureyş topluluğu! Sahipsiz develerin ölüm taşıdıklarını… Yesrib develerinin kaçınılmaz sonu hazırladıklarını görüyorum! Gerçi onların, kılıçtan başka kendilerini koruyacak ne bir sığınak ne de bir koruyucuları var! Görmüyor musunuz, sanki konuşma kabiliyetlerini yitirmiş çıt çıkarmıyorlar! Ancak, ejderhalar gibi, avlarını yakalamak için fırsat kolluyorlar! Allah'a yemin olsun ki, onlardan öldürülecek her bir nefere karşılık mutlaka sizden de birileri öldürülecektir. Sizin aranızdan bu kadar

adam öldükten sonra da, artık yaşamanın ne hayrı var? Ama esas görüş, sizin ortaya koyacağınız görüştür ve bu şartlar altında kendi kararınızı kendiniz verin!

Kureyş adına yaşanan en kritik andı bu. Bazı insanlar, zaten savaşmak istemiyor ve geri dönme planları yapıp duruyordu. Umeyr'in sözleri de böyle düşünenlerin harekete geçmesini netice verecekti. Buna karşı olanlar ise, Umeyr'in yanlış istihbarat topladığını ileri sürüyor ve yeni bir adam daha göndermeleri gerektiğinde ısrar ediyorlardı. Derken, Ebû Seleme el-Cüşemî'yi göndermeyi kararlaştırdılar. Ebû Seleme gidip geldikten sonra şunları söyleyecekti:

– Vallahi ben de, o kadar büyük güç ve kuvvet, silah ve teçhizat veya önemsenecek bir süvari birliği görmedim; fakat çoluk çocuklarına geri dönmeyi akıllarından silmiş ve gözleri arkada olmayan bir topluluk gördüm! Kılıçlarından başka ne sığınabilecekleri bir merci ne de kendilerini koruyacak bir yardımcıları olmasına rağmen kendilerini ölümüne adamış bir topluluk! Sanki zırhlarının altında saklı çakıl taşları gibi gök mavisi gözler! Artık kararınızı kendiniz verin!

Ebû Seleme'nin kanaati de Umeyr'inkinden farklı değildi. Bunları dinleyen Hakîm İbn Hizâm, hemen Utbe İbn Rebîa'nın yanına gidecek ve:

– Yâ Eba'l-Velîd! Şüphesiz ki sen, Kureyş'in büyüğü ve efendisisin; bu konuda senin sözün dinlenir. Dünya durdukça hayırla yâd edileceğin bir iş yapmak istemez misin?

Böylesine önemli bir işi kim yapmak istemezdi ki! Bunu duyan Utbe, hemen Hakîm İbn Hizâm'a dönecek ve:

– Ne demek istiyorsun ey Hakîm, diyecekti.

– Müttefikin olan Amr İbn Hadramî'nin işini üstüne al ve insanları yollarından geri çevir!

– Tamam, yaparım ama sen de bana yardımcı ol! Doğru, o benim müttefikim; onun diyetini ödemek ve yağmalanan mallarını iade etmek benim üzerime borç olsun! Sen de İbnü'l-Hanzaliyye'ye git; çünkü ben, insanların geri dönme fikrine ondan başkasının karşı çıkacağını sanmıyorum!

Aralarında geçen bu konuşmanın ardından Utbe, insanlara seslenecek ve şöyle diyecekti:

– Ey Kureyş topluluğu! Allah'a yemin olsun ki sizler, Muhammed ve ashabına karşı gelmekle iyi bir iş yapmış olmuyorsunuz. Vallahi de, şayet O'nunla savaşıp O'nu mağlup etmiş olsanız bile yarın, amca veya dayıoğlunu veya akrabalarından birini öldüren hangi adam insanlar arasına çıkabilir ve bir diğerinin yüzüne bakabilir! En iyisi siz, hemen bu işten vazgeçip geri dönün ve Muhammed'le Araplar arasına girmeyin! Şayet onlar O'nu mağlup ederlerse, zaten bu sizin de istediğiniz bir şey! Yok, öyle değil de bunun aksi

olacak olursa, o zaman da siz, O'na ilişmediğiniz için O'ndan size bir zarar gelmez! Şüphesiz şu anda ben, ölüm için can atan insanlar görüyorum; sizlerin onları alt etmesi mümkün değildir! Hâlâ iş işten geçmiş değil; bu hayırlı karar size ait!

Ey kavmim! Bugün bu işi isterseniz benim başıma sarın ve 'Utbe korktu!' deyin; gerçi siz de biliyorsunuz ki ben, asla sizin en korkağınız değilim!

Atının üzerinde Kureyş ordusuna seslenip de geri dönme çağrısı yapan Utbe'yi uzaktan gören Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına dönecek ve şunları söyleyecekti:

– Şayet şu topluluk içinde birisinde hayır varsa o da şu kızıl devenin üzerindeki adamdadır; şayet onun dediğini yaparlarsa en doğru olanı yapmış olurlar!

Ümitlenmişti; demek ki müşrikler, her şeye rağmen kendi aralarında tam ittifak etmiş değillerdi. Sonra da, yanında bulunan Hz. Ali'ye seslenerek:

– Bana Hamza'yı çağır, dedi.

O sırada Hz. Hamza, düşmana yakın bir yerdeydi ve haber kendisine ulaşır ulaşmaz soluğu huzurda aldı. Efendiler Efendisi ona, karşı taraftaki kızıl devenin üzerinde insanları geri çevirmeye çalışan adamın kim olduğunu soruyordu.

Bu arada Hakîm İbn Hizâm da, zırhını hazırlayıp kılıcını bilemekle meşgul olan Ebû Cehil'in yanına gitmiş ve ona Utbe'nin de selâmını söyleyerek gelinen son noktayı aktarmaya başlamıştı. Ebû Cehil'i çileden çıkaran bir gelişmeydi bu ve şiddetle karşı çıkacaktı:

– Anlaşılan o ki, Muhammed ve arkadaşlarını görünce iyice büyülenmiş, dedi önce. Arkasından da, yemin billâh ederek şunları söylemeye başladı:

– Vallahi de Allah, Muhammed'le aramızdaki hükmü verinceye kadar asla bu yoldan dönmeyeceğiz! Aslında Utbe, bunu söyleyecek bir insan değildir; fakat o, Muhammed ve ashabının, bir deve etiyle doyacak kadar az olduklarını görünce, onların arasında bulunan kendi oğlunun başına bir şey gelmesinden korktu!

Geri dönme ihtimalinin gündeme geldiği bir yerde Ebû Cehil, elbette bununla yetinmeyecek ve yine Ebû Cehilliğini gösterecekti! Büyük bir hışımla yerinden kalktı ve Abdullah İbn Cahş seriyyesinde kardeşi öldürülen Âmir İbn Hadramî'yi yanına çağırdı. Herkes, olup bitecekleri merakla beklemeye durmuştu. Burnundan soluyan Ebû Cehil, yanına gelen Âmir'e, Nahle'de öldürülen kardeşi Amr'ı hatırlatıyor ve:

– İşte bu senin müttefikin Utbe, tutmuş insanları savaştan geri çevirmek istiyor! Gel de başımıza gelenleri kendi gözlerinle gör, diyerek yüksek sesle ağıt yakmasını istiyordu.

Ebû Cehil'in arka çıkıp imkân verdiği Âmir, hemen oracıkta yakasını paçasını yırtıp dövünmeye başlayıverdi! Kendini yere atmış, üstüne toz ve toprak saçarak:

– Vah benim kardeşim Amr'ın başına gelenlere, diye dövünüp duruyordu. Aslında bu, doğrudan Utbe İbn Rebîa'ya bir mesajdı; zira o, Kureyş arasında Amr'ın can yoldaşıydı.

Ebû Cehil'in planı yine işe yaramıştı. Âmir'in yürek yakan çırpınışları müşrikleri cesaretlendirmiş ve intikam hırsıyla savaşma arzularını kamçılamıştı. Olup bitenlerden haberdar olan Utbe, önce Ebû Cehil'e küfredip ona hakaret dolu sözler söyledi. Ardından da ilave etti:

– Yarın, herkes kimin gözünün boyandığını daha iyi görüp bilecek; benim mi onun mu?

Zaten bu arada Ebû Cehil de, atının sırtına kılıcıyla vurmuş ve onu mahmuzlayıp orduyu toplamaya başlamıştı bile…

Efendimiz'in Çabaları

Her şeye rağmen Rahmet Peygamberi (sallallahu aleyhi ve sellem), son kez bir hamle daha yapıp Hz. Ömer'i müşriklerin bulunduğu yere gönderecek ve onları, kılıçların çekildiği en kritik anlarda bile savaştan vazgeçirmeye çalışacaktı. Belki de, biraz önce Utbe'yi, kızıl devesinin üzerinde insanları geri çevirmek için gayret gösterirken müşahede etmesi O'nu ümitlendirmişti. Gönderdiği mesajda onlara:

– Geri dönün, diye hitap ediyor ve olacaklar konusunda onları ikaz ediyordu.

Bütün bu gayretlerden de anlaşılacağı üzere Allah Resûlü'nün şahıslarla alıp veremediği bir mesele yoktu; O'nun hedefinde, Allah'ın rızası vardı. Mekke'den kopup da Bedir'e kadar gelenler ise, bu rızanın tahakkukunun önünde engel oluşturuyorlardı. Şu anda bile bırakıp geri gitselerdi, kıllarına bile dokunulmayacak ve bu rızayı kazanmaya matuf medeni hamleler artarak devam edecekti.

Onların ise, ne rızadan anlayacak akılları ne de kendilerini tehlikeye atmaktan kurtaracak liderleri vardı. Ebû Cehil gibi gözünü kin bürümüş bir firavuna teslim olan milletin başı elbette beladan kurtulmazdı ve o gün de öyle olacaktı!

Hz. Hatice validemizin kuzeni olan Hakîm İbn Hizâm, Hz. Ömer'in getirdiği mesajı duyar duymaz hemen ileri atılacak ve:

– Samimi davranıp size nasihat ediyor; onu kabul edin! Zira sizler, bu nasihate rağmen O'na karşı savaşa devam ederseniz asla muzaffer

olamazsınız, diyecekti. Bu havayı bozma işi yine Ebû Cehil'e aitti; hemen ileri atıldı ve:

– Vallahi, Allah onlar karşısında bize bu imkânı vermiş ve onları avucumuzun içine almışken asla geri dönmeyiz, deyiverdi.

Artık anlaşılmıştı; başında Ebû Cehil'in olduğu bu ordu, ne yapıp edecek ve ne pahasına olursa olsun savaşacaktı. Bütün ordu karşı çıksa bile, sadece Ebû Cehil'in şirretliği bu orduyu savaşa sürüklemeye yeterdi! Öyleyse, karşı çıkmanın hiçbir anlamı yoktu; kuzu kuzu gidip silahlarına sarılacak ve Ebû Cehil'in emrini yerine getirmeye çalışacaklardı.

Dua Boyutu

Sebepler açısından yerine getirilmesi gereken her şey tamamdı ve artık zaman, Müsebbibü'l-Esbâb'a yönelme zamanıydı. Karşı tarafta biriken insanların sayısı Müslümanların üç katıydı ve o günkü savaşlar, doğrudan insan gücü üzerinden cereyan ediyordu. Sayıca az oldukları hâlde çokların üstesinden gelebilmek için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), önce kıbleye yönelip iki rekât namaz kıldı ve ardından da, mübarek ellerini açarak Rabb-i Rahîm'ine şöyle yalvardı:

– Allah'ım! Beni kendi hâlime terk edip yalnız bırakma! Allah'ım! Bana vaat ettiğin şeyleri gerçekleştirip lütfunla bizi kucakla! Allah'ım! Şayet İslâm adına şu bir avuç insan bugün burada helak olursa, artık yeryüzünde Sana ibadet edecek kimse kalmaz!

O anda muhatabı olan insanlar Kureyş ululları olsa bile aslında bu, imanla şirkin karşı karşıya gelmesinin bir adıydı. Öyleyse, burada bugün şirk adına bir üstünlük söz konusu olacaksa, bundan sonra dünyada iman adına bir emare kalmayacak demekti. Zira Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashab-ı kiram hazretleri, iman adına canlarını vermeden Bedir meydanından geri dönmeyi düşünmüyorlardı.

Bunları söylerken o kadar içten ve âdeta bütün hücreleriyle bu taleple öylesine bütünleşmiş ve semaya doğru mübarek ellerini o kadar kaldırmıştı ki üzerindeki ridası yere düşüyordu. Onu alıp da yeniden omuzlarına koyan Hz. Ebû Bekir, ridasının bir kenarından tutarak şefkat ve merhamet peygamberi Efendiler Efendisi'ne şöyle deyip O'nu teselli etmek isteyecekti:

– Yâ Resûlullah! Rabbinden talepte bulunurken bu kadar kendini yorup helak etme! Hem, yeter yâ Resûlullah! Rabbine karşı bu kadar ısrarlı olma! Şüphe yok ki Allah (celle celâluhû), Sana olan vaadini mutlaka yerine getirecektir!

Doğruydu; Allah (celle celâluhû) vaadinde hulfetmez ve mutlaka yerine getirirdi. Bedir'de zafer O'nun vaadettikleri arasındaydı. Ancak bu, Allah'a ait bir hususiyetti ve insanları gevşekliğe sevketmemeliydi. O (sallallahu aleyhi ve sellem), sadece beyanlarıyla değil, aynı zamanda hâl ve hareketleriyle de ümmetine

ders veriyordu. Anlaşılan, böylesi durumlarda bile rehavete girilmemeli ve sohbet-i cânân konusundaki duyarlılık asla yitirilmemeliydi!

Ümmeti için Efendimiz her şeyini ortaya koymuş öyle dua ediyordu. O kadar ki, İbn Mes'ûd gibi sahabîler, Bedir günü Efendimiz'in Rabbiyle münasebetini yakından müşahede etmiş ve böyle bir kurbiyet anına bu zamana kadar rastlayamadıklarını ifade etmişlerdi.

Allah'ın vaadi vardı ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Abdullah İbn Revâha'ya dönerek:

– Ey İbn Revâha! Şüphesiz ki Ben, vaadini talep konusunda Allah'a niyazda bulunacağım! Çünkü O (celle celâluhû), asla vaadinden dönüp hulfetmez!

Çok geçmemişti ki, mübarek yüzlerinde beliren beşâşetle etrafındakilere yöneldi; vech-i nebevî, sürurdan ay parçası gibi parlıyordu ve:

– Müjdeler olsun ey Ebâ Bekir, dedi. "İşte şu Cibril! Başında sarı bir sarıkla sema ile arz arasında atını mahmuzlamış bekliyor! Yeryüzüne inince bir aralık onu nazarımdan kaybetmiştim; daha sonra yeniden Bedir tepelerinde göründü ve Bana, 'Senin dua ve tazarrularına mukabil Allah'ın nusreti geldi.' deyip duruyor!"

Aynı zamanda Cibril, kıyamete kadar geleceklere rehberlik adına:

– Hatırlayın o günü ki, hani sizler Rabbinize dua ve tazarru ile yardım istiyordunuz. O da, "Ben size, peşi peşine gelen bin melek ile yardım edeceğim." diyerek dua ve tazarrunuzu kabul buyurmuştu, mealindeki âyeti getirecek ve böylelikle, Bedir'deki ilâhî inâyeti herkese duyurmuş olacaktı.

Çadırından çıkarken, sevinçten zırhı içinde durmakta zorlanıyor ve bir taraftan da etrafındakilerle şu âyeti paylaşıyordu:

– Bu topluluk şüphe yok ki bozguna uğrayacak ve arkalarını dönüp kaçacaklar! Esas hesaba çekilerek buluşacakları hesap günü ise kıyamet anındadır ve onlar için o zaman, daha çok acı verici ve perişan edicidir.

Artık Bedir ovasında, olduğundan fazla at kişnemesi ve kılıç şakırtısı duyulmaya başlanmıştı. Kuvve-i maneviye takviye görmüş ve artık Müslümanlar, yere daha sağlam basıyorlardı. Bu hava içinde karşı tarafın gücü azaldıkça azalmış ve onlar açısından da Efendimiz ve ashab-ı kiramın gücü, arttıkça artmıştı.

Kısa zamanda ashab arasında duyulan bu haberler, herkesin yüzünü güldürmüştü. Efendimiz'in bir müjdesi daha vardı; ashabına döndü ve şunları söyledi:

– Sanki, şu anda Ben, bugünün akşamında hangi müşrikin nerede öldürüleceğini görüyor gibiyim!

O gün Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), sadece müspeti talep etmiyordu; aynı zamanda menfiyi dayatanlar konusunda da dua ediyor ve dualarında, Kureyş'i kışkırtıp da kendi üzerlerine yürüten küfrün elebaşlarını zikrederek onları

Allah'a havale ediyordu. Bunlar, Ebû Cehil, Ümeyye İbn Halef, Rebîa'nın oğlu Utbe ve Şeybe kardeşler ve Ukbe İbn Ebî Muayt olmak üzere yedi kişi idi.

O kadar içtenlikle dua edip yalvarmıştı ki, sadece O'nun bu duası bile Bedir'i Müslümanların lehine çevirebilirdi. O kadar ki, aleyhinde beddua ettiği bu yedi kişinin, Bedir'de cansız yere düşecekleri yerleri bile ashabına gösteriyor ve böylelikle onlara, daha savaş başlamadan önce sonucu gösterip moral veriyordu.

Bizzat kendileri de kılıcını kuşanmış ve düşmanla savaş vaziyeti almıştı. Düşmanla ilk randevu başlamak üzereydi. Bu arada, mübarek ellerine aldığı bir avuç toprağı düşman kuvvetlerin üzerine doğru savurmuş ve:

– Yüzler kara olsun, buyurmuştu. Bunu yaparken de, avucunda kalan toz ve toprağı onlara karşı üflüyordu. Ardından da, ellerini açıp:

– Allah'ım! Onların kalplerine korku sal ve ayaklarını kaydır, diye dua edecekti. Sonra da, son kez ashabına yönelecek ve:

– Haydi, saflarınızı daha sağlam tutup birbirinizle kenetlenin, diye emredecekti.

İlk Kıvılcım

Müşrikler arasında Esved İbn Esed adında densiz ve kötü huylu bir adam vardı ve bu adam ileri atılarak şunları söylemeye başladı:

– Allah adına sözüm olsun ki, ya sizin şu havuzunuzdan su içeceğim yahut da o havuzu yerle bir edecek veya bu uğurda öleceğim!

Bunu söylerken bir taraftan da havuza doğru koşmaya başlamıştı. Hızla yaklaşıyordu. Eller kılıçlara gitmiş ve bir anda savaşın soğuk yüzü herkesi tesiri altına alıvermişti. Zira bu, başlayacak bir savaşın ilk kıvılcımı demekti.

Meydan okuyarak kendilerine doğru koşturup gelen bu adama haddi bildirilmeliydi ve Hz. Hamza ileri atılarak, daha havuza yaklaşmadan adamın işini bitirmek istedi. İlk hamlede adamın ayağı kopmuş ve sırt üstü yere düşmüştü. Bu hâlde bile havuza doğru sürünmeye çalışıyor ve onu yıkmak için gayret gösteriyordu. Hatta ayağından akan kanlarla suyu kirletmiş ve sağlam ayağıyla da onu belli ölçüde yıkmış, suyundan da içmişti. Kendince, herkesin huzurunda verdiği sözü yerine getiriyordu! Derken Hz. Hamza, ikinci bir hamle yaptı ve tarafları tahrik edip vuruşturmak için kendini kılıç darbelerine teslim eden bu adamı öldürdü.

Mübâreze

Artık iki ordu, birbirine iyice yaklaşmıştı. Bu sırada Mekke Ordusu'ndan

üç kişinin öne çıkarak kendileriyle vuruşup mübâreze edecek yiğit istedikleri görülüyordu. O günlerin adetiydi bu; savaş öncesinde iki tarafın kahramanlarından birkaç kişi öne çıkar ve ilk olarak onlar vuruşurdu. Buradaki galibiyetin savaşın seyri esnasında da kendisini göstereceğine inanılır ve buna 'mübâreze' denirdi.

Mübâreze bir meydan okumaydı aynı zamanda şimdi Mekke ordusu da bunu yapıyordu! Babası Utbe'nin, öne çıkıp da Efendimiz'e meydan okurcasına haykırdığını gören oğul Ebû Huzeyfe, kılıcına sarılıp da ileri atılmak isteyince Efendiler Efendisi müdahale edip onu geri çekti. Zira müşrik bile olsa, böyle bir ortamda babaya kılıç kaldırılmamalıydı.

Bunun üzerine Ensâr'dan, Afrâ Binti Ubeyd'in oğulları Avf ve Muâz kardeşlerle Abdullah İbn Revâha ileri çıktı. Ancak Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), müşriklerle ilk buluşma noktası olan Bedir'de Ensâr'ı öne sürmek istemiyordu. Çünkü, Kureyş'in asıl hedefinde Ensâr bulunmuyordu. Onun için, onların geri çekilmelerini talep etti.

Müşrikler, bunu da kendi lehlerine yorumlamışlardı ve:

– Yâ Muhammed! Bizim karşımıza, kavmimiz arasından denk insanlar çıkar, diye bağırıyorlardı. Bunun üzerine Efendimiz:

– Ey Hâşimoğulları, diye seslendi. Kalkın ve Allah'ın nurunu söndürmek isteyen bu batıl güruha, Nebinizi hak ile gönderen Allah hakkı için vuruşup savaşmanın ne olduğunu gösterin!

Adres netleşmişti; zaten mübarek gözler de onlar üzerinde yoğunlaşmıştı ve Hz. Hamza, Hz. Ali ve Efendimiz'in amcaoğlu Hz. Ubeyde İbn Hâris, gergin yaydan fırlayan ok gibi hemen öne çıktılar. Üzerlerinde kar gibi beyaz urbalar vardı. Onun için, kendileriyle savaşmak için bekleşen müşrik mübârizler onları tanıyamamıştı. Utbe sordu:

– Sizler de kimlersiniz? Konuşun ve kendinizi tanıtın bize!

– Ben, Abdulmuttalib'in oğlu, Allah ve Resûlullah'ın da aslanı Hamza, dedi Hz. Hamza, yüreklere korku salan bir ses tonuyla. Utbe, altta kalmak istemiyordu:

– Ben de, bu dostlarımın aslanıyım, dedi önce ve arkasından da, onun kendisine denk bir mübâriz olduğunu söyleyip ilave etti:

– Peki, bu yanındaki iki kişi kim?

– Ali İbn Ebî Tâlib ve Ubeyde İbn Hâris İbn Abdilmuttalib, diye cevapladı Hz. Hamza.

Bunlar da denk insanlardı ve bunun üzerine Utbe, Velîd'e seslenerek ilk vuruşmayı onun yapmasını istedi.

Velîd'in karşısına Hz. Ali çıkmıştı. Şimşek hızıyla inen iki kılıç darbesi, işini bitirmeye yetmişti Velîd'in! Herkes, birbirine bakıyordu; zira daha başlamadan mübâreze bitivermiş, Velîd'in cansız bedeni yere serilivermişti.

İş başa düşmüştü. En azından ikinci hamleyi kendileri kazanmalı ve ordunun bozulan moralini yerine getirmeliydiler. Bunun için Utbe, bu sefer kendisi ileri atıldı. Karşısında Hz. Hamza duruyordu. Kılıçların çekilmesiyle birlikte Utbe'nin de yere yığılışı bir olmuştu. O da, yerde cansız yatıyordu artık.

Derken sıra, Utbe'nin kardeşi Şeybe'ye gelmişti. Her ne kadar morali bozulsa da, ağabeyinin intikam hırsı bürümüştü gözlerini. Kılıcını çekti ve bu hırsla üzerine yürümek istedi Hz. Ubeyde'nin. O gün, ashab arasındaki en yaşlı insandı Ubeyde İbn Hâris. Onun için, mübâreze biraz uzadı. Hatta Hz. Ubeyd de yaralanmıştı; ayağına gelen bir kılıç darbesiyle sarsılınca Hz. Hamza ve Hz. Ali devreye girmiş ve Şeybe'nin de hakkından gelmişlerdi.

Derken, savaş başlamıştı. Mekke, son bir hamle ile Müslümanların işlerini bitirmek için olabildiğince yükleniyor; Müslümanlar ise, on beş yıldır çektikleri eza ve cefanın son bulması adına ve küfrün sesini kesip imanın yenilmezliğini göstererek Allah'ın adını cihanda hâkim kılabilmek için vuruşuyordu.

Mekkelilerin hesap etmedikleri şeyler vardı; her şeyden önce Muhâcirler, onların tahmin ettikleri insanlar değildi. Savaşın gereğini de yerine getiren bu insanlar, aynı zamanda karşı konulmaz bir iman gücüne sahiptiler ve bu gücün önünde durmaya imkân yoktu. Savaş sonrasında ayakta kalabilenlerin anlatacakları gibi, o gün hangi kafayı kimin kılıcının indirdiğini, hangi kola da kimin kılıç vurduğunu takip edemeyecek kadar hızlı bir gündü.

Şüphesiz savaşta en önde çarpışan, Efendiler Efendisi olacaktı. Daha sonra, bunu ifade ederken Hz. Ali şunları söyleyecekti:

– Bedir gelip çatınca biz, Resûlullah'a sığınarak kendimizi emniyette hissediyorduk.

O gün O (sallallahu aleyhi ve sellem), müşriklere en yakın yerde savaşıyor ve insanlar arasında savaşın hakkını da en fazla O veriyordu. Demek ki, dua ve tazarru ile cihad yanında bedenin de hakkı verilecek ve bir taraftan insanlar teşvik edilirken diğer yandan da nasıl savaşılması gerektiği ümmete gösterilerek iki makam cemedilmiş olacaktı.

Ebû Cehil'in Sonu

Ön saflarda savaşan Abdurrahman İbn Avf'ın yanına bir aralık Ensâr'dan iki delikanlı geldi. Bunlar, Muâz İbn Amr İbn Cemûh ve Muâz İbn Afrâ adındaki iki Ensâr idi. Bıyıkları yeni terlemiş bu gençler, kervanı takip için Medine'den yola çıkarken, belli ki geri dönmekten son anda kurtulmuş ve buraya kadar gelebilmişlerdi.

Hatta sağ ve sol tarafına gelen bu iki delikanlıyı gören Hz. Abdurrahman, bunlar yerine yanında daha tecrübeli insanların olması temennisinde bulunacaktı. Ancak onların derdi, kendisiyle birlikte savaşmak değildi; birisi usulca yanına yaklaşacak ve yanındaki arkadaşına da duyurmamak için sesini biraz da kısarak fısıltı hâlinde ona şunu soracaktı:

– Ey amca! Sen Ebû Cehil'i tanıyor musun?

– Evet, tanıyorum, dedi Abdurrahman İbn Avf ve sordu:

– Peki, senin Ebû Cehil'le ne işin var ey kardeşimin oğlu?

– Resûlullah'a küfrettiğini duydum; nefsim yed-i kudretinde olana and olsun ki, şayet onu görürsem, gölgem gölgesinden ayrılmadan önce mutlaka onu öldüreceğim!

O, Abdurrahman İbn Avf'a bunları söylerken diğer delikanlı da arkadan eteğinden çekiyor ve o da, benzeri şeyler söyleyip gizlice Ebû Cehil'i soruyordu. Abdurrahman İbn Avf, bu iki delikanlıların hâl ve istekleri karşısında şaşkınlığını gizleyememişti ama yine de:

– İşte, sizin bana sorduğunuz adam şu, diyecek ve karşısında şiir mırıldanarak savaşan Ebû Cehil'i gösterecekti.

Daha o, parmağını kaldırıp da işaret eder etmez her iki genç, yaydan fırlayan ok misali Ebû Cehil'in olduğu yere doğru koşmaya başlamışlardı. Abdurrahman İbn Avf, arkadan gençleri hayranlıkla seyre dalmıştı. İnsanlar:

– Bugün Ebû Cehil'in yanına kimse yaklaşamaz, diyorlardı ama gençler çoktan Ebû Cehil'in yanına sokulmuşlardı bile. Onların gitmesiyle Ebû Cehil'in yere serilmesi arasında çok az bir zaman geçmişti; Her ikisi birden saldırmış ve inen kılıç darbeleriyle Ebû Cehil yere serilmiş can çekişiyordu.

Sevinçle huzura geldiler; onlar için bir Allah düşmanı daha devrilmişti ya, bundan daha büyük bir müjde olamazdı. Şimdi bu müjdeyi Allah Resûlü ile de paylaşma zamanıydı ve ümmetin firavunu Ebû Cehil'i öldürdüklerini söylüyorlardı. Onların heyecanlarına ayrı bir değer veren Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Peki, onu hanginiz öldürdü, diye sordu. Her ikisi de:

– Onu ben öldürdüm, diyordu. Bu sefer de onlara:

– Kılıçlarınızdaki kanı sildiniz mi, diye sordu.

– Hayır, yâ Resûlullah, dediler. Bu arada kılıçlarını da çıkarmış, her birisi de, Ebû Cehil'i kendisinin öldürdüğünü ispat için onları Efendimiz'e göstermeye çalışıyorlardı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), her iki kılıca da dikkatlice baktı ve:

– Onu ikiniz öldürmüşsünüz, buyurdu.

Muâz İbn Afrâ küfür ordusunu İslâm'a karşı kışkırtıp da Bedir'e kadar

getiren böylesine önemli bir adamı öldürmüş olmanın hazzıyla huzurdan ayrılırken, kolundaki kılıç darbesini fark etmişti. Kan kaybediyordu. Meğer, Ebû Cehil'e kılıç sallarken onun oğlu İkrime de, Muâz'ı hedeflemiş ve koluna bir kılıç darbesi indirmişti.

Ebû Cehil devrilmişti ama hâlâ yaşıyordu. Artık savaş bitmişti Efendimiz'in talimatıyla sahabe, savaş meydanında dolaşıp da neticeyi görmek istiyordu. Hatta Ebû Cehil'in de ölüler arasında olup olmadığını Efendimiz özellikle sormuş ve tanıyamazlarsa bacağındaki bir yarayı tarif ederek ona bakmalarını tembih etmişti. Zira Hira'daki vuslat öncesinde, Abdullah İbn Cüd'ân'ın hanesinde bulundukları bir sırada Ebû Cehil oyunbozanlık yapmış ve Efendimiz de onu yere çalıvermişti. İşte bu hadise sonrasında Ebû Cehil'in dizinde yara oluşmuştu. Bugün Allah Resûlü aynı yaranın izini hatırlatıyordu.

Abdullah İbn Mes'ûd, Ebû Cehil'i fark ettiğinde Ebû Cehil'in ölümüne ramak kalmıştı. Yüzünü demir miğferle kapatmış, kılıcını da dizi üzerine koymuştu. Hareket edecek hâli yoktu ve yüzü yere bakıyordu. Ancak, hâlâ yaşıyordu. Önce, kılıcını kaldırıp işini bitirmek istedi; ancak bu, onun için kolay bir ölümdü. Ebû Cehil, hezimeti iliklerine kadar yaşamalıydı. Bir de, yıllar önce kendisine karşı savurduğu tehditleri hatırladı. Mekke'nin o sıkıntılı günlerinde:

– Seni mutlaka öldüreceğim, diye İbn Mes'ûd'u tehdit etmişti. Hatta o zamanlar İbn Mes'ûd bir rüya görmüş ve bu rüyasını da, Ebû Cehil'i kendisinin öldüreceği şeklinde yorumlamıştı. Onun için iyice yanına yaklaştı ve ayağını Ebû Cehil'in başına hafifçe dokundurarak:

– Seni rezil ve rüsva eden Allah'a hamd olsun ey Allah düşmanı! Şimdi aklın başına geldi mi, diye seslendi.

Ebû Cehil, hâlâ eski Ebû Cehil'di. Ne yenilgiyi bir türlü kabullenmek istiyor ne de küfründen taviz veriyordu. İbn Mes'ûd'un bu sözlerine karşılık şunları söyleyecekti:

– Niye rezil ve rüsva olayım ki! Neticede bir adamı öldürmüş oluyorsunuz! Beni öldüren bir baldırı çıplaktan dolayı mı rezil olayım!

Ebû Cehil'in derdi başkaydı; çünkü aklı, hâlâ savaştaydı. Bir macera uğruna Bedir'e kadar getirdiği ordunun durumunu öğrenmek istiyordu ve güçlükle sordu:

– Sen esas bana söyle; kim galip geldi?

– Zafer, Allah ve Resûlü'nün, diye haykırdı İbn Mes'ûd.

Ebû Cehil'i öldüren bu haberdi. Kin ve nefretinden zerre kadar taviz vermeyen bu adam, İbn Mes'ûd'a acı acı baktı. Küfrün tükenişiydi bu bakışlar aynı zamanda. Ancak kibir ve gururundan da taviz vermek istemiyordu. Bu hâldeyken bile İbn Mes'ûd'u küçümsüyor ve içinde bulunduğu konumu

kabullenmek istemiyordu. Maksadı, giderayak İbn Mes'ûd'a hakaret etmekti. Bu bardağı taşıran son damla olmuş ve kaçınılmaz sonunu kendisi hazırlamıştı.

Ve… Yılların vebalini üzerinde taşıyan Ebû Cehil'e son darbeyi indirdi İbn Mes'ûd. Küfür adına önemli bir kale daha yıkılmıştı. Onun ölümü, aynı zamanda Bedir'in dönüm noktasını ifade ediyordu. Zira zaten onun zorlamasıyla Bedir'e gelen müşrikler, onun da öldüğünü duyar duymaz kaçmaya başlamışlardı.

Efendimiz'e bu müjdeyle gelen İbn Mes'ûd:

– Yâ Resûlullah, diye seslenecek ve Ebû Cehil'in ölüm haberini verecekti. Haberi duyar duymaz Efendimiz, önce:

– Lâ ilâhe illallah, dedi. Arkasından da sordu:

– Gerçekten öldürülmüş mü?

– Evet, deyince, önce secdeye kapandı ve ardından da, iki rekât namaz kılıp:

– İslâm'ı ve Müslümanları aziz kılan Allah'a hamd olsun, buyurdu.

Artık, hakla batılın arası iyice belirginleşip müşrikler kaçmaya başlayınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), kılıcını çekecek ve onları arkadan takip etmeye başlayacaktı. Bu takip sırasında yine:

– Onların toplu kuvvetleri bozguna uğrayacak ve arkalarını dönüp kaçacaklar, mealindeki âyeti tekrar edip duruyordu. Bu âyet, bundan beş yıl önce Mekke'de inmişti ve o gün bugündür sahabe, müşrik ordusunun hezimet yaşayıp da kaçacağı günü bekliyordu. Bedir günü olup da müşrikleri kaçarken gören ve bu kaçışı takip ederken de Allah Resûlü'nün bu âyeti okuduğuna şahit olan sahabenin, söz konusu âyetin daha o günden Bedir müjdesini verdiğinde şüphesi kalmamıştı.

Artık Bedir meydanında, bir kenarda bağlanıp bekleyen esirlerle cansız yatan müşrik bedenlerden başka Kureyş ordusundan herhangi bir unsur kalmamıştı.

Kureyş, ne umutlarla Mekke'den kopup buralara kadar gelmişti ama şimdi kolu ve kanadı kırık olarak geri dönmek zorunda kalıyordu. Hem de, neredeyse lider konumundaki bütün değerlerini Bedir'de bırakmış olarak! Onlar için Bedir, başlamadan biten bir savaştı! Zira ne olduğunu anlayamadan kelleleri vücutlarından ayrılmış ve hasat mevsiminde olgunlaşıp hasat edilen başaklar gibi kolayca derilivermişlerdi. Sanki görmedikleri birileri geliyor ve teker teker işlerini bitiriyordu. O gün yaşama imkânı bulup da geri dönebilenler veya bunlar arasından daha sonra İslâm'la şerefyâb olanların anlattıkları hep aynı noktaya vurgu yapıyordu: O gün Kureyş ordusunu, gaybî bir el perişan etmişti!

Sayılarını azımsadıkları İslâm ordusuna hücum ederken birden bir bulut

belirmiş ve bu, müşrikleri endişeye sevketmişti. Zira, Ebrehe ordusunun başına gelenler o kadar anlatılmıştı ki, bir anda zihinlerde yeniden şimşekler çakmaya başlamıştı. Gördükleri, sadece mücerret bir bulut da değildi; bulutun içinden hücum sesleri geliyor ve at kişnemeleri kılıç şakırtılarına karışıp Bedir'in her yerinde yankılanıyordu. O kadar ki, az önce kendilerinin dörtte biri olarak gördükleri İslâm ordusunu artık daha farklı değerlendiriyor ve kendilerinden en az iki kat daha fazla olduğunu düşünüyorlardı. Bir anda her şey değişmiş ve bu değişiklik onları, ölüme biraz daha yaklaştırmıştı.

Şehitler

O gün mü'minlerden on dört şehit vardı. Bunların altı tanesi Muhâcir; ikisi Evs ve altısı da Hazrec olmak üzere sekiz tanesi de Ensâr'dı.

Evet, ortada bir zafer vardı ve her hâlükârda buna sevinmek gerekiyordu. Ancak sonuç zafer de olsa, Bedir'e bir hüzün çökmüştü. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) için, her bir insan bir âlem demekti ve çok önemliydi. Şimdi ise, ashabından on dört kişiyi Bedir'de bırakıp geri dönmek zorundaydı.

Bu şartlar altında Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Bedir'den hemen dönmeyecek ve burada üç gün beklemeyi tercih edecekti. Bu süre içinde Efendiler Efendisi, kendisiyle birlikte Bedir'e gelen ve herkesten önce şehâdet şerbetini yudumlayan ashabının namazlarını kıldıracak, onlar için dua edip Rabb-i Rahîm'ine yalvaracak ve ashabıyla birlikte son yolculuklarına bizzat iştirak edecekti.

Savaş biteli üç gün olmuştu; Efendimiz, atını hazırlayıp yola koyulmadan önce, müşriklerin elebaşlarının olduğu yere geldi ve her birinin künyesini sayarak onlara şöyle seslenmeye başladı:

– Ey filan oğlu falan! Ey Ebû Cehil İbn Hişâm! Ey Utbe İbn Rebîa! Ey Şeybe İbn Rebîa! Ey Ümeyye İbn Halef! Allah ve Resûlü'ne itaatsizlik etmenin ne demek olduğunu şimdi gördünüz mü? Rabbinizin, sizin için vadettiklerinin de hak olduğunu gördünüz mü? Ben, gerçekten Rabbimin Bana vaadettiklerinin hak olduğunu yakînen görmüş bulunuyorum! Sizin kadar peygamberine kötülük yapan yoktur! İnsanlar Beni tasdik ederken sizler Beni yalanladınız! Onlar Beni sinelerine sararken sizler Beni memleketimden çıkarıp kovdunuz! Başkaları Bana yardım ederken sizler, Bana karşı savaş ilan ettiniz! Ve Allah da, Bana yaptığınız bütün bunlardan dolayı sizi çok kötü şekilde cezalandırdı. Hâlbuki sizler, emîn olduğum hâlde Beni yalanla itham ediyor, sadık ve doğru olduğum hâlde Bana yalancı diyordunuz!

Efendiler Efendisi'nin bu ifadelerine şahit olan Hz. Ömer devreye girecek ve:

– Yâ Resûlullah! Üç gün sonra onlara böyle sesleniyorsun; içlerinde ruh olmayan, kokuşmuş ve cansız bedenlerle nasıl konuşuyor, cevap vermeleri

için de sesini duyurmaya çalışıyorsun, diye soracaktı.

Efendimiz:

– Onlara söylediklerimi siz, onlardan daha iyi duyuyor değilsiniz. Çünkü onlar, şimdi kendilerine söylediğim her şeyi duyuyor ama bunlara cevap vermeye güç yetiremiyorlar, diyecekti.

Efendimiz Farkı

O ne büyük merhametti ki, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) kendi lider ve önderlerini Bedir'de bırakıp da kaçan Kureyş adına, savaş meydanında bulunan cansız bedenlerin gömülmesini emredecek ve kendileri de, bizzat bu işe mübaşeret edecekti. Kureyş efendilerinden yirmi dört kişinin gömülmesini bizzat Efendimiz emretmişti.

Utbe İbn Rebîa'yı gömerken, yanında bulunan ve Utbe'nin de oğlu olan Ebû Huzeyfe'ye bakıyor ve yüzündeki ifadelerden ruhunda kopan fırtınaları anlamaya çalışıyordu. Yüzünün rengi gitmiş ve mahzun Ebû Huzeyfe, belli ki imansız giden babasına yanıyordu. Onun mahzun hâlini görünce dayanamayıp yanına yaklaştı ve üzgün Ebû Huzeyfe'nin başını şefkatle sıvazlayıp:

– Herhâlde, babanın içinde bulunduğu durum sebebiyle gam ve keder içindesin, buyurdular.

– Hayır, diye tepki verdi Ebû Huzeyfe. Vallahi de ne babam ne de onun yerde serilip uzanması beni üzüyor; beni esas üzen şey, babamın bu duruma düşmeyecek kadar yumuşak tabiatlı, akıl sahibi ve faziletli oluşuydu. Onun bu hâli bana umut veriyor ve ben de, gün gelip İslâm'a yakınlaşacağını umuyordum. Tam, onun için bunları umup teslim olacağı günün hayalleriyle düşüp kalkarken onu bu hâlde ölmüş görünce içime bir hüzün çöktü ve ben de mahzun oldum!

Gerçekten de, üzüntü duyulacak bir durumdu ve onu bu üzüntüden kurtarması için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ellerini açıp Rabbine dua edecek, böylelikle Ebû Huzeyfe'nin acısını paylaşmış olacaktı.

Bugüne kadar adım adım kendisini takip edip de hep küfür kusan can düşmanı Ebû Cehil'i bile toprağa O (sallallahu aleyhi ve sellem) gömecekti.

Artık sonuç belli olmuş ve sayıları az olmasına rağmen Müslümanlar Bedir'de büyük bir zafer kazanmışlardı. Bu durum, bazı insanlar açısından ölçünün kaçırılmasına sebep olup dengeyi tutturmada zaaf izhar etmelerini netice verebilirdi. Zira gelişmeleri şahıslara bağlama, hemen her zafer döneminin belirgin yanılgısı olmaya aday kayma noktalarının başında geliyordu. İşte, böyle bir yanlışlığa meydan vermemek için yine Cibril gelmiş, Efendimiz'e şu beyanları ulaştırıyordu:

– Onları Siz değil, gerçekte öldüren Allah'tır; elinde tutup da attıklarını

attığın zaman da onları Sen değil Allah atmıştı. Bütün bunları, mü'minleri güzel bir şekilde imtihan etmek için yaptı. Çünkü O, her şeyi işitip bilen bir Semî' ve bilgisiyle her şeyi kuşatan bir Alîm'dir.

Medine'ye Gelen Müjde

Savaşın neticesinden Medine'de bulunanları haberdar etmek için Efendiler Efendisi, azatlı kölesi Zeyd İbn Hârise ile Abdullah İbn Revâha'yı önden Medine'ye gönderdi. Savaştan bir gün sonraki pazar günü öğleye doğru Akîk denilen yere kadar gelecekler ve burada ikisi birbirinden ayrılacak ve her biri bir başka cihetten Medine'ye girip müjdeyi farklı yerlerden ulaştırmayı deneyeceklerdi. Çok geçmeden Abdullah İbn Revâha'nın şöyle seslendiği duyuldu:

– Ey Ensâr topluluğu! Müjdeler olsun size! Artık Resûlullah selamettedir. Müşrikler ise, hem öldürüldü hem de esir alındılar! Rebîa ve Haccâc'ın ikişer oğluyla Ebû Cehil, Zem'a İbn Esved ve Ümeyye İbn Halef öldürüldü. Süheyl İbn Amr ise esirler arasında!

Medine'yi büyük bir sevinç kaplamıştı. Abdullah İbn Revâha, bu sevinci herkesle paylaşabilmek için kapı kapı dolaşıyor ve karşılaştığı herkese aynı müjdeyi veriyordu. O kadar ki, çoluk çocuk onun etrafında toplanmış, Abdullah İbn Revâha ile birlikte koşturup dururlarken bir taraftan da:

– Fâsık Ebû Cehil öldürülmüş! Ümeyye ibn Zeyd'e varıncaya kadar herkes de, hak ettiği dersini almış, diye neşideler söylüyorlardı.

Dönüş ve Esirler

Efendimiz, esirlerden bir gün önce bir çarşamba günü Medine'ye gelmişti. Vedâ tepesinde toplanan insanlar, dolunay misali üzerlerine doğuveren Allah Resûlü'ne neşideler okuyor ve sinelerine basıyorlardı.

O'nun, muzaffer ve mansûr bir şekilde Bedir'den döndüğünü gören birçok insan, gelip Müslüman olduğunu ilan ediyordu. Çünkü küfür adına tutunabilecekleri bir dal kalmamış ve içinde nifak taşıyanların umutları da tükenmişti. Abdullah İbn Übeyy İbn Selûl de bunlar arasındaydı.

O'nun gelişini gören Yahudiler ise:

– İşte, Tevrat'ta vasıflarını gördüğümüz peygamber bu peygamber, diyor ve teslimiyetlerini ifade ediyorlardı.

Bu arada ashabına, esirler konusunda duyarlı olmalarını söylemiş ve onlara hayırla muamele edilmesini istemişti. Hatta bu emri yerine getirmek için o gün sahabe, yemek vakti gelince kendileri hurma ile yetinirken esirlerine ellerindeki en güzel yemeklerini verdiler.

Nitekim savaş ilk olduğu için esirler konusu da bir ilkti ve ne yapılacağı konusunda önlerinde misal teşkil edebilecek herhangi bir uygulama yoktu. Henüz ilâhî bir emir de gelmemişti. Hüküm yok diye esirleri geri de gönderemezlerdi; çünkü bu, geri döner dönmez yeniden savaş hazırlıklarına başlayacakları açıktan belli olan müşrik cephenin ekmeğine yağ sürmek anlamına gelirdi.

Onun için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), önce ashabını topladı ve onlarla, esirler konusunda atılacak adımları istişare etmeye başladı. Her şey, bir ilkti ve bugün atılacak adımlar, daha sonraları da kullanılacak birer metod olacaktı. Allah Resûlü (sallallahü aleyhi ve sellem):

– Şu esirler konusunda ne düşünüyorsunuz, diye soruyor; “Onların çoğu dünkü kardeşleriniz olsa da Allah (celle celâluhû), bugün onları sizin vereceğiniz karara muhtaç bıraktı.” diye ilave ediyordu.

Genel kanaat esirlerin, fidye karşılığında serbest bırakılmaları yönünde olmuştu. Fidye miktarı olarak o gün, dört bin ûkiyye tespit edilmişti. Yine de, esnek bir uygulama ortaya konuluyor ve bu miktarı bulamayanlara da müsamaha ile bakılarak bu rakam, daha aşağılara kadar çekilebiliyordu.

Bir de, hiçbir şeyleri olmayan fakir insanlar vardı; gönül, bunların da hürriyetlerini kazanmalarını istiyordu ve çok geçmeden buna da bir çare bulundu. Tespit edilen fidye bedelini ödeyecek gücü olmayanlar, Müslümanlardan on delikanlıya okuma yazma öğretecek ve buna karşılık hürriyetlerini elde edeceklerdi.

Buna rağmen, hem malı olmayan hem de okuma yazma öğretme imkânı bulunmayanlar da zorda bırakılmayacak ve onları da, bundan sonra Müslümanlığın aleyhinde konuşmamak ve aleyhte olanlara da yardım etmemek şartıyla serbest bırakılacaktı.

Rukiyye Validemizin Vefatı

Ramazan ayının yirmi üçüydü. Kervanı takip için yola çıkalı on gün olmuştu. Ancak bu on gün, her anı yeni sürprizlerle geçen bir on gündü. Bu on gün içinde ashab, sıkıştırılmış bir program gibi bir ömürde öğrenilip çözülemeyecek meselelerle karşılaşmış ve derslerini Muallim-i Ekmel’lerinden alarak benzeri problemlerle karşılaştıklarında nasıl davranmaları gerektiğini de yine O’ndan öğrenmişlerdi. Lütuf üstüne lütuflara mazhar olmuşlar ve üzerlerine ilâhî rahmetin sağanak olup yağdığını görmüşlerdi. Medine’den çıkarken kervana niyet ettikleri hâlde Allah (celle celâluhû), karşılarına Kureyş ordusunu çıkarmış ve cebrî olarak onlar da savaşın hakkını vermişler, şimdi de herkesin alkışladığı bir zaferle Medine’ye dönüyorlardı.

Ancak Medine'nin havasında bir burukluk vardı. Gerçi kendilerini karşılayıp Bedir'de elde edilen zaferi paylaşmak için yollara dökülmüşlerdi ama içlerinde Efendimiz'in kızı Rukiyye validemizin yokluğundan duydukları hüzün hâkimdi.

Meğer Rukiyye validemiz, Bedir'de zafer yazılırken Medine'de son nefesini vermiş, ashab da, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) gelinceye kadar onu toprağa emanet etmişti. Zeyd İbn Hârise'nin Medine'ye geldiği gün onlar, Cennetü'l-Bakî'de onun için son görevlerini yerine getirmekle meşgullerdi. Çünkü kervanı takip için yola çıkarken ağır hasta olan ve bu sebeple Efendimiz'in, yanında kalması için Hz. Osman'a izin verdiği Rukiyye validemiz hayata veda etmişti.

Cennetü'l-Bakî'ye doğru yaklaşan bir tekbir sesi duymuşlardı. Hz. Osman, müjdeli bir haber getirdiği belli olan bu sesin ne anlama geldiğini sordu. Daha sorusuna cevap almaya zaman kalmadan sesin sahibi çoktan yanlarına yaklaşmış ardı ardına tekbir getiriyordu.

Resûlullah'ın devesi Kasvâ üzerinde gelişini görünce bir anda yüzler Hz. Zeyd'e dönmüş ve vereceği haberi beklemeye başlamışlardı. Bir zaferden bahsediyordu. Allah (celle celâluhû), müşriklerin ileri gelenlerini Bedir'de yere sermiş ve Resûlü'ne de zafer ihsan etmişti. Ne yapacaklarını şaşırmışlardı; Bedir'deki zafere sevinmek mi, Resûlullah'ın yokluğunda toprağa verdikleri Rukiyye validemize üzülmek mi lazım!

Hem, Bedir'de zafer yazıldığına göre Resûlullah da çok yakında gelecekti. Peki, şimdi bu haberi Allah Resûlü'ne nasıl verecekler ve "Senin yokluğunda onu biz toprağa gömdük." diye nasıl söyleyeceklerdi!

Medine'de ayrı bir acı yaşanıyordu; daha önce erkek çocuklarının üçünü de kendi eliyle toprağa veren Efendiler Efendisi, kızlarını da kaybetmeye başlamıştı. Anlaşılan O, her fırsatta ebedi dostluğa yöneltiliyor ve zafer anlarında bile Allah (celle celâluhû) O'nun önüne, hüznünü artıracak yeni hüzün alanları çıkarıyor ve dünyada elde edilen hiçbir zaferden dolayı sevinmemesi gerektiğini söylüyordu.

Nihayet O da haberi almıştı; takdirin önüne geçilmezdi. Veren de O idi alan da. Rukiyye şimdi, dünya adına sıkıntılarından kurtulmuş ve annesi Hz. Hatice ile daha küçük yaşta vefat eden erkek kardeşlerinin yanına gitmişti. Nasıl olsa yolculuk devam ediyordu ve bugün geçici bir firak olsa da bir gün yine buluşacaklardı. Onun için kalktı ve Cennetü'l-Bakî'nin yolunu tuttu. Kızı Rukiyye validemizin mezarına gelmişti. Kalp mahzun olmuş, gözlere de yaş yürümüştü ve o gün Cennetü'l-Bakî'de Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), mübarek ellerini açıp uzun uzun dua edecekti.

Mekke'ye Ulaşan Acı Haber

Beri tarafta Mekke'ye acı haberi ilk ulaştıran kişi, Haysümân İbn İyâs olmuştu. Bu sırada Mekkeliler, Hıcr'da oturmuş muhabbet ediyorlardı. Onun, üstü başı dağılmış, korku dolu ve bitkin hâlde geldiğini görenler zaten gelişinden mesajı almışlardı:

– Ne o? Ne haber getirdin, diye soruyorlardı. Nereden başlayacağını şaşırmıştı Haysümân. Önce şunları sıralamaya başladı:

– Öldürüldü, diyordu. Utbe İbn Rebîa, Şeybe İbn Rebîa, Ebu'l-Hakem İbn Hişâm (Ebû Cehil), Ümeyye İbn Halef, Zem'a İbn Esved, Haccâc'ın iki oğlu Nebîh ve Münebbeh, Ebu'l-Bahterî İbn Hişâm.

Neredeyse herkesin ölüm haberini verecek gibi saymaya devam eden Haysümân'ın sözünü, meraktan çatlayacak seviyeye gelen Safvân İbn Ümeyye kesti ve:

– Vallahi de, bu adamın aklı yerinden uçup gitmiş! Kalbi de kalmamış! İsterseniz ona, bir de beni sorun bakalım; bana ne olmuş!

Etrafındaki adamlar gerçekten onu ciddiye almış ve Haysümân'a Safvân'a ne olduğunu sormaya başlamışlardı. O da, bir taraftan Hıcr'i göstererek:

– Aha, işte o şurada oturuyor, dedi ve ilave etti:

– Vallahi, onun babası da, kardeşi de öldürüldü!

Bir anlık, sanki Mekke'de hayat duruverdi! Anlaşılan Haysümân'ın aklı da kalbi de yerindeydi. Safvân'ı tanımış, tanımakla da kalmayıp babasıyla kardeşinin Bedir'de öldürüldüğünün haberini vermişti. Tam manasıyla Mekke buz kesmişti!

Getirdiği haberin doğruluk testini başarıyla veren Haysümân'ın etrafını sarmış, teker teker Bedir'de olup bitenlerin haberini almaya çalışıyorlardı. Aldıkları her haber, onlar için bir yıkım demekti. Mekke, gerçekten de ciğerparelerini feda etmişti, Lider konumundaki adamlarının neredeyse tamamı artık yaşamıyordu.

Kolay değildi; önde gelenlerin hemen hepsi burada ölmüştü. Dokuz yüz elli kişi arasından yetmiş tane askerini Bedir'de cansız bırakan Kureyş ordusu, yetmiş tanesini de Müslümanlara esir vererek hem de kaçarak geri dönmekteydi. Üstelik, ordu içinde birçok da yaralı bulunmaktaydı.

Yıllar önce Mekke'de ektiklerinin neticesini bugün görüyorlardı. Belki onların akıllarına bile gelmiyordu ama Efendiler Efendisi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem), namaz kılarken üzerine atılan deve işkembesi sonrasında ellerini açıp da yaptığı şu dua unutulacak gibi değildi:

– Allah'ım! Kureyş'i Sana havale ediyorum. Allah'ım! Kureyş'i Sana havale ediyorum. Allah'ım! Kureyş'i Sana havale ediyorum.

Allah'ım! Ebû Cehil'i de… Utbe İbn Ebî Rebîa'yı da… Şeybe İbn Ebî Rebîa'yı da...Velîd İbn Utbe'yi de… Ümeyye İbn Halef'i de… Ukbe İbn Ebî Muayt'ı da Sana havale ediyorum; onların hakkından Sen gelirsin ey

Allah'ım!

Ve… Peygamberini bu hâle getirip de hayatına kasteden, üzerine deve işkembesi atıp da karşısında katıla katıla gülen ve O'nun boynuna sarık sarıp da yerde sürüklemek isteyen bu adamların hepsi de Bedir'de takılıp kalmış, Allah Resûlü'nün Allah'a havale ettiği bu adamlardan geriye dönen bir kişi bile olmamıştı.

Ebû Leheb'in Ölümü

Bu sırada Ebû Leheb, elbisesini sürükleyerek Kâbe'ye doğru gelmekteydi. Geldi ve sırtını dayayarak bir kenara oturdu. Neredeyse sırtı, o sırada Zemzem kuyusunda çalışmakta olan Abbâs İbn Abdülmuttalib'in kölesi Ebû Râfi'in sırtına değmişti. Hz. Abbâs'ın hanımı Ümmü Fadl da orada bulunmaktaydı.

Aradan çok zaman geçmemişti ki, Bedir bozgununun haberini getiren Ebû Süfyân İbn Hâris'in geldiği görüldü. Onun gelişini görenler:

– İşte bakın, Ebû Süfyân İbn Hâris geliyor, diyerek ona işaret etmeye başlamışlardı.

Ortalıkta bir gariplik vardı; , sanki herkes bir şeyler biliyormuş da söyleyemiyormuşçasına bir hava hâkimdi. Bu arada Ebû Leheb, gelen şahsa seslendi:

– Hele şöyle yanıma bir gel bakalım yeğenim! Hayatıma yemin olsun ki, sende yeni haberler var gibi duruyorsun! İnsanların hâli nice oldu, gel de bana anlat!

O da, Ebû Leheb'in yanına yaklaşmış ve bir kenara çömelmişti. Meraklı nazarlar da onların etrafında toplanmış, konuşulacakları dikkatle bekliyordu.

Evet, Ebû Süfyân İbn Hâris çok şey anlatacaktı. Her tarafından hüzün dökülüyordu. Şunları sıraladı teker teker:

– Bizler, onlarla karşılaştığımızda, sanki boyunlarımızı kendi ellerimizle onlara uzattık ve onlar da, diledikleri gibi bizi öldürmeye, bizden istediklerini de esir almaya başladılar! Bunun yanında, ben kimseyi de kınamıyorum; çünkü bir de yeryüzü ile sema arasını dolduran devasa atlar üzerinde ve bembeyaz urbalar içinde öyle insanlarla karşılaştık ki, vallahi ne onlara karşı koymaya imkân vardı ne de hızlarına yetişmeye!

Daha İbn Hâris sözünü bitirmemişti ki, orada anlatılanlara kulak veren Ebû Râfî' heyecanına hâkim olamayıp kaldırdığı perdenin altından:

– Hiç şüphe yok ki onlar, vallahi de meleklerdir diye bağırıverdi.

Sözünü bitirir bitirmez de, şiddetli bir tokatla sarsılacaktı. Çünkü, zaten öfkeden nefret küpü hâline gelen Ebû Leheb, çileden çıkmış ve elinin tersiyle Ebû Râfî'e şiddetli bir tokat savurmuştu. Bununla da hırsına mâni olamayan

Ebû Leheb, tokatla birlikte yere yuvarlanan Ebû Râfî'in üzerine çullanacak ve ardı ardına darbelerine devam edecekti.

Hâlbuki Ebû Râfî', zayıf yapılı bir adamdı; Ebû Leheb gibi azgın bir din düşmanının bu kadar öfkesine muhatap olmak, onu oldukça hırpalamıştı. Artık o, yerde perişan vaziyette yatıyordu.

Bu durum, o ana kadar olanlara seyirci kalan Ümmü Fadl'ı harekete geçirecekti. Gitti ve eline geçirdiği bir çadır kazığını kaptığı gibi Ebû Leheb'in karşısına dikildi:

– Efendisi burada yok diye bir köleyi nasıl böyle dövebilirsin, diyordu. O da çok öfkelenmişti. Ebu Leheb'in öz kardeşi Abbâs'ın hanımıydı ve hızını alamayıp elindeki kazıkla birlikte Ebû Leheb'in kafasına şiddetle vurmaya başladı. Kafasından kanlar akıyordu. O da şaşırmıştı; akan kanları eliyle temizlerken neye uğradığını bilememenin şaşkınlığı her hâlinden okunuyordu.

Ancak bu darbeler, aynı zamanda onun sonunu hazırlayan ölüm darbeleriydi. Küfür adına beraber yürüyüp müşterek adım attığı arkadaşlarının yokluğunun üzerine bir de aldığı bu darbeler, onu hayattan bir hayli koparmıştı. Üzüntüden karalar bağlamıştı. Yedi gece sonra da Mekke halkı, Ebû Leheb'in ölüm haberini alacaktı. Küfür adına bir kale daha tarihe karışıyordu.

BEDİR SONRASINDAKİ GELİŞMELER

Bedir'de bir zafer kazanılmıştı ama bu işin Bedir'de nihayet bulmayacağı her hâlinden belliydi. Zira geri dönüp de kaçarken Mekkelilerin kini, gelirken duyduklarından daha az değildi. O günkü nüfus düşünüldüğünde yetmiş ölü ve bir o kadar da esir, hemen hemen her evde bir acının yaşandığını gösteriyordu. Bedir'e gelirken geri dönme eğilimi gösterenler bile şimdi İslâm ve Müslümanlara kin kusuyor ve en kısa zamanda intikamlarını alacaklarını söylüyorlardı. Bugünü görüp de acısını dindirinceye kadar rahat döşeği kendisine haram kılanlar, intikam alıncaya kadar ağıt yakıp mersiye söyleyeceğini ilan edenler ve bugünü yaşamadan yeni hiçbir şeye el sürmeyeceğine dair yemin edenler vardı.

Kısaca, daha Bedir'den dönerken yeniden gelmenin hesapları yapılmaya başlanmış ve bu işin burada kalmayacağına dair yeminler edilmişti.

Medine'de ise, Müslümanların Bedir'de kazandığı zaferden rahatsızlık duyanlar yok değildi; bunlar, Kureyş ordusunun galip gelmesini içten içe isteyen müşriklerle kendileri dışında bir başka gücün öne çıkmasını istemeyen hasetkâr Yahudilerdi. Aynı zamanda etraftaki kabileler de bu durumdan endişelenmeye, Medine'de kurulacak güçlü bir devletin yarın kendilerini de tehdit edeceğini düşünmeye başlamıştı.

Müslümanlar cihetinde ise durum tamamen farklıydı; onlar, Allah tarafından kendilerine bahşedilen bu zaferle, çeyrek asırdır yaşadıkları sıkıntılara bir nebze olsun son verildiğini görmüş ve bundan sonrası adına daha fazla kenetlenmişlerdi. Öyleyse bütün strateji, bu şartlar hesaba katılarak geliştirilmeliydi ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) de öyle yapacaktı.

İlk defa Ramazan orucu tutuluyordu ve birkaç gün sonra da bayramdı. Bu da bir ilk olacaktı. Derken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashab arasında oturmuş; onlara fıtır sadakasıyla ilgili hükümleri bildiriyordu. Bundan sonra küçük büyük, hür köle, erkek kadın hâli vakti yerinde olan her bir Müslüman için Ramazan bayramı öncesinde fıtır sadakası vermek vacipti.

Bu arada, zekâtla ilgili tamamlayıcı hükümler de gelmişti. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), onları da ashabıyla paylaşıp gereğini yapmalarını istiyordu.

Ardından da bayram müjdesini paylaşacaktı onlarla. Sevinç ve huzur günleriydi ve yine ilk defa, Allah Resûlü'nün arkasında saf tutacak ve bayram namazını kılacaklardı.

Yine bugünlerde, genç yeğen Hz. Ali ile Efendimiz'in son kızı Hz. Fâtıma'nın nikâhları kıyılmış ve sade bir velimeyle dünya evine girmişlerdi.

Bu arada, Ensâr'dan Ebu'd-Derdâ gelip Müslüman olmuştu.

Efendimiz'in damadı Ebu'l-Âs'ı serbest bırakırken kulağına eğilip de söylediği sözü herkes merak ediyordu. Bundan sonra bir müşrikle Allah Resûlü'nün kızı Zeyneb aynı yastığa baş koyamazdı ve o günden itibaren Ebu'l-Âs, Zeyneb validemizi Medine'ye gönderme hazırlıklarına başladı.

Bedir üzerinden yaklaşık bir ay geçmişti ki Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke'de hazır bekleyen kızı Zeyneb'i Medine'ye getirmek için Ensâr'dan bir arkadaşıyla birlikte Zeyd İbn Hârise'yi Mekke'ye gönderdi.

Arkadaşıyla birlikte Hz. Zeyd, çıkıp gidecek ve uzun uğraşlar, engelleme çabaları, günlerce devam eden bekleyişler ve maceralı bir yolculuk sonrasında Hz. Zeyneb'i alıp Medine'ye getirecekti.

Bu süre içinde Mekke ordusu, başlarında Ebû Süfyân olmak üzere Medine'ye kadar gelmiş, iki sahabeyi şehid edip bağ ve bahçeleri de yakarak kaçmışlardı. Un çuvallarından oluşan yüklerini dökerek daha hızlı kaçma niyetlerinden dolayı 'Sevîk Gazvesi' ünvanını alacak olan bu teşebbüs, Allah Resûlü ve ashab-ı kiramın takibiyle neticelenecekti.

Gatafan Gazvesi de bu süre içinde gerçekleşecekti. Bu gazveden dönerken Allah Resûlü'ne suikast girişiminde bulunulacak, ancak bu teşebbüs de sonuçsuz kalacaktı.

Fakat yine de Kureyş, huyundan vazgeçecek gibi gözükmüyordu.

Bir Suikast Girişimi

Bedir Savaşı'ndan oğlu Vehb İbn Umeyr Müslümanların elinde esir olan Umeyr İbn Vehb, Kâbe'de karşılaştığı Safvân İbn Ümeyye'ye dert yanacak ve Bedir'de aldıkları mağlubiyetin acısını dile getirecekti. O da dertliydi ve bunun üzerine Umeyr, Safvân'a şunları söyleyecekti:

– Allah'a yemin olsun ki, ödeme imkânı bulamadığım şu üzerimdeki borçlar ve benden sonra perişan olacaklarından endişe ettiğim çoluk çocuk olmasaydı vallahi de deveme biner ve Muhammed'i öldürmek için Medine'ye giderdim! Çünkü benim başıma ne gelmişse onlardan geldi; hâlâ oğlum onların elinde esir!

Safvân için böyle bir adam, bulunmaz fırsat demekti ve hemen ileri atıldı:

– Borçların benim borcum; onları ben öderim! Çoluk çocuğun da benim ailem sayılır; hayatta kaldıkları sürece onları kimseye muhtaç etmem ve elimde olan hiçbir şeyden onları mahrum kılmam!

Bir tarafta, bu işi yapmak isteyen ancak bunu yaparken hayatından olma durumunda arkada bırakacağı borçlarıyla ailesinin geçim sıkıntısına düşüreceğinden endişe duyan bir adam, diğer yanda ise onun bu endişelerini tamamen göğüsleyecek fedakâr bir destekçi! Anlaşmış görünüyorlardı. Göz göze gelecek ve birbirlerine bakacaklardı uzun uzun. Bu bakışlar, planlanan işin her ikisi tarafından da kabul gördüğünün göstergesiydi. Sonunda Umeyr, Safvân'a şunu tembih edecekti:

– Bu, aramızda kalsın! Ne senin yapacaklarını ne de benim hâlimi kimseye söyle!

– Tamam, söylemem, diye cevapladı Safvân. Mesele tamamdı ve işe koyulmak üzere oradan ayrıldılar.

Evine gelir gelmez yol hazırlıklarına başlayan Umeyr İbn Vehb, kılıcını keskinleştirip zehirleyerek düşündüğü suikasta hazır hâle getirecekti. Görünürde ise, esir olan oğlu Vehb'i kurtarmaya gidiyordu.

Derken yola koyuldu ve günler sonra Medine'ye geldi. Mescid-i Nebevî'nin önünde devesini çökertirken onun gelişini görüp de telaşlanan feraset sahibi Hz. Ömer, o sırada etrafında toplanıp da kendisinden Bedir zaferini dinleyenlere şunu söyleyecekti:

– Allah düşmanı köpek Umeyr! Mutlaka kötü bir şey için gelmiştir!

Bunu söylemesiyle ayağa kalkıp Mescid-i Nebevî'ye girmesi de bir olacaktı. Efendimiz'in huzuruna koşmuş ve O'na şöyle seslenmişti:

– Yâ Resûlullah! Şu Allah düşmanı Umeyr, kılıcını kuşanıp buraya gelmiş!

– Onun yanıma gelmesine izin ver, diye mukabelede bulundu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem).

Hz. Ömer'in hiç beklemediği bir izindi bu. Adam resmen kötü bir niyetle gelmişti; her hâlinden bu anlaşılıyordu ama Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri bu adamın huzuruna girmesine izin vermişti. Yapılacak bir şey yoktu; sadece daha ihtiyatlı davranmaları gerekiyordu.

Umeyr'e doğru yöneldi. Bu arada kılıcının askısından tutup kavramış ve etrafındaki Ensâr'a da:

– Bu pis adamın huzura girmesine müsaade edin; ancak gözünüzü de üzerinden ayırmayın. Çünkü bu, emin bir adam değildir, demeyi ihmal etmemişti.

Nihayet mescide girmişlerdi. Onların bu hâlini görünce Efendiler Efendisi:

– Onu bırak yâ Ömer, diye seslendi. Bu arada Umeyr'e de:

– Yaklaş, ey Umeyr, diyordu.

Bu arada Umeyr de, Efendimiz'e yaklaşmış ve:

– Hayırlı sabahlar, demişti. İçinde gizlediği niyetini aşikâr kılmamak için kendini zorluyordu.

Şefkat ve merhamet insanı Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), önce:

– Allah (celle celâluhû) bizi, senin selâmından daha hayırlı bir selâmla serfiraz kıldı ey Umeyr! Şüphesiz 'selâm', cennet ehlinin tahıyyesidir, buyurdu. Ardından da sordu:

– Seni buraya getiren şey de nedir ey Umeyr?

– Elinizin altındaki esir için geldim. Onun için ihsanınızı esirgemeyin, diye cevapladı Umeyr. Soruların ardı arkası kesilmiyordu ve Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri, izhar ettiği niyetiyle gizlediğinin arasındaki çelişkiyi ortaya koyan silahı sordu:

– Peki öyleyse boynunda asılı duran kılıcın hâli nedir?

Bu soru üzerine Umeyr:

– Allah kahretsin bu kılıcı da! Bundan başka elimizde ne kaldı ki, diyebildi. Bunu söylerken, ikna edici bir şey söyleyemediğinin farkındaydı. Her gelen soru, foyasını meydana çıkarmaya matuftu. Sanki Efendimiz'in olup bitenlerin hepsinden haberi var gibiydi. Geldiğinden beri Eendimiz'den kaçırmaya çalıştığı gözlerini kaldırıp da yüzüne bakmak istedi Umeyr. O (sallallahu aleyhi ve sellem) da kendisine bakıyordu. Bir aralık göz göze geldiler ve "Bütün bunları bir kenara koy ve Ben sana söylemeden önce sen Bana esas niyetini söyle." dercesine yine sordu:

– Bana doğruyu söyle! Sen buraya hangi niyetle geldin?

– Bundan başka bir niyetim yok; bunun için geldim, diyebildi. Kendi kendini ele veremezdi ya! Ancak köşeye sıkıştığını hissediyordu. Bu sırada Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), olanca heybetiyle konuşmaya başlamıştı:

– Hayır! Sen ve Safvân İbn Ümeyye, Hıcr'da oturdunuz ve Bedir kuyularında ölen Kureyş hakkında konuştunuz. Sonra sen: "Şayet benim borçlarım ve çoluk çocuğum olmasaydı gider ve Muhammed'i öldürürdüm." dedin ve bunun üzerine de Safvân, Beni öldürmen karşılığında, borçlarınla ailenin geçimini üstüne aldı. Ancak unutma ki Allah (celle celâluhû), seninle bunun arasına engel koyacak ve sana bunu yaptırmayacak!

Dizlerinin bağı çözülüvermişti Umeyre'nin. Renkten renge giriyordu. Nasıl olur da bir adam, beş yüz kilometrelik bir mesafede ve başka kimsenin olmadığı bir yerde konuşulanları aynen duyup aktarabilir ve içinde gizlediği her şeyden haberdar olabilirdi! Bunu söylese söylese Safvân söyleyebilirdi; çünkü ondan başka bu konuşmaya şahit olan kimse yoktu. O ise, bu konuda kendisinden daha hırslıydı. Zaten yapacağı bu iş karşılığında borçlarını üstlenip ailesinin hayat boyu geçimini tekeffül etmesi de bunu gösteriyordu. Yok… Yok… Bunu bir beşerin yapma imkân ve ihtimali yoktu! Öyleyse tek

bir seçenek kalıyordu. Yelkenlerini indiren Umeyr, mahcup bir eda ile Allah Resûlü'ne döndü ve şunları söylemeye başladı:

– Ben şehâdet ederim ki Sen, Resûlullah'sın! Biz Sana, semadan getirdiğin haberler ve Sana gelen vahiyler konusunda hep yalan söyledik yâ Resûlullah! Bu, sadece benimle Safvân'ın bildiği bir işti; vallahi de bunu Sana, Allah'tan başkasının bildirmesine imkân yoktur! Beni İslâm'a hidâyet eden ve bu yolla da olsa beni kendisine sevk eden O Allah'a hamd olsun! Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve Resûlüh.

Başta Hz. Ömer olmak üzere etrafta toplanıp da olup bitenleri seyreden ashab şaşkınlık içindeydi. Gelirken her hâlinden şer akan bir adam nasıl olmuştu da, güneş görmüş buz gibi eriyip bal mumu hâline gelivermişti! Resûlullah farkıydı bu ve Resûlullah bu hâliyle de ders veriyordu. Demek ki, insanları öldürüp bir kenara atmak çok kolaydı; önemli olan, Umeyr gibi en katı olanlarını bile İslâm'ın engin atmosferinde eritip topluma yeni bir fert olarak kazandırabilmekti. Öyle bir hayat ortaya konulmalıydı ki, bedenini ortadan kaldırmak için bütün hazırlıklarını tamamlayıp da huzura gelenler, bu huzurdan nasipsiz geri dönmemeli ve dönerken de, gelişlerinden çok farklı olabilmeliydi!

Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına dönmüş, Umeyr için şunları söylüyordu:

– Kardeşinize dinini öğrenme konusunda yardım edin! Ona Kur'ân öğretin ve esirini de serbest bırakın!

Bütün bunlar Medine'de olup biterken Safvân, Mekke'de durmuş insanlara şunları söylüyordu:

– Çok yakında size, Bedir gününden bu yana yaşadığınız acılı günleri unutturacak kadar önemli ve büyük bir müjde gelecek!

Bir taraftan da, Medine'den gelen herkese Umeyr'i soruyor ve bu müjdeli haberi Mekke'de paylaşabilmek için can atıyordu. Derken, birisi gelmiş ve Umeyr'in Medine'de Müslüman olduğu haberini vermişti Safvân'a. Hayatının şokunu yaşıyordu; nasıl olur da bir adam, öldürmek için bu kadar riske girdiği birisinin dizinin dibinde teslim olur ve bütün ideallerinden vazgeçebilirdi! Şayet bu haber doğruysa, insanlar arasına hangi yüzle çıkıp, "Size vereceğim müjde şu idi." diyebilirdi!

Yemin billâh edip etrafındakilerle Umeyr'e olan kızgınlığını paylaşıyordu. Onunla bir daha asla konuşmayacak ve bundan sonra ona, malından zırnık bile koklatmayacaktı!

BEKLENEN GELİŞME

Hicretin üzerinden üç yıl geçmişti ve Şevval ayının bir Perşembe günüydü. Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem), Kuba'da bulunduğu bir sırada Hz. Abbâs'ın gönderdiği mektup eline ulaşmış ve mektubu kendisine okuyan Übeyy İbn Ka'b'ı dinledikten sonra bunu gizli tutmalarını söyleyerek Sa'd İbn Rebî'in yanına gitmişti.

Meğer etraftaki kabilelerden de destek alan Kureyş, Bedir'de aldığı ağır yarayı sarıp Müslümanlardan intikam alabilmek için hazırlığını yaptığı orduyla Mekke'den hareket etmiş, son bir hamleyle kesin çözüm alabilmek için Medine'ye doğru ilerliyordu. Hatta bu ordu için Kureyş, Bedir öncesinde Şam'a gidip de gelen Ebû Süfyân kervanındaki mallarını himmet edip hazırlanacak ordu için vermiş ve Medine'den intikam alabilmek için bu orduya daha başka katkılarda da bulunmuştu. Konuyu haber veren Cibril'in getirdiği âyette şu bilgi verilecekti:

– Şüphesiz ki o kâfirler, Allah yolundan insanları geri çevirmek için mallarını infak ediyorlar. Gerçi onu infak edecekler ama bu, yine de onların aleyhine cereyan edip yürek yakan bir hicrana dönüşecek ve mağlup olacaklar.

Bu haber üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), önce farklı yönlere ashabından bazılarını göndererek üzerlerine gelen Mekke ordusuna ait haberlerin hiç atlamadan kendisine ulaştırılmasını istemişti.

Durumun nezaketine binaen Sa'd İbn Muâz, Üseyd İbn Hudayr ve Sa'd İbn Ubâde gibi sahabîler, Efendimiz'in etrafında silahlarını almış, namaz kılarken bile silahlarını yanlarından ayırmadan nöbet tutuyorlardı.

Mekke Ordusu

Mekke ordusunun üç bin kişi olduğu ve ordunun içinde etraftaki kabilelerin de katkılarının bulunduğu haberleri gelmişti. Hatta Hz.

Hanzala'nın babası Âmir gibi Medine'den bile gidip bu orduya katılan birçok insan vardı. Üç bin deve ve iki yüz at üzerinde geliyorlardı. Orduya Ebû Süfyân kumanda ediyordu. Atlıların komutanı ise Hâlid İbn Velîd idi; Ebû Cehil'in oğlu İkrime de ona yardımcı oluyordu.

Savaşta kendilerini coşturup cesaretlendirmek için yanlarına kadınlarını da almışlardı. Bilhassa ileri gelenlerin kendi hanımları da beraberlerinde geliyorlardı. Maksatları da, iffet ve namuslarına halel gelmemesi için savaşta geri dönüp askerin kaçmasını önlemekti. Zira her ne kadar kendilerinden emin olsalar da işin olumsuz taraflarını da akıllarından çıkaramıyorlardı.

Kısaca Mekke ordusu, savaş için gerekli olan bütün imkânları bir araya getirmiş, öylece Medine'ye yürüyordu.

Ebvâ'ya geldiklerinde, babası dâhil en yakınlarını Bedir'de kaybeden Ebû Süfyân'ın hanımı Hind Binti Utbe, Efendimiz'in annesinin kabrini açıp parçalamak istemiş ancak bunun bir âdet olacağı ve bundan sonra kendi mezarlarına da böyle şeyler yapılacağı korkusuyla Kureyş buna izin vermemişti.

Bilhassa Hind gibi Bedir'de canı yananlar, askerleri coşturmak için şiirler okuyor ve Medine'ye doğru yaklaşırken orduyu zinde tutmak istiyorlardı.

Ashabla İstişare

Mekke ordusu Uhud yakınlarına kadar gelmişti. Uhud demek Medine demekti; büyük bir debdebe ve ihtişamla buraya gelen Mekke ordusu Medine'yi yerle bir etme hırsıyla Uhud'da bekliyordu.

Ashabdan ileri gelenler bir araya gelmişti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onlarla istişare ediyordu. Zira bu, Bedir'den daha farklı bir gelişmeydi. Gerçi Bedir'e giderken de benzeri bir istişare gerçekleşmiş ve, herkesin kabullendiği müşterek bir karar çıkmıştı. Bugün de öyle olmalıydı. Çünkü Cibril'in getirdiği âyet, Efendimiz'in ashabıyla istişare yapması gerektiğini emrediyor ve meseleyi topluma mâl etmenin en etkin yolunun bu olduğunu söylüyordu.

Önce Mekke ordusunun haberleri konuldu ortaya. Bir realiteydi ve üç binlik bir kuvvet geliyordu üzerlerine. Ancak bilhassa Bedir'e katılıp da orada zafer yaşayamayan veya Bedir'den sonra Müslüman olan heyecan dolu sahabe, onlarla yeniden çarpışıp haklarından geleceklerini söylüyorlardı.

O (sallallahu aleyhi ve sellem), ise, Medine dışına çıkmamak gerektiğini ve şehri, içeride kalarak korumanın daha uygun olduğunu düşünüyordu. Zira bir rüya görmüş ve gördüğü bu rüyayı da cuma sabahı ashabıyla şöyle paylaşmıştı:

– Vallahi Ben, bazı şeyler gördüm ki, inşallah hayırlı olur. Bazı hayvanların boğazlandığını, kılıcımın kabzasında bir gedik ve elimi sağlam bir zırhın içine soktuğumu gördüm!

O'nun her hâlini hayatına rehber yapmak isteyenler bu rüyanın tevilini sorduklarında da Efendimiz, boğazlanan hayvanların ashabından bazılarının şehit olacakları; kılıcının kabzasındaki gediğin, kendi başına gelecek bir musibet ve en yakınlarından birisinin şehâdeti; sağlam zırhı da Medine'ye sığınmak gerektiği şeklinde yorumlamıştı. Onun için reyini de, Medine'de kalıp müdafaa yapmaları gerektiği şeklinde izhar etmişti. Belki de, düşman şehre girdiğinde onları sokak aralarında yakalar, kuvvetlerini sokaklar arasında bölerek düşmanı daha kolay teslim alırız ve kadınlar da en azından çatılardan bize yardım ederler, diye düşünüyordu. Sahabe ise:

– Yâ Resûlullah! Bizler zaten böyle bir günü bekliyor ve Allah'a dua ediyorduk. Şimdi O bize, böyle bir fırsat verdi ve kendimizi ortaya koyma imkânını ayağımıza getirdi. Düşmanla vuruşmak için dışarı çıkalım yâ Resûlullah! Dışarı çıkıp vuruşalım ki, bizim kendilerinden korktuğumuzu sanıp da cesaretlenmesinler, diyordu.

Ensâr ve Muhâcirlerin ileri gelenleri bu heyecanlı çıkışa katılmadıklarını ve Resûlullah ne derse onun yapılmasının daha iyi olacağını söylüyorlardı. Ancak galip düşünce, gençlerle Bedir'de savaşma fırsatını kaçıranların oluşturduğu hava üzerinde yoğunlaşıyordu. Bilhassa Abdullah İbn Übeyy, gidişattan oldukça rahatsızdı ve her hâlükârda savaşılmaması gerektiği konusunda ısrar ediyordu.

Bu bir istişareydi ve Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de, Allah'ın emri olan istişareyi ashabı arasında yerleştirmek istiyordu. O (sallallahu aleyhi ve sellem) bir peygamberdi ama ağırlıklı görüş, savaşı Medine dışında yapma şeklinde tecelli edince ashabın genelinin fikrine riâyet ederek Mekke ordusunu şehrin dışında karşılama kararı aldı.

Artık Medine'de hummalı bir süreç başlamış oluyordu. Zira cuma günü sabah namazı kılındığı andan itibaren Medine'deki tek konu, nefeslerini bile duymaya başladıkları Mekke ordusu karşısında nasıl bir mukabelede bulunulacağı idi. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de her fırsatı değerlendiriyor ve ashabı Medine'yi savunma konusunda teşvik ediyordu.

Tabii olarak cuma namazının da konusu bu karşılaşmaydı. Efendimiz, hutbelerinde iman konusu üzerinde duruyor, sabır ve temkinle hareket ettikleri takdirde Allah'ın nusretinin yine kendileriyle birlikte olacağını anlatıp ashabını, vicdanlarına seslenerek vatanlarını koruma konusunda teşvik ediyordu.

Bir taraftan da hazırlıklar devam ediyordu. Ashabda bayram havası vardı. Uhud'a düğüne gidercesine bir heyecan içine girmişler ve Allah davasına isyan bayrağı çekip de Uhud'a kadar gelen kin tüccarlarına hadlerini bildirmek için can atıyorlardı.

Kararlılık

İkindi namazını müteakiben Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yanında Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer olduğu hâlde hücre-i saadetlerine girdi. Belli ki, zırhını giyip kılıcını da alarak ashabı arasına çıkacak ve Uhud'a gidecek ordunun önündeki yerini alacaktı. İnsanlar, hücre-i saadetleri ile minber-i şerifleri arasında toplanmış bekleşiyorlardı.

O'nun ifadelerindeki teenniyi, mübarek yüzlerindeki manzarayı, gördüğü rüyayı ve ashabın ısrarını değerlendiren Sa'd İbn Muâz ve Üseyd İbn Hudayr gibi sahabîler:

– O'nun üzerine semadan vahiy inip durduğu hâlde sizler, Resûlullah'ı savaşı dışarıya çıkarak yapma konusunda zorladınız! Gelin, bu ısrarınızdan vazgeçin ve işi O'na bırakın; O size ne emrederse onu yapın, diyorlardı.

Onlar dışarıda bunları konuşurken üzerine zırh üstüne zırh giymiş, sarığını sarmış ve bir eline kalkanını alıp kılıcını da kuşanmış olarak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kapıda beliriverdi. Sa'd İbn Muâz ve Üseyd İbn Hudayr'ın ikazları neticesinde meseleyi yeniden düşünmeye başlayan sahabede büyük bir pişmanlık hâkimdi. Başlarındaki peygamberin dediklerine muhalefet etmek, O'na bu kadar yakın olanlar açısından arkası gelmez başka sıkıntıları da beraberinde getirirdi. Zira 'mukarrabîn' konumundaki şahısların atacağı her bir yanlış adım, başka yanlışlara davetiye çıkarmak anlamına gelmekteydi. Boyunlarını bükmüş şöyle diyorlardı:

– Yâ Resûlullah! Seni bizler zorladık; hâlbuki Sana muhalefet edip bunu yapmak bize yakışmazdı. Medine'de kalmak dâhil Sen dilediğini yap yâ Resûlullah!

Ashabının pişmanlığını gören Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bekledikleri gibi geri dönmek yerine onlara şunu söyleyecekti:

– Daha önce bunu Ben isterken sizler 'hayır' diyordunuz. Zırhını giydikten sonra artık, düşmanıyla arasındaki hükmü Allah verinceye kadar bir Nebi'ye onu çıkarmak yakışmaz! Artık Allah'ın sizin için takdir ettiği şeye bakın ve O'nun buyruklarına tâbi olun. Haydi, Allah'ın adıyla düşün yola! Sabrettiğiniz sürece zafer sizin olacaktır!

Anlaşılan, işin başında bulunanların böylesine kritik noktalarda kararlı olması, bu noktadan sonra elde edilmesi muhtemel faydalardan daha önemliydi ve Efendimiz de ashabına bunu fiilen göstermek istiyordu. Çünkü Allah (celle celâluhû) O'na:

– İstişare ile karar verip azmettiğinde, Allah'a güven ve O'na tevekkül et, buyurmuştu. Aynı zamanda istişare kararını yine istişare meclisinde almak gerekiyordu. Şimdi ise, kararlılığın gösterilmesi gerektiği bir zeminde bulunuyorlardı.

Geri Çevrilen Gençler

Allah Resûlü, Bedir'e çıkarken yaptığı gibi bu arada gözüne küçük gözüken gençleri geri çevirmek istemişti. Abdullah İbn Ömer, Üsâme İbn Zeyd, Üseyd İbn Zuheyr, Zeyd İbn Sâbit, Zeyd İbn Erkam, Arâbe İbn Evs, Amr İbn Hazm ve Ebû Saîdi'l-Hudrî gibi gençler o gün geri çevrilenlerdendi. Mekke müşrikleriyle vuruşmayı candan isteyen bu gençler büyük bir hüzün yudumluyorlardı.

Geri çevrilenler sadece bu gençler değildi; Medine'yi birlikte müdafaa etme sözü aldığı hâlde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Medine'nin diğer sakinleri Yahudi ve Arap müşriklerinden kendileriyle birlikte savaşma talebinde bulunmayacak, hatta gönüllü olarak yola çıkanları da geri çevirecekti. Zira bu, küfürle imanın bir mücadelesiydi ve böylesine bir savaşta, dinamizmini imandan alan gönül insanları muzaffer olabilirdi. Bunun için Şeyheyn denilen yere geldiklerinde, iyi giyimli ve nizami bir grubun kendilerine doğru geldiğini görünce bunların kimler olduğunu soracak ve henüz Müslüman olmayan bir grup olduklarını öğrenince de:

– Ehl-i şirke karşı ehl-i şirkten yardım almak olmaz, buyurarak iman davasında sadece mü'minlerle birlikte mücadele etmek gerektiğini söyleyecekti.

O gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabını üç gruba ayırmıştı. Muhâcirlerin sancağını Hz. Ali, Evs'in sancağını Üseyd İbn Hudayr ve Hazreç'in sancağını ise Hubâb İbn Münzir taşıyordu.

Medine'de vekil olarak yine Abdullah İbn Ümmi Mektûm bırakılmıştı. Yaklaşık bin kişilerdi. Bunlardan sadece yüz tanesi zırhlı idi. Süvarilerin başında Zübeyr İbn Avvâm, zırhsız olduğu hâlde Uhud'a koşanların başında ise Hz. Hamza vardı. Bedir'de olduğu gibi yine düşmanın üçte biri kadar bir güce sahiplerdi. Ancak onlar, ne bu güçten ne de ölümden korkuyorlardı! Şehâdet onlar için ulaşılmaz bir hedefti.

Akşam vakti olduğunda Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabıyla birlikte Uhud'a gelmişti. Bilâl'in ezanıyla birlikte akşam ve yatsı namazlarını cemaatle burada kılacaklardı.

Efendimiz, her savaşında farklı bir taktik ortaya koyuyordu. Çünkü Mekke ordusu, Bedir'deki taktiği de kendince çözmeye çalışmış ve hazırlıklarını bu minval üzere yapmıştı. Onun için Uhud, strateji açısından Bedir'den daha farklı olacaktı. Bununla Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), düşmanlarının sürekli önünde yürüdüğünü gösteriyor ve böylelikle gündemi belirleyen, sürekli O (sallallahu aleyhi ve sellem) oluyordu. İnsanların gönüllerine hitap ediyor ve belli ki ashabının, her yönüyle işin içinde olmasını hedefliyordu.

Münafıkların Ayrılışı

Günlerden yine cumartesiydi. Uhud meydanında güneş doğmadan önce yine Bilâl'in yanık sesi duyuldu; Allah Resûlü'nün arkasında sabah namazını kılacaklardı. Ordu içinde bir hareketlilik göze çarpıyordu. Çok geçmeden bu hareketliliğin sebebi de anlaşılacaktı. Abdullah İbn Übeyy İbn Selûl ile birlikte yaklaşık üç yüz kişi geri dönüyordu. Buna göre, karşı tarafın üç bin tekmil askerle geldiği Uhud'da ashabın her biri en az beş kişiyle mücadele edecek demekti. Müslümanları içeriden vurmanın ayrı bir adıydı bu ve mü'minler arasındaki kuvve-i maneviyeyi sarsmayı hedefliyordu. Ayrılırken de:

– Beni hiç dinlemeden ve çoluk çocuğun aklına uyarak savaşa çıkıyor! Kendimizi niçin öldürdüğümüzü bilmeden nereye sevk edildiğimizi bilmiyoruz, diye sözde tepki gösteriyorlardı.

Belli ki Allah (celle celâluhû), âlemlere rahmet olarak gönderdiği ahir zaman Nebi'sinin yanında böylesine ikiyüzlü insanların olmasını murad etmiyor ve daha büyük sıkıntılara kapı aralamamak için daha işin başında onlarla yolunu ayırıyordu. Zira O'nun atıyyelerini ancak matıyyeleri taşıyabilir ve böylesine önemli bir dönemeçte ancak O'na samimi yönelen kullar bu yükün altına girebilirdi.

Abdullah İbn Harâm, onların arkasından gidecek ve şöyle seslenecekti:

– Ey kavmim! Allah için sizi uyarıyorum; tam düşmanla karşılaşmışken, Nebi'nizi yalnız bırakmak suretiyle kendinizi ve kavminizi rezil ve rüsva etmeyin. Ey kavmim! Gelin; ya Allah yolunda savaşın ya da müdafaada bulunun!

Ancak onların, ne bu mesaja kulak verecek hâlleri ne de muhtevadaki derinlikten anlayacak idrakleri vardı. Arkalarını dönüp hak beyana kulak vermek bir tarafa, kendilerine seslenen Abdullah İbn Harâm'a:

– Eğer bizler savaşmayı bilseydik, sizi onlara teslim etmezdik; zaten savaş olacağını da sanmıyoruz! Sen de bizi dinlersen mutlaka bizimle birlikte geri dönersin, diyor ve kendilerince akıl veriyorlardı. Onların bu akıl almaz tavırlarını ve ıslah olmaz niyetlerini gören Hz. Abdullah ise şöyle seslenecekti:

– Sizi gidi Allah düşmanları! Bundan öte daha ben ne yapabilirim ki? Hiç Allah, Nebî'sini size muhtaç bırakır mı?

Onların böyle kritik bir noktada ayrılıp gitmeleri ashab arasında da farklı fikirlerin ortaya çıkmasını netice vermişti. Bir kısmı onları, 'öldürülmesi gereken insanlar' olarak görürken diğer bir kısmı ise buna katılmıyordu. Bilhassa Benû Selime ve Benû Hârise kabileleri neredeyse birbirine girecekti.

Meseleye son noktayı yine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) koyuyordu:

– Uhud’a gelme meselesi, iyi ve güzel olduğu kadar aynı zamanda bir eleme meselesidir; altın ve gümüşteki tortunun ateşle bir kenara atıldığı gibi o da kalıntı ve tortuyu arındırıp temizler.

Hatta Ensâr’dan bazıları, Abdullah İbn Übey İbn Selûl’ün üç yüz kişiyle birlikte Uhud’dan ayrılmasının ardından huzura gelerek Efendimiz’e, Medine Yahudileri arasında müttefik olanlardan yardım isteme arzusu izhar etmeleri üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Bizim onlara ihtiyacımız yok, diyerek tepki gösterecek ve gelirken gösterdiği tavrı burada da sürdürerek, Uhud gibi bir er meydanında sadece müminlerden oluşan bir ordunun daha uygun olacağını ifade edecekti.

Uhud’daki Hutbe

Bundan sonra da yüzü Medine’ye gelecek şekilde konuşlanacak ve sırtını da Uhud dağına verecekti. Neredeyse sabah vakti çıkmak üzereydi ve orada ashabıyla birlikte sabah namazını kıldılar.

Sonra da ashabına döndü ve uzun uzun konuştu onlarla. Savaş başlamadan önceki son hutbesiydi bu. Allah’ın kitabına uyarak helali helal, haramı da haram bilmeyi tavsiye ediyor, sabır ve temkine vurgu yapıyordu. Birlik ve beraberlik konusuna da ayrıca değinen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hayatta iken dikkat edilmesi gereken hususlardan ölüm sonrasında karşılaşılacak manzaralara kadar birçok konuyu ashabıyla paylaşıyor ve onları düşman konusunda daha dikkatli olmaya davet ediyordu. Ashabından savaş vaziyeti almalarını istiyor ve sağa sola yürüyerek safları bizzat kendisi hizaya sokuyordu. Artık ordu, her yönüyle hazırdı ve Allah Resûlü’nden son bir uyarı daha geldi:

– Ben savaşma izni vermedikçe hiç kimse savaşa başlamasın!

Bu arada elli kadar okçu seçmiş ve başlarına Abdullah İbn Cübeyr’i komutan tayin ederek sıkı sıkı şunları tembih etmişti:

– Şu atlıları bizden uzak tutun; arkamızdan gelip bizi kuşatamasınlar! Zafer bizim lehimize tecelli etmiş olsa bile sizler yerinizde kalın! Sakın sizin taraftan bir saldırıya maruz kalmayalım; yerinize gidin ve oradan asla ayrılmayın! Onları tamamen bozguna uğrattığımızı ve askerlerinin arasına kadar girdiğimizi bile görseniz yerinizden kıpırdamayın! Başımıza kuşların üşüştüğünü ve etlerimizi parçalamaya başladıklarını bile görseniz, Ben size haber gönderinceye kadar sakın yerinizden ayrılmayın! Öldürüldüğümüzü görseniz; gelip bize yardım etmeye, müdafaa edip destek olmaya kalkışmayın! Aksine onlara ok atın; çünkü atlar, kendilerine ok atılırken ilerleyemez! Ve unutmayın ki sizler yerinizde kaldığınız sürece galip olan taraf mutlaka biz olacağız.

Mekke Ordusunun Durumu ve İlk Kıvılcım

Mekke ordusu zaten hazırlıklıydı ve kendilerine duydukları aşırı güvenle Uhud'a kadar gelmişlerdi. İki yüz atlıyla birlikte Hâlid İbn Velîd sağ tarafı tutmuş bekliyordu. Zaten Efendimiz'in de okçulara seslenirken dikkat çektiği atlılar işte bunlardı. Ordunun sol tarafı ise, Ebû Cehil'in oğlu İkrime'ye emanetti. Piyadelerin başında Safvân İbn Ümeyye, okçuların önünde de Abdulah İbn Ebî Rebîa bulunuyordu. Sancağı ise Talha İbn Ebî Talha taşıyordu.

Uhud'daki gerginliğin had safhada olduğu bir sırada, Medine'den elli adamıyla birlikte Mekke'ye kadar giden ve oradan müşrik ordusuna katılarak Medine'ye saldırmak için gelen Hz. Hanzala'nın babası Ebû Âmir, adamlarından elli kişiyle birlikte saldırmaya başladı. Bu esnada kendisini de tanıtıyor ve:

– Ey Evs topluluğu, diye bağırıyordu. Kendilerine saldıranın Ebû Âmir olduğunu görenler de:

– Hay Allah gözlerini kör edesice fâsık, diye tepki verecekler ve böylelikle savaş da başlamış olacaktı.

Bu ilk kıvılcımla birlikte savaş ateşi de tutuşmuş ve artık Kureyş ordusunda bulunan kadınların sesleri de duyulmaya başlamıştı; şiir ve neşideler okuyarak askerleri Müslümanlara karşı teşvik ediyor, def çalıp dümbelek vurarak çığırtkanlık yapıyorlardı!

Onların bu durumlarına muttali olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle dua edecekti:

– Allah'ım! Ancak Senin adınla hamle yapıp hücum eder ve yine ancak Senin adınla düşmanın üzerine yürürüm; Benim düşmanla yaka paça olmam ancak Senin içindir! Benim yegâne dayanağım Sen'sin ve Sen ne güzel vekilsin!

Ümmetin Havarîsi

Nihayet müşrikler arasından biri çıkmış, kendisiyle mübâreze yapacak bir yiğit istiyordu. İnsanlar onun heybetli duruşunu görünce, belli ki biraz çekinmişlerdi. Boz devesinin üzerinde bekleyen adam sözünü ikinci, arkasından da üçüncü kez tekrarladı. Nihayet bir anlık geçici tevakkuftan sonra Hz. Zübeyr ileri atıldı. O kadar hızlı hareket ediyordu ki, arkasından bakanlar onun hareketlerini takip edemez olmuşlardı.

Devesinin üzerinde meydan okuyan müşrikin yanına gelir gelmez, avına atlayan aslanlar gibi devenin üzerine atıldı. Görülmedik bir manzaraydı; mübâreze devenin üzerinde devam ediyordu. Adamı öylesine yakalamıştı ki, elindeki kılıcı sallamasına bile müsaade etmiyordu. Onların bu durumunu

uzaktan seyreden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Sırtı yere yakın olan öldürülecek, buyurdu. Nazarlar yeniden devenin üzerine yöneldi. Sırtı yere yakın olan adam müşrikti. Rahat bir nefes almışlardı. Çok geçmeden Hz. Zübeyr, devesinden aşağıya indirdiği müşrike son darbeyi de indirdi ve adamı cansız yere seriverdi. İşini bitirip de huzura gelirken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), şefkat dolu gözlerle onu süzdü ve:

– Her nebinin bir havarîsi vardır; Benim havarîm de Zübeyr'dir, buyurdu.

Ardından da ashab-ı kiram hazretlerine döndü. Bakışlarında, dikkat etmeleri gereken bir noktayı hatırlatma hassasiyeti gizliydi ve onlara şunu söyledi:

– Şayet bu mübârezeye Zübeyr çıkmasaydı, adamın davetine icabet edip mübârezeye Ben çıkacaktım.

Mekke Ordusunun Hezimeti

Önce sancaktarlar düşüyordu; düşen her sancaktarın yerine bir yenisi geliyordu ama aynı kader onlar için de söz konusuydu. O gün Uhud'da, aynı aileden ardı ardına yedi tane sancaktar can vermişti.

Sancağı taşıma işi şimdi kadınlara kalmıştı. Müşrik ordusu, peş peşe bozgun yaşıyordu. Sancağı her eline alıp kaldıranın boynu yere düşünce, artık aralarında onu kaldıracak yüreği taşıyan bir adam kalmamış, bunu gören arka saflardaki kadınlardan Amra Binti Alkame yerdeki sancağı alıp dalgalandırmak istemişti.

Ancak iş işten çoktan geçmişti. O sancağın kalkmasının artık bir anlamı kalmamıştı. Çözülme çoktan başlamıştı. Kaçan müşrik askerleri durdurmak için müşrik kadınlar kendilerini parçalıyorlardı ama bunun bir faydası olmayacaktı. Bilhassa Ebû Süfyân'ın hanımı Hind, kadınlar gibi korkarak kaçan müşriklere çıkışıyor ve onları durdurmak için kendini siper ediyordu.

İkide bir yere düşen sadece sancak da değildi; Amra Binti Alkame'nin onu alıp kaldıracağı ana kadar müşriklerin arasında birçok insan yere cansız düşmüş ve bir daha da kalkamamıştı.

Artık Müslümanlara, kaçan müşrikleri takip edip kovalamak kalmıştı. Allah (celle celâluhû), İslâm adına yeni bir zafer daha nasip ediyordu.

Emre İtaatteki İnceliğin Korunamadığı An

O gün Mekke ordusunun süvarileri, ardı ardına üç kez saldırmış ve her birinde de okçuların hücumuyla geri püskürtülmüştü. Gerçekten atlar, üzerlerine yağan ok yağmuruna karşı yürüyemiyordu. Efendimiz'in hassasiyetle ve ısrarla üzerinde durup elli okçuyu uyarmasının hikmeti şimdi

daha iyi anlaşılıyordu.

Ancak müşriklerin hezimet yaşayıp da kaçmaya başlamaları, okçular tepesinde fikir ayrılıklarına sebebiyet vermeye başlamıştı. Gidişatı gören bir kısım okçu, arkadaşlarına şöyle sesleniyordu:

– Ey cemaat! Haydi ganimet… Ganimet! Allah (celle celâluhû), düşmanı hezimete uğratmışken sizler, hiçbir şey yapmadan burada niye duruyorsunuz ki? İşte bakın, kardeşleriniz üstün geldi ve müşrikleri hezimete uğrattı! Öyleyse sizler de müşriklerin peşine takılın ve kardeşlerinizle birlikte ganimet toplamaya başlayın!

Bu sözler, Uhud'un ilk perdesindeki kırılma noktasını ifade ediyordu. Emr-i Nebevî'nin sonundaki espriyi unutmuş gözüküyorlardı. Belli ki onu, savaşın sonuna kadar burada sebat edin şeklinde yorumlamışlardı. Hâlbuki Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), kendisinden talimat gelinceye kadar ayrılmamaları gerektiğini ısrarla söylemiş ve daha işin başındayken dikkatlerini bu noktaya çekmişti.

Açıkça bu, cephede bir gedik açmaktı ve Abdullah İbn Cübeyr ile kendisi gibi düşünen bazı arkadaşları, bu sözler karşısında irkilmiş, onlara şöyle tepki vermişlerdi:

– Resûlullah'ın, "Arkamızdan gelebilecek tehlikelere karşı bizi koruyun ve bizi öldürülüyor görseniz bile bulunduğunuz mekânı asla terk edip bize yardım etmeye kalkışmayın! Ganimet topladığımızı görseniz, gelip bize iştirak etmeyin; sizler, arkamızdan gelebilecek tehlikelere karşı sadece bizi koruyun." şeklindeki sözlerini ne çabuk unuttunuz?

Onlara göre bu tembihler, kendilerini ikaz eden arkadaşlarının ifade ettikleri gibi anlaşılmamalıydı. Bir de, kendilerince gerekçeleri vardı:

– Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), bu sözlerle onu kastetmemişti, diyor ve bu ifadeleri farklı yorumluyorlardı. Bu yorum da onları, kaçan müşrik ordunun arkasından ganimet toplamaya yönlendiriyordu. O kadar ki Abdullah İbn Cübeyr'in yanında sadece bir avuç okçu kalmıştı.

Beri tarafta zaten böyle bir fırsat bekleyen Hâlid İbn Velîd kumandasındaki iki yüz kişilik süvari birliği meselenin farkına varmış; bu bir avuç insanı da devre dışı bırakarak arkadan saldırmaya hazırlanıyordu. Hâlid İbn Velîd'e İkrime İbn Ebî Cehil de destek veriyordu.

Küçük gibi gözüken bir ihmal, her şeyi değiştirmek üzereydi. Acı bir tecrübeydi ve belli ki Allah (celle celâluhû), okçuların şahsında arkadan geleceklere bir ders veriyordu. Demek ki, baştaki liderden gelen emirleri, yorum ve tevile tâbi tutmadan aynen uygulamak gerekiyordu. Farklı bir uygulama durumu söz konusu olduğunda en azından meseleyi yine baştaki insana ulaştırmak eslem bir yoldu.

Süvari birlikleri, kendilerini karşılayacak ok yağmurunun olmadığı bu

zeminde rahat bir saldırı gerçekleştiriyorlardı. Öncelikle, emirleri Abdullah İbn Cübeyr başta olmak üzere zaten bir avuç kalan okçuları şehit edeceklerdi. Ardından da bütün güçleriyle, kaçan müşrik ordusunu arkadan kovalayan ve onların arkada bıraktığı ganimetleri toplamakla meşgul olan İslâm ordusuna ansızın saldırıvermişlerdi. Kulaklarda:

– Uzzâ hakkı için! Hubel adına, gibi naralar yankılanıyordu. Anlaşılan, sabahki rüzgâr yön değiştirmişti ve şimdi zaman, mü'minlerin aleyhine işliyordu.

Uhud dağında o güne kadar görülmeyen bir toz bulutu kalkıyordu. Zira arkadan gelen düşmanla yaka paça olmak için geri dönen mü'minlerin karşısına, biraz önce, önlerinde kaçmakta olan müşrik ordusu da çıkmış ve onlar da saldırıya geçmişti. Müslümanlar tam manasıyla iki ateş arasında kalıvermişlerdi.

Büyük bir panik vardı; zira Müslümanlar arasında, savaşın bittiğini düşünerek bir kenara çekilenler, ganimet toplamak için kılıcını bırakanlar vardı. Bu, cephede olması gereken gerilimi de ortadan kaldıran bir psikolojiydi. Uhud'a gelirken Resûlullah'ın arzularına râm olamamanın beraberinde getirdiği yükün altında omuzlar iki büklümdü. Belli ki başlangıçta atılan bu adım, arkasından başka yanlışlıkları da beraberinde getirecek ve böylelikle Allah (celle celâluhû), daha sonrakilere, acı da olsa fiilî bir ders vermiş olacaktı.

Bedir'de olduğu gibi burada da şöyle bir ses duyulmuştu:

– Ey Allah kulları! Kardeşlerinize bakın ve sizler de onlara katılın!

Bu ses, önde kaçmakta olan müşrikleri yeniden cesaretlendirmiş ve müşrikler Hâlid İbn Velîd ile İkrime İbn Ebî Cehl'in arkadan saldırdığını görünce yeniden kendilerine gelerek saldırmaya başlamışlardı.

Cibril-i Emîn'in getirdiği mesaj bu hadiseyi şu ifadelerle anlatacaktı:

– Allah, size yaptığı yardım vaadini gerçekleştirdi: O'nun izniyle sizler, o düşmanlarınızı kırıp geçiriyordunuz. Allah'ın, size arzuladığınız galibiyeti göstermesine kadar, böylece bu vaad yerine geldi. Ama sonra siz isyan ettiniz, verilen emir hakkında çekiştiniz, yılgınlık gösterdiniz. O esnada kiminiz dünya menfaatini, kiminiz de âhiret mükâfatını istiyordu. Sonra Allah, sizi denemek için onlara karşı size verdiği desteği geri çekti ve siz de bozguna uğradınız. Bununla beraber Allah, sizin kusurlarınızı da bağışladı! Zaten Allah müminlere bol lütuf ve inâyet sahibidir.

Ayneyn adı verilen tepenin üstünde Cuâl İbn Sürâka şeklinde temessül eden şeytansa, ardı ardına şöyle sesleniyordu:

– Muhammed öldürüldü!

Mü'minleri can damarından yakalayıp yıkacak bir seslenişti bu. Her yeni

musibet, öncekileri unutturacak tarzda gelişiyor ve katlanarak geliyordu. Kol ve kanat kırılmış, dizlerin dermanı bir anda kesilivermişti. Gerçi bunu duyar duymaz:

– Şayet Resûlullah ölmüşse, sizler de O'nun dini için savaşın, O'nun uğruna kendinizi ortaya koyun ve Allah'a şehit olarak ulaşacağınız ana kadar cansiperâne vuruşun, diyenler de yok değildi. Ancak iki ateş arasında kalan ashabın bu hamlesi karşı tarafı durdurmaya yetmeyecekti.

İşte bütün bunlar, nebevî emirdeki inceliği göz ardı etmenin bir neticesiydi. Hâlbuki Sultanlar Sultanı Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) kumandanlık otağından göndereceği emir beklenip de okçular tepesindeki bu gedik açılmamış olsaydı, Bedir'de olduğu gibi ve bu kadar zayiat verilmeden mutlak bir zafere daha ulaşılmış olacaktı. Şimdi ise, ortada yeni bir durum vardı ve bu duruma göre yeni bir strateji geliştirilmesi gerekiyordu.

Efendimiz'in Sebatı

Ortalığın mahşer meydanına döndüğü bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yerinden bir adım oynamamış, düşmana karşı olduğu yerde sabit kalmıştı. Mekke müşriklerine en yakın yerde O (sallallahu aleyhi ve sellem) duruyor ve üzerine doğru gelenlere ok atıyordu. Hatta bu esnada yayının kirişi kırılmıştı. Yanında, çok az insan kalmıştı. O gün Efendimiz'in yanından ayrılmayan bu insanlar, yüzlerini yüzüne siper edeceklerini söylüyor ve canlarını Efendimiz'e kurban edeceklerini haykırıyorlardı.

Allah Resûlü telaştan sağa sola koşturmakta olanları görünce onlara:

– Ey filan! Bana doğru gel; Ben Resûlullah'ım, diye sesleniyor ve böylelikle, dağılmaya yüz tutan askerleri yeniden toplamak istiyordu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ortada kalakalmıştı; etrafındaki yeni toparlanmayı sezen müşrikler, bulunduğu yeri ok yağmuruna tutmuşlardı.

Bir aralık Abdullah İbn Şihâb'ın sesi duyuldu:

– Bana Muhammed'i gösterin, diyordu. Şayet bugün O kurtulursa beni ölmüş bilin!

Bunu söylerken hemen yanı başındaydı; Allah Resûlü'ne olan kinini kusup O'nu öldürmek istiyordu ama bir türlü göremiyordu. Onun bu hâlini gören Safvân İbn Ümeyye, yanı başındaki insanı göremediği için Abdullah İbn Şihâb'ı azarlayıp tartaklayacaktı.

Aslında bu, sadece Abdullah İbn Şihâb'a has bir durum değildi. Onunla birlikte dört arkadaşı da aynı durumdan muzdaripti; Efendimiz'i mutlaka öldürme konusunda ittifak edip sözleşmişler, buna rağmen o gün hiçbiri buna muvaffak olamamıştı.

O gün, Hz. Ali, Zübeyr İbn Avvâm, Talha İbn Ubeydullah, Ebû Dücâne, Hâris İbn Sımme, Hubâb İbn Münzir, Âsım İbn Sâbit ve Sehl İbn Huneyf gibi gözünü budaktan sakınmayan insanlar vardı ve takdir-i ilâhi olarak bunların hepsi de Uhud'dan sağ salim geri dönmüşlerdi. Ölümü istihkar ederek Uhud'un kaderini değiştiren bu insanlar, kendilerinden sonra gelenlere "En olmadık problemlerinizi çözmeyi düşünüyorsanız, bizim gibi bir niyet ve faaliyet içinde olmalısınız." mesajı veriyorlardı. Zaten ecel, insanlara gizli olsa da kader planında belliydi ve onda herhangi bir değişiklik söz konusu olmazdı. "Öleceğim" endişesiyle savaş gibi riskli ortamlardan kaçan nice insanın, hiç beklenmedik şekilde öldüğünün veya cephenin en önünde olduğu hâlde, başına herhangi bir şey gelmeden sağ salim evine geri döndüğünün örnekleri hiç de az değildi.

Esas Hedef ve Hazin Netice

Müşriklerin esas hedefleri kuşkusuz Allah Resûlü idi ve bu kargaşada O'nu hedef hâline getirmişlerdi. Utbe İbn Ebî Vakkâs adındaki bir müşrik, ardı ardına dört tane taş atmış ve bunlardan biri Efendimiz'in mübarek yüzüne isabet etmişti. Bu sebeple alt sağ dişi kırılmış ve mübarek dudakları da yaralanmıştı. Müşrikler, bu bir anlık dağınıklığı fırsat bilmiş, üst üste saldırıyorlardı. Resûlullah'ın üzerine ok ve taşlar, âdeta yağmur olmuş yağıyordu. Bir aralık İbn Kamie'nin sesi duyuldu:

– Al bunu! Ben İbn Kamie'yim, diyor ve Resûlullah'ın üzerine hamle üstüne hamle yapıyordu. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ona doğru dönecek ve:

– Senin hakkından Allah gelsin, diye mukabelede bulunacaktı.

Bir aralık üzerine gelen tehlike karşısında:

– Bunlara karşı kim çıkacak, diye seslenince, tiz ama gür bir ses duyulmuştu:

– Ben yâ Resûlullah.

Gözler sesin geldiği tarafa yönelince, elindeki sargı bezleriyle matarayı bir kenara atıp kaptığı kılıçla huzura koşan bir kadının geldiği görülüyordu. Bu kadın, işin başa düştüğünü görüp de atına atladığı gibi Uhud'a gelen Nesîbe Binti Ka'b'dan başkası değildi. Efendimiz'in yanına kadar gelmiş, bizzat savaşarak O'nu korumaya çalışıyordu. Kılıç sallayıp ok atıyor ve er meydanında kadın başına aslanlar gibi savaşmanın hakkını vermeye çalışıyordu. Allah Resûlü'ne meydan okurcasına seslenen İbn Kamie'yi duyunca, Mus'ab İbn Umeyr ile birlikte ona doğru yürüyecek ve birkaç kılıç darbesiyle işini bitirmek isteyecekti. Ancak İbn Kamie, o gün iki zırh giymişti ve Nesîbe Binti Ka'b'ın bu kılıçları ona işlemeyecekti.

O gün, Allah Resûlü'nün sancağını taşıyan Mus'ab İbn Umeyr, arslanlar

gibi çarpışıyordu. Hatta ne acı ki, intikam için Uhud'a kadar gelenler arasında Mus'ab'ın annesi Hünâs ve Bedir'de esir iken fidye karşılığı serbest kalan kardeşi Ebû Azîz İbn Umeyr de vardı!

Mus'ab'ın polat gibi bir imanı vardı ve önünde durmaya imkân yoktu! Bir anlık bu dağılma onu deli divane etmişti! Bir elinde sancak, diğerinde kılıç, cansiperâne çarpışıyordu.

İbn Kamie ise, Resûlulah'ı öldürmeye yemin etmişti Zırhları içindeki Hz. Mus'ab da, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) çok benziyordu. Bu yüzden, Mekke'nin hedefi olmuştu Hz. Mus'ab! Derken İbn Kamie, Mus'ab'ın karşısına dikiliverdi. Önce karşılıklı kılıçlar çekilecek ve darbeler darbeleri kovalayacaktı. Artık kıyasıya bir mücadele vardı Uhud'da ve bu mücadele sonunda Hz. Mus'ab şehit düşecekti. Cansız bedeni Uhud'a 'alem' olurken muazzez ruhu, şehitlerin arasında çoktan pervaza başlamıştı…

Ancak, Hz. Mus'ab gitse de sancak yerde kalmayacaktı! Şimdi onu, Hz. Mus'ab'ın suretinde bir melek taşıyordu!

İbn Kamie, Resûlullah'ı öldürdüğünü sanıyordu. Kureyş'e döndü ve "Muhammed'i öldürdüm." diye sevinç nârâları atmaya başladı. Bu söz, Uhud'un her yerinde yankılanacaktı. Bu yankının ulaştığı yerde kılıcını bırakanlar… Üzüntüden delicesine yakınanlar vardı.

Bu sözü duyunca beyninden vurulmuşa dönen Hz. Ömer:

– Kimseyi "Muhammed öldürüldü." derken duymayayım; yoksa, hiç tereddüt etmez kellesini alırım, diyor ve böyle bir sonucu aklına bile getirmiyordu.

Bir aralık Mâlik İbn Duhşum, Hârice İbn Zeyd'in yanına uğramış ve Efendimiz'in öldüğünü duyduğunu söyleyerek teyit almak istemişti. Bunu duyan Hz. Hârice ona şöyle mukabelede bulundu:

– Resûlullah öldürülmüş olsa bile Allah Hayy'dır ve O asla ölmez! Zaten Resûlullah da, Rabbinden aldığı risalet vazifesini tebliğ etti; öyleyse kalk ve sen de O'nun dini için kıyasıya savaş!

Benzeri bir tavır da Sa'd İbn Rebî'den geliyordu. Onun da yanına uğranılmış ve benzeri bir haber verilmişti. Ashabın en çok duyarlı oldukları konuydu bu ve o da beyninden vurulmuşçasına bir sarsıntı yaşayacaktı. Ancak toparlanması uzun sürmedi ve Allah davasının sürekliliğini nazara vererek, Resûlullah'ın hayatını koyduğu istikamette ölümüne koşturmanın gerekliliğini söyleyerek etrafındakilere yeniden cephenin yolunu gösterdi.

Uhud'un tufan hâline dönüştüğü bu hengâmede Efendimiz'in hayatta olduğunu ilk görüp de ashaba ilan eden, Ka'b İbn Mâlik idi. Karşılaştığı herkese:

– Resûlullah'ı şu gözlerimle gördüm; miğferinin altından kan sızıyor ama yaşıyor! Ey Müslüman cemaati! Müjdeler olsun! İşte Resûlullah şurada, diyor

ve yüksek sesle Efendimiz'in yaşadığını ilan ediyordu. Uhud bu sesle yeniden hayat bulacaktı; herkes bu sesin geldiği yere yönelecek ve Uhud'a yeniden can gelecekti.

Ancak onun bu heyecanını gören Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Ka'b'ı uyaracak ve uzaktan eliyle işaret ederek sessiz olmasını söyleyecekti. Zira böyle bir davranış, aynı zamanda düşmana da adres gösterme anlamına geliyordu.

Her Şeye Rağmen Merhamet

Bu arada Allah Resûlü'nün miğferi de parçalanmış ve miğferin halkalarından iki tanesi yanaklarına saplanmıştı. Bununla da kalmamış ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Medine'den gidip de Mekke ordusuna katılan Ebû Âmir'in tuzak kurmak için kazdığı kuyulardan birisine düşmüş ve bayılacak gibi olmuştu.

Ashab-ı kiram hazretlerini çileden çıkaran manzaralardı bunlar. Hemen Hz. Ali koştu ve mübarek ellerinden tuttu. Bu arada Talha İbn Ubeydullah da çukura inmiş, elindeki mızrağıyla yere dayanıp ondan güç alıyor ve omzuyla destek vererek üzerindeki iki zırhın ağırlığıyla toparlanmakta zorlanan Resûlullah'ın çıkmasına yardım ediyordu. Çok geçmeden iltifat dolu bir söz gelmişti kulağına:

– Bugün Talha, her şeyi hak etti.

O'nun için artık, Uhud'un bütün yorgunluğu gitmiş ve yaşadığı sıkıntıları da unutmuştu. Sürurundan uçacak gibi olan Hz. Talha, bütün hayatı boyunca yaşamadığı kadar huzurlu bir an yaşıyordu.

Her şeye rağmen Kâinatın İftihar Vesilesi çok mahzun olmuştu; ellerinden tutup onları da sahil-i selâmete ulaştırabilmek için hayatını ortaya koyan bir Nebi'ye böyle davranılır mıydı hiç? Bir taraftan yüzünden akıp sakal-ı şeriflerini ıslatan kanları siliyor diğer yandan da:

– Kendilerini sadece Allah'a davet ettiği hâlde peygamberlerinin dişini kırıp başını yaran bir topluluk nasıl iflah olabilir ki, diyordu. Hâlbuki O, onları Allah'a imana davet ediyor, onlarsa O'nu şeytanî yola çağırıyorlardı... O, onları hidâyete davet ediyor, onlar ise O'nu dalâlete davet ediyorlar… O, onları cennete, onlarsa O'nu cehenneme çağırıyorlardı.

Ashab-ı kiram açısından dayanılmayacak manzaraydı bu; yoluna başlarını koydukları Allah Resûlü'nün yüzünden kanlar süzülüyordu. Yanına yaklaşıp da acısını paylaşanlar, ellerini açıp da O'na bunu reva görenlere beddua etmesini isteyenler vardı:

– Ellerini kaldır da onlar için beddua et yâ Resûlullah, diyorlardı. Rahmet ve şefkat peygamberi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu durumda bile ellerini

açıp da kendisinden beddua isteyenlere iltifat etmeyecekti. Bir taraftan sakal-ı şerifine doğru süzülen kanları mübarek elleriyle siliyor, diğer yandan da:

– Ben, insanlara lanet etmek için değil, onları rahmete davet için gönderildim, diyordu.

Bu arada, her önemli dönemeçte imdada yetişen Cibril-i Emîn yine gelmiş, insanları iman nimetiyle serfiraz kılıp günahlarını bağışlama veya onlara azabıyla mukabelede bulunma işinin Allah'a ait olduğunun haberini getirmişti. Aynı zamanda bu, bugün karşı cephede bile olsalar yarın birçoğunun imanla tanışacaklarının müjdesi anlamına geliyordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de zaten bunu istiyordu ve hemen ellerini açtı, başını yarıp dişini kıranlara şöyle dua etmeye başladı:

– Allah'ım! Sen kavmimi bağışla; çünkü onlar bilmiyorlar!

Bu kadar âlicenaplık karşısında Hz. Ömer gibi celaliyle tecelli edenler:

– Anam babam Sana feda olsun yâ Resûlullah, diyeceklerdi. Nûh (aleyhisselâm), "Rabbim! Yeryüzünde kâfirlere rahat yaşama hakkı verme ve onların kökünü kurut!" diye kavmi için beddua etmişken Sen, belin iki büklüm, yüzünden kanlar akıyor ve dişin de kırılmışken yine de onlara hayır duada bulunuyor ve "Allah'ım! Sen kavmimi bağışla; çünkü onlar bilmiyorlar." buyuruyorsun! Hâlbuki Sen, elini açıp da bir dua ediversen, hiç şüphem yok ki hepimizin kökü kurur ve bir daha da asla iflah olmayız!

Resûlullah farkıydı bu! İnsanlığın elinden tutup onları evc-i kemâlâta ulaştırmak için gelen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hislerin zirve yaptığı böylesine zorlu dönemeçlerde bile taviz vermiyor, her şeye rağmen sulh ve sükunun yanında yerini alıyordu.

Resûlullah'ın tavrı bu olsa da, ashab yine kendi üzerine düşeni yerine getirecek ve Allah Resûlü'nün kanını yerde koymayacaktı. O'nu bu hâlde gören ve küplere binen ashabdan Hâtıb İbn Ebî Beltea:

– Sana bunu kim yaptı yâ Resûlullah, diye soruyordu ısrarla. Yüzünü yarıp dişini kıran kişinin ismini söyledi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sessizce:

– Utbe İbn Ebî Vakkâs!

Hâtıb İbn Ebî Beltea kararlıydı ve:

– Peki şimdi o ne tarafa gitti, diye ikinci kez döndü Habîb-i Ekrem'e.

O da, Utbe'nin gittiği yeri işaret etti ona. Bunun üzerine, kılıcını kaptığı gibi Utbe'nin peşine düşen Hâtıb İbn Ebî Beltea, çok geçmeden Utbe'nin işini bitirecek ve atıyla birlikte huzura gelecekti. Belki de bu, Resûlullah'a el kaldıran bir şakiden toplumun temizlenmesi ve muhtemel bir felaketten masun kalması anlamına geliyordu. Onun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), memnuniyetini ifade sadedinde iki kez ona:

– Allah senden razı olsun, diyecek ve ardından da hayır duada bulunacaktı.

Her Halkaya Bir Diş Feda

Mübarek yüzlerinden sakal-ı şeriflerine doğru süzülen kanları görünce Hz. Ebû Bekir ileri atılmak istedi. Zira onun için, Resûlullah'ın bir zerresine zarar gelmesindense binlerce Ebû Bekir feda edilmeliydi. Ancak aynı fedakârlığı yapacak olan, sadece o değildi. Hz. Ebû Ubeyde ileri atıldı ve:

– Allah için o işi bana bırak, ben çıkarayım, dedi ve ısrar etti. Yaklaştıkça daha çok duygulanıyorlardı; zira Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), yanağına batan halkaların acısıyla kıvranıyordu.

Ebû Ubeyde, büyük bir titizlikle Allah Resûlü'ne yaklaştı. Önce eliyle tutup onları çıkarmak istedi; ancak bunun, Resûlullah'a acı vereceği muhakkaktı ve o da, Efendimiz'in yüzüne yaklaşıp yanağına batan halkaları dişleriyle kavrayıp çıkarmayı denedi. Önce birisini ısırdı ve bütün gücünü toplayarak bir hamlede kendine doğru çekti. Halkalardan birisi çıkmıştı; ancak, onunla birlikte çıkan başka bir şey daha vardı. Ebû Ubeyde'nin dişi de halkayla beraber düşüvermişti!

Onun bu hâlini gören Hz. Ebû Bekir, en azından diğer halkayı da ben çıkarayım diye arzu edecek ve ileri atılacaktı. Ancak Ebû Ubeyde, buna da müsaade etme niyetinde değildi ve Allah'a yemin vererek bu işi de kendisine bırakmasını istedi. Yine önceki gibi dişleriyle halkayı ısırdı ve hızla çekti; halkayla birlikte bir dişi daha düşmüştü.

Hz. Hamza'nın Şehâdeti

Uhud günü düşmanla yaka paça olurken Efendimiz'in önünde sadece amcası ve sütkardeşi Hz. Hamza vardı. 'Allah'ın aslanı' diye anılan Hz. Hamza'nın eliyle o gün Allah (celle celâluhû), düşman arasından otuz bir kişiyi öldürmüştü. Düşman sancaktarlarından bazılarını da o öldürmüş ve böylelikle bidâyette yaşanan hezimette de önemli bir rol oynamıştı. Elbette böyle bir aslanın çok düşmanı olurdu. Aynı zamanda Hz. Hamza, Bedir'de Cübeyr İbn Mut'im'in amcası Tuayme İbn Adiyy'i öldürmüştü. Bunun üzerine Cübeyr, kölesi Vahşî'yi yanına çağırmış ve:

– Şayet sen, benim amcama mukabil Muhammed'in amcası Hamza'yı öldürürsen hürsün, demişti. Bir köle için hürriyet, en önemli meseleydi ve Vahşî de ümitlenmiş, hürriyetine kavuşacağı güne ulaşabilmek için Hz. Hamza'yı öldürmenin hayalleriyle yatıp kalkıyordu. Mızrak atmakta mahir olduğu için artık kendini bileğine adamış, sürekli atış talimleri yapıyordu.

Onun için Uhud, çok önemli bir fırsattı ve o, savaş devam ederken Uhud meydanında sürekli Hz. Hamza'yı kolluyordu. Ancak onun yanına yaklaşmaya imkân ve ihtimal yoktu; önüne gelenin kellesini yere indiriveriyordu. Onu hedefleyip de karşısına dikilen herkes, daha ne olduğunu

anlayamadan kendini cansız yerde buluyordu.

Onu uzaktan gördüğünde Vahşî, hedefinden emin olmak için yanındakilere sordu:

– Şu adam kim?

– Hamza!

– Aradığım adam, dedi kendi kendine ve ağaçların veya taşların arkasına saklana saklana ona yaklaşmaya başladı. Her adımı, onu hedefine biraz daha yaklaştırıyordu. Tam o sırada Hz. Hamza'nın karşısına Sibâ' İbn Abdiluzzâ çıkmıştı:

– Gel bakalım, diyor ve onun da işini bitirmek için yanına çağırıyordu. Derken birkaç darbede onu da altına almış, işini bitirivermişti. Bu sırada Vahşî yaklaşabileceği en yakın mesafeye kadar gelmiş ve bir taşın arkasında gizlenmiş fırsat kolluyordu. Bir aralık Hz. Hamza'nın zırhı açılıvermişti; Vahşî için tam zamanıydı ve elindeki mızrağı fırlatıverdi!

Mızrak, sinesine saplanmıştı. O hâldeyken bile Vahşî'nin üstüne yürümek istedi; ancak buna imkân yoktu. Vahşî ise, hâlâ yaklaşmaktan çekiniyor ve tamamen hareketsiz kalmasını bekliyordu.

Derken Hz. Hamza, şehitlerin pîri olarak ruhunu teslim etti. Artık Vahşî, hürriyetini elde etmiş bir insandı. Zaten başka da bir gayesi yoktu ve yanına gelip mızrağını Hz. Hamza'nın sinesinden çıkardı; karnını yardı ve ciğerini söküp önce Hind'in yanına gitti. Onun da Hz. Hamza'ya diş bilediğini biliyordu; zira Bedir'de babası dâhil yakınlarını Hz. Hamza öldürmüştü. Belli ki, yaptığı iş karşılığında takdir de görmek istiyordu. Geldi ve:

– Bu Hamza'nın ciğeri, dedi. Gözleri dört açılmıştı Hind'in; rüyalarına girip hayallerini süsleyen bir konuda finali yakalamış olmanın heyecanı vardı üzerinde!

Ve Vahşî, gerçekten de beklediği takdiri görecekti; tuttu Hind, önce Hz. Hamza'nın ciğerini ağzına alarak çiğnemeye başladı; yutamayınca da onu ağzından çıkararak dışarı attı. Kin ve nefretin zirveye çıktığı demlerdi. Ardından da Vahşî'ye döndü ve gösterdiği bu başarıdan dolayı boynundaki gerdanlık ve kolyelerle üzerindeki kaftanını ona hediye etti. Aynı zamanda, Mekke'ye döndüklerinde kendisine on dinar da para vereceğini vaadediyordu.

İlâhî Yardım ve Yeniden Toparlanma

Küçük gibi görünen büyük bir ihmalin nelere mâl olduğunu herkes görüyordu. Belki de daha büyüklerini gelecekte yaşamamak için Allah (celle celâluhû), Resûlü'nün etrafında böyle acı bir hadiseyi bütün ümmet-i Muhammed'e gösteriyor ve can alıcı bir noktaya dikkat çekiyordu. Zira muvaffakiyet, Allah ve Resûlü'ne mutlak itaatten geçiyordu.

Şimdi ise herkes, canını dişine takmış, Allah ve Resûlü için her şeyini feda yarışına girmişti. Bir taraftan dağın eteklerine doğru çekilirken diğer yandan da savaşın hakkını veren bu insanlar, her yönüyle samimi olduklarını fiilen göstermişlerdi. Bir kere daha ölümüne söz vermiş ve sonucu ne olursa olsun artık O'ndan (sallallahu aleyhi ve sellem) ayrılmamaya ant içmişlerdi. Aynı zamanda bu, Allah Resûlü'nün yeniden zimamı eline alması anlamına geliyordu. Okçular konusunda yaşanan acı tecrübe ve bazı insanların yaşadığı muvakkat kılıç bırakmanın beraberinde getirdiği sıkıntılar bertaraf edilmiş ve İnsanlığın Emîni Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Uhud'a yeniden hükmetmeye başlamıştı. Hezimet gibi görünen tabloyu zafere dönüştürmenin adıydı bu ve nebevî ferasetin sahibi Allah Resûlü de Uhud'da, muvaffakiyetle neticelenecek olan son tabloyu hazırlıyordu.

Böyle bir samimiyete Allah'ın da ihsanları olacaktı ve sabahın erken saatlerinden bu yana kılıç sallayıp hayatını harp meydanına vakfeden bu insanlar üzerine Allah (celle celâluhû), Bedir'de olduğu gibi yine sekîne indirecekti. Üzerlerine öyle tatlı bir uyku çöküvermişti ki; neredeyse ellerindeki kılıç yere düşüyordu ama onlar bunun farkına bile varamıyorlardı. Ebû Talha gibi insanlar, eğilip düşen kılıçlarını tekrar alıyorlardı ama bu sekînenin tesiriyle kılıçların yeniden ellerinden düşmesine mâni olamıyorlardı. Âdeta bu, onca sıkıntının üzerine çekilen bir sünger gibiydi. Belli ki bir inâyet söz konusuydu ve bu sıkıntılar da pek yakında son bulacaktı.

Uhud meydanında imdada gelen melekler de vardı. Gerçi onlar, savaşın başından bu yana burada bulunuyorlardı; zira Allah (celle celâluhû), beş bin melekle ehl-i imanı destekleyeceğini vaadetmişti. Ancak bu, Allah ve Resûlü'ne itaat hassasiyetine bağlı bir husustu ve okçular tepesinde yaşananlar sonrasında emre itaatte istenilen ve beklenen tavır ortaya konulamayınca melekler geri çekilmiş ve onları kendi başlarına bırakmışlardı.

O gün Ashâb, Uhud dağının eteklerine doğru çekilen Allah Resûlü'nün sağ ve sol tarafında beyaz elbiseli iki meleğin -Cibrîl ve Mîkâîl- savaştığı görüyor; düşmanlardan gelebilecek tehlikelere karşı O'nu koruduklarına şahit oluyordu.

İbn Kamie'nin hamleleri sonucu şehit olan sancaktar Mus'ab İbn Umeyr'in görevini de bir melek üstlenmiş, Hz. Mus'ab'ın suretine girip Uhud'da Allah Resûlü'nün sancağını dalgalandırıyordu.

Mekke Ordusu Çekiliyor

Âdeta Uhud'da zaman durmuştu; iki tarafın da büyük kayıpları vardı ve Mekke ordusunun kumandanı Ebû Süfyân, yeniden Müslümanlara saldırmayı tehlikeli buluyordu. Zira Uhud'un eteklerine çekilen ashab-ı Resûlullah

yeniden toparlanmaya başlamış ve bu toparlanma onu bir hayli ürkütmüştü. Bir de, savaş başlamadan önce ayrılan üç yüz kişilik grubun niçin ayrıldığından haberdar değillerdi; bunların da yeniden gelme ihtimalleri vardı. Bu durumda yeniden tehlike var demekti. Zaten Uhud'un bidâyetinde yaşadıklarını da unutmuş değildi; aynı zamanda mü'minlerin, ölümün üzerine koşarak gittiklerini en iyi bilenlerden biri de o idi.

Onun için o, en azından zahir itibarıyla böyle bir sonuç almışken elde ettikleri başarıyı zedelememe adına ordusunu Mekke'ye geri dönmeye çağıracaktı. Ancak, hâlâ emin olamadığı bir konu vardı ve bunu tetkik için atına atlayıp önce Uhud'un eteğine kadar geldi. Yüksek sesle:

– Bu topluluk arasında Muhammed var mı, diye sordu.

Efendiler Efendisi ashabını uyarmış ve:

– Ona cevap vermeyin, buyurmuştu. Onun için kimseden ses çıkmadı. Beklediği cevabı alamayınca aynı sorusunu üç kez tekrarladı. Belli ki hâlâ emin değildi. Ardından, Hz. Ebû Bekir'i kastederek:

– Peki, bu topluluğun arasında İbn Ebî Kuhâfe var mı, diye sordu. Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri yine cevap verilmesini istemiyordu. Ebû Süfyân tekrar seslenecekti:

– Peki, aranızda Ömer İbn Hattâb var mı?

Belli ki bu cepheyi çok iyi tanıyor ve meselenin kimlerin omzunda bayraklaştığını çok iyi biliyordu. Anlaşılan, aldığı cevaba bina edeceği bazı hükümler vardı. Ancak Allah Resûlü, tavrını değiştirmemişti. Yine cevap verilmemesi gerektiğini söylüyordu. Hz. Ömer, ağzının payını vermek için yerinde zor duruyordu. Her defasında izin istemiş ama Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) cevap vermesine müsaade etmemişti. Yeniden Allah Resûlü'ne yöneldi ve:

– Yâ Resûlullah! Ona cevap vereyim mi, diyerek izin istedi. Âdeta Uhud'da psikolojik bir savaş cereyan ediyordu. Bu sefer Efendimiz:

– Peki, cevap ver, buyurdu.

Bu arada Ebû Süfyân, kavmine dönmüş şöyle bağırıyordu:

– Demek ki bunlar öldürülmüşler! Şayet sağ olsalardı mutlaka cevap verirlerdi!

Daha o cümlesini tamamlamamıştı ki, Uhud meydanında Hz. Ömer'in gür sesi yankılanmaya başladı:

– Yalan söylüyorsun ey Allah düşmanı! Onların hepsini Allah, seni rezil ve rüsva kılmak için sağ bıraktı! Öyle boşuna sevinme; az önce senin adlarını saydıklarının hepsi sağ ve salim!

Ebû Süfyân büyük bir şok yaşıyordu. Demek ki İbn Kamie yanılmıştı; demek ki onun öldürdüğü kişi Muhammed değildi! Muhammed.. Ebû Bekir..

Ömer... Bütün bunlar yaşıyorsa işleri daha da zor demekti. Az önce zihninden geçirdiği geri dönme işi aklına yatmıştı. Bu hâldeyken vaziyeti idare edip işi yeniden riske atmamalıydı. Önce:

– Yüce Hubel, diye bağırarak zaman kazanmak istedi. Uhud'un zahirine bakıp da bizim inançlarımız sizinkinden üstün demeye getiriyordu. Ancak beri tarafta, yerinde durmakta zorlanan Hz. Ömer'e bu sefer Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) seslenmiş ve:

– Kalk yâ Ömer! Ona cevap ver, demişti. Artık onu kim tutabilirdi ki? Hemen kalktı ve:

– En büyük ve yüce olan şüphesiz ki Allah'tır, dedi.

– Bugün Bedir'e bedel bir gündür; o gün sizler bize üstün gelip bizi üzüntüye boğdunuz, bugün de bizim yüzümüze güldü ve sevinenler bizler olduk, diyordu Ebû Süfyân.

Bunun üzerine Hz. Ömer, tekrar:

– İkisi asla bir olamaz; bizim ölülerimiz cennete uçup giderken sizinkiler ise çoktan cehennemi boyladı, diye seslendi.

Bu sözün de altında kalmak istemiyordu Ebû Süfyân:

– Bunu sizler söylüyorsunuz; şayet dediğiniz gibiyse vay bizim hâlimize! Hâlbuki bizim Uzzâ'mız var, ama sizin Uzzâ'nız yok!

Hz. Ömer hangi sözün altında kalırdı ki? Hemen:

– Bizim Mevlâmız Allah'tır; sizin koruyup kollayanınız yok ki, diye haykırdı.

Ancak Ebû Süfyân'ın tereddütleri hâlâ geçmiş değildi; Hz. Ömer'e bir kez daha seslenerek yakınına gelmesini söylüyordu. Efendimiz de müsaade edince Hz. Ömer bulunduğu yerden kalktı ve Ebû Süfyân'a daha yakın bir yere geldi. Ebû Süfyân soruyordu:

– Allah için sana soruyorum ey Ömer! Doğru söyle; biz Muhammed'i öldürdük mü?

– Allah'a yemin olsun ki hayır! Hatta şu anda O (sallallahu aleyhi ve sellem) senin sesini de duyuyor, diye cevapladı Hz. Ömer.

Bunun üzerine Ebû Süfyân:

– Sen, İbn Kamie'den daha doğru sözlü ve iyi bir insansın, dedi. İşte bu, inandığı değerleri Müslümanca temsil etmenin adıydı. Uhud bile olsa Ebû Süfyân, yanı başındaki kendi adamına değil, karşı cephede kendisine kılıç çeken ve ebedi hasım gördüğü başkasına güveniyordu. Hükmünü de onun üzerine bina edecek ve:

– Sizler, ölülerinizin arasında bazılarına işkence yapılıp da vücutları parçalanan, burun ve kulakları kesilerek etrafa dağıtılan insanlar göreceksiniz. Vallahi de ben buna rıza göstermedim; ne böyle yapmalarını emrettim ne de

yapanlara engel oldum! Dikkat edin! Gelecek seferki randevumuz, önümüzdeki senenin başında yine Bedir olsun, diyerek son cümlesini söyleyip geri dönecekti.

Askerleri arasına döner dönmez de yol için hareket emrini verdi ve böylelikle Mekke ordusu hareket etmiş oldu.

Ebû Süfyân ve askerleri geri dönüp giderken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), herhangi bir kötülük düşünüp düşünmediklerinden emin olmak istiyordu. Zira dönerken Medine'ye girip kadın ve çocuklara kötülük yapacaklarından endişe duyuyordu. Onun için ashabının önde gelenlerini yanına çağırarak arkadan düşmanı takip etmelerini söyledi:

– Şayet onlar giderken develere binip gidiyorlarsa zarar vermeden ayrılacaklar demektir; ancak develeri bırakıp da atlara biniyorlarsa o zaman Medine'yi hedefleyeceklerdir! Bu ise, açıktan bir talan demektir ve şayet böyle bir niyetlerini hissederseniz o zaman hepimiz bir olur ve nefsim yed-i kudretinde olana and olsun ki, vallahi de üzerlerine yürürüz, diyor ve ashabının dikkatini bu noktaya çekiyordu.

Allah Resûlü'nden talimatı alan ashab-ı kiram hazretleri, Akîk vadisine kadar düşmanın peşinden gidecek ve aralarındaki konuşmalara bile şahit olacak kadar onlara yaklaşacaklardı. Bir grup müşrik, fırsat ellerindeyken Medine'yi talan edip öyle dönmelerini söylerken Safvân İbn Ümeyye gibi bazı insanlar:

– Bunu aklınızdan bile geçirmeyin! Onların yeniden toparlandığını ve ölümün üzerine nasıl yürüdüklerini görmüyor musunuz! Onların hepsini öldürmeden Muhammed'e ulaşmamıza imkân yok. Şimdi kazandığımız zaferi hezimete çevirmeden buradan hemen gidelim, diyerek başta Ebû Süfyân olmak üzere müşrikleri savaştan vazgeçirme konusunda ısrar ediyordu. Derken Mekke ordusu, uzun yol için kullanılan develere binecek ve yeniden yola koyulacaktı.

Mağlubiyetten zafer çıkarma stratejisi işe yaramış ve hezimet görüntüsünden yeni bir zafer daha ortaya çıkmıştı. Bu görüntü, Mekke ordusunu yıldırmış ve onları alelacele Uhud'u terk etmekle karşı karşıya getirmişti. Arada muvakkat bir sarsıntı yaşanmış olsa bile Uhud'a imzasını atan yine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) oluyordu.

Savaş Sonrası Uhud Meydanı

Müşrikler savaşa devam etmeyi göze alamayıp da Uhud'dan çekilince ashab-ı kiram hazretleri savaş meydanına inerek ölü ve yaralıların arasında dolaşmaya başladılar. Ayakta kalanları zaten herkes görüp biliyordu; ancak kimlerin şehit olup kimlerin de yaralı hâlde yardım beklediği henüz belli değildi. Tüyler ürperten manzara vardı karşılarında; zira, karşılaştıkları her bir

beden paramparça edilmiş, burun ve kulakları kesilerek tanınmaz hâle getirilmişti!

Şehit olup uçan uçup gitmiş, geride kalanlar da kan seylâpları içinde iki büklümdü! Uhud, kan ağlıyordu! Ashabıyla birlikte aynı kaderi paylaşan ve ashabının başına gelenlere çok üzülen Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir aralık:

– Sa'd İbn Rebî'e kim bakıp da gelebilir; acaba o sağ mı yoksa ölüler arasında mı? Onu Ben, üzerinde on iki ok yarası varken görmüştüm, buyurunca Ensâr'dan birisi kalkacak ve onu aramaya başlayacaktı. Meydanı dolaşarak üç kez adını telaffuz ederek yüksek sesle bağırmasına rağmen herhangi bir cevap alamamıştı. En sonunda:

– Senin haberini Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) merak ediyor; beni de zaten O gönderdi, diye seslenince cılız bir ses hissetti ve o sesin yanına geldi. Belli ki son nefeslerini alıp veriyordu; üzerinde yetmişten fazla ok, mızrak ve kılıç yarası vardı. Hafifçe bedenine dokundu ve:

– Yaşayıp yaşamadığını merak edip "Sa'd İbn Rebî Hayatta mı ölüler arasında mı?" diye bakmam için beni sana Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderdi, diye konuşmaya çalıştı. Sa'd, kendini toplayarak ve zorlana zorlana önce:

– Beni artık ölmüş bilin, dedi. Ardından da şunları ilave etti:

– Resûlullah'a benden selâm söyle ve O'na, "Şu anda cennetin kokusunu aldığımı" söyle! Kavmine de benden selâm söyle ve onlara de ki: "Eliniz tutup gözünüz gördüğü hâlde şayet Resûlullah'a bir şey olursa Allah katında iki elim yakanızda olur ve Allah katında asla bir mazeret bulamazsınız!"

Bunlar onun son cümleleriydi ve son kelimeyle birlikte mübarek ruhları da pervaz edip Uhud meydanından uçuverdi.

Hz. Hamza'nın Durumu

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) çıkmış:

– Amcamın başına neler gelmiş, diye tekrarlayarak Allah'ın aslanı Hz. Hamza'yı arıyordu. Derken onu Hz. Ali, Batnı'l-Vâdî denilen yerde buldu ve doğruca Allah Resûlü'nün yanına gelerek haber verdi. Resûlullah, hızlı adımlarla onun olduğu yere geldi. Hz. Hamza'nın karnı yarılıp ciğeri çıkarılmış, burun ve kulakları da kesilerek vücudundan koparılmıştı. Bir insanın görülebileceği en acıklı manzaraydı ve yürek yakan bir görüntü vardı. Kalp mahzun olmuş, gözler de yaş döküyordu. Üstünü örtecek bir şey aradı Resûlullah. Ensâr'dan bir sahabî öne çıktı ve üzerindeki elbiseyi çıkarıp Hz. Hamza'nın üstüne örttü; ancak bu, bedeninin tamamını örtmeye yetmemişti. Bunun üzerine aynı işi bir başkası daha yapacak ve böylelikle yürek yakan manzaraları kapatmaya çalışacaktı.

Ancak açıkta kalan sadece Hz. Hamza değildi; Uhud meydanında atmış dördü Ensâr yetmiş tane açıkta kalmış Hamza vardı. Onun için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), örtülerden birisini Hz. Câbir'e verecek ve onu babasının üstüne örtmesini söyleyecekti.

Halası Safiyye Binti Abdilmuttalib'in geldiğini görünce:

– Aman ona dikkat edin, diye seslendi. Belli ki bu hâliyle kardeşi Hamza'yı görmesini istemiyordu. Bunu duyan Hz. Zübeyr, annesinin önüne geçip de dayısını görmesine engel olmak isteyecekti. Ancak Hz. Safiyye, elinin tersiyle oğlunu bir kenara çekecek ve:

– Git başımdan! Şu anda seni gözüm görmüyor, diyecekti. O ise ısrarla:

– Ey anneciğim! Resûlullah senin geri dönmeni istiyor, diye söylemeye çalışıyordu.

– Niye ki? Benim kardeşime Allah yolunda müsle yapıldığını duydum; her ne kadar buna gönlüm razı olmasa da inşallah ben, Allah için dişimi sıkar ve sabrederim, diye mukabele edip ısrar edince Hz. Zübeyr, hemen koşup durumdan Efendimiz'i haberdar etti. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yolundan çekilin, buyurdu. Metanet insanı Hz. Safiyye, kardeşi Hz. Hamza'nın yanına gelip uzun uzun ona dua etti.

Gördüğü manzara karşısında kendini tutamayıp da Kureyş'e sayıp döken Ebû Katâde'ye Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şunları söyleyecekti:

– Ey Ebâ Katâde! Aslında Kureyş emanete ehil insanlardan müteşekkildir; onlar hakkında kim haddini aşarsa Allah onun ağzının payını verir. Şayet Allah sana uzun ömür verirse, onların ortaya koydukları fiil ve kulluk karşısında kendi amelini hafif görecek, daha fazlasını yapamadığın için üzüntü duyacaksın!

Ebû Katâde gibi diğer insanların da benzeri mukabelede bulunma isteklerine karşılık Cibril-i Emîn gelip, düşmana mukabelede bulunmak istendiğinde sadece karşı tarafın yaptığı kadar bir karşılık vermek gerektiğini; ancak her hâlükârda sabredip işi Allah'a havale etmenin daha hayırlı olduğunu bildirecekti.

Şehitlerin Uhud'a Emanet Edilmesi

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), şehitlerin üzerlerindeki zırhları çıkarmalarını ve:

– Onları, kanları ve elbiseleriyle birlikte gömün, diyerek olduğu gibi hepsini Uhud meydanına gömmelerini emretti. Böylelikle Uhud şehitleri, yıkanmadan ve üzerlerindekilerle birlikte Uhud'a gömülmüş oluyordu.

Cansız bedenini gördüğü zaman dört defa tekbir getirdiği Hz. Hamza'nın

bulunduğu yerde duran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), önüne getirilen her bir şehidi onun yanına koyduracak ve namaz kılıp dua edecekti. Böylelikle amca ve sütkardeş Hz. Hamza için Uhud'da yetmiş defa namaz kılınmış oluyordu.

Hemen mezarlar kazılmaya başlanmıştı; ancak o kadar insanın her birisine müstakil bir mezar kazacak durumları da yoktu. Gelip Efendimiz'e durumu arz edince Allah Resûlü, iki veya üç kişiyi bir mezara koymalarını emredecekti. Denilenler aynen karşılık buluyor ve hiçbir yoruma tâbi tutulmadan uygulanıyordu. Sıra, kazılan mezarlara şehitleri koymaya gelince bu sefer de hangisini önce mezara yerleştirecekleri konusunda kararsız kalmışlardı. Efendimiz, bunun üzerine, Kur'ân'ı en çok bilenlere öncelik tanınmasını emretti.

Abdullah İbn Amr İbn Harâm ile Amr İbn Cemûh, Hârice İbn Zeyd ile Sa'd İbn Rebî', Nu'mân İbn Mâlik ile Abdullah İbn Hashâs ve Abdullah İbn Cahş ile de Hz. Hamza aynı kabre konulanlar arasındaydı. O gün üç kişi bir arada Uhud'a emanet edilenler de vardı.

Efendiler Efendisi, babası gömülmeden önce ona sarılıp da ağlamaya başlayan Hz. Câbir'e bakacak ve:

– Onun için ister ağla ister ağlama; siz onu mezarına koyacağınız ana kadar melekler kanatlarını açmış ona gölgelik yapıyorlar, buyuracaktı.

Hz. Mus'ab'ın Son Hâli

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) o gün, kendisinden önce Medine'ye elçi olarak gönderdiği Mus'ab İbn Umeyr'in yanına da gelecekti. Mus'ab, Allah davası uğruna kol ve kanadını feda etmiş olmasına rağmen, arkada Resûlullah'ı yalnız bırakıp da gidiyor veya O'na uzanacak bir elin önüne geçip de engelleyemeyecek olmanın hacaletiyle yüzünü saklamaya çalışmış Uhud'da yatıyordu. Şefkat ve merhametle uzun uzun süzdü onu. Ardından:

– Müminlerden öyle yiğitler vardır ki Allah'a verdikleri sözü yerine getirip sadakatlerini ispat ettiler. Onlardan kimi, üzerine düşeni eda edip yiğitçe gitti, kimi de o ânı intizar etmekteler. Onlar, verdikleri sözde zerre miktar inhiraf yaşamadılar, mealindeki âyeti okudu.

Uhud'un sancaktarı Hz. Mus'ab'ı örtecek kefen bulunamıyordu. Meşakkatli günlerin yükünü omzunda buraya kadar taşımıştı ama bugün, nimetlerinden istifade etmeden ukbaya yürüyordu. Durumdan Allah Resûlü'nü haberdar ettiklerinde:

– Üzerindekilerle baş kısmını örtün ve ayaklarına da izhir otundan koyun, buyurdu. Denilenler yerine getirilince onun başucunda durarak Hz. Mus'ab'ın yarı ot yarı hırka kefenine uzun uzadıya baktı ve dudaklarından şu cümleler döküldü:

– Seni Mekke'de ilk gördüğümde, üzerinde ne paha biçilmez kıymetli elbiseler vardı. Senden daha güzel giyinen yoktu Mekke'de!.. Şimdi ise sen, saçların dağılmış ve sadece eski bir hırkanın içinde, başın bile dışarıda, açıkta yatıyorsun!

Sonra da Uhud meydanına döndü. Bu seferki hitabı, Mus'ab dâhil bütün şehitlere idi. Allah için bedenini ortaya koyanlara Allah'ın Resûlü şehâdette bulunuyordu:

– Allah'ın Resûlü şehâdet ediyor ki, kıyamet gününde sizler, Allah katında da şehitlersiniz.

Herkesin üzerine düşen bir şeyler vardı ve Allah Resûlü'nün, arkada kalanlara da diyecekleri olacaktı. Döndü ve herkesin kulağına küpe olacak şu cümleleri söylemeye başladı:

– Ey insanlar! Onları ziyaret edin ve gelin buralara!.. Onlara selâm verin. Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki bunlar, kıyamet gününe kadar kendilerine selâm veren her bir Müslümanın selâmını alır ve onlara bu selâmı iade ederler.

Belli ki ashabdan bazıları mahcubiyet yaşıyordu; zira Uhud'a çıkıp savaşmayı onlar istemiş ve bu sebeple Uhud'da yetmiş tane arkadaşlarını bırakmışlardı. O, Resûlullah'tı ve diyeceği her şeyi daha baştan kabullenmiş görünüyorlardı. Ancak Allah Resûlü, onlara en küçük bir imada bile bulunmadı ve asla öncesine dönüp de, "Ben size dememiş miydim?" manasına gelebilecek bir tek kelime bile etmedi. Çünkü O (sallallahu aleyhi ve sellem), insanlar arasında yerleştirmek istediği istişareyi, sonucu ne olursa olsun her şeyden daha önemli görüyordu. Bunun için Müsebbibü'l-Esbâb'a yönelecek ve ashabını Uhud'a emanet ettikten sonra:

– Hep beraber saf tutun; Rabbime senada bulunacağım, diyecekti. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ister de ashab onu yapmaz mıydı hiç? Daha bu kelimeler dudaklarından dökülür dökülmez, önde erkekler ve arkada da kadınlar olduğu hâlde Uhud'da saf tutuvermişlerdi. İşte bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yönünü kıbleye çevirecek ve uzun uzadıya dua edecekti.

Medine'nin Sabrı

Bütün bu olup bitenlere rağmen Medine, beklenmedik bir metanet ortaya koyuyor ve Uhud'a emanet edilen yakınlarını öne sürerek asla Uhud'dan dönenleri baskı altında tutmayı düşünmüyordu. Hatta bunun da ötesinde, sanki hiçbir şey olmamış gibi davranıyor ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) sağ salim dönmüş olmasının sevincini duyuyordu.

Gün ortasında Resûlullah'ın öldürüldüğü haberini duyan Ensâr'dan bir kadın, Uhud'dan dönüşü duyunca heyecanla ashab-ı Resûlullah'ı karşılamaya

çıkmıştı. Onun gelişini gören biri, kardeşiyle babasının; diğeri de oğluyla kocasının şehit olduğunu söylüyordu. Ancak o, bunları sanki duymamış gibi yine koşturmaya devam ediyor ve önüne gelene:

– Resûlullah nerede? O'nun durumu nasıl, diye soruyordu. Onun hâline Uhud'dan dönenler de şaşırmıştı:

– Allah'a hamd ü senalar olsun ki hayır üzerinde ey filanın annesi, diye cevapladılar. Bunun üzerine o:

– Bana O'nu gösterin; mübarek yüzlerine bakıp da O'nu görmek istiyorum, diye mukabelede bulundu. Efendiler Efendisi'nin yanına gelip de O'nun nur cemalini temaşa edince, tarihe tanıklık edecek şu cümleyi söyledi:

– Anam babam Sana feda olsun yâ Resûlullah! Seni sağ salim gördükten sonra artık bana bütün musibetler hafif gelir!

Efendimiz'in bindiği atın yularından tutan Sa'd İbn Muâz'ın annesi, Uhud'dan gelenleri istikbal için koşmuş geliyordu. Onu görünce Hz. Sa'd:

– Annem, yâ Resûlullah, dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) de, Sa'd'ın annesini teselli etmek için hatırını soracak ve gönlünü almaya çalışacaktı. Bu sırada kadın Allah Resûlü'ne daha da yaklaşmıştı; mahzun ve düşünceli duruyordu. Zira bir diğer oğlu Amr İbn Muâz Uhud'da kalmıştı. Onu teselli etmek için alttan alarak konuşmak ve oğlu Amr'ın şehâdet haberini onunla paylaşmak istemişti. Ancak o metin insan, Uhud'u baştan sona kadar yaşayan ve yetmiş tane ashabını orada bırakıp da gelen Habîb-i Zîşân Hazretlerine dönecek ve şunları söyleyecekti:

– Seni sağ ve salim olarak gördüm ya, bundan sonra hangi musibet bizi sarsabilir ki!

O gün bu hadiseler, yaşanılan sıkıntılar karşısında yılmayıp metanetle duruşun ifadesiydi. Hadiselerin şokunun hâlâ devam ettiği bu ilk anlarda böyle davranmak, ancak mert insanların yapabileceği bir şeydi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), böyle davranıp olgunluk gösteren bir kadını yine de teselli etmek istiyordu. Onun için şunları söyledi:

– Yâ Ümme Sa'd! Hem sana hem de şehitlerin ailelerine müjdeler olsun! Çünkü onların şehitleri cennette, omuz omuza birlikte arkadaş olacak ve kendi ailelerine de şefaat edecekler!

– Biz Senden razıyız yâ Resûlullah, diyordu Hz. Sa'd'ın annesi. Aramızda Sen olduktan sonra onlara kim ağlar ki! Sadece Senden, arkada kalanlar için dua istiyorum.

Onun bu talebini de kırmayacaktı Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem); ellerini kaldırdı ve şöyle dua etti:

– Allah'ım! Onların kalplerindeki hüznü silip kaldır, başlarına gelen musibet yarasını sarmalarını kolaylaştır ve arkada kalanların bundan sonraki

günlerini de ihsanınla tezyin et!

Sonra da Hz. Sa'd'a döndü:

– Yâ Ebâ Amr, diyordu. Senin ev halkının yarası açık! Unutma ki onlardan bugün yara alan her bir fert kıyamet gününde, bu hâllerinden daha güzel bir durumda haşrolacak; renk, kan rengi ama koku, misk kokusu gibi! Haydi, aranızdan kimler yaralı ise gitsin ve evinde yaralarını tedavi etsin! Beni düşünerek kimse evime kadar gelme zahmetinde bulunmasın!

Bunun üzerine herkes evlerine çekilmiş ve yaralarını tedavi ile meşgul olmaya başlamıştı. Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri de artık, hane-i saadetlerine gelmişti. Çok geçmeden de Hz. Bilâl, akşam namazı için ezan okudu ve bunun üzerine mescide gelerek akşam namazını kıldılar.

İşte, başlangıçtan buraya kadar ifade edilen bütün hadiseler, hicretten otuz iki ay sonra, Şevval ayının bir cumartesi günü başlamış ve aynı gün nihayete ermişti. Demek ki zaman, bir güne bu kadar gelişmeyi sığdırabilecek kadar genişti ve dilerse insan, zamanını bu kadar bereketli kılabilirdi!

Hamrâü'l-Esed

Cumartesi akşamından itibaren yaralarını sarıp da evinde dinlenmeye çekilen ashab, pazar sabahı Hz. Bilâl'in ezanıyla birlikte Mescid-i Nebevî"ye gelmişti.

İnsanlığın Emîni Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), dünden bu yana düşünüp duruyor ve bir türlü emin olamıyordu. Sonuç itibarıyla Mekke açısından iş ortada kalmıştı; savaşmış ama bir şey elde edemeden geri gitmişlerdi. Yolda giderken kanaatlerini değiştirip yeniden Medine'ye saldırmayı düşünebilirlerdi. Onlara böyle bir fırsatı vermemek gerekiyordu. Aynı zamanda Uhud sonrasında otoritenin yine Medine'de olduğunu herkese ilan etmek lazımdı.

Bu arada Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına Abdullah İbn Amr İbn Avf gelmiş ve Kureyş ordusunun, endişe edilen hususlarla ilgili haberlerini getirmişti. Gerçekten de Kureyş, Melel denilen yere geldiğinde aralarında bir durum değerlendirmesi yapmış ve elleri boş olarak geri dönmenin yanlış olduğunu, yeniden Medine'ye saldırarak Müslümanları kökten temizlemek gerektiğini konuşur olmuştu. Onlara göre Mekke'ye dönerken ne ellerinde bir ganimet ne de köle ve cariye bulunuyordu. Savaşmışlardı ama ellerinde, bu savaşı kazandıklarını ifade eden herhangi bir unsur da yoktu. "Savaşı biz kazandık." deseler bile bunu ispat edebilecekleri hiçbir şey yoktu ellerinde:

– Ne yaptınız ki, diyorlardı. Onların gücünü kırdınız ve ağır bir darbe vurdunuz ama yine de onları kendi hâllerine bıraktınız! Esas hedef olması gerekenlerin hepsi de yaşıyor ve bu, yarınımız adına büyük bir tehlike

demektir. En iyisi mi gelin geri dönelim ve hepsinin kökünü kazıyalım!

Ancak herkes aynı kanaatte değildi. Safvân İbn Ümeyye ileri atılacak ve şunları söyleyecekti:

– Ey kavmim! Sakın bunu denemeyin! Şu anda onlar, her zamankinden daha fazla öfkeliler ve ben, Uhud'da bulunmayanları da yanlarına alarak üzerimize geleceklerinden korkuyorum. En iyisi mi siz, elde ettiğinizle yetinip hemen geri dönün. Çünkü ben, yeniden onlara saldırdığınızda bu hâlinizi de kaybedeceğinizden korkuyorum!

Hz. Abdullah'tan bunları dinleyen Efendimiz, yanına çağırdığı Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'le önce meseleyi istişare edecek ve ardından da Hz. Bilâl'e seslenerek insanlara şöyle tebliğde bulunmasını talep edecekti:

– Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), sizin düşmanınızı takip etmenizi emrediyor! Yalnız, bizimle birlikte sadece, dün Uhud'da olanlar gelsinler!

Zaten Cibril-i Emîn de gelmiş, Rabb-i Rahîm'inden şu mesajları getirmişti:

– Düşman birliklerini takip edip arkadan sıkıştırmada gevşeklik göstermeyin! Eğer siz acı çekiyorsanız, şüphesiz onlar da tıpkı sizin gibi acı çekiyorlar. Kaldı ki Siz Allah'tan, onların ümit edemeyecekleri birçok şeyleri umuyorsunuz. Allah her şeyi hakkıyla bilir, tam hüküm ve hikmet sahibidir.

Davet eden Efendimiz olur da sahabe bu davete icabet etmez miydi hiç! Onca yaraları, yakınlarından şehit olanların acısı, arkada kalan yetimlerin gözyaşı ve tükenen tâkâtlerine rağmen onların hepsi yeniden kılıçlarına sarılacak ve bir çırpıda, Resûlullah'ın sancağının altında toplanıvereceklerdi. Onların bu hâlini Kur'ân da bayraklaştıracak ve Allah (celle celâluhû), Resûlullah davet ettiği zaman bir Müslüman'ın alması gereken tavrı belirleme adına ebedi kelamında bu gayreti şu ifadelerle takdir edecek, ahirette alacakları mükâfatı ortaya koyacaktı:

– Hele o yara aldıktan sonra Allah'ın ve Resûlü'nün çağrısına uyup gönül verenlere, hele onlar gibi ihsan ve takvâ sahiplerine pek büyük mükâfatlar vardır!

Ashab arasında, bir gün önce Uhud'da olup da Resûlullah ile birlikte yola koyulmayan neredeyse bir tek sahabî bile kalmamıştı.

O gün Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına emrederek odun toplattıracak ve akşam olunca da ateş yakmalarını isteyecekti. Gecenin karanlığı basınca Hamrâü'l-Esed, beş yüz ateşle kendini gösterir olmuştu. Gecenin karanlığında yakılan bu beş yüz ateşin hem görüntüsü hem de haberi hızla yayılıyordu ve belli ki bu, keyfiyet itibariyle yakalanılan konumun kemiyet planında da elde edildiğinin bir göstergesiydi.

Bu arada Efendimiz'in yanına, daha önce aralarında istihbarat anlaşması

bulunan ve bölgede olup bitenlerden Allah Resûlü'nü haberdar edeceğinin sözünü veren Ma'bed İbn Ebî Ma'bed geldi:

– Yâ Muhammed, diyordu. Allah'a yemin olsun ki Senin ve ashabının başına gelenler bizi de üzdü. Allah'ın Seni yüceltmesini ve bu musibeti başkalarına vermesini ne kadar da isterdik!

Oturup bir müddet konuştular. Daha sonra ayrılmak için izin isteyen Ma'bed, doğruca Mekke ordusunun bulunduğu yere geldi.

Bu sırada Mekke ordusu, Safvân İbn Ümeyye gibi bazıları Mekke'ye dönme fikrinde ısrar etmiş olsalar da çoğunluk yeniden Medine'ye saldırma fikrinde birleştiği için toparlanmış, hareket etmek üzereydi. Ma'bed'in gelişi, işte tam böylesine kritik bir zamana denk gelmişti. Onu görünce Ebû Süfyân, yanındakilere dönerek:

– İşte bu Ma'bed'dir! Onda mutlaka yeni haberler vardır, dedi. Arkasından da:

– Ne haber ey Ma'bed? Oralardan ne haberler getirdin, diye sordu.

Bunun üzerine Ma'bed, şunları söylemeye başladı:

– İşin doğrusu ben, Muhammed ve ashabını, daha önce görmediğim kadar büyük bir kuvvetle peşinizden gelirken gördüm. Size karşı öfkeden yanıp tutuşuyorlar. Evs ve Hazreç halkından dün onlarla beraber olmayanlar da gelip aralarına katılmışlar! Size ulaşıp da intikam almadan geri dönmeyi de düşünmüyorlar! Başlarına gelenler konusunda çok öfkeliler ve dün yaptıklarına da bin pişmanlar! İşin özü, size karşı öyle bir kin ve nefretleri var ki bu zamana kadar ben, öylesini hiç görmedim!

Söylenilenler karşısında şaşkınlığını gizleyemeyen Ebû Süfyân, önce:

– Yazıklar olsun sana! Nelerden bahsediyorsun sen, diye çıkıştı. İstifini bozmadan devam eden Ma'bed:

– Vallahi de sen buradan ayrılmadan atlarının alınlarını görürsün, diyerek bir adım daha attı. Onun sözleri, Ebû Süfyân'ı daha da endişelendirmişti. Tereddütlü bir ses tonuyla:

– Hâlbuki biz, tekrar onlara saldırıp köklerini temizleme kararı almıştık, dedi. Bir taraftan başını iki yana sallayan Ma'bed diğer yandan şunları söylüyordu:

– Bunu yapmanızı hiç tavsiye etmem! Onların görünüşü o kadar mehîb idi ki ben, gördüğüm bu manzara karşısında onlar için şiir bile yazdım!

Ebû Süfyân daha da meraklanmıştı ve yazdığı şiiri de okumasını istedi Ma'bed'den. O da, zihninde olup bitenleri ölçüp biçiyor ve belli ki nihâî bir karara varmak istiyordu. Her hâlinden endişe okunuyordu ve nihayet geri dönüp Mekke'ye hareket için orduya emir verdi.

Ortaya konulan stratejiler netice vermiş ve Mekke ordusu, söz ve

görüntünün gücüne yenik düşerek korkmuş, seri adımlarla ve kestirmeden Mekke'ye dönüyordu. Yolda giderken bir kervanla karşılaşacak ve bu kervanla Allah Resûlü'ne:

– Biz yeniden toparlanıp saldıracak ve Seninle ashabının kökünü kazıyacağız, diye haber göndermeye çalışacaklardı.

Belli ki kaçarken bile gururlarından taviz vermek istemiyor, korkudan iki büklümken bile meydan okumaya devam ediyorlardı. Haber kendisine ulaşınca Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) sadece:

– Allah bize yeter ve bizim için O, ne güzel vekildir, diyecekti. Zira onların bu sözleri, inanan insanlara güç ve kuvvet veriyordu. Zaten çok geçmeden Cibril-i Emîn de gelecek ve onların sarf ettiği sözlerden de bahsederek sadece Allah'a güvenip tevekkül etmenin isabetli olduğunun haberini getirecekti.

Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), pazartesi, salı ve çarşamba günlerini Hamrâü'l-Esed'de geçirdikten sonra, düşmanını sindirip Uhud'un yaralarını da sarmış olarak yeniden Medine'ye geri dönecekti.

UHUD SONRASI GELİŞMELER

Bir badire daha atlatılmış ve müşrikler yeniden geri püskürtülmüştü. Ancak bundan emin olmak gerekiyordu. Bu arada etraftan gelen haberler de iç açıcı değildi; Uhud'un yaralarını sarıp Hamrâü'l-Esed'den de zaferlerini tescil ettirerek dönen Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashab-ı kiram, yoğun geçen iki günün ardından yaralarını sarma fırsatı bulmuşlardı. Ancak gelen haberler, buna ayıracak zamanın bile olmadığını gösterir mahiyetteydi. Zira Uhud'da yetmiş sahabenin şehit oluşu ve Mekke ordusunun kendince bir zaferle (!) geri dönüşü, fırsat bekleyen başkalarının da iştahını kabartmış ve Medine'ye saldırma duygularını tetiklemişti. Kendilerince, Müslümanların kökünü kazımak için Medine'ye saldırmanın tam zamanıydı ve bunun için ittifaklar kurulmaya, anlaşılan mekânlarda asker toplanmaya çoktan başlanmıştı! Tabii olarak bu haberler, Resûl-ü Ekrem'in kulağına da geliyordu.

Elbette bunlar da çözülecekti. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), stratejilerini düşmanın atacağı adımları bekleyerek ortaya koyma yerine daha aktif bir yol izleyerek kendisinin belirleyeceği düzlemde yürümeyi tercih ediyordu. Bu dönemde de aynı tavrı sergileyecek ve daha birileri Medine'ye saldırı hazırlığı yürütürken karşılarında Müslümanları buluvereceklerdi. Aynı zamanda bu, savaşla zaman kaybetmemenin bir başka adıydı. Zira henüz yola koyulmadan dağıtılan şer odaklarının bir daha toplanmasına imkân yoktu ve en azından bu, savaşarak açılması muhtemel yaraların, daha işin başındayken önüne geçilmesi anlamına geliyordu. Çünkü zaman, müspet hareket adına yapılması gerekenleri yapma zamanıydı.

Allah Resûlü de sırasıyla bu adımları atacak ve bir taraftan Cezîretü'l-Arab'da güvenliği sağlayıp adını nakşederken diğer yandan da etrafa muallimler göndererek Kur'ânî düşüncenin yaygınlaşmasını hedefleyecekti. Bunun için etrafa keşif kolları gönderiyor, seriyye ve gazvelerle Hicaz'daki hâkimiyetini tescil ediyordu. Etrafa muallimler yolluyor ve ilâhî mesajın muhtevasına muttali olmak için Medine'ye gelenlere de rehberlik yapıyordu.

Mekke müşriklerinin yine gelecekleri, gidişlerinden belliydi. En azından

onlar yeniden toparlanıp gelecekleri ana kadar Kur'ânî düşünce, toplumun geneline mâl edilmeli ve kitleler tarafından hüsn-ü kabulle karşılanmalıydı. Bunun için zaman, yarın ne olacağını bekleyerek vakit geçirme değil, yarını inşa adına sabırla aktiviteyi birleştirerek istikbale yürüme zamanıydı.

Bu dönemde gelen âyetler, genelde aile hukukuyla ilgili hükümler ihtiva etmekte, bir yandan mirasla ilgili problemleri düzenlerken diğer yandan da çok eşlilikle ilgili belli başlı sınırlandırmalar getireriyor ve kadın hakları açısından toplumu yeni uygulamalarla tanıştırıyordu.

Diğer taraftan güvenlik maksatlı seriyye ve gazvelerle Medine etrafında muhtemel tehlikeler daha erken sezilmeye çalışılıyor, masum insanlara zarar gelmemesi için sürekli teyakkuzda bulunuluyordu.

Bir Suikast Girişimi Daha

Hâlâ Bedir'in intikamını alamadığını ve Uhud gibi bir fırsatı değerlendiremediğini düşünen Mekke, inadından vazgeçmiş değildi; kin ve nefretle oturuyor, intikam yeminleri edip şiddetle kalkıyorlardı! Bir aralık Ebû Süfyân, etrafına topladığı bir grup delikanlıya şunları söyleyecekti:

– Aranızda Muhammed'in işini bitirecek bir yiğit yok mu? Baksanıza, biz bu kadar acı içinde kıvranırken O, çarşı-pazarda rahat dolaşabiliyor!

Topluluk içinden buna cesaret edecek birisi çıkmamıştı; zira bu, öncelikle ölümü göze almak demekti ve Medine'ye kadar tek başına gelip Muhammed'i öldürmek öyle her babayiğidin yapacağı bir iş değildi. Ebû Süfyân, yine eli boş evinin yolunu tutmuştu.

Bir müddet sonra Ebû Süfyân'ın kapısı çalmaya başladı. Açtığında, karşısında bedevî bir delikanlı duruyor ve:

– Şayet bana söz verir ve taleplerim konusunda cömert davranırsan, ben gider ve O'nu öldürürüm! Çünkü ben, bu işleri iyi bilirim; bak, işte kuş tüyünden hafif hançerim bu işi yapmak için hazır bekliyor, diyordu.

Ümitleri tam kesildiği noktada yeniden yeşermişti Ebû Süfyân'ın. Gözlerinin içi parlıyordu. Bu iş, ancak böylesine fedâilerle gerçekleştirilebilirdi ve kapıdan içeri aldığı adama önce:

– Sen, tam aradığımız adamsın, dedi Ebû Süfyân. Keyfine diyecek yoktu. Delikanlıya yağız bir deve ve onu memnun edecek kadar mal mülk verdi. Artık anlaşmışlardı. Ardından da:

– Sakın bunu kimseye söyleme ve sadece seninle benim aramda kalsın! Çünkü ben, bunu birilerinin duymasından ve hemen gidip Muhammed'e yetiştirmesinden endişe ediyorum, diye tembih etti.

– Bunu kimse bilmeyecek, diye teminat verdi delikanlı da.

Derken, gecenin karanlığında devesine binen genç, altı günlük bir yolculuğun sonunda Medine'ye gelmişti. Dikkat çekmemeye çalışıyor ve karşılaştığı insanlara Efendimiz'i soruyordu. Mescid-i Nebevî'ye kadar gelmişti. O sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) orada bulunmuyordu; Abdieşheloğullarının diyarına gitmişti. Delikanlı da doğruca buraya geldi. Devesini bir yere bağlayarak ashab arasında oturup onlarla konuşan Allah Resûlü'nün yanına kadar yaklaştı.

Delikanlının gelişini görünce Efendiler Efendisi, yanındakilere dönmüş ve:

– Şu delikanlı var ya, niyeti hiç iyi değil; bir kötülük düşünüyor! Ama endişe etmeyin; Allah'a yemin olsun ki Allah (celle celâluhû), onunla planladığı şeylerin arasına girecek ve onun maksadını gerçekleştirmesine müsaade etmeyecektir, buyurmuştu.

Derken bu sırada genç de yanlarına gelmiş:

– Hanginiz Abdulmuttalib'in oğlu, diye soruyordu. Efendiler Efendisi ses verdi:

– Abdulmuttalib'in oğlu benim!

Bunun üzerine bedevî genç, sanki O'na gizli bir şey söyleyecekmiş gibi yanına yaklaşmak istedi. Onun bu niyetini sezen ve az önce Efendimiz'den duyduğu cümleleri de düşünen Üseyd İbn Hudayr:

– Resûlullah'ın yanından uzak dur, diyor ve elbisesinden tutmuş çekiyordu. O kadar çekmişti ki, adamın belinde sakladığı hançeri ortaya çıkıvermişti. Bunun üzerine Hz. Üseyd:

– Yâ Resûlullah! İşte niyeti kötü olan adam bu, diye seslenmeye başladı.

Delikanlının kolu kanadı kırılıvermişti! Canından korkuyordu! Üseyd İbn Hudayr, delikanlının yakasından tutmuş, herhangi bir zararı dokunmasın diye iyice çekiyordu. İyice sıkıştığını gören genç, bir taraftan:

– Kanım, kanım yâ Muhammed, diye seslenip canını kurtarmak için Efendimiz'in şefkatine sığınırken diğer yandan da içinde bulunduğu zor durumdan kurtulabilmek için eman diliyordu. Efendiler Efendisi, delikanlıya döndü ve şunları söyledi:

– Doğruyu söyle! Sen kimsin ve buraya niçin geldin; şayet doğruyu söylersen bu sana fayda verir. Zaten yalan beyanda bulunsan da Ben, senin gizlediklerine muttali olurum!

– Ben emniyette miyim? Güvenebilir miyim, diyordu.

Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri:

– Evet, güvendesin, diye teminat verdi. Bunun üzerine genç, Mekke'den itibaren yaşadıklarını anlatmaya başladı teker teker; Ebû Süfyân'ın gençlerden yardım dilemesini, Medine'ye ve Medinelilere duyduğu öfke ve kini,

Resûlullah'tan intikam almak için nelere tevessül ettiklerini ve evine gittiği zaman kendisine vadettiği dünya nimetlerini anlattı bir bir…

Adam çözülmüştü ama ashab-ı kiram açısından mesele hâlâ tehlike arz etmeye devam ediyordu. Hâlâ emin olamıyorlardı; Üseyd İbn Hudayr, genci yakın takibe almış ve o akşam da evine götürüp hapsetmişti.

Ertesi gün, Allah Resûlü, genci yeniden yanına çağırdı ve:

– Ben sana eman vermiştim; şimdi istediğin yere gidebilir yahut senin için bundan daha hayırlı olan başka bir işi tercih edebilirsin, dedi.

Belli ki, kendisine tuzak kuran bu genci de yanına almak istiyordu. Bakışlarındaki sıcaklık, ses tonundaki kucaklama zaten genci eritmişti ve hemen sordu:

– Daha hayırlı olan şey de ne?

– Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Benim de O'nun Resûlü olduğuma şehâdet etmen, buyurdu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Bu kadar sıcak ve içten bir davete icabet etmemek olur muydu hiç! İliklerine kadar huzur yudumlayan genç önce:

– Ben şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur ve Sen de Allah'ın Resûlü'sün, dedi. Ardından da şunları söyledi Allah Resûlü'ne:

– Vallahi de yâ Muhammed! Sen ne kadar da şefkat dolu bir insansın! Seni görür görmez âdeta aklım başımdan gidiverdi ve elim-kolum bağlanıp ne yapacağımı şaşırıverdim! Sonra Sen, benim esas maksadımı ne çabuk da anlayıverdin; hâlbuki onu hiç kimse bilmiyordu ve zaten bilse de bunun haberini Sana getirecek kimse olmamıştı! İşte o zaman ben anladım ki Sen, olumsuzluklar karşısında muhafaza altındasın. Doğruyu temsil eden de Sensin; Ebû Süfyân'ın peşinden gidenler ise, şeytanın askerleri!

Efendiler Efendisine tebessüm ettiren cümlelerdi bunlar! Bir badire daha problemsiz atlatılmıştı… Yine öldürmek için gelen bir insan, Resûlullah'ın iklimine girince hayat bulmuş ve heybelerini huzurla doldurmuş öylece geri dönüyordu.

Diğer Gelişmeler

Hayır yolunda koşmak, öyle kolay değildi ve ağır bedel istiyordu. Zira bunu yaparken acı tecrübeler de yaşanacak, masum görünümlü tuzaklara hedef olunacak ve bu yolda din adına belli başlı kurbanlar da verilecekti.

Er meydanında bileğini bükemediği Müslümanlara karşı müşrik cephe, politika değiştirmiş, sûret-i haktan gözükerek ikili oynamaya başlamıştı. Aynı ayın içinde Medine'ye gönderdikleri insanlarla, Müslüman olmak istediklerini ifade ediyor veya kendilerine muallimler geldiği taktirde beldelerinde bu tercihi yapabilecek çok insanın olduğunu söylüyorlardı.

Her ne kadar belli başlı endişeler yaşasa da Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), zahir itibariyle mahz-ı hayır gözüken bu talepleri karşılayabilmek için, bizzat Mescid-i Nebevî'de yetiştirdiği Ashâb-ı Suffe'den bazı ashabını seçerek ilgili bölgelere gönderdi.

İşin gerçek yönü ise, bir tuzaktan ibaretti ve İslâm'ı anlatmak için çıkılan yolda 'Racî' ve 'Bi'r-i Maûne' mevkilerinden Medine'ye, çok önemli yetmiş dokuz kişinin şehâdet haberi gelecekti.

Yine bu sıralarda Medine'de yerleşik hayat yaşayan Benî Nadîr kabilesi, Allah Resûlü ile yapmış oldukları anlaşmayı ihlal etmiş ve bununla da kalmayıp Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile O'nun yakınındaki önemli isimleri öldürme planları kurmuştu. Cebrâil'in haber vermesiyle akim kalan bu suikastin ortaya çıkışıyla birlikte niyetlerini açığa vurmaktan da çekinmeyen Benî Nadîrliler, devlet reisi olarak kabul ettikleri otoriteye karşı savaş ilan etmiş ve günlerce süren kuşatma sonucunda teslim olmak zorunda kalmışlardı.

Yaptıkları ihanet, kurdukları sinsi planlar ve isyanlar sebebiyle Efendiler Efendisi onlar mühlet vermiş ve Benî Nadîrliler de bu mühlet içinde Medine'yi terk etmişlerdi.

Bu gelişmeler, Abdullah İbn Übeyy İbn Selûl gibi münafıkları hem endişelendiriyor hem de büyük bir üzüntü içine sevk ediyordu.

İkinci Bedir

Hatırlanacağı üzere Uhud'dan ayrılırken Ebû Süfyân:

– Sizinle bizim aramızda yeni buluşma nokta ve zamanımız, gelecek yılın başında ve Bedir'de olacaktır; orada buluşur ve orada kozlarımızı paylaşırız, diye seslenmişti. Onun bu çıkışına mukabil Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi ve sellem), Ebû Süfyân'a cevap vermekte olan Hz. Ömer'e seslenerek:

– Allah'ın izniyle olur, de diye tembihlemiş, o da Resûlullah'ın mesajını gür sesiyle Ebû Süfyân'a ulaştırmıştı.

Söz, senet demekti ve konuşulan zaman geldiğinde yerine getirilmesi gereken bir vazifeyi ifade ediyordu. Verdiği sözü yerine getirmemek, büyük bir zaaf demekti. Hele böylesine gergin bir zeminde, Uhud gibi önemli bir dönemecin intikamını alma adına geri adım atmanın imkânı olamazdı. Şimdi ise zaman yaklaşmış ve Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de, ashabını bu meydana hazırlamaya başlamıştı; yeniden Bedir'e gidilecekti.

Beri tarafta Ebû Süfyân, teklif kendisinden gelmiş olmasına rağmen sözünün altında eziliyor ve vakit yaklaştıkça gitmemek için nasıl bir bahane bulabileceğini düşünüyordu. Açıktan 'gitmeyelim' de diyemediği için görünürde Bedir'e gitme temayülü gösteriyor; ancak içten içe de bu yoldan

nasıl dönebileceğinin planlarını yapıyordu. Etraftaki kabilelerin de desteğini alarak Mekke'de büyük bir ordu hazırladığının haberini yaymak istiyordu ama içten içe, Efendimiz ve Müslümanların da bu işten vazgeçmelerini gönülden arzu ediyor; bunun için de kendisinin daha güçlü bir ordu ile üzerlerine geleceğini ima edip vazgeçen tarafın, kendisi değil de Müslümanlar olmasını istiyordu. Aynı zamanda o gün için rahmetten mahrum kalan Mekke, kıtlıktan kıvranıyordu ve bu durumda savaşa çıkmak yeni bir yıkım anlamına geliyordu.

Bu arada Nuaym İbn Mes'ûd Mekke'ye gelmiş ve Ebû Süfyân ve arkadaşlarına, Medine'deki hareketlenmenin haberini getirmişti. Onun gelişini fırsat olarak gören Ebû Süfyân, Medine ordusunu bu niyetlerinden vazgeçirme karşılığında kendisine yirmi deve vereceğini vadetmiş ve bu develeri de, Süheyl İbn Amr'ın kontrolüne vereceğini söylemişti. Kaliteli bir deveyi de peşin olarak ona tahsis etmiş ve Medine'ye giderek Müslümanların gözünü korkutmasını istemişti.

Nuaym'ın yapacaklarından o kadar emindi ki Kureyş'e dönen Ebû Süfyân Kureyşlilere şöyle seslenecekti:

– Ashab-ı Muhammed'i Bedir'e çıkmaktan alıkoymak için Nuaym İbn Mes'ûd'u gönderdik; o bunun için gayret gösterecek! Ancak yine de biz yola çıkalım ve bir-iki gece yürüdükten sonra durur, geri döneriz. Böylelikle yoldan dönen biz değil de onlar olmuş olur ve gelişmeleri kendi lehimize çevirmiş oluruz. Şayet her şeye rağmen onlar gelirse, bu yılın kıtlık yılı olduğunu ifade eder ve bu buluşmayı bereketli başka yıllara atarız.

– Ne kadar güzel düşünmüşsün, diyorlardı Ebû Süfyân'a. Demek ki bu, herkesin kabulüydü ve Kureş'in bu tepkisi, Ebû Süfyân'ı tasdik anlamına geliyor.

Beri tarafta, peşin olarak aldığı devenin üzerinde Medine'ye dönen Nuaym İbn Mes'ûd, hemen faaliyetlere girişmiş ve Ebû Süfyân'ın büyük bir ordu toplayarak Bedir'e çıkmak üzere olduğunun haberlerini çoktan yaymaya başlamıştı.

Derken Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bin beş yüz kişilik bir ordu ile Medine'den yola çıktı. Yerine Medine'de Abdullah İbn Revâha'yı bırakmıştı. Ordu içinde on tane at vardı. Sancağı Hz. Ali taşıyordu.

Ayakları geri gitse de Ebû Süfyân da çıkmıştı yola. Yanında iki bin kişilik bir ordu vardı. Aralarında elli tane de atlı süvari bulunuyordu. Yürüyordu ama içinde kendisini yiyip bitiren bir korku vardı. Yoldan geri dönmek genel kabul olsa da, bu kadar kalabalıkla yola konulunca şartlar değişir ve insanlar dönmekten vazgeçerlerse ne yapacaktı. Onun için Merr-i Zahrân denilen yere gelip de Mecenne suyunun başında konakladıklarında, ne yapıp edip bu orduyu geri çevirmenin gerekliliğini düşünüyordu Ebû Süfyân. Göz göre göre ve sonucu belli olan bir zemine gitmek intihar olurdu. Zira Bedir ve

Uhud'daki manzaralar zihinlerinde hâlâ canlıydı. Dinlenme işi bitip de ordu ayaklandığında:

– Ey Kureyş topluluğu! Haydi, geri dönün, diye bir ses duyuldu Ebû Süfyân'ın bulunduğu yerden. Görmüyor musunuz, bu yıl her tarafı kıtlık kasıp kavuruyor; en iyisi bugün geri dönüp bolluk ve yeşilliğin olduğu, hayvanlarımızın da yeşilliklerden yiyip bize bol süt verdikleri gelecek yıllarda savaşırız. Bu kıtlıkta savaş mı olur! Ben dönüyorum; haydi, sizler de dönün!

Mekke ordusunun zaten beklediği bir sesti bu ve hiç kimseden itiraz gelmeden Mekke'ye geri dönüldü.

Medine'deki durum ise çok farklıydı. Ashabıyla birlikte çoktan yola çıkan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), birkaç günlük yolculuktan sonra ve Zilkâde ayının ilk hilaliyle birlikte Bedir'e kadar gelmişti. Her yıl olduğu gibi Bedir'de yine panayır kurulmuş ve büyük gruplar hâlinde insanlar, ellerindeki emtiayı kaptığı gibi ticaret maksadıyla buraya kadar gelmişti.

Mekke ordusu ise gelmemişti. Buna rağmen Efendimiz, ashabıyla birlikte burada tam sekiz gün onları bekleyecekti.

Panayırın çoğunluğunu Efendimiz ve ashabı oluşturuyordu. Bir aralık Allah Resûlü'nün yanına, Veddân gazvesinde O'nunla anlaşma yapan Mahşî İbn Amr geldi; her hâlinden şaşkınlık okunuyordu. Nihayet:

– Yâ Muhammed, dedi. Sen bu kuyuların başına Kureyş ile karşılaşmak için mi geldin? Hâlbuki bize anlatılanlara göre sizin, hepiniz öldürülmüştü ve işiniz de bitmişti! Hâlbuki panayırın çoğunluğu sizlerden oluşuyor!

Demek ki Hicaz'da sürekli bir propaganda yürütülüyordu. Anlaşılan açıktan cepheye gelemeyenler, yine perde arkasına geçmiş ve psikolojik bir savaş yürüterek akılları bulandırmak istiyorlardı. Mahşî'nin tepkileri böylesine yoğun bir bilgilendirmenin etkisinde kaldığını gösteriyordu. Öyleyse düşmanın silahıyla silahlanmak gerekiyordu ve Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şunları söyledi ona:

– Buna rağmen şayet istersen, sizinle aramızdaki anlaşmayı da feshedebiliriz!

Hiç beklemediği bir tepkiydi bu, Mahşî'nin. Zaten zihnen bir çatışma yaşıyordu; nasıl olmuştu da, 'bitti' denilen insanlar bu kadar zinde olabilmiş, Ebû Süfyân'ın bile gözünü korkutarak ona geri adım attırabilmişti! Bitmek bir yana her geçen gün güçlenerek yürüyen bir kervan vardı ortada. Zaman, neyin yalan neyin hakikat olduğunu ortaya çıkarmıştı. Öyleyse göz göre göre maceraya kapılmanın anlamı olamazdı ve:

– Hayır, bizim böyle bir derdimiz yok! Bilâkis biz, Sana el uzatmaktan içtinab eder ve aramızdaki anlaşmaya sadık kalır, onu asla bozmayız, dedi Mahşî.

Mahşî'nin tepkisi, Bedir'e gelmenin ne kadar önemli olduğunu

gösteriyordu. Aleyhte kurulan tuzaklardan haberdar olunmuş ve hâl diliyle karşı taraf bilgilendirilirken bir yanda da yüreklerine korku salınmıştı. İnsanlar, duyduklarından ziyade görüp duyduklarına itibar ederlerdi ve işte Bedir'de, gözlerle kulaklara aradıkları bu mesajlar veriliyordu.

Şimdi sıra, sağ salim olarak Medine'ye dönmeye gelmişti. Derken Resûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabıyla birlikte Bedir'den ayrılıp Medine'nin yolunu tuttu.

Bu Dönemde Yaşanan Diğer Gelişmeler

Diğer taraftan tebliğ ve irşad alanı her geçen gün daha da genişliyor ve yeni yeni muhataplara ulaşılıyordu. Bunun için dil öğrenmek gerektiğinde dil öğreniliyor, bir yere elçi olarak gitmek gerektiğinde de 'vazife' deyip yola düşülüyordu.

Yolculuk hâllerinde dört rekâtlı farz namazların ikişer rekât olarak kılınabileceği ruhsatı yine bu zaman zarfında ve uygulanmaya başlanmıştı.

Şam taraflarından gelen haberlerin doğru çıkması üzerine Dûmetü'l-Cendel seferi düzenlenmiş, dönüş yolunda bazı kabilelerle yeni anlaşmalar yaparak Medine'ye geri gelmişti.

Yine bu dönemde Benî Mustalık'ın da benzeri bir hazırlık içinde olduğu haberi gelmiş, ashabıyla birlikte Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), onların da üzerine yürümüş, bir problemi daha yerinde çözmüştü.

Bir farkla ki, yolun yakınlığı ve elde edilmesi muhtemel ganimetlerin bolluğunu düşünen münafıkların da bu gazveye katılmak için can attıkları görülüyordu. Katılacak ve ashab arasında iftirak tohumları ekmeye çalışarak orduyu içeriden yıkma planlarını devreye koymak isteyeceklerdi. Bizzat Allah Resûlü'ne dil uzatıp hakaretler etme, O'nun temizlerden temiz ailesi ve mü'minlerin de annesi Âişe Vâlidemiz'e iftira atma cüretini de bu gazvede göstermişlerdi. Cibril-i Emîn'in getirdiği âyetlerle kirli dünyaları açığa çıkan bu karanlık ruhlar, işin ciddiyete bindiği demlerde yaptıklarını inkar yoluna gidecek ve Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi ve sellem), onlarla aralarında olan perdeyi yırtmayacaktı.

Teyemmüm âyetleri bu sırada nâzil olmuştu.

Benî Lihyân gazvesi de bu dönemlerde gerçekleştirilen önemli hadiselerdendir.

YENİ BİR SALDIRI VE HENDEK

Yaklaşık bir yıldır Hicaz'da sulh ve sükûn hâkimdi; etrafta küçük çapta birileri hareketlenmeye başlamış olsa bile Allah Resûlü'nün feraset ve basiretiyle bunlar zamanında sezilmiş, kolluk kuvvetlerinin yerinde müdahalesi sonucu hepsi de etkisiz hâle getirilmişti. Ancak bu, aynı ortamın devam edeceği anlamına gelmiyordu.

Selâm İbn Ebi'l-Hukayk, Huyeyy İbn Ahtab, Kinâne İbn Ebi'l-Hukayk, Hevze İbn Kays ve Ebû Âmir gibi ileri gelen yirmi kadar Yahudi, kendi aralarında oturmuş yine kazan kaynatıyorlardı. Çok geçmeden bu ekip, soluğu Mekke'de almış ve Resûlullah'a karşı Kureyş'i kışkırtmaya başlamıştı. Şöyle diyorlardı:

– Muhammed'le savaşta biz sizinle birlikteyiz ve omuz omuza verip O'nun kökünü kazıyalım!

Teklif Kureyş'in hoşuna gitmişti; zaten böyle bir tepkiyi yıllardır onlardan bekliyorlardı. Hatta kaç defa mektup yazmışlardı ama bir türlü taleplerine cevap bulamamışlardı. Şimdi kendileri gelmiş, yıllardır arzu ettikleri teklifi bizzat kendileri talep ediyorlardı. Ebû Süfyân:

– Merhaba dostlarım! Hoş geldiniz! Bizim için en sevimli kişi, Muhammed'e düşmanlık konusunda bizimle birlikte hareket edip bize yardımcı olandır, diyordu.

İçlerinden bir türlü atamadıkları Bedir'in intikamını almak için zaten fırsat kolluyorlardı.

Kureyş, Uhud sonrası meydan okuyarak "Buluşalım" dediği ikinci Bedir'e de gelememiş ve bu korkak tavrıyla dostları tarafından büyük tepkiyle karşılanmıştı. Şecaat ve kahramanlıklarındaki zaaf dilden dile konuşuluyor, gösterdikleri zaaf sebebiyle haklarında ileri geri laflar ediliyordu. En azından şimdi, sarsılan itibarlarını yeniden elde etme imkânları vardı; üstelik şimdi, Medine'deki Yahudiler de kendileriyle birlikte hareket etme sözü veriyorlardı. Birlikte hareket etmek iki taraf için de bulunmaz fırsattı, toplanacakları

zamanı da aralarında anlaşarak ayrıldılar.

Bunun üzerine Ebû Süfyân, Kureyş'in her bir kolundan belli başlı kişileri seçerek toplam elli kişiyle birlikte Kâbe'ye geldi ve Kâbe örtüsünün altına girerek, kanlarının son damlasına kadar savaşacaklarına dair yemin üzerine yeminler etti.

Kureyş'ten ayrılan Yahudi topluluğu, bu sefer de soluğu Gatafan'da almış aynı teklifi onlara da yapıyordu. Hayber'in yıllık gelirinin yarısını kendilerine vereceklerini söylüyor ve Medine'ye saldırmaları durumunda kendilerini dünya malıyla zengin edeceklerini vadediyorlardı. Aynı zamanda Kureyş'in de kendileriyle birlikte savaşacağını haber verip, herkesin birlikte olduğu yerde sizler de bulunmalısınız mesajını iletiyorlardı; onlar da kabul etmişti.

Dur durak bilmeden bir tezgâh kuruluyordu. Kısa sürede Benî Süleym'e de gitmiş ve onları da ikna etmişlerdi. Bu gidiş, dikiş tutacak gibiydi ve sırasıyla bütün Arap kabilelerini dolaşmaya başladılar. Anlaştıkları her kabileye tarih veriyorlar ve o zamana kadar hazır olmalarını istiyorlardı. Neredeyse bütün kabileleri Allah Resûlü ve mü'minlere karşı savaşmaya ikna etmişlerdi. Bunun için Hendek Savaşı'na, kabilelerden toplama bir ordu olması yönüyle aynı zamanda Ahzâb da denilecekti.

Derken zaman gelmişti ve son vuruş için ilk hamle yapılmak üzereydi. Takvimler beşinci yılın Şevval ayını gösteriyordu. Dâru'n-Nedve denilen istişare meclislerinde sancak bağlayıp onu Osman İbn Talha'ya verdiler. Artık her şey tamamdı ve Ebû Süfyân kumandasındaki dört bin kişilik Mekke ordusu hareket etmiş, Medine'ye doğru yol alıyordu. Ordu içinde üç yüz at, bin beş yüz de deve vardı.

Bunu duyan kabileler de harekete geçmiş ve akın akın gelip Ebû Süfyân ordusuna katılmaya başlamıştı; Benî Süleym yedi yüz, Benî Fezâra bin, Eşca' kabilesi dört yüz, Benî Mürre de dört yüz kişilik bir destek ile Ebû Süfyân'a destek çıkıyor ve Medine istikametinde yürüyen orduya katılıyordu. Çok geçmeden bu sayı, on bini bulacaktı. Neredeyse Medine'de bulunan ihtiyar, kadın ve çocuklar da dâhil herkese bir asker düşüyordu.

Yine geliyorlardı; kendilerini şerre kilitlemiş bu adamların uslanmaya niyetleri yoktu. Hâlbuki Medine ve medenîlerin onlara ne zararı vardı? Ancak küfrün mantığı yoktu ki! Öldürmeye kilitlenmişler ve beyinleri de kin ve nefretin esiri olmuştu. Ufukları sığ, dimağları da donuktu; kendi karakterlerinin gereğini yerine getiriyorlardı.

Fark Edilen Tehlike ve Ashabla İstişare

Beri tarafta Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke'ye giden Yahudi cemaatinin, kabile kabile dolaşarak herkesi kendi aleyhine nasıl kışkırttırttığını yakından takip ediyordu. Mekke'deki her hareket O'nun

istihbarat ağına düşüyor ve O da, atacağı adımları bu bilgilere bina ediyordu. Daha Ebû Süfyân Mekke'den çıkmadan dört gün önce onun yola çıkacağının haberini almış ve konuyu ashabıyla istişareye açmıştı. Her ne kadar savaşmayı istemese de, Kureyş toplanmış yine savaşmak için geliyordu ve bu musibeti de hafif atlatmanın bir yolu bulunmalıydı.

Nasıl bir strateji ortaya konulması gerektiğini sordu ashabına teker teker. Medine'de kalıp düşmanı sokaklar arasında dağıtarak zayıf düşürmenin mi, yoksa Medine dışına çıkıp göğüs göğüse çarpışarak geri püskürtmenin mi daha uygun olacağını soruyordu onlara. Zihinlerde Uhud öncesi yapılan istişare hâlâ canlılığını muhafaza ettiği için meseleye ihtiyatla yaklaşıyorlardı.

Herkes, eteğindekini döktü ortaya; konuşulanların hepsi de risk ihtiva ediyordu. Nihayet Selmân-ı Fârisî'nin sesi duyuldu mecliste:

– Yâ Resûlullah, dedi. Fars topraklarında biz, atlılar tarafından baskın endişesi yaşadığımızda etrafımıza hendek kazar ve öylece korunurduk!

Allah Resûlü'nün beklediği bir teklifti bu; ashab da bu tekliften hoşlanmıştı ve bir müddet üzerinde konuşulduktan sonra bu teklif kabul edildi.

Karar verilmişti ama meselenin ciddiyeti iyi anlaşılmazsa istenilen netice alınamazdı. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sabırla işe koyulup takva ile şahlanıldığında nusret ve inâyetin kendileriyle birlikte olacağının müjdesini verdi onlara. Şimdi sıra, Medine'yi koruyacak hendeği kazmaya gelmişti. Şakası yoktu; Mekke, çevresindeki bütün kabilelerle birlikte Medine'yi hedef almış geliyordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabıyla birlikte Sel' dağının bulunduğu yere geldi ve otağını kuracağı yeri tespit etti. Ardından da hendeğin yeri tespit edildi; Medine'nin etrafı ordularla aşılmaya müsait olmadığı için düşman, ancak daha müsait olan kuzey taraftan gelebilirdi ve hendek de buraya kazılacaktı. Önce, Şeyheyn kalelerinden Mezâd'a kadar olan bölgeye bir hat çizildi. Sel' dağı arkaya alınıyordu. Daha sonra Mezâd'dan başlayarak Zübâb ve Râtic'e kadar olan mekân, ashab arasında paylaştırıldı; ashabını onar kişilik gruplara ayırmış ve kazılacak alan olarak herkese kırk zira' mesafe düşmüştü. Küçük gruplar da kendi arasında organizeli çalışacaktı; çünkü Muhâcirlere, Râtic ile Zübâb arası; Ensâr'a da Zübâb ile Ebû Ubeyde dağının arası paylaştırılmıştı.

Ensâr ile Muhâcirîn, Selmân-ı Fârisî konusunda anlaşamamıştı; her iki grup da:

– Selmân bizdendir, deyip onun kendilerinden olması gerektiğini savunuyor ve kazma işinde de kendilerine yardımcı olmasını talep ediyordu.

Çünkü o, güçlü bir yapıya sahipti. Durumun farkına varan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Selmân, Ehl-i Beyttendir, buyuracak ve böylelikle meseleyi tatlıya bağlayacaktı.

Zamana karşı yarışıyorlardı; herkes kendi payına düşen yeri kazacak ve Mekke ordusu gelmeden bu iş bitirilmiş olacaktı. Hiç vakit kaybetmeden kazma işine koyulmuşlar ve Resûlullah da aynı gün, ashabıyla birlikte çalışmaya başlamıştı.

Bizzat kazma sallayıp kürek kullanan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yeri geldiğinde ashabına eliyle süt dağıtıyor, zaman zaman da onların morallerini yüksek tutmak için yüksek sesle seci tutturuyordu.

Sanki üzerlerine gelen on bin kişilik bir ordu yokmuşçasına neşe içinde kazım işlemine devam ediyorlardı. Bir aralık durup da ashabının iştiyakla çalışmalarını seyre dalan Allah Resûlü, duygulanacak ve:

– Allah'ım! Ahiret yurdundan başka yaşanılacak mekân yoktur; Sen, Ensâr ve Muhâcirîni affınla kucaklayıp onlara mağfiret et, diye dua edecekti.

İşlerine o kadar kilitlenmişlerdi ki, yorulmak nedir bilmiyorlardı. Bir taraftan da:

– Bizler ki, hayatta kaldığımız sürece cihad sözü vererek Muhammed'e biat etmişiz, diyor ve böylelikle ana hedeflerinden zerre kadar şaşmadıklarını sözleriyle de ifade ediyorlardı.

Var güçleriyle çalışıyorlardı ama hendek, öyle birkaç günde bitecek gibi de gözükmüyordu. Elde avuçta da bir şey kalmamıştı; çoğunlukla arpa unu yağla karıştırılır ve insanlar, karınlarını doyurmak için boğazdan geçerken gırtlakta düğümlenen bu karışımı yerlerdi. Ortaya çıkan ağır kokuya rağmen hâllerinde şikâyet emaresi görünmüyor ve büyük bir iştiyakla kazma sallıyor, âdeta bu hâlleriyle, başarıya ulaşmak için her zaman eldeki imkânların mükemmel olmasını beklemek gerekmediğini fiilen göstermiş oluyorlardı.

Gönüller müşterek atıyordu; başlarında imamları, işe o kadar kilitlenmişlerdi ki, zaruri ihtiyaçlarını gidermek için bile gelip Resûlullah'tan izin istiyor; ihtiyaçlarını giderdikten sonra da gelip tekmil vererek yeniden işe koyuluyorlardı.

Sabah namazıyla başladıkları kazı işine akşam vaktine kadar devam ediyor ve geceleri istirahat için evlerine gidiyorlardı. Belli ki, hendek bitinceye kadar Medine, sabah ve akşam Sel' dağı çevresine her gün gidip gelecekti.

Cemaatine imam olarak Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), kendini o kadar bu işe vermişti ki, zaman oluyor kazma ile hendek kazıyor, yeri geliyor sırtıyla toprak taşıyor ve bazen de eline aldığı kürekle toprak atıyordu. Bir aralık o kadar yorulmuştu ki, bir kenara çekilip azıcık oturup dinlenmeyi denedi. Üzerine oturup da dinleneceği bir minder bile yoktu ve yanağını bir taşın üstüne koymuştu; taşı kendine yastık yapmıştı! O kadar yorgundu ki,

yastığı taş olsa da başını koyar koymaz uyuyuverecekti! Bu durum, Hz. Ebû Bekir'le Hz. Ömer'in gözünden kaçmamıştı; hemen baş ucuna geldiler ve insanları uzaklaştırarak bir miktar dinlenebilmesi için gürültü yapılmamasını istediler. Ancak Allah Resûlü'nün uykusu uzun değildi ve çok geçmeden yerinden sıçrayarak uyanıverdi:

– Beni niye uyandırmadınız? Daha önce uyandırsaydınız ya, dedi ve yeniden kazmayı eline alarak hendek kazma işine başladı. Bir taraftan da ashabı için dua ediyor, başlarına bu sıkıntıları açanları da Allah'a havale ediyordu.

Hendek kazımı tamamlanmak üzereydi ki işini erken bitirenler, geride kalanlara yardım ediyor ve böylelikle düşman önünde yekvücut olduklarını fiilen de göstermiş oluyorlardı. Kazma işlemi tam altı gün sürmüştü ve artık ortada, müşriklerin gelip de önünde duracakları geniş ve uzun bir engel vardı! Hendeğin kazım işi bittiğinde Mekke ordusu da Medine'ye yaklaşmış, neredeyse Uhud'a dayanmıştı.

Artık savaş kapıya dayanmıştı ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de, o ana kadar kazım işinde kendilerine yardımcı olan çocuklarla kadınların geri çekilerek muhkem yerlere dönmeleri emrini verdi.

Yanında üç bin kişilik bir ordu vardı. Sırtını Sel' dağına verecek, hendeği de önüne alarak artık burada teyakkuzda bekleyecekti.

Bütün hazırlıklar bitmiş ve artık düşmanın geleceği an beklenmeye başlanmıştı. Çok geçmedi; on bin kişilik Ahzâb ordusu, karşıdan çıkageldi; sanki yer gök asker doluydu!

Aslında bu manzara, yüreklere korku salması gereken bir görüntü arz ediyordu; ancak mü'minler, böyle bir endişeye kapılmayacaktı. Zira zihinlerinde, daha önce Cibril-i Emîn'in getirdiği mesajlar canlanmış, bunların da üstesinden gelineceği müjdeleri yüreklerde yeniden yeşermişti.

Müşriklere gelince onlar, kendilerinden emin ve önceki yenilgilerinin de intikamını alacak olmanın hırsıyla gelmiş ve hendeğin kazıldığı yere kadar ulaşmışlardı. O da ne? Önlerinde büyük bir hendek vardı! Şimdiye kadar hiç karşılaşmadıkları bir durumdu bu; ne duymuş ne de görmüşlerdi!

Ne umutlarla gelmişlerdi ama şimdi önlerinde, Medine'ye girmelerini engelleyen bir hendek vardı. Bunun sadece kendi önlerine gelen kısımda olabileceği düşüncesiyle sağa sola koşturmaya başladılar; sonucu olmayan bir gayretti bu. Çünkü Medine'ye yürüyebilecekleri her yer hendekle çevrilmişti.

Daha kılıç bile kullanmadan büyük bir şok yaşıyorlardı; hâlbuki onlar, hiçbir şey yapmadan on bin insanla Medine'nin bir yanından girip diğer tarafından çıkmayı, Resûlullah dâhil bütün mü'minleri yok edip yeryüzünde bir tane bile mü'min bırakmamayı düşünüyorlardı! Zaten buraya da bunun

için gelmişlerdi; gelip Medine'yi istila edecek ve kısa sürede burada taş üstünde taş bırakmamak suretiyle ellerini sallayarak geri döneceklerdi. Şimdi ise hevesleri kursaklarında kalmış, ummadıkları bir sonuçla karşılaşmışlardı! Peki, şimdi ne yapacaklardı?

Uzaktan ok atarak karşı tarafa zayiat verdirmekten ve fırsat kollayıp hendeğin zayıf noktalarından karşı tarafa geçerek ani baskınlarla maksatlarına ulaşmaktan başka bir seçenekleri kalmamıştı. Hemen yaylarını kaptıkları gibi Müslümanlara ok atmaya başladılar. Böylelikle uzun süreceği belli olan yeni bir süreç daha başlamış oluyordu.

Diğer yanda ise, perde arkasından Ahzâb ordusunu organize edip buraya kadar getiren Benî Kurayza, yeni bir ihanet daha planlıyordu. Bunun haberini alıp durumu tetkik ettiren Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), cepheyi daha fazla yaygınlaştırmamak için önce düşman güçlerini bölmeyi hedefleyecek ve Benî Kurayza ile hesaplaşmayı Hendek sonrasına bırakacaktı.

Hendeğin Aşıldığı An

Hendek önündeki gergin bekleyiş günlerdir devam ediyor, gece ve gündüz nöbetleşe hamleler yapılıyor ama bir türlü Medine tarafına geçilemiyordu. Hendeğin iki tarafındaki ordu arasında bugüne kadar ok atma, mızrak fırlatma ve taş atma dışında herhangi bir sıcak çatışma olmamıştı.

Bir türlü neticeye gidemiyorlardı; Ebû Süfyân, İkrime İbn Ebî Cehil, Dırâr İbn Hattâb, Hâlid İbn Velîd, Amr İbnü'l-Âs, Nevfel İbn Muâviye, Nevfel İbn Abdullah, Amr İbn Abdivüdd, Uyeyne İbn Hısn, Hâris İbn Avf ve Mes'ûd İbn Ruhayl ile Benî Esed'in reisleri anlaşmışlardı; tespit ettikleri zayıf noktadan hep birlikte saldıracak ve her şeye rağmen karşı tarafa geçeceklerdi.

Dediklerini yapmışlardı; dar bir geçit bulmuş ve İkrime İbn Ebî Cehil, Dırâr İbn Hattâb, Nevfel İbn Abdullah, Hübeyre İbn Ebî Vehb ve Amr İbn Abdivüdd, atlarını mahmuzlayarak mü'minlerin bulunduğu tarafa geçmişti. Diğerleri arkadan onlara bakıyorlardı; hendeği geçenler, geride kalan Ebû Süfyân'a:

– Sen geçmiyor musun, diye sesleniyorlar, o da:

– Siz geçtiniz ya; şayet ihtiyaç olursa biz de geçeriz, diye cevap veriyordu.

Hendeği geçip de kendileri adına kahramanlık yapma fırsatı yakalayan bu insanlar, Sel' dağına doğru at koşturmaya başladılar; günlerdir kılıç sallamadan beklemenin acısını çıkaracak ve arkalarından gelecek destekle de, kendilerince mü'minlere büyük bir zayiat verdireceklerdi. Ancak mesele bekledikleri gibi olmadı; onların hendeği geçtiğini gören mü'minler, bir çırpıda koşmuş ve orayı tutarak arkadan geleceklerin önünü kesmişlerdi.

Belki de bu, Allah Resûlü'nün bir stratejisiydi; belli başlı yerleri

‘aşılabilir’ bırakmış ve böylelikle karşı tarafın gücünü zayıflatıp dağıtmak istemişti. Zira bu hücum sırasında Amr İbn Abdivüdd gibi gözüpek bir müşrik, Hz. Ali’nin kılıç darbeleri karşısında yerle bir olmuş, onun hazin hâlini görenlere de arkasına bakmadan kaçmak düşmüştü.

Duaya Kalkan Eller

On gün geride kalmıştı ve gergin bekleyiş hâlâ devam ediyordu. Atını mahmuzlayıp duran Ahzâb ordusu açık yakalamaya çalışıyor, mü’minler de böyle bir açık vermemek veya onların buldukları açıkları kapatmak için var güçleriyle mücadele ediyorlardı. Bir hiç uğruna buralara kadar gelip de kendilerine bu sıkıntıları yaşatan Mekke ordusu için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabını uyarmış ve şunları tembih etmişti:

– Ey insanlar! Sakın düşmanla karşılaşmayı kendi arzunuzla talep etmeyin; Allah’tan afiyet dileyin! Ancak ne zaman da düşmanla karşı karşıya gelirseniz, işte o zaman da dişinizi sıkın ve sabr u sebat gösterin; şüphesiz ki Cennet, kılıçların gölgesi altındadır!

Şimdi düşmanla karşılaşma gerçekleşmiş ve sıra sabr u sebata gelmişti; ancak günler geçmesine rağmen düşmanda geri dönme niyeti sezilmiyor ve her defasında farklı bir taktikle karşılarına çıkmaya çalışıyorlardı.

Bir pazartesi günüydü; öğle ile ikindi namazı arasında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Ahzâb mescidine geldi ve mübarek ellerini kaldırarak şöyle dua etmeye başladı:

– Ey kitabı indiren ve hesabı seri gören Allah’ım! Şu Ahzâb ordusunun ahengini boz ve onları paramparça eyle; onlara karşı bize nusret lütfedip inâyetini müyesser kıl!

Şefkat ve merhamet peygamberi Allah Resûlü’ne bu şekilde dua yaptıracak kadar ileri gitmiş ve sıkıntı üstüne sıkıntı vermek istemişlerdi. Canların dudaklara geldiği noktada O da, esbaba tevessülde kusuru olmadığı gibi hâlini Rabb-i Rahîm’ine arz ediyor ve nusret talebinde bulunuyordu.

Aynı duayı salı ve çarşamba günü de tekrarlayacaktı; hatta tazyiklerden bunalan ashab-ı kiram hazretleri Efendiler Efendisi’ne dönecek ve:

– Yâ Resûlullah, diyecekti. Artık canlarımız gırtlağımıza geldi; bu durumdan kurtulmak için söyleyip de yapabileceğimiz bir şey yok mu?

– Evet; var, buyurdu Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). “Allah’ım! Ayıp ve kusurlarımızı ört; korku ve endişelerimizi de nihayete erdir.” diye dua edin!

Ashabına dua tavsiye eden Habîb-i Kibriyâ Hazretlerinin dilinde o gün de sürekli dua vardı; bir defasında şöyle dua ettiğini duymuşlardı:

– Allah’ım! Senden, vadettiğin inâyet ve yardımını gerçekleştirmeni diliyorum; aksi hâlde, Allah’ım! Yeryüzünde Sana ibadet edecek gönül

kalmayacak!

Duanın akabinde büyük bir inşirahla ümmetine dönen Allah Resûlü'nün, mübarek yüzlerine akseden beşaşet hemen fark edilmiş ve ashab-ı kiram da, yakında gelip gerçekleşecek beşaret ve inâyetin sevinciyle mesrur olmuşlardı.

Topyekûn Saldırı

Amr İbn Abdivüdd öldürülüp de onunla birlikte hendeği geçenler geri kaçmak zorunda kalınca müşrikler, geride hiç kimse kalmamak üzere hep birlikte saldırı fikrinde birleşti ve bunun hazırlığını yapmaya başladılar; herkes birbirini son hamle için teşvik ediyordu.

Ve ertesi sabah güneşin ilk ışıklarıyla birlikte topyekûn saldırı için harekete geçtiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) de, ashabını karşı taarruz için hazırlamış ve O da hendeğin beri tarafında saf tutmuş, onları bekliyordu. Müşriklerin saldırı hazırlıklarının haberini alır almaz ashabını toplamış ve onlara, sebat edip de kararlılıkla kendilerini müdafaa ettikleri takdirde zafer müjdesi vermişti.

Hamle üstüne hamle yapıyorlardı; büyük bir telaş baş göstermişti! Zira kimin nereden saldıracağını kestirmenin imkânı yoktu. Her bir yanda mantar gibi müşrik bitiyordu; birisi geri püskürtülse diğeri, bir grubun hakkından gelinse diğer bir grup devreye giriyor ve hendeğin etrafı, ardı arkası gelmeyen bir mücadeleye sahne oluyordu.

Bu arada Hâlid İbn Velîd kumandasındaki iki yüz kişilik bir grup, Allah Resûlü'nün çadırının bulunduğu yeri hedeflemiş geliyordu; gözleri dönmüştü ve ölümüne ilerliyorlardı!

O günün geç saatlerine kadar da bu manzara devam edecekti; Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı, bu telaş ve kargaşa içinde namazlarını bile kılamamış, Allah adına hareket edilen yerde Allah'a kulluk vazifesi yerine getirilememişti.

Müşrikler o kadar uğraşmış ve ölümüne gelmişlerdi ama yine netice alamamışlardı. Derken yavaş yavaş geri çekilmeye başladılar; çok geçmeden herkes kendi yerine gelmişti. Bu sırada Üseyd İbn Hudayr, iki yüz kişiyle birlikte hendeğin müşrikler tarafında nöbet tutmak için ayrılmıştı.

Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), kılamadığı namazlarını eda ediyordu. Buthân denilen yere kadar gelmişti; burada abdest alarak önce eda edemediği namazını kılacak, hemen ardından da akşam namazını eda edecekti. Namazını tamamladıktan sonra da:

– Güneş batıncaya kadar onlar bizi meşgul edip de orta namazını kılma imkânı vermedikleri gibi, onların evleriyle kabirlerini de Allah ateşle doldursun, dedi.

Bir mü'min için namaz her şey demekti ve demek ki, Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), bu kadar önemli bir vazifeyi edaya engel olanların cezalandırılmalarını Rabbinden talep ediyordu.

Bu sıralarda Benî Kurayza, Medine'de bulunan kadın ve çocuklara da saldırmaya başlamıştı. Sabır taşını çatlatacak gelişmelerdi bunlar ve anlaşılan, öncekiler gibi Benî Kurayza da kendi sonunu hazırlıyordu.

Şu da bir gerçek ki Ahzâb ordusu her geçen gün eriyordu. Özellikle aralarından gelip de sessizce Müslüman olan Nuaym İbn Mes'ûd'un siyasi manevraları karşısında birbirlerine olan güveni de yitiren müşrik cephe, pes etmek üzereydi. Bardağın taşmasına ramak kalmıştı.

İlâhî İnâyet

İlâhî inâyet yeniden kendini göstermiş ve bardağı taşıran damla Hendek'e düşmüştü. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Cibril-i Emîn'i görmüş ve ashabına dönerek üç kere:

– Dikkat edin; Allah'tan gelen müjde ile sevinin, buyurmuştu.

Cümlelerini bitirir bitirmez Hendek'te göz gözü görmez hâle gelmişti; çadırlar yerinden kopup uçuyor, göz gözü görmüyordu. Zira fikren büyük bir darbe alıp da kendi aralarında ihtilâfa düşen Ahzâb ordusunun bulunduğu yerde o gece büyük bir fırtına kopmuştu; kazanlarını ters yüz ediyor, kaplarını da sağa sola savuruyordu; ateşleri sönmüş ve yuvaları da dağılmıştı! Birden ortalık kararmış ve hendeğin bulunduğu yerde, yürekleri ağza getiren bir gürültü hâkim olmuştu! Hava o kadar kararmıştı ki, parmaklarının ucunu bile göremez olmuşlardı. Zaten soğuktan titremekte olan müşrikler, fırtınanın da tesiriyle iyice üşümüş ve perişan olmuşlardı.

O ana kadar görmedikleri ordularla karşı karşıya kalmışlardı; büyük bir telaş yaşıyorlardı! Toz dumana karışmış, kimin ne yaptığı anlaşılmaz hâle gelmişti! Kopan çadır iplerini bağlamaya çalışıyor, direkleri yeniden yere çakmak istiyorlardı ama her defasında yeni bir fırtınaya tutuluyor ve bir türlü buna imkân bulamıyorlardı.

Korkudan titremeye başlamışlardı; her kabilenin lideri, kendi adamlarını yanına çağırıyordu ama bu da onları tatmin etmiyor, sürekli baskın yaşayacakları endişesiyle:

– İmdat! İmdat! Kuşatılıp saldırıya uğradınız, diyerek yanlarında toplananları da paniğe sevkediyorlardı.

Artık hendeğin hâkimi, Allah'ın inâyet olarak gönderdiği rüzgârdı; Allah Resûlü ile mü'minleri yok etmek üzere gözü dönüp de Medine'ye saldırmak isteyen müşriklerin gözlerini kumla doldurmuş ve Allah düşmanlarını dayanılmaz acılar içinde bırakmıştı!

Korkudan yürekleri ağzına gelen münafıklar da, ailelerinin yalnızlığını bahane ederek izin istiyor, birer ikişer sıvışıp ortadan kayboluyorlardı.

Ancak mü'minler, Allah'ın inâyetinin kendilerini kuşatacağı ümidiyle kendilerini daha güçlü hissediyorlardı. Çünkü fırtına, mü'minlerin kuvve-i maneviyesini takviye ederken müşriklerde korku hâsıl etmişti!

Hendek'ten Ayrılış

Ahzâb ordusuna yine, geldikleri gibi gitmek düşmüştü! Uhud ve Hamrâü'l-Esed'i unutamayan müşrikler, arkadan takip ederler korkusuyla Hâlid İbn Velîd ve Amr İbn Âs kumandasındaki iki yüz kişilik bir süvariyi orada bırakmış ve böylelikle kendilerini bir nebze garanti altına almak istemişlerdi. Sabah olduğunda, karşı tarafta bir tek düşman askeri bile kalmamıştı!

Arkalarından bakarken Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), hamd makamında şunları söyleyecekti:

– O ki, O'ndan başka ilâh yoktur; askerlerini aziz kılmış, kuluna inâyetiyle mukabelede bulunup yardım etmiş ve düşmanlarını hezimete uğratıp Ahzâb'ın da hakkından gelmiştir! Bundan sonra böyle bir şey olmayacaktır; bundan böyle artık, savaş için üstümüze gelenler onlar olmayacak, savaş meydanlarında belirleyici, biz olacağız!

Hendek'ten ayrılırken Ebû Süfyân, Ebû Üsâme el-Cüşemî eliyle Efendimiz'e bir mektup bırakmıştı; şöyle diyordu:

"Lât ve Uzzâ'ya yemin ederek ve Allah'ın adıyla başlarım! Büyük ve kalabalık bir ordu ile üzerine yürüdüm; bir daha Seninle karşılaşmamak üzere ve kökünü kesmek için gelmiştim! Görüyorum ki, bizimle karşılaşmayı istemiyorsun; hendeğin arkasına sığınmışsın! Ancak benimle Senin aranda, kadınların bile boğazlanacağı Uhud gibi bir gün mutlaka olacaktır!"

Yenilen pehlivanın güreşe doymayacağı âşikârdı; bunca hezimete rağmen Ebû Süfyân da, erliğine halel getirmemek için uzaktan meydan okumaya devam ediyor ve kaçarken bile tehdit savurmayı ihmâl etmiyordu.

Mektubu Allah Resûlü'ne Übeyy İbn Ka'b okumuştu; sonuna kadar dinledikten sonra cevaben şunları yazdırdı Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Senin mektubun Bana ulaştı. Çokluğuna güvenerek hâlâ gururunun esiri olmaya devam ediyorsun; hâlbuki sözünü ettiğin gibi sen, üzerimize yürürken kökümüzü kazımaktan başka bir şey düşünmüyordun! Oysa ki bu, seninle bizim aramızda Allah'ın takdir edeceği bir meseledir ve Allah (celle celâluhû), afiyeti bizim için takdir etmiştir! Unutma ki Allah, Lât, Uzzâ, İsâf, Nâile ve Hübel'i yerle bir edeceğim günü sana gösterecektir! Bugünden Ben, bunu sana hatırlatıyorum, ey Benî Gâlib'in sefihi!"

Demek ki, er meydanlarında kılıcın hakkını vermek gerektiği gibi sair zamanlarda da kalemi konuşturma lüzumu vardı ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de, bunca gelişmeye rağmen hâlâ horozlanan Ebû Süfyân'a ağzının payını veriyor ve bundan sonra başına gelecekleri hatırlatarak aklını başına almasını istiyordu!

Müşrikler geri çekildiğine göre artık Hendek'te kalmanın da bir manası kalmamıştı; bunun için Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), Medine'ye dönüş emri verdi.

Neredeyse bir aya yakın zamandır devam eden bu savaşın bilançosu olarak sadece üç tane müşrik öldürülmüş ve ashab-ı kiramdan da sekiz kişi şehit verilmişti. Bu arada Cibril-i Emîn de gelmiş, hedef olarak Benî Kurayza yurdunu gösteriyordu.

Henüz zırhını çıkarmadan Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabıyla birlikte oraya gidecek, günler süren kuşatmalar neticesinde yeni bir zaferle geri dönecekti.

UMRE SEFERİ VE HUDEYBİYE

Hicretin üzerinden altı yıl geçmişti. Her yeni güne başka bir vahiyle giren Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashab-ı kiram hazretlerinin gözünde, gündüzler Mekke'nin hayaliyle tüllenirken geceler de Kâbe'de ibadet rüyalarını inkılâb ediyordu. Bu sıralarda Habîb-i Zîşân Hazretleri (sallallahu aleyhi ve sellem), bir rüya görmüş ve onu ashabıyla da paylaşmıştı; Beytullah'a gitmiş, umre vazifesini yerine getiriyorlardı! Aynı rüyanın devamında Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), Kâbe'nin anahtarlarını teslim almıştı!

Resûlullah, sabah olup da bu rüyasını ashabıyla paylaşınca Medine'de büyük bir sevinç yaşanmış ve ashab, uzaktan kendilerine el sallayan Kâbe'ye gideceklerinin müjdesini almış olmanın huzurulma mahmûr hâle gelmişti. Yıllar sonra gidecek ve umrelerini yapıp Kâbe ile hasret gidereceklerdi.

Hemen hazırlıklar yapılmaya başlandı. Zira Kâbe, kimsenin tekelinde olamazdı; onu ataları Hz. İbrahim inşa etmiş ve Allah'a kulluk etsinler diye kendisinden sonrakilere emanet etmişti. Şimdi bu emanet, ehil olmayanların elinde heba ediliyordu; onun şan ve şerefini yeniden iade edecek olan da yine, Allah Resûlü'ydü. Gidecek ve orada, Allah'a kulluk vazifesinin nasıl eda edilebileceğini bizzat gösterecekti.

Bu sırada Medine'ye, Büsr İbn Süfyân gelmiş ve Müslüman olmuştu. Geri dönmek istediğinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ona:

– Ey Büsr, diye seslendi. Gitmekte acele etme; belki hep birlikte gideriz! Çünkü biz, inşallah umre için yola çıkmak üzereyiz.

Maksat, savaş değil ibadetti; onun için yanlarına sadece vahşi hayvanlardan kendilerini koruyacak çapta küçük kılıçlar almışlardı. Bu yolculukta kendilerine, kurban edilmek üzere bir kısım koyun ve develer de eşlik ediyordu. Resûlullah da bunun için yanına bir deve almıştı.

Yine bir pazartesi günüydü; takvimler, altıncı yılın Zilkâde ayını gösteriyordu. Hücre-i saadetlerine girerek abdest alan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), iki kat elbise giyerek dışarı çıktı ve kapısının önündeki Kasvâ'ya

binerek yola çıktı. Artık yeryüzünün merkezine doğru yolculuk başlamıştı. Bu sefer yanında Ümmü Seleme validemiz vardı.

Zü'l-Huleyfe'ye gelindiğinde burada öğle namazı kılındı. Ardından Efendiler Efendisi, kurbanlık olarak ayrılan yetmiş kadar deveye işaret koymaya başlamıştı; kurbanlıkları kıbleye çeviriyor ve sağ yanına işaret koyuyordu.

Burada iki rekât namaz daha kıldı; her hâlinde ibadet neşvesi nümâyândı. Esas niyet Kâbe'yi tavaftı ve Allah Resûlü de ihrama girdi. Niyetteki netliği ashabıyla da paylaşmak istiyordu; onun için devesinin üzerine çıkarak:

– Lebbeyk Allahümme lebbeyk. Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk. İnne'l-Hamde ve'n-Ni'mete lek; ve'l-mülke lâ şerîke lek, diye telbiye getirmeye başladı.

Ümmü Seleme validemiz de ihram için niyet etmişti. Resûlullah'ın adımları yakın takibe alınmış ve yaptığı her şey ashabı tarafından tekrarlanır olmuştu.

Güven Veren Yolculuk

Yolculuk devam ediyordu; bin dört yüz kişilik bir insan kitlesi Mekke'ye doğru yürüyordu ama kimsenin burnunun kanamasına müsaade edilmiyordu. Ne uğranılan yerlerdeki insanlar rahatsız ediliyor ne de uğranılan bağ ve bahçelerde herhangi bir talana meydan veriliyordu. Sanki yürüyenler, yeryüzüne inmiş meleklerdi. İnsanlık Hicaz'da ilk defa, hak ve adalete hassasiyetle riâyet eden bir anlayışla karşı karşıya idi.

Onlar kimsenin malına göz dikmiyorlardı. Onları uzaktan gözleyenler, bu farklılığı görüp de kendileri geliyor ve Allah Resûlü'ne hediyeler takdim etmek istiyorlardı. Oğluyla birlikte Îmâ İbn Rahda gelmiş ve Efendimiz'e iki yüz koyunla süt yüklü iki deve hediye etmişti. O da (sallallahu aleyhi ve sellem), önce:

– Allah size bereket ihsan etsin, diyerek onlara dua edecek ve ardından da bu ikramı ashabı arasında paylaştıracaktı.

Yeryüzünde hüsn-ü kabul görmenin bir emaresiydi bu ve sadece bununla da sınırlı kalmayacaktı. Her karşılarına gelen kabile bu nezih davranışı hayranlıkla temaşa ediyor ve gönlünden koparak elinde bulunan ekmek, acur ve ıtr gibi en değerli mamullerle, melek yürüyüşlü bu insanlara ikramda bulunmak istiyordu. Hatta Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu yolculuk esnasında kendisine ikram edilen güzel kokulu ve içi sütlü bir bitkiyi yiyince çok hoşlanmış, aynı bitkiden tatması için onu Ümmü Seleme validemize de göndermişti.

Mekkelilerin Tavrı

Allah Resûlü'nün ashabıyla birlikte umre yapmak üzere Mekke'ye doğru geldiğinin haberi Mekke'ye de ulaşmış ve Mekkeliler büyük bir telaş içine düşmüşlerdi; korkuyorlardı. Hiç ummadıkları bir sırada Hz. Muhammed üzerlerine geliyordu. İşin ucunda savaş gözükmese de bu, psikolojik olarak acziyetlerini ortaya koyacak bir davranıştı. Onun için hemen istişare meclislerini toplayıp durumu müzakere etmeye başladılar:

– Muhammed, ordusuyla birlikte üzerimize gelip de umre yapmak istiyor; hâlbuki bunu duyan Araplar, daha düne kadar aramızda yaşanan savaşlara bakıp da O'nun ansızın üzerimize gelişini nasıl değerlendirirler! Vallahi de biz, can bu tende kaldığı sürece onların Mekke'ye girmelerine asla müsaade etmeyiz, diyorlardı.

Bunun yanında, 'umre yapma görüntüsüyle Mekke'ye girip askerleriyle kendilerine saldıracaklarını' ileri sürenler de yok değildi.

Konuşmalar, ne pahasına olursa olsun mü'minleri Mekke'ye sokmama istikametindeydi ve neticede bu işin organizasyonunu Safvân İbn Ümeyye, İkrime İbn Ebî Cehil ve Süheyl İbn Amr'a havale ettiler. Onlar da, kendilerine danışmadan hiçbir adım atmayacakları konusunda Kureyş'e teminat verdi. İlk danıştıkları konu, iki yüz kişilik bir öncü kuvveti Kürâü'l-Ganîm'e gönderip başına da yavuz bir kişiyi kumandan tayin etmekti ve bu teklif karşısında Kureyş:

– Ne güzel görüşünüz var, diye mukabele etti.

Bu kararın üzerine hemen Hâlid İbn Velîd kumandasında iki yüz atlıyı yola vurdular; bunlar, Kürâü'l-Ganîm denilen yere uğrayacak ve Hûnoğulları, Benî Hâris, Benî Abdimenâh, Benî Mustalık olarak bilinen ve kendilerine, bölgelerinde bulunan dağ sebebiyle Ahâbîş denilen kabilelerle ve Sakîf gibi kendileriyle paralel hareket eden kabileleri savaş için hazırlıklı olmaya davet edeceklerdi. Gidilecek yer de belirlenmişti: Beldah.

Adres belliydi; artık hazırlığını yapıp da yola koyulan herkes Beldah'a geliyordu. Çok geçmeden çadırlar kurulmuş ve ne pahasına olursa olsun mü'minleri buradan ileriye geçirmemeye and içmişlerdi. Kureyş kadınlarıyla çocuklar da buraya akın etmişti. Dağ başlarına da, belli aralıklarla gözcüler yerleştirmiş ve sadece kendileri duyacak kadar bir ses tonuyla gelişlerini kendilerine haber vermelerini istemişlerdi.

Onların bu hamlelerine şahit olan yeni mü'min Büsr İbn Süfyân, olup bitenlerin haberiyle birlikte Resûlullah'ın huzuruna geldi. Bu sırada mü'minler, Usfân yakınlarındaki Gadîru'l-Eştât denilen yerde bulunuyorlardı:

– Yâ Resûlullah, dedi. Şu Kureyş, Senin geliş haberini almış ve sağmal develerle çoluk çocuklarını da yanlarına alarak zırhlarını giymiş vaziyette Zû Tuvâ'da karargâh kurmuş. Seni Mekke'ye sokmamak için Allah adına

yeminler edip ahitleşiyorlar. Hâlid İbn Velîd de, iki yüz atlıyla birlikte Kürâü'l-Ganîm denilen yerde bekliyor!

Onların içinde bulundukları ruh hâlini ve karşı koymak için daha ne gibi yollara tevessül ettiklerini olduğu gibi anlatan Hz. Büsr'ü büyük bir dikkatle dinleyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah adına yola çıkanların bu anlaşılmaz tavırlarını hayretle karşılayacak ve her defasında kılıca sarılıp şiddet ve kavgadan yana olan Kureyş'e her hâlukârda galip geleceğini ifade edecektir.

Hudeybiye ve Su ile Gelen Bereket

Hudeybiye denilen mevkiye yaklaştıklarında, hiç beklemedikleri bir durumla karşı karşıya kaldılar. Kasvâ çökmüş, her türlü çabaya rağmen bir türlü ayağa kalkıp yürümüyordu. Kasvâ'nın çökmesine ve ashab-ı kiramın onca gayretlerine rağmen bir türlü hareket etmemesine Allah Resûlü de bir anlam verememişti. Ashab-ı kiram:

– Kasvâ inat etti, dediklerinde hemen:

– Hayır! Kasvâ inat etmedi; onun böyle bir âdeti yoktur; ancak onu, vaktiyle fil ashabını Mekke'ye girmekten alıkoyan aynı Zât alıkoydu, buyurdu. Zira kâinatta tesadüfe yer yoktu ve O'nun için her hareket, Allah tarafından kendisine bir mesaj anlamına geliyordu. Aynı zamanda bu durum, Mekke'ye yürüyüp de sonucu belli olmayan hadiseler zinciriyle karşılaşmaktan daha iyiydi. Zira iyice gerginleşen bu atmosferde, çok fazla kan dökülme ihtimali vardı; bir de o güne kadar Müslüman olduğu hâlde kendilerini Mekke'de gizleyen ve bu sebeple durumlarını, Medine'deki ashabın da bilmediği mü'minler vardı. Bu durumda kılıçlara sarılıp da savaşla karşı karşıya kalındığında ashab-ı kiramın, farkına varmadan başka bir mü'mini öldürme ihtimali vardı. Aynı zamanda Mekke'de, yarın İslâm'la tanışacak potansiyel mü'minler bulunuyordu; onların ya kendileri ya da nesillerinden pek çok insan Allah Resûlü'ne sadâkatlerini bildirecek ve O'nun yolunda ölümüne mücadele edeceklerdi. Öyleyse zemin, her hâlukârda sulhun aranması gereken bir zemindi ve Allah Resûlü de:

– Muhammed'in nefsi, yed-i kudretinde olana and olsun ki bugün Benden, içinde Allah'ı tazim olan ne türlü bir plan istenirse istensin onu mutlaka kabul edeceğim, buyurdu. Sulh peygamberi, yine sulhu tercih ediyordu.

Mesajı alan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Kasvâ'nın yönünü değiştirerek onu kaldırmak istedi. Aynen tahmin edildiği gibiydi; Kasvâ kalkmış ve yürüyordu! Bu hareket, anlaşılan mesajın doğruluğunu da tasdik eder mahiyetteydi.

Artık Hudeybiye'nin en uzak noktasına kadar gelinmişti; hava oldukça sıcaktı ve insanların suya ihtiyacı vardı. Aynı zamanda gelişmeler, bir müddet

burada kalınacağını gösteriyordu. Bu sebeple Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), içinde bir miktar su bulunan bir kuyunun yanına gelip burada konakladı. Zaten yakında başka bir kuyu da yoktu!

Resûlullah'ın konakladığı yer, Harem'in dışında kalıyordu; ancak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke Haremi'nin içine giren yere kadar geliyor ve namazlarını hep burada kılıyordu. O günün ikindi vakti girmiş ve Resûlullah da, bir aralık abdest almak için eline ibrik almıştı; abdest alıyordu! Ancak O abdest alırken ashab-ı kiram etrafında toplanmış O'na bakıyorlardı. Ortada bir gariplik vardı ve sordu:

– Size böyle ne oluyor?

– Mahvolduk yâ Resûlullah, diyorlardı.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) onlara döndü ve:

– Ben, sizin aranızda olduğum sürece sizler mahvolmazsınız, buyurdu. Gönülde Resûlullah olduğu sürece kim mahvolurdu ki! Ancak meseleyi olduğu gibi ortaya koymak gerekiyordu; onun için:

– Yâ Resûlullah, diyorlardı. Yanımızda, Senin elindekinden başka ne abdest alacak ne de içecek bir yudum suyumuz var!

Susuzluk son kerteye gelmişti ve anlaşılan ashab, Resûlullah'tan bir mucize bekliyordu. O da (sallallahu aleyhi ve sellem), önce ibrikteki suyu bir kabın içine boşaltmalarını söyledi; ardından da mübarek parmaklarını bu kabın içine sokup dua etmeye başladı. Sonra da:

– Haydi alınız; buyurun! Bismillah, dedi.

Ashab-ı kiram hazretleri, büyük bir dikkatle olacakları beklemeye durmuştu. Aman Allah'ım! Bir de ne görsünler; Resûlullah'ın parmaklarından su akıyordu!

Eline kırbasını alan koşuyordu! Kana kana bu sudan içmiş, abdest almış ve hayvanlarını da sulamışlardı. Hudeybiye'de yüzler yeniden gülmeye başlamıştı; kırbalar da dolmuş, bir süreliğine de olsa su ihtiyaçlarını gidermişlerdi. Gelişmeler karşısında tebessüm eden Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri de ellerini açmış:

– Allah'tan başka ilah olmadığına ve Benim de O'nun Resûlü olduğuma şehâdet ederim, diyor ve Rabbine hamd ediyordu.

O gece Hudeybiye'de gönülleri ferahlatan bir rahmet yağmış, böylelikle kuruyan otlara can gelmiş, susuzluktan bitkin düşen haşerata da ümit olmuştu. Mü'minler için de bu, rahmet-i ilahîyenin bir tezahürü anlamına geliyordu.

Efendimiz'in Elçileri

Allah Resûlü'nü ve mü'minleri Mekke'ye sokmama hususunda kararlı olan Kureyş, Müslümanların savaş niyetinde olmadığını ve sadece umre

maksadıyla geldiğini bir türlü anlamak istemiyordu.

Buna mukabil Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), durumu izah adına ayrı bir gayret gösteriyordu. Bunun için ashabı arasından Hırâş İbn Ümeyye'yi Kureyş'e gönderdi.

Ancak kendilerine gelir gelmez İkrime İbn Ebî Cehil, kılıcını çektiği gibi Hz. Hırâş'ın devesini yere indirivermişti. O kadar kin ve nefretle doluydu ki neredeyse Hz. Hırâş'ı da öldürecekti. Onun bu kadar öfkeli olduğunu gören Ahâbîş kabileleri hemen müdahale ederek Allah Resûlü'nün elçisini öldürmesine müsaade etmediler ve Hz. Hırâş'ı serbest bırakarak geri gönderdiler. Bunun üzerine Hz. Hırâş da, hemen Allah Resûlü'nün yanına gelerek onlardan gördüğü muameleyi anlattı.

Hadisenin nezaketi her geçen gün daha da artıyordu ve böyle bir zeminde atılacak her adım çok önemliydi. Kureyş çok tedirgindi, düşünmeden hareket ediyor ve fevrî hareketleriyle önü alınmaz sıkıntılara sebep oluyordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ise, Kureyş'in ileri gelenlerine mesajının net bir şekilde ulaştırılması konusunda kararlıydı; akıl ve vicdanlarına hitap edecek ve Allah rızasından başka hedefi olmayan bu insanlarla Beytullah'ın arasından çekilmelerini söyleyecekti. Bu sefer yanına, Kureyş'e elçi olarak göndermek üzere Hz. Ömer'i çağırdı. Huzura gelip de Efendimiz'in niyetini öğrenen Hz. Ömer:

– Yâ Resûlullah, diyecekti. Kureyşlilerin canıma kastedeceklerinden endişe ederim; çünkü onlar, benim onlara olan düşmanlığımı iyi bilirler. Hem aralarında beni koruyacak Adiyyoğullarından da kimse yoktur! Ancak buna rağmen, yâ Resûlullah, onlara benim gitmemi istiyorsan, tereddütsüz giderim!

Elbette ki Hz. Ömer'in endişesi, sadece kendi canıyla ilgili de değildi; o gün orada Hz. Ömer gibi bir elçinin öldürülmesi, tereddütsüz savaş sebebiydi ve şartların olgunlaşmadığı bir yerde böyle bir savaşın ne getireceğini kestirmenin de imkânı yoktu. Hz. Ömer'i dinlerken Allah Resûlü de düşünmeye dalmıştı:

– Yâ Resûlullah, diye devam etti Hz. Ömer. Fakat ben Sana, Kureyş nezdinde benden daha kıymetli ve hatırı sayılır, koruyup kollayacak insanları açısından daha avantajlı ve bağlantıları daha sağlam birisini tavsiye ederim: Osman İbn Afvân.

Mü'minin feraseti çok önemliydi ve Hz. Ömer'in bu ifadeleri de, serâpâ feraset ve basîret doluydu. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Osman'ı huzuruna çağırdı:

– Kureyş'e git ve bizim, onlarla savaşmak için değil, sadece umre yapmak için geldiğimizi haber ver! Aynı zamanda onları İslâm'a davet et, diyordu.

Hz. Osman'a yüklenen misyon sadece bunlardan ibaret de değildi; yanına yaklaşan Hz. Osman'a, o güne kadar iman edip de bir türlü hicret edemeyen

veya hicret sonrasında Mekke'de Müslüman olanların yanına da gitmesini ve onlara, çok yakın bir zamanda yaşanacak fethin haberini vermesini, Allah'ın pek yakında Mekke'de de dinini hâkim kılacağını ve bundan böyle kendilerini saklayıp da imanlarını gizleme ihtiyacı hissetmeden ve açıktan dinlerinin gereğini yaşayabileceklerinin müjdesini vermesini söyleyecekti.

Derken Hz. Osman yola çıktı; Beldah'a geldiğinde Kureyşliler karşısına çıktı ve:

– Nereye gidiyorsun, diye sordular. Temkinliydi ve:

– Beni size Resûlullah gönderdi, diye başladı sözlerine. Sizi İslâm'a ve Allah'a iman etmeye davet ediyorum; ya hepiniz toptan O'nun dinine girersiniz -ki Allah (celle celâluhû), mutlaka dinini üstün kılıp peygamberini de galip getirecektir- ya da O'nun yolundan çekilirsiniz ki, bu durumda O'na karşı koyanlar, siz değil de başkaları olur! Buna göre şayet Resûlullah mağlup olursa, zaten sizin istediğiniz de budur! Galip gelmesi durumunda ise, tercih size kalmış; ya sizler de diğer insanlar gibi gelir ve İslâm'ı tercih edersiniz, ya da O'na karşı koyarak hep birlikte savaşırsınız! Savaşın sizi ne hâle getirdiğini çok iyi biliyorsunuz; iyice bitkin ve yorgun düştünüz ve önde gelen adamlarınızı da kaybettiniz! Ayrıca Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), savaşmak için değil, yanında işaretlenmiş kurbanlıklarla birlikte sadece umre niyetiyle geldiğini ve onları kurban edince de geri dönüp gideceğini size haber vermemi istedi!

– Söylediklerini duyduk, diyorlardı. Ancak bu, asla olmayacak bir husustur; O böyle ansızın üzerimize gelemez! Git ve arkadaşına söyle; asla üzerimize gelemeyecek!

Kureyş'in kapısını aralamak mümkün gözükmüyordu; daha Kureyş'in ileri gelenlerinden kimseyle görüşemeden ayak takımının tepkileriyle karşılaşmış ve kendisinden beklenilen vazifeyi icra edememişti. Adamları aşmanın imkânı yok gibi görünüyordu ve neredeyse Hz. Osman da geri dönmek üzereydi. Tam bu sırada karşısına Ebân İbn Saîd çıkıverdi; onu görünce önce yanına geldi ve bir müddet hâl hatır sorduktan sonra Hz. Osman'a:

– Ne ihtiyacın varsa çekinmeden söyle, diyordu. Hatta kendi atından inmiş ve onun üzerine Hz. Osman'ın binmesini istiyor, kendisi de onun arkasına biniyordu. Hz. Ömer haklı çıkmıştı; yolların kapanıp da kapıların sürgülendiği yerde eski dostluklar işe yarıyor ve açılmaz gibi duran nice kapılar birden açılıveriyordu! Zira bir taraftan Ebân:

– Sağ ve sola istediğin tarafa git ve sakın kimseden korkma!

Çünkü Saîdoğulları Harem'in en aziz ve şereflileridir, diyor ve Hz. Osman'a eman verdiğini şiirinin diliyle herkese ilan ediyordu.

Öylece Kâbe'ye kadar geldiler ve Hz. Osman, hemen Kureyş'in ileri

gelenlerini ziyarete başladı. Teker teker her birine gidiyor ve Resûlullah'ın mesajını ulaştırıyordu. Hepsi de:

– Muhammed, asla üzerimize böyle gelemez, diyor ve kapıları bütünüyle kapatıyorlardı.

Ancak Hz. Osman'ı da dışlayamıyorlardı; ona:

– İstersen sen, gel ve Beytullah'ı tavaf et, diyorlardı. Ancak o:

– Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) tavaf etmedikçe ben de Beytullah'ı tavaf etmem, diyecek ve bu teklifi de geri çevirecekti.

Kureyş'in niyeti anlaşılmıştı ve vakit kaybetmeden Hz. Osman, diğer vazifesini de yerine getirmek için, o güne kadar sıkıntıların cenderesinde inim inim inleyip duran mü'min erkek ve kadınların kapısını çalmaya başladı:

– Resûlullah buyuruyor ki, diye başlıyordu sözlerine.

Kapılarında Hz. Osman gibi bir sahabîyi görenlerin ve kendilerine Allah Resûlü'nden haber geldiğini duyanların sevincine diyecek yoktu. Bunun için altı yıldır bekleyenler vardı; zira O'nu bulduktan sonra bu kadar ayrılığın hicranı dayanılır gibi değildi! Ancak Hz. Osman, onlara selâm getirip kapılarına sadece mücerred ziyaret için gelmemişti. O:

– Sizleri pek yakında kanatlarımın altına alıp koruyacağım ve artık bundan sonra Mekke'de kimse imanını gizleme lüzumu hissetmeyecek, şeklinde Resûlullah'ın müjdesini getirmişti.

Zemherîr içinde bahar meltemleri gibi bir müjdeydi bu! Açıktan kendilerini ifade edebilmeyi o kadar arzuluyorlardı ki! Bugün kapılarına Hz. Osman gibi bir elçi geldiğine göre pek yakında bu müjde de elbette gerçekleşirdi; ayrılırken kapılarından:

– Resûlullah'a bizden de selâm söyle, diye el sallıyor ve arkasından gözyaşı döküyorlardı.

Hz. Osman'ın bu gayretleri tam üç gün sürecekti.

Karşılıklı Sulh Arayışları

Hz. Osman Mekke'de ziyaretlerine devam ededursun, beri tarafta Allah Resûlü ve ashabın endişeli bekleyişi devam ediyordu. Her ne kadar Kureyş, karşı çıkıp meydan okuma gibi bir durum sergilese de, onca tecrübeden sonra yeni bir savaşa hazırlıksız girmeyi göze alamıyordu. Onun için gelişmeler karşısında öfkeden burunlarından solusalar da fiilî olarak bir yanlışlık yapacaklarından da çekinmiyor değillerdi; her hadiseyi değerlendiriyor ve isabetli bir sonuca ulaşmaya çalışıyorlardı.

Beri tarafta ashab-ı kiram hazretleri, elçi olarak giden Hz. Osman'ı merak etmeye başlamışlardı; aralarından bazıları:

– Aramızdan Osman gitti ve Beytullah'a varıp tavafını da yapmıştır, deyince Resûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem), onlara dönmüş ve:

– Bizler burada bekleyip dururken Ben, onun Beytullah'ı tavaf edeceğini sanmıyorum, buyurmuştu.

Ashab:

– Oraya kadar varmışken buna engel olan ne ki, diye sormaya devam ediyordu. Arkadaşını iyi tanıyan Allah Resûlü onlara döndü ve:

– Bu, Benim onun hakkındaki zannım; bu durumda bir sene bile orada kalacak olsa yine de biz tavaf etmeden o Kâbe'yi tavaf etmez, dedi.

Ortamın gerginliği sebebiyle Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), geceleri ashabının nöbet tutmasını istemiş ve Evs İbn Havlî, Abbâd İbn Bişr ile Muhammed İbn Mesleme aralarında münavebeli olarak bu vazifeyi deruhte etmeye başlamışlardı. Efendiler Efendisi'ne ait bir hassasiyetti bu ve çok geçmeden bunun ne kadar isabetli olduğunu herkes görecekti. Zira Muhammed İbn Mesleme'nin nöbette olduğu sırada, başlarında Mikrez İbn Hafs olduğu hâlde Kureyş'ten elli kadar adam gelmişti ve ashab-ı kiramın olduğu yerde tur atıyordu. Zira Kureyş onları, mü'minlerin üzerinde baskı kurmak ve fırsat buldukları takdirde ani bir baskınla onlara büyük bir zarar vermek için göndermişti.

Durumu fark eden Muhammed İbn Mesleme, hemen harekete geçmiş ve Kureyş'in adamlarını esir almıştı; yalnız Mikrez kaçmıştı! Adamları alıp Allah Resûlü'nün yanına getirirken Mikrez de koşar adımlarla Mekke'ye gidip durumdan Kureyş'i haberdar etmişti.

Diğer yandan Kürz İbn Câbir, Abdullah İbn Süheyl, Abdullah İbn Hüzâfe, Umeyr İbn Vehb, Ebu'-Rum İbn Umeyr, Hişâm İbn Âs, Ebû Hâtıb İbn Amr, Abdullah İbn Ebî Ümeyye, Ayyâş İbn Ebî Rebîa ve Hâtıb İbn Ebî Beltea gibi ashabdan bazıları Allah Resûlü'ne gelerek gizlice Kâbe'ye gitmek istediklerini bildirmiş ve Resûlullah da, ısrarlı talepler karşısında onlara izin vermişti. Ancak Kureyş, onların aralarına geldiğini görünce bundan ciddi rahatsızlık duymuş ve adı geçen ashab-ı kiramı esir almıştı. Muhammed İbn Mesleme'nin kendi adamlarını da esir aldığını öğrendiklerinde ortam daha da gerginleşiverdi. Hemen bir grup Kureyşli, Hudeybiye'ye koşarak Allah Resûlü ve ashab-ı kiramın üzerine taş ve ok yağdırmaya başladı. Ashab-ı kiram sürekli tetikte bekliyordu. Bu kargaşa sırasında Kureyş'ten on iki atlı daha esir alınmış, yüksek bir yere çıktığı sırada kendisine ok isabet eden İbn Zenîm de şehit olmuştu.

İki tarafın da savaşmak gibi bir niyeti olmadığı hâlde yeniden savaş kapıya dayanmış görünüyordu; bu durumda çok küçük bir kıvılcım bile büyük yangınları körükleyebilir ve önü alınmaz sonuçlar doğurabilirdi. Onun için Kureyş, oturup aralarında yeni bir durum değerlendirmesi daha yapmaya başladı. Sonuç itibariyle Süheyl İbn Amr, Huveytıb İbn Abdiluzzâ ve Mikrez

İbn Hafs'ı Allah Resûlü'ne elçi olarak gönderme kararı aldılar; gelecek ve tansiyonu aşağıya düşürmeye çalışacaklardı.

Derken Kureyş'in, elindeki on sahabeyle birlikte Hz. Osman'ı da şehit ettiği şeklinde gelen son haber, her şeyi bir anda değiştiriverdi; şimdi ortada yeni bir durum vardı ve bütün hesaplar ona göre yapılmalıydı!

Rıdvân Beyatı

Hz. Osman ve on sahabînin şehit ediliş haberi ulaşır ulaşmaz Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Herhâlde Kureyş'le savaşmadan buradan ayrılmayacağız, diyerek ashabını beyata çağırdı.

Bunun üzerine ashab-ı kiram hazretleri, birbirleriyle yarışırcasına Allah Resûlü'nün yanına gelip teker teker Resûlullah'a beyat etmeye başladılar; hayatlarını ortaya koyuyor ve ne pahasına olursa olsun savaş meydanından geri durmayacaklarını söyleyip müşriklerin de hakkından geleceklerine dair söz veriyorlardı.

Bir aralık Efendiler Efendisi, elinin birisini yukarıya doğru kaldırdı ve onu diğer eliyle tutarak:

– Allah'ım! Şüphesiz ki Osman, Senin ve Resûlü'nün bir işini takip için gitmişti, diye Allah'a niyazda bulundu. Ardından da, elinin birini Hz. Osman'ın eli, diğerini de kendi eli olarak kabul edip gıyabında onun adına beyatını kabul ettiğini ifade etti. Aynı zamanda ashabına dönmüş ve onları:

– Sizler, yeryüzünün en hayırlılarısınız, diye müjdeliyor, ağacın altında Resûlullah'a beyat edenlere cehennem ateşinin dokunmayacağını söylüyordu.

Hudeybiye'ye kadar gelenler arasından sadece Cedd İbn Kays beyat etmemişti; içindeki nifakı atamamış ve devesinin altına âdeta yapışırcasına gizlenerek, beyat etmemek için kimseye gözükmemeye çalışıyordu.

Allah Resûlü dahil herkes, güç bela bulabildikleri silahlarını da kuşanmışlardı. Ortada güç dengesi yoktu ama ashab-ı kiramın, her şeyin üstesinden gelebilecek bir imanı vardı. Hatta Ümmü Ümâra, çadır direği olarak kullanılan bir sırığın ucuna bıçak bağlamış ve herhangi bir tehlike anında bununla kendisini korumayı hedeflemişti.

O âna kadar geceleri ateş yakmayı uygun bulmayan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), iş bu noktaya geldikten sonra ateş yakmak isteyenlere müsaade edecek ve:

– Ateş yakın ve yiyecek hazırlayın; çünkü bundan sonra hiç kimse, sevap yönüyle sizin yaptıklarınızın zerresine bile ulaşamaz, buyuracaktı.

Süheyl İbn Amr, Huveytıb İbn Abdiluzzâ, Mikrez İbn Hafs ve etrafta bulunan Kureyşliler, olup bitenleri büyük bir dikkâtle seyrediyorlardı.

Açıkçası gözleri korkmuştu; ölüme bu kadar açık yüreklilikle ve koşarak giden insanlarla baş etmenin imkânı olamazdı! Onlar için bu insanların bir benzerini görmenin imkânı yoktu; zira mücerret kan bağı veya kabile taassubuyla ifade edilebilecek cinsten bir bağlılık değildi bu! Âdeta ashab, birbirleriyle anlaşmışçasına ve lisan-ı hâlleriyle Mekke müşriklerine, bir lidere nasıl saygı gösterilmesi gerektiğini, O'nun emirlerini yerine getirme konusunda nasıl duyarlı olunabileceğini ve iş ciddiye bindiği zaman da maddi manevi nasıl bir fedakârlıkta bulunulabileceğini fiilen gösterme yarışına girmişlerdi! Kureyş'in o güne kadar ne gördüğü ne de duyduğu faziletlerdi bunlar! Onun için elçiler, ne yapıp edip mutlaka bir anlaşma yolunun bulunması gerektiğini düşünüyor ve kendi aralarında, en az zayiatla bu işin içinden nasıl sıyrılacaklarının hesabını yapmaya çoktan başlamış bulunuyorlardı.

Çok geçmeden yeni bir haber gelecek ve mü'minler, Hz. Osman'la diğer sahabîlerin şehit edildiği haberinin mesnedsiz olduğu müjdesiyle sevineceklerdi.

Anlaşma

Süheyl İbn Amr ve arkadaşları, yeniden Mekke'ye dönmüş ve Hudeybiye'de gördükleri manzarayı olanca açıklığıyla Kureyş'e anlatmaya başlamışlardı. Arkadaşlarının öldürüldüğü haberi gelir gelmez her bir sahabînin aldığı tavırdan ve Allah Resûlü'nün beyat davetine icabet etmedeki süratlerinden oldukça etkilenmiş, bütün imkânsızlıklara rağmen savaşma konusundaki kararlılıklarından da ciddi manada çekinmişler ve gördüklerini arkadaşlarına anlatmışlardı. Müslümanların savaş için kolları sıvadığının haberini alan sağduyu sahibi Kureyşliler, durumun nezaketi karşısında şu görüş birliğine vardılar:

– Bizim için, diyorlardı. Bu yıl Beytullah'ı tavaf etmeden vazgeçip geri dönmeleri şartıyla Muhammed'le bir barış anlaşması yapmaktan daha hayırlı bir iş yoktur. Böylelikle Araplar ve O'nun buraya doğru geliş haberini duyanlar, bizim O'nu engellediğimizi de duymuş olurlar! Gelecek yıl da gelir ve Mekke'de üç gün kalarak kurbanlarını kesip geri dönerler. Böylece zorla yurdumuza girmemiş, burada sadece birkaç gün ikamet etmiş olurlar!

Bunun üzerine yine Süheyl İbn Amr başkanlığında Huveytıb ve Mikrez'i yeniden Allah Resûlü'ne gönderdiler. Süheyl'e:

– Muhammed'e git ve O'nunla bir anlaşma yap! Fakat o anlaşmada, bu yıl Mekke'ye girmeme şartı mutlaka olsun; vallahi de biz, Arapların yarın sağda solda, O'nun zorla yurdumuza girdiğini konuşmalarına müsaade edemeyiz, diye tembihte bulunmuşlardı.

Kararlaştırıldığı şekliyle Süheyl ve arkadaşları yola çıkıp yeniden

Hudeybiye'ye geldiler. Onların yeniden gelişlerini uzaktan gören Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Bunları tekrar gönderdiklerine göre Kureyş sulh istiyor, buyurdu. Ümitlenmişti; zira O'nun istediği de buydu.

Bağdaş kurarak yere oturan Allah Resûlü'nün yanına gelen Süheyl de yaklaşmış ve yere diz çökmüştü. Abbâd İbn Bişr ve Seleme İbn Eslem İbn Harîş, zırh ve miğferlerini giymiş olarak Efendiler Efendisi'nin başında nöbet tutuyorlardı. Ashab-ı kiram da etraflarında halkalanmış, olup bitenleri takip etmeye çalışıyorlardı.

Uzun uzun konuştular. Kıyasıya bir pazarlık cereyan ediyor; ses tonları da bir yükselip bir alçalıyordu. Bir ara Süheyl'in ses tonunun daha da yükselmesi karşısında buna dayanamayıp sinirlenen Abbâd İbn Bişr ona:

– Resûlullah'ın yanında sesini kıs, diye tembihte bulunacak ve Resûlullah'ın huzurunda bulunma hassasiyetinin ihlâl edilmemesi gerektiğini hatırlatacaktı.

Bu uzun konuşmaların neticesinde prensipte birtakım maddeler kabul görmüş ve sıra, bunların yazıya geçirilmesine gelmişti. Üzerinde anlaşılan maddeler şunlardı:

1. Taraflar arasında on yıl süreyle savaş yapılmayacaktı.

2. İnsanlar, birbirlerinden gelebilecek tehlikelere karşı güvende olacaklardı.

3. Allah Resûlü ve ashab-ı kiram hazretleri, bu yıl geri dönecek ve ancak gelecek yıl Beytullah'ı ziyaret edebilecekti. Mekke'de üç gün kalabilecekleri bu gelişlerinde yanlarında sadece yolculuk silahları olacak ve kılıçlarını da kınlarından çıkarmayacaklardı.

4. Velisinin izni olmadan Kureyş'ten gelip de Efendimiz'e sığınanlar, İslâm'ı kabul etmiş bile olsalar velisine iade edilecek; diğer yanda mü'minlerden birisi gidip de Kureyş'e sığınırsa onlar onu iade etmeyeceklerdi.

5. Karşılıklı ayıplamalar ortadan kalkacak; ne hıyanet ne de hırsızlık gibi olaylara mahal verilecekti.

6. İki tarafın dışındaki kabile ve topluluklar, diledikleri zaman diledikleri tarafla ittifak kurup anlaşma yapabileceklerdi.

Anlaşmanın Yazıya Geçirilmesi

Görünüş itibariyle aleyhte gibi duran bu maddeler, Hz. Ömer gibi ashabdan bazılarını rahatsız etmiş ve kabul görmemesi istikametinde bir miktar seslerini yükseltmişlerdi. Ancak burada önemli olan, yarın adına elde edilecek külli neticelerdi ve şimdi sıra, bu anlaşmanın yazıya geçirilmesine

gelmişti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yanına Hz. Ali'yi çağırdı ve:

– Yaz, dedi. Bismillahirrahmânirrahîm!

– Rahmân ve Rahîm de ne demek, diye tepki gösterdi Süheyl. Duraksamıştı; bunu söylerken içinde ince bir sızı duysa da, burada Kureyş'i temsilen bulunuyordu ve üzerindeki bu elbise onu, olduğundan da katı gösteriyordu. Aslında Rahmân'ı da Rahîm'i de bilmeyen insan değildi Süheyl İbn Amr. Daha ilk günlerden itibaren üç kardeşiyle damadı ve kızından sonra iki oğlu da Müslüman olmuş ve Efendiler Efendisi'ni tercih etmişlerdi. Kendisine rağmen İslâm'ı tercih eden küçük oğlu Ebû Cendel'e de yapmadığını bırakmamış, onu dininden döndürmek için akla hayale gelmedik işkenceler yaparak hapsettiği yerde aç ve susuz bırakarak buraya gelmişti. Onun için ısrar etti:

– Onların ne demek olduğun ben bilmiyorum; vallahi de Sen, daha önceleri yaptığın gibi, 'Bismikallahümme!' diye yaz!

Onun bu gereksiz ısrarına şahit olan mü'minler:

– Vallahi de biz, 'Bismillahirrahmânirrahîm'den başka bir şey yazmayız, diyorlardı. Yine iki ateş arasında kalınmıştı. Yine sadece yaşanılan ân düşünülüyor ve yarın adına elde edilecekler hesaplanmadan fevrî hareket ediliyordu. Meselenin detaylarına ve şekline takılarak yarım kalmasını arzu etmeyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), büyük bir temkin ve sabırla damadı Hz. Ali'ye döndü ve 'Bismillahirrahmânirrahîm'i silmesini söyleyip:

– Bismikallahümme, diye yaz, buyurdu.

Bir badire daha atlatılmış ve Allah Resûlü'nün bu kadar kararlı duruşu karşısında sahabe de sükûtu tercih etmişti. Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri:

– Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed ile Amr'ın oğlu Süheyl'in arasında yapılan anlaşmadır, diyecekti ki, Süheyl'den yeni bir itiraz daha yükseldi:

– Vallahi, diyordu. Senin Allah'ın Resûlü olduğunu bilip buna inanmış olsaydık, Beytullah'ı tavaf etmekten Seni alıkoymaz ve Seninle bu kadar savaşmazdık! Anlaşmaya bildiğimiz şeyleri; 'Abdullah'ın oğlu Muhammed', diye yaz!

Ancak bu kadar tahammülsüzlük olabilirdi! O gün için küfrü temsil eden Süheyl'in inadı tutmuş, davası adına en ince detayları bile kaçırmıyor, atılan her adımı kendi lehine çevirmeyi hedefliyordu. Süheyl sildirmek istese de O (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah'ın Resûlü'ydü ve Efendiler Efendisi, yeniden Hz. Ali'ye dönerek:

– Sil onu, dedi.

Demişti demesine ama bir anda ortalık buz kesiverdi. Çünkü orada bulunan Sa'd İbn Ubâde ve Üseyd İbn Hudayr gibi sahabîler, Hz. Ali'nin elinden tutmuş ve:

– Ya, 'Allah'ın Resûlü' diye yazarsın, ya da onlarla aramızdaki meseleyi

ancak kılıç çözer, diyor ve başkasını yazmaması gerektiğini söylüyorlardı. Zaten Hz. Ali de farklı düşünmüyordu; az önce, 'Bismillahirrahmânirrahîm'i silip de 'Bismikallahümme' diye yazan Hz. Ali, Resûlullah'ın adını silmek istemiyor ve 'Allah'ın Resûlü' ifadesinin bir mühür gibi anlaşmada kalmasını arzuluyor, Resûlullah'ın bu emrini yerine getirmeyi o da istemiyordu.

Bu arada, huzur-i risaletteki sesler gittikçe yükselmiş ve ortalığı bir uğultu almıştı. Allah Resûlü, mübarek elleriyle işaret ederek önce ashabının sükûnet içinde olmalarını talep etti. Sonra da:

– Bana onu göster, buyurdu ve bunun üzerine gösterilen yerdeki 'Allah'ın Resûlü' ibaresini mübarek elleriyle silerek yerine, 'Abdullah'ın oğlu Muhammed' yazılmasını istedi.

Bu talep de gerçekleştirilmiş ve bir badire daha atlatılmıştı. Sıra, 'Velisinin izni olmadan Mekke'den çıkıp Medine'ye sığınan birinin', Müslüman bile olsa, 'Mekke'ye geri iade edilmesi' maddesine gelince ashab arasından yine sesler yükselmeye başlamıştı:

– Sübhanallah, diyorlardı. Bu da yazılır mı? Müslüman olarak geldiği hâlde böyle bir insan, hiç müşriklere teslim edilir mi?

– Evet, buyurdu Allah Resûlü.

Demek ki Resûlullah'ın bir bildiği vardı; Kur'ân'ın ifadesiyle, konuştukları vahiyden başka bir şey olmayan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yine gaybın perdelerini aralamış ve ümmetiyle öyle konuşuyordu. Şöyle devam etti sözlerine:

– Bizden gidip de onlara sığınan kimseyi Allah (celle celâluhû) rahmetinden de uzaklaştırır; ancak onlardan bize gelip de sığınanlara gelince Allah (celle celâluhû), onlar için de mutlaka bir çıkış yolu ve esenlik bahşedecektir.

Artık anlaşma her yönüyle tamamlanmış ve ashabdan Muhammed İbn Mesleme, Efendimiz'in talimatıyla ondan bir nüsha daha çoğaltarak onu, Mekke'nin temsilcisi Süheyl İbn Amr'a vermişti.

Kurbanlıkların Hâli ve İhramdan Çıkış

Buraya kadar ashab-ı kiramın, Efendiler Efendisi'nin gördüğü rüyanın tahakkuk edeceğinde zerre kadar tereddüdü yoktu; bunun için Hudeybiye'ye kadar gelmiş ve hep, yıllar sonra yeniden Kâbe'yi tavaf etmenin hayallerini kurmuşlardı. Yirmi gündür burada yaşadıkları ve şartları ağır bir anlaşma yapılarak geri dönüş hazırlıklarının başlamış olması onları ciddi manada sarsmıştı. Şimdi büyük bir tereddüt yaşıyorlardı. Öyle ki, İbn Abbas gibi sahabîlerin şehâdetiyle, ashab Beytullah'a gidip de tavaf edemedikleri için üzülmüş, oraya gitmekten alıkonan develer bile o gün inlemeye başlamış, yavrularına olan şefkatlerinden dolayı çıkardıkları sesi çıkarıyorlardı.

Şimdi ise her şey bitmiş ve anlaşma mühürlenmişti; artık Hudeybiye'den itibaren yeni bir dönem başlıyordu; bundan böyle savaşsız bir zeminde İslâm'ın güzelliklerini daha çok insanla paylaşma fırsatı vardı. Ancak ashab-ı kiram, henüz bunu kavrayamamış ve Beytullah'ı tavaf edemeden geri dönüyor olmayı bir türlü hazmedememişti; onun için Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri, geri dönüş için ashabına:

– Kalkın ve kurbanlıklarınızı kesip traş olun, diye emredince hiç kimse yerinden kalkmadı.

Ne Beytullah'tan vazgeçebiliyorlar ne de Resûlullah'a itaatsizlik gibi bir durumla karşı karşıya kalmak istiyorlardı; ancak şartlar onları, ikisinden birini tercih konumuna kadar getirmişti! Bir de, Allah Resûlü'nün bu beyanlarının, bir emir mi yoksa teşvik mi olduğu konusunda tereddüt yaşamış ve muhtemel ki, Cibril-i Emîn'in gelerek bu sulhu iptal edeceğine dair beklenti içine girmişlerdi; çünkü hâlâ vahiy devam ediyordu ve bu zeminde her zaman hükümlerde bir değişim söz konusu olabilir ve onlar da bu durumda yeniden Kâbe'ye giderek Beytullah'ı bu sene tavaf edebilirlerdi.

Derin düşüncelere dalmışlardı; sair zamanlarda gösterdikleri hassasiyeti şimdi göstermekte ve emr-i Nebevî karşısındaki duyarlılıklarında bir miktar gecikme söz konusu olmuştu. Onun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), talebini üç kez tekrarladı; yine kimse kalkıp da kurbanını kesmiyor, ihramdan çıkmak için de saçını tıraşa yeltenmiyordu.

Bu durum Allah Resûlü'nün de ağrına gitmişti; mahzun bir şekilde Ümmü Seleme validemizin yanına geldi ve:

– Müslümanlar helâk oldu; Ben onlara kurbanlarını kesip tıraş olmalarını emrediyorum ama onlar bunu yapmıyorlar, diye dert yandı.

Belli ki can dostuyla meseleyi istişare edecek ve meselenin çözümü adına onun da fikrine müracaat edecekti:

– Yâ Resûlullah, diye başladı sözlerine Ümmü Seleme validemiz. Onları levmetme; çünkü şu anda onlar, büyük bir şok yaşıyorlar! Anlaşma konusunda yaşadığın sıkıntılar ve bekledikleri gibi bir fetih yaşamadan geriye dönmek durumunda kalmak gibi hususlar onlara çok ağır geldi. Ey Allah'ın Nebi'si! En iyisi mi Sen, çık ve kimseye bir şey söylemeden kurbanını kes; sonra da birisini çağırıp başını traş ettir!

Onlardan birisi olarak konuşuyordu Ümmü Seleme validemiz; herkesin bir misyonu vardı ve O da, bu yolculuğa çıkışta Resûlullah ile birlikte olmanın gereğini yerine getiriyor ve istişaredeki açılımıyla tarihi bir misyona imza atıyordu. Demek ki böylesi durumlarda, toplumun önünde olan insanların fiilen adım atmaları, sözle insanları sevk etmekten daha etkili bir yoldu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) çadırından dışarı çıkmıştı; ihramını omzunun birisi açık kalacak şekilde diğerinin üzerine atmış ve kurbanını kesmede

kullanacağı bıçağı da eline almış, develerin bulunduğu yere doğru ilerliyordu. Gözler O'na kilitlenmişti. Çok geçmeden Resûlullah'ın yüksek sesle:

– Bismillahi Allahü Ekber, diyerek seslendiği duyuldu; belli ki Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), kurbanlarını kesiyordu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) kurbanını keser de ashab durur muydu; yerinden fırlayan bıçağını kaptığı gibi kurbanlığının yanına koşmaya başladı! Ümmü Seleme validemizin delâleti işe yaramıştı; artık Hudeybiye'de, birbirleriyle yarışırcasına bir koşuşturma başlamış ve herkes, Resûlullah'ın peşinden kurbanını kesmenin telaşına düşmüştü.

Kurbanlarını da kesen Efendiler Efendisi artık ihramdan çıkmak üzereydi; yanına Hırâş İbn Ümeyye'yi çağırdı ve ona saçlarını traş ettirdi. Ashab-ı kiram hazretleri, Allah Resûlü'nün mübarek saç tellerini yere düşürmemek için birbirleriyle yarışıyor ve bir telini bile zayi etmemeye çalışıyorlardı; bir tutamını da Ümmü Ümâra almıştı.

Daha sonra ashab-ı kiram da saçlarını traş ettirecek ve Hudeybiye'de esen bir rüzgâr kesilen saç tellerini Mekke'ye doğru alıp götürecekti.

Şimdi sıra, Beytullah'ı tavaf işi bir yıl sonrasına tehir edilmiş olarak Hudeybiye'den ayrılmaya gelmişti. Buraya geleli tam yirmi gün olmuştu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da, gelecek yıl emniyet ve güven içinde Kâbe'ye gelip de ibadetlerini gerçekleştirme niyetiyle ashabına emretmiş, yeniden Medine yoluna düşmüşlerdi.

Yolda ilerlerken, söz konusu anlaşma hakkında değerlendirmeler başlamış; bir kısım sahabe, onun büyük bir fetih olduğunu ifade ederken diğer bir kısmı ise, bu konuda ihtiyat yönünü tercih etmiştir. Çok geçmeden Cibril-i Emîn'in getirdiği Fetih sûresi inmiş ve Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de, Hudeybiye'nin büyük bir fetih olduğu müjdesini vermiştir.

Artık Efendimiz, ashabıyla birlikte gece gündüz demeden yürüyor ve bir an önce Medine'ye ulaşmak istiyordu. Allah Resûlü'yle ashabın Medine'den umre maksadıyla çıktıkları günden bu yana geçen zaman tam bir buçuk aydı; bu sürenin yaklaşık yarısı Hudeybiye'de, geri kalan kısmı ise gidiş dönüş yolunda geçmişti.

ELÇİLER VE AÇILIM DÖNEMİ

Artık Medine'de, çok daha farklı ve yeni bir dönem başlıyordu; Hudeybiye ile birlikte Mekke'den gelmesi muhtemel tehlikeler garanti altına alınmış ve böylelikle dinden habersiz yaşayanlara İslâm'ın aydınlık yönünün ilan edilme fırsatı elde edilmişti. Zaten bugüne kadar yaşanılan bütün savaşları Mekkeliler başlatmış, her türlü kargaşanın altındaki imzayı da onlar atmışlardı. Her defasında müdafaa konumunda kalınmış ve hava-su kadar önemli olan ilahî mesajı, bir hiç uğruna yaşanan bunca sıkıntı arasında daha geniş kitlelere ulaştırma imkânı bulunamamıştı. Hâlbuki bir mü'minin esas gayesi, Allah'ın adını muhtaç gönüllere ulaştırmak ve onların da Rablerini tanımalarını temin etmekti.

Aslında Hudeybiye ile birlikte Mekke'nin fethi de başlamış oluyordu; zira bundan böyle insanlar, sulhun tesis ettiği emniyet içinde Müslümanlığı daha yakından tanıma imkânı bulacak ve İslâm'ın ruhundaki güzellikleri görme fırsatı elde edecekti. Mekke'den Medine'ye ve Medine'den de Mekke'ye yeni yollar bulunacak ve bu yollarda her defasında din adına yeni seferler tertip edilecekti.

Efendimiz, İslâm'ı muhtaç gönüllere duyurabilmek için bu zemini en iyi şekilde değerlendirecek ve ashabını da bu istikamette yönlendirecekti. Artık zaman, içte ve dışta gönülleri fethetme zamanıydı. Çünkü O (sallallahu aleyhi ve sellem), sadece muhatap olduğu insanlar için değil, bütün insanlığa peygamber olarak gönderilmişti; herkesin kabullenmesi gereken bir Nebî idi ve bunun için de, diğer insanlara ulaşılması gerekiyordu. İşte şimdi Allah (celle celâluhû), Hudeybiye'nin zemininde mü'minlere bu fırsatı veriyordu.

Hicretin üzerinden altı yıl geçmiş, yedinci yıla girilmek üzereydi. Resûlullah, Hudeybiye sonrasında bir gün ashabını karşısına aldı ve önce Allah'a hamd edip O'nu övgü dolu cümlelerle ta'zîm ettikten sonra onlara:

– Ey insanlar, diye hitap etti. Şüphe yok ki Allah (celle celâluhû) Beni, rahmet olarak ve herkese gönderdi. Bana karşı vazifenizi yerine getiresiniz ki Allah

(celle celâluhû) da size rahmetiyle muamele etsin! Çünkü Ben, sizlerden bir kısmını meliklere elçi olarak göndereceğim; sakın ola ki sizler, İsrailoğulları arasından Havarîlerin, İsa İbn Meryem'e yaptıkları gibi tavır alıp Bana da muhalefet etmeyin!

Ashab da şaşırmıştı ve:

– Yâ Resûlullah, dediler. Havarîler nasıl muhalefette bulunmuşlardı?

Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şunları söyledi:

– Benim sizden, yerine getirip gereğini yapmanızı istediğim vazifeye O da Havarîleri davet etmiş, "Yeryüzü meliklerine adamlarını gönder." diyerek kendisine Allah tarafından vahiy geldiği zaman da onları belli başlı yerlere yönlendirmişti. Ancak Havarîlerden yakın yere gönderilmek istenilenler buna rıza göstermekle birlikte uzak yerlere gitmesi istenilenler bu işe karşı çıkmışlardı. Bunun üzerine İsa, ellerini açmış ve:

– Allah'ım, diye yalvarmıştı. Ben, Senin Bana vahyettiklerini Havarîlere bildirdim; ancak onlar bu konuda ihtilâfa düştüler!

Bunun üzerine Allah (celle celâluhû) de:

– Onların hakkından Ben gelirim, diye O'na vahyetti. Daha sonra ise onlardan her biri, gönderilecekleri beldenin dilini konuşur hâlde sabahladılar. Bunun üzerine İsa da onlara:

– İşte bu, Allah'ın sizin için takdir edip de kesinleştirdiği bir iştir; haydi hiç vakit kaybetmeden yürüyünüz, diye emretti.

Efendiler Efendisi, bu hadiseyle ashabını bir şeye hazırlıyordu; zira O'nun risaleti, Hz. İsa gibi belli bir bölgeyi kapsayıp sadece belli insanlara hitap etmiyor, herkesi içine alıyordu. Öyleyse O'nun ashabı, Havarîlerden daha fazla gayret göstermeli ve Resûllerine itaatte kusur göstermemeliydi. Gerçekten de öyle olacaktı! O'nun bu ifadelerine muhatap olan ashab:

– Yâ Resûlullah, diyorlardı. Allah'a yemin olsun ki bizler, hiçbir konuda Sana muhalefet etmeyiz; Sen nereye istersen bizi oraya gönder; şüphesiz bizler, Senin emrini tereddütsüz yerine getiririz!

Zihinler bu derece meseleye hazır hâle gelip de ashabından böylesine kesin bir cevap alan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabından bazılarını seçerek onları etraftaki kabile reisleri, devlet başkanları ve krallara göndermeye başladı. Mektup yazıyor ve mektubu eline tutuşturduğu sahabîsiyle birlikte arzu edilen yere gönderiyordu. Bunu duyan ashabda da ayrı bir heyecan hâsıl olmuştu; yalnız Bizans, Fars ve Habeşistan'a mektup göndereceğini duyduklarında içlerinde bir endişe belirmiş ve bunu da Resûlullah'la paylaşmışlardı:

– Yâ Resûlullah, diyorlardı. Onlar, üzerinde mühür olmadıkça kendilerine gelen mektupları okumazlar!

Doğruyu söylüyorlardı; tebliğde muhatabı tanımak bu açıdan çok önemliydi ve daha baştan olumsuz bir sonuçla karşılaşmamak için de, onların isteklerini göz ardı etmemek gerekiyordu ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de hemen kendisine gümüşten bir yüzük yaptırdı. Yüzüğün kaşında, üç satır hâlinde, 'Muhammed.. Resûl.. Allah' yazıyordu. Bundan böyle gönderilecek bütün mektupların altında bu imza olacaktı!

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) aynı gün içinde altı ashabını yanına çağırmış ve altısını da farklı yerlere göndermişti. Bu tavzifle Amr İbn Ümeyye, Habeşistan meliki Necâşî'ye; Dıhyetü'l-Kelbî, Bizans kralı Hirakl'e; Hâtıb İbn Ebî Beltea, Mısır ve İskenderiye kralı Mukavkıs'a; Abdullah İbn Hüzâfetü's-Sehmî, Fars imparatoru Kisra'ya; Selît İbn Amr, Yemâme hükümdarı Hevze İbn Ali'ye; Şuca' İbn Vehb, Dımeşk topraklarının hâkimi Hâris İbn Ebî Şemir'e mektup götürecekti.

Artık sulh ortamı yakalanmıştı. Allah Resûlü, tebliğ vazifesini daha geniş coğrafyalara ulaştırmak için ilgili herkese mektup yazıp dört bir yana elçiler yolluyordu. Herkesin elinden tutmak için o kadar duyarlı davranıyordu ki sanki bir dakikanın bile zayi olmasına gönlü razı gelmiyordu. İnsanlarla Rablerinin arasına giren bütün engelleri bertaraf edip herkesi Allah'a kul olma kıvamına getirmek istiyordu. Zaten ahir zamanda beklenen bir peygamber olarak vazifesi de bu idi ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), vazifesini en üst seviyede eda ediyordu.

Allah Resûlü'nün elçileri de, tebliğ açısından en az mektupları kadar önem arz ediyordu. Kendilerine sorulan sorulara cevaplar veriyor, muhataplarının düşünce dünyalarını sezip onların anlayacağı dille onlarla konuşuyor ve o güne kadar öğrendikleri bilgileri muhataplarıyla gerektiği gibi paylaşıyorlardı. Artık zaman, Hira'da doğan nurun farklı coğrafyalara ulaştırılma zamanıydı.

Elbette bu mektuplaşmalarda muhatapların hepsi gelip Müslüman olmamıştı. Onlardan bazıları Allah Resûlü'nün davetine icabet edip İslâm'ı kabul ederken, bir kısmı da küfründe inat edip olduğu yerde kalacak ve ayağına kadar gelen Muhammedü'l-Emîn'in kaptanı olduğu gemiye binme şansını kaçıracaktı. Ancak bir farkla ki, artık Cezîratü'l-Arap'ta sözü geçip hükmü nâfiz olan sadece Resûlullah'tı ve kabul etmeyenler de bu gerçeği görüp duruyorlardı. Bundan böyle en küçük bir harekette, Allah Resûlü de hesap edilir olacak ve atılacak adımlarda O'nun re'yini öğrenmek kaçınılmaz bir strateji hâline gelecekti. Zira insanların gönlüne hitap eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), artık dünya adına da en önemli otorite sayılmaya başlamıştı.

ÇIBAN BAŞI HAYBER

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Hudeybiye'den döneli yirmi gün olmuştu; bu anlaşmayla Mekke'den gelebilecek tehlikeler bir nebze kontrol altına alınmış, büyük bir endişe bertaraf edilmişti. Zira Hudeybiye ile birlikte, Mekke müşrikleriyle Hayber Yahudilerinin birbirlerini destekleyerek Medine'ye saldırma konusunda yapmış oldukları ittifak askıya alınmış oluyordu. Ancak yine de Benî Kurayza, Benî Kaynukâ ve Benî Nadr yurtlarından sürgün edilerek Hayber'e yerleşen ve burada sürekli tehlike oluşturan Yahudilerin ne zaman ne türlü bir tepki vereceklerini kestirmenin imkânı yoktu. Özellikle Sellâm İbn Ebî Hukayk, Kinâne İbn Rabî' ve Huyeyy İbn Ahtab gibi önde gelenler buraya gelip yerleşmiş, Hayber'deki yandaşlarından destek bularak intikam alacaklarının tehditlerini savurup durmaya başlamışlardı. Zaten etraftaki kabileleri de kışkırtarak Mekke ordusunun Hendek önlerine kadar gelmesinde, önemli rol oynamışlardı. Mekke'ye kadar gelip de müşrikleri Efendimiz ve mü'minlere karşı kışkırtan heyetten on dokuz kişi Hayber'in ileri gelenleriydi; etraftaki kabilelere de gitmişler, Medine'ye saldırma karşılığında onlara Hayber'in ürünlerinden yüklü miktarda vermeyi vadetmişlerdi! İntikam duygusuyla hareket ediyor ve fırsat kolluyorlardı. Bilhassa ümit bağladıkları Hendek'ten de eli boş dönüldüğünü gördüklerinde çok telaşlanmışlar ve yaptıklarının karşılığı olarak kendilerinden hesap sorulacağını tahmin edip önce davranmak istemişlerdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabı üzerlerine gelmeden acele davranmayı ve Teyma, Fedek ve Vâdi'l-Kurâ Yahudilerini de yanlarına alarak Medine'ye ani baskın yapmayı planlamışlardı.

Bilhassa Ebû Râfi'den sonra başlarına geçen Üseyr İbn Zarim, gözünü budaktan sakınmayan ve intikam yeminleri ederek cemaatini kışkırtan bir tavır sergiliyordu. Gatafanlılarla da görüşmüş ve Medine'ye saldırma konusunda onları da ikna etmeyi başarmıştı. Onun bu gayretleri, cemaati tarafından da takdir görüyor, yandaşlarının intikamını alacak bir lider olarak onu destekleyip alkışlıyorlardı. Kısaca Hayber, fitnenin odağı hâline gelmiş ve

her an patlamaya hazır bir çıban başı olarak çözüm bekliyordu!

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün bu olup bitenleri yakından takip ediyordu. Gelişmelerden emin olmak için bir de ashabından üç kişiyi görevlendirip durumlarını rapor etmeleri için Hayber'e göndermeyi denedi. Gelen sonuç, duyduklarını teyit eder mahiyetteydi ve bunun üzerine ashabına ilan ederek hazırlık yapılmasını emretti.

İki yüzü atlı bin altı yüz kişilik ashabı ile Medine'den hareket etmişti. Hedefte, çıban başı Hayber vardı!

Bu yolculuk sırasında Allah Resûlü'yle birlikte on tane de Medineli Yahudi bulunuyordu. Yaraları sarmak, ip eğirmek, yemek yapıp su taşımak ve gerektiğinde de savaşta Müslümanlara yardımcı olmak için yirmi kadar da hanım sahabî vardı.

Bu arada münafıkların reisi yine iş başındaydı; Allah Resûlü ve ashabının Hayber'e doğru hareket ettiklerinin haberini ulaştırma gayreti içine girmiş, kendince Yahudileri tedbir almaya yönlendirmişti.

Hayber'in önüne gelindiğinde gecenin yarısıydı ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bir mekân tercihinde bulunarak orada karargâhını kurdu ve ertesi günün hazırlıkları yapılmaya başlandı. Gece olduğu için Allah Resûlü, teheccüd namazını da burada kılmış, şafağın aydınlığıyla birlikte sabah namazına durmuştu; ashabı da O'nun arkasındaydı! Yine eller duaya durmuş, Yüce Mevlâ'dan nusret talebinde bulunuluyordu!

İlk Karşılaşmanın Şoku

Her zaman olduğu gibi o gün de Hayberliler, bağ ve bahçelerine gitmek üzere evlerinden çıkmışlardı; bir anda karşılarında kendilerini bekleyen bir ordu ile karşılaşınca, büyük bir şok geçirmiş ve:

– Eyvah; işte Muhammed ve O'nun dört başı mamur düzenli ordusu, diyerek gerisin geriye kaçmaya başlamışlardı! Bir taraftan kaçıyorlardı ama diğer yandan da, gerek düşman gördükleri iman ordusunu küçümsemek gerekse yandaşlarına moral vermek için:

– Muhammed mi bizimle savaşacak! Ne tuhaf şey, demekten de geri durmuyorlar ve her şeye rağmen üstün geleceklerini düşünüyorlardı. İşin bu kadar ciddiye binmiş olması bir taraftan onları da ikiye bölmüş, bir kısmı kaleler içinde kalıp müdafaa konumunda kalmayı tercih ederken diğer bir kısmı ise, meydana çıkıp göğüs göğüse çarpışmanın hararetli savunucusu hâline gelmişti. Yüksek ve sağlam kalelerine çok güveniyorlardı; zira içleri erzak doluydu ve üstelik bu kalelerin içinde, ihtiyaçlarını giderebilecekleri akarsuları da vardı.

Kıymetli eşyalarıyla çoluk çocuklarını Ketîbe kalesine götürmüşler, erzak

ve yiyeceklerini de Nâim denilen kalelerine yerleştirmişlerdi. Eli silah tutan herkes Natat kalesinde bir araya gelmiş, kanlarının son damlasına kadar savaşacaklarına dair birbirlerine söz veriyorlardı!

İlk kıvılcım yine onlardandı; güneşin ilk ışıklarıyla birlikte Allah Resûlü ve ashabın bulunduğu yere Natat kalesinden ok yağmaya başladı; o kadar seri ve hızlı atıyorlardı ki, günün sonuna kadar elli kadar ashab yaralanacaktı.

Onların attığı oklar, aynı zamanda mü'minlere silah olmuştu; yere düşer düşmez onları ashab topluyor ve yeniden Natat kalesine doğru fırlatıyordu.

Artık günlerce sürecek olan kuşatma başlamıştı; akşam olunca yeni tespit edilen karargâha geçilecek ve bu mekân, Hayber kalelerinin birer birer düşeceği âna kadar sürecek bir mücadeleye sahne olacaktı.

Bir taraftan Hayber kuşatması devam ediyordu etmesine ama Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) hastalanmış, ashabının arasına çıkamaz olmuştu. Belli ki kader, ashabını zor şartlara hazırlıyordu. Resûlullah, yanına Hz. Ebû Bekir'i çağırarak ak sancağı ona verdi; artık Hayber önündeki ordunun kumandanı Hz. Ebû Bekir'di.

O gün de akşam olmuş, ancak bir netice alınamamıştı; sanki her yeni günün bir öncekinden farkı yok gibiydi. Sabahın erken saatlerinden itibaren başlayan ok yağmuru akşam saatlerinde kesiliyor ve ertesi gün aynı olay tekrar ediyordu.

O günün sabahında Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu sefer yanına Hz. Ömer'i çağıracak ve sancağı bu sefer de ona verecekti. Bir sonraki gün de Ensâr'dan birisine verilen sancak, artık her gün el değiştirir olmuştu!

Bu arada zaman zaman göğüs göğüse çarpışmalar da oluyordu; fırsat bulunca kaleden çıkan bazı gruplarla ashab karşı karşıya geliyor ve bir grup diğerini geri püskürtünceye kadar bu mücadele devam ediyordu.

Nihayet bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına dönecek ve:

– Yarın sancağı öyle birisine vereceğim ki, o Allah'ı Allah da onu sever, buyurarak Hayber'in bir gün sonra fethedileceğinin müjdesini verecekti.

İfadelerindeki ayrıntı, her sahabînin dikkatini çekmişti; Resûlullah'ın şehâdeti vardı ve buna göre Hayber'i fethedecek olan kumandan, Allah'ı seven ve Allah'ın da kendisini sevdiği önemli bir isimdi. Rıza-yı ilahiden başka makam arzusu olmayan ashab için bu, elde edilmesi gereken en önemli makamdı ve her biri de, ertesi günkü sancağın kendisine verilmesini bekler olmuştu. Bir gün sonra gerçekleşecek fetihten dolayı gönüllerde ayrı bir huzur vardı ve geceyi yine evrâd ü ezkâr ile geçirmişlerdi.

Yine sabah olmuş ve namazın ardından Efendiler Efendisi ashabına dönmüş, ashabına vaaz ü nasihatte bulunduktan sonra sancağın kendisine

getirilmesini istemişti. Ashab-ı kiram ise, huzurda saf tutmuş getirilecek sancağın kime verileceğini merak ediyordu!

Derken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ali nerede, diye sordu.

– Yâ Resûlullah! Ali'nin gözleri ağrıyor!

– Onu Bana çağırınız, buyurdu ve bunun üzerine Seleme İbn Ekvâ' kalkıp Hz. Ali'yi çağırmaya gitti.

Çok geçmeden Hz. Seleme, Hz. Ali'nin elinden tutmuş vaziyette huzura çıkageldiler! Kaç gündür gözlerindeki şiddetli ağrıdan dolayı gelebileceğini bile tahmin etmeyen ashab, Hz. Ali'nin uzaktan gelişini görünce:

– İşte, Ali geliyor, diyerek onu göstermeye başlamıştı!

Efendiler Efendisi de:

– İşte bununla, işte bunun vesilesiyle fetih gerçekleşecek, diye damadı Hz. Ali'yi gösteriyordu.

Derken ona:

– Yanıma yaklaş, diye seslendi.

Hz. Ali:

– Yâ Resûlullah! Bastığım yeri bile göremeyecek kadar gözlerimden rahatsızım!

Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Ali'nin gözlerine doğru nefes edip dua etmeye başladı. Aynı zamanda mübarek tükürüğünden bir miktar eline almış, damadının gözlerine sürüyor ve şifa vermesi için Allah'tan niyazda bulunuyordu. Yeni bir mucize daha yaşanıyordu; sanki onlar, Hz. Ali'nin o âna kadar ağrıyan gözleri değildi. Zira ortada ne ağrı kalmış, ne de Hz. Ali'nin görememe gibi bir durumu. Sanki hiç hastalanmamış gibiydi!

Daha sonra da Allah Resûlü, Haydar-ı Kerrâr'a kılıcını kuşatıp üzerine zırhını giydirdi; ardından ak sancağı ona uzatarak:

– Al bu sancağı ve ilerle! Allah'ın sana fethi müyesser kılacağı âna kadar da çarpış ve sakın arkana dönme, buyurdu.

– Peki, insanlarla ne üzerine savaşayım, diye sordu Hz. Ali, arkasını bile dönmeden.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şunları söyledi ona:

– Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in de O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet edinceye kadar. Bunu kabullendikleri takdirde zaten, mallarıyla canlarını senden kurtarmış olacaklardır; hesapları ise Allah'a aittir!

Onların yurtlarına kadar ilerle ve bir müddet bekle; onları İslâm'a davet et ve Allah ile Resûlullah'ın hakkı olarak üzerlerine düşen vecibeleri bildir

onlara. Allah'a yemin olsun ki, senin vesilenle bir adamın bile Müslüman olması, senin için vadiler dolusu kızıl develerden daha hayırlıdır!

Bu ne büyük şefkatti ki kaç gündür kendilerine ok yağdırıp mancınıkla taş fırlatan, zaman zaman da ani baskınlarla göğüs göğüse çarpıştıkları insanlara bile giderken belli başlı prensipler ortaya koyuyor; onların da Allah'a kul olabilmelerini kolaylaştıracak tekliflerde bulunuyordu. Bunun ardından da, Hz. Ali ve arkadaşlarına inâyetiyle muamele etmesi için Allah'a yalvarmaya başladı.

Resûlullah'ın sancağını alan Hz. Ali, reftare yürüyerek doğruca Hayber kalelerinin önüne geldi; ashab-ı kiram da onunla birlikte yürüyordu. Daha sonra sancağı kale önüne dikti.

Gelişmeler kale içinden de takip ediliyordu; onun gelip de sancağı kale önüne dikmiş olması, içeridekileri telaşlandırmış ve akıbetlerinden endişe etmeye başlamışlardı:

– Sen kimsin, diye seslendiler.

– Ben, Ebû Tâlib'in oğlu Ali'yim, diye cevapladı Hz. Ali.

Bu isim, onlar için hiç de yabancı değildi; anlaşılan, ellerindeki kitaplarda kalelerini onun fethedeceğine dair bilgiler vardı ve daha onun adını duyar duymaz telaşlanacaklardı. 'Ali' ismini duyanlardan birisi:

– Ey Yahudi cemaati, diye bağırmaya başladı. Musâ'ya indirilene and olsun ki, artık sonunuz geldi ve bugün sizler mağlup olacaksınız!

Ve Fetih

Beri tarafta ise kıyasıya bir cenk devam ediyordu. Hayberliler, düşmek üzere olan kalelerini teslim etmemek için var güçleriyle karşılık veriyorlar, ölümüne saldırıyorlardı! Onlar için her fethedilen kale, içi boşaltılarak kaçılması gereken bir mekân demekti. Arkada kalan kalelere doğru kaçıyor ve kendilerini buralarda koruma altına almaya çalışıyorlardı.

Dirençleri kırılıp da arka taraflardaki kalelere doğru kaçan Hayberlileri, Hz. Ali ve ashab da arkalarından takip ediyorlardı. Hayber'de hakim olan artık, 'Allahü Ekber!' sedalarıydı. Tekbir sesleriyle iyice ürperen Hayberlilerin artık kol ve kanatları kırılmış, yapabilecekleri hiçbir şeyleri kalmamıştı! Her ne kadar diğer kalelere doğru sığınmaya çalışsalar da sonlarının geldiğini görebiliyorlardı.

Her bir kalenin fethiyle birlikte elde edilen ganimetler ve yakalanan esirler vardı. Ancak hâlâ savaşçılar teslim olmuyorlardı.

Bu arada Resûlullah'ın emriyle mancınık da kullanılmaya başlanmıştı. Hayberlilerin kendi yapımı olan bu alet şimdi, onlara taş yağdırıyordu. Bu hengâmede Efendimiz'in üzerine de bir ok isabet etmiş, elbisesine takılmıştı.

O da, yerden bir avuç kum alıp Hayberliler tarafına savurdu. Hayberliler deprem olmuş da yere yığılmışçasına sarsılıp yere serilmeye başladılar.

Vatîh ve Sülâlim kaleleri de kuşatılıp Hayberliler tamamen kıskaca alınınca, artık yok olacaklarını anlamış ve teslim olma kararı almışlardı.

Hayber'in Yeni Misafirleri

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Hayber kalelerini fethetmiş ve Medine'yi sürekli tehdit eden bir çıban başı daha ezilmişti. Elbette mesele sadece Hayber'den ibaret değildi; etrafta tehdit oluşturan diğer unsurların üzerine de gidilecek ve bu cihetten gelebilecek muhtemel tehlikeler de bertaraf edilecekti.

İşte tam bu sırada Allah Resûlü'nün huzuruna, Mekke'nin şiddetle oturup hiddetle ortalığı kavurduğu dönemlerde Habeşistan'a hicret eden Hz. Ca'fer ve arkadaşları çıkageldi. Yılların özleminin son bulduğu bu noktada yoğun bir duygu seli hâkim olmuştu. Kolay değil, yaklaşık on beş yıldır dünya gözüyle birbirlerini görememişlerdi! Bir anda Hayber'in havası değişivermiş, ortalık bayram yerine dönmüştü! Allah Resûlü'ne doğru yürürken Hz. Ca'fer'in ayakları, O'na duyduğu saygı ve hürmetten dolayı neredeyse yere basmıyordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de ona kucağını açmış bekliyordu; nihayet kucak kucağa sarılmış ve yılların hasretine son noktayı koymuşlardı. Yeğeninin alnından, iki gözünün ortasından öpen Allah Resûlü:

– Vallahi, hangisine sevineceğimi bilemiyorum; Hayber'in fethine mi, Ca'fer'in gelişine mi, diyor ve bu sevincini ashabıyla da paylaşıyordu.

Onlarla birlikte gelenler arasında Ebû Musa el-Eş'arî'nin de aralarında bulunduğu elli küsur mü'min vardı. Yemen'den yola çıkmışlar ve gemileri kendilerini Habeşistan'a götürmüştü. Burada Hz. Ca'fer'le karşılaşınca da, Medine'ye birlikte dönmeyi kararlaştırmışlar, Habeşistan kralı Necâşî'nin tahsis ettiği gemilerle Arap yarımadasına geçmişlerdi.

O gün Hayber'e gelenler arasında, Devs kabilesinden seksen ev halkı da vardı; Müslüman olup Medine'ye kadar gelmişler ve Sibâ' İbn Urfuta'nın arkasında sabah namazını kıldıktan sonra da, Resûlullah'ın burada olduğunu öğrenmiş, O'na bir an önce kavuşacak olmanın heyecanıyla Hayber'e yönelmişlerdi. O gün aralarında, daha sonraları 'Ebû Hureyre' diye meşhur olacak olan Abdüşşems de vardı.

Hayber yeni misafirlerini ağırlıyordu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Hayber'e kadar gelen bu insanlara da ganimetten pay ayıracak, taksimattan onları da mahrum etmeyecekti.

Hayber'den Ayrılış

Artık Hayber'in işi bitmişti; yaklaşık iki ay süren kuşatma ve savaşın ardından yirmi sekiz kişi şehit olmuş, buna karşılık Hayber savaşçılarından doksan üç kişi öldürülmüşü. Takvimler, Cemâziyelâhir ayını gösteriyordu. Hayber'deki işler yoluna koyulduğuna göre artık vakit, ayrılık vaktiydi ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de, ashabıyla birlikte Hayber'den hareket etti.

Artık uzun zamandır ayrı kaldığı Medine'ye yönelmiş, gece gündüz demeden yol alıyordu. O kadar ki geceleri de yola devam ediyor ve çok az mola veriyordu. Ashab da çok yorulmuştu; derken gece yarısının geride kaldığı bir sırada mola verilmişti. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına döndü ve:

– Bizi sabah namazına kaldıracak, gözü uyumayacak salih bir adam yok mu? Belki uyuyakalırız, diye seslenmeye başladı.

Bu yorgunlukla yatıldığı zaman kalkmak zor olabilirdi ve Efendiler Efendisi, namazlarının geçmemesi için ekstradan tedbir almak istiyordu. Bunun üzerine Hz. Bilâl:

– Yâ Resûlullah, diye seslendi. "Ben, Seni namaza kaldırırım!"

Allah Resûlü'nün ordusunu sabah namazına kaldırma görevini gönüllü üstlenen Hz. Bilâl ise, gecenin karanlığını daha aydın kılabilmek için namaza durdu. Rabbine yönelmiş nafile namaz kılıyordu! Bir müddet böylece devam etti. Ancak ilerleyen zaman, onun üzerinde de yorgunluğun ağırlığını artırıyordu. Derken biraz dinlenmek maksadıyla devesine yaslanıp oturmayı denedi; oturduğu yerden sabah namazının vaktinin girmesini bekliyordu!

Resûlullah yerinden fırlayıp da kalktığında, ashabının hepsini uyurken gördü. Güneşin ışıkları yüzlerini ısıtmaya başlamıştı ama onlar, yorgunluktan hâlâ uyanacak gibi gözükmüyordu. Gözleri, Hz. Bilâl'i aradı; o da devesine yaslanmış ve oturduğu yerde uyuyakalmıştı!

– Sen bize ne yaptın ey Bilâl, diye seslendi.

Efendiler Efendisi'nin kadifeden daha yumuşak ses tonuyla yerinden fırlayan Bilâl-i Habeşî, zaten bin pişmandı; ne olursa olsun yere oturmayacaktı! Ancak olan olmuştu ve olmuşu geri getirmenin imkânı yoktu.

Bu arada ashab-ı kiram da uyanmıştı ve her birisinin üzerinde, farz bir namazı geçirmiş olmanın üzüntüsü vardı. Nasıl olur da bir mü'min, Allah'ın kendisine farz kıldığı bir namazı kılmadan zamanını geçirebilirdi! Hepsi bir olmuş, nöbete gönüllü rıza gösterdiği hâlde uyuyakalan Hz. Bilâl'i çekiştiriyorlardı!

Onlar üzüntü içinde düşünedursun kader hükmünü icra ediyordu; Allah (celle celâluhû), namazlarını kaçırmada bile ümmet-i Muhammed'e olan rahmetinden bir kapı aralıyor ve bundan sonra aynı konumda kalanların nasıl

davranacaklarına dair Resûlullah'ın şahsında her bir mü'mine yol gösteriyordu. Önce:

– Burası, şeytanların eğleştiği bir vadidir, buyurarak hareket emri verdi ve o bölgeyi terk etti Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem).

Ardından yeni konakladığı yerde abdest alıp Hz. Bilâl'e ezan okumasını emretti. Ashab-ı kiram da abdest almış, namaza hazırlanmışlardı. Ashabına, sabah namazlarının sünnetini de kılmalarını söylüyordu.

Derken yine cemaat yapıldı ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) önlerinde imam olarak sabah namazlarını kılmaya başladılar. Namaz bittikten sonra ashabına dönen Efendiler Efendisi, şunları söyledi:

– Hepimizin ruhu, Allah'ın yed-i kudretindedir; isterse onu tutar ve alıkoyar! Buna en çok layık olan da, şüphesiz O'dur. Öyleyse sizler, namazı unuttuğunuzda, hatırlar hatırlamaz onu hemen kılın! Çünkü Allah (celle celâluhû), "Beni anmak için namaz eda et." diye buyurmakta ve bunu emretmektedir.

Ashabın üzerinde, Hayber'de elde edilen zaferin neşesi ve aylardır ayrı kaldıkları Medine'ye kavuşmanın da sevinci vardı.

HAYBER SONRASI GELİŞMELER

Hayber ganimetleriyle Medine'ye dönen Efendiler Efendisi, bu imkânlarla iki önemli icraat yapacaktı: Öncelikle, mal ve mülklerini Mekke'de bırakarak Medine'ye hicret eden Muhâcirlere, kapılarını açıp da mallarını onlarla bölüşen Ensâr'a bu mallarını geri vermeleri talimatı verecek ve kendisi de bunu bizzat uygulayacaktı.

İkinci icraat de yine Mekke ile ilgiliydi. O gün Mekke'de büyük bir kuraklık baş göstermiş ve insanlarla hayvanlar büyük bir kıtlıkla karşı karşıya kalmışlardı. Bunu duyan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), o güne kadar her fırsatta kendisine kılıç kaldırıp hayatına kasteden bu insanların bile elinden tutma adına bir adım atacak ve Hayber'den elde ettiği ganimetlerle Mekkelilere yardım gönderecekti! Resûlullah'ın hareketi, mü'minin şefkat ve duyarlılığını gösteriyordu. Allah'ın kulu oldukları için onların da ellerinden tutmayı hedefliyor ve icraatindeki mesajla O (sallallahu aleyhi ve sellem), onları da Allah'a kul olma zeminine çağırıyordu.

Yardımı götüren sahabî, Amr İbn Ümeyye idi. Yardım gönderdiği isimler yine Ebû Süfyân, Süheyl İbn Amr ve Safvân İbn Ümeyye idi; lider konumundaki insanlardı ve bu vesileyle düşünceleri yoklanmış ve böylelikle, İslâm adına bulundukları konum yeniden kontrol edilmiş oluyordu. Zira bunların üçü de, yarın gelip huzurda teslim olacak ve Allah Resûlü'nün sahabîsi olma şerefine nail olacaklardı.

Ancak o gün Süheyl İbn Amr ile Safvân İbn Ümeyye, bu yardımı kabule yanaşmayacaklardı. Etraflarındaki insanların ihtiyaçlarını görüp durmakla birlikte, düne kadar yapmadık kötülük bırakmadıkları bir kapıdan böyle bir yardımın gelmesini gururlarına yedirememişlerdi! Ancak bu, yüreklerine kadar işleyen bir mesajdı; zira geçmişi gözlerinin önünden geçirdiklerinde herhangi bir insanın dönüp de kendilerine bu yardımı yapmayacaklarını çok iyi biliyorlardı; böylece Resûlullah'ın farkını bir kez daha görmüş oluyorlardı.

Ebû Süfyân, daha temkinliydi; her ne kadar arkadaşları müspet bakmasa da ortada insanî çizgide bir cemile vardı ve bu iyiliğin görülmemesi şık kaçmazdı. Onun için o gün:

– Allah, kardeşimin oğlunu hayırla mükâfatlandırsın; çünkü O, akrabalığın gereği olanı yerine getirip bizi gözetti, demiş ve bunların hepsini alarak Mekke'deki fakirlere dağıtmıştı. Mekke'nin kıymetini bilemediği Muhammedü'l-Emîn, sıkıntılarının farkına varmış ve ellerinden tutmak için kendilerine yiyecek ve altın göndermişti; gönüllerde, yarını adına umumiyet kesbedecek bir fetih yaşanıyordu!

Kaza Umresi

Yedinci yılın Zi'l-Kâde ayıydı; Cibril-i Emîn de gelmiş, "Hürmetli ay, hürmetli aya bedeldir ve hürmetler karşılıklıdır." mealindeki âyeti getirmişti. Geçen yıl yapılamayan umrenin, artık gerçekleşme vaktinin geldiğini hatırlatıyordu. Efendiler Efendisi de, bir yıl önce anlaşıldığı gibi ashabına umre için hazırlanmaları emrini verdi; bu süre içinde şehit olanların veya kendi eceliyle ölenlerin dışında Hudeybiye'de bulunanlardan hiç kimsenin geri kalmaması gerektiğini ilan ediyordu.

Derken Medine'den Kâbe'ye, kadınlarla çocuklar hariç iki bin kişilik bir yolculuk başlıyordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'de yerine, Ebû Ruhm el-Gıfârî'yi bırakmıştı. Bir yıl önce görülen rüya ve geri dönüşte inen âyetlerde anlatılan müjde tahakkuk etmek üzereydi; emniyet ve güven içinde Kâbe'ye gidecek ve asırlardan beri ilk defa burada ibadetin nasıl yapılması gerektiğini bütün âleme göstereceklerdi! Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Mescid-i Nebevî'nin kapısında ihrama girdi ve telbiye getirmeye başladı; O'nu duyan herkes, aynı telbiyeyi söylemeye başlamıştı. Medine:

– Lebbeyk Allahümme lebbeyk; lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk. İnne'l-hamde ve'n-Ni'mete leke ve'l-mülke lâ şerîke lek, ifadeleriyle sarsılıyordu.

Yanlarına, kurbanlık olarak atmış deve almışlardı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) kendi kurbanını bizzat hazırlamış ve boynuna nişan olarak bir işaret koymuştu.

Efendimiz'in Mekke'ye Girişi

Zilhicce ayının dördüncü günüydü. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Merrü'z-Zehrân denilen mevkiden hareket etmiş, Mekke'ye giriyordu; yıllar sonra Kâbe, ilk defa ikiziyle buluşacaktı! Yedi yıl önce arkasını dönerek vedalaştığı bu yere şimdi, sürekli problem çıkaran insanlarıyla anlaşma yapmış olarak giriyordu. Kurbanlıkları öne geçirmiş, onların arkasından Kâbe'ye doğru ilerliyordu. Zî Tuvâ denilen yere

geldiklerinde tekbir seslerini yükseltmiş, telbiye getirmeye devam ediyorlardı. Kâbe'ye saygıyı ilk defa Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) öğreneceklerdi!

Yıllardır matem tutan Mekke, ilk defa bayram neşvesine bürünmüştü! Bilhassa muhâcirlerin sevincine diyecek yoktu; onlar için her köşede bir hatıra gizliydi. Bilhassa Hâşimoğullarının çocukları Efendimiz'in etrafında halkalanmış sevgi gösterisinde bulunuyorlardı.

Derken Kâbe'ye gelinmişti; Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ile Kâbe aynı noktada buluşmuş ve mihrabla minber yan yana gelmişti! Resûlullah'a bir kötülük yapılma ihtimaline binaen ashab-ı kiram, O'nun etrafında etten duvar örmüş pervane gibi dönüyorlardı. Anlaşma gereği üç gün burada kalınacak ve dolu dolu Rabbe iltica ile kullukta bulunulacaktı!

Teveccüh tam ve kulluk adına kıvam da zirvedeydi; artık tavaf başlamak üzereydi ve Hacer-i Esved'i istilam etmeden önce Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ihramının bir ucunu koltuğunun altına alıp sağ omzunu açmış ve diğer ucunu da sol omzunun üzerine atmıştı. Ashabına bir de tembihi vardı:

– Bugün kendisini daha güçlü gösterenlere Allah merhamet etsin, diye dua ediyor ve "Onlara, hoşlanmayacakları şekilde görünün." diye tembihliyordu. Maksadı, kendilerini zayıf gören ve bunu dillerine dolayan müşriklere, mü'minin izzet ve azametini göstermekti. Bunun için de, bilhassa ilk üç şavtta sert adımlarla ve başlar dik, göğüsler de ileri çıkmış olarak Kâbe'yi tavaf etmelerini isteyecek ve kendisi de bunu tatbik ederek ashabına örnek olacaktı. Sayıları iki binin üzerinde olan gözü yaşlı, sesi gür ve adımları sert bu insanların oluşturduğu manzara gerçekten de seyre değerdi ve dağ başlarına çekilen müşrikler de zaten onu yapıyorlardı. Tekbir ve telbiye sesleri, Fârân dağlarına kadar çarpıp geri geliyor, Bekke vadisinde tarifi imkânsız bir yankı oluşturuyordu! Bütün bunların bir dili vardı ve Mekke müşrikleri, bu dilin ne anlama geldiğini çok iyi biliyorlardı.

Öğle vakti girdiğinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Bilâl'e seslendi ve ezan okumasını istedi; Bilâl-i Habeşî, Kâbe'de ilk defa Allah'ın adını haykıracaktı! Onun için bu, en büyük idealdi; zira içinden geldiği gibi burada Allah'ın adını haykırma fırsatı bulamamış, hep işkenceler altında inim inim bir hayat yaşamıştı! Hemen çıktı Kâbe'nin üstüne ve sesinin olanca gücü ve güzelliğiyle ezan okumaya başladı.

Kureyş'in Tavrı

Kuaykı'ân dağının Hıcr tarafına bakan yanına oturup da Kâbe'yi tavaf edenleri seyreden müşrikler, ilk defa kulaklarına gelen bu sesle irkilmiş, hayretten hayrete düşerek kendi aralarında konuşuyorlardı. Ebû Cehil'in oğlu İkrime:

– İyi ki Allah, Ebu'l-Hakem'e ikramda bulundu da şu kölenin

söylediklerini duyurmadı, diyor ve babası Ebû Cehil'in böyle bir manzaraya tahammül edemeyeceğinin altını çiziyordu.

Ona Safvân İbn Ümeyye katıldı:

– Şu ânı görmeden önce babamı alan Allah'a hamd olsun, diyordu.

Onlara Hâlid İbn Esîd de katılacaktı; o da:

– Bilâl'in, Kâbe'nin üzerine çıkıp da çığırtkanlık yaptığı şu günleri görmeden önce babamı öldüren Allah'a şükürler olsun, diyordu. Süheyl İbn Amr ve onunla birlikte olan bir grup ise, Hz. Bilâl'in ezan sesini duymamak için kulaklarını tıkayıp yüzlerini de kapatmış, Allah kelamını duymak bile istemiyorlardı. Kin, nefret ve kıskançlıktan köpürüp duruyorlardı; ama yapabilecekleri hiçbir şey yoktu. Her şey anlaşmanın kurallarına göre yerine getiriliyordu!

Gözlerine ilişip de kulaklarına kadar gelen her manzara, Kâbe'ye ayrı bir canlılığın geldiğini gösteriyordu. Düne kadar haklarında ileri geri konuşulan ve hâlsizlikten adım atacak mecalleri kalmadığı söylenen insanlar bunlar olamazdı; öyleyse ya bugüne kadar kendilerine anlatılanlar yalandı, ya da Allah Resûlü ve ashab-ı kiramı zinde tutan başka güçler vardı! Kendi kendilerine:

– Sizin, sıtmadan dolayı hâlsiz düştüklerini iddia ettiğiniz insanlar bunlar mı, diye soruyor ve "Bunlar, filân ve falanlardan daha güçlüler; baksanıza, tavaf ederken normal yürümekle bile iktifa etmiyor, âdeta ceylanların sekmesi gibi koşturuyorlar." deyip şaşkınlıklarını gizleyemiyorlardı.

Bir aralık Fahr-i Kâinat Efendimiz, onlara Kâbe'nin içine girme isteğini ulaştırdı; burunlarından soluyorlardı ve:

– Anlaşmada böyle bir madde yoktu, diyerek hemen bu talebi geri çevireceklerdi.

Nihayet Efendiler Efendisi tavaf namazını da kılmış, Safâ ile Merve'ye yönelmişti; burada da yedi kez gidip gelecek ve nihayet Merve'de durarak kurbanlar kesilecekti. Artık, ihramdan çıkma vaktiydi ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabından Hırâş İbn Ümeyye'yi yanına çağırarak mübarek saçlarını traş ettirdi; böylelikle kaza umresi tamamlanmış oluyordu.

Umre işi biter bitmez Efendiler Efendisi, iki yüz kadar ashabına emrederek, her ihtimale binaen Ye'cec'de bulunan silahların başında nöbet bekleyen arkadaşlarının yanına gitmelerini ve nöbeti devralarak onları da Kâbe'ye göndermelerini emredecekti. Böylelikle umre niyetiyle yola çıkan herkes, vazifesini yerine getirmiş olacaktı.

Sayılı günler çabuk geçmişti. Dördüncü gün yeniden Medine'ye bir yolculuk başlayacaktı ve bu yolculukta, daha ziyade geceleri yol alıyorlardı. Böylelikle bir yıl önce görülen rüya gerçekleşmiş ve Allah'ın vaadi de yerine

gelmiş oluyordu.

Umre vazifesini yapmış olarak yeniden Medine'ye dönen Allah Resûlü'nü burada yeni bir yürek acısı bekliyordu. Zira kızı Hz. Zeyneb, umre dönüşü Medine'de vefat edecekti.

Mekke'nin Ciğerpâreleri

Gönül dili ve hâl şivesinin karşı tarafta çok derin izler bıraktığı muhakkaktı. Benimsenen düşünceyi zirvede temsil etmek, onu sözle başkalarına anlatmaktan daha tesirliydi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ise, her ikisini birden yapıyordu. Her fırsatı davası adına değerlendiriyor ve her zaman daha fazlasını istiyordu. Kâbe'ye girip de Allah'a kullukla serfürû etmeye başlayınca, meraklı gözlerle O'nu uzaktan süzenler olduğu gibi o gün, O'nunla karşılaşmamak için kaçanlar da vardı. Bunların hepsini tanıyordu ve kapılarını bunlara da açık tutmak istiyordu. Onun için o gün göremediği insanlara mesajlar gönderiyor ve böylelikle onların da düşünmelerini temin etmeye çalışıyordu.

Hâlid İbn Velîd de bunlardan biriydi. Resûlullah'ın gelip de teslim olmasını arzu ettiği kişilerden olmalıydı ki, daha önce Müslüman olup Medine'ye hicreti tercih eden kardeşi Velîd İbn Velîd'e:

– Hâlid İbn Velîd nerede, diye soracaktı.

Hz. Velîd o gün kardeşi Hâlid'i arasa da bulamayacaktı. Ancak ona mutlaka ulaşmalıydı; zira Resûlullah'ın mesajı vardı ve o da, bir mektup yazarak bu mesajı ulaştırmayı denedi. Mektubunda Resûlullah ile aralarında geçen görüşmeden bahsediyor ve kendisi için Efendimiz'in:

– Onun gibi bir adamın İslâmiyet'i bilip de tanımaması mümkün değil; keşke o, bütün savaşlarını Müslümanların yanında ve müşriklere karşı yapsaydı! Onun için bu ne kadar hayırlı olurdu; böylelikle biz de kendisini, başkalarına tercih eder ve el üstünde tutardık, şeklindeki müjdesini paylaşıyordu. Şu cümle ile bitirmişti mektubunu:

– Ey kardeşim! Senin için en uygun zamanda karşına çıkan fırsatları değerlendir ve kaçırmış olduklarını da telafi edebilmek için hemen gel!

Mektubu okuyan Hâlid İbn Velîd kararını vermişti; zaten Allah Resûlü'ne karşı, çıktığı her savaştan dönerken içinde anlam veremediği bir burukluk hissetmiş, Hudeybiye'den bu yana da ciddi ciddi düşünmeye başlamıştı. Şimdi yanına yoldaş arıyordu; meseleyi Ebû Süfyân, İkrime ve Safvân İbn Ümeyye'ye açsa da müspet cevap alamayacaktı. Ancak o kararlıydı. Nihayet uzun bir tereddüt döneminden sonra, niyetini Osmân İbn Talha'ya açmayı denedi. Onun da kendisi gibi hazır olduğunu görünce anlaşarak ertesi gün yola çıktılar. Hedde denilen yere geldiklerinde karşılaştıkları Amr İbn Âs, onlara:

– Hoş geldiniz, safalar getirdiniz ey cemaat, diyordu.

– Sen de, diye cevapladılar onu ve sordular:

– Hayrola; nereye böyle?

Soruya soruyla karşılık vermeyi tercih edecekti Amr:

– Peki sizler nereye böyle?

Artık uzatmaya gerek yoktu ve:

– İslâm'a girip Muhammed'e tâbi olmaya, diye cevapladılar.

Amr İbn Âs:

– Ben de sizin gibiyim, diyordu.

Derken yılların arkadaşları Medine'ye yönelmiş hızlı adımlarla yürüyorlardı. Nihayet Medine'ye yakın bir yerde durarak bir miktar dinlenip elbiselerini değiştirmek istediler; Resûlullah'ın huzuruna daha temiz ve duru çıkmak istiyorlardı!

Bu sıralarda Allah Resûlü, onların geliş haberlerini çoktan almıştı ve ashabına dönerek:

– Mekke, ciğerpârelerini kucağınıza attı, buyuracaktı.

Mekke'de bulamayıp da mektup bıraktığı kardeşinin gelişini duyan Hz. Velîd'in sevinçten ayakları yerden kesilmişti âdeta ve hemen yollarına çıkarak onları karşılamak istedi. Gerçekten de Hâlid İbn Velîd geliyordu. Önce:

– Çabuk olun, diyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) sizin geliş haberinizi aldı ve çok sevindi; şimdi sizi bekliyor!

Onlar da heyecanlanmışlardı; neredeyse koşar adımlarla gidiyorlardı. Huzura geldiklerinde mübarek yüzlerindeki tebessümü tarife imkân yoktu; dolunay misali nur yüz, güneş gibi parlıyordu!

Önce Hz. Hâlid selâm verdi Allah Resûlü'ne; o kadar sıcaktı ki, selâmını alışını yüreğinde hissediyordu! Kucağını açıp da kendisine davet edişi, tebessümündeki sıcaklık ve yüreğindeki sevginin bedenindeki tecessümüyle Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) fethetmişti onları. Ardından:

– Ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve Sen de, O'nun Resûlü'sün, dedi Hz. Hâlid. Yerini bulan bir kahramanın gelişi karşısında sevinen Efendiler Efendisi:

– Sana hidâyeti nasip edene hamd olsun, diye mukabelede bulunuyordu. Zaten Ben, sende büyük bir akıl görüyordum ve bu aklın bir gün, seni hayra getireceğini bekleyip duruyordum!

Hz. Hâlid, onca yıldan sonra esas şimdi Hâlid olduğunun farkına varmıştı; iltifat üstüne iltifatlara mazhar oluyor ve o âna kadar geçirdiği zamanlarına yanıyordu.

– Yâ Resûlullah, dedi. Senin de görüp bildiğin gibi bugüne kadar ben, her

dönüm noktasında Senin aleyhinde ve Hakk'a karşı hareket ettim; Allah'a dua etmeni ve bu vesileyle O'nun beni affetmesini talep ediyorum!

Amr İbn Âs ve Osman İbn Talha da benzeri duygular içindeydi. Efendimiz'in eline uzanan Amr İbn Âs, bir aralık elini geri çekecek ve Efendimiz de bunun sebebini soracaktı:

– Benim bazı şartlarım var, diyordu Amr İbn Âs.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Nedir onlar, diye sordu.

Dev insan, boynunu bükmüş ve önceki hayatının altında ezilmiş olmanın mahcubiyetiyle:

– Affedilmem, diyebildi.

Yine ellerinden tutan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) olacaktı:

– Bilmiyor musun, diye başladı sözlerine. İslâm, Müslüman olmadan önceki hataları temizler!

Hudeybiye'nin fetih olduğu artık herkes tarafından görülebiliyordu; belki o gün Mekke'ye girilememişti ama şimdi gönüller İslâm'a açılmıştı ve en önde gelenler akın akın Medine'ye yöneliyordu. Bundan sonra bu süreç, hızlanarak devam edecekti.

Mûte

Sekizinci yılın Cemâziye'l-evvel ayıydı; sulh ortamının şartları en üst seviyede değerlendiriliyor ve gelişmeler yakından takip edilerek İslâm adına tebliğ ve irşad görevi yerine getiriliyordu. Bu sebeple Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hâris İbn Umeyr ile Busrâ valisine yeni bir mektup daha gönderiyordu. Ancak o güne kadar hiç karşılaşılmayan bir şey olacak ve Efendiler Efendisi'nin elçisi Hz. Hâris, Belkâ denilen mevkiden geçerken buranın valisi Şurahbîl tarafından hunharca öldürülecekti. O, yolunu kestikten sonra Hz. Hâris'i bağlatmış ve Allah Resûlü'nün elçisi olduğunu öğrendikten sonra da şehit etmişti! Affedilmeyecek bir cürümdü bu ve açıkça savaş ilanı anlamına geliyordu. Zira en olumsuz durumlarda bile elçilere dokunulmaz ve onların can güvenliği garanti altında tutulurdu.

Hz. Hâris'in şehit edildiği haberi Efendiler Efendisi'ne ulaşınca çok üzülecek ve yolunda giden elçinin varlığına bile tahammül edemeyen Şurahbîl'e karşı ashabını teşvik ederek hazırlık yaptıracaktı. Zira O (sallallahu aleyhi ve sellem), eşkıyalığın kökünü kazımak için vardı ve bunu meslek edinenlere hadleri bildirilmeliydi. Gidilecek yön, Bizans'ın hâkimiyeti altında olduğu için mesele çok ciddi tutuluyor ve bunun için de her türlü ihtimal düşünülüyordu.

Kısa zamanda üç bin kişilik bir ordu meydana gelmişti. Bu kadar kalabalık

bir ordu bugüne kadar sadece Hendek'te bir araya gelmişti! Âdeta Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), olacakları önceden görür gibiydi. Beyaz sancağı kendisine teslim ederek bu ordunun başına azatlı kölesi Zeyd İbn Hârise'yi tayin etmişti; Hâris İbn Umeyr'in şehit edildiği yere kadar gitmesini ve orada bulunanları İslâm'a davet etmesini talep ediyordu. Bunu kabul etmedikleri taktirde Allah'a güvenip O'na dayanarak üzerlerine düşeni yerine getirmelerini istiyor ve neticeye gitmelerini arzu ediyordu. Bu hareketiyle de tabanda yerleşmiş köhne anlayışları teker teker söküp atıyor ve köleden de kumandan olabileceğini göstermek istiyordu. Zaten bu çıkışın, sadece Hz. Zeyd ile neticelenmeyeceğini biliyordu; onun için:

– Şayet Zeyd şehit olursa insanlara Ca'fer İbn Ebî Tâlib, Ca'fer de şehit olursa Abdullah İbn Revâha kumanda etsin, diyerek durumun ciddiyetini bir kez daha ortaya koymuş oluyordu.

Ashabın çoğu bu ifadelerden, zikri geçen kumandanların sırasıyla şehit olacağını anlamış ve vedalaşırken geri dönmeyecek olanlarla helalleşircesine bir vedalaşma yaşıyorlardı.

Ordusunu yola vururken, savaş hukukunun zirvesini temsil eden ve bugün de hepimizin kulaklarına küpe şu tembihlerde bulunuyordu:

– Allah'ın adıyla savaşın; Allah'ı inkar edip de O'na karşı koyanlara karşı Allah yolunda cihat edin! Ancak sakın ola kimseye gadretmeyin! Ahde vefasızlık gösterip de kimseye zulmetmeyin! Çocuklarla kadınları, pîr-i fâni adamlarla kendini kilisede ibadete adamış din adamlarını sakın öldürmeyin! Sakın ola ki ne bir ağaç kesin, ne de bir hurmalığı yok edin! Ve sakın ola ki binaları yakıp yıkmayın!

Efendiler Efendisi onları, Vedâ tepesine kadar uğurlayacak; onları yola vurduktan sonra da uzun uzun arkalarından bakacaktı.

Yolda giderken Hirakl'in, yüz bin kişilik bir ordu hazırladığının haberini alacaklardı; durumdan Allah Resûlü'nü haberdar edip etmeme konusunda bir miktar tereddüt yaşamış olsalar da yollarına devam etme kararı alacak ve işin ucunda şehâdet olsa da yollarına devam edeceklerdi.

Mûte'de kılıçlar çekilmiş ve üç bin kişilik iman ordusuyla iki yüz bin kişilik Bizans ordusu karşı karşıya gelmişti. Güç dengesinin olmadığı bir savaştı; iki yüz bin kişilik ordu hiçbir şey yapmadan sadece düz ovada yürüyüverse kendi adlarına neticeye gidiverirdi; ancak sonuç hiç de öyle olmadı. Yedi gün süren bu savaşta, Resûl-ü Kibriyâ'nın ifade ettiği gibi sırasıyla Hz. Zeyd, Hz. Ca'fer ve Hz. Abdullah şehit olmuştu. Sancağı, ashab arasından Sâbit İbn Ekram alarak uzun bir arayıştan sonra onu Hâlid İbn Velîd'e vermişti.

Kumandayı alan Hz. Hâlid, o gün akşama kadar savaşın seyrini bozmadan savaşmış ve bütün maharetini akşamın karanlığına bırakmıştı. Bu kadar kalabalık bir ordu, bir avuç denilebilecek üç binlik bir gücü beş gündür dize

getirememişti, getiremeyecekti de! Zira o akşam Hz. Hâlid, ordunun nizamında köklü bir değişikliğe gitti. Buna göre en önde savaşanlar arkaya alınmış, sağ taraftakiler sola ve sol kanattakiler de sağ cenaha çekilerek gecenin karanlığında yeni bir orduyla takviye gördükleri izlenimi vermek istemişti.

Ertesi sabah olduğunda yeniden saf tutan düşman, akşamdan beri duyup durduğu gürültünün sebebini şimdi anlıyordu. Meğer Müslümanlara bu gece yeni ve taze bir kuvvet gelmişti; zira önlerinde duran askerler, altı gündür savaştıkları insanlardan farklıydı! Büyük bir şok yaşıyorlardı; üç bin kişiyle baş edemeyen bu ordu, takviye görmüş ve yüzünü değiştirmiş bir güçle nasıl savaşacaktı! Daha o gün savaşa başlamadan yenilgiyi kabullenmiş gibi bir hâlleri vardı ve bu durumu Hz. Hâlid, ayrıca değerlendirmek isteyecekti. İntizamlı bir şekilde geri çekilmeye başlamış düşmanla arasını açmaya çalışıyordu. Bunu gören Bizans ordusu, Hz. Hâlid'in bu hamlesini de yeni bir taktik olarak algılamış, saldırdıkları takdirde çember içine alınarak kendilerine büyük zayiat verileceğinin endişesine kapılmışlardı.

O günün akşamına kadar devam eden bu durum, iki taraf için de savaşın bittiği anlamına geliyordu. Zira Bizans, bu kadar kalabalık bir orduya sahip olduğu hâlde, küçük bir ordu karşısında daha fazla zayiat verip de daha büyük kayıplarla geri dönmek ve bundan sonrası adına bir zaaf göstermek istemiyordu! Geri çekilmeye başlamışlardı!

Zaten Hz. Hâlid'in de niyeti buydu; Allah Resûlü'nün emanetlerini sağ salim Medine'ye getirme arzusundaydı ve sonuç da öyle olacaktı. Yedi gün göğüs göğüse yapılan bu savaşın sonunda, üçü komutan olmak üzere toplam on iki kişi şehit verilmişti ki bu, dillere destan bir kahramanlıktı! O günün dünyasında söz sahibi hâkim bir devlete karşı savaşılacak ve güç dengesinin bu kadar aleyhte olduğu bir zeminde yine de on iki tane şehit verilecekti! İnâyet-i ilahiyeden başka bir şeyle izahı mümkün değildi ve bunu duyan her bir kabile, artık Resûlullah ordusuna bu gözle bakmaya başlayacaktı. Aynı zamanda Mûte, Bizans'ın surlarında açılan ilk gedik anlamına geliyordu!

Mûte'ye giderken kendilerine problem çıkarıp da kan döken bazı kabileler vardı. Hz. Hâlid, Medine'ye dönüş yolunda bunların yanına da uğrayarak hadlerini bildirip öyle geri gelmeyi tercih edecekti.

Medine'deki Karşılama

Gelişlerinin haberini alan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Toplanınız da kardeşlerinizi karşılamaya çıkınız, diyerek ashabına seslenecek ve çoluk çocuk hep birlikte onları karşılamak için Medine'nin dışına çıkacaklardı.

Bu sırada Hz. Ca'fer'in çocuklarını da kendi terikesine almış, Cürüf

denilen yere kadar gelmişti. Mûte'nin kahramanları şimdi karşılarında duruyorlardı! İmkânsızlıklar içinde Allah (celle celâluhû) inâyet etmiş ve en az zayiatla; en önemlisi de mağlubiyet yaşamadan geri dönülmüştü. Ancak herkes bunun farkında değildi ve ashabdan bazıları onlara:

– Savaş kaçkınları, diye seslenmeye başlamıştı.

Yüreğe işleyen acı sözlerdi bunlar ve dayanamayıp onlar da:

– Yâ Resûlullah! Bizler kaçaklar mıyız, diyerek bunu, Allah Resûlü'ne taşıdılar. Bunun adının, gerçekten savaştan kaçmak olup olmadığını bizzat öğrenmek istiyorlardı:

– Bilâkis sizler, yeniden toparlanıp da düşmanla çarpışmaya hazırlananlarsınız, diyerek Mûte ashabının yüreğine su serpti Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem). Ardından da ashabına döndü ve:

– Onlar, Allah yolunda savaşmaktan kaçanlar değil; bilâkis inşallah yeniden cepheye koşma azmiyle geri çekilmiş askerlerdir, buyurdu.

Meseleye son noktayı koyan cümlelerdi bunlar ve o âna kadar utancından gizlenme lüzumu hissedenler rahat bir nefes almışlardı ve Allah ve Resûlü katında bir kusur işlememiş olmanın huzurunu yaşıyorlardı.

ANLAŞMANIN İHLÂLİ VE FETİH MÜJDESİ

Hudeybiye Anlaşması'nın üzerinden yirmi iki ay geçmiş, bu süre zarfında Mekke cihetinden herhangi bir olumsuzlukla karşılaşılmamıştı. Takvimler, sekizinci yılın Şa'bân ayını gösteriyordu.

Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına sabah namazını kıldırdıktan sonra Huzâalılardan Amr İbn Sâlim, yanına kattığı kırk atlı ile Allah Resûlü'ne gelmişti. Mescid-i Nebevî'de şiir okuyarak başlarına gelen musibeti anlatmaya çalışıyor, Resûlullah'tan yardım talep ediyordu.

Meğer Kureyş, Benî Bekr, Benî Nüfâse ve Vetîr ile omuz omuza vermiş ve Hudeybiye Anlaşması'yla rahat nefes alan ve bu güvenle yurtlarında sessizce bir hayat süren Huzâalılara, gecenin karanlığında ansızın baskın yapmış; çoğunluğu çoluk çocuk, kadın ve yaşlılar olmak üzere tam yirmi üç kişiyi öldürmüşlerdi! Bu baskında Kureyş ileri gelenlerinden Safvân İbn Ümeyye, İkrime İbn Ebî Cehil, Huveytıb İbn Abdiluzzâ, Şeybe İbn Osman ve Mikrez İbn Hafs gibi önemli isimler de vardı.

O kadar gözleri dönmüştü ki, kendilerini kurtarmak için Harem bölgesine sığınan Huzâalılar bile onların bu hışmından kurtulamayacaktı! Hatta işi o kadar ileri götürmüşlerdi ki, kendi aralarından bile itiraz sesleri yükselmeye başlamış, insanlık adına biraz vicdan taşıyanlar yapılanları tasvip etmediklerini yüksek sesle ifade etmeye başlamışlardı.

Sabah olup da yapılanların vahameti ortaya çıkınca Kureyş, yaptığına bin pişman olmuştu; çünkü bu, açıktan Hudeybiye Anlaşması'nın ihlali anlamına geliyordu. Artık ok yaydan çıkmıştı! Kendilerini kurtarmak veya haklı göstermek için akla zarar tekliflerde bulunuyorlardı!

Beri tarafta ise Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), anlatılanları dinledikten sonra:

– Sana yardım edilecektir, ey Amr İbn Sâlim, demiş ve Huzâa liderini bir

nebze rahatlatmıştı.

Ancak çok üzgün ve celâlliydi. Başından beri Hicâz'da sulhun yerleşmesi için gayret gösteren Efendiler Efendisi, diğer alanlardaki çapulculuğun önüne geçebilmek için seriyyeler oluşturup ashabını farklı bölgelere gönderirken, böyle âdice bir hareket beklemediği Mekke'de cereyan eden bu hadise karşısında:

– O insanlara mutlaka yardım edeceğim; şayet bugün Benî Ka'b'e yardım etmezsem, Allah da Bana yardım etmez! Nefsim yed-i kudretinde olana yemin olsun ki onları Ben, kendimi, ailemi ve evimi koruduğum gibi koruyacağım, diyor, herkesin önünde kararlılığını ortaya koyuyordu.

Daha sonra da ashab arasından Damra adındaki bir sahabîyi yanına çağıracak ve hadisenin bir de farklı bir gözle tetkikini isteyecekti. Resûlullah'ın talimatını alan Hz. Damra, Mekke'ye gelip Kureyş ile konuşacaktı ama onlar, son söz olarak:

– Biz O'na, karşılıklı olarak anlaşmayı feshettiğimizi ilan ediyoruz, demeyi tercih edecekti ki bununla Kureyş, yine savaşı tercih eden taraf oluyordu.

Her ne kadar Kureyş, "Bu işi biz yapmadık." diyerek görünürde bu resti çekmişti ama içine de bir kurt düşmüş, işin içinden daha az zayiatla nasıl sıyrılabileceklerini düşünerek çözüm arayışına girmişti! Endişelerini dile getirmek için Ebû Süfyân'ın yanına gelen Hâris İbn Hişâm ve Abdullah İbn Ebî Rebîa, liderlerine şu uyarıda bulunacaklardı:

– Bu, düzeltilmesi gereken bir yanlıştır; şayet bu iş düzeltilip de yeniden sulh zemini bulunmazsa Muhammed, mutlaka buraya ashabıyla gelir ve belimizi büker!

Onları dinleyen Ebû Süfyân, derin derin düşünmeye başladı:

– Vallahi de bu iş, benim ne içinde bulunduğum, ne de tamamen dışında kalabildiğim bir iştir, diye başladı sözlerine. Bu sırada Kureyş'in ileri gelenleri de yanına gelmişlerdi. Bir lider olarak en kritik anlarından birisini yaşıyordu ve Mekkelilere dönerek, çaresizlik içinde ve sitem yüklü şu cümlelerini söylemeye başladı:

– Bu, sadece bana yüklenilebilecek bir sorumluluk değildir! Vallahi de bu konuda ne bana danışılıp istişare edilmiş ne de böyle bir haberi alarak ben onu onaylamış bulunuyorum! Allah'a yemin olsun ki, şayet hislerim beni yanıltmazsa Muhammed mutlaka bize savaş açacaktır; ne yazık ki hislerim de hep doğru çıkmıştır! Muhammed'e gidip de O'nunla konuşarak, anlaşmayı yenilemesi ve süreyi de uzatmasını istemekten başka çıkar yol göremiyorum!

Kureyş'in içinde pişmanlık, dalga dalga yayılmaya başlamıştı. Düne kadar meydan okumaktan başka seçenek kabul etmeyen insanlar, meselenin dehşetini düşündükçe yelkenleri suya indirmiş ve Ebû Süfyân gibi düşünmeye

başlamıştı; ona:

– Vallahi de doğruyu söylüyorsun, diye mukabele ediyorlardı ve neticede, Ebû Süfyân'ı, Allah Resûlü'yle konuşup süreyi uzatması ve anlaşmayı da yenilemesi için Medine'ye gönderme kararı aldılar. Çok geçmeden Ebû Süfyân, kölesiyle birlikte Medine yollarına düşmüştü!

Beri tarafta ise Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Medine'de ashabına dönmüş:

– Şu anda Ebû Süfyân, anlaşmayı yenilemek ve süreyi uzatmak maksadıyla size gelmek üzeredir; ancak eli boş ve öfkeyle geri dönecektir, diyerek Mekke'de yaşanılanları etrafındakilerle paylaşıyordu. Fevkalâde kritik bir noktaya gelinmişti. Burada taraflara ulaşacak bir haber, hadiselere yön verecek en önemli faktördü; Allah Resûlü de, ashabına işte bu haberleri veriyordu!

Ebû Süfyân Medine'de

Yeniden yola düşen Ebû Süfyân artık Medine'deydi; düne kadar karşı koyup da hayatlarına tuzak kurduğu insanlara rica ve minnette bulunacak ve ortamı yumuşatmaya çalışacaktı.

Efendimiz'in yanına vardı ve:

– Yâ Muhammed, diye seslendi. Ben, Hudeybiye Anlaşması'nda yoktum; şimdi gel de o anlaşmayı yenile ve süresini de uzat!

Sanki hiçbir şey yokmuş gibi hemen sözleşmenin yenilenmesi ve sürenin de uzatılmasını gündeme getirişi karşısında Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), ona:

– Gerçekten sen, bunun için mi geldin, ey Ebâ Süfyân, diye seslendi.

– Evet, diyordu.

Resûlullah esas meseleye gelmek istiyordu ve:

– Bundan önce bir hadise çıkarmış olmayasınız, diyerek olanları hatırlatmak istedi.

Buna rağmen Ebû Süfyân:

– Allah korusun, diyordu. Biz hâlâ Hudeybiye'de imzaladığımız anlaşma üzerindeyiz; onu ne değiştirir, ne de bozarız!

Konuyu evirip çeviriyor ve bu cümlenin ötesinde bir şey söylemiyordu; Huzâalıların acılarını dinleyip de arkadaşlarına çıkışan, Mekke'de arkadaşlarıyla oturup da durum değerlendirmesi yapan, sonra da son sözlerini söyleyip Allah Resûlü'nün elçisi Hz. Damre'yi Medine'ye yollayan ve ardından da, anlaşmanın ihlalinden dolayı duyduğu endişeyi dile getirip de Medine'ye sırf bu işi yeniden pekiştirmek için gelen, sanki bu Ebû Süfyân

değildi! Anlaşmayı ihlâl ettikleri hâlde hâlâ Hudeybiye Anlaşması üzerinde sabit durduklarını söyleyebiliyorlardı! Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) döndü ve:

– Esas hâlâ Hudeybiye Anlaşması üzerinde olanlar bizleriz; onu ne değiştirdik, ne de bozduk, buyurdu.

İkide bir aynı şeyleri söyleyip Hudeybiye Anlaşması'ndan bahsetmeye kalkan ve asla Huzâalılara yaptıklarını dile getirmeyen Ebû Süfyân'ın bu tavrını beğenmemişti ve daha fazla konuşmayı faydasız buluyordu. Meseleyi daha fazla uzatmamak için de meclisten ayrılmayı tercih edecekti.

Mekke'nin kudretli lideri Ebû Süfyân'a kapılar kapatılıyordu! Hemen Hz. Ebû Bekir'in yanına koştu; benzeri şeyleri ona da söylüyor ve kendisi adına Efendimiz'i ikna etmesini istiyordu. Ancak bu kapı da kapalıydı. O gün Ebû Süfyân, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Sa'd İbn Ubâde başta olmak üzere Ensâr ve Muhâcirîn'in ileri gelenlerini de dolaşacak ve bir türlü istediğini elde edemeyecekti.

Bundan sonra olabileceklerin ağırlığıyla iki büklüm olan Ebû Süfyân'a, gerisin geriye Mekke'ye dönmek kalıyordu ve o da devesine binip Mekke'nin yoluna düştü.

Haber Hâkimiyeti ve Efendimiz'in İstişareleri

Ebû Süfyân'ın ayrılışından bir süre sonra Efendiler Efendisi Hz. Âişe validemize dönmüş ve:

– Yol hazırlığımızı yap ve bu işi de gizli tut, diyerek tembihte bulunmuştu.

Çok kritik bir dönüm noktasıydı ve bu süreç, bir yanlışlığa mahal vermemek için titizlikle takip edilmeliydi. Allah'ın vaadettiği Mekke'ye gidecekti ama bunu yaparken kan dökülmesini istemiyor, karşı koyamayacakları bir sürprizle karşılarına dikilivermeyi planlıyordu. Onun için bütün yolları tutacak ve Medine'de olup biten hiçbir şeyin Mekkelilere ulaşmasını istemeyecekti. Çünkü muharebede muhabere en önemli meseleydi; en önü alınmaz savaşlarda küçük bir haber, işin seyrini tamamen değiştirir ve olmaz denilenleri de olur hâle getiriverirdi. Öyleyse Mekke'ye girinceye kadar habere hâkim olunmalıydı! Bu sebeple önemli geçitlerin tamamına adamlar yerleştirmiş ve bunların kontrol işini de Hz. Ömer'e vermişti. Hz. Ömer, nöbetçilerin arasında dolaşıyor ve yol güzergâhında karşılarına çıkan herkesi sorgulamalarını isteyip maksadını anlamadan kimseye geçit vermemelerini tembih ediyordu. Sonuç olarak elde ettiği haberleri de getirip Resûlullah'a rapor ediyordu.

Sebepler açısından bu kadar hassas tedbirler alan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu gizliliği temin etmesi için Müsebbibü'l-Esbâb'a da yöneliyor ve şöyle dua ediyordu:

– Allah'ım! Kureyşlilerin kulaklarıyla gözlerini bağla ki onlar bizi, hiç beklemedikleri bir anda ve sürpriz bir şekilde ansızın görüversin! Yanı başlarına kadar geldiğimizi de ancak karşılarına çıktığımızda fark edebilsinler!

Efendimiz'in bu noktada bir tedbiri daha vardı: Ashabından Ebû Katâde İbn Reb'î'yi, emrine verdiği bir birlikle Şam yolu üzerindeki Batn-ı İzâm denilen yöne gönderecek, hazırlanan ordunun o istikamette yürüyeceği şeklinde bir zan uyandıracak ve böylelikle Mekke yönüne gideceği yönündeki haber ve söylentilerin doğru olmadığı izlenimi verecekti. Bu arada, her tarafa elçiler gönderip haber salıyordu:

– Allah ve Resûlü'ne iman eden herkes, Ramazan ayıyla birlikte Medine'de hazır olsun!

Artık ashab, cemaatler hâlinde ve akın akın Medine'ye geliyordu; karargâh, Ebû Inebe kuyusunun başına kurulmuş ve her gelen buraya yerleşerek hareket emrini beklemeye durmuştu. Bu arada Hassân İbn Sâbit gibi insanlar, şiirleriyle ashabı coşturuyor ve Allah düşmanlarına karşı verilmesi muhtemel mücadelelerde moral ve motivasyonun yüksek olması için insanlara şiirler okuyorlardı.

Medine'den Hareket

Hicretin üzerinden sekiz yıl geçmişti ve nebevî davetle birlikte mü'minler akın akın Medine'ye dolmaya başlamıştı. O güne kadar Müslüman olmuş herkes, bu nebevî davete icabet etmiş, Allah Resûlü'nün davetini alır almaz silahını alıp Medine'ye koşmaya başlamıştı.

Bir çarşamba günüydü; Ramazan ayının ilk günleriydi. Tabii olarak herkes oruç tutuyordu. Resûlullah, önce cemaatine dönüp:

– Dileyen orucuna devam etsin; isteyen de orucunu bozsun, diye seslendi. Kendileri ise, orucunu bozmayıp devam edenlerdendi.

Bu arada Zübeyr İbn Avvâm başkanlığında iki yüz kişilik bir süvari birliğini öncü kuvvet olarak gönderecekti. Ardından da ashabıyla birlikte ikindi namazını kıldıktan sonra hareket emrini verip kendisi de yola koyuldu. Etrafında, O'nunla birlikte sel olup Mekke'ye akın eden Ensâr, Muhâcir ve diğer kabilelerden oluşan tam on bin kişilik bir ordu vardı. Yol uzun olduğu için atları yedeklerine almış ve develerine binerek yol alıyorlardı. Hiç dinlenmeden Sulsul denilen yere kadar geldiklerinde orada karşılaştıkları bir bulutu işaret ederek Efendiler Efendisi:

– Ben şu bulutun, Benî Ka'b zaferini müjdelediğini görmekteyim, buyurdu.

Havalar oldukça sıcaktı ve Arc'a geldiklerinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve

sellem), bir miktar serinleyebilmek için başından su döküp yüzünü yıkadı. Aynı zamanda bu güzergâh, hicret esnasında tercih ettiği yoldu. Sonra da Talûb istikametinde ilerlemeye başladı. Yolculuk devam ederken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabından yüz atlıyı ayırarak onları daha önden gitmeleri için görevlendirdi. Çok geçmeden bu atlılar, Hevâzinlilerden bir casusla karşılaşacak ve şahsı yakalayıp Allah Resûlü'ne geri getireceklerdi. Adamı sorgulayan Efendiler Efendisi, Hevâzinlilerin kendisine karşı asker toplamaya devam ettiklerinin haberini alınca:

– Allah bize yeter; O, ne güzel vekildir, buyurdu ve yanına Hâlid İbn Velîd'i çağırarak, gidip de haberlerini başkalarına uçurmaması için bu casusu yakın takibine almasını emretti.

Yolda ilerlerken hâlâ gelip de orduya katılmalar devam ediyordu. Bu sırada gelip de Müslüman olanlar vardı. İşin garip tarafı, ashabın büyük çoğunluğu, hâlâ kiminle savaşa gittiklerini bilmiyorlardı. Önlerinde üç alternatif duruyordu: Kureyş, Hevâzin ve Sakîf.

Kudeyd'e geldiklerinde Süleym ile karşılaştılar. Buraya gelince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sancak ve bayrakları çıkarttırarak kabileler arasında onları dağıttırdı. Her kabile kendi sancak ve bayraklarının altında organize olmuştu ve savaşa da bu nizam içinde gireceklerdi. O kadar ki orduda, otuzun üzerinde bayrak vardı!

Cuhfe'ye geldiklerinde kendilerini bir sürpriz bekliyordu. Efendimiz'in amcası Hz. Abbâs, yükünü omuzuna vurmuş Medine'ye geliyordu. Allah Resûlü'nün yüzünde yine tebessümler belirmişti; önce Hz. Abbâs'ın yükünü Medine'ye gönderdi ve ona:

– Benim nübüvvetim, nasıl peygamberliğin sonuncusuysa, senin hicretin de ey amcacığım, hicretin sonuncusudur, diyerek iltifat etti. Bu iltifat aynı zamanda, Mekke'nin Müslümanlaşacağını ve bundan sonra da hicret kapısının kapanacağını ifade ediyordu.

Mekke yakınlarındaki Merrü'z-Zehrân denilen vadiye geldiklerinde hava kararmış, yatsı vakti olmuştu ve orduya istirahat emri verildi. Ancak burada Resûlullah'ın bir emri daha vardı; her bir mü'min gidecek ve topladığı çalı çırpıyı bir araya getirerek bulunduğu yerde bir ateş yakacaktı! Nöbetçilerin başında, yine Hz. Ömer vardı.

Ebû Süfyân'ın Gelişi

Olup bitenlerden Kureyş'in hâlâ haberi yoktu; yaptıklarının hesabının kendilerinden sorulacağını tahmin ediyorlardı ama bunun nasıl ve ne zaman olacağı konusunda herhangi bir fikre sahip değillerdi. Bu sebeple uzun zamandır Medine'den haber alamıyor olmaları, onları iyice tedirgin ediyordu. Nihayet etraftan haberler toplamak üzere Ebû Süfyân'la birlikte Hakîm İbn

Hizâm'ı Medine istikametine gönderme kararı aldılar:

– Şayet Muhammed'le karşılaşırsan, bizim adımıza O'ndan eman al, diyorlardı.

İki arkadaş yola çıkınca ilk olarak yine Büdeyl İbn Verkâ ile karşılaşacaklardı. Onun da kendileriyle birlikte gelmesini istiyorlardı. Nihayet üçü yola düşüp Medine istikametinde ilerlemeye başladılar. Gecenin karanlığında Merrü'z-Zehrân'da bulunan Erâk mevkiine geldiklerinde büyük bir şok yaşayacaklardı; zira karşılarında deniz gibi bir ordu, çadırlar ve bu çadırların önünde dumanı yükselen ateşler duruyordu! Bilhassa at kişnemeleriyle deve böğürmelerini duyduklarında büyük bir korkuya kapıldılar; artık yolun sonuna gelmişlerdi!

Beri tarafta ise Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yine ashabından bazılarını yanına çağırmış ve şu anda Erâk bölgesinde olduğunu haber verdiği Ebû Süfyân'ı yakalayıp huzuruna getirmelerini emretmişti. Arkalarından kendilerine yaklaştıklarında Ebû Süfyân ve iki yoldaşı, karşılarında duran dehşetli manzarayı seyredip yorum yapmakla meşguldüler.

Hiç beklemedikleri bir anda kuşatılıverdiler ve nöbetçilerin başındaki Hz. Ömer'in yanına getirildiler. Hz. Ömer sevincinden Efendimiz'in yanına koşturuyordu. Onun bu hâlini gören Hz. Abbâs da yola düşmüş, Hz. Ömer'den önce huzura ulaşabilmek için son sürat yol alıyordu. Maksadı, Hz. Ömer'in işi kolaydan hâlletme taleplerine karşılık Mekke'de yaşadığı yıllardan bu yana yakın arkadaşı olan Ebû Süfyân'a eman vermek ve onun da iman etmesi için yolları yürünür hâle getirmekti. Sonuç da öyle olacaktı; Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ashabın gücünü, imamlarına karşı ortaya koydukları itaatteki hassasiyeti ve ibadet ü taatte gösterdikleri temsili görünce Ebû Süfyân'da beklenen değişim başlayacak ve o ândan itibaren bambaşka bir Ebû Süfyân olacaktı. Zira onun için bütün yollar çıkmaza dayanmıştı; başka bir çaresi kalmamıştı ve Mekke'nin dirâyetli reisi Ebû Süfyân, artık yeni bir döneme adım atıyordu. Uzun muhavereler sonunda titreyen dudaklarından şu kelimeler dökülecekti:

– Ben şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve yine ben şehâdet ederim ki Muhammed de Allah'ın resûlüdür!

Bu sırada onunla birlikte yola çıkan Hakîm İbn Hizâm da Müslüman olmuş, hep birlikte Resûlullah'tan, insanlara güvence vermesini talep ediyorlardı. Hz. Abbâs gibi bir feraset yine devreye girecek ve Ebû Süfyân gibi bir lidere yapılabilecek özel bir iltifatın öneminden bahsedecekti. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ebû Süfyân'ın evine giren emniyettedir, buyurdu.

Talepler üzerine bu iltifatın alanını da genişletecek ve Hakîm İbn Hizâm'ın evine sığınanlarla evinin kapısını üzerine kapatıp Kâbe'ye gidip sığınanların da emniyette olduğunu ilan edecekti.

İşte tam bu sırada şeytan gelmiş, Ebû Süfyân'a vesvese vermeye çalışıyordu; bir aralık, etraftaki kabileleri de dolaşarak son kez büyük bir ordu toplayıp da Allah Resûlü'nün üzerine yürümeyi geçirdi içinden. Ancak daha o bu hülyalar içindeyken omzuna bir el dokundu:

– O zaman da Allah seni rezil ü rüsva eder ve bizler yeniden galip geliriz, diyordu.

İrkilerek elin sahibine baktığında O'nun, Allah Resûlü'nden başkası olmadığını gördü! Utanmıştı:

– Ben şehâdet ederim ki Sen, Resûlullah'sın, dedi önce. Çünkü bu, sadece kendisinin bildiği bir husustu; kimseye açmamış ve sesli de düşünmemişti! Bunu ancak, Allâmü'l-Guyûb olan Allah bilebilir ve O'nun Resûlü haber verebilirdi. Sonra da şunları söyledi:

– Allah'tan, tevbemin kabulünü diliyor ve içine düştüğüm şu hâlden dolayı da O'na istiğfar ediyorum! Şu âna kadar Senin, Allah'ın Resûlü olduğun konusunda bazı şüphelerim vardı ve kendi kendime öyle söylenip duruyordum; artık hepsi de zâil olup gitti! Allah'a yemin olsun ki, beni böyle düşünmeye sevk eden şey de, nefsimin ümniyelerinden başkası değildi!

Ardı ardına öylesine sürprizler yaşamışlardı ki, Mekkelilere anlatacakları çok şey vardı ve oradan ayrılıp da Mekke'ye geri dönmek için Hakîm İbn Hizâm'la birlikte izin istediler. Ancak Hz. Abbâs'ın Allah Resûlü'ne bir teklifi daha vardı:

– Yâ Resûlullah, diyordu. Ben, Ebû Süfyân'ın yeniden gerisin geriye dönmeyeceğinden emin değilim; onları bir süre daha yanında tutsan da Seninle birlikte askerleri görüp biraz daha meseleyi kavrasalar!

Hz. Ebû Bekir de aynı kanaatteydi ve bunun üzerine Efendiler Efendisi, Mekke'ye doğru yol almakta olan Ebû Süfyân'a yetişip de onu geri getirmelerini talep etti. Arkadan koşup da yetişen yine Hz. Abbâs'tı; onu görür görmez:

– Yoksa bu, bir nevi hıyanet mi ey Hâşimoğulları, diye endişesini dile getirdi Ebû Süfyân.

Hz. Abbâs'ın cevabı gecikmedi; şunları söylüyordu:

– Şunu bil ki, peygamberin arkasında saf bağlayanlar, asla hıyanet etmez; bizler de sana gadredecek değiliz! Fakat senin, sabaha kadar bekleyip de Allah'ın askerlerini ve yine Allah'ın müşrikler için hazırladığı sürprizleri müşahede etmeni istiyoruz!

Resmî Geçit

O günün sabahında Merrü'z-Zehrân'da Allah Resûlü'nün münadisinin sesi

yankılanıyordu:

– Her kabile, hemen yol hazırlıklarına başlasın ve silah ve mühimmatlarını da hayvanlarına yüklemiş olarak liderleriyle birlikte kendi sancağının altında bir araya gelsin!

Bu emirle birlikte İslâm orduları harekete geçmiş ve kabileler liderleriyle birlikte, küçük birlikler de bayraklarının altında bir araya gelmişti. Şimdi sıra, Ebû Süfyân'ın şahsında Kureyş'e sunulacak en etkin mesaja gelmişti; insanlar, bölük bölük kendilerini seyreden Ebû Süfyân'ın önünden geçeceklerdi!

İlk sırada, bin kişilik bir gücün başındaki Hâlid İbn Velîd vardı; iki bayrak taşıyorlardı! Ebû Süfyân'ın önüne geldiklerinde Hz. Hâlid tekbir getirmeye başladı; onun bu tekbirini bin kişilik ordusu da tekrarlıyordu ve bunu üç kez yapacaklardı. Gecenin karanlığında gökteki yıldızlar misali on iki bin ateşle dize gelen Merrü'z-Zehrân, şimdi de tekbir sesleriyle inliyordu. Yürek titreten bir manzaraydı bu. Geçip giderlerken Ebû Süfyân, önünden geçenlerin kim olduğunu Hz. Abbâs'a soracak ve o da cevabını verecekti. Aldığı cevaplar karşısında Ebû Süfyân'ın şaşkınlığı bir kat daha artıyordu; zira insanlardaki değişimin hızını kavramakta zorlanıyor ve gelinen mesafedeki olgunluk karşısında nutku tutuluyordu.

Fetih ordusu önünden peşi peşine geçerken Ebû Süfyân, her defasında, içinde Allah Resûlü'nün bulunduğu birliğin ne zaman geçeceğini soruyordu. Nihayet sancağını Sa'd İbn Ubâde'nin taşıdığı ve Allah Resûlü'nün de içinde bulunduğu bin kişilik birlik çıkmış geliyordu; yürürlerken onları nizam ve intizam içine sokan Hz. Ömer'in gür sesi duyuluyordu. Ensâr ve Muhâcirînin her bir koluna ait bayraklarla rengârenkti; askerî teçhizât itibariyle de tam tekmillerdi. Onları görünce Ebû Süfyân:

– Bu orduya kim güç yetirebilir ki, diye iç geçirdi.

Mekke'deki Şok

Artık büyük fetih için her şey hazırdı; Merrü'z-Zehrân'dan hareket edilecek ve Mekke'ye girilecekti.

Hâlâ gelişmelerden habersiz olan Mekkelilere ilk haberi ulaştıran Ebû Süfyân'dı; ancak o, ayrıldığı gibi girmiyordu Mekke'ye. Oraya ulaşır ulaşmaz, avazı çıktığı kadar bağıracaktı:

– Ey Kureyş topluluğu! İşte Muhammed şurada! Hem de karşı koyamayacağınız kadar büyük bir ordu ile gelmiş bulunuyor!

Korktukları başlarına gelmişti; bütün ümitler tükenmiş ve Kureyş'in işi bitmişti! İki adım ötelerine kadar gelen bir orduya karşı şu saatten sonra ne yapabilirlerdi ki! Çaresizlik içinde bocalayıp dururken teklif, yine Ebû

Süfyân'dan geldi:

– En iyisi mi, sizler de gelin ve Müslüman olup kendinizi emniyete alın! Kim Ebû Süfyân'ın evine girip sığınırsa o emniyettedir. Her kim kapısını üzerine örter ve kendi evine sığınırsa o da emniyettedir! Kâbe'ye sığınanlar da emniyettedir ve onlara da dokunulmayacaktır!

Büyük çoğunluk itibariyle bekleyip de sonucun rengine göre hareket etmeyi tercih etseler de o gün İkrime İbn Ebî Cehil, Süheyl İbn Amr ve Safvân İbn Ümeyye gibi insanlar, karşı koymak için hazırlık yapmaya başlayacaklardı. Kendi aralarında:

– Muhammed'i asla elini kolunu sallayarak Mekke'ye sokmayız, diyor ve insanları karşı koymaya teşvik ediyorlardı. Bu hevese kapılan Hüzeyl, Eslem, Benî Bekr ve Kureyş'ten bazı insanlar çoktan hazırlık yapmaya başlamışlardı!

Etraftaki kabilelerin kendilerine müspet cevap vermiş olmaları işlerine de geliyordu; zira sonucu itibariyle çok riskli olan böyle bir karşı koyuşta ilk önce, badiyeden topladıkları bedevileri öne sürmeyi düşünüyor ve onların mukavemetlerine göre devam edip etmeme noktasında bir karara varmak istiyorlardı.

Büyük Fetih Başlıyor

Beri tarafta ashab, Merrü'z-Zehrân'dan hareket etmiş ve Zî Tuvâ denilen yere gelmişti. Burada toplanılacak ve büyük fethin ilk adımları da buradan atılacaktı. Ramazan ayının on üçüne denk gelen bir cuma günüydü. Daha güneş doğmadan önce Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Kasvâ'ya binmiş ve terikisine de Üsâme'yi almış olarak yeşil birliğinin arasına katılmıştı. Herkes O'nun etrafında toplanmak ve yıllar önce çıkarıldığı şehrine girerken O'nun yanında olmak istiyordu. Ashab arasında şimdiden bir zafer havası hâkim oluvermişti! Sebepler planında Mekke fethedilmek üzereydi ve Allah (celle celâluhû), O'nun hanesine bir zafer daha yazdırmak üzereydi! Ancak O, Kasvâ'nın üzerinde tevazudan iki büklümdü; o kadar eğilmişti ki, neredeyse sakal-ı şerif-i mübarekleri, Kasvâ'nın semerine değecek gibiydi!

– Allah'ım, diyordu. Esas önemli olan ahiret yurdunun hayatıdır!

Belki de bununla, 'Dünyada ne türlü başarılar elde edilirse edilsin, esas muvaffakıyet, ahiret adına yatırım ifade eden adımlardadır.' demek istiyordu. Başına uzun bir sarık sarmış ve ucunu da omzundan aşağıya doğru sarkıtmıştı.

Kesinlikle kan dökülmesini istemiyor ve ashabına tembih üstüne tembihlerde bulunuyordu. Sadece kendilerine karşı koyanlarla savaşma izni vardı. Onun için, Efendimiz'in Mekke'ye girişleri de beklenmedik şekilde olacaktı; ashabını yine belli gruplara ayırmış ve her bir grubun farklı yollardan Mekke'ye girmesini emretmişti.

Mekke'nin üst tarafından giriyordu; bu sırada kadınlar, ellerindeki örtülerle atların boyunlarına vurup sevinç izhar ediyorlardı. Onların bu hâlini görünce Hz. Ebû Bekir'e seslenerek:

– Hassân ne demişti, diye sordu.

Feraset insanı anlamıştı ve şu anda gözlerine ilişen manzarayı ifade eden bir şiir okumaya başladı. Bu şiir, henüz Mekke fethedilmeden önce Hassân İbn Sâbit'in terennüm ettiği bir şiirdi; Mekke'ye Kedâ'dan girilirken kadınların, sevinçten başörtüleriyle atların boyunlarına vuruşlarını tasvir ediyordu. Efendiler Efendisi de birlikte olduğu gruba:

– Mekke'ye Hassân'ın işaret ettiği yerden girin, buyurdu.

Bu arada Hz. Zübeyr'i de yanına çağırmış ve sancağı Hacûn'a dikerek kendisi gelinceye kadar orada beklemesini istemişti. Zira Mekke'nin fethi gibi önemli bir adımı atarken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yirmi beş yıl aynı yastığa baş koyduğu ve Mekke'den ayrılmadan önce Hacûn'a emanet ettiği Hatice validemizin mezarını ziyaret edecek ve başında durup dua dua Rabbine yalvaracaktı.

Derken aynı anda dört bir yandan büyük fetih başlamıştı; Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sekiz yıl önce iki kişiyle ayrıldığı Mekke'ye, bugün yolda katılanlarla birlikte on iki bin insanla giriyordu!

Ezâhır denilen yeri aşıp da Mekke evlerini görünce orada durdu ve minnet duyguları içinde Allah'a hamd etmeye başladı; yine teveccüh etmiş Allah'a yalvarıyordu!

Kasvâ'nın üzerinde ilerlerken Fetih ve Nasr sûrelerini okuyor:

– İşte bu, Bana Allah'ın vaadettiği şeydir, diyordu.

Artık fetih tamamdı; ardı ardına ortaya konulan stratejiler neticesinde Mekke kolay teslim olmuştu. 'Eman' ilanında da ifade edildiği gibi insanlar, büyük çoğunluk itibariyle evlerine çekilmeyi tercih ederken, Ebû Süfyân ile Hakîm İbn Hizâm'ın evleri ile Kâbe'ye sığınanlar da vardı. Endişe ve merakla bekleşiyorlardı; acaba Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Mekkelilere nasıl davranacaktı? Bilhassa o güne kadar, Allah Resûlü'ne karşı çıkma konusunda bayraktarlık yapıp küfürde alem hâline gelenler vardı; öldürüleceklerinden şüpheleri yoktu ve kaçacak delik arıyorlardı!

Kâbe'ye Giriş

Artık ortalık durulmuştu; Mekkelilerde derin bir sessizlik hâkimdi. Allah Resûlü, Hacûn'daki çadırında gusül abdesti aldı ve Allah'ın lutfettiği bu neticeye bir şükür ifadesi olarak önce sekiz rekât namaz kıldı ve ardından da devesini getirmelerini emretti. Kasvâ, çadırın kapısına kadar getirilmişti ama Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), zırhıyla miğferini de giymek için yeniden

çadırına dönecekti! Şimdi silahını da kuşanmış, tam tekmil Kâbe'ye yürüyordu!

Bu sırada ashab, Handeme ile Hacûn arasında gidip geliyor ve Allah Resûlü için güvenli bir yol oluşturmaya çalışıyordu. Kâbe, bayrama hazırlanıyordu!

Yolda giderken çocuklar iki tarafa dizilmiş Allah Resûlü'ne sevinç gösterisinde bulunuyorlardı; bilhassa kız çocuklar, başlarındaki bağları çözmüşler ve ellerine aldıkları örtüleriyle yanlarından geçen atların yüzlerine doğru sallıyorlardı.

Artık Allah Resûlü'nün hedefinde Kâbe vardı; Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), ehlullah tarafından ikizi olarak telakki edilen mekâna doğru ilerliyordu!

Derken Medine'deki minber Mekke'deki mihrapla buluşmuş ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de Kâbe'ye gelmişti. Resûlullah, onu görür görmez, önce elindeki bastonuyla uzaktan selâmladı ve ardından da tekbir getirmeye başladı. Efendiler Efendisi'nin tekbirini duyan herkes, avazı çıktığı kadar tekbir getiriyordu; O kadar ki, Mekke'de yer yerinden oynuyordu. Bu sırada dağ başlarına çıkıp da kaçan müşrikler, Kâbe'deki bu tekbir sesleriyle irkilecek ve duyup gördükleri bu manzara karşısında oldukça etkileneceklerdi. Her geçen dakika, merakları daha da artıyordu ve gelişmeleri daha yakından takip etmeyi can ü gönülden istiyorlardı! Sonun da Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), mübarek parmağını dudaklarına götürerek:

– Susunuz, diyecekti.

Zira şimdi tavaf başlayacaktı. Kasvâ'nın yularını Muhammed İbn Mesleme tutmuş, Resûlullah devesinin üzerinde tavafa başlıyordu! Önce Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hacer-i Esved'in yanına geldi ve yine onu uzaktan istilâm ettikten sonra da tavafa başladı.

O gün, Kâbe'nin etrafında, her biri kurşunla kaplanmış üç yüz atmış tane put vardı. Müşrikler, kurbanlarını gelip bunların yanında keser, ihtiyaçları olduğunda bu putların önünde diz çökerek taleplerini dile getirirlerdi. Kâbe artık İslâm'la bütünleştiğine göre onun, en büyükleri sırasıyla Hübel, İsâf ve Nâile diye adlandırılan bu putlardan da temizlenmesi gerekiyordu. Nitekim Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), her birinin yanından elinde tuttuğu yayıyla geçerken işaret ediyor, işaret ettiği put da yüz üstü yere düşüyordu. Bunu yaparken de:

– Artık hak geldi ve bâtıl da zâil oldu; zaten bâtıl zâil olmaya mahkûmdur, mealindeki âyeti okuyordu.

Her şavtta Hacer-i Esved'i selâmlıyordu ve nihayet Kâbe'yi yedi kez tavaf etmişti. Devesinden inecekti; orada Kasvâ'yı yaklaştırıp da üstüne basarak inebileceği bir yer bulamamıştı ve elleriyle ashabı O'nun inmesine yardım

ediyorlardı. Bineğinden iner inmez Makam-ı İbrahim'e doğru yöneldi; zırhıyla miğferi hâlâ üzerindeydi; mübarek başlarına sardığı sarık da omuzlarından aşağıya doğru sarkmış vaziyetteydi. Burada iki rekât namaz kıldı ve sonra da Zemzem'in olduğu yere doğru hareket etti.

– Şayet Abdulmuttaliboğulları Bana baskın gelecek olmasalardı, ondan bir kova su çekerdim, diyordu. Bunun üzerine Hz. Abbâs, hemen bir kova Zemzem çıkarıp Allah Resûlü'ne ikram etti; ondan içiyor ve abdest alıyordu. Bu sırada ashab, Efendimiz'in etrafında halkalanmış, abdest suyundan bir parça alabilmek için birbirleriyle yarışıyorlar; onu yüzlerine gözlerine sürerek teberrükte bulunuyorlardı.

Daha sonra da Resûlullah Hubel'in parçalanmasını emretti; Mekkelilerin 'ilah' diyerek önünde el pençe divan durdukları Hübel artık, tuz buz olmuş bir taş yığınından ibaretti. Şimdi de yanına Hz. Ali'yi çağırıyordu; bir çırpıda gelip huzurda emrini bekleyen Hz. Ali'ye:

– Yere çömel, diye seslendi.

Resûlullah'ın emri hemen yerine getirilmeliydi ve Hz. Ali de, Allah Resûlü'nün tarif ettiği şekilde yere çömeldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. Ali'nin omzuna çıkıyordu! Sonra ona:

– Haydi, ayağa kalk, buyurdu.

Daha Hz. Ali ayağa kalkmaya başlamıştı ki, nebevî şefkat buna müsaade etmedi ve bu sefer de ona:

– Otur, diye emretti.

Hz. Ali yeniden yere çömelip oturmuştu. Bu sefer Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bizzat kendileri yere çömeldi ve Hz. Ali'ye:

– Ali! Şimdi sen Benim omzuma çık, dedi.

Bu da bir emirdi ve Hz. Ali artık, Allah Resûlü'nün omuzlarındaydı; onu yukarıya, Kâbe'nin üstüne doğru kaldırıyordu! Sanki Hz. Ali kendisini, eliyle semalara ve hatta ötesine ulaşacakmış gibi hissediyordu!

Nihayet Hz. Ali'yi Kâbe'nin üstüne çıkarmış ve bir kenara çekilerek:

– Onların oraya koydukları büyük putu aşağıya at, diyerek orada bulunan putları temizlemesini emretmişti. Ancak Efendimiz'in gösterdiği bakır put, demirlerle Kâbe'nin üstüne çakılıp iyice tutturulmuştu; bir türlü hareket etmiyordu. Bu sefer Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Ali'ye nasıl yapacağını hareketleriyle de tarif ederek:

– Onu böyle söküp at, buyurdu.

Bu noktadan sonra putu söküp atmak, Hz. Ali için çok daha kolaydı! Şimdi Kâbe, aslî hâline dönme yoluna girmişti ve burada ibadetin nasıl yapılması gerektiğini fiilen gösteren Allah Resûlü, artık bir kenara çekilmiş oturuyor, her ihtimale karşı Hz. Ebû Bekir de O'nun başında kılıcıyla nöbet tutuyordu.

Bütün bunları pür dikkat seyreden Mekkeliler, büyük bir şaşkınlık içindeydi. Bir taraftan:

– Bu zamana kadar bizler, böylesine el üstünde tutulan bir melik ne gördük, ne de duyduk, diyorlar, diğer yandan da, bunu yapanları akılsızlıkla suçluyorlardı.

Kâbe'nin İçi

Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yanına Hz. Bilâl'i çağırdı. Osman İbn Talhâ'nın yanına gitmesini ve ondan Kâbe'nin anahtarlarını alarak kendisine getirmesini istiyordu. Uzun uğraşlar sonunda annesinden anahtarı alabilen Hz. Osman, onu kaptığı gibi Kâbe'ye doğru koşmaya başlamıştı. Olacak ya, tam da Efendimiz'e yaklaştığı sırada sürçecek ve yere düşecekti; annesinden zoraki aldığı anahtar şimdi de elinden düşüp bir tarafa savruluvermişti! Ancak bunda da bir hayır vardı; zira bugüne kadar Kâbe'nin anahtarlarını hep yanında bulunduran Benî Talhâ ailesi, kendilerinden başka kimsenin onu açamayacağını düşünüyor ve bu sebeple aileye bir nevi kutsiyet atfediyorlardı ve şimdi, Resûlullah'ın bir hamlesiyle bu yanlış telakki de yıkılacaktı! Efendiler Efendisi anahtarın düştüğü yere vardı ve elbisesinin ucuyla onu tutarak eline aldı. Sonra da gidip bizzat kendi elleriyle Kâbe'nin kapısını açtı; ilk kez Kâbe, sahibine açılıyordu!

Ancak Kâbe'nin içi, resimlerle doluydu ve Allah Resûlü, Hz. Ömer'i görevlendirerek bunların hepsini yok etmesini istedi; Kâbe, şirk emarelerinden tamamen temizlenmeden içeri girmiyordu! Şimdi ashabda tatlı bir telaş başlamıştı; kimi Zemzem taşıyor, kimi de eline aldığı bir bezle Kâbe'nin içini temizliyordu!

Temizlik işi bitirilip de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) içeri girdiğinde gözüne Hz. İbrahim, Hz. İsmail ve Hz. Meryem olduğunu söyleyip durdukları bazı resimler takılacaktı; belki de onları, saygılarından temizleyip yok etmemişlerdi! Ancak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çok kararlıydı ve hemen Hz. Ömer'e dönerek:

– Yâ Ömer, diye çıkıştı ona. Ben sana, burada hiçbir resim bırakmayacaksın diye emretmedim mi? Allah onların canını alsın! Hz. İbrahim'i elinde ok çeken bir ihtiyara benzetmişler! Allah kahretsin onları; hâlbuki onların hepsi de, ne Hz. İbrahim'in ne de Hz. İsmail'in fal oku çekmediklerini çok iyi bilirler! Buradaki bütün resimleri temizleyin; yaratıp da hareket ettirmeye güç yetiremediklerini resmetmeye kalkan bu insanları Allah kahretsin!

Resûlullah'ın gösterdiği bu hassasiyet, ashabı da harekete geçirmiş ve hemen, üstlerindeki giysilerle Kâbe'yi temizleme yarışına girişmişlerdi!

İşte şimdi olmuştu ve Efendiler Efendisi, yanında Hz. Üsâme, Hz. Bilâl ve Osman İbn Talhâ olduğu hâlde Kâbe'nin içine girdi. Allah Resûlü'yle birlikte Kâbe'nin içine girme işi, o kadar ashab arasından sadece bu üç kişiye nasip olmuştu! Artık emr-i nebevî ile kapı içeriden kapatılmış ve başkasının girmesine imkân vermiyordu.

Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) orada, uzun hurma dallarından yapılmış bir güvercin heykeli bulmuş ve onu da kendi elleriyle kırıp atmıştı. Efendiler Efendisi Kâbe'nin dört bir köşesini dolaşarak içinde tekbir getiriyor ve Allah'a hamd ediyordu. Sonra da iki direğin arasında durarak iki rekât namaz kılacaktı!

Bir süre sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), elinde anahtarlar olduğu hâlde Kâbe'den çıkmış ve avluya inmişti, tuttu orada da, Kâbe'ye yönelerek iki rekât namaz kıldı ve arkasından da:

– İşte, kıble budur, buyurdu. Böylelikle, kıble konusunda zihinlerde oluşabilecek sorulara da cevap vermiş oluyordu.

Derken öğle vakti girmiş ve Resûlullah da yanına yine Hz. Bilâl'i çağırmıştı; Kâbe'nin üstüne çıkıp da ezan okumasını istiyordu. Aynı zamanda bu, Mekke hakkında söylenecek son söz manasına geliyordu! Artık Hz. Bilâl'in sesi, yıllarca 'Ehad! Ehad!' diyerek inlettiği Fârân dağlarına çarpıp geri geliyor, hâlâ hazımsızlık yaşayan Mekkelilerin yüreğine ok gibi işliyordu!

Umuma Sesleniş

Bu sırada insanlar, Kâbe'nin avlusunda halkalanmış, merakla gelişmeleri takip ediyorlar, Allah Resûlü'nün haklarında vereceği hükmü merakla bekliyorlardı! İşte şimdi sıra, bu insanlara seslenmeye gelmişti ve Efendiler Efendisi, onlara hitap etmek için Kâbe'nin kapısına çıktı. İlk cümleleri Allah'a hamd ile başlıyordu:

– Vaadini yerine getiren Allah'a hamd olsun, diyordu. O Allah ki, Tek'tir ve hiçbir ortağı yoktur; tek başına Ahzâb ordularını hezimetle baş başa bırakmış ve kuluna yardım sözünü yerine getirmiştir!

Sonra da:

– Ey Kureyş, diye seslendi. Bugün Benden, hakkınızda nasıl bir hüküm vermemi bekliyorsunuz?

Bir anda Kâbe, derin bir sessizliğe bürünüverecekti; zira o güne kadar yapmadıklarını bırakmamışlardı! Yolun sonuna geldiklerini düşünüyorlardı! Zira defalarca yoluna çıkmış, akla hayale gelmedik işkencelere müracaat etmiş ve her köşe başında O'na ve ashabının hayatına tuzak kurmuşlardı! Mücrimlerdi ve şayet hükmü kendileri verecek olsalardı, böyle bir cürümün

cezasının ne olduğunu çok iyi biliyorlardı! Ağızlarını bıçak açmıyordu; başlarını önlerine eğmiş, haklarında verilecek hükmü intizar ediyorlardı.

Yüreklerine işleyen bir ses tonuyla, olgun başaklar gibi sararıp solan simalara şunları söyledi Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Ben bugün size, kardeşim Yûsuf'un, "Bugün sizin için kınama yoktur; umulur ki Allah da hatalarınızı affeder; çünkü O, merhametlilerin en merhametlisidir!" dediği gibi derim. Haydi gidin; hepiniz hürsünüz!

Ölüm emri bekleyen Mekkeliler, her şeye rağmen kendilerine sonuna kadar hürriyetin yolunu açan bu ifadeler karşısında ayrı bir şok daha yaşıyorlardı. Olacak gibi değildi; Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), kin de tutmuyordu! Bu kadar civanmertlik ancak bir peygamberde olabilirdi ve karşılaştıkları bu âlicenaplık karşısında küçük dillerini yutacak hâle gelmişlerdi. Muktedirken affetmek, ancak ilahi kaynaklı bir sistemin sonucu olabilirdi ve kalplerine doğru işleyen derin bir pişmanlık hissediyorlardı. Belki de esas fetih şimdi yaşanıyordu; nebevî şefkatin kollarında kalpler olabildiğine yumuşamıştı ve şimdi onlar, kitleler hâlinde İslâm'ı tercih ettiklerini söylüyorlardı!

Yüz seksen altı aileyle çıktığı Mekke'de, şimdi binlerce insan İslâm'la şereflenmişti; Nûr İnsan, huzur kesilmiş, Rabbine hamd ediyordu! O gün onlara, yeni adım attıkları din hakkında uzun uzadıya bilgi verdi; yeni mü'minlerini geleceğe hazırlıyordu! Bu arada kendisine soru soranlar da oluyordu ve O da, onların bu sorularına cevap veriyordu.

Artık Kâbe, cemaat cemaat gelip de Allah Resûlü'ne beyat eden Mekkelilerin coşkusuna şahitlik ediyordu. Allah'a iman ettiklerini söylüyor ve kelime-i tevhidi söyleyerek, daha düne kadar karşısında kılıç çektikleri Allah Resûlü'ne sadakatlerini beyan ediyorlardı. Fârân dağlarından akıp gelen sellerin Kâbe'de buluştuğu gibi o gün Mekkeliler, kendilerini imanla buluşturan Allah Resûlü'nün bulunduğu yere akın etmiş ve O'nun mübarek elini tutarak emrine inkıyat sözü verebilmek için âdeta birbirleriyle yarışmışlardı ve bu yarış, günlerce devam edecekti.

Bir de müjdesi vardı Allah Resûlü'nün; ashabına dönmüş şunları söylüyordu:

– Bugünden sonra burası, kıyamete kadar bir daha küfür adına istilâ görmeyecek!

Mekke müşrikleri gelip de teslim-i silah eylediklerine göre artık Mekke'de:

– Allah'a ve ahiret gününe inanan herkes, evinde put adına hiçbir şey bırakmasın ve onları hemen kırsın, diye bir ses yükseliyordu. Zira Sultan-ı Rusül Efendimiz, dört bir yana münadiler göndermiş ve ulaştıkları herkese bu

emri tebliğ etmelerini emir buyurmuştu. Daha sonra da Sultan-ı Rusül Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabından bazılarını göndererek belli başlı putları kırmalarını emredecekti; bunun için Hâlid İbn Velîd Uzzâ'yı ve Sa'd İbn Zeyd de Menât'ı kırmak için tavzif edilirken, Hâlid İbn Sa'd Urane ve Hişâm İbn Âs da, benzeri bir iş için Yelemlem tarafına gönderilmişti.

Ensâr'a Sesleniş

Bir aralık Safâ tepesine çıkmıştı; biraz daha yüksekten Beytullah'a bakıyor ve ellerini açıp Allah'ı ta'zim ediyor, hamd ü senâ ile Rabbine yalvarıyordu. Bir müddet öyle devam edip içinden geldiği gibi duasını yaptıktan sonra Efendimiz'in üzerinde yeniden vahyin emareleri belirmeye başladı; yeni bir mesaj daha geliyordu!

Nihayet vahiy hâli geçip de Resûlullah bir nebze rahatlayınca:

– Ey Ensâr topluluğu, diye seslendi. Özellikle Ensâr'ı çağırıyordu; belli ki, gelen haberin konusu, doğrudan Ensâr'ı ilgilendiriyordu. Zaten onlar da, bu sırada Allah Resûlü'nün alt tarafında oturmuş, Efendimiz'in yeniden Medine'ye dönüp dönmeyeceğini konuşuyorlardı. İsimlerinin zikredildiğini duyar duymaz:

– Lebbeyk yâ Resûlullah, diyerek huzuruna koştular. Şunları söylüyordu:

– Sizler, "Artık bu adam memleketine geldi ya, bizimle dönmeyip artık yakınlarıyla buluşur ve akrabalarıyla hasret giderir." diyorsunuz öyle mi?

Gerçekten de söylemişlerdi ve bununla da, kendi memleketi olan Mekke'nin fethinden sonra burada kalacağının endişesini duyduklarını ifade etmek istemişlerdi. Zira gönülleri, Resûlullah'ı Mekke'de bırakıp da yalnız Medine'ye dönmeye razı değildi! Boyunlarını bükerek:

– Bunu söyledik yâ Resûlullah, dediler.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şunları söyledi:

– Benim bir adım yok mu da Bana, 'Adam' diye sesleniyorsunuz! Hayır, hayır! Ben, Allah'ın kulu ve Resûlü'yüm; size ve Allah'a hicret ettim! Öyleyse Benim hayatım, sizin hayatınız; ölümüm de sizin ölümünüzdür!

Resûlullah'ın sözleri onları çok etkilemişti; hıçkırıklara boğulmuş ağlaşıyorlardı; bu arada Sultanlar Sultanı'na yaklaşmış ve:

– Vallahi de yâ Resûlullah, diyorlardı. O dediklerimizi biz, sadece Allah ve Resûlü'ne olan aşırı düşkünlüğümüzden dolayı söyledik!

Zaten farklı düşünülemezdi; tam da Mekke'nin fethiyle sevinirken, sekiz yıldır hep birlikte oldukları Efendiler Efendisi'nden ayrı kalamaz, daha düne kadar O'na tuzak kuranlarla O'nu paylaşamazlardı! Öyleyse bu ifadeleri, içlerindeki samimiyetten kaynaklanıyordu ve Server-i Kâinat da:

– Şüphesiz Allah da, Resûlullah da sizin hâlinizi mazur görüyor ve

söylediklerinizi tasdik ediyor, buyurdu.

Fethin Mü'minleri

Mekke'nin fethedilmesiyle birlikte bazı insanların kalbine de nüfuz edilmiş ve onlar da manevi alandaki büyük fethe mazhar olmuşlardı. Gerçi o gün Mekke'nin neredeyse tamamı gelip Müslüman olmuştu; ancak o gün bazıları vardı ki kimse, onların da gelip Müslüman olabileceğini aklına getiremiyordu. Zira onlar, işin başından beri hayatlarını, hep Allah Resûlü'ne düşmanlık çizgisinde devam ettirmişler ve her fırsatta İslâm'a karşı olan kinlerini açıklamaktan çekinmemişlerdi. Hele bazıları vardı ki onlar, aleyhteki propagandanın merkezinde olan insanlardı ve onların Müslüman olması, karşı düşüncenin tamamen yok olması anlamına geliyordu. Zira bugüne kadar hep bakışlarındaki şartlanmışlık ve ön yargı, gelişlerini engellemiş, haset ve kıskançlıklarından O'nunla birlikte oturup da mesajlarını anlama fırsatı bulamamışlardı. İşte; onlar için fetih, böyle bir zemini oluşturan en önemli dönüm noktasıydı.

O gün Mekke'den kaçanlar vardı; Abdullah İbn Zib'arâ, İkrime İbn Ebî Cehil, Safvân İbn Ümeyye, Vahşî İbn Harb, Zü'l-Cevşen, Hâris İbn Hişâm, Sâib İbn Sayfiyy, Adiyy İbn Hıyâr, Ukbe İbn Hâris ve Muâviye İbn Ebî Süfyân gibi Resûlullah'ın şefkatinden kaçan daha nice isim vardı. Ancak Habîb-i Kibriyâ Hazretleri, her birini kazanmak için yeni vesilelere başvuracak ve neticede bunların hepsi, o şefkat dolu huzurun önünde gelip hidâyete ereceklerdi. Hidâyete ermekle kalmıyor, önceki yanlışlarını telafi edercesine Resûlullah'ın dizinin dibinde teslim olup önlerine yepyeni birer sayfa açıyorlardı!

HEVÂZİN TARAFINDAN GELEN HABERLER

Fetih gerçekleşeli tam on dokuz gün olmuştu. Bu süre içinde Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekke'de kalma niyeti olmadığı için namazlarını da hep kısaltarak kılmıştı; otoriteyi temin edecek ve geri dönecekti. Ancak öyle olmadı; zira Hevâzin tarafından iyi haberler gelmiyordu.

Gelen haberlerin doğruluğunu teyit etmek için ashabından Abdullah İbn Ebî Hadred'i:

– Git ve onların haberlerini bize getir, diyerek Hevâzin'e gönderdi.

Abdullah İbn Ebî Hadred onların yaşadıkları yerlere kadar gidecek ve bir miktar aralarında kalarak durumu tetkik edip geri gelecekti! Emr-i nebevîyi alır almaz yola koyulan Hz. Abdullah, Hevâzin'e geldiğinde gerçekten de onların, ciddi ciddi savaş için hazırlık yaptıklarını görecek ve daha fazla malumat toplayabilmek için de aralarında iki gün kalacaktı. Hevâzin'de fitne kazanı çoktan kaynamıştı; Mekke'nin fethiyle birlikte Allah Resûlü'nün kendi üzerlerine yürüyeceğini düşünen Hevâzin ve Sakîf kabileleri, birbirlerine gidip gelmeye başlamış ve:

– Şimdi sıra bize geldi! Artık üzerimize yürümesi için hiçbir engel kalmadı; iyisi mi, el birliği yaparak üzerine yürüyüp bu işi bitirelim! Çünkü vallahi de Muhammed, bugüne kadar savaşın ne olduğunu bilmeyen insanlarla savaştı. Haydi toparlanın da insanlar arasında dolaşarak orduyu hazır hâle getirip, O bize gelmeden biz O'nun üzerine saldıralım, diyorlardı.

Zaten hazırlıklı idiler; yaklaşık bir yıldır bu ânı bekliyor ve diğer kabilelerden de destek almaya çalışıyorlardı. Onlar için Mekke'nin fethi, bugüne kadar yapageldikleri hazırlıklarını hızlandırmaları gerektiğini gösteriyordu ve onlar da öyle yapacaklardı. Kısa zamanda Hevâzinliler, Sakîf, Nasr ve Cüşem kabilelerini de ikna etmiş, tamamının desteğini alarak geri dönmüşlerdi.

Tetkik vazifesini yerine getirip de geri gelen Hz. Abdullah, duyup gördüklerini Allah Resûlü'ne haber verecekti; maalesef gelen haberler doğruydu! Göz göre göre üzerlerine bir ordu geliyordu ve Hevâzinlilerin bu haberlerini alan Allah Resûlü (Sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına dönerek savaş için hazırlanmalarını emredecekti:

– Yarın bizim karargâhımız, müşriklerin bir zamanlar aleyhimize karar aldıkları Benî Kinâne yurdunun olduğu yerdir, buyurdu. Fetihle rahat bir nefes aldıklarını düşünen ashab için yeni ve zorunlu bir savaş kapısı daha aralanıyordu; ancak daha onlar Mekke'ye saldırmadan önce onlara karşılık verilmeli ve bu savaş mutlaka Mekke dışında gerçekleşmeliydi!

Takvimler, Şevvâl ayının altısını gösteriyordu; bir cumartesi günüydü. Derken Benî Kinâne yurdunun olduğu yerde on dört bin kişilik bir ordu hazırlanmış, Allah Resûlü'nden gelecek emri bekliyordu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) da bu emri verdi; artık ordu Hevâzin istikametinde ilerliyordu! Bu yolculukta maiyyet olarak Efendimiz'in yanında, Ümmü Seleme ve Meymûne Validelerimiz de bulunuyordu.

Emir olarak Mekke'de, yirmi yaşlarındaki Attâb İbn Esîd'i bırakmış ve Muâz İbn Cebel'i de insanlara İslâm'ı öğretmesi için tayin etmişti.

Şevvâl ayının onuncu gününün akşamı Huneyn'e gelinmişti; günlerden salı idi! Ertesi gün sabahın erken saatleriyle birlikte Fahr-i Kâinat Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de ashabını savaş düzenine sokmuş, sancak ve bayrakları sahiplerine vermişti. Üzerinde iki zırhla bir miğfer ve kalkan olduğu hâlde onlara hitap ederek beyaz katırının üzerinde ashabını cihada teşvik ediyor, dişlerini sıkıp da sabah ettikleri takdirde Allah'ın kendilerine zafer vereceğinin müjdesini veriyordu.

Artık ordu harekete hazırdı ve Huneyn vadisine doğru akmaya başlamıştı! Bu sırada Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), yine ashabının arasına giriyor ve safları teker teker dolaşarak yol gösteriyordu.

Nihayet Huneyn vadisine doğru bu inişte hiç beklemedikleri bir tuzakla karşı karşıya kalacaklardı. Önceki savaşlarda olduğu gibi safların yan yana gelip de artık savaşın başlayacağını düşündükleri bir sırada vadinin iki tarafından çekirge sürüsü gibi askerler akın etmiş ve İslâm askerlerini ateş çemberi içine alıvermişlerdi! Ortada ne mübâreze ne de karşılıklı sözlü atışma vardı! Bugün Hevâzin, genel savaş kriterlerini bir kenara bırakmış, yiğitçe vuruşma yerine tuzak kurarak kestirmeden sonuca gitmeyi düşünmüştü. İslâm ordusu henüz kılıcını çekmemişti ve zaten önde gidenlerin çoğunu da, galibiyeti garanti gören Mekkeli toy delikanlılar oluşturuyordu; çoğunun elinde silah bile yoktu veya olsa da savaşmak için yeterli değildi. Etrafına dönüp de sağına soluna bakan herkes, dört bir yanının düşman askerleriyle dolup taştığını görüyordu.

Huneyn'de ürperten bir manzara vardı ve bu hengâmede önden giden

süvari birlikleri sarsılmış ve çareyi geri çekilmekte bulmuşlardı. Onları, ganimet beklentisiyle orduya katılan Mekkeliler takip ediyordu! Bu manzara, diğer insanların da moralini bozmuş ve Müslümanlar adına Huneyn'de, hiç beklenmedik bir çözülme başlamıştı!

Kısa sürede toparlanıp yeniden düşmanın üzerine yürüyen ashab o gün, Resûlullah kadar cesaretli ve O'nun gibi korkusuzca düşman üzerine yürüyen bir başkasına daha şahit olmayacaktı! Resûlullah çizgisine gelinmişti ya, artık üzerlerinde tarifi imkânsız bir huzur, başka yerde bulamayacakları kadar engin bir itminân vardı. Daha önceki kritik noktalarda olduğu gibi yine üzerlerine sekine inmiş ve savaş meydanının sıkıntılarını bütünüyle unutup gitmişlerdi!

Bu arada semada büyük bir gök gürültüsü kopmuş ve bu gürültünün hâsıl ettiği korku, düşmanı can evinden vurmuştu. Semadan vadiye doğru yayılan bir sevkiyat vardı; Allah (celle celâluhû), beş bin melekle mü'minlerin kuvve-i maneviyesini takviye etmek için görünmeyen ordular göndermişti. Bölük bölük geliyor, başlarına sardıkları sarıklarının ucunu omuzlarından sarkıtarak düşmanın kalbine korku salıyorlardı! Hatta o gün Hevâzinlilerden, bu korkunun tesiriyle arkasına bile bakma cesareti bulamadan kaçıp Tâif kalelerine sığınanlar vardı!

Artık Hevâzin ordusunun işi bitmişti; liderleri olan Mâlik İbn Avf, adamlarından bazılarıyla birlikte kaçıp Tâif'e sığınmak zorunda kalmış, arkada kalanlar da Müslümanlara esir olmuştu. Aynı zamanda Huneyn vadisi, kızıl deve, sürüler hâlinde koyun ve diğer hayvanlarla doluydu; sair kıymetli eşyalar da cabasıydı! Bu manzaraya şahit olan ve o âna kadar tereddüt yaşayan Mekkelilerden pek çoğu, savaş sırasında gördükleri inâyet karşısında ve Allah Resûlü'nün muzafferiyetine şahit olunca gelecek ve Müslüman olacaktı! Zira Allah adına hareket eden süvariler, Lât ve Uzzâ peşinde ömür tüketenlere galip gelmiş ve onlara, akıllarına bile getirmedikleri bir hezimet yaşatmışlardı!

Tâif

Yenilen pehlivan güreşe doymuyordu; Huneyn'den kaçanlar Tâif'e sığınmış ve kaleleri arkadan kapatarak yeniden toparlanıp Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve Müslümanlara saldırmak için hazırlık yapmaya başlamışlardı. Bu tavırlarının mutlaka görülerek üzerlerine gelineceğini biliyorlardı ve bunu düşünerek muhasara edileceklerinin korkusuyla bir yıllık yiyecek stoku yapmış, bulabildikleri her türlü silahı da içeriye almışlardı. Bu savaşlarına destek vermek için başka kabilelerden de yardım istemiş ve belli ölçüde bunu da başarmışlardı!

Henüz her şey ortadaydı ve sıcağı sıcağına alınan bu haber üzerine

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına yönelerek hedeflerinin Tâif olduğunu bildirdi. Öncü kuvvet olarak bin kişiyle birlikte Hâlid İbn Velîd'i görevlendirmişti.

Tâifliler, kalelerine sığınmış ve dışarıda kimse kalmamıştı. Kalenin önüne kadar gelen Hz. Hâlid, önce etrafı kolaçan etti; ancak muhatap olabileceği hiç kimse kalmamıştı. Bunun üzerine kalenin kapısına gelerek yüksek sesle şöyle seslendi:

– Aranızdan biri aşağı insin de onunla konuşayım; şüphesiz o, aranıza geri dönünceye kadar emniyette olacaktır! Veya siz bana bu güvenceyi verin, ben sizin aranıza geleyim ve orada konuşalım!

Kaleden şu cevap geliyordu:

– Ne bizden birisi gelip seninle konuşur, ne de senin buraya gelmene izin veririz! Ey Hâlid! Arkadaşınız, bugüne kadar bizim dışımızda savaş bilmeyen insanlarla karşı karşıya geldi!

Bu açıkça bir meydan okumaydı ve bu olumsuz cevabın akabinden, Allah Resûlü de Tâif'e doğru yöneldi.

O'nun için Tâif, acı hatıralarla dolu bir şehirdi; yaklaşık on yıl önce buraya ne ümitlerle gelmişti ama beklenmedik bir tepkiyle karşılanıp kan revan içinde geri dönmek zorunda kalmıştı! O günkü Tâif, bugün de aynı tavrı sergiliyor ve bunca gelişmeye rağmen küfre merkez olma yolunu tercih ediyordu!

Tâif'te kaleye yaklaşıp da konuşma isteğinde bulunulmasına karşılık kendilerine içeriden ok yağmuruyla cevap veriyorlardı; belli ki savaştan başka bir tercihi düşünmüyorlardı ve artık kuşatma başlamıştı. Surların üzerine çıkan Tâifliler, dillere destan kalelerine yaklaşan İslâm askerlerini ok yağmuruna tutuyor, mancınıkla taş atıp ateşte iyice kızdırılmış alev saçan demir çubuklar fırlatıyorlardı! Semadan yağmur gibi ok yağıyordu ve bu hengâmede ashabdan on iki kişi şehit olacaktı.

İlk karşılaşmanın akabinde ordusunu geri çeken Efendiler Efendisi, daha gerilerde bir yerde karargâh kuracak ve bundan sonra kuşatma buradan devam edecekti.

Kimse dışarı çıkıp da göğüs göğüse çarpışmaya cesaret edemiyordu. Hâlid İbn Velîd:

– Yiğitçe çarpışacak mübâriz yok mu, diye sesleniyor, ancak herhangi bir cevap alamıyordu. O gün aynı çağrıyı defalarca tekrarladı; kaleden fırlatılan ok, taş ve ateş saçan demirlerden başka bir şey gelmiyordu! Bu çağrı o gün defalarca tekrarlanmış olmasına rağmen değişen bir şey olmamıştı. Nihayet Abdü Yâleyl adında birisinin sesi duyuldu; şöyle diyordu:

– Senin karşına bizden kimse çıkmayacaktır; biz, kalemizde beklemeye devam edeceğiz. Burada senelerce yetecek stoklarımız var ve eğer sen, bu

yiyeceklerimiz tükeninceye kadar burada beklemeye devam edersen o zaman kılıçlarımızı çeker ve son nefesimize kadar sizinle göğüs göğüse çarpışırız!

Ok yağmuruna oklarla karşılık vermekten başka çare gözükmüyordu. Artık ashab-ı kiram da mevzilenmiş, gelen oklara karşılık kalede bulunanlara ok yağdırıyorlardı!

Kuşatma süresinin uzamasına rağmen içeriden hâlâ bir ses çıkmaması üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabından birisi vasıtasıyla şöyle seslendi:

– Kaleden inip de bize katılan her köle hürdür!

Bu çağrı, içeride kenetlenen Sakîflilerin ahengini bozacak yeni bir taktikti ve netice de verecekti; zira bu çağrının akabinden o gün, peyderpey dışarı çıkışlar başlamış ve hürriyet aşkıyla yanıp tutuşan bazı insanlar Efendimiz'in yanına gelmeyi tercih etmişti. Çok geçmeden kaleden çıkıp da gelenlerin sayısı yirmi üçe ulaşmıştı. Sultanlar Sultanı Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), geleni hürriyetine kavuşturuyor ve Kur'ân'ı öğrenip İslâm'ı talim etmeleri için her birini ashabından birisine zimmetliyordu.

Sakîflilere çok ağır gelen bir hâldi bu ve kölelerinin, kendilerini bırakıp da Efendimiz'in yanına gitmesini bir türlü hazmedemiyorlardı!

Her ne kadar kölelerden gelip teslim olanlar olsa da henüz Sakîflilerden bir ses duyulmuyor, atışlarına devam ediyorlardı.

Efendiler Efendisi, aradan günler geçmesine rağmen bir türlü netice alınamayınca bundan sonraki stratejiyi ashabıyla bir kez daha istişareye açacaktı. Selmân-ı Fârisî öne çıkmış ve Hendek'te olduğu gibi yine Fars diyarındaki uygulamalardan hareketle kale surlarının önüne mancınık kurulması gerektiği fikrini ileri sürmüştü; kabul gören bir teklifti ve Efendimiz'in de onayıyla mancınık kurulmasına karar verilip kısa sürede bir mancınık yapıldı. Artık daha büyük taşlarla ve seri atışlar yapılabiliyordu. Bu sırada, yukarıdan gelecek ok, taş ve kızgın demirlerden ashabı koruyacak olan ve 'debbâbe' denilen iki koruyucu da inşâ edilmiş, bunlarla kale duvarlarına yaklaşılarak içeri girmek için gayret gösterilmeye başlanmıştı. Ancak kale duvarlarına ashabı yaklaştırmak istemeyen Sakîflilerin atışları da yoğunlaşmış ve debbâbe ile mancınıkları hedef hâline getirmişlerdi! Çok geçmeden debbâbeler de ateş alıp yanmaya başlayacak ve altına sığınan ashab da dışarı çıkmak zorunda kalacaktı. Bu hamle de, ashabdan birkaç kişinin daha şehâdetiyle sonuçlanmış, ancak bir netice alınamamıştı!

Zaman ilerliyordu ama Sakîfliler bir türlü dize gelmiyorlardı. Kuşatmanın üzerinden yirmi günden fazla zaman geçmişti ki bir gün Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına dönüp de rüyasını anlatırken, kendisine içi süt dolu bir kabın hediye edildiğini, ancak onu bir horozun gagaladığını, daha sonra da onun döküldüğünü gördüğünü aktarıyordu. Belli ki, kâsenin içindeki sütü bütünüyle dökmemek için daha hassas davranmak gerekiyordu. Risaletin kırk küsur

parçasından birini ifade eden sadık rüyalar, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) açısından elbette çok ayrı bir mana ihtiva ediyordu. Allah Resûlü de mutlaka mesajını almıştı ve stratejisini ona göre yeniden belirleme yoluna gidecekti. Ancak bunun için ashabını da işin içine çekmek gerekiyordu ve bir aralık Hz. Ebû Bekir'e dönerek ondan, gördüğü rüyayı yorumlamasını istemişti.

– Bugün Senin, Tâif konusunda maksadına nâil olabileceğini sanmıyorum, diye cevaplıyordu Hz. Ebû Bekir. Bunun üzerine Fahr-i Kâinat Efendimiz de:

– Ben de, diye mukabelede bulundu. Ben de bunun olacağını sanmıyorum!

Sabahın erken saatleriyle birlikte Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına, muhasaranın kaldırılacağını ve geri çekileceklerini bildiriyordu.

Geni dönerken Tâif kalelerine doğru yönelen Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), ellerini açacak ve:

– Allah'ım! Sakîflilere de hidâyet nasip et ve onların geçim sıkıntılarını da başlarından gider; onları da aramıza getir, diye daha düne kadar savaştığı insanlara dua edecekti.

Derken yeniden Ci'râne'ye gelmişti. Zilkâde ayının bitimine on üç gün vardı ve bir çarşamba akşamı Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), vadinin alt tarafında bulunan mescitte ihrama girerek Mekke'ye doğru yola çıktı. Kâbe'ye gelip tavaf yapacaktı!

Derken yine Kâbe ile buluşmuş ve yaya olarak tavafını tamamlamıştı; ardından Safa ile Merve arasındaki sa'yini de gerçekleştirip saçlarını tıraş ettirmek suretiyle umre vazifesini bitirir bitirmez yine aynı gece Ci'râne'ye yöneldi. Sabaha karşı geldiği Ci'râne'den de, ertesi perşembe günü ayrılacak ve Medine'nin yolunu tutacaktı. Ci'râne vadisinden hareket eden Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), Seref ve Merri'z-Zehrân yolunu takip ederek ilerleyecek ve Zilkâde ayının bitimine üç gün kala Medine'ye ulaşacaktı. Mekke'yi fetih maksadıyla Medine'den çıktığı günle, yeniden Medine'ye geldiği süre, yaklaşık üç ay gibi bir zamanı kapsıyordu. Bu süre içinde Mekke fethedilmiş, Hevâzin üzerine yürünerek Huneyn zaferi elde edilmiş ve Tâif kuşatılarak kapılar, Tâiflilerin kendi iradeleriyle gelecekleri güne kadar açık bırakılıp geri dönülmüştü. Her şeyden önemlisi de, her fırsatta Efendimiz'e saldırıp Medine'yi istilâ düşüncesi içinde olan Mekkeliler başta olmak üzere binlerce insan gelip Müslüman olmuş; Allah Resûlü'yle birlikte sefere katılanlar da büyük ganimetlerle geri dönmüşlerdi!

Uzun bir ayrılıktan sonra yeniden Medine'ye giren Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), her zaman olduğu gibi yine doğruca mescidine gidecek ve önce, Rabbine kullukla şükrünü eda edecekti.

Bir Ziyaret ve Geleceğe Açılan Yeni Bir Kapı

Resûlullah hâne-i saadetine dönmeden önce, o gün, kızı Fâtıma validemizin kapısını çaldı; belli ki, uzun süren ayrılığın hasretini giderecekti!

Kapıyı açan Fâtıma validemizdi; bir anda babasını karşısında görünce çok heyecanlanmıştı; hasretle Resûlullah'ı süzüyordu! Bir müddet öylece kalakaldıktan sonra kendine geldi ve mübarek ellerine kapandı; doyasıya öpmek istiyordu onları! Ancak bu da yeterli değildi hasretini gidermeye ve boynuna sarılıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı; vuslatın sürûru gözlerde yaşa durmuş, yanaklardan inci misal damlalar dökülüyordu! Teselli yine Allah Resûlü'ne kalmıştı:

– Seni ağlatan da ne, ey Fâtıma? Niçin ağlıyorsun, diye seslendi ona.

Hıçkırıklar gırtlağında düğüm olmuş, ağlamaktan cevap veremiyordu! Kendini toparlamak için bir hayli uğraştı ve nihayet:

– Dayanamadım yâ Resûlullah, dedi. Zira, görüyorum ki, çok çile çekmişsin; saçın başın karışmış ve toz toprak içinde kalmış! Yüzünün rengi solmuş ve üzerindeki libâs da, lime lime; dayanamadım yâ Resûlullah!

Efendimiz'in dış görünüşüne bakıp da değerlendirmede bulunuyordu; ancak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), onun görmediklerini de görüyordu. Onun için, bir taraftan kızının başını sıvazlayıp teselli ederken, diğer yandan da şunları söyleyecekti:

– Ağlama kızım, ağlama! Zira Allah, senin babanı öyle bir dava ile gönderdi ki, gün gelecek bu dava, gece ve gündüzün sardığı gibi saracak yeryüzünü. Yeryüzünde kerpiç, tuğla ve taştan inşa edilmiş hiçbir ev kalmayacak ki, içine girmiş olmasın! Deve tüyünden, koyun yününden ve keçi kılından örülmüş hiçbir çadır kalmayacak ki, içine nüfûz etmiş olmasın!

AYDINLIK DÜNYANIN HOŞGÖRÜ ZEMİNİ

Artık çok yönlü bir faaliyetin yürütüldüğü Medine, sulh ve sükûnun, emniyet ve güvenin de merkezi hâline gelmişti. Kaos ve kargaşa dönemi çoktan sona ermiş ve medeniyet televvünlü yeni yüzünde huzurun tebessümleri müşahede edilmeye başlamıştı! Elbette bu, sadece zamanın belli bir dönemini içine alan geçici bir huzur olmamalıydı; onun için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), insanlara dinin inceliklerini öğretme, asayiş ve güvenliği sağlama, İslâm'ı daha uzak noktalara da ulaştırma, tebliğ maksadıyla gönderdiği mektupları ulaştırma, Müslümanlığı kabul etmese bile Medine'nin otoritesini kabullenen insanlarla ittifak sözleşmeleri yapma, insanlara zarar verip huzursuzluk çıkaranların sesini kesip güçlerini dağıtma, İslâm'ın hâkimiyetini kabullendiği hâlde Müslüman olmayanlardan cizye ve Müslümanlardan da zekât toplama gibi görevlerle ashabından bazılarını görevlendirerek etrafa göndermeye başladı. Söz konusu görevler için tavzif edilenlerin sayısı, elbette yapılacak işin niteliğine göre değişiyor, tek başına gidenler olduğu gibi etrafında yüzlerce insanla yola çıkanlar da oluyordu ve bu açılımlarla artık Hicâz'da, sadece İslâm'ın hakim olduğu bir yapının varlığı herkes tarafından kabullenilmiş, zihinlerde oluşan tereddüt ve şüpheler de izale edilmiş oluyordu!

Bu sebeple Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Medine'ye döndüğü andan itibaren farklı zamanlarda farklı yerlere elçiler gönderecek ve böylelikle, geniş bir coğrafyada İslâm'ın hâkimiyetini tescil etmiş olacaktı.

Meselenin bir diğer boyutu da; Kureyş'in Efendimiz ve Müslümanlığa karşı başlattığı amansız mücadele mağlubiyetle neticelenince, o güne kadar, "Hele O'nu kendi kavmiyle baş başa bırakalım; mağlup olursa zaten mesele kendiliğinden bitmiş demektir! Kavmine karşı O galip gelirse o zaman düşünürüz!" diyenlerin akıllarını başlarına alma zamanının gelmiş olmasıydı; düşünüyor ve neticeyi, Allah Resûlü'ne gelip de teslim olmakta buluyorlardı.

Bundan böyle Medine, sadece kendisinden dışarıya doğru bir gidişe değil, aynı zamanda ardı arkası kesilmeyen hey'etlerin gelişine de şahit olacaktı!

Daha düne kadar savaşların eritip tükettiği Medine, dokuz yıllık süreç içinde eski kaos günlerini geride bırakmış, şimdi dünyaya emniyet ve güven dağıtan bir merkez hâline gelmişti! İşte, ışığa koşan kelebekler misali aydınlığa hasret gönüller, farkına vardıkları bu kıymeti daha yakından görüp huzurunda ashab olma şerefine ermek için akın akın Medine'ye geliyor, dört bir yandan kopup Allah Resûlü'nün güven veren semtine sığınıyorlardı!

Artık zaman, İslâm'ın güzelliklerini perdesiz ve daha yalın görme mevsimiydi; gelecek ve geçmişlerinden arınacaklardı! Bazıları, o güne kadar farkına varamadıkları güzellikleri görmüş olmanın heyecanını taşırken, bazıları da daha önce farkına varıp da bütününü kavrayamadıkları İslâm hakkında daha çok şey öğrenmek için geliyorlardı! Elbette bunlar arasında, İslâm'ı daha yakından görüp tanıyarak karar vermek isteyen mütehayyirler olduğu gibi, kendileri açısından gidişatı olumsuzlukla karşılayıp Efendimiz'den taviz elde etmek isteyen dünyevîler de vardı! Ancak bütün bunlar, Fahr-i Kâinat Efendimiz'in rahle-i tedrisine girince eriyip durulacak ve semtine geldikleri ışığa teslim olup öyle geri döneceklerdi!

Artık Medine'ye gelip gidenlerin haddi hesabı yoktu. Aynı zamanda o günler, değişik vazifelerle Medine'den dışarı gidenlere de şahit oluyordu.

Tebûk

Tebliğ ve irşad eksenli bu gidiş gelişler yaşanırken Şam cihetinden yeni bir haber gelmişti. Hristiyan Araplar Hirakl'e mektup yazmış ve "Hani şu peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkan adam vardı ya, işte O öldü ve arkadaşları da kıtlıktan kırılıyorlar; mal ve mülkleri yok oldu! Şayet onları da kendi dinine dahil etme gibi bir düşüncen varsa, bu işin tam zamanıdır!" diyor onu kışkırtmaya çalışıyorlardı. Bu arada, Lahm, Cüzâm, Âmile ve Gassân gibi kabileler de ayaklanmış, Bizans'ın yapacağı böyle bir faaliyette, onlarla birlikte hareket edeceklerine dair sözler vermişlerdi.

Öbür tarafta Allah Resûlü'nün elçisini öldürüp de Mûte'de karşısına çıkan Gassân meliki Şurahbil İbn Amr, Medine'ye saldırmak için fırsat kolluyordu! Belli ki ortada yine küllî bir senaryo vardı; zira beri tarafta da Yahudiler Efendimiz'e gelmiş:

– Yâ Eba'l-Kâsım, diyorlardı. Şayet söylediklerinde gerçekten doğru isen, Şam taraflarına git; zira oralar, peygamberler diyarıdır!

Zamanlama açısından bakıldığında bunların hepsi çok anlamlıydı! Kendilerinde karşı koyacak güç bulamayanlar, o gün için en güçlü devletlerden biri olan Bizans'ı harekete geçirmek istemiş ve uzaktan bakarak maksadına ulaşmanın planlarını yapmıştı! Üstesinden gelemedikleri bu yeni

gelişme karşısında son kozlarını oynuyorlardı!

Bu sıralarda Şam cihetinden Medine'ye gelen bir kısım tüccarlar, Bizans'ın öncü kuvvetlerinin Belkâ'ya kadar geldiklerinin haberini getirmişlerdi!

Üzücü bir haberdi; zira bu, İslâm'ın aydınlık dünyasına koşup da gelen insanlar için yeni bir fasıla anlamına geliyordu. Ancak böylesine büyük bir tehlike de görülmeden edilemezdi; on binlerce insanın, Medine'ye yürümek için hazırlık yaptığı bir yerde elbette eli boş durulmazdı! Bu arada Cibril-i Emîn'in getirmiş olduğu mesajlar, müşriklerle aradaki hatların daha da netleştirilmesi gerektiğini ifade ediyor ve imandan yoksun kimselere karşı savaşmaktan çekinmemeleri gerektiğini anlatıyordu.

Bir yönüyle de bu, zaten beklenen bir gelişmeydi; zira Bizans, o günün dünyasını şekillendiren iki ülkeden biriydi ve bugün olmasa da yarın mutlaka onlarla da karşı karşıya gelinecekti! Çünkü İslâm, sadece kendi ayakları üzerinde bir inkişâf yaşıyordu ve bunu gören aktörlerin, bu kadar bağımsız ve duru bir inkişâfı, öyle kolay hazmetmeleri düşünülemezdi!

Derken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ashabına, savaş için hazırlık emri verdi. Etraftaki kabilelere de haber gönderiyor, böylesine önemli bir dönemeçte onların da bulunmasını talep ediyordu! Bu arada Mekke'ye de haber salmış, aynı hassasiyeti orada bulunanlardan da istemişti.

Tebûk günü; Allah davasında yürekten koşturan samimi mü'minlerle, işi elinin ucuyla tutan ve içindeki nifakı bir türlü atamayanların ayrıştığı bir dönemeçti; bir tarafta Allah Resûlü'nün bu çağrısına yürekten koşup icabet edenler yeni bir heyecan yaşarken, diğer yanda bu Nebevî davete icabet etmemek için o gün yerlere kapananlar, Efendimiz'le birlikte Tebûk'e gitmemek için akla hayale gelmedik bahanelere sığınanlar da vardı!

Medine'den Hareket

Artık sıra, İslâm ordusunun yola çıkmasına gelmişti. Resûlullah her kabileye sancak ve bayraklarını hazırlamalarını söylüyor ve onları savaşa teşvik ediyordu.

Kendisinden önce hareket edenlere namaz kılma görevini de Hz. Ebû Bekir'e (radıyallahu anh) vermiş, büyük sancağı da yine ona teslim etmişti. Ve takvimlerin, Recep ayının bir perşembe gününü gösterdiği gün Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), yerine Medine'de Hz. Ali'yi bırakarak otuz bin kişilik ordusuna hareket emri verdi. Ancak münafıklar, Hz. Ali'nin Medine'de bırakılmasını da dillerine dolayacaklardı; her adımda bir fitne kazanı kaynatıyor ve:

– Peygamber onu, küçümsediği ve yetersiz gördüğü için burada bıraktı, diyerek gündemi değiştirmek istiyorlardı.

Maksatlarına ulaşmış, Hz. Ali'yi de tedirgin etmişlerdi ve bunu duyan Hz. Ali, Curf'a kadar koşup arkadan yetiştiği Allah Resûlü'ne durumu anlatacaktı. Kendisi gibi birisinin er meydanlarında olması gerektiğini söylüyor ve Sultan-ı Rusül'ün cephede koşturduğu bir dönemde, çoluk çocukla birlikte Medine'de oturmak istemediğini beyan ediyordu! Bunun üzerine ona dönen Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Yalan söylüyorlar, buyuracaktı. Ben seni, Benden arka kalanlara, aileme ve kendi ailene zahîr olman için bıraktım; hem sen, Benim yanımda, Hz. Musâ'nın yanındaki Hz. Hârun gibi olmayı istemez misin ey Ali? Şu kadar var ki, Benden sonra peygamber olmayacaktır!

Muhtemelen Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) onu, kendilerine merkez inşa eden ve gözünün içine baka baka yalan söyleyip de savaştan kaçan münafıklardan gelebilecek tehlikelere karşı uyanık kalması için özellikle Medine'de bırakıyordu ve talimatını alan Hz. Ali, yeniden Medine'ye geri dönecekti!

İslâm Ordusu Tebûk'te

İslâm ordusu Tebûk'e ulaştıktan sonra orada günlerce beklemiş, ama ortalıkta ne bir ordu ne de ordu olmaya aday bir hareket görülebilmişti. Ortada iki ihtimal vardı; ya savaşmaktan vazgeçen Bizans, askerlerini geri çekmiş ya da zayıf bir ihtimal de olsa İslâm ordusuna akla gelmedik bir tuzak hazırlamıştı! Ancak her geçen süre, bu ikinci ihtimali zayıflatıyordı! Meseleyi netleştirmenin yolu, karşı tarafla temas kurmaktan geçiyordu ve Efendiler Efendisi, yıllar önce gönderdiği Dıhyetü'l-Kelbî'yi yine Hirakl'e gönderecekti; eline verdiği mektupta üç seçenek zikreden Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), İslâm'a tâbi olmak, cizye vermek şartıyla topraklarında kalmak veya savaşmaktan birini tercih etmesi konusunda Hirakl'i muhayyer bırakıyordu!

Bu sıralarda Bizans kralı Hirakl, yine Hıms'ta bulunuyordu; Efendimiz'in mektubunu alır almaz meseleyi vezirleri ve din adamlarıyla istişareye açtı; onlara, ellerindeki bilgileri hatırlatıyor ve hızla gelişmekte olan yeni dinin bir gün, kendi topraklarına da hâkim olacağını söylüyordu! Ancak vezir ve din adamları aynı kanaatte değildi ve onların şiddetle karşı çıktığını gören Hirakl, makamını korumak için geri adım atacaktı. Ancak buna rağmen Hirakl, Efendimiz'in ne karşısında yer alarak savaşmayı tercih edecek ne de yanında yerini alarak O'na tâbi olmayı isteyecekti. Tebûk'e kadar gelen ordu karşısında fikir beyan etmekten kaçınacak ve nötr bir tavır sergileyecekti.

Bu sırada Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), dört yüz kişilik bir kuvvetle Hâlid İbn Velîd'i Dûmetü'l-Cendel taraflarına göndermiş ve Benî Kinde'nin kralı Ükeyder İbn Abdilmelik'i esir alarak dönmesi talimatını vermişti.

Hz. Hâlid'le birlikte Tebûk'e geldiklerinde Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Ükeyder ve adamlarına da İslâm'ı tebliğ edecek, ancak onlar bunu kabul etmeyeceklerdi. İslâm hâkimiyeti altında kalmakla birlikte yıllık cizye vermeyi kabulleniyorlardı ve Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi ve sellem), onlarla bir anlaşma yaparak iki kardeşi serbest bırakacaktı.

Bu arada, Ükeyder üzerine giden kuvvetler gibi kendi üzerine de benzeri birliklerin geleceğinden çekinen Eyle kralı Yuhanna İbn Rûbe, yanına aldığı hediyelerle birlikte Efendimiz'in yanına gelecek ve cizye vermek karşılığında bir anlaşma yaparak geri dönecekti. İnsanlarla diyalog zeminlerinin kurulmasına ayrı bir önem veren Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), Yuhanna'ya yazılı bir teminat verecek ve Yuhanna ile birlikte bu teminata, Şam, Yemen ve Bahr cihetindeki insanları da dâhil ederek mal ve can güvenliklerini üstlendiğini bildirecekti.

Tebûk'te Bizans'la sıcak bir temas yaşanmamış olsa bile maksat hâsıl oluyor ve bu vesileyle, İslâm'ın kuşatıcı yüzüyle insanlar yeni yeni tanışıyordu; zira bu sırada Yahudi halklarından Cerbâ ve Ezruh kabileleri de gelmiş, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile anlaşma yapmışlardı; buna göre onlar da, her yıl Recep ayında teslim edilmek üzere yıllık yüz dinar cizye ödeyecek ve bununla İslâm'ın himayesine girmiş olacaklardı. Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), böyle bir tercih neticesinde onların da can ve mal güvenliklerini üstlendiğini ifade ediyor ve buna mukabil onların mükellefiyetlerini de, güvende olduklarını bildiren bu metne kaydediyordu. Hatta Cerbâ ve Ezruh halkı, o yılki cizyelerini, daha Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Tebûk'ten ayrılmadan önce getirecek ve Allah Resûlü'ne teslim edeceklerdi!

Bu sırada Meknâ halkı da gelip Efendimiz'le bir anlaşma yapmıştı; buna göre onlar da, meyve mahsüllerinin dörtte biri ile dokudukları kumaşların dörtte birini cizye olarak vermeyi kabul ediyor ve İslâm'ın huzur veren ikliminde kalmayı tercih ediyorlardı.

Tebûk, semeresini vermişti ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), daha fazlasını talep edip ordusuyla birlikte ilerleyip Şam istikametinde ilerlememe konusunda ashabıyla istişare etmeye başladı; Hz. Ömer (radıyallahu anh):

– Yâ Resûlullah! Şayet Sana bu da emredilmişse, yoluna devam et, dedi.

Ancak O (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabının fikrini almadan hareket etmek istemiyordu; zira O'na Allah (celle celâluhû), işlerini ashabıyla istişare etmesi gerektiğini bildirmişti ve hemen:

– Şayet daha ileriye yürümekle emredilmiş olsaydım, bu konuda sizinle istişare etmezdim, buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ömer, şunları söyleyecekti:

– Yâ Resûlullah! Rumlar büyük bir topluluk ve aralarında da hiç Müslüman yok! Şu anda onlara en yakın bölgedeyiz ve Senin buraya kadar gelmen, onlarda büyük bir korkuya sebebiyet vermiş durumdadır! Bundan

sonraki gelişmeleri takip etmek ve Allah'ın bu konuda Sana vereceği hükmün ne olacağını beklemek üzere dilersen bu sene geri dönelim!

Genelin kanaati de bu istikamette olunca Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), Tebûk'ten ayrılma kararı aldı; artık hedef Medine idi.

Medine

Derken yolculuk bitmiş ve Habîb-i Kibriyâ ile ashâb-ı güzîn hazretleri, Medine'ye girmek üzerelerdi.

Beri tarafta yaklaşık iki aydır aralarında göremedikleri Allah Resûlü'nün yeniden şehirlerine gelişini gören kadınlarla çocuklar yine yollara dökülmüş, Vedâ tepesinden üzerlerine doğan bu dolunay aydınlığı karşısında neşide ve güzel sözlerle sevinç izharında bulunuyor ve böylelikle bir bayram havası içinde O'nun gelişini karşılıyorlardı!

Gelir gelmez yine Mescid-i Nebevî'ye koşmuş ve şükür adına burada iki rekât namaz kılmıştı:

– Bizi bu seferimizde mükâfat ve iyilikle rızıklandıran Allah'a hamd olsun, diyordu.

Tebûk dönüşünde ashab, artık bundan sonra savaş olmaz düşüncesine kapılmış ve ellerindeki silahlarını bile satmaya başlamıştı; Hicâz'da kendilerine karşı koyacak bir gücün kalmadığını ve bundan böyle ne kılıca, ne de kalkana ihtiyaç duyacaklarını düşünüyorlardı! Onların bu tavrından haberdar olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hemen buna müdahale edecek ve:

– Ümmetimden bir grup, Deccâl'ın zuhûr edeceği âna kadar hep hak üzere cihâd edecektir, buyuracaktı.

İslâm'a Koşuş Devam Ediyor

Mekke'nin fethinden sonra hızlanarak süreklilik kazanan hey'etlerin gelişi, Efendimiz'in Tebûk'ten dönüşüyle birlikte yeniden hızlanmıştı ve bundan böyle Medine, hemen her gün yeni bir hey'eti misafir ediyordu. Daha düne kadar karşı koyma yarışına giren veya gidişatın sonucunu beklemeyi tercih edenler; Mekke'nin fethi, Huneyn ve Tebûk gibi önemli dönüm noktalarında Allah Resûlü ve ashabın elde ettiği muvaffakiyetleri görünce, gelip teslim olmaktan başka alternatifin olmadığını anlayıp bir bir gönüllerini İslâm'a açmaya geliyorlardı. Bunun için münferit gelip de Müslüman olanlar olduğu gibi hey'etler hâlinde Medine'ye koşarak İslâm'ın aydınlık yüzüyle tanışanlar da vardı ve bu maksatla bir yıl içinde Medine'ye, farklı sayılarda yaklaşık üç yüz elli hey'et gelmişti; geliyor ve çoğunluk itibariyle Müslüman olup kendi kabilelerine geri dönüyorlardı! Gelende de, gelip kabilesine geri dönende de

artık farklı bir heyecan vardı. Görüp duyduklarını arkada bıraktıklarıyla da paylaşmanın heyecanını taşıyor, yakınlarını da İslâm'la tanıştırmak için âdeta birbirleriyle yarışıyorlardı!

Medine'ye gelenler için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), zaman zaman mescidin içinde çadır kurduruyor ve onları günlerce burada misafir edip Kur'ân dinlemelerini temin ederek namazdaki huzura şahit olmalarını istiyordu. Onları ağırlamak için yine Ensâr cömertliği devreye giriyor, semtlerine gelen yeni yüzleri de ağırlamak için âdeta birbirleriyle yarışıyorlardı! Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de ashabına, dışarıdan gelen hey'etleri daha sınırdayken karşılamalarını tavsiye ediyor, Medine'ye gelinceye kadar da kendilerine refakat etmelerini söylüyor ve sonra da her birine hediyeler vererek öyle geri gönderiyordu. Öyle ki bu yıla, 'hey'etler yılı' manasında 'Senetü'l-Vüfûd' denilecekti.

Her birinin, kendine has özellikleri ve talepleri vardı; bazıları Efendimiz'den muallim ve mürşid talep ediyor, bir kısmı ise akıllarına takılan soruları sorup cevabını almak istiyorlardı. Bunların bir kısmı, sordukları sorularla Allah Resûlü'nün sözündeki sadakati test etmeye çalışırken, bir kısmı ise hiçbir şey sormadan mutlak kurtuluşu, O'na (sallallahu aleyhi ve sellem) herhangi bir ön kabul olmaksızın mutlak itaatte buluyordu!

Peşi peşine Medine'ye akın eden bu insanlar, aynı zamanda İslâm'a olan ihtiyacı da göstermiş oluyordu. Artık Medine, şek ve şüphesiz Ceziretü'l-Arap'ın başkenti oluvermişti. Daha düne kadar nizam ve intizamı temin etmenin imkânsız olarak görüldüğü, her kabilenin kendi başına hareket ettiği ve güçlünün zayıfı ezdiği Hicâz'da, bundan böyle Allah Resûlü'nün hâkimiyeti hükümferma olacak, insanlar güven ve emniyet içinde hayatlarını devam ettirecek ve dört bir yanda hep nizam ve intizamın sesi duyulacaktı.

Fahr-i Kâinat Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bir taraftan da insanlara dini öğretmek, onları İslâm'a davet etmek, irşad ve tebliğ vazifesini yerine getirmek ve İslâm'a ait güzellikleri oralarda da temsil etmeleri için ashabından belli başlı isimleri seçip etrafa göndermeye devam ediyordu. Zira Cahiliyye dönemine ait hastalıkların toplumdan sökülüp atılması, kalplerin temizlenerek yüce hakikatleri kavrayacak seviyeye gelmesi ve sosyal hayatta İslâm adına bir mayanın tutabilmesi için buna ihtiyaç vardı!

Dokuzuncu Yılın Önemli Olayları

Tebûk'ten döndükten sonra münafıkların reisi konumundaki Abdullah İbn Übeyy İbn Selûl vefat etti; hakkında konuşulanları oğlu Abdullah da biliyordu ve Efendimiz'e gelerek, babasının namazını kıldırmasını talep etti. Babasına rağmen samimi bir mü'mindi ve Efendiler Efendisi de onun bu samimiyetine müspet cevap verecek, perde altından her türlü kötülüğü yapmış olsa bile,

zahir itibariyle mü'min olduğunu söylediği için onun adına da istiğfarda bulunacaktı.

Ancak çok geçmeden Cibril-i Emîn gelecek ve:

– Onlardan ölen hiçbir kimsenin cenaze namazını kılma ve kabri başında dua etmek üzere durma! Çünkü onlar Allah'ı ve Resûlü'nü tanımadılar ve yoldan çıkmış olarak öldüler, mealindeki mesajı getirerek, bundan sonrası için münafıklara daha net bir tavır sergilenmesi gerektiğini anlatıp, bundan böyle onlara ne istiğfar etmenin ne de namazlarını kılmanın mümkün olacağını bildirecekti.

Damad-ı Nebî Hz. Osman yine üzgündü; zira Efendimiz'in kızlarından Ümmü Külsüm validemiz de bu yıl içinde vefat edecekti! Bilindiği üzere Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) onu, Rukiyye validemizin vefatından sonra Hz. Osman ile nikâhlamıştı! Olacak ya, şimdi Ümmü Külsüm validemiz de vefat etmişti! Onun vefatıyla üzüntüsü katlanan Efendiler Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem), kendisine ikinci kez damat olan Hz. Osman'a dönerek:

– Şayet yanımda üçüncü bir kızım daha olsaydı, mutlaka onu da sana nikâhlardım, buyuracak ve hayâ âbidesi Hz. Osman'ı teselli etmeye çalışacaktı.

Hac Farîzasının Gelişi

Dokuzuncu yılın Zilkâde ayı içinde gelen âyetlerde:

– Ziyarete gücü yeten herkese Beytullah'ı ziyaret etmek, Allah'ın onun üzerindeki hakkıdır, denilmek suretiyle bundan böyle hac ibadetinin de farz olduğu bildiriliyordu.

Emr-i ilahîyi alan ve Kâbe'yi ziyaret etmeyi gönülden isteyen Efendiler Efendisi, müşriklerin orada yaptıkları yanlışları hatırlayacak ve:

– Beytullah'ta bulunacak ve onu çırılçıplak tavaf edecekler; bu hâl ortadan kalkmadıkça Ben hac vazifesini yapmak istemem, buyuracaktı.

Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir'i yanına çağırarak onu hac emiri olarak görevlendirecek ve Mekke'ye gönderecekti. Gönderirken ona, hac ibadetlerini yerine getirirken insanların, nelere dikkat etmeleri gerektiğini gösterip öğretmesini talim edecekti. Kâbe'de, ilk defa İslâm adına bir hac yapılacaktı!

Ashabdan üç yüz kişilik bir grupla birlikte Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh) hemen yola çıkacaktı; ancak vahiy, ardı arkası kesilmeden gelmeye devam ediyordu. Onun ayrılışından sonra Tevbe sûresinin baş tarafındaki âyetler de gelmiş ve bundan böyle Harem bölgesinde bulunan müşriklerle ilgili yeni hükümler getirmişti. Hemen yanına Hz. Ali'yi çağıran Efendiler Efendisi, bu hükümleri bildiren bir talimatla birlikte onu arkadan Hz. Ebû Bekir'e

gönderecek ve bu hükümlerin de tebliğini isteyecekti.

Talimatları alıp hemen yola koyulan Hz. Ali, Arc veya Dacnân denilen yerde hac kafilesine yetişecekti; Hz. Ebû Bekir, gelen âyetleri ondan alacak ve birlikte Mekke'ye doğru yol almaya başlayacaklardı.

Tavaflar yapılmış ve Safâ ile Merve arasındaki sa'yler de yerine getirilmiş; Arafat'ta vakfeye durulup Müzdelife'de konaklanarak nihayet Minâ'ya gelinmişti. Kurbanların kesildiği yere gelen Hz. Ali o gün, Cemre'nin yanında duracak ve Allah Resûlü'nün tebliğ etmesini istediği hususları ilan edip teker teker insanlara duyuracaktı.

Böylelikle Resûlullah'ın arzusu da gerçekleşmiş oluyordu ve o gün için bu ilan, putçuluk düşüncesinin Harem'den tamamen uzaklaştırılması anlamına geliyordu!

Son dönemlerde Allah Resûlü'nün yanına Cibril-i Emîn'in gelişi artmıştı; bu yılın Ramazan ayında Kur'ân'ı iki kez mukabele edecek ve böylelikle, hangi âyetin hangi sûrenin neresine yerleştirileceğiyle, sıralamada hangi sûrenin nerede yer alacağı da kesinlik kazanmış olacaktı!

Yine bu dönemlerde Cibril-i Emîn, bir insan suretinde gelerek dizini dizine vermiş, O'na İslâm, iman ve ihsanın ne olduğunu ve kıyametin de ne zaman kopacağını soruyordu. Bu vesileyle Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), İslâm'ı, imanı ve ihsanı anlattı teker teker; kıyametin ne zaman kopacağını kimsenin bilemeyeceğini ifade ediyor ve emarelerini haber veriyordu! Aldığı her cevabın arkasından:

– Doğru söyledin, diyen bu yabancının tavırları, ashab arasında da şaşkınlık meydana getirmişti; hem soruyor, hem de aldığı cevaplar karşısında söyleyeni tasdik ediyordu!

Maksat hâsıl olup da yanından ayrılıp giderken arkasından ashabına dönecek ve:

– Bunun kim olduğunu biliyor musunuz, diye soracaktı.

Belli ki bilmedikleri bir durum vardı ortada ve sözü yine kendisine havale etmişlerdi. Bunun üzerine O:

– O, Cibril'di; size dininizi öğretmek için geldi, buyuracaktı.

VAKİT YAKLAŞIRKEN

Vedâ Haccı

Artık Kâbe, müşriklerden temizlenmiş ve Beytullah da, kendine yakışır şekilde ibadetle tanışmıştı; onu tavaf edenler ne alkış tutuyor, ne de elbiselerini çıkarıyorlardı! Resûl-ü Kibriyâ Hazretlerinin gelip de hac vazifesini yapmasına mâni bir durum kalmamıştı ve onuncu yılın Zilkâde ayına gelindiğinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına da ilan ederek hac vazifesini eda etmek üzere Mekke'ye doğru yürüyeceğini söyledi. İnsanlar akın akın Medine'ye geliyor ve Efendiler Efendisi'yle birlikte hac vazifelerini eda edebilmek için hazırlık yapıyorlardı!

Zilkâde ayının bitimine beş gün kala bir cumartesi günü, öğle namazını müteakip Medine'den hareket etti; şecere yolunu tutup Zü'l-Huleyfe'ye kadar gelecek ve o geceyi burada geçirecekti. Sabah olunca ashabına dönecek ve geceleyin Rabbinden kedisine bir elçi geldiğini ve bu mübarek vadide namaz kılmasını emrettiğini söyledi; aynı zamanda bu yolculukta hac ve umreye aynı anda niyetlendiğini ifade ediyordu.

İhrama girmeden önce gusül abdesti alan Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), güzel kokular sürmüştü ve bayrama gider gibi hac yolculuğuna çıkıyordu. Yola çıkmadan önce insanlara dönmüş, ihramdan tekbir ve telbiyeye kadar birçok konuda ashabını bilgilendiriyordu. Kurban etmek için yanına yüz kadar da deve almış ve kurbanlık olduklarını bildirmek için bunların hepsine de işaret koymuştu!

Derken ashabı da O'nun telbiyesine iştirak etmiş:

– Lebbeyk, Allahümme lebbeyk. Lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk. İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk; lâ şerîke lek, diyerek yeri göğü inletiyorlardı!

Hicret yolu takip edilecek, bir hafta sürecek yolculuk sonrasında Zî

Tuvâ'ya geldiğinde mola verilecek ve gece de burada geçirilecekti. Zilhicce ayının dördüncü günüydü ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sabah namazını kıldıktan sonra gusül abdesti alarak Mekke'ye yürüyecekti. Güneşin tam zeval vaktinde Mekke'ye girecekti; yine üst tarafından giriyordu!

Gelir gelmez Kâbe'ye yöneldi; Rükn'ü istîlâm etti ve ardından tavafa başladı. İlk üç şaftta adımlarını hızlandırmış reml yapıyordu; geri kalan dört şavtını ise, normal yürüyüşle tamamlayacaktı. Tavafını bitirir bitirmez Makam-ı İbrahîm'e yöneldi:

– Beytullah'ı Biz, insanlara sevap kazanmaları için toplantı ve güven yeri kıldık. Siz de Makam-ı İbrahim'i namazgâh edininiz! İbrahim ile İsmail'e de, "Tavaf edenler, itikâfa girenler, rükû ve secde edenler için bu Evimi tertemiz bulundurun!" diye emretmiştik, mealindeki âyeti okuyordu! Makam'ı, Kâbe ile kendi arasına alarak burada iki rekât namaz kıldı; Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okudu.

Sonra yeniden Rükn'e gelip onu istîlâm ettikten sonra Safâ'ya yöneldi; buraya yaklaştığında da:

– Safâ ile Merve, Allah'ın belirlediği nişanelerdendir. Kim hac veya umre niyetiyle Kâbe'yi ziyaret ederse, oraları tavaf etmesinde bir beis yoktur. Her kim de, farz olmadığı hâlde gönlünden koparak bir hayır işlerse, mükâfatını görür. Zira Allah, şükrün karşılığını verir; O, az amele çok mükâfat verir ve her şeyi bilir, mealindeki âyetleri okumaya başlamıştı.

Artık Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), Kur'ân'ın zikrindeki önceliğe iktida ederek sa'yine Safâ'dan başlamış Merve ile Safâ arasında gidip geliyordu! Safâ'nın üzerine çıktığında Kâbe'ye dönecek ve tekbir getirdikten sonra ellerini kaldırıp dua edecekti.

Ardından da, Hacûn'a yöneldi; burası, ashabıyla birlikte üç yıl yaşadığı çile dolu günlerin geçtiği yerdi; amcası ve en büyük destekçisi Ebû Tâlib burada vefat etmiş, kerim zevcesi ve 25 yıllık hayat arkadaşı Hz. Hatice validemiz de, buradan Hakk'a yürümüştü. Mezarı da buradaydı; vefa insanıydı ve belli ki, ashabına da ehl-i vefa olma yollarını gösteriyordu.

Arafat

Pazar gününden itibaren dört gün Mekke'de kalan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabıyla birlikte perşembe günü duhâ vaktinde Minâ'ya yönelecekti; Nemira denilen yerde kendisine bir çadır kurulacak ve burada Efendimiz, beş vakit namazını kılacaktı. Batn-ı Vâdî'den geçip Arafat'a geldiğinde onlara dönmüş hutbe îrâd ediyordu. Etrafında yüz yirmi bin sahabî vardı; her biri de, Resûlullah'ın kendilerine söyleyeceklerini pür-dikkat dinliyorlardı:

– Ey insanlar, diye başladı hutbesine ve şöyle devam etti:

– Sözlerimi iyi dinleyin! Çünkü Ben, bu yıldan sonra bir daha sizinle burada buluşabileceğime ihtimal vermiyorum!

Efendiler Efendisi'nin gurûb edeceği kimsenin aklına gelmiyordu; ancak onu bugün, bizzat kendisi hatırlatıyordu! Yürekler yanmış, kalplerde derin bir hüzün esmeye başlamıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), tam da ikbal günlerine gelindiği bu demlerde ayrılık sinyalleri veriyordu! Şunları söylüyordu:

– Kanlarınız ve mallarınız, bugününüzün, bu ayınızın ve bu beldenizin haram olduğu gibi size haramdır! Dikkat edin; Cahiliyye'ye ait ne varsa hepsi ayaklarımın altındadır ve kaldırılmıştır!

Cahiliyye'deki kan davaları kaldırılmıştır; ilk kaldırdığım kan davası da, Rebîa İbn Hâris'in kanıdır ki onu, Benî Sa'd yurdunda emzirilmek üzere bulunduğu sırada Hüzeyl kabilesi öldürmüştü!

Cahiliyye'deki faiz uygulamaları da kaldırılmıştır; ilk kaldırdığım ribâ da, Abbâs İbn Abdilmuttalib'in faiz alacağıdır ve şüphesiz o, bütünüyle kaldırılmıştır!

Kadınlar konusunda daha duyarlı olun ve Allah'tan korkun; çünkü siz onları, Allah'ın emaneti olarak alıp, Allah'ın kelimesi ile kendinize helâl kıldınız! Onlar üzerinde sizin hakkınız, hoşlanmadığınız kimseleri mahreminize almamalarıdır; şayet bunu yaparlarsa ancak o zaman, aşırıya gitmemek kaydıyla onlara müeyyide uygulayabilirsiniz! Onların rızık ve giyimini güzel bir biçimde temin etmek de sizin üzerinize bir borçtur!

Size öyle bir değer bırakıyorum ki, ona tutunduğunuz sürece Benden sonra asla dalâlete dûçar olmazsınız; Allah'ın kitabı!

Resûlullah'ın yokluğunda sosyal yapının sağlıklı yürüyebilmesi için gözetilmesi gereken en temel meselelerdi bunlar ve Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), aralarından ayrılmadan önce onları bu konularda uyarıyor, istikbale emin adımlarla yürünüp Allah davasının ebedlere kadar pâyidâr olabilmesi için ümmetinin dikkatini çekiyordu. Onun bu beyanlarını, Rebîa İbn Ümeyye gibi insanlar dalga dalga uzakta kalanlara ulaştırmak için yüksek sesle tekrar ediyorlardı! Bunları söyledikten sonra ashabına dönüp şunu soracaktı:

– Yarın size Benden sorulacak; hakkımda nasıl şahitlik yapacaksınız?

Ashabda büyük bir şaşkınlık vardı; başlarını kaldırmış O'nu (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Biz şehâdet ederiz ki Sen, üzerine düşen tebliğ vazifesini hakkıyla yerine getirip hepimize rehberlik yaptın ve nasihatını da hakkıyla eda ettin, diye cevaplıyorlardı.

Arafat meydanından taşan bu ses, Fârân dağlarına çarpıp geri geliyordu! Onların bu şehâdetini alınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), işaret parmağını semaya kaldırdı:

– Allah'ım! Sen şahit ol, diyor ve bunu üç kez tekrar ediyordu.

Derken ezan okunmaya başladı; öğle ile ikindiyi birlikte kılıyorlardı! Namaz sonrasında Cebel-i Rahme'nin eteğine gelecek olan Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri, burada duracak ve 'vakfe' yapacaktı! Kıbleye dönmüş olarak o günün akşamına kadar burada dua dua Rabbine yalvarıyordu; Nur insan, nurdan bir heykel gibi Rabbinden rahmet diliyordu!

Ve yine Cibril-i Emîn gelmiş, Resûlullah üzerinde vahiy emareleri belirmişti; belli ki yine Allah'tan bir mesaj vardı:

– Bugün Ben, sizin dininizi tamamladım; size olan nimetimi de kemâle erdirdim ve sizin adınıza din olarak sadece İslâm'dan razı oldum!

Anlaşılan bu, Nûr dağında, Hirâ'da başlayan sürecin son meyvesiydi; kulağına ilişir ilişmez bir kenara çekilip de ağlaşanlar vardı! Bu, Resûlullah'ın da gözünden kaçmamıştı. Hz. Ömer'in yanına yaklaştı ve:

– Niçin ağlıyorsun, diye sordu. Cevap verecek hâli yoktu koca Ömer'in; kendini toparlayıp:

– Ağlıyorum, dedi. Çünkü, şu âna kadar biz, dinimizde sürekli bir ziyadelik yaşıyorduk. Şimdi anlıyoruz ki, tamamlanan her şey, bundan sonra noksanlaşma süreci yaşayacak demektir.

Ömer ferasetiydi bu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ona:

– Doğru söylüyorsun, diye mukabelede bulundu.

Daha sonra da, terikesine aldığı Üsâme ile birlikte Müzdelife'ye doğru yöneldi. Akşam ve yatsı namazlarını, tek ezan ve iki kametle birlikte cem yaparak burada kılacaktı.

Minâ

Zilhicce ayının onuncu günüydü; vaktin girişiyle birlikte sabah namazını da Müzdelife'de kılan Habîb-i Zîşân Hazretleri, Meş'ari'l-Haram'a gelip kıbleye dönmüş, dua ve tazarru ile Rabbine iltica ile gerilmiş, dua, tekbir, tehlil ve zikirle meşguldü.

Güneş doğmadan önce yeniden Kasvâ'ya binecek ve Minâ'ya gelecekti; bu sefer arkasına Fadl İbn Abbâs'ı almıştı. Bu sırada İbn Abbâs'a emretmiş, şeytan taşlamada kullanacağı taşları toplatıyordu. Muhassir vadisine geldiğinde devesini daha da hızlandırmıştı; zira burası, fil ashabının helâk edildiği yerdi!

Derken Minâ'ya geldi; güneş yeni doğmuştu ve Akabe cemresinin yanına gelip devesinin üstünde iken şeytan taşlamaya başladı.

Daha sonra yeniden ashabına dönen Efendiler Efendisi, daha önceki hutbenin bir yönüyle tamamlayıcısı mahiyetinde şunları söylemeye başladı:

– Şüphe yok ki bugün itibariyle zaman, semâvât ve arzı Allah'ın ilk yarattığı andaki yörüngesine gelip oturdu; bir yıl, on iki aydır. Bunlardan

dördü haram aylardır; üçü, peşi peşine gelir: Zilkâde, Zilhicce ve Muharrem. Öbürü de, Şâbân ile Cemâziyelevvel arasında kalan Receb ayıdır.

Şeytan, sizin bu beldenizde artık kendisine kullukta bulunma ümidini yitirmiştir. Ancak, sizin çok küçümsediğiniz birçok işinizde onun dediğini yapıp da bunların, şeytanı razı edeceği de bir gerçektir.

Hac vazifesiyle ilgili menâsikinizi bugün Benden alın; zira Ben, bu yıldan sonra hac vazifesi yapamayacağımı sanıyorum!

Ashabına bunları söyleyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bundan sonra üslûbunu da değiştirecek ve şimdi hangi ayda olduklarını ve hangi günü yaşadıklarını soracaktı. Ashab:

– En doğrusunu Allah ve Resûlü bilir, diye mukabelede bulunuyordu. Zira bu ay ve güne başka bir isim vereceğini sanmışlardı! Bunun üzerine:

– Zilhicce ayı değil mi, diye sordu onlara.

– Evet, diyorlardı. Bu sefer de, mekânla ilgili bir soru soruyordu:

– Bu belde neresi?

Başka bir isimle tesmiye edeceğini düşünen ashab yine:

– En doğrusunu Allah ve Resûlü bilir, diye cevaplamıştı.

Onlara:

– Burası, belde-i haram değil mi, diye sordu.

Yine:

– Evet, demişlerdi.

Arkasından şunları söyledi:

– Şüphesiz ki Rabbinize kavuşacağınız güne kadar kanlarınız, mallarınız ve ırzınız; bugününüzün, bu ayınızın ve bu beldenizin haram olduğu gibi size haramdır!

Her cümlesinde bir veda busesi gizliydi. Yirmi üç yıllık birikimi siyah gözleriyle süzüyor ve cemaatini, kendisinden sonraki günlere hazır hâle getirmek istiyordu.

Az önceki soruları üst üste niçin sorduğunu şimdi daha iyi anlıyorlardı; bir taraftan ashabıyla vedalaşırken, diğer yandan da onları rahle-i tedrisine almış irfan ufkuna seyahate çıkarıyordu! Arkasından, dikkatlerini çekip onlara bir soru daha sordu:

– Vazifemi tebliğ ettim mi?

Dizinin dibinde yetiştirdiği ashabına, kendine ait vazifeyi eda edip etmediğini soruyordu; çaresiz ashab yine:

– Evet, diye haykırmıştı.

Bunun üzerine yeniden Rabbine yöneldi ve önce:

– Allah'ım! Sen şahit ol, diye nida etti. Ardından ashabına şu nasihatte

bulundu:

– Bunları, bugün burada bulunanlar, bulunmayanlara ulaştırsın; zira kendisine tebliğ edilen nice insan, dinleyenden daha kavrayıcıdır! Ve sakın ola ki Benden sonra, birbirinizin boynunu vuran kâfirler gibi olmayın!

Ashabına bu nasihatleri yaptıktan sonra sıra kurbanını kesmeye gelmişti; o gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yaşı kadar kurban kesecek ve geri kalan otuz yedi tanesini kesmesi için Hz. Ali'yi görevlendirecekti. Sonra yanına, ashabından birisini çağırıp saçını kestirdi. Mübarek saç tellerini yere düşürmemek için avuçlarını açmış, bu arada yere düşenleri de teker teker alıp yüzlerine gözlerine sürüp gözyaşı döküyorlardı! Bu sırada Hz. Ebû Bekir gibi bazı sahabîler, ayrılık öncesi bir kenara çekilmiş, uzun uzun O'nu seyrediyorlardı!

Cemreler ve Vedâ

Derken yeniden Mekke'ye yöneldi; Kâbe'ye gelecek ve 'ifâza' tavafını yapıp öğle namazını kılacaktı! Ardından Abdulmuttaliboğullarının yanına gitti; kendisine Zemzem takdim etmişler, O da bu Zemzem'den içiyordu!

Aynı gün yeniden Minâ'ya geldi; o gece burada kalacaktı! Ertesi günün zeval vaktine kadar burada bekledi; güneş zevale kayınca, önce birinci, ardından ikinci ve nihayet üçüncü cemrenin yanına gelerek şeytan taşlamaya başladı! Burada duracak ve ashabına bir kez daha seslenerek bilgilerini perçinlemek isteyecekti.

Teşrik günlerinde şeytan taşlama işini bitirdikten sonra yeniden Kâbe'ye gelecek ve gecenin geç saatlerinde 'vedâ tavafı' yapacaktı; zira artık, ayrılık vaktiydi ve ashabına da yolculuk için hazırlanmaları emrini verecekti!

Zilhicce ayının on sekiziydi; Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), yeniden Medine'ye doğru ilerlerken Cuhfe yakınlarında Hûm denilen bir kuyunun başında durmuş, ashabına yine nasihat ediyordu; şunları söylüyordu:

– Dikkat edin ey insanlar! Şüphesiz ki Ben de bir beşerim ve umarım ki çok geçmeden Rabbimin elçisi gelir ve Ben de, ona icabet ederim! Size iki önemli şey bırakıyorum; onların ilki Allah'ın kitabıdır ki içinde hidâyet ve nur vardır; ona sımsıkı tutunmalısınız! İkincisi ise, Benim ehl-i beytimdir; ehl-i beytim konusunda sizi duyarlı olmaya çağırıyorum, ehl-i beytim konusunda sizi duyarlı olmaya çağırıyorum!

Bu sırada damadı Hz. Ali'nin elinden tutup kaldıracak ve:

– Ben kimin velisi isem, iyi bilin ki bu da onun velisidir, diyecekti. Ardından da ellerini açacak:

– Allah'ım! Onu velî kabul edeni Sen de velin kabul et; ondan yüz çevirip de düşmanlık edeni Sen de düşman ilan et, diye dua edecekti.

Yeniden yola koyulup da karşısına Medine çıkınca üç kere tekbir getirecek ve şunları söyleyecekti:

– Allah'tan başka ilah yoktur ve O (celle celâluhû) tektir; mülk de O'nun, hamd de O'nundur ve O, her şeye kâdirdir! Rabbimize dönenleriz. Tevbe ile O'na yöneliyor ve sadece O'na kullukta bulunuyoruz. Secdemizi de O'na yapıyor ve her türlü durumda Rabbimize hamd ediyoruz! Allah (celle celâluhû), vaadini yerine getirdi ve kuluna yardım etti ve Ahzâb Ordusunu da, tek başına hezimete uğratıp tarumar etti!

Bu duanın ardından Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), gündüzün bir vaktinde yeniden Medine'ye gelmişti! Yine ilk olarak Mescid-i Nebevî'ye gelecek ve burada iki rekât namaz kıldıktan sonra hâne-i saadetlerinin yolunu tutacaktı!

Hac öncesi yaşanan yoğunluk, Medine'de kaldığı yerden yeniden başlayacak ve İslâm'ın güzelliği daha geniş coğrafyalara ulaştırılmaya çalışılacaktı.

Üsâme Ordusu

Safer ayının çıkmasına dört gün kala bir pazartesi günü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabına sefer hazırlığı yapmaları emrini verdi; zira Rum diyarından tehdit sesleri yükseliyor ve orada bulunup da iman edenlere karşı akla-hayale gelmedik işkenceler uygulanıyordu. Bardağı taşıran son damla, Rum diyarına yakın belde olan Meân valisi Ferve İbn Amr'ın başına gelenlerdi; kendi topraklarında İslâm'a ait herhangi bir eserin mevcudiyetinden aşırı derecede rahatsızlık duyan Bizans, Efendimiz'in valisini de öldürme cür'eti göstermişti!

Karargâhın kurulacağı yer Cürüf'tü. Ashab-ı kiram hazretlerini yine cihad heyecanı sarmıştı. Yeni bir hedefe doğru gidecekleri için sabırsızlanıyorlardı! Ertesi gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) yanına, azatlı kölesi Zeyd İbn Hârise'nin on sekiz yaşındaki oğlu Üsâme'yi çağırdı; ona:

– Seni, hazırlanan bu orduya kumandan tayin ettim; süratle harekete geç ve babanı şehit edenlerin üzerine yürü, diyor ve hangi cihete gideceğini ve oralarda nelere dikkat ederek nasıl adım atması gerektiğini tarif ediyordu! Hatta ordusuyla birlikte ilerlerken, haberden daha hızlı hareket etmeleri gerektiğini söylüyor ve ancak, muhâberâta hakim olarak muharebeyi kazanabileceklerine dikkat çekiyordu!

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) genç Üsâme'ye ordunun sancağını bizzat kendi elleriyle veriyordu; sancağı alan Hz. Üsâme onu, hicretin sancaktarı Büreyde İbn Husayb'a verecek ve Cürüf'e gidip Resûlullah'ın ordusunu hazırlamaya başlayacaktı. Artık hazırlığını yapan Cürüf'e koşuyordu!

Efendimiz'in Hastalığı

Bir çarşamba günüydü. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. Üsâme'ye sancağı verdiği günden bir gün sonra hastalanmıştı; yüksek ateşe maruz kalmış şiddetli baş ağrısı çekiyordu! Ancak O'nun bu hastalığı, ihtimamla hazırladığı bu ordunun teşekkülüne engel olmuyordu. Aksine, her şeye rağmen bu ordunun hedefine ulaşmasını arzuluyor ve ashabını da bu istikamette teşvik ediyordu.

Hz. Üsâme'nin kumandanlık yapacağı bu ordunun içinde Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali gibi çok önemli isimler vardı! Demek ki Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabını gençleştirmek ve misyonunu, gençliğin üzerine bina etmek istiyordu! Aynı zamanda bu, eskiye ait bazı telakkilerin ortadan kaldırılması anlamına geliyordu; zira Hz. Üsâme, azatlı bir kölenin oğluydu ve Araplar, bir köleyi asla başlarında kumandan olarak görmek istemezlerdi! İşte Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri, cehalete ait ne kadar 'put' varsa teker teker hedeflemiş, toplumun içinden söküp atıyordu! Ancak, ilk etapta herkesin anlayabileceği bir husus değildi bu ve Üsâme'nin yaşının küçüklüğü ile söz konusu olan devletin, o gün için iki süper güçten birincisi olduğunu düşünerek bazı insanlar, Hz. Üsâme'nin komutanlığı konusunda farklı düşünceler üretmeye başlamışlardı. Bilhassa Ayyâş İbn Ebî Rebîa gibi kimseler:

– İlk muhâcirler bir kenarda dururken şu genç onlara kumandan tayin ediliyor, demiş ve böyle bir tavzifi garipsediklerini ifade etmeye başlamışlardı.

Cumartesi günüydü; durumu haber alan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), başına sarığını sararak minbere çıkacak ve ashabına:

– Ey insanlar, diye seslenecekti. Vallahi de siz, Üsâme'nin kumandanlığına itiraz edip karşı çıktığınız gibi onun babası konusunda da aynı tavrı sergilemiş, onun kumandanlığı konusunda da ileri geri beyanlarda bulunmuştunuz! Allah hakkı için o, imaret vazifesini yerine getirmeye en layık kişidir. Şu da bir gerçek ki, onun babası, benim için insanların en sevimlisiydi; ondan sonra da Üsâme, bana en sevgili olandır!

Bu arada Hz. Üsâme ile birlikte savaşa gidecek olan ashabın ileri gelenleri huzura gelip Allah Resûlü'yle vedalaşıyorlardı. Aslında bu, O'nun da ashabıyla vedalaşması anlamına geliyordu. Bu sırada Resûlullah'ın hastalığı gittikçe ağırlaşıyordu; ancak O (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Üsâme ordusunu sakın geri bırakmayıp onu gönderme işini yerine getirin, diyerek ashabına tembihte bulunuyordu.

Bunun üzerine ashab, Cürüf'e akın etmiş ve pazar gecesini orada geçirmişlerdi. Pazar günü yeniden Allah Resûlü'nün yanına gelen Hz. Üsâme,

gözyaşlarına hâkim olamamıştı; zira Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ateşler içinde yanıyor, ağrılarını dindirmek için ağzına ilaç damlatılıyordu! Vedalaşmak için gelmişti ama gönlü, O'nu bu hâlde bırakıp da gitmeye bir türlü razı olmuyordu! Eğilip Allah Resûlü'nü öptü. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) konuşamıyordu; ellerini bir müddet semaya doğru kaldırmış ve ardından da Üsâme'nin üzerine indirmişti; belli ki genç kumandanına dua ediyordu!

Hz. Üsâme, o gün Cürüf'e geri dönmüştü ama yüreği Allah Resûlü'nün yanında kalmıştı; onun için ertesi gün yine huzura gelecekti. Bir pazartesi günüydü; Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) üzerindeki sıkıntılı hâl geçmiş gibiydi ve Hz. Üsâme, Allah Resûlü'nün emrini yerine getirmek üzere ordusunun başına geri dönecekti!

Gurûba Doğru

Bir tarafta bu aksiyon devam ediyor olsa da Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabıyla vedalaşmaya çoktan başlamış ve yönünü 'Refîk-ı A'lâ'ya tevcih etmişti! Zira bir yıldır bu vedanın işaretlerini veriyordu.

Önceki senelerden farklı olarak, bu yılın Ramazan ayında yirmi gün itikâfa çekilmişti. Hâlbuki, önceki yıllarda, on günlük itikâfı itiyâd edinmişti. Aynı zamanda Cibril-i Emîn gelmiş ve bu yıl, iki defa karşılıklı olarak Kur'ân'ı mukabele ederek hatmetmişlerdi.

Ashabını emanet ettiği Uhud'u ziyaret etmişti. O sırada etrafında bulunanlarla vedalaştığı gibi onlarla da konuşup selâmlaşıyor ve teker teker vedalaşıyordu. Onlarla vedalaştıktan sonra minbere çıkacak ve ashabına şöyle seslenecekti:

– Şüphe yok ki Ben, size ulaşmak için arzuluyum. Sizin şahidiniz Benim. Allah'a yemin olsun ki, şu anda Ben, havzımı temâşâ ediyorum. Yeryüzü hazinelerinin anahtarlarının Bana teslim edildiğini görüyor gibiyim. Vallahi de Ben, Benden sonra sizin şirke gireceğinizden değil de, şirk etrafında birbirinizle atışmanızdan korkup endişe ediyorum.

Safer ayının son pazartesi günüydü. Ashabından biri hakkında son vazifeyi eda için yine Cennetü'l-Bakî'ye gelmişti. Kendisinden önce buraya emanet ettiği ashabını da unutmamıştı; onların yanına da uğruyor, âdeta her biriyle konuşarak helalleşiyordu.

Dönüşte, şiddetli bir baş ağrısı başladı. Harareti de yükselmiş ve ateşler içinde kalmıştı. O kadar ki, vücud-u mübareklerinin harareti, mübarek başlarına sardıkları sarığın dışından hissediliyordu!

Belli ki bu, hemen geçecek bir hastalık değildi ve devam eden on bir gün boyunca, bu hâliyle namazlarını ashabıyla birlikte kıldı.

Her hâliyle edep ve haya dersi veriyordu. Hastalığının şiddetlendiği bu

dönemde, etrafında toplanan Ezvâc-ı Tâhirât'a yönelecek ve:

– Yarın Ben, neredeyim, diye soracaktı.

Hâlden anlayan insanlardı ve hepsi birden, kendi haklarından feragât ettiklerini ve bundan böyle Efendilerinin, Hz. Âişe Vâlidemiz'in hücresinde kalmasını istediklerini söylediler.

Ayakları üzerinde durmakta zorlanıyor ve çoğu zaman ayaklarını yerde sürüyerek gidebiliyordu. Onun için bir koluna Fadl İbn Abbâs, diğerine de Hz. Ali girmiş ve Efendiler Efendisi'ni, Hz. Âişe validemizin hücresine taşımışlardı. Son günlerini burada geçirecekti!

Çarşamba günü hastalık daha da şiddetlenmiş, harareti de artınca kendinden geçerek bayılmıştı. Bu hâldeyken bile, ashabından ayrı kalmak istemiyordu; birazcık kendine gelir gelmez:

– Değişik kuyulardan alınmış sudan, üzerime yedi kez dökün ki Ben, insanların arasına çıkıp onlarla ahitleşmek istiyorum, diyecekti. Denilenler yapılıp da bir miktar kendine gelince:

– Artık yeter! Artık yeter, dedi ve güçlükle ayağa kalkarak mescide yöneldi ve burada:

– Ey insanlar! Bana yaklaşın, diye seslendi. Ashabını yanına çağırıyordu; belli ki, önemli bir mesajı vardı ve dikkatlerini bir konuya çekmek istiyordu. Önce, diğer ümmetlerin yanlışlıklarından bahsetti onlara. Ardından da:

– Sakın, Benim mezarımı, ibadet edilen bir puthaneye çevirmeyin, uyarısında bulundu. Üzerinde, yakında ayrılacak olmanın heyecanı seziliyordu ve bunun için âdeta herkesle helalleşmeye başlamıştı:

– Sizden kimi incitmişsem, işte sırtım; gelsin ve sopasıyla sırtıma vurarak hakkını alsın! Her kime de ağır söz söylemiş ve gönlünü kırmışsam, gelsin ve içindekini Bana söyleyerek hakkını alsın, diyordu. Diyordu ama kimseden ses çıkıyordu. Ancak O (sallallahu aleyhi ve sellem), ısrarlıydı; öğle namazını kıldıktan sonra aynı talebini yeniden tekrarlayacaktı. Bu sefer, birisi ayağa kalktı ve kendisinden üç dirhem alacağı olduğunu söyledi. Bunun üzerine amcaoğluna seslenip:

– Ona bunu ver, ey Fadl, buyurdu.

Ardından da, Ensâr hakkında şunları söyledi:

– Size, Ensâr'ın kıymetini bilmenizi vasiyet ediyorum. Çünkü onlar, benim gözümün nuru, göz bebeklerimdir; onlar, kendilerine düşeni hakkıyla yerine getirmişlerdir ve yaptıklarının mükâfatını da alacaklardır. Artık insanlar çoğalmış, Ensâr ise azınlıkta kalmıştır; onlar, yemekteki tuz gibidirler! Sizden her kim, onlar üzerine emir olur da, onlardan bir fayda veya zarar görürse, iyi ve faydalı olanları kabul etsin ve hoşuna gitmeyen bir muameleye maruz kaldığında da affedici olsun!

Ardından da şunları söyledi:

– Şüphe yok ki Allah (celle celâluhû), dünya hayatının güzelliklerinden dilediğini vermek ve katındakilere nail kılmak arasında kulunu muhayyer bıraktı; kul, Allah katında olanı tercih etti.

Daha cümlelerini tamamlamamıştı ki, ilk günden beri yanındaki sadık yâri Ebû Bekir'in olduğu yerden bir çığlık duyuldu:

– Anamız-babamız Sana feda olsun yâ Resûlullah, diyordu.

Şaşkınlıkla bakıyorlardı sesin geldiği tarafa! Zira onun anladığını anlamamışlardı. Zira o, muhayyer bırakılanın Resûlullah'ın kendisi olduğunu anlamıştı ve onun için böyle bir tepki veriyordu.

İlk günlerden beri yanından hiç ayrılmayan sadık yârinin bu duyarlılığını gören Resûl-ü Kibriyâ Hazretleri, ashabı için Hz. Ebû Bekir'i nazara verecek ve onun ashab içindeki konumu yerleştirmek isteyecekti; elinden tutmuş şöyle sesleniyordu:

– Benim için Ebû Bekir, maddi manevi fedakârlığı açısından insanların en eminidir; şayet, Rabbimden başka bir dost edinecek olsaydım, mutlaka Ebû Bekir'i dost edinirdim. Ancak, bundan böyle sadece İslâm kardeşliği ve bu kardeşlik merkezli muhabbet vardır. Mescide açılan bütün kapılar kapatılsın; ancak, Ebû Bekir'in kapısı açık bırakılsın!

Artık Allah Resûlü'nün her günü bir veda idi. Perşembe gününe gelinmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), bugüne kadar, ağrısının şiddetine ve ateşinin yüksekliğine rağmen, ashabının arasına çıkmış ve namazlarını kıldırmıştı. Namazdan sonra hastalığı, daha da arttı ve yatsı namazının vakti girmiş olmasına rağmen mescide gelemedi. Zaten son kıldırdığı namaz da, Perşembe günkü akşam namazıydı ve bu namazda, Mürselât sûresini okumuştu.

Yatsı namazı için Hz. Bilâl ezan okumuş, mescide koşan cemaat de imamını beklemeye durmuştu.

Hücre-i saadetlerinde olanlardan habersizlerdi; zira, hastalığı şiddetlenen Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), orada kendinden geçmiş ve bayılmıştı. Ayılır ayılmaz:

– Namaz kılındı mı, diye sordu Âişe validemize.

– Hayır yâ Resûlullah! Sizi bekliyorlar, cevabını aldı.

– Abdest alabilmem için su hazırlayın, buyurdu.

Belli ki, gözü de gönlü de mescidindeydi! Derken denilen yapılmıştı. Kalktı ve güçlükle abdest aldı. Tam, namaza çıkmak için niyetlenmişti ki olduğu yerde yeniden bayılıverdi. Telaşla yanına koştular. Bir müddet sonra, kendine gelir gibi oldu. Tekrar sordu:

– İnsanlar namaz kıldılar mı?

Namaza çıkmak istiyordu ama bunun için takati yoktu; zira, tekrar tekrar bayılıyordu. Nihayet, namazı Hz. Ebû Bekir'in kıldırmasını isteyecek ve daha

sonra da kendisi, ancak iki kişinin yardımıyla namaza çıkabilecekti.

Gelişini bekleyenlerin üzerine dolunay misali doğuverince o gün, mescide bir heyecan dalgası yayılıvermişti. Feraset insanı Hz. Ebû Bekir, işi sahibine bırakmak için geri çekilmek istiyordu. Resûlullah ise, elleriyle işaret ediyor ve "Yerinde kal!" diyordu. Açılan safların arasından, imamın yanına kadar geldi. Ayakta duracak takati yoktu ve o gün, ancak oraya oturarak namazını tamamlayabildi.

Artık Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), 'Gözümün nuru' dediği namazını cemaatinin arasına gelip de kıldıramaz olmuştu! Bundan böyle namazları, yerine tayin ettiği imam Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh) kıldıracaktı.

Ayrılık Vakti ve Son Gün

Perşembeden bu yana Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), namazlara çıkamamış ve ashabına imam olup namaz kıldıramamıştı. Ancak ashabın ümitle bekleyişi devam ediyor, o gün geldiği gibi, belki bugün de gelir diye ümit ediyorlardı.

Yine bir pazartesi günüydü; takvimler, Rebîülevvel ayının on ikisini gösteriyordu! Bugünün sabah namazına da, bir umut deyip gelmişlerdi; iyileştiğini görmeyi ve yine önlerine geçip de namaz kıldırmasını istiyorlardı.

İbn Ümmü Mektûm'un ezanıyla müdavimlerini toplayan mescid, Bilâl'in ezanıyla birlikte yine dolup taşmıştı.

Yine gelememişti; o günün sabah namazını da, yerine tayin ettiği imam Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh) kıldırıyordu.

Bir aralık mescidin köşesinde bir hareketlilik olmuştu; Âişe validemizin hücresindeki perde aralanmış ve Nûr Cemali, dolunay misali mescide doğuvermişti. Yine mübarek başını sarmış, öylece kapıda duruyor, mushaf sayfası gibi duru ve aydın Sima, mihrabındaki imama nazar ediyordu! Mübarek yüzlerindeki tebessüm dikkatlerden kaçmadı; huzur doluydu.

İşte bu nazarlar, aynı zamanda ashabını dünya gözüyle görebildiği son nazarlardı! Sevinçten, neredeyse namazlarını bozacaklardı!

İkinci rekâta kalkmışlardı. İntizam içinde saf tutmuş cemaati, gelişini hissedip yol veriyorlardı! O (sallallahu aleyhi ve sellem) da, Ebû Bekir'in arkasına kadar geldi; geri çekilmek isteyen Ebû Bekir'in omzuna koydu ellerini. Belli ki, yerinde durup da namazına devam etmesini istiyordu.

Tayin ettiği imamın arkasında O (sallallahu aleyhi ve sellem) da, oturduğu yerden namaza durdu. İmam selâm verince, yetişemediği rekâtı da kıldı. İşte bu, O'nun son namazıydı. Ardından, direklerden birisine sırtını dayayıp sesini de yükselterek, fitneler konusunda ashabını uyardı ve daha sonra da nazarlarını, yeniden Kur'ân'a çevirdi. Cezîratü'l-Arap'da iki dinin bulunmasını fazla

buluyor ve İslâm'dan başka bir anlayışın burada barınmasını istemiyordu. Oradan ayrılırken şunları söyleyecekti:

– Bir Nebi, cemaatinden biri kendisine imamlık yapmadan vefat etmez!

İyileşmiş gözüküyordu. Endişeler geride kalmış gibiydi. Cemaatinin sevincine diyecek yoktu. Yeniden aralarına dönmüş ve kendileriyle birlikte saf tutup namaz kılmıştı. Sanki her şey, normale dönüyor gibiydi.

Güneş doğup da kuşluk vakti yaklaşınca, kızı Fâtıma'yı yanına çağıracak ve kulağına bir şeyler fısıldayacaktı. 'Benden bir parça' dediği kızı Fâtıma, bir çığlık kopardı; hıçkırıklara boğulmuş:

– Vah benim başıma gelenlere! Babacığım benim, diye ağlıyordu.

Ona bir kez daha döndü ve:

– Bugünden sonra senin baban, hiç sıkıntı yaşamayacak, müjdesini verdi. Ancak bu, firakın acısını azaltmaya yetmemişti; Hz. Fâtıma ağlamaya devam ediyordu!

Rahmet peygamberi, bu manzaraya dayanamayacak ve kızının yeniden yanına yaklaşmasını isteyecekti. Tekrar kulağına eğildi ve yeniden bir şeyler fısıldamaya başladı ona! Az önce, matem havasına bürünüp feryâd ü figân koparan Hz. Fâtıma, sürurundan uçacak gibi olmuştu, tebessüm ediyordu; sanki biraz önceki Fâtıma gitmiş, yerine bir başka Fâtıma gelmişti!

Kendisine, "Ben, artık gidiyorum." dediğinde ağlayıp çığlık koparan Hz. Fâtıma, "Arkamdan bana ilk kavuşan sen olacaksın." cümlesini duyar duymaz şimdi sevince gark olmuş, tebessüm ediyordu.

Torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i yanına almış, öpüp kokluyor ve hayır tavsiye ediyordu.

Aynı şekilde, huzurunda bulunan hanımlarını da muhatap alıyor ve onlar için de nasihatte bulunuyordu.

Amcası Hz. Abbâs'da, ayrılığın telaşı çoktan başlamıştı; yeğeni Hz. Ali'yi bir kenara çekmiş, Resûlullah'ın ebedî âleme göç etmek üzere olduğunu haber veriyor ve kendisiyle konuşup sonrası için vasiyette bulunmasını talep etmek istiyordu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ise, yanındakilere nasihatte bulunuyor ve henüz imkân varken burada ahireti kazanmak gerektiğini hatırlatıyordu; zira eldeki imkânlar, hayır adına kullanılmalı ve bunlara ebediyet libası giydirilerek, daha buradayken ahiret yurdu kazanılmalıydı.

Daha önce de ashabına dönmüş ve:

– Dikkat edin! Sizden ölüm emarelerini kendisinde hisseden herkes, Allah'ın kendisini affedeceğine dair hüsn-i zanla ölsün, tavsiyesinde bulunmuştu.

Cibril-i Emîn ve Melekü'l-Mevtin Gelişi

Cumartesi ve Pazar günü yanına gelen Cibril-i Emîn yine huzurdaydı; bir farkla ki bu sefer huzur-u nebevî, başka meleklerle de doluvermişti. Her biri yetmiş bine hükmeden yetmiş bin melek vardı huzurda!

– Yâ Muhammed, diyordu yine. Allah'ın selâmı var ve beni özellikle Sana, Seni tekrim ve tazim için gönderdi. O (celle celâluhû), bildiği hâlde Sana sormamı istedi; kendini nasıl hissediyorsun, nasılsın?

– Biraz hâlsizim ve ağrılar içindeyim, ey Cibril, buyurdular. Yanına daha da yaklaşmasını istiyordu.

– Rabbin diyor ki, dedi Cibril. Şayet dilerse O'na şifa verir, isterse huzuruma alıp O'nu rahmetimle kucaklarım!

– Bu, Rabbime ait bir iştir; O (celle celâluhû), Benim için dilediğini yapar, diye mukabelede bulundu.

Daha sonra da, Cibril-i Emîn'in tanıştırdığı melekü'l-mevt, izin istedi:

– Allah'ın selâm ve rahmeti Senin üzerine olsun yâ Resûlullah, diyordu. Allah beni Sana gönderdi ve ne emredersen onu yapmamı emir buyurdu. Ey Ahmed! Şimdi Sen, emaneti almamı emredersen ben onu yerine getirecek; bırakıp da geri gitmemi dilersen de onu yapacağım!

Tercihinde bir değişiklik yoktu ve:

– Ey ölüm meleği, diye seslendi ona da. Sen, yapman gerekeni yap!

Bu arada, hafifçe ıslattığı eliyle mübarek yüzünü sıvazlayacaktı. Bunu yaparken de:

– Allah'ım, diyordu. Ölümün sıkıntılarına karşı Bana yardım et!

Veda Zamanı

Artık, vakit tamamdı; yolculuk emareleri iyice belirmişti Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), dünya ile ahiretin arasındaki incecik perdenin öbür tarafına geçmek üzereydi. Mübarek başlarını, Âişe validemizin sinesine yaslamış, siyah gözlerini de tavana dikmişti.

Bu sırada huzura, Hz. Ebû Bekir'in oğlu Hz. Abdurrahman girdi; elindeki misvak Resûlullah'ın dikkatini çekmişti. Feraset sahibi Hz. Âişe, çok hoşlandığı misvağı arzuladığını anlamış ve:

– Onu Senin için alayım mı, demişti.

Resûlullah:

– Evet, dercesine başını sallıyordu.

Hz. Âişe kardeşinden aldı ve onu, Âlemlerin Efendisi'ne vermek istedi. Ancak, misvak çok sertti. Bunun üzerine Âişe validemiz:

– Onu Senin için ıslatıp yumuşatayım mı, diye teklif etti. Yine mübarek başları hareket ediyor ve:

– Evet, diyordu. Belli ki, artık dil sükûta başlamış, gözler konuşuyordu.

Maksat anlaşılmıştı; hemen misvağı ağzına aldı ve onu ıslattıktan sonra Efendiler Efendisi'ne uzattı.

Aldı onu ve inci misal dişleri üzerinde gezdirmeye başladı. Ebedî âleme giderken bile, dişlerini temizliyordu. Bir taraftan da:

– Lâ ilâhe illallah! Gerçekten de ölüm için ciddi sekerât var, diyordu.

Bir aralık, sıhhat ve afiyet bulması için elinden tutup da dua etmek isteyen Âişe validemize baktı:

– Hayır, diyordu. Belli ki, aslî vatana giderken burada kalmayı talep uygun değildi. Onun için elini şiddetle geri çekiverdi.

Yine bayılmıştı.

Bir müddet sonra, yeniden kendine geldi.

Bu arada parmağını da yukarıya doğru kaldırmıştı. Gözleri, tavana yeniden yönelmişti ve dudakları da hareket ediyordu. Söylediklerini duymak için kulağını fem-i mübareklerine doğru yaklaştıran Âişe validemiz, Resûlullah'ın şunları söylediğine şahit olacaktı:

– Peygamberler, şehitler, sıddîkler ve salihlerden kendilerine nimette bulunduklarınla beraber, Beni de affet ve rahmetinle kucakla! Artık Beni, 'Refîk-i a'lâ'ya, yüce dostluğuna kabul buyur! Allah'ım, yüce dostluğunu istiyorum! Allah'ım, yüce dostluğunu istiyorum! Allah'ım, yüce dostluğunu istiyorum!

Altmış üç yıl önce bir pazartesi günü başladığı bu yolda, yine bir pazartesi günü son noktayı koyuyordu. Vahyin sağanak olup yağdığı yirmi üç yıllık hayatında, kıyamete kadar karşılaşılacak her türlü ihtiyaca cevap verecek dolu dolu bir hayat yaşamıştı. Tebliğ vazifesini de arkadakilere emanet ederek yoluna devam ediyordu.

Odaya, enfes bir koku yayılmıştı.

Derken eli, bir kenarda duran su kabının üstüne doğru akarken, mübarek parmakları arasında duran misvak da, yere doğru kayıvermişti!

Yolu ve yolcuları arkadakilere emanet eden Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), artık arzuladığı vuslata ermiş ve ebedî âleme pervaz etmişti.

Artık O'nun emanet ettiği sancak, Kıyâmet'e kadar Hz. Üsâme gibi fütüvveti temsil edenlerin omuzunda dalgalanacaktı!